

CONSTANTIN ARGETOIANU
ÎNSEMĂNĂRI ZILNICE

CONSTANTIN ARGETOIANU

ÎNSEMŢĂRI ZILNICE
Vol. II

CONSTANTIN ARGETOIANU

ÎNSEMNĂRI ZILNICE

Volumul II

1 ianuarie — 30 iunie 1937

Ediție
de
STELIAN NEAGOE

EDITURA MACHIAVELLI
București, 1999

www.dacoromanica.ro

Colecția
ISTORIE & POLITICĂ

Toate drepturile pentru tipărirea
acestei ediții aparțin în exclusivitate

EDITURII MACHIAVELLI

DIRECTOR – FONDATOR

Prof. univ. dr. STELIAN NEAGOE

București-1, B-dul Banu Manta nr. 22

ISBN 973-96599-9-14

www.dacoromanica.ro

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

Volumul al II-lea din *Însemnări Zilnice* ale lui Constantin Argetoianu cuprinde prima jumătate a anului 1937 (ianuarie–iunie).

Asupra caracterului acestui gen de scriere politică, Argetoianu a notat la 10 ianuarie 1937: „Aceste *Însemnări* neconstituind în gândul meu — după cum am spus-o înainte de a începe primul caiet — decât material documentar în vederea unui triaj și unei redactări ulterioare, consemnez în ele aproape tot ce mi se aduce, exceptând numai informațiile ce-mi par de la prima vedere dubioase. Ceea ce mă împiedică să mai cercetez ce am însemnat, în vederea unei rectificări sau a unei confirmări“. Altminteri, „rectificări“ și „confirmări“ de acest fel se găsesc deja în textul manuscris ce compune volumul de față.

Prin urmare, ciclul *Însemnărilor Zilnice* (1935–1945) a fost conceput ca un fond documentar inițial, după care să urmeze redactarea finală sub formă de *Amintiri pentru cei de mâine din vremea celor de ieri*. Din păcate, vicisitudinile istoriei de după 1945 — inclusiv gulagul comunist în care și-a aflat tragicul sfârșit însuși Constantin Argetoianu — l-au împiedicat pe memorialist să-și ducă la îndeplinire formidabilul proiect. Așa se face că posteritatea nu va beneficia de noua serie memorialistică Argetoianu, ci doar de „nudele“ *Însemnări Zilnice* ale marelui scriitor politic, inegalabile și acestea în genul și cuprinderea lor.

Cititorul familiarizat de acum cu fondul și forma textelor lui Argetoianu, va întâlni și în acest volum o sumedenie de subiecte — care mai de care mai incitante, mai pline de miez faptic, mai critic-cinic prezentate sau interpretate. Câteva exemplificări: evoluția sinuoasă a Cabinetului Gh. Tătărescu, de la remanieri ministeriale la noi formule guvernamentale, cu C. Argetoianu în cărți, dar și cu G.G. Mironescu, I. Mihalache, Al. Vaida Voievod; scandalurile provocate de afacerile veroase în care erau antrenați deopotrivă reprezentanți ai Puterii și ai Opoziției; picanteriile din culisele Palatului Regal, cu protagoniștii Regele Carol al II-lea și madam Lupescu, Principele Nicolae și madam Doletti; frământările intestinale din conducerile la vârf ale Partidului Național Țărănesc, Partidului Național Liberal; ascensiunea Gărzii de Fier și in-

cidentul diplomatic prilejuit de înmormântarea liderilor legionari Moța și Marin; filipicele la adresa Regelui Carol al II-lea care tot amâna instaurarea dictaturii personale; desființarea Măsoneriei din România; ascendențele politice de la Berlin și Roma, coroborate cu declinul Frontului Popular în Franța, falimentul Societății Națiunilor și al Micii Înțelegeri; internaționalizarea războiului civil din Spania; știri dramatice din imperiul stalinist ș.m.a.

Lumea culturală este și ea înfățișată în *însemnări*, remarcabile fiind schițele portretistice consacrate unor Mihail Sadoveanu, Tudor Arghezi, Lucian Blaga, Nichifor Crainic, Mihail Dragomirescu, George Enescu, George Georgescu, Martha Bibescu ș.a.

Pentru Argetoianu sunt extrem de sensibile politicile urmate în lumea financiar-bancară, în cadrul ministerelor de Externe, de Interne și al Agriculturii. „Cafeneaua politică” frecventată de autor îi aduce sub condei feluriți eroi principali, precum N. Titulescu, N. Iorga, Iuliu Maniu, Ion Mihalache, mareșalul Averescu, Corneliu Zelea Codreanu.

Constantin Argetoianu a întreprins în acest interval de timp două călătorii în Franța, una în Anglia și una în Germania. Toate patru au fost în primul rând călătorii de afaceri financiar-bancare, însă împătimitul iubitor de vestigii ale trecutului, n-a rezistat tentațiilor de a vizita și de a immortaliza pentru urmași imagini încântătoare desprinse din muzee celebre, din originalele campusuri universitare Cambridge și Oxford. Dacă la Londra și la Paris, Argetoianu și-a permis și o seamă de contacte politice la înalt nivel, în Germania s-a abținut în mod deliberat de la aceasta, lăsând lui Gheorghe Brătianu, de pildă, satisfacția și meritul de a fi fost pentru a doua oară primit într-o importantă audiență de către Cancelarul Adolf Hitler.

Scriitor fermecător, inteligent și — fatal — subiectiv, sarcastic și tolerant, nostalgic tradiționalist și adept al autoritarismului — Constantin Argetoianu ne-a lăsat o operă-fluviu fără de care Istoria politică a României secolului XX ar fi infinit mai săracă, mai incompletă.

STELIAN NEAGOE

1937

1 ianuarie. — Deși într-o vineri, anul 1937 începe printr-o zi și mai frumoasă ca cea cu care a sfârșit 1936. Același soare radios, același cer albastru, dar e ceva mai cald. Adevărată vreme de primăvară. Dacă ar putea ține până la Bobotează poate veni iarnă cât de grea, căci n-ar mai ține mult. Pentru câmp ar trebui zăpadă; pământul e uscat și semănăturile au nevoie de apă.

Întâlnit ieri la Jockey-Club pe Dimitrie Ghica, sosit de la Bruxelles, mai verde și cu mai multă prestanță ca oricând. Era mâhnit de rechemarea sa, dar mai ales de *modul* cum această rechemare a fost adusă la îndeplinire. L-au înlocuit fără să-l prevină, fără să-i spună o vorbă, ba chiar mințindu-l că nu-l scot la pensie și că-i dau președinția Comitetului Consultativ diplomatic (?) de pe lângă Ministerul de Externe. Abia sosit la București a aflat că era pus în retragere, definitiv, și că președinția propusă nu era decât o sinecură menită să îndulcească brutalitatea măsurii ce fusese luată împotriva lui. Vladimir Ghica să nu mai fie oare în bunele grații ale perechii Caraiman?

2 ianuarie. — Belșugul lui Gavrilă.

În ajunul Anului Nou a fost mare revelion la dl colonel Gavrilă Marinescu, prefectul Poliției. D-na G., una dintre invitate, mi-a povestit că a fost grozav. Icre moi, șampanie și câte bunătăți. Fiecare damă, și erau peste 20, a primit un „suvenir“ sub forma unei bijuterii: broșă cu pietre scumpe, brațoletă, ceasornic etc. Și mai sunt pesimiști care declară că „Restaurația“ a fost o decepție și n-a adus prosperitate în țară!

Mi se telefonează că, Caranfil (ministrul Marinei) a demisionat în urma unui conflict pe care l-a avut cu generalul Angelescu, Paulul Armatei. Cenzura a împiedicat publicarea știrii în gazete. Cenzura a avut

dreptate, fiindcă probabil că dl Caranfil va reveni asupra demisiunii d-sale: nu e prima pe care a dat-o ca să o retragă a doua zi. Va ceda și va rămâne precum a cedat și a rămas pe vremea când era numai subsecretar al Aerului.

Ieri obișnuita recepție de Anul Nou, cu discursuri din partea primului ministru și a Regelui. Liberalii minori au fost impresionați dezagregabil prin faptul că Suveranul, prin cuvintele pe care le-a pronunțat, nu s-a mai aruncat în brațele Guvernului său, ba chiar a făcut oarecare rezerve asupra trecutului, spunând: „Acum doi ani, tot cu asemenea prilej am dat o indicațiune de program de guvernare, program care se rezuma într-un singur cuvânt: gospodărie. Văd cu plăcere că în anumite ramuri ale activității noastre publice s-a ținut oarecum seamă de acest sfat...” iar în alte locuri a vorbit de „*Guvernele mele*” iar nu de „Guvernul meu”. Liberalii minori credeau probabil că orgia lui Guță va fi fără sfârșit... Pe mine m-a distrat mai mult pasajul următor (la citire în gazete, căci n-am asistat la ceremonie): „Care vor putea fi realizările anului 1937, *nu este locul să o spunem aci*. Știm totuși că sunt trei comandamente superioare care vor cere pentru țară orice sacrificiu: este oștirea, *sunt drumurile și este sănătatea publică*”. Să fi citit și să-și fi însușit expozeul meu de la Congresul Partidului Agrar din 9 noiembrie? Să-mi fure ideile cât o vrea, numai să găsească oameni care să le pună în practică. Cu șperțarii simpatiilor lui, va fi însă cam greu.

Băzu Cantacuzino care a scăpat de atâtea ori de la moarte în avion, era să-și frângă ieri gâtul, la Breaza, în automobil. Șoferul lui adormise la volan și l-a dat peste cap în șanțul șoselei. Șoferul a fost grav rănit, dar Băzu a scăpat și de data asta.

3 ianuarie. — Liberalii doljeni certându-se (banda Neamțu și banda Tătărescu Nolică sunt la cuțite) și neputându-se înțelege asupra numirii unui prefect, prefectura județului e girată din octombrie de Victor Deleanu, director în Ministerul de Interne, prin delegație. Deleanu n-a inventat praful de pușcă, dar e unul din rarii noștri funcționari de o cinste desăvârșită și nepusă la îndoială. Aseară am luat masa cu dânsul și mi-a povestit lucruri de necrezut asupra gestiunii ultimului prefect P. Gârboviceanu. Găinarul s-a urcat la rangul de bandit. Toate fondurile

județului au fost irosite și împărțite între partizanii politici și escrocii care mișunau de dimineța până seara la prefectură. Nu numai că s-au cheltuit toate sumele încrise în buget fără să se facă o lucrare, fără să se așterne o piatră pe șosele (pe șoseaua Calafatului, circulația automobilelor și autobuzelor a trebuit să fie întreruptă din cauza nămoalelor și fâgașurilor din preajma podului Jitianu), dar județul a mai rămas deschis cu vreo 10 milioane. Inginerul Lăpădăianu, un pungaș pe care Deleanu l-a suspendat și l-a pus sub anchetă, nu poate justifica 5 700 000 lei, pe care i-a ridicat, fără nici un control! Și totuși, banditul a îndrăznit să spună că nu i se dau paralel la timp, în fața unei inspecții prin care se constata că dispensarul de la Terpezița se clădea cu cărămizi nearse care se firimeau în mână, cu toate că devizul prevăzuse cărămidă presată! La același dispensar se întrebuința pentru var și beton, pământ plin de gunoai și de rădăcini, în loc de nisip! Pentru reparații de biserici s-au „cheltuit“ 9 milioane, din care 8 au mers în buzunarele popilor înscrși în partid și s-au împărțit cu prefectul. Senatorii și deputații guvernamentali, toți bandiți, s-au sculat împotriva lui Deleanu și s-au făcut apărătorii pungașilor, tovarăși cu ei. Unul din ei, Al. Iliescu, a obținut un izlaz pentru locuitorii din Măceșu, apoi și-a însușit jumătate din pământul obținut. Altul, Valerianu, de la Maglavit, a pus stăpânire pe izlazuri în întindere de 800 pogoane, le-a dat în dijmă sătenilor pentru porumb și beneficiază de jumătate recolta. Locuitorii din Ghighera clădind o biserică cu fonduri adunate de ei, Iliescul mai sus pomenit a stors o sumă de la prefectură din care și-a însușit 30 000 lei pe care apoi i-a donat bisericii, cerând în schimb să fie trecut ca ctitor și zugrăvit împreună cu familia sa pe pereții bisericii, ceea ce s-a și făcut. Primarul din Calafat fura ca în codru; Deleanu a cerut anumite dosare de la primăria lui, dar înainte să sosească dosarele a fost chemat la telefon de ministrul Luca care l-a rugat s-o lase mai moale, și în tot cazul să lase pe primarul Calafatului în pace. Dl primar e într-adevăr omul lui Stoiculescu, deputat, și cel mai mare gheșefar din regiunea portului dunărean. Ar trebui să scriu un volum ca să povestesc tot ce mi-a spus Deleanu despre afacerea uzinei electrice din Craiova¹, despre câte pun

¹ Concesiunea luminatului electric din Craiova, dată societății A.E.G. din Berlin, a expirat la 31 decembrie. Uzina revenea de drept comunei. Au fost demersuri extraordinare și încercări de șperțuală fantastice pentru obținerea prelungirii concesiunii. Cei interesați n-au putut cumpăra încă toate gazetele, așa încât unele din ele au dus o campanie energetică împotriva prelungirii. Pe de altă parte opoziția locală, cu câțiva oameni cinstiți în frunte, au făcut atât tăra boi încât șperțarii au trebuit să renunțe până în cele din urmă la planurile lor. Uzina a rămas comunei.

zilnic la cale Negrescu (Noață) primarul orașului, Nolică Tătărescu, Popescu-Dolj, Marinescu, I.F. Popescu — toți parlamentari liberali, și câți alții. Sunt convins că ceea ce se petrece în Dolj, se petrece în fiecare județ din țară. Iată unde ne-a dus democrația, regimul electoral parlamentar și politica de partid. Mă întreb dacă această cangrenă se va mai putea curăța; în nici un caz — cred eu — fără vărsare de sânge.

Tot Deleanu mi-a afirmat că Guță Tătărescu ar fi cumpărat în dosul casei pe care a ridicat-o în str. Polonă — și despre care s-a vorbit atât — două terenuri din parcelarea Callimachi (o stradă nouă pornește din colțul casei lui Tătărescu și iese în Armaș). Pe un teren a dat 1 600 000 lei, pe celălalt 1 400 000. Am pus să se facă cercetări, căci de o fi adevărat, e „lată rău“, vorba lui Victor Antonescu.

Demisia lui Caranfil e oficială. Tătărescu a luat interimatul Ministerului Marinei și al Aerului. Cauzele demisiei sunt încă obscure. Unii spun că demisia ar fi fost urmarea unui conflict de serviciu între Caranfil și generalul Paul Angelescu, care a fost de la început împotriva înființării noului Minister. Paul Angelescu ar fi spus Regelui: „ori eu ori Caranfil“ și Regele ar fi păstrat pe Paul-cel-Deștept. Asemenea ultime nu prea se potrivesc cu caracterul d-lui Paul Angelescu-Șepțilici. Alții nu se sfîesc a spune că Caranfil ar fi furat ca în codru (ziarul *Ordinea*, al lui Kerciu, duce deja de mai multe luni o campanie înverșunată pe această temă), că un colonel ar fi descoperit o ultimă afacere a fostului ministru și că ar fi denunțat-o Regelui, care ar fi cerut demisia imediată a vinovatului. O fi? N-o fi? Faptul este că demisia a fost bruscă, neașteptată și până acum neexplicată.

Întrerupând tăcerea pe care toți oamenii politici și-au impus-o de sărbători, și odihna pe care și-a acordat-o, Vaida i-a dat drumul la Cluj, de Anul Nou, ca să spună numai banalități, și până și o prostie: că i-am furat toți — *chiar și eu* — ideile! Asta probabil ca să afirme că are „idei“! Parcă nu-l cunoaște lumea!

Acordul anglo-italian a fost semnat ieri la Palazzo Chigi, de către Sir Drummond Wolf, ambasadorul Angliei la Roma, și contele Ciano, ministrul de Externe al Italiei. Textul acordului se va publica mâine.

Deși acordul e mărginit la interesele mediteraneene ale celor două Puteri, la Londra, la Roma și la Paris, se crede că spiritul de înțelegere și destinderea dintre Anglia și Italia se vor repercuta și asupra celorlalte interese europene — și toată lumea e foarte mulțumită. Ca să ajungă aci, Anglia n-ar fi avut nevoie să agite lumea întreagă și să o alinieze împotriva Italiei — cum a făcut-o. O dovadă mai mult că în democrațiile picioarelor multe, capetele nu mai înseamnă nimic.

Un comunicat de la Belgrad face cunoscut lumii că, neexistând nici o opoziție din partea României, Cehoslovaciei, Greciei și Turciei (consultate în virtutea clauzelor Micii Înțelegeri și Pactului Balcanic), un pact de amicitie va fi încheiat între Jugoslavia și Bulgaria, îndată ce ultimele formalități vor fi terminate. Acest pact de prietenie va fi înregistrat la S.D.N., ca să nu se uite că mai există, sau poate pentru că neînsemnând lucru mare, se încadrează de la sine în procedura și în spiritul de la Geneva. Dar cine plătește „spesele” vânătoarei de la Reșița?

Germania și Italia n-au răspuns încă notelor franceze și engleze privitoare la neimixtiunea în afacerile Spaniei și la controlul transporturilor de material și de oameni destinați beligeranților din peninsula iberică. Ca să întărească răbdarea celor două Puteri, Neurath, ministrul de Externe german în trecere prin Berlin pentru funerariile generalului von Seeckt, a convocat pe ambasadorii Franței și Angliei și a avut o lungă întrevedere cu ei. Nu se prevede un răspuns din partea Germaniei înainte de 11 ianuarie, când iau sfârșit vacanțele de sărbători. Răspunsul Germaniei va fi în tot cazul identic cu al Italiei — știrea este confirmată și de presa din Roma — și e probabil că cele două Puteri dictatoriale vor primi principiul neintervenției dar numai cu anumite condiții, privind controlul și că vor pune chestiunea actualilor combatanți străini de pe fronturile spaniole.

Până să-și dea răspunsul, Germania a ordonat flotei sale represalii împotriva sechestrării arbitrare a vasului german „Palas”, capturat de autoritățile din Barcelona. Cruciașatorul „Königsberg” a și oprit în golful Biscaiei vaporul spaniol (guvernamental) „Soton” și ar fi tras chiar

asupra lui deoarece n-a vrut să se supună și să se îndrepte spre un port naționalist. Vaporul „Soton“ pare să fi scăpat însă. Presa iudeo-democratică franceză și engleză face mare vâlvă în jurul acestui incident și chelălăie din toate puterile, denunțând pentru a o mia oară, pericolul unui război mondial declanșat de Hitler. Va trece și asta fără ca pacea generală să fie tulburată.

De pe fronturile spaniole nici o veste importantă, pare că forțele echilibrate, de o parte și de alta a tranșeelor, așteaptă întăriri ca să pornească din nou la luptă. De la Salamanca se anunță moartea lui Miguel de Unamuno, despre care s-a vorbit mult în momentul dictaturii lui Primo di Riveira, dar asupra căruia căzuse oarecum vâlul uitării. Liberal convins, luptase cu îndârjire împotriva regimului de dictatură și fusese chiar obligat să se expatrieze. Familia democratică europeană îl îmbrățișase cu căldură și făcuse din Unamuno, scriitor de un incontestabil talent dar nimic mai mult, cel mai mare om din toate timpurile. Înapoiat în Spania după căderea Monarhiei, Unamuno redevenise rectorul Universității din Salamanca, dar se dezgustase de propriul său crez politic, după nebuniile demagogiei din Barcelona. A murit cam rușinat în rândurile naționaliste. Probabil că presa franceză care-i consacra coloane întregi acum câțiva ani, nu-i va mai acorda decât câteva rânduri ca să-i vestească dispariția. De pe urma lui de altminteri nu va rămâne lucru mare.

Muzică arabă:

Ilustrul Kappelmeister Toscanini, jidan (?) și antifascist a făcut un turneu cu orchestra lui în Palestina. La Ierusalim, arabii au primit „armonia Sionului“ cu pietre. Țimbalagii lui Elohim, împreună cu șeful lor, abia au scăpat cu fuga, dar cu geamurile de la automobile sparte. Bietii ovrei nu se mai pot odihni nicăieri — în afară de Paris și Londra. Și chiar și acolo, pentru câtă vreme încă?

4 ianuarie. — Deși poimăine e Boboteaza, azi-dimineață la ora 7 erau 5° peste zero. Semănăturile cer însă zăpadă, prin glasul agricultorilor, căci pământul e uscat.

Textul acordului anglo-italian a fost publicat. E conform cu cele prevăzute și notate acum câteva zile în aceste însemnări, dar ținut

într-o redacție cât se poate de vagă. Despre Abisinia sau despre titlul de Împărat al Etiopiei luat de Regele Victor Emanuel, nimic. Se zice că ar mai fi două scrisori secrete anexate acordului, dintre care una privitoare la Spania, Italia declarând că n-are intenție să anexeze vreo părți-cică din posesiunile acestui Stat. Aluzie directă la Baleare. Așa cum a fost semnat, acordul reprezintă mai mult o destindere între Anglia și Italia decât o schimbare de orientare politică a Italiei, care rămâne mai departe legată cu Germania în anumite — dar esențiale — îndrumări de ordin internațional.

Ministerul Aerului a fost oferit lui Radu Irimescu (fostul subsecretar), dar acesta, mulțumit de cașcavalul de la Reșița (unde e director general gras plătit), pare că nu vrea să primească. Se zice că va fi numit generalul Stoicescu din Aviație (fostul aghiotant al Regelui), dacă până în cele din urmă Irimescu nu va primi.

Din izvor autorizat am aflat adevăratele cauze ale demiterii lui Caranfil. De la chiar înființarea ministerului său a avut împotriva lui pe Paul Angelescu jignit de toate amputările succesive care se făceau departamentului său. Mai întâi i s-a luat Armamentul¹ adică 90% din afacerile mănoase, apoi Aviația prin creșterea subsecretariatului și în fine prin ultima lovitură a Ministerului Marinei și forțelor (?) pe apă. A mai avut împotriva lui și pe Franasovici, căruia i s-au luat de la Ministerul Comunicațiilor serviciul maritim, N.F.R. porturile, — toate izvoare de frumoase beneficii. Vărmășia dintre cei trei miniștri s-a dat pe față cu prilejul cheltuielilor noului departament, căci creditele pe care urma să le folosească erau înscrise în buget la ministerele Apărării Naționale, Comunicațiilor și Armamentului și cel puțin șefii celor două prime ministere au făcut noului lor coleg toate dificultățile ca să-și dea semnătura cerută de legea contabilității. Conflictele, mai ales cu Ministerul Apărării Naționale erau zilnice. În această atmosferă a survenit un incident, pe care generalul Angelescu l-a folosit ca să obțină de la Rege capul lui Caranfil. Neexperimentat și poate și perfid sfătuit, tânărul ministru a dat câteva zile înainte de Anul Nou un ordin de zi pe Aviație și Marină adresând urările sale ofițerilor, subofițerilor și soldaților — după formula consacrată. Tradiția și protocolul cereau să se aștepte

¹ Prin înființarea Ministerului Armamentului al cărui prim titular a fost însuși generalul Paul Angelescu.

urările Suveranului care să fie apoi transmise unităților de către șefii respectivelor departamente. Îndată ce a apărut ordinul de zi al d-lui Amiral-Aviator Caranfil, „mon ami Paul” s-a dus la Palat și a montat pe Rege împotriva îndrăznețului inovator, arătând că era o discretă *călcare a prerogativelor regale* la mijloc, pe care el *în numele Armatei* nu o putea tolera — și astfel a pus chestiunea: „el ori eu”. Regele care suportă tot afară de atingerile la prerogativele și la punga lui, a sacrificat fără să ezite pe Caranfil. Amuzant e că acesta dispăruse din București, ca omul, de sărbători și că Tătărescu a trebuit să-l caute cu poliția și să-l aducă val-vârtej în Capitală, ca să-i ia demisia. Rareori un om a fost mai repede umflat și dezumflat ca Caranfil care nu merita nici „cet excès d’honneur, ni cette indignité”.

Radian, înapoiat de la Craiova, îmi povestește o vizită pe care cumnatul său, profesorul Herescu, a făcut-o mareșalului Averescu la Severin. Herescu este finul lui Averescu și om de încredere al lui, așa încât mareșalul îi vorbește fără perdea. Moșul i-a istorisit că înainte de a pleca din București a fost chemat să ia ceaiul cu Regina Maria. Aceasta i-a pus o serie de chestiuni pe care le recita ca o lecție învățată pe dinafară. Mareșalul e convins că chestiunile au fost dictate de Rege. Regina l-a întrebat întâi de ce nu mai vede pe Rege. Mareșalul i-a spus că răspunsul la această chestiune l-a dat deja unui om politic care i-a pus aceeași întrebare, d-lui Argetoianu: nu poate vedea pe Rege până nu va primi răspunsul datorat unei scrisori pe care i-a scris-o în 1934, după criza ce era să ducă la schimbarea Ministerului Tătărescu. Numai după ce va citi răspunsul Regelui, va judeca dacă poate sau nu să urce scările Palatului¹. Regina l-a întrebat apoi, pe mareșal, sub ce formă vede el viitorul Guvern. Averescu i-a declarat categoric că e împotriva oricărei formațiuni eterogene fie Guvern național — pe care-l socotește irealizabil de altminteri — fie Guvern de concentrare. Numai un Guvern de autoritate, omogen, ar putea face față greutăților de tot soiul, care sunt mari, și aduce puțină liniște în țară, pe care un Guvern slab, a

¹ Acest punct al raportului Herescu este perfect exact, și am notat la timpul său, în aceste însemnări, legătura pe care Averescu o face între raporturile lui personale cu Regele și primirea unui răspuns la scrisoarea din 1934 (care în trecut fie zis nu comporta nici un răspuns; despre această scrisoare în *Amințirile mele*, [pag. 328–332 din vol. X, ediția St. Neagoe]). Veracitatea acestui punct este o cheazășie și pentru exactitatea celorlalte puncte, mai interesante, raportate de profesorul Herescu.

lăsat-o pe mâna agitatorilor. A treia chestiune pe care Regina a pus-o lui Averescu, e foarte ciudată, fiindcă e privitoare la lucruri care păreau moarte și uitate de mult. Regina a întrebat pe mareșal ce crede despre situația Principesei Elena. Averescu nu s-a sfiit a răspunde *că pentru redobândirea popularității sale*, Regele să se împace cu Principesa, să anuleze divorțul și să se încoroneze cu ea. Indiferent dacă împăcarea ar fi de pură formă, și dacă fiecare din soți ar continua să-și ducă viața care le place. Acesta ar fi sfatul pe care l-ar da el, *dacă ar fi întrebat*, dar nu face caz din această chestiune, din punct de vedere politic. Viața privată a Regelui nu-l privește. Dacă i se cere, el poate da un sfat, cum a dat și în trecut, dar nimic mai mult. La o ultimă chestiune a Reginei: cu cine s-ar putea înțelege ca să facă un Guvern — mareșalul a răspuns: cu un singur om, cu Argetoianu.

Rămâne de văzut dacă și Argetoianu s-ar putea înțelege cu Averescu!

Ziarele franceze — căci din ale noastre nu afli nimic — îmi aduc vestea morții Arhiducelui Friedrich, care s-a săvârșit miercurea trecută, în proprietatea lui Magyarovar din Ungaria. În timpul războiului, Arhiducele a fost generalisim al armatei austro-ungare cu gradul de mareșal. Înainte de război, era Arhiducele cel mai bogat. Moștenise imensa avere a faimosului Arhiduce Albert, mine de cărbuni și moșii întinse. Avea la Tetschen o lăptărie model ale cărei produse se vindeau la Viena: cel mai bun unt și un excelent iaurt. Din cauza acestui comerț vienezii îl numiscă „der Milchpantscher“ (în dialectul vienez „amestecătorul de lapte și apă“). Căsătorit cu o Principesă Croy (Arhiducesa Isabella) a pus în lume o sumă de fete. Contesa Chotek, de care s-a amoresat Arhiducele Franz-Ferdinand și care a devenit în urmă Principesă și Ducesă de Hohenberg, ca soție morganatică a Arhiducelui — a fost domnișoară de onoare la Arhiducesa Friedrich, situație în care a cunoscut pe viitorul ei tovarăș de viață și de moarte. Arhiducele Friedrich moare în vârstă de peste 80 de ani. Toată viața lui a fost un mediocru, și probabil că nu lasă multe regrete. Era fratele Reginei Maria-Christina a Spaniei.

5 ianuarie. — Ieri a dejunat la noi d-na Cardenas, născută Nanu, soția simpaticului și popularului fost ministru spaniol la noi — ajuns în urmă succesiv ambasador la Tokio, la Washington și la Paris de unde a

fost scos de „Frontul popular“, care avea un partizan de plasat în capitala Franței. Acum Cardenas e la Washington — New York, unde „activează“ ca reprezentant al lui Franco.

Englezii au publicat pe lângă acordul semnat cu Italia și notele zise secrete, dar pe care amândouă Guvernele s-au învoit să le dea publicității. Ele sunt relative la integritatea „națională“ a Spaniei și printr-înselc se stabilește că Guvernul italian nu are nici o înțelegere specială cu generalul Franco relativ la anumite avantaje ce s-ar fi putut acorda Italiei în Spania sau în Maroc, că ocuparea insulelor Baleare din partea Italiei nu are un caracter permanent¹ și că Italia, ca și Anglia, garantează „statu-quo-ul“ teritorial al Spaniei. Presa din Roma e încântată fiindcă vede în expresiunea „integritatea națională“ a Spaniei intenția Angliei de a nu tolca un Stat comunist în peninsula iberică. Poate că presa din Roma își face iluzii. Anglia va tolera orice, fiindcă oamenii ei politici nu sunt în stare să împiedice nimic.

În jurul Madridului s-a declanșat un violent atac al naționaliștilor, fără rezultate apreciable până acum.

Primit ieri vizita lui Ilcuș, atașatul nostru de presă din Berlin, care mi-a adus informații foarte interesante și confidentiale în legătură cu ultima trecere a lui Gh. Brătianu prin capitala Reichului. Această a doua vizită a lui Brătianu a fost mult mai rodnică pentru el și pentru noi, ca cea dintâi, făcută în primăvara trecută, și în care debutantul — diplomat — pășise cu stângul.

Prima lui călătorie fusese motivată de ținerea unei conferințe (*Bismarck și Brătianu*) la Universitatea din Berlin, unde fusese invitat prin inițiativa lui Ilcuș, băiat inteligent, care lucrează de 10 ani la o apropiere între Germania și România. Conferința lui Brătianu făcea parte dintr-un ciclu, și a avut mare succes fiind bine documentată și ținută într-o germană foarte corectă. De pe terenul cultural, Brătianu a încercat să treacă pe cel politico-diplomat, și aci a pășit cu stângul. Venise la Berlin Atta Constantinescu, și acesta fiind prieten de la Londra unde fuseseră împreună secretari de Legatie, cu Lipski, ambasadorul polo-

¹ Pentru prima oară se confirmă într-un document oficial ocuparea Balearelor de către italieni.

nez, a mijlocit prin el pentru „șef“, diferite întrevederi cu Göring, cu Neurath, cu Rosenberg și chiar cu Hitler. În gândul lui Atta, prezentarea polonezului amic trebuia să deschidă inimile nemților. Efectul a fost tocmai contrariu; nemții au fost „șocați“ de procedeul românului și au rămas închiși față de dânsul. Ba chiar au dezmințit puținul ce spusese și pe care Brătianu, sosit în țară, s-a grăbit să-l răstălmăcească. Depeșele pe care mi le-a citit Titulescu în iulie trecut (în tren, între București și Craiova)¹, erau tocmai referitoare la această dezmințire.

În a doua lui călătorie, în noiembrie trecut, Gh. Brătianu a fost însă mai bine inspirat și mai norocos. A cerut audiență prin Legația noastră, și după audiență a raportat însărcinatului cu afaceri Petala (ministrul Comnen se afla la București) în prezența lui Ilcuș, conversația sa cu Hitler — conversație de o importanță capitală pentru relațiile noastre cu Germania. Înscris pentru o audiență în serie, Führerul a șters numele lui Brătianu și l-a rugat să vină a doua zi ca să-i vorbească mai lung, fiind mai liber. Fără multe preambule, Hitler a intrat imediat în miezul chestiunii care-l interesa, spunând tânărului Gheorghe că vrea să profite de prezența descendantului celor doi Brătieni care au făurit România Mare (o politețe, chiar exagerată, nu strică niciodată) ca să facă anumite declarații pe care-l roagă să le transmită Regelui Carol. Și pentru ca să nu mai fie nici o îndoială asupra intențiilor sale, și pentru ca cuvintele lui să fie înregistrate, a rugat pe interlocutorul său să permită secretarului de Stat să asiste la convorbirea lor și să noteze cuvintele sale pentru încheierea unui protocol care să rămână în arhivele Cancelariei.

A chemat prin urmare pe dl Meissner² și acesta a asistat la întreaga audiență care a durat mai bine de un ceas și jumătate, luând note despre tot ce a spus Führer-ul. Hitler a rugat pe Brătianu să comunice Regelui că nu are nici cea mai mică intenție să susțină Ungaria în acțiunea ei revizionistă. Că a spus-o lui Gömbös când a fost la Berlin, și lui Kanya, și acum în urmă lui Hörthy la Berchtesgaden, că Ungaria urmărind reîntregirea Ungariei în vechile ei limite urmărește un vis irealizabil fiindcă nu e bazat pe nici o justificare etnică; că vrăjmășindu-se în același timp cu România, cu Jugoslavia și cu Cehoslovacia întreține de-

¹ Vezi *Însemnări zilnice*, [vol. I, pag. 364 – ediția St. Neagoe].

² Secretarii de Stat sunt funcționari de carieră în Germania și nu se schimbă după politică. Cel de la Președinția Reichului, Meissner, ocupa aceste funcții și sub Hindenburg. — Respectuos al tradiției și al memoriei ilustrului mareșal, Hitler nu l-a schimbat, și i-a acordat chiar toată încrederea sa.

geaba o stare de agitație în bazinul Dunărean, și că tot dânsa va plăti oalele sparte. Lui Horthy nu s-a jenat să-i spună chiar, să nu se ia după palavrele lui Mussolini care sunt numai parade verbale și care nu vor fi niciodată urmate de acte. „Ungaria nu ne interesează deloc — a continuat Hitler — *e o țară putredă complect înfeudată ovreilor, într-un cadru medieval*. Viața, care mișună în România și în Jugoslavia (despre Cehoslovacia n-a spus nimic) ne interesează mult mai mult.

Te rog să spui Regelui, că suntem nu numai gata să *garantăm fruntariile actuale ale României, dar și să sprijinim prin toate puterile noastre revendicările pe care le-ar mai avea de valorificat dincolo de granițele ei*. Nu cerem în schimb României să-și părăsească alianțele sale, nici cu Polonia, nici cu Mica Înțelegere, nici cu Franța. Toate aceste alianțe defensive nu ne supără nicidecum. Cu Polonia ne place să vă știm aliați; pricepem foarte bine Mica Înțelegere, frână necesară împotriva pretențiilor ungurești și nu ne supără nici alianța dvs. cu Franța, țară cu care nu avem nimic de împărțit. La Alsacia-Lorena am renunțat definitiv; alsacienii sunt răi patrioți și tipuri de burghezi scârboși și egoiști. Cât sunt cu Franța sunt nemulțumiți de Franța și vor să vină cu noi — când sunt cu noi sunt nemulțumiți de noi și vor să meargă cu Franța. Nu ne interesează. Tot ce vă cerem e să nu adoptați o atitudine și o politică ostilă Germaniei. Ne mulțumim cu atât, și suntem gata să ne înțelegem și pe terenul economic“. Hitler a mai adăugat că vede cu ochi buni întărirea noastră militară, ca să fim în măsură să ne apărăm neutralitatea față de orice agresor. E singura aluzie pe care a făcut-o la situația noastră față de Rusia, fără să pună — cum spunea Nae Ionescu¹ — pentru noua îndrumare a politicii germane cu privire la România, condiția unei prealabile declarații de neutralitate din partea noastră².

Ilcuș mi-a arătat în continuare că aceste extraordinare declarații făcute de Führer lui Gh. Brătianu — atât de extraordinare încât lui și lui Petala nu le venea să le creadă —, și-au primit imediat o dublă confirmare.

Comnen, sosind din București câteva zile după audiența lui Brătianu a luat masa chiar în ziua sosirii sale la Berlin la Meissner care l-a primit cu brațele deschise, felicitându-l pentru senzaționalele cuvinte

¹ Vezi *Însemnările Zilnice* de față, pag. [în arhiva unde se păstrează manuscrisele memoriale Argetoianu lipsesc filele din 18 august – 22 decembrie 1936, la care face trimitere autorul].

² Faimosul citat al lui Rosenberg împotriva revizionismului unguresc a apărut a doua zi după declarațiile făcute de Hitler lui Brătianu.

de prietenie adresate de Hitler României. Comnen, care sosise cu două ore înainte de masă, cu automobilul, și pe care Petala și Ilcuș nu avuseseră vreme să-l pună în curent cu cele întâmplate (Brătianu părăsise Berlinul) n-a priceput nimic, și s-a mirat de bucuria lui Meissner fiindcă nu-i cunoștea temeiul.

Meissner i-a repetat atunci aproape cuvânt cu cuvânt, declarațiile făcute de Führer lui Gh. Brătianu. Cuvintele reproduse de Meissner au fost identice cu cele raportate de Brătianu.

A doua zi, Comnen, impresionat, s-a dus la Göring cu care avea de perfectat unele chestiuni în calitatea acestuia de dictator economic. Lăsând la o parte chestiunile economice¹, Göring a propus reprezentantului României o mică conversație politică. A scos din sertar o hârtie, pe care urmând-o cu ochii (era probabil protocolul lui Meissner) a repetat lui Comnen toate declarațiile făcute de Führer lui Brătianu. Comnen era din ce în ce mai impresionat. Față de capul pe care îl făcea, Göring i-a spus: „Nu mă crezi? Vrei să auzi cuvintele pe care ți le-am spus din gura lui Hitler? Uite iau telefonul și mâine, azi chiar, poți să-l vezi?“ — „Mă rog, Excelență, Domnule Prim-Ministru, cum puteți să vă îndoiți! Îmi ajung cuvintele Măriei Voastre“, a murmurat dulcele Comnen, și s-a băgat sub scaun.

Dar înapoiat la Legație, a tras o telegramă kilometrică la Externe, în care relata toate cele petrecute, și declarațiile Führer-ului. Zile nesfârșite — povestește Ilcuș — Externele (din București) n-au răspuns nimic. În fine, după două săptămâni (probabil că Victor Antonescu consultase Parisul², pe Beneș și o cărturăreasă din Geneva) a sosit un răspuns foarte rece, prin care dl ministru de Externe aducea la cunoștință d-lui ministru al României la Berlin, că atitudinea reprezentantului Germaniei la București nu se încadra în îndrumările schițate de Führer lui Brătianu și de Göring lui Comnen și că după câte afla de la dl Fabricius, instrucțiunile acestuia nu depășeau limitele unei curtenitoare dar imprecise bunăvoințe. „România, încheia dl Victor Antonescu, rămâne fără șovăire credincioasă alianțelor și politicii ei.“

Ilcuș era indignat. (E tânăr, și fără experiență.) Lipsa de instrucțiuni lui Fabricius îi va părea foarte explicabilă. Hitler nu lucrează cu minis-

¹ Cursul mărcii, vizita lui Schacht, importul de petrol etc.

² Cam din acel moment a început să se observe o extremă culanță din partea Franței pentru noi, sporiri de cote la contingențe, facilități de plăți și de tot soiul. Făceau bieții francezi tot ce le sta în putință să nu ne fure nemții, despre ale căror intenții se vede că fuseseră informați prin cutra de la Externe.

trul de Externe, Neurath. Politica externă o duce, pentru Anglia și Franța, cu Ribbentrop, pentru centrul și sud-estul Europei cu Göring, iar pentru restul lumii cu Rosenberg. Ribbentrop are, peste drum de Ministerul Afacerilor Străine, pe Wilhelmstrasse, un imens birou cu consilieri, cu secretari, cu dactilografe în care se lucrează mai cu spor decât în casa din față. Ribbentrop nu e la Londra decât un ambasador temporar, un procurist în misiune, adevărata lui activitate o desfășoară la Berlin. Un om cu cât de puțin amor propriu n-ar ezita un moment să-și dea demisia, în situația lui Neurath. Hitler i-a făcut afrontul să pună pe Ribbentrop să semneze ultima convenție cu Japonia (contra comunismului), deși ca ministru de Externe îi revenea lui această sarcină sau onoare. Führerul îl ține pe Neurath *fiindcă nu e înscris în partid*, și socotește că astfel poate inspira mai multă încredere „Puterilor democratice“. Firele secrete ale politicii externe germane, în afară de Hitler, nu le cunosc însă decât Göring, Ribbentrop și Rosenberg.

Ilcuș era foarte îngrijorat că Regele să nu fie fost pus la curent cu adevărata situație de la Berlin, și să nu fi dat atenția cuvenită raportului lui Brătianu, dacă cumva nu i s-ar fi pus sub ochi și confirmarea lui Comnen. L-am liniștit: i-am spus că Regele era în curent *cu tot*, și că apreciază situația cum trebuie, dar în atitudinea noastră între alianțele cu cei tari de ieri și ademenirile celor tari de mâine, nu putea fi decât una *de expectativă*. Nu putem părăsi iepurele pentru umbra lui. Anul acesta 1937 poate să fie decisiv pentru lămurirea raporturilor dintre diferitele țări ale Europei. Pentru moment, o țară mică ca a noastră pe lângă un colos ca Rusia, trebuie să fie cu ochii în patru, și să aștepte.

Ilcuș mi-a plăcut, e băiat inteligent. Poate că mi-a plăcut fiindcă a avut încredere în mine și a venit să-mi încredințeze (mi l-a adus prietenul său Cecropid, care e și al meu) lucruri pe care nu le-a spus la alții. Prin el am putut astfel afla ceea ce domnului Gh. Brătianu s-a sfiit să-mi spună, fără să-și dea seama că sunt din puținii oameni din România politică, care știu să țină un secret.

După câte mi se povestesc, conflictul sau conflictele din Guvern care au dus la demisia forțată a lui Caranfil au fost mai complicate decât păreau la început, și de cum le-am notat în aceste însemnări. Cel care a avut drept rezultat vrăjmășia fățișă a vistavoiului Paul, a fost provocat printr-o „afațere“ de avioane. Astă-toamnă au venit doi mexicani (?) să ne propună cumpărarea avioanelor noastre vechi *pe preț*ul

cât costaseră noi. Caranfil care avea un stoc de avioane uzate, foarte aproape de sfârșitul existenței lor, s-a gândit că ar fi o excelentă afacere, cu atât mai mult cu cât mexicanii făceau plata la Paris, în devize așa încât avioanele uzate puteau fi imediat înlocuite prin altele noi. Cum nici o afacere nu se poate face la noi fără samsari și fără șperț, mexicanii au pus înainte pe voinicoșii Ciugureanu și Mircea Frigator, deputați „hașiști” și experți în materie. Deși era clar că mexicanii lucrau pentru contul unora sau altora din beligeranții din Spania, și dat fiind că erau mexicani nu putea să fie decât pentru comuniștii de la Barcelona, Caranfil, hipnotizat numai de posibilitatea reînnoirii materialului nostru aeronautic, n-a vrut să știe în folosul cui se făcea târgul, și a dat curs afacerii. Statul Major a opinat favorabil, cu rezerva câtorva unități la vânzarea căroră s-a opus, pentru a nu-și descomplecta efectivul de mobilizare. Tătărescu a aprobat și el cu rezerva cercetării destinației avioanelor care s-ar vinde. Cine a stricat afacerea a fost însă generalul Angelescu, care a declarat categoric că nu înțelege să cedăm nici măcar fier vechi din parcul nostru de aviație. S-au zbatut filantropii Ciugureanu și Frigator cât au putut, i-a susținut Caranfil din răspu-teri — totul a fost inutil, Tătărescu n-a îndrăznit să încheie o afacere atât de delicată, dată fiind destinația avioanelor și s-a pus la adăpostul opoziției ministrului Apărării Naționale. Spre marea ciudă a lui Caranfil, care nu s-a abținut să critice sever prin culise, pe „încăpățânatul”, afacerea a căzut și mexicanii au părăsit România. A trecut vreme, lucrurile s-au liniștit, și a venit altă bandă cu un avocat francez și cu un samsar elvețian. Au venit cu o altă formulă, anume să cumpere avioane particulare! Avioane particulare în România, era o glumă de prost gust, deși în fapt se zice că au găsit unul (pe al Marinei Știrbei) pe care l-ar fi cumpărat. Planul lor era să obțină vânzarea avioanelor Statului vechi, către diverși cetățeni români, de la care apoi sindicatul sirăin să le cumpere.

În legătură cu cele ce mi se povestesc asupra acestei noi afaceri trebuie să notez că la *Societatea Bancară* avem o sumă de 24 milioane lei *interni* (blocați) încasați de mult în contul Guvernului spaniol (dinainte de războiul civil), sumă pe care Guvernul de la Barcelona ne-a cerut-o neconținut. Am răspuns, că fiind vorba de lei blocați, nu putem dispune de ei fără autorizarea Băncii Naționale. Nu e vorba, chiar cu autorizarea Băncii Naționale nu i-am fr trimis niciodată frontului comunist. Înainte de sărbători, Banca a primit o nouă scrisoare de la Barcelona cerând Băncii să pună banii la dispoziția reprezentanților Guvernului

spaniol (care?), dar să nu facă nici o plată fără viza *d-lui Mehler de la Grand Hotel*. Or, acest domn Mehler, de la Grand Hotel este tocmai samsarul elvețian despre care am pomenit mai sus.

Vajnicul Paul Angelescu care veghea la căpătâiul lui Caranfil, a avut vânt despre noua afacere și a dat drumul lui Moruzov¹. Pe baza raportului acestuia s-a făcut o descindere la Grand Hotel și toată banda a fost dată pe mâna Comisarului Regal, sub inculpație de spionaj. Un avocat francez a fost chiar arestat, și pus în libertate după intervenția Legației franceze. Cu toată bunăvoința, Comisarul Regal n-a putut găsi nici o urmă de culpabilitate pe terenul spionajului și afacerea s-a clasat iar negustorii de aeroplane au părăsit Bucureștiul. Ministrul Apărării Naționale a pretins însă că la percheziția de la Grand Hotel s-ar fi găsit documente compromițătoare pentru Caranfil. Prietenii acestuia și hașiștii i-au luat apărarea, pe când adversarii hașiștilor s-au pus de partea lui Angelescu. Afacerea a fost adusă înaintea Regelui care a aprobat atitudinea lui Angelescu și a cerut, pentru acest motiv ca și pentru cele deja notate mai sus, demiterea lui Caranfil.

Demisia lui Caranfil, neașteptată, a produs emoție, dar această emoție s-a transformat în cafeneaua politică, în paroxism când s-a aflat ieri că Radu Irimescu, căruia Tătărescu îi propusese în ajun succesiunea lui Caranfil, a refuzat-o. Irimescu trece drept omul Regelui, și refuzul lui a fost interpretat de șmecheri ca o indicație pentru soarta Guvernului. Dacă Irimescu a refuzat — spuneau oamenii — e că i-a poruncit Regele să refuze, și Regele i-a poruncit să refuze fiindcă vrea să trântască Guvernul. Pe de altă parte plecarea lui Tătărescu la Sinaia, cu un tren special, tot ieri seara, a fost explicată astfel „de către cei bine informați”: Tătărescu a plecat la Sinaia să pună un ultimatum Regelui — sau îi reînnoiește încrederea acordându-i la Ministerul Aerului pe cine vrea el (Irimescu ar fi fost candidatul Regelui) — sau pleacă. Ca de obicei, „cei bine informați” nu știau nimic. Ei nu știau că Tătărescu e perfect înțeles cu Regele asupra tuturor punctelor *inclusiv data plecării lui*. Fierberea a fost totuși mare, ziarele au anunțat că renunțasem la plecarea mea la Londra, ba chiar că fusesem chemat la Sinaia, și câte și mai câte. Toată seara de ieri m-au plictisit reporterii cu telefonul. Ba chiar pe când citeam liniștit în pat m-a chemat la capătul sârmei Nae Ionescu, de obicei atât de sceptic și de iscusit și m-a întrebat: „D-ta știi ce se petrece în oraș?” I-am răspuns că nu și mi-a fost

¹ Șeful serviciului de informații și de Siguranță de la Statul Major.

frică un moment că a izbucnit revoluția. Când m-a pus la curent cu agitația de prin redacții și de prin cafenele și despre iminenta cădere a Guvernului, mi-a venit să râd. L-am liniștit, și am izbutit. De când Regele, în discursul său de la Anul Nou, și-a însușit vederile mele de la Congres, lumea crede din nou într-o complicitate politică între Suveran și mine, și socotește că *eu învățesc și știu toate*. Un cuvânt de la mine cântărește greu în asemenea circumstanțe. Iată de ce mi-au telefonat cu atâta încordare Nae Ionescu și ceilalți reporteri ai gazetelor. Dacă ar ști ei săracii ce legături aproape inexistente au mai rămas între Rege și mine, m-ar lăsa probabil în pace. Nu știu cum a ajuns Regele să-și însușească vederile mele, ceea ce e sigur e că eu nu am avut nici un contact cu dânsul, nici înainte de a-mi fi redactat expozeul, nici după.

Vizitat azi expozițiile pictorilor Burada, Baculescu (d-na) și Moscu (d-na). Toată lumea a ajuns să picteze bine, chiar și cei fără un talent special. E o observație care se poate întinde asupra artei în general. Tehnica și estetica au făcut uimitoare progrese. Pe vremea tineretelor mele, erau câțiva oameni — puțini — de talent care scriau bine, care zugrăveau bine, care sculptau bine sau care făceau muzică bună. Toți ceilalți, erau o nenorocire. Acum toată lumea scrie, pictează, compune bine, cu gust — nu mai sunt mângălitori de hârtie sau de pânză — aproape. Artă se desfășoară pe nivelul mediocrității, fără excepții, nici în sus, nici în jos.

6 ianuarie. — Boboteaza: soare și cald. De când n-am mai văzut o astfel de Bobotează. Ieri m-am dus să mă plimb spre Herăstrău: în apele scăzute ale lacului bălăceau și chiuiau vreo 20–30 de copii, ca vara. Dacă ar ține până în ziua de 11, fără zăpadă viscolită, să pot pleca spre Londra, după cum am hotărât!

Cuvântarea Regelui a produs o adevărată stupefacție pe loc, în rândurile Guvernului cu Tătărescu în cap. Din audiența pe care o avusese în preajma Anului Nou, primul ministru plecase încântat și *anunțase colegilor săi că discursul Regelui va fi o adevărată lovitură politică prin încrederea desăvârșită pe care o va exprima Guvernului său*. Dl Guță redactase răspunsul lui în vederea măgulitoarelor cuvinte ce tre-

buiiau să cadă de pe buzele regale. De aci discordanța între cele două cuvântări, megalomania ministrului fiind și mai ridicolă după dușul re-ce pe care i-l administrase Suveranul.

După ce a sfârșit Regele, miniștrii au rămas cam tâmpiți, căci se așteptau la altceva. Aplauze slabe. Guță, cu gura deschisă, uitase să aplaude și se întreba dacă trebuia sau nu să-și mai citească discursul, sau să improvizeze altul, mai de circumstanță. Singurul mulțumit era dr. Angelescu. La ieșire s-a grăbit să-i spună lui Inculeț: „Ei, țarule (așa îi zice Angelescu, din dragoste, lui Inculeț), „ei, țarule, cum o găsiși?“ — „Dragă doctore — i-a răspuns șmecherul — știi bine că plecarea noastră era hotărâtă prin martie-aprilie; acum Regele ne-a dat a înțelege că suntem liberi să plecăm și mai devreme, *dacă vrem*, nu ne mai împiedică!“ Mai toți miniștrii — minus Tătărescu — s-au dus la Dinu Brătianu să plângă pe sânul lui. Brătianu, umilit ca și Angelescu prin obraznica guvernare a lui Tătărescu, nu era nemulțumit deloc. „V-am spus eu tot timpul, că nu e de ajuns să faci discursuri frumoase și să minți. Trebuie să faci și ceva real, care să rămână.“ Și au început cu toții să vorbească de vremurile apropiate ale opoziției și de răfuielele lor.

Ziarele de azi-dimineață publică următoarea telegramă: „Berlin 5 ianuarie. Corespondentul agenției Havas transmite:

«Circulă zvonul în anumite cercuri național-socialiste că la 30 ianuarie, cu prilejul celei de a 4-a aniversări a cuceririi Puterii, dl Hitler, Cancelarul Reichului, va adresa către poporul german o proclamație anunțând că păstrează numai funcțiile sale de șef al Statului și părăsește funcțiile de șef al Guvernului. D-sa ar purta în această calitate titlul de „Führer al Reichului German“.

Dl Göring ar urma să fie numit șef al Guvernului Reichului. Nu se poate încă preciza dacă va purta titlul de Cancelar.»

Acest zvon pare oarecum verosimil prin faptul că de câteva luni dl Göring este numit numai „ministru președinte“ și nu „ministru președinte al Prusiei“.

Pangal vine să-mi spună că național-țărăniștii sunt consternați de discursul Regelui de la Anul Nou. Văd într-însul prefața unui regim de dictatură, căci prin formula unui Guvern „de gospodărie“ Regele înțelege mai ales să înlăture Guvernele de partid sau de partide. Am rea-

mintit lui Pangal că tot așa speriasse lumea Majestatea Sa, prin discursul său de la 1 ianuarie 1935 — și că n-a ieșit nimic din el.

7 ianuarie. — Nici Boboteaza nu ne-a adus iarna. Timpul continuă să fie senin și termometrul peste zero.

Monsieur Roosevelt s-a hotărât în fine să ceară Congresului o lege care să-i permită interzicerea exportului de arme în Spania. Legea a fost votată ieri în ambele Camere și promulgată. Pe când se vota legea, agenții sovietelor spaniole încărcau în grabă la New York vaporul „Mar Cantabrico“. Un însemnat material de război și 18 avioane au fost astfel încărcate sub nasul autorităților americane, care priveau fără să intervină din lipsa unui text de lege. Legalismul american e un mare lucru, mai ales când poate acoperi o afacere remuneratoare.

De la Berlin se dezminte oficial știrea că Führerul ar avea intenția să se retragă la 30 ianuarie din fruntea Guvernului ca să rămână numai în fruntea Statului. Știrile răspândite în acest sens ar fi numai invenții pornite din cercuri răuvoitoare nazismului.

Prietenii lui Caranfil fac mare vâlvă în jurul amenințărilor fostului ministru al Aerului, de a da pe față toate matrapazlăcurile care s-au făcut cu prilejul comandării avioanelor noastre în Franța. E vorba de ultima comandă efectuată în 1936, și de șperțurile încasate în momentul stabilirii prețului. Beneficiarii afacerii — spun prietenii d-lui Caranfil — ar fi Victor Antonescu, generalul Angelescu și Zăuceanu. Că șperțuri s-au dat, nu încapе îndoială, după câte am auzit povestindu-se la Paris. Că au luat sau n-au luat domnii sus-numiți e altă chestiune, și las toată răspunderea afirmației zvonurilor. Sunt însă convins că Caranfil nu va da nimic pe față, chiar dacă știe ceva, fiindcă mai știe că locul lui, gras plătit, din fruntea Uzinelor Comunale, face mai mult decât o răzbunare meschină.

8 ianuarie. — Ziarele publică răspunsul Germaniei la notele engleză și franceză privitoare la trimiterea voluntarilor în Spania. Germania

începe prin a protesta împotriva procedurii Franței și Angliei, care au intervenit direct la Berlin, pe când o comisie specială întrunită la Londra și în care toate Statele interesate sunt reprezentate, e tocmai chemată să găsească măsurile care să asigure neintervenția terților în Spania. Nota germană insistă apoi asupra faptului că Germania și Italia au cerut cele dintâi să se ia măsuri împotriva trimerii de voluntari străini în Spania. Credincioasă acestei atitudini inițiale, Germania e gata să primească sugestiile Puterilor Occidentale — fără să mai aștepte rezoluțiile de la Londra — dar cu următoarele 3 condiții:

- 1) Toate Statele vor păstra aceeași atitudine;
- 2) Se va căuta imediat o soluție pentru chestiunile conexe (trimitere de arme, muniții, echipament, aprovizionări etc.);
- 3) Se va institui un control efectiv și serios pe teritoriul spaniol.

Odată cu Germania a dat și Italia răspunsul ei. Acesta nu va fi însă publicat decât mâine. Din câte se află de la Roma, răspunsul italian e identic cu cel german. La Londra și la Paris răspunsul german a făcut impresie bună — democrațiile se mulțumesc cu puțin — fiindcă, spun ziarele, Germania n-a închis poarta negocierilor ulterioare.

Surprizele tehnicii moderne: Degrelle, șeful Rexiștilor belgieni, oprit să vorbească în Belgia, s-a dus la Torino, și de acolo a adresat o călduroasă cuvântare compatrioților săi, *prin radio*! De aci un incident între Guvernele din Bruxelles și din Roma, cel dintâi pretinzând că autorizarea dată de Guvernul italian pentru transmiterea radiofonică, constituie un act de imixtiune în politica internă a Belgiei! O nouă problemă de drept internațional provocată de undele lungi și scurte!

Francezii și turcii se ceartă pe sandjacul Alexandretei, la granițele Siriei. Să dea Dumnezeu să nu se îmbete prea tare Kemal, căci am avea un nou pericol de război *european*.

După multe insistențe — și de sus — Radu Irimescu a primit postul de ministru al Aerului și al Marinei. Ieșit din armată ca căpitan, sau maior, a debutat prin a fi „écuyer“ la Jean Chrissoveloni (se ocupa de caii lui), a fost trecut apoi bancher la New York, și în fine specialist al Aerului la București. Băiat bun, pokerist de forță și arivist și mai și, a ajuns departe fiindcă era simpatic, și numai fiindcă era simpatic.

Nae Ștefănescu, deși marele om de afaceri al Partidului Liberal, îmi povestea azi-dimineață la Comitetul Stelei Române, cu indignare, procedeele Guvernului Tătărescu în materie de comenzi militare. S-a cerut astfel uzinelor românești, care s-ar putea utiliza în acest scop, să fabrice obuze de artilerie, în condiții foarte ciudate: materiile prime să fie furnizate de Stat, după ce vor fi fost recepționate de specialiștii Statului, obuzele să fie fabricate după planul și desenele Ministerului Armamentului sub supravegherea unor comisii de ofițeri tehnicieni, și totuși dacă încercările ce se vor face cu obuzele terminate nu vor corespunde, în ce privește traiectoria lor, caietului de sarcini, să fie refuzate. Natural nici o uzină românească nu poate primi o comandă în asemenea condiții.

De apropiat de cazul povestit de Leonida, relativ la ofertele pentru motorizarea anumitor unități, cerute *într-un termen de opt zile*. Se pare că domnii de la Ministerul Armamentului vor să evite fabricarea în țară și pentru aceasta să provoace refuzuri și abțineri din partea industriei românești, ca să poată face comenzi *mănoase* în străinătate. Acest obicei de a face comenzi cât de departe și cât de încurcate e propriu regimurilor de șperț. Una din acușările pe care purtătorii de cuvânt ai lui Caranfil le aduc consorțiului Victor Antonescu — general Angelescu — Zăuceanu e că au comandat *în Franța* aparate aeronautice care nu se pot procura decât în *America* și în *Germania*. Asemenea comenzi *prin comision* și *cu comision*, permit însă, c lesne de înțeles, beneficii ilicite însemnate.

Ziarele de azi-dimineață ne aduc senzaționala știre că ex-Regele Eduard al Angliei și ex-Regele Alfons al Spaniei au dejunat împreună la Viena, la hotel Imperial. Dulci confidențe trebuie să-și fi făcut unui altuia...

Ieri, în mijlocul manifestațiilor populare cele mai călduroase, s-a celebrat la Haga nunta Principesei Iuliana cu Principele Bernhard de Lippe Bierstenfeld. Regele nostru ar trebui să trimită nenorocitului mire medalia „Bărbăție și Credință“.

10 ianuarie. — Ieri, căsătoria civilă a tânărului Ion Lahovari, fiul soției mele cu d-ra Leonida. A oficiat dl I. Săbăreanu primarul culorii de Galben, fratele d-nei Leonida, îmbrăcat în „robă“ și cu atitudini iera-

tice de „pater nobilis“. După ceremonie, bufet și petrecere „în familie“ (peste 100 de persoane!) la noi, petrecere pe care am întrerupt-o ca să fac „o descindere“ în câmpul Grant pe un loc al lui Callimachi expropriat de primărie. Callimachi mă numise expert; din partea primăriei Eftimie Antonescu. N-am vrut să amân descinderea, și m-am dus, deși nuntaș. Ce am văzut acolo e de nedescris; porcăria și mizeria din acel cartier nu cred că se poate întâlni nici în Africa. Iar ca procedură primăria a pus stăpânire pe loc, a instalat pe el o piață de desfăcere (42 de barăci), nu plătește nimic lui Callimachi, dar îl impun, *pe el*, la impozite! După nesfârșite demersuri ale avocaților, s-a ajuns în fine la o hotărâre de expropriere, dar: primăria oferă 100 lei de m.p. (!), pe când tot ea a evaluat locul în vederea stabilirii impozitelor, la 500 lei m.p.! Țara lui Hübsch.

Întâlnit ieri în fugă pe Irimescu, noul ministru al Aerului și Marinei. Era posomorât. L-am felicitat, dar mi-a răspuns: „Mulțumesc, rămâne de văzut *cum* și *când* mă va lăsa să cad!“ La observația mea că nu putea fi cazul, dânsul fiind *persona grata*, a zâmbit: și Caranfil era *persona grata*, și Regele i-a lăsat să cadă pe o simplă însemnare a lui Paul Angelescu (va să zică se adeverește versiunea cu descinderea la Grand Hotel), fără măcar să consimtă să asculte pe cel învinovățit: Caranfil a fost debarcat fără să fie primit de Suveran cu toate insistențele ce puse-se pentru o audiență.

Aceste „Însemnări“ neconstituind în gândul meu — după cum am spus-o înainte de a începe primul caiet — decât material documentar în vederea unui triaj și unei redactări ulterioare, consemnez în ele aproape tot ce mi se aduce, exceptând numai informațiile ce-mi par de la prima vedere dubioase. Ceea ce mă împiedică să mai controlez ce am însemnat, în vederea unei rectificări sau a unei confirmări. Spun aceasta pentru a explica rândurile care urmează, și care se referă la știri înregistrate în paginile precedente.

Rectificare:

1) Locurile de casă din parcelarea Callimachi pe care le-am pus în contul lui Guță Tătărescu (două la număr), n-au fost cumpărate de acesta, ci de frate-său Nolică. Faptul e și mai semnificativ, căci Nolică Tătărescu înainte de guvernarea actuală era și mai sărac decât frate-său Guță.

2) Irimescu n-a fost angajat la început de Chrissoveloni ca „écuyer“. Acest post l-a deţinut Georges Mavrodi, fiul d-nei Mavrodi de la Palat. Irimescu a fost angajat din primul moment pentru afacerile de bancă.

Confirmare:

Caranfil a fost debarcat numai pe baza înscenării puse la cale de Paul Angelescu prin percheziţia făcută la Grand Hotel la samsarul Mehler. Pe lângă confirmarea lui Irimescu, mai sus notată, am avut şi alta care nu poate fi pusă nici ea la îndoială.

Soţia lui Bilciurescu, fostul meu coleg în serviciul diplomatic, a fost călcată ieri de un tramvai şi ucisă pe loc. Era o femeie încă tânără şi simpatică.

11 ianuarie. — Nunta religioasă a fiului soţiei mele Ion Lahovari a fost celebrată ieri la Doamna Bălaşa. Lume multă, serviciu frumos şi scurt, tinerii căsătoriţi formau o pereche cât se poate de reuşită.

Presa internaţională iudeo-democratică era plină ieri şi alaltăieri de zvonurile cele mai alarmante pentru menţinerea păcii: Germania ocupa Marocul spaniol, Germania ameninţa imperiul african al Franţei etc. Germania a dezminţit toate ştirile tendenţioase publicate. E o metodă binecunoscută a presei de stânga, aceea de a veni în ajutorul comuniştilor de la Barcelona pe spinarea păcii europene, pe care cel mai mic gest al ţărilor simpatizante cu frontul naţional ar compromite-o. Nu prinde. Azi, presa alarmată de ieri şi de alaltăieri — a amuţit. Numai un vag ministru francez a declarat într-un discurs ținut nu ştiu unde, că Franţa, „nu va tolera ca cineva să se atingă de convenţiile şi tratatele existente“ (Aluzie la Maroc). Adică cum? Redactând o notă de protestare şi cerând convocarea unei conferinţe sterile, ca pentru România? Nici măcar cu turcii, biata Franţă sub papucul comuniştilor, nu poate ajunge la o soluţie în chestiunea Alexandretei¹.

¹ Turcii pretind că sandjakul Alexandretei fusese pus sub mandatul Franţei odată cu Siria. Prin tratatul de acum un an, Franţa a recunoscut independenţa Siriei, prin urmare, zic turcii, a căzut şi mandatul asupra Alexandretei care revine împărăţiei lui Ata-Turk. Turcii mai adaugă că în acel sandjak, locuit de arabi şi de turci, rivalităţile între aceste două ramuri musulmane sunt atât de mari încât numai o încorporare a sandjakului în domeniul Guvernului de la Ankara ar putea scăpa pe turci de masacre în masă. Guvernul francez nu pare convins de acest argument şi persistă în aplicarea mandatului primit.

Certurile provocate de conflictul dintre Ottescu și Radian continuând, am dat demisia din șefia Partidului Agrar printr-o scrisoare pe care am înmănat-o lui Emanuel Antonescu. Acesta, împreună cu Vechiu a venit ieri la mine, să mă întoarcă. Le-am spus și le-am explicat că demisia mea nu era un simplu gest pentru a face presiune asupra celor recalcitranți, ci un act matur chibzuit. Situația mea politică nu e în funcție de partid; eu reprezint în această țară, *personal*, un program și o ideologie, indiferent dacă am în urma mea, sau nu, un partid. Programul meu nu voi ajunge niciodată să-l realizez în funcție de partid, căci acesta nu e în stare să-mi asigure o majoritate electorală în opoziție (care partid, e, la noi?) ci numai — poate — prin mijloacele și străduințele mele personale! Dar tocmai pentru a putea lucra în direcția care trebuie am nevoie de liniște în jurul meu, și nu-mi pot pierde vremea în arbitraje de ordin personal. Am declarat prin urmare lui Antonescu că nu-mi voi retrage demisia decât în cazul în care la înapoierea mea din străinătate (plec astă-seară la Paris și la Londra, urmând să lipsesc 3 săptămâni) voi găsi pacea restabilită în onoratul Partid Agrar. În cazul contrar, îmi voi menține demisia.

14 ianuarie. — Scriu aceste rânduri în Calais unde am petrecut noaptea. Vizitat azi-dimineață ce am putut; pe ploaie și mai am două ceasuri până la vapor.

De la București la Paris călătoria s-a efectuat în condiții normale și plăcute. Zăpadă nicăieri, și până la Paris — lucru neobișnuit — mai frig ca la București. Vreme frumoasă, însorită.

Luat masa, după plecarea din București cu Mirto, care merge la Paris pentru 3 zile „să semneze un contract“, și stat mult de vorbă cu dânsul. Înoată în iluzii și în parale. Unde sunt vremurile când trăgea pe dracul de coadă și punea amanet ceasul pațachinei cu care trăia? E sigur de venirea lui Vaida la putere. Nici telegrama idioată trimisă de Anul Nou colonelului Laroque („Vaida Voievod salută și felicită pe colonelul Laroque etc....“) nu-l tulbură. Poate că bietul Voievod va da una și lui Blum, îndată ce va fi numit prim-ministru. De politețe l-am lăsat să înoate, și nu i-am tulburat iluziile.

Mai interesante au fost câte mi-a povestit despre Titulescu, pe care-l văzuse la Monte-Carlo și pe care-l părăsise la 20 decembrie. Mirto a fost camarad de promoție în liceu, cu fenomenul, așa încât acesta s-a lăsat în scări cu dânsul. Am de altminteri impresia că se deschide față

de orice român întâlnește, ca să se disculpe, să acuze, și să se hrănească și el cu iluzia unei reveniri la putere. Mirto l-a găsit pe Titulescu foarte bine, n-ar mai avea decât 4 kg de câștigat ca să revină la greutatea lui — fizică — dinainte de boală. De globulele roșii n-a vorbit cu Mirto, cel puțin așa spune acesta. Încolo, cum l-am cunoscut toți, urlă ceasuri întregi, mai ales după miezul nopții. E furios pe Tătărescu, pe Rege, pe toți oamenii politici români — pe lumea întreagă — mai puțin admiratorii săi căci sunt și din aceștia: a enumerat cu grijă lui Mirto pe toți oamenii însemnați din Europa care i-au telegrafiat de Anul Nou, toate consultațiile de drept internațional care i s-au cerut pentru procese din Franța și din Anglia — toate băncile care i-au oferit credite nelimitate ca să lupte împotriva adversității¹.

Împotriva lui Tătărescu, mai cu seamă, spumega. Nu numai că în toate ocaziile, dl Guță s-a arătat perfect de acord cu el asupra politicii noastre externe, nu numai că la plecarea la Montreux i-a dat faimosul „proces verbal-certificat“, ca rezultat al faimosului Consiliu de Miniștri din iulie prin care amicul Titulescu fusese din nou întărit în politica sa externă — dar a mai arătat lui Mirto și o scrisoare particulară semnată de Tătărescu, de Inculeț, de Victor Antonescu și de dr. Angelescu, prin care Partidul Liberal se solidariza în totul cu cele conținute în procesul verbal al Guvernului. Mirto a recunoscut în scrisoare scriitura lui Tătărescu, căci scrisoarea fusese nu numai semnată, dar și redactată și scrisă de acesta. Și toate aceste dovezi de încredere și *de solidaritate*, ca să-l lovească după două săptămâni așa cum l-a lovit. Ceea ce Titulescu n-a spus însă lui Mirto, e că toate aceste dovezi de solidaritate ale Guvernului nu erau deloc în contradicție cu „lovitura“, căci aceasta nu i-a dat-o Guvernul, ci *Regele*. N-a spus-o lui Mirto, dar o știa, căci a înjurat pe Rege ca la ușa cortului. E natural convins că plecarea lui a fost o nenorocire pentru țară. Vărsa foc față de vizita lui Antonescu la Praga, față de manifestările lui Victoraș la Bratislava și în Jugoslavia. „Știi că la Paris, Antonescu a fost primit foarte prost?“ Mirto nu știa și n-o crede nici acum...

Atitudinea Guvernului față de Soviets, de Polonia, de Germania, de Italia, e curată nebunie. „Mă, răul pe care-l fac oamenii aceștia, nu-l voi mai putea dregi nici eu!“! Să fie pe pace, căci multă vreme nu va mai avea să intervină!

¹ Aceasta din urmă afirmație e probabil menită să explice sumele mari pe care le cheltuiește împreună cu suita sa la Monte Carlo sau la St. Moritz. Sumele încasate din fondurile Externelor și puse la o parte, sunt într-adevăr greu de măturisat.

Dar față de cine s-a arătat Titulescu mâhnit și jignit până în fundul sufletului a fost față de Italia. Mirto povestea că marele „nedreptățit“ plângea povestind ce i se întâmplase. După nenorocitul incident de la Geneva (cu invecitiva lui împotriva gazetarilor italieni) Titulescu strânse mărturiile scrise ale celor ce se aflau în preajma lui în memorabila ședință, și alcătuiuse un dosar (mania lui) prin care se dovedea că întreruperea lui violentă nu fusese îndreptată nici împotriva Italiei, nici împotriva gazetarilor italieni, *căci nu știuse cine urlase împotriva Negusului (!!!)* — versiune nouă — ci împotriva manifestanților *anonimi* care nu respectaseră cuvântul unui nenorocit. Tocmai voia să trimită dosarul său la Roma când au apărut în ziarele italiene infamii asupra lui și anume că mumă-sa îl făcuse cu un refugiat rus de rasă mongolică, și ca probă se da și un foarte tipic portret. Să se atace până și cinstea veneratei sale mame (și aci-l pridideau lacrimile), era prea mult! Desigur, după asemenea procedee incalificabile, nu mai putea trimite dosarul. Și probabil că a început să alcătuiască altul, ca să dovedească că nu e mongol.

Știrea publicată de ziarele noastre, că ar fi avut la St. Moritz o lungă întrevvedere cu Stoiadinovici, deși posterioară despărțirii lui Mirto de el, n-ar fi adevărată și în orice caz ar fi lipsită de sens, căci Titulescu înjura pe primul ministru sârbesc de-l spurca, și-l acuza de toate uneltirile care au dus la debarcarea lui. Mirto l-a lăsat pe dl Titulescu într-o stare de exasperare curat patologică.

Sosit la Păris pe vreme posomorâtă. Parisul mi-a părut și mai trist de cum îl lăsasem în noiembrie, și mai gol. Luat dejunul — și ce dejun — la „Escargot“ cu Șoneriu și soția lui, aflători în Paris și care-mi ieșiseră înainte. Șoneriu văzuse în ajun pe Tabacovici care fusese și el să vadă pe Titulescu la St. Mortiz, și care îi povestise exact aceleași lucruri pe care mi le povestise Mirto în tren.

N-am stat decât câteva ceasuri la Paris, și cu trenul de la ora 3¹⁰ am plecat la Calais. Nu cunoșteam acest oraș și îmi era necaz, căci tot treceam prin el pe drum spre sau de la Londra. M-am păcălit. M-a păcălit întâi vreamea, fiindcă a plouat întruna. M-am păcălit apoi cu hotelul, hotelul Continental — cel mai bun — fiindcă are încălzire centrală, dar care nu încălzește, și m-am păcălit în fine cu orașul, care nu prezenta mare interes. Orașul nou (St. Pierre les Calais) e banal și meschin în

banalitatea lui ca toate orașele de provincie franceze „dezvoltate” între 1870 și 1900. Orașul cel vechi e mai puțin banal, dar totuși mai puțin interesant ca orașele vechi franceze. Lunga ocupație engleză — două secole — tocmai în vremurile în care arhitectura franceză își lua cunoscuta și caracteristica dezvoltare, nu i-a permis o eflorescență comparabilă cu aceea a orașelor vecine. Catedrala, Notre Dame, e o arhitectură greoaie de stil gotic englez, cu arcurile ei lipsite de avânt. Piatra neagră tristă. Un turn pătrat masiv. Vechiul „Hotel de Ville” pe „place d’Armes” e mediocru, ca și turnul („le Beffroi”) care-l flanchează. În fața sa monumentul lui Rodin, „les bourgeois de Calais”. Îl văzusem în tinerețe — fusese expus la Paris — și mă impresionase. „A pied d’oeuvre” mi-a dat o mare decepție. Naturalismul lui deșănțat e alături de scopul urmărit. Un monument nu trebuie să-și piardă niciodată caracterul său simbolic, și naturalismul sau realismul, omoară orice putere de sugestie. Labele acestor nenorociți, și mâinile lor, sunt înfiorătoare în sordida lor anatomie exagerată parcă dinadins. Aproape goi, îmbrăcați cu zdrențe — ca dovadă a privațiunilor la care fuseseră supuși — mizeria lor vestimentară contrastează în chip absurd cu opulența lor musculară. Oameni ajunși să nu mai aibă ce pune pe ei, nu mai au nici ce mânca și nu se mai pot înfățișa ca specimene de atleți. Coglione și Gatamelata, pe caii lor nereali, impresionează și astăzi, la Veneția și la Padova, cum nu vor mai impresiona Burghezii lui Rodin din Calais, peste zece ani. Opera de artă trebuie să iasă din sufletul artistului, nu să fie simplu rezultat al mulajelor anatomice, folosite fie și cu cea mai desăvârșită tehnică.

De la București n-am mai citit nici o gazetă. În t.en am aflat de la un ungar, „Excelenz Corin” (reprezentantul acționarilor maghiari de la Petroșani) care citea *Budapesti Hirlap*, că situația europeană s-a ameliorat. N-am socotit-o nici un moment primejduită, dar presa democratică declarase războiul gata fiindcă Hitler hotărâse ocuparea Marocului spaniol, ocupare pe care Franța n-ar fi îngăduit-o niciodată. Ba ar fi îngăduit-o grozav: s-ar fi mulțumit ca în martie 1936 să ceară convocarea unei conferințe la Londra, să protesteze energic, să se adreseze Consiliului S.D.N. și să nu mai vorbească de nimic peste 3 luni. N-a fost însă cazul să mai dea încă o dovadă de slăbiciune: într-o conversație pe care a avut-o cu François Poncet, ambasadorul francez la Berlin, Führerul a declarat că nu s-a gândit niciodată la o asemenea ocupație¹ și Guver-

¹ De fapt, nemții au pus mâna pe tot, în Marocul spaniol, pe minele din Rif, pe comerț, și zice-se chiar pe administrație — dar fără să ocupe militărește regiunea: sunt învoiți cu generalul Franco.

nul de la Paris s-a declarat mulțumit cu această declarație. Mai latră gazetele „frontului“ dar câinii latră și caravana trece...

15 ianuarie. — Părăsit Calais ieri la ora 1. Marea excelentă. Sosit la Londra la ora 4 și jumătate. Vreme acceptabilă deși întrucâtva cețoasă. Coborât la hotel Cumberland, o namilă de construcție cu sute de camere și zece etaje. Hotel american cu prăvălii, ascensoare ce fâșie spre nori, lume comună ce mișună pretutindeni — și tot confortul. Mă cred la New York, cel puțin după câte am citit, căci m-a ferit Dumnezeu să merg până acolo.

16 ianuarie. — Înnoată, cețoasă, ploioasă până aseară, vremea a trecut azi-dimineață la senin — soare și cald. Liniile, ființele și lucrurile rămân totuși scaldate într-o lumină ca cernită prin invizibile ferestre de opal așezate undeva în nemărginitele granițe ale văzduhului; contrastele dispar și priveliștele străzilor se îmbină unele cu altele îndulcind toate contururile. Odihnă pentru ochi, și până în străfundul sufletului. Mai ales pe poduri și de-a lungul Tamisei, spectacolul e feeric. În aerul lăptos pescăruși albi dau târcoale și se joacă pe deasupra apelor de argint sfâșiate de corăbii negre, mari și mici. Totul e viață și veselie și nimic nu trădează mizeriile ascunse ale imensei metropole în care 9 milioane de suflete se trudes...

Ieri dimineață ședință la „Anglo-Persian“ în luxosul ei palat din Finsbury-Circus. Făcut cunoștință d-lui Fraser, marele mahăr al politicii petroliste britanice, tare și mare la „Anglo-Persian“ (acum „Anglo-Iranian“) și a lui Kessler, cel care conduce de fapt „Royal Dutch“ de când a plecat Detterding. Oficial, în locul faimosului petrolist a fost pus președinte un om de paie, fiindcă Kessler n-a vrut să se instaleze la Amsterdam, mulțumindu-se să conducă tot din Londra, și din culise.

Comitetul „Stelei“ în complect — minus Kaufman care n-a vrut să vie, și de-abia în ședință mi-am dat seamă pentru ce. Nae Ștefănescu a avut o violentă ieșire împotriva grupurilor francez și englez, pregătită de la București: Kaufmann n-a vrut nici să se solidarizeze cu dânsul, nici să ia poziție împotriva lui — ca să nu-și compromită situația nici la Londra și Paris, nici la București. Nenea Nae, care a ajuns un bătrân acrit, s-a plâns că grupul român n-a fost ținut în curent în ultimele exerciții cu diferitele operațiuni comerciale săvârșite. A constatat greșeli,

care au contribuit la bilanțele deficitare din ultimii ani și a cerut denunțarea contractelor dintre cele 3 grupuri, amenințând chiar — greșeală mare — cu o intervenție a Ministerului nostru de Finanțe, acționar și el al „Stelei”. Stern și Champin i-au răspuns tăios că un contract nu se poate denunța înainte de termen (durata contractului e prevăzută până la 1941) și au dovedit că grupul român a fost regulat ținut în curent cu toate operațiunile, pe care le-a aprobat succesiv. Toată gălăgia lui Ștefănescu a avut ca scop să mai obție o bonificație de 1½% asupra dobânzilor datoriei băncilor românești către cele 2 grupuri străine. Se pare că până în cele din urmă o va obține. S-a hotărât în principiu distribuirea unui dividend de 10%. Cu toată cearta, banchet cordial la ora 1½ la Savoy. Un ușor atac de gută ivit aseară m-a împiedicat să profit de excelentul program culinar, pregătit cu multă îngrijire de Sir Albert Stern.

Seara am luat masa în 8 la Sir Albert.

Tipul casei engleze de la sfârșitul veacului al XVIII-lea, mobilată cu gust, și cu multe lucruri frumoase și de preț. D-na Stern era absentă (la St. Moritz) dar judecând după portretul ei de Laszlo, trebuie să fie o frumusețe. E unul din puținele portrete ale lui Laszlo cu adevărată înfățișare artistică.

Văzut pe Grigorcea, noul ministru la Londra, care nu și-a prezentat încă scrisorile de acreditare (va fi primit la 3 februarie) și caută casă pentru Legație. E în vorbă cu Ducele de Norfolk, să-i închirieze palatul lui — „excusez du peu”. Amicul Grigorcea se plânge de Laptew, de Buzdugan și mai ales de Ciotori, toți „titulari” de seamă, pe care Ministerul i-a lăsat încă la Londra și care-l încurcă în misiunea lui. Fac tot ce pot pentru a servi pe Titulescu și pentru a crea o atmosferă cât de rea Regeiui. Ziile acestea a apărut un volum semnat de un englez de duzină, în realitate scris de Ciotori, volum care nu e decât o lungă proslăvire a lui Titulescu, cu o contra-partidă ușor de ghicit.

Că politica lui Titulescu e încă singura care se încadrează în îndrumările Guvernului englez am avut dovada într-o lungă conversație cu Sir Frederick Leith-Ross, omul de încredere al Foreign-Officelui, Consilier tehnic pe lângă Ministerele de Finanțe și de Industrie, și însărcinat cu toate tratativele economice-financiare cu străinătatea. Deși om foarte inteligent și cu cunoștințele pe care le-a dobândit printr-o lungă experiență — în 1932 l-am găsit funcționând deja în același post, și

deja foarte influent — deși vede și el că toate măsurile internaționale dau greș, mai speră într-o redresare a situației, nu-și dă seama că n-avem nevoie de paliative *ci de o lichidare radicală a trecutului*, trăiește în teama provocării unui război din partea Germaniei și socotește, culme a naivității — Rusia Sovietică ca un sprijin al ordinei și al democrației!

Trebuie să notez însă că nu toți englezii gândesc ca dânsul, în ce privește Germania. Sir Albert Stern mi-a raportat un cuvânt înțelept al lui Montagu-Normann, guvernatorul Băncii Angliei și cel mai cu cap om din City: „Prosperitatea lumii depinde de prosperitatea a trei țări: Anglia, Statele Unite și Germania, și *numai de a lor*“. Iar bancherii din City se tem atât de puțin de o năzbâtie a lui Hitler, încât acordă pe capete credite Germaniei. Dealtminteri unul din ei mi-a mărturisit că dacă n-ar da bani nemților, n-ar avea cui să-i dea. Și sunt din nou atâția bani în Anglia, încât nu mai știu ce să facă cu dânsii. Ceea ce nu împiedică șomajul în atâtea regiuni ale țării, și pe lucrătorii din Wales, de exemplu, să moară de foame. Efectele ineluctabile ale crizei. Cărbunele detronat, lasă pe urmele lui o populație întreagă în mizerie...

După câte se spune aci, vor fi mari dificultăți în Parlament la redeschidere (peste câteva zile), cu prilejul votului listei civile și dotațiunii Duceului de Windsor. Guvernul va propune pentru ex-Regele Eduard un apanaj anual de 25 000 livre (25 milioane lei, circa), sumă care va fi acceptată cu greu. Parlamentarii vorbesc de 6 000 livre. Opoziție mare și pentru apanajul Prințesei Elizabeta (moștenitoarea prezumtivă a Tronului), pe care Guvernul ar avea să o doteze cu 12 000 livre pe an (surorii sale mai mici, 6 000). Regele George al VI-lea nu e popular, fiindcă bâlbâie. Toată lumea e mulțumită de plecarea lui Eduard al VIII-lea considerat ca seminebun și furioasă împotriva duduiei Simpson „care a pătat prestigiul Angliei“. Sunt oameni care cred că nu se va mai putea înapoia niciodată în Anglia, căci ar putea fi ucisă. Se mai spune — în cercuri bine informate — că nici nu se va mai căsători cu Ducele de Windsor și că se va înapoia la Simpson „singurul om pe care-l iubește“(!!!). Fapt că dama e acum foarte bogată, plină de scule și de parale. Regalul ei amant s-a îndatorat până în gât ca să dea, să dea întruna iubitei sale tot ce cerea și ce nu cerea. I-ar fi dat până și din cele mai scumpe giuvaere ale Coroanei...

Scandalurile din familia regală care pâruseră sfârșite prin abdicarea lui Eduard, par a reîncepe, dacă trebuie să credem cele publicate într-o

foaie de astă-seară cu privire la năzbâtiile Ducelui de Kent¹. Carol Caraiman trebuie să bea lapte.

Grigorcea îmi povestește că Titulescu înainte de a fi demisionat de Rege parafase o convenție militară cu Litvinov. O parafase la Montreux și astfel se explică protestările lui față de mine în această privință, protestări pe care mi le-a făcut, pentru ultima oară, tocmai în momentul când mergea la Montreux și nu semnase încă nimic (întrevederea noastră în tren, între București și Craiova). Litvinov a spus-o lui Victor Antonescu, la Geneva, întrebându-l despre intențiile sale în această privință — Antonescu a scădat-o. Litvinov l-a rugat să ceară lui Ostrovski exemplarul sovietic, căci îl trimisese lui. „Nous nous sommes bien gardés de le faire“ mi-a spus Grigorcea care pe acea vreme era secretar general la Externe. Din spusele lui Litvinov, pare că convenția conținea un pasaj pentru liniștirea Poloniei. Nici de data asta nu se confirmă de ruși alipirea Basarabiei, se arată numai că, după sfârșitul operațiilor, forțele sovietice trebuiau să se retragă imediat *dincolo de frontierele actuale ruso-române*“ fără să se specifice măcar Nistru ca graniță. Titulescu interpelat, ar fi explicat că voia să încheie această convenție pentru ca, înarmat cu dânsa să obție una și mai bună din partea Germaniei (!!!). Ce inconștient! Să fi fost și acest din urmă act consecința „Dinytrei“ și a scăderii globulelor roșii?

În general, constat în Londra o euforie și o încredere în viitor — în ce privește Anglia — impresionante, care se resfrâng până și în aspectul vieții de stradă. Niciodată Londra n-a fost atât de voioasă, nici chiar în legendarele vremuri Victoriene. Simpatie mare pentru Germania, deși regimul hitlerist e odios tuturor — explică cine poate această contradicție. Pentru Franța, prietenie sinceră și dispreț profund.

18 ianuarie. — Petrecut ziua de ieri la Oxford — vizitat azi dimineață Guilda Postăvarilor (the Drapers Guild). Două vizite în plin

¹ *Daily Express* anunță, cu litere groase în manșetă, că Ducele de Kent ar fi fugit de acasă în tovărășia unei dame frumoase, și mai adaugă că lucrul nu e de mirare date fiind numeroasele certuri conjugale ale tinerei perechi princiere. Principesa Marina a născut acum câțeva vreme un copil. Ziarul pretinde a ști că Ducele de Kent a pornit spre Viena — și el.

contrast, dar care m-au făcut să pricep mai bine sufletul poporului englez și să-mi lămuresc temeliile puterii lui. La Oxford mi-a fost dat să înregistrez una din cele mai tari impresii din viața mea. N-am resimțit așa ceva decât prima dată în fața Partenonului, și în Egipt în fața Piramidelor. Cele 28 de colegii cu minunatele lor arhitecturi, cu capelele, refectoriile și bibliotecile lor, cu curțile lor tăcute înconjurate de nobile arcade, cu lanurile lor verzi și cu încântătoarele lor grădini înfățișează ochilor o nesfârșită succesiune de priveliști încântătoare. High Street e de la un capăt la altul o triumfală mărturie de piatră a artei engleze de-a lungul veacurilor. Dar minunea nu constă aci, ca la Atena sau în Egipt în perfecțiunea formelor. Armonia liniilor contribuie și ea desigur la crearea unei stări prielnice pentru mințile susceptibile să vadă ce nu se vede, dar pietrele nu impresionează prin arta sau prin măsura cu care au fost așezate de mâini pioase și inspirate. Impresionează prin tot ce spun celor ce pot să prindă graiul lucrurilor tăcute. Și am avut norocul să-l prind și eu...

Oxfordul nu are pereche în lumea întreagă. Cambridge nu e decât o sucursală, o imitație, un „trop plein“, sau o concurență încercată mai târziu. O cetate închinată de mai bine de șapte secole formațiunii morale și intelectuale a unui popor, o cetate sfântă păstrătoare a tuturor tradițiilor sufletești și a tuturor virtuților acestui popor, o școală care disprețuiește specula diplomelor și nu se preocupă să creeze profesioniști, *ci conducători*, pe toate căile vieții dar mai ales pe acelea ale intereselor naționale. Formidabila disciplină morală și unitatea de acțiune ce caracterizează politica engleză, își au de mai bine de trei veacuri rădăcinile lor în disciplina liber consimțită a învățământului și a școlarității de la Oxford. Căci aproape toți îndrumătorii politici ai Angliei și-au luat gradele pe băncile unuia sau altuia din colegiile bătrânei Universități. La Oxford, profesorii și discipolii (nici nu-mi vine să pronunț numele „student“ atât de terfelit în Universitățile de pe continent) formează o mare și intimă familie, în care bătrânii ca și tinerii se întrec în urmărirea scopului propus. Mesele zilnice luate în comun în înaltele săli boltite, cu profesorii pe estrada lor în fața discipolilor aleși pe sprânceană (nu sunt mai mulți de 2-300 în fiecare colegiu), contactul continuu între dascăl și elev, măreția locului, luxul traiului, portretele școlarilor ajunși oameni mari agățate pe ziduri, organizația Universității care face din orice gradat un membru pe viață al Instituției, chemat să judece și să aprobe în fiecare an, în adunări speciale, orice inovație propusă — totul e menit să creeze în mintea tinerilor de la

Oxford o conștiință cetățenească bazată pe răspundere și pe solidaritate. Băiețandru care își petrece viața în fața portretului unui Pitt, unui Schelley, unui Gladstone sau unui Salisbury și a atâtor alții, nu se îndoiește o clipă că va călca pe urma predecesorilor lui — și se poartă în consecință.

Loc închinat numai speculațiunilor intelectuale, Oxfordul a devenit încetul cu încetul, pentru lumea anglo-saxonă, o adevărată Meccă a gândirii omenești. Nici o comparație cu alte centre universitare de pe continent. Aci nu se văd tovarășii de „kneippe“ sau de „Conleur“ ca la Heidelberg cu studenții gălăgioși răspândiți prin toate colțurile orașului și fără nici o legătură intelectuală sau morală între ei — nici chiu-langii grăbiți ca la Paris, nici zdrențuroși nespălați ca aiurea care se cred în posesiunea unei conștiințe naționale fiindcă strigă „zos zidanii!“ și își taie unghiile cu briceagul. Aci sunt numai „gentlemen“ care își cultivă „eul“ și trupul lor și își împart vremea între învățătură, meditație și sport sănătos. Numai cine a văzut de aproape răsadurile de la Oxford își poate lămuri „ținuta“ cetățeanului englez și explica seculara superioritate a poporului britanic asupra celorlalte popoare.

S-a scris atâta despre Oxford, încât nu am pretenția să-l descopăr eu aci. Dar cine poate călca insensibil imaculatele, deși seculare „meadows“ sau trece fără a se opri o clipă pe lângă venerabilele ziduri înnegrite de vremuri? Privind la „gentlemenii“ spălați, elegant îmbrăcați, obstinați în *corectitudine*, mi-au trecut ca prin vis în fața ochilor jerpeliții noștri care nu știu ce e o baie și o eleganță vestimentară sau morală, și am măsurat toată distanța care ne separă de bătrâna Albion. Aruncat în vârtoarea luptelor civilizației, poporului nostru îi lipsesc „cele 7 secole de acasă“.

Azi-dimineață, Sir Albert Stern m-a dus să văd sediul Guildei Poștăvarilor, al cărei membru este și se onorează de a fi. Deși în Anglia nu se schimbă nimic, Corporațiile au fost de fapt desființate prin desuetudine, dar au rămas neatinsse *cadrele* organizației lor. Sunt în City, vreo 30-35 de Guilde, toate nominale, dar cu un „Court“ (Consiliul de administrație), cu un sediu și fiecare cu averi imense. Numai Guilda giuvaergiilor a mai rămas neatinsă, și funcționează ca pe vremea veche. Singurul privilegiu legal care s-a lăsat Guildelor, e că Lord Mayor-ul nu poate fi ales decât din sânul lor — încolo, singura lor activitate e de ordin filantropic și cultural. Guilda Poștăvarilor posedă imobile în Londra, domenii în Anglia și Irlanda — și are un venit anual de circa 300 000 livre sterline (aproape 300 milioane lei), care se duc toate la

școli și la spitale pe care le întreține. Situația este cam aceeași, după câte mi s-a spus, cu mici sume în plus sau în minus, pentru toate celelalte Guilde. Dar unde Guilda Postăvarilor întrece pe toate, e în bogăția palatului în care e instalat — în plin centru al City-ului, într-o înfundătură ce dă pe Throgmortonstreet — sediul ei. Ce saloane, ce sală de serbări, ce lux de la scară până la ultimul cabinet. Mai multă bogăție decât gust — dar totuși portrete admirabile semnate de marii pictori ai Angliei și în sala serbărilor patru Goblenuri autentice, din seria Regală, de o desăvârșită frumusețe, iar în subsol într-o cameră blindată cea mai frumoasă argintărie ce se poate vedea în vreo 20 de dulapuri și în nenumărate sertare. Piese de aur și de argint, toate daruri ale membrilor Guildei întemeiată sub Enric al VI-lea în 1439. În realitate Guilda e mai veche, existența ei e menționată în 1180, iar prima „chartă” i-a fost dată (recunoașterea ființării sale) de Eduard al III-lea în 1364. De la 1439 datează numai statutul ei actual, și în fruntea almanachului pe care-l publică anual figurează lista tuturor președinților (care se schimbă în fiecare an) de la acea dată până la 1936! A fi membru din Guildă e pentru orice mare comerciant din City (câci numai aceștia mai figurează astăzi pe listele Guildelor) nu numai o onoare mult apreciată dar și o datorie de „self respect” și de respect față de tradiții și de regulile omeniei negustorești. Am regăsit în Guildă, sub un alt aspect, spiritul de solidaritate cu trecutul, de solidaritate între oameni și de solidaritate cu interesele nației care mă impresionase atât de adânc în ajun la Oxford. Oxfordul și City sunt cele două poluri morale în jurul cărora se învârteste viața națională engleză. În nici o altă țară năzuințele morale și materiale ale unui popor n-au fost cristalizate în instituții atât de plastice și nicăieri respectul omului pentru om și pentru „regulă” nu a dat asemenea izbândă.

După o lungă discuție cu Sir Albert Stern, obținut în fine ca băncile române să nu scoată anul acesta bani din casă pentru plata dobânzilor către „Steaua Française” și „Steaua British”. Tot cuponul acțiunilor va servi la plata acestor dobânzi, fără să se mai treacă nimic la amortizarea datoriilor. Săvescu și Osiceanu care mă așteptau la capul firului telefonic din Paris, au fost încântați.

Toate ziarele dezminț romanul Ducei de Kent. Istorioara care a pricinuit scandalul e nostimă. Ducesa de Kent — Marina — are o ami-

că intimă, o englezoaică căsătorită cu un spaniol, al cărui nume nu l-am putut ține minte, lucru fără importanță căci e necunoscut — amică care a venit să o vadă, dar după câteva minute s-a sculat să plece având întâlnire cu un „frenolog“ (!!) instalat într-un „flat“ pe Fleetstreet. Ducele de Kent, care n-avea nimic se vede de făcut, s-a oferit să o conducă. Automobilul Ducelui, cu fanionul regal, a făcut senzație în poplata Fleetstreet, lumea s-a strâns și printre oameni s-a găsit și un reporter fotograf care la ieșire a fotografiat tânăra pereche (dama era frumoasă) și dată fiind sensibilitatea specială creată prin aventurile Régelui Eduard o nouă legendă și-a luat zborul! În cercurile de sus, „on rit jaune“ și plictiseala e mare, fiindcă incidentul dovedește cât de puțin mai crede publicul în moralitatea Familiei Regale!

19 ianuarie. — Comandorul Dumitrescu, atașatul nostru militar, băiat drăguț, m-a plimbat ieri după amiază prin Richmond Park. Drumul până acolo m-a interesat mai mult decât parcul însăși, care, dacă este cel mai întins din Londra, nu e și cel mai frumos și mai bine ținut. Dar formidabila animație a periferiei orașului prin Kensington, Hammer-Smith, Cheswick și Kew dă măsura activității imensei metropole. N-am putut vedea bine valea Tamisei de pe înălțimile de la Richmond fiindcă vremea era cețoasă și nu m-am putut opri nici la grădina de la Kew, fiindcă înnoptase.

De dimineață vizitasem muzeul „Victoria and Albert“ (South Kensington). O lume. Cel mai interesant amestec de mobile, de covoare, de fierărie, de porțelanuri, de mulaje, de artă plastică, de pictură și de câte altele. Minunății; una din cele mai bogate colecții din lume. Un imens covor persan din al XVI-lea secol, lacurile chinezești, bronzurile japoneze, o serie din operele bune ale lui Rodin (dăruite de el), portretul acestuia de Lavery, portretele Reginei Carolina de Brunswick — pașachina lui George III-de Gainsborough, câteva altele de Romney, peisaje de Constable și de Turner, m-au încântat. Printre mobile, cele italiene din „quattro cento“ și din al XVI-lea secol mi-au părut mai frumoase, adică de o clasă superioară celorlalte. Mai ales mi-a plăcut o serie de „cassoni“ (lăzi pentru zestrea mireselor) pictate, din „cinque cento“. M-au lăsat cu totul indiferent faimoasele „cartoane“ ale lui Rafael¹ din

¹ Schițe mari destinate ca modele fabricilor de tapițerii din Flandra. Autentice.

colecția Regală de la Hampton-Court. Am dat numai o raită prin imensul muzeu; pentru a vedea într-adevăr totul ar trebui zile și zile.

20 ianuarie. — Azi-dimineață vizită la „Tower“ (la Tour de Londres). Mare decepțiune. Ca arhitectură, în afară de capela St. John în stil romanic îmbâcsit dar clădită solid și pe planuri simple, nimic. Dacă n-ar fi amintirile istorice legate de monotonele și puțin maiestosele ziduri, Tower-ul n-ar merita o vizită. Puțină emoție în fața locului delimitat în care au fost executate nevestele lui Enric al VIII-lea, Jeanne Grey și Ducele Essex¹. În jurul sinistrei platforme stau de gardă, pe rezemătoarele băncilor, corbi imenși și îmblânziți care lasă oamenii să-i mângâie și să-i apuce de cioc. Turnurile ca și incinta n-au nimic impunător. Mult mai impunătoare, ca arhitectură militară, sunt cetățile noastre de la Hotin și de la Cetatea Albă. Am vizitat turnul în care au fost uciși „les enfants d'Eduard“. N-am resimțit nici o emoție, e lucru perimat, teribila dramă e prea departe de noi.

Vederea pe Tamisa ar putea fi frumoasă dar ceața m-a împiedecat să mă bucur de ea. Cine o fi avut ideea să așeze pe cele patru turnuri ale edificiului central acoperișuri chinezești? Îmi pare totuși bine că am văzut și Tower-ul, pe care întâmplarea mă făcuse să-l ocolesc în precedentele mele vizite la Londra. Să fi fost la Londra și să nu fi văzut Tower-ul era o rușine, de care eram conștient. Acum am scăpat de ea — dar și de corvoada clasicei vizite!

24 ianuarie. — Paris. Sosit aseară de la Londra. Voiaj excelent cu „Golden Arow“. Mare calmă. Lume multă, englezi porniți spre Riviera și oameni de afaceri care n-au ce căuta duminica la Londra. Avut ca tovarăș de călătorie pe Grigorcea, plecat și el să facă week-endul la Paris. Mi-a mai povestit de ale lui Titulescu. La plecarea lui d'Ormesson a vrut să-i dea o masă extra-extra, a poftit pe toți miniștrii și pe Președintele Consiliului; masa era pentru 1½, oră la care toți invitații au fost de față, dar Titulescu nicăieri. Unu și trei sferturi, două, două și un sfert — nimic. Invitații se uitau unii la alții și se întrebau dacă să plece. În fine, *la două și douăzeci* a sosit marele european. Credeți că s-a scuzat? Nicidecum. Despre Savel Rădulescu, Grigorcea are cea mai proastă opinie. Preferă mult pe Victor Bădulescu. Eu îi pun pe amândoi într-un coș și îi dau pe gârlă.

¹ Celelalte sute de victime ale agitatorilor vremii au fost toate executate în afară de cetate pe „Tower Hill“.

În legătură cu caldă simpatie a Regelui față de fostul său ministru de Externe, Grigorcea îmi relatează următoarele: există la Haga, pe lângă Curtea Internațională, o listă de experți din care se numesc arbitrii în diferitele conflicte supuse Curții — listă alcătuită din experți numiți de fiecare Stat, pe trei ani; printre experții români figura și Titulescu și mandatul său expirând astă-toamnă. Victor Antonescu a vrut să-l reînnoiască. Se temea însă că Titulescu să nu primească cumva. A pus pe Antoniade să-l sondeze, și răspunsul „ilustrului” a fost, că de vreme ce era vorba *de o continuare* — primește. S-a făcut decretul, dar când Antonescu l-a dus la Rege, acesta a refuzat categoric să-l semneze!

Lui Dimitrie Ghica, după câte spune Grigorcea, se pare că Victor Antonescu i-a plătit o veche poliță. Ghica și-a bătut crunt joc de el, pe când era ministru la Paris, și lucrul nu era greu, față de un asemenea caraghios, dar caraghiosul a ajuns tare și mare fiindcă mai era și lichea și s-a răzbunat.

Am petrecut ziua de joi 21 la Cambridge. Impresii de aceeași ordine ca la Oxford, dar mai slabe. Atmosfera este aci deja ceva deosebită, de la abstract spre concret, și colegiile se încadrează mai puțin exact în contectura generală a orașului.

Pietrele vorbesc mai puțin, *în afață de colegii*; strada la Cambridge este aproape mută. Capela de la King's College și tot Trinity-Colle sunt însă o minunăție și ca efect arhitectural întrec pe cele de la Oxford. Gateway-ul de la Trinity, grădinile de pe malurile Cam-ului și cea de la Christ's Coll sunt de o nespusă frumusețe. Frumos, frumos... și câtă omenie, și cât „omenesc” în toate. Mare nație!

Vineri am vizitat Galeria Națională a Portretelor. Iarăși o specifică concepție engleză. Întreaga istorie a Țării, jalonată prin sute de portrete ale oamenilor al căror nume s-a identificat cu evenimentele mari și mici ce au conturat evoluția națiunii în cursul veacurilor. Unele din aceste portrete sunt excelente opere de artă, altele sunt mai slabe. Pe toate le domină formidabilul portret al lui William Pitt, de Hafener.

Părăsit Londra pe ploaie mare și pe ceață, așa încât nu mi-a prea părut rău. Parisul, după Londra pare oraș mic fără zgomot și fără circulație — o adevărată destindere pentru nervi. Totul e relativ pe lume!

Rectificare: am notat mai sus¹ că Regele Eduard ar fi dăruit d-nei Simpson din giuvaericalele Coroanei; informația a fost însă greșită, e vorba de giuvaericalele defunctei Regine Alexandra, moștenite de Princess Royal (sora Regelui George al V) și cumpărate de la acesta de către Regele Eduard. *Cumpărate dar nu plătite*, așa încât — dat fiind că fostul Rege nu mai are decât datorii — giuvaericalele au fost în cele din urmă *restituite* Principesei.

25 ianuarie. — Plouă, plouă, plouă, mai rău ca la Londra.

Toate ziarele, azi-dimineață sunt pline de discursul de ieri ținut la Lyon, de către Leon Blum. Discursul ținut sub pretextul unei întruniri „du rassemblement populaire“ (formulă nouă care înlocuiește în Franța pe aceea a „frontului popular“ prea terfelită prin excesele din Spania) aranjată cu mare alai de Hériot era așteptat cu nerăbdare de naivi — dl Blum trebuia să facă declarații senzaționale pe terenul politicii internaționale. Cum era însă lesne de prevăzut declarațiile d-lui Blum n-au avut nimic senzațional. Pacea indivizibilă, Geneva, garanțiile (care?) împotriva unei posibilități de război, în fine tot rahatul democratic-sedentist repetat o dată mai mult și fără nici un folos practic. În *Matin*, o fotografie reprezintă pe Blum și pe Pierre Cot înclinându-se înaintea drapelului unui regiment francez. Trebuie să fi fost în apropiere și dl Jean Zay, cel cu terfelirea aceluiași drapel, căci tot Ministerul era prezent la Lyon. Ce mascaradă.

Voievodul Mihai în vizită la mamă-sa, la Florența, a fost operat de apendicită pare-se „în extremis“. Acces brusc, cu temperatură mare și amenințare de perforare și de peritonită. Operația a avut loc în noaptea de 23 către 24 ianuarie. După ultimele știri moștenitorul Tronului nostru e în afară de orice pericol, dar Dinu Cesianu a trecut prin momente de mare îngrijorare (a stat tot timpul agățat de telefon, după câte îmi spune) — și se pare că și Regele Carol a fost pe punctul să plece la Florența. Până în cele din urmă a plecat numai Regina Maria.

Excelent dejun, cum n-am mai întâlnit de mult, într-un mic restaurant din rue Boissy d'Anglais „la tante Louise“, alături de Cazenave, dar mult mai ieftin — și mult mai bun.

¹ Pagina 36.

27 ianuarie. — Vizitat ieri la „Orangerie“ expoziția „Rubens et son temps“. O sută de pânze din muzeele și colecțiile Europei și Americii; Rubens, Van Dyck, Jordaeus și atâția alții din școala flamandă reprezentați prin operele lor cele mai caracteristice. Minunată plimbare printre operele vii ale unei minunate epoci. Renașterea a pus o sută de ani ca să treacă din Italia în Țările de Jos. Catalog interesant și bine făcut cu o prefață a Contelui de Kerchove, ambasadorul Belgiei la Paris, asupra lui Rubens „diplomat“.

Văzut și noul muzeu „Nissim de Camondo“ deschis de curând în rue de Monceau, cu fațadă și vedere pe parcul cu același nume. „Contele“ Moise de Camondo a lăsat Statului hotelul său, construit anume pentru adăpostirea colecțiilor sale și i-a dat numele fiului său unic Nissim, ucis în timpul războiului ca aviator. E o colecție foarte bogată și aleasă cu gust, de mobile, de covoare, de porțelanuri și tablouri din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea. Deși de artă secundară muzeul Camondo e extrem de interesant prin unitatea de concepție a tuturor obiectelor expuse, create toate într-o scurtă epocă de extremă sensibilitate a gustului decorativ. Localul, inteligent adaptat lucrurilor expuse, a fost și el conceput și clădit de oameni de gust. Priveliștea, „en trompe l’oeil“ pe parcul Monceau e de toată frumusețea.

Lungă convorbire cu Finaly, la Banque de Paris et de Pays-Bas. Acest om atât de inteligent, nu vede, *sau se face că nu vede* ce se petrece. Ovrei, e plin de încredere în Blum, crede într-o înviere a afacerilor și într-o posibilă revenire la „normalitate“ fără măsuri radicale care să zguduie prea tare societatea capitalistă. Mărturisește totuși că el și banca lui (în fruntea căreia e de 18 ani, așa încât a văzut multe) trăiesc „au jour le jour“, și că „azi“ nu vrea să știe de „poimâine“. La întrebarea mea, cum crede că o țară poate trăi cu 400 miliarde franci datorii, dă din umeri și spune: „il y a la dévaluation!“ Îl întreb atunci dacă se va face în curând încă una. Chestiunea mea îl supără, a uitat că în noiembrie mi-a vorbit de a doua și chiar de o a treia devalorizare și mormăie: „Mais je n’en sais rien!“ Faptul că Finaly *nu neagă*, îmi dovedește că a doua devalorizare va veni repede în Franța. Mult mai butonat ca în noiembrie, Finaly e și mult mai puțin interesant, în falsa lui beatitudine. Vorbim de verzi și uscate. Cunoaște foarte bine pe profesorul Storri care a operat pe Prințul Mihai, la Florența, unde merge des căci mama lui, pe care o adoră, trăiește acolo. Storri este nu numai un extraordinar

chirurg, dar și un om genial, un tip de enciclopedist de pe vremea Renașterii, un om genial și de toată încrederea. Ține în căsătorie pe sora Principelui Corsini, notoriul fascist.

Ieri a fost asasinat în Bois de Boulogne, pe când se plimba, un economist rus foarte cunoscut Navashin, iar ucigașul a dispărut. Acest Navashin era foarte cunoscut, și apreciat pentru inteligența și erudiția lui. A fost pe rând cu comuniștii și împotriva lor. Acum în urmă îi părăsise, adică după formula lor, îi trădase. Asasinatul amintește într-oarecără procedură, deși mai simplificată, întrebuintată împotriva faimosului general Kutievov, acum câțiva ani. Suprimări în interes politic puse la cale de Soviete. Asasinatul lui Navashin se pune în legătură cu „sinuciderea” unui Hugues Lech, din serviciul „Inteligentei” britanice, sinucidere petrecută acum câteva zile la Cannes. Misterele Moscovei.

Fost la Teatrul Francez, să-mi regăsesc senzațiile din tinerețe. Nu le-am regăsit și m-am plictisit. Se juca „les Affaires sont les affaires” de Octave Mirbeau. Piesa n-a îmbătrânit, dar tinerii actori care au înlocuit pe cei bătrâni mi-au părut slabi. Asista la reprezentație și dl Președinte al Republicii Albert Lebrun, care saluta cu multă demnitate, vizibil satisfăcut de aplauzele cu care a fost primit.

În ajun mă dusesem la Gymnase, să văd noua piesă a lui Bernstein, „le Voyage”. Mai bună ca altele, bine jucată mai ales de un tânăr „jeune premier” Dauphin, care va merge departe. Valentine Teissier, îmbătrânită și anostă. Teatrul a rămas cum era, și cum a fost clădit acum 150 de ani. De mirare cum într-un oraș mare se mai poate tolera un asemenea local. Parizienii sunt conservatori.

28 ianuarie. — Dejunat la Cesianu cu Em. de la Rochefoucault. Am aflat de la el că singurele case mari pentru vinul de Champagne sunt: Cliquot, Pommery, Mumm, Lauson și Roederer. Afară de aceste 5 (the five bigs) — restul e rahat. Învăță omul în fiecare zi ceva.

Plec diseară la ora 8 spre București. Părăsesc de astă dată Parisul fără nici un regret. După frenezia de viață de la Londra, Parisul mi-a

părut de o nespusă tristețe. Hotelurile sunt goale, restaurantele și teatrele goale, prăvăliile goale, străzile goale. Locul cel mai vesel din Paris e „Père Lachaise“¹, cel puțin acolo mai e mișcare, căci trec convoiurile. Poate că expoziția Universală care se va deschide în mai să aducă ceva animație în fosta capitală a lumii, detronată de rivala ei de pe marginile Tamisei.

31 ianuarie. — Călătorie lungă și anostă, pe vreme posomorâtă. Până la Salzburg abia urmă de zăpadă; între Salzburg și Linz a nins mai bine. Frigul tot mai tare cu cât înaintăm spre țară. La noi zăpadă puțină aproape topită: moină până pe versantul sudic al Carpaților. Spre București, unde am sosit ieri la ora 1, cu o mică întârziere, se lasă mai frig. La Gara de Nord mă așteptau vreo 200 de prieteni politici, cu câțiva „cetățeni“ din „organizația“ Capitalei, care au strigat „ura“! Atât îmi mai lipsea.

Azi-dimineață m-am sculat în iarnă cumplită. Sunt afară -10 grade. Semne slabe de ninsoare. Trebuie zăpadă.

Corespondență multă s-a adunat în lipsa mea, dar fără mare interes. Printre scrisori, următoarele rânduri trimise de Prat y Soutzo, fostul ministru al Spaniei și actualul reprezentant al Guvernului de la Burgos, asupra însărcinatlui cu afaceri trimis de Guvernul de la Valencia, și sosit în lipsa mea la București.

Notice confidentielle.

Antécédents du sieur Manuel Lopez-Rey.

„Le Chargé d'affaires du soi disant gouvernement de Valence à Bucarest, fut nommé dès le commencement du mouvement national, vers le 20 Juillet 1936, chef Supérieur de la Police de Madrid (Préfet de Police), en sa qualité d'homme de confiance de Largo Caballero. Il garde ce poste jusqu'au mois d'Octobre, époque où craignant l'entrée des Nationalistes à Madrid, il demande à passer dans la diplomatie pour éviter les représailles que sa conduite méritait.

Pendant qu'il était Préfet de Police de Madrid, il présida à pres de 20 000 exécutions et assassinats.

Il ouvrit les portes des prisons et des pénitenciere aux criminels de droit commun condamnés ou prévenus et forma avec eux des batai-

¹ Cimitirul.

llons spéciaux, dont la conduite à Alcala de Henares et à Sigucnza a été dénoncée par la presse mondiale.

D'accord avec la Passionaria, il organisa l'assassinat du général Lopes Ochoa, qui était aux arrêts à l'hôpital militaire de Carabanchel (pour détails voir l'*Universul* du 9 Janvier 1937).

C'est encore lui qui eut l'idée d'organiser le pseudo-incendie de la prison Modèle et les exécutions subséquentes des divers Chefs de Partis, qui y étaient détenus.

Dans le service diplomatique il s'est surtout distingué en organisant la contrebande d'armes et de matériel de guerre en Tchécoslovaquie.

On peut deviner quel sera son rôle en Roumanie, puisque deux heures après son arrivée à Bucarest, il était dans les bras du Ministre des Soviets.⁴

Frumoase vremuri, vremurile de război civil! Îmi aduc aminte că acum doi ani, amicul Prat y Soutzo, era în brațele lui Ostrovski, zi și noapte! Cum se schimbă lucrurile!

Citesc în *Universul* că afacerea Navashin Leck (sau Leoch) se complică și pasionează opinia publică franceză. Lech trăia cu o româncă (?) numită Jonson și ar fi locuit cu dânsa până acum câteva luni în Calea Victoriei¹. România începe să fie amestecată în dramele mari ale omenirii.

Ziarele de azi-dimineață — căci înapoiat la București am reînceput să le citesc — sunt pline de discursul pronunțat ieri de Hitler în Reichstag, cu prilejul împlinirii a 4 ani de guvernare social-naționalistă. Comentariile, în străinătate ca și la noi, variază după simpatii, în general sunt însă favorabile. Fiindcă de astă dată Führerul s-a menținut în considerații generale, în afirmații de dorință de pacc cu toată lumea. A învățat să vorbească de la Eden și de la Blum, care l-au precedat zilele trecute la tribuna mondială, dar a vorbit totuși mai cu miez ca predecesorii lui. S-a remarcat cu deosebită satisfacție la Paris și la Londra, tartina de prietenie față de Franța.

¹ Leck ocupa un loc important în direcția Societății Americane de telefoane.

1 februarie. — Dintre cei 6 gardiști lăsați de Zizi Cantacuzino pe frontul naționalist din Spania, doi au fost uciși, Moța și Vasile Marin. Pentru Garda de Fier, pierderea lui Moța e tragică. Era desigur cel mai inteligent dintre ei, scria bine și, doctor în drept de la Paris, familiarizat cu metodele de gândire din Occident. Chiar cu Moța lângă el, Zelea Codreanu Corneliu a pășit de multe ori cu stângul. Ce va fi de acum înainte? N-am putut pricepe de ce un element prețios ca Moța a fost trimis de Gardă să moară ca un câine pe frontul lui Franco Spaniolul. Mi s-a spus că a vrut *el*, în ruptul capului să plece. Trist sfârșit și inutil sacrificiu. Zizi Cantacuzino, care n-a știut să stea lângă legionarii lui în linia de foc, s-a dus să le aducă în țară trupurile lor sfâșiate.

Înapoiat la București, am cerut politicianilor și prietenilor mei o zi de răgaz, să mă odihnesc de drum. Azi am redeschis cafeneaua. Pangal a venit să-mi facă raportul lui. Acum vreo două săptămâni cumnatul său Djuvara, ministrul Justiției, a venit să-i spue că Guvernul pleacă, probabil în martie, miniștrii ca și Regele fiind de acord că Parlamentul se disolvă odată cu închiderea sesiunii. Tot Djuvara a venit însă să-i spue, opt zile mai târziu, că lucrurile s-au schimbat în urma unei audiențe a lui Tătărescu la Rege, și că nu este exclus ca Guvernul să dureze până la toamnă. Regele ar fi spus primului său ministru că întâmpină greutăți pentru alcătuirea unui nou Guvern și că ar fi bine ca actuala formațiune să mai dureze până la extrema ei milită. După Constituție, aceasta ar fi octombrie viitor căci bineînțeles Camerele actuale nu ar mai putea fi întrunite într-o a cincea sesiunea ordinară.

Se poate să fie așa, dar ar putea fi și altfel. Înțeles cu Regele, Tătărescu ar putea foarte bine lansa zvonul unei prelungiri a guvernării sale până la toamnă, *pentru a speria cercurile politice, pentru a le face maleabile și a facilita astfel alcătuirea unui Guvern Mironescu, destul de greu de înghițit*. Cesianu mi-a afirmat la Paris că Mironescu s-a înapoiat la București *chemat de Rege*. Pe de altă parte Pangal a aflat că zisul Mironescu a vizitat pe Gh. Brătianu, pe Goga, pe Vaida. Că nu a căutat să mă vadă și pe mine nu are importanță, mai întâi nu eram în București, și apoi cu mine se socotește înțeles. Se poate prea bine prin urmare ca afirmarea lui Tătărescu „că mai stă până la toamnă” să fie numai teatru, o abilitate a lui Machiavelică; se poate însă să fie și sinceră și Guvernul să se mai agațe de putere până în octombrie („unde mai găsește Regele lichele ca noi?“...etc.). Cine va trăi va vedea. Pen-

tru mine chestiunea e fără importanță: Guvernul actual e prost, dar cel viitor va fi tot atât de prost — în domnia Regelui Carol al II-lea nu mai putem pune nici o nădejde.

Pangal a văzut în lipsa mea de mai multe ori pe Mihai Popovici, cu care a avut conversații interesante. A aflat astfel de la el că Tătărescu a încercat să ia contact direct cu Mihalache, în vederea succesiunii Guvernului. Mihalache a refuzat însă să-l vadă și a desemnat pe Madgearu. Dar a refuzat și Madgearu așa încât în cele din urmă întrevederea a avut loc între Tătărescu și Armand Călinescu. Tătărescu a spus lui Călinescu că zilele guvernării sale sunt numărate și că el face tot ce poate ca să convingă pe Rege să-i cheme pe ei, național-țărăniștii, după dânsul. Dar ca să poată ajunge la scopul pe care-l urmărește trebuie să-l ajute și țărăniștii. Regele vrea o grupare de forță care să facă față greutăților vremurilor. În partidul d-lui Mihalache sunt prea multe neînțelegeri. Ar trebui o împăcare generală. Ar fi bine să se ia contact și cu Vaida și să se lămurească odată și chestiunea cu Maniu, fie că acesta renunță să mai atace pe d-na Lupescu, fie că se lapadă partidul de el. Popovici a asigurat pe Pangal, că ei toți, cu Mihalache în cap, n-au nici o încredere în Tătărescu, că-și dau seama că a vrut numai să-i împace ca să aibă liniște în ultimele lui luni de guvernare și că Regele *nu-i va aduce la putere*. De aceea nici n-a vrut Mihalache să-l vadă pe Tătărescu. A autorizat totuși pe Călinescu să raporteze lui Vaida conversația avută cu primul ministru. Vaida ar fi mărturisit lui Călinescu că niciodată nu va colabora cu Madgearu și cu Mihalache. În fine, zarva și neînțelegerile sunt tot mai mari în lumea național-țărănistă. Lupu face pe bolnavul de o parte, Mihalache budează pe la Topoloveni, Maniu cu toți ai lui s-a abținut de la recepția de la 24 Ianuarie (decorații cu ordinul Ferdinand). Popovici a insistat din nou pe lângă Pangal, să mă vadă. Și Radian mi-a spus că țărăniștii vor numaidecât o înțelegere cu mine. Vor probabil să torpileze orice formație de Guvern căreia numai eu aș putea da viață. Voi vedea pe Mihai Popovici pe la sfârșitul săptămânii.

După biata Simky, cancerul nemilos a secerat și pe Bertie Stârcea. S-a stins după lungi, lungi suferințe — redusă la un pumn de oase și de piele. Îmi aduc aminte de dânsa îndată după război: strălucea de viață și de frumusețe, ca o apariție din cadrele lui Rubens. Oribilă boală!

Putoarea de Stelian Popescu, care s-a pupat la Paris cu Leon Blum, cădelnițează iarăși în fiecare zi pe Iorga nebunul, în otreapă lui *Universul*. Ce minți încurcate sunt în țara aceasta, de la Iorga și până la Stelian Popescu!

2 februarie. — Frigul s-a mai muiat (sunt numai 3 grade sub zero) și a început să ningă. Dacă ar ninge în întreaga țară! Ieri era un polei, încât — literalmente — nu se putea umbla pe străzile Bucureștiului.

3 februarie. — Ieri-seară la Jockey-Club, am putut sta de vorbă mai mult cu Radu Irimescu care mi-a explicat în fine enigma debarcării lui Caranfil și m-a pus în curent, *exact*, și cu cele întâmplare înainte. Lămuririle lui Irimescu modifică sau completează cele consemnate după zvonuri în aceste însemnări. Făcându-ne propunerea să ne cumpere avioane vechi și fierărie uzată, samsarii mexicani și agentul Dormann nu intenționau să păcălească cu ele Guvernul din Valencia. Ceea ce urmăreau ei *nu era marfa livrată* (pe care erau hotărâți să o abandoneze) ci, *un contract cu Statul român*. Într-adevăr banda comandase 50 de avioane noi în Franța la uzinele Dewoittine *pentru România* dar fără cunoștința Guvernului român. E o procedură legală perfect permisă: un generos donator poate comanda pentru altcineva fie și pentru o țară, avioane, automobile, echipamente sau capote englezești. De vreme ce clientul (adică cel care face comanda) plătește, fabrica execută comanda. Rămâne ca la sfârșit beneficiarul să accepte sau nu donația, după cum îi convine — dar o autorizație prealabilă a viitorului beneficiar nu e cerută de lege pentru fabricare. Iluștrii noștri donatori nu s-au gândit un moment să ne ofere cele 50 aeroplane, destinate „Frontului popular” spaniol. Dacă au fost comandate pentru România e că Franța interzicând exportul direct către Spania a trebuit să se găsească o cale ocolită. Pentru desăvârșirea operației mai trebuia obținerea unui *contract de vânzare din partea României pentru 50 de avioane*. În locul avioanelor vechi cumpărate la București s-ar fi introdus apoi cele 50 avioane noi Dewoittine care așteptau în Franța „et le tour était joué”. Cele 200 milioane lei ce ni se ofereau pentru avioanele noastre, nu plăteau fier vechiu ci erau în realitate *prețul contractului*. Se pare că e vorba de un basm, și totuși astfel s-au petrecut lucrurile. Zvonurile răspândite astă-vară, ba că Titulescu, ba că Caranfil, ba că

Paul Angelescu au cedat Spanici, după cererea lui Pierre Cot (ministrul francez al Aerului) *avioanele noastre comandate în Franța*, n-au avut ală bază decât această comandă Dewoittine, făcută pe numele nostru, dar fără știrea noastră. Cumpărarea avioanelor vechi românești a căzut — pe la sfârșitul lui noiembrie — și nobilii mușterii au plecat, iar dl Dormann s-a înapoiat după scurtă vreme la București, însoțit de elvețianul Mehler, de un francez și de un spaniol ca să reia afacerea pe alte baze¹. Am povestit mai sus cele întâmplate, percheziția de la Grand Hotel etc. Faimosul act găsit împotriva lui Caranfil a fost un „connaissance“ (act de încărcare) din care rezulta că un număr de lăzi conținând părți de avioane cumpărate în România au fost încărcate la Constanța. Dovada evidentă, că contrar hotărârii Guvernului, Caranfil vânduse avioanele cu pricina. Motivul? Bineînțeles șperțul. Înmarmat cu acest document Paul Angelescu s-a dus direct la Rege cerând capul lui Caranfil. Mai mult, a declarat Suveranului *că toți generalii sunt solidari cu dânsul și că nici unul nu se va așeza în Consiliul Apărării Naționale la aceeași masă cu Caranfil*.

Am întrebat pe Irimescu dacă crede că Paul Angelescu, făcând acest demers pe lângă Rege, era de bună credință? Irimescu mi-a răspuns că da, și că reaua lui credință nu s-a manifestat decât mai târziu, după ce s-a dovedit că „conesamentul“ era fals. Căci era fals, după cum se va vedea numaidecât. Dar să revenim la demersul ministrului Apărării Naționale pe lângă Suveran. Regele, fie că indignat de cele puse în socoteala lui Caranfil, fie că speriat de amenințarea generalilor, *a procedat pripit*, a chemat pe Tătărescu și i-a cerut demiterea *imediată* a ministrului Aerului. Ca de obicei atitudinea lui Tătărescu, dictată numai de platitudinea sa față de Coroană, a fost deplorabilă. În loc să calmeze nervii Majestății Sale, în loc să ceară *în însuși interesul Regelui*, răgazul necesar să *verifice* acuzația adusă împotriva unui coleg și să cerceteze faptele — căci aceasta ar fi fost datoria sa de prim-ministru — Tătărescu a răspuns ca un simplu vistavoi printr-un „am înțeles, Sire“, și a pornit după Caranfil. Acesta era absent din București; adus aproape pe sus, i s-a cerut demisia pe loc. Ca trăsnet, bietul om a negat tot ce i se imputa, a cerut să dovedească complecta lui nevinovăție, să vadă pe Rege ca să se explice. Tătărescu și Regele au refuzat însă orice explicație (Regele n-a primit pe Caranfil nici până astăzi) și hoțul de păgubaș a trebuit să se supuc. Ce s-a descoperit însă

¹ Vezi pag. 22 a acestor „Însemnări“ [prezentul volum – nota St. Neagoe].

în urmă? Numitul Dormann ca să-și *poată prelungi validitatea acreditivelor sale bancare*, plănuise un conesament fals pe care urma să-l trimită băncilor care-l creditaseră, conesament care fusese ridicat de autoritățile noastre în momentul percheziției de la Grand Hotel, înainte să fi fost expediat la destinație. Cu toate că falsul a fost bine stabilit ulterior, cu toate că s-a dovedit că nici o părțică de avion sau de material de război n-a părăsit țara, nici o satisfacție nu s-a dat năpăstuitului ministru. Se vede că Regele nu l-a mai primit de rușine. Iar la Cameră, răspunzând interpelărilor lui Madgearu și Iunian, se vede că Tătărescu n-a îndrăznit să spue tot adevărul de frică să nu descopere greșeala Regelui și vina ministrului Apărării Naționale. Culmea este însă că Paul Angelescu continuă să urle pretutindeni că Caranfil este un escroc, că prima ofertă de cumpărare a avioanelor n-a fost de 200 milioane, ci de 500 — diferența de 300 milioane urmând să fie împărțită între fostul ministru al Aerului și misiții de la Paris¹. Iar bietul Caranfil, deși nevinovat în toată această afacere, continuă să tacă, de frică se vede, să nu-și piardă și situația de la Primărie.

Scanavi mi-a făcut ieri o lungă vizită. De când m-am înapoiat din străinătate se prăpădesc toți cu dragostea după mine. Din toate părțile vor să-mi strângă mâna; se vede cât de puțin au de lucru. Între altele, Scanavi mi-a povestit că a vorbit lung cu Regele, vinerea trecută, și că impresia lui e că Guvernul va pleca mai curând de cât se crede. Ceruse audiența pentru afacerile Băncii de Credit. Regele s-a arătat cu totul împotriva introducerii liberalilor în Bancă și în special în contra cooperării lui Dorel Dumitrescu în consiliu (cerută de Tătărescu, cu insistență pare-se). Ar fi aprobat însă „intrarea“ lui Scanavi în Bancă, dar într-un post mai șters, nu ca administrator delegat sau așa ceva, ca să nu se zică... Scanavi întrebând dacă trebuie să vorbească cu Tătărescu ca să mai dea pace lui Kaufmann, Regele i-ar fi răspuns, *cu un anumit ton*, că „ce n'est pas la peine“ și că-l „va tempera el“. Scanavi a priceput că Guvernul e pe ducă și că nu mai face să stea de vorbă cu șeful lui, fiindu-i însă teamă să nu fi priceput bine, a rugat pe Regina Elisabeta să ceară lui frate-său să se explice mai lămurit. Elisabeta care e din

¹ Misiții străini aflând prin septembrie despre opoziția generalului Angelescu, ar fi „angajat“ pe Ciugureanu ca prieten al d-nei Șepilici în scopul de a-l îndulci. D-na Șepilici „a vorbit“ cu amicul său Paul, și astfel ar fi ajuns acesta să descopere „le pot aux rose“! O fi, n-o fi — dar așa se povestește.

nou foarte bine cu Carol¹ l-a chemat la dejun și l-a întrebat: „Ce ai înțeles prin vorba că vei tempera tu pe Tătărescu, pe care ai spus-o lui Scanavi?” — „Ei, ce, n-a înțeles? Să nu mai stea degeaba de vorbă cu oameni care și-au luat deja biletele de drum!”

Scanavi crede și el într-o formație Mironescu, poate cu Vaida, poate și cu alții dar în nici un caz fără mine (îmi place cum dispun oamenii ăștia de mine!). Pe țărăniști nu poate să-i sufere, afară de Armand Călinescu, care i-a intrat pe sub piele, ca odinioară Potârcă. Mi-a confirmat cele spuse de Popovici cu privire la conversațiile lui Călinescu cu Tătărescu și cu Vaida.

Scanavi mi-a mai povestit că, coarda e iarăși foarte întinsă între Rege și Regina Maria. Aceasta ar fi scris o scrisoare Principesei Elena pe care a încredințat-o Prințului Mihai înainte de plecarea lui; spionii Regelui au pus mâna pe scrisoare și au deschis-o. Într-însa, Regina scria: „Carol e pe cale să distrugă tot ce s-a făcut bun în România în ultimii 50 de ani!” Ce a urmat e lesne de ghicit!

Ieri la Cameră, Atta Constaținescu din partea Georgiștilor și Scridon din a Gogiștilor au adus la tribună chestiunea cărții lui Șeba, ministru dar mai mult vagministru cehoslovac la noi. Ilustrul Beșa, suferind de o nenorocită mâncărime a condeiului, a scris în *limba cehă* un volum intitulat *Rusia și Mica Înțelegere în politica lumii*. Natural, n-a cetit-o nimeni căci cine cunoaște limba drotoșilor? Au descoperit-o însă polonezii², au tradus extrase din ea, și acum în urmă o broșurică anonimă sub titlul: *Protectorat Ceho-sovietic sau Regat independent român? Un scandal diplomatic*. Cartea lui Șeba — dacă traducțiile sunt exacte — e plină de amabilități pentru noi și pentru polonezi, și o adevărată apologie a Sovietelor. Pe noi ne tratează de „burghezi privilegiați”, de „corupți” etc. iar pentru polonezi citează pe Iorga: „Avea dreptate dl I. fost președinte de Consiliu român să spue că conform unui vechiu proverb polonezii, jidanii și câinii au aceeași origină”. Amuzant e, că prefața volumului — care a fost răsplătit cu premiul Massaryk — e scrisă și semnată de genialul Kamil Krofta și ministrul de Externe al nu mai puțin genialului Beneș. Intervențiile lui Atta și a lui Scridon au fost slabe. De pe banca ministerială — prezenți Canci-

¹ Certați acum câtva timp, pare că s-au împăcat și că se înțeleg de minune, de când Regele e din nou „en froid” cu Doamna Mamă și la cuțite cu frățiorul Nicolae.

² Arcizewski mi-a vorbit deja astă-toamnă de această bizară publicație.

cov și Iamandi — nici un răspuns. Dar scandalul abia începe. Dacă ar sări Beșa, n-ar fi nici o pagubă.

Prințul Mihai, la Florența a intrat în plină convalescență.

Citesc în *Universul* că Mamulea de la Palat a fost decorat cu Marea Cruce a Coroanei României. Tocmai aseară citeam în notițele lui Averescu de pe vreme războiului, că Regele Ferdinand îl decorase pe front, exact cu aceeași decorație în același grad, și era Averescu cel mai strălucit general român, singurul care ne făcuse cinste! Pentru generalul care oprise două luni vrăjmașul în Carpați, care izbutise admirabila retragere a Armatei a II-a spre Moldova și consolidase frontul — și pentru țucalistul de la Palat aceeași distincție onorifică! Cât de jos a căzut Coroana României între domnia tatălui și a fiului! Carol al II-lea a terfelit până și decorațiile, scumpele lui decorații! E un caz patologic.

5 februarie. — Ieri după amiază au apărut ediții speciale cu știrea unei lovituri de Stat în Rusia Sovietică: Generalul Vorosilov ar fi arestat pe Stalin, și i-ar fi luat locul. Ziarele de azi-dimineață nu confirmă știrea, probabil falsă. După ziarul polonez pare însă că există neînțelegeri între Vorosilov și Stalin. Comandantul Armatei Roșii — ca și mulți fruntași sovietici — găsesc că dictatorul georgian cam abuzează de procese și de condamnări politice care discreditează regimul (!) față de opinia publică. Rămâne de văzut care din doi va fi mai tare.

În tot orașul nu se vorbea ieri decât de cartea lui Șeba și de gafa drotoșului. Mă întreb cum se vor aranja lucrurile — căci se vor aranja. Mica Înțelegere, în intangibila ei soliditate, merită orice sacrificiu.

Din inițiativa d-lui Carol Caraiman, Guvernul a depus la Cameră un proiect de lege prin care se încheie Ordinul Ferdinand, creat pentru a recompensa pe cei care au contribuit la făurirea României Mari. Sunt printre rarii oameni politici care n-au fost decorați cu acest Ordin. În general panglicele conferite de dl Carol C. sunt caraghioslăcuri fără

importanță (atâtea a creat), nu rămâne mai puțin amuzant de constatat că printre zișii făuritori au fost numărați oameni ca nenea Ghiță Mironescu, Jean Th. Florescu, Jean Mihalache și atâția alții, iar eu nu! Dl Carol C. a spus odată lui Pangal că ar fi vrut să mă decoreze cu Ordinul Ferdinand, dar „că am semnat pacea de la Buftea!“ Mai întâi n-am semnat *pacea* ci *armistițiul* de la Buftea, al doilea l-am semnat din ordinul Regelui Ferdinand și în numele generalului Averescu (Mare Colan al Ordinului) care-l negociase, și al treilea socotesc că semnându-l, *asa cum l-am semnat*, am adus un mare serviciu țării, în starea ei de atunci, și prin urmare operei de întregire a neamului. La urma urmelor, mai bine cu Nicu Filipescu, cu Take Ionescu, cu Ionel Brătianu, cu Vintilă Brătianu, cu Lucaci, cu Delavrancea, decât cu Ordinul de piept în grămada Mironeștilor, Foloreștilor și tuturor trocarilor lui Maniu.

Profesorul Nicolae Iorga mă înjură cât poate. Azi-dimineață mi-a trimis chitanță de abonament pentru fițuica lui *Neamul Românesc*. Am plătit-o, și am mai plătit 180 lei pentru un abonament la *Cuget Curat*, ultima porcărie editată de logoreicul poligraf. Încasatorului i-am adresat însă următoarele cuvinte: „Spune stăpânului d-tale să mă înjure pentru 180 lei mai mult, căci nu-mi place să arunc banii pe fereastră!“

6 februarie. — Snobi nenorociți: Principele și Principesa Jean Callimachi. Unica lor fată Pussy a hotărât să ia de bărbat pe un domn Răteanu, neam de spițer de la Iași cunoscut fiindcă acum doi ani se căsătorise cu madam Jenny soția „de la Puiu Dumitrescu“, repudiată de acesta ca să se poată însura cu Ella Manu. Madam Jenny (nepoata de la madam Lorena, proxeneta) a lăsat însă și pe Răteanu care s-a încurcat cu fata lui Callimachi, sau mai bine zis a încurcat-o. Tânăra Pussy e și ea o semi-turbată. Căsătorită la 15 ani ½ cu Constantin Suțu, fiul Elizei Suțu (recăsătorită Krupenski), a divorțat după doi ani și s-a aruncat în viața cea mai destrăbălată. Bieții Callimachi au mai avut un fiu, pe Teddy, un ratat cu înclinații atât de anormale încât a căzut acum doi ani la Atena, dintr-un al 5-lea etaj și a rămas mort pe loc. Avea lui Gazotti n-a adus noroc nici Văcăreștilor nici Callimachilor: s-au curățit cu toții.

Fiindcă veni vorba de Pussy Callimachi, una bună a d-nei Lupescu. În ultima vreme juna Pussy care se terfelește în toate localurile vesele

Duduia Lupescu, obișnuită cu oamenii „qui ont de la tenue“ și-a pierdut capul după Urdăreanu (Ernestică). Julia Ghica care se pricepe în materie, i-a întâlnit împreună la botezul progeniturii Aușnit¹ și mi-a povestit că nu mai încape nici o îndoială asupra sentimentelor damei, pe care nici nu mai încearcă să le ascundă. Așa se explică probabil că zilele trecute jucând poker cu Malaxa, Ernestică a ținut o lovitură de 100 000 lei, pe care a câștigat-o de altmintreli. Ernestică, același Urdăreanu care împușca francul acum trei ani, pe când era încă „picolo“ la Automobil-Club, joacă regulat poker la d-na Lupescu în partida mare (5 000 lei potul!) cu milionarii Malaxa, Reșofski, Tabacovici și încă vreo doi-trei — pe când sărmana Duduia nu mai poate juca decât la masa mică (2 500 lei potul!). Efectele „democratizării“ dacă nu ale democrației!

Ieri la Cameră ministrul de Finanțe Cancicov a venit să declare că bugetul în curs se va încheia cu un excedent. Ce glumă de prost gust! Excedent, când ordonanțele Statului sunt neplătite — chiar azi s-a trimis una liceului din Craiova ca să stăruiesc pentru încasarea ei — și când bolnavii în spitale n-au ce mânca! Excedent contabil față de un buget fictiv, poate, dar excedent real desigur că nu! Ce e mai frumos, e ca ministrul a cerut Camerei aprobarea *ca acest excedent sa fie întrebuințat pentru clădirea Palatului M. Sale Regelui* (sic). Răducanu, de la țărăniști, luând cuvântul și spunând câteva cuvinte bine simțite, cenzura a șters în ziarele de azi-dimineață scurta dar substanțiala lui cuvântare — și ce e mai grav, însăși propunerea ministrului. Cât va mai putea ține porcăria asta?

¹ Copilul ieșit din căsătoria botezatului Max cu fiica lui Pordea a fost botezat, ca un prinț, în somptuosul apartament familial din b-dul I. Lascăr Catargi. Episcopul catolic din Timișoara — același care a botezat pe Max — a fost adus cu alai și cheltuiala la București.

7 februarie. — Ieri la Cameră discuție penibilă și inutilă în jurul chestiunii Șeba. Victor Antonescu, gripat două zile, a venit să răspundă întrebărilor lui Atta Constantinescu și Scridon. A spus că Șeba ne iubește și că Ceho-Slovacia ne e amică. O știa toată lumea. Despre carte nimic — a cerut răgaz să o citească! Domni din fiecare partid s-au succedat la tribună, ca să spună cam aceleași lucruri. Se putea altminteri? Prin nimic nu se subliniază mai bine mediocritatea regimului nostru parlamentar decât prin această manie a fiecărui partid „să-și spună cuvântul“ degeaba, în fiecare chestiune. Eu m-am abținut să merg la Cameră, fiindcă singurul lucru de spus — și care n-a fost spus — ar fi trecut peste capul prost al lui Șeba și peste Ceho-Slovacia și ar fi atins raporturile noastre cu Împărăția Sovietică. Dacă aș fi luat cuvântul aș fi întrebat până la ce limite aceste raporturi pot fi influențate prin legăturile Miciei Înțelegeri și în special prin cele cu Praga și Skoda și dacă *da* sau *nu*, s-a parafat (sub Titulescu) un proiect de alianță militară cu Rusia. Am socotit o asemenea discuție inoportună și am stat acasă. După ședința de ieri, nu mai încapе îndoială că dl Șeba-Beșa nu mai poate rămâne la București. Iunian a avut chiar cruzimea să spună că speră că în viitorul său post dl Șeba ne va conserva aceeași prietenie pe care ne-a arătat-o în cel actual.

Politica nu renunță niciodată la drepturile ei. Garda de Fier a hotărât să facă unelte de propagandă din trupurile trudite ale bieților Ion Moța și Vasile Marin, căzuți pe frontul național din Spania, plimbându-le prin toată țara, înainte de a le aduce la București. Până să ajungă în țară, s-au oprit la Berlin. Sicriele călătoresc sub îndrumarea și paza generalului Zizi Cantacuzino și a gardiștilor supraviețuitori de pe frontul lui Franco (printre care un popă și Alexandru Cantacuzino). La Berlin au fost expuse cu mare alai într-o capelă mortuară, și în fața lor au defilat detașamente din S.A. și din S.S., autorități germane, delegați ai fasciilor italiene și ai falangelor spaniole; mai mult o manifestare a spiritului fascist decât una de prietenie față de români.

Telegramele din străinătate — Londra și Berlin — aduc vești contradictorii despre cele ce se petrec la Moscova. Neînțelegeri între Stalin și Vorosilov, atentat împotriva procurorului care a adus acuzarea în ultimul proces politic, încăierări între studenți și „guépéou“, ba chiar

între diverse fracțiuni ale acestuia. De la Moscova plouă dezmințiri, dar evident că se petrece ceva. Dacă Stalin va rămâne stăpân pe situație, nu vom afla niciodată ce s-a petrecut nici în ce măsură a mai sângerat o dată Rusia, sau cel puțin Moscova.

9 februarie. — Nicu Ottescu mi-a adus ieri demisia lui, definitivă și irevocabilă din Partidul Agrar. Și astfel se termină un conflict care frământă de mai bine de două luni partidul. Din senin, la începutul lui decembrie trecut, Ottescu a venit să-mi ceară capul lui Radian, pe care nu-l mai putea suferi din clipa în care, în alegerile din 1933, acesta a pătruns în Parlament, iar el nu. Mi-a cerut demiterea lui Radian din postul de secretar general al partidului, acuzându-l de incorectitudine personală. Acuzația adusă lui Radian neavând nici cel mai mic temei, am refuzat categoric să dau urmare cererii lui Ottescu. Față de refuzul meu — și cum aş fi putut comite eu crima de a înfiera un om nevinovat? — Ottescu a pus la cale o manifestație a mai multor șefi de organizație care mi-au cerut și ei o schimbare în secretariatul general, dar pe motive de oportunitate politică, fără să mai facă nici o legătură cu acuzația adusă de Ottescu. Pentru liniștirea lucrurilor, am rugat pe Radian să-și dea demisia. Dânsul a refuzat însă, și cu drept cuvânt, fiindcă Ottescu a legat, public, intervenția șefilor de organizație, de acuzațiile sale — și mi-a cerut să supun chestiunea Delegației Permanente a partidului. Aceasta, convocată, a fost în unanimitate — mai puțin generalul Racoviță — de părere că date fiind nefondatele învinuiri aduse de Ottescu, Radian trebuie să rămână la postul său. Nu puteam decât să-mi însușesc părerea reprezentanților partidului, și rezultatul a fost demisia pe care mi-a adus-o ieri Ottescu. Am făcut tot ce mi-a fost în putință ca să împac lucrurile, am mers până la demisia mea din șefia partidului, pe care la plecarea mea în străinătate am încredințat-o lui Em. Antonescu ca să o publice dacă nu s-ar ajunge la o înțelegere. Nu s-a ajuns. S-a ajuns însă la demisia lui Ottescu. Pentru partid nu e o pierdere mare, căci Ottescu s-a dezinteresat totdeauna de dânsul. E mare însă pentru mine. Mă obișnuisem să-l consider ca cel mai bun și intim prieten al meu, aveam într-însul și în prietenia lui o încredere nețărmurată. Mi-l alesesem ca executor testamentar. Decepția e mare. Cum a putut acest om să pună în cumpănă prietenia mea curată cu o „țâfnă“ de nepriceput împotriva unui om care nu-i făcuse nimic și care nu-l umbrea câtuși de puțin? Nu pot explica atitudinea de nepriceput a

prietenului — și cu câtă amărăciune pronunț această vorbă — decât pe temeiul unei porniri de ordin patologic. Viitorul va arăta dacă mă înșel sau nu.

Universul — prostul de Stelian Popescu se scaldă iar în apele lui Titulescu (probabil puțin șantaj la adresa Regelui) — a fost aproape mut asupra epopeei gardiste în Spania, în schimb a trimis un cec de 100 000 lei lui Zelea Codreanu ca, contribuție pentru aducerea corpurilor lui Moța și Vasile Marin în țară. Zelea a înapoiat cecul lui Popește cu o scrisoare foarte demnă, dar usturătoare. Gest frumos, pe această vreme de calicie sufletească și bănească!

Gestul lui Codreanu a avut consecințe. Ieri a fost o alegere pentru comitetul Sindicatului Ziariștilor la care își pusese candidatura Popescu-Necșești, ginerele d-lui Stelian *Universul*. Înainte de alegere, s-au sculat pe rând trei gazetari de la *Porunca Vremii*, toți trei gardiști, și au combătut strașnic candidatura Popeștelui din Necșești. Gardiștii nu l-au mai votat și cum nu l-au votat nici cei de la ziarele „democratice” omul *Universului* a căzut cu glorie, de unde era sigur de alegerea lui. Furios, Stelian a chemat pe escrocul dr. Rădulescu și l-a amenințat că nu-i mai tipărește cu începere chiar de azi — *Porunca Vremii* dacă nu dă imediat afară pe cei trei gazetari. Escrocul s-a supus, și în fruntea gazetei lui de azi, un comunicat anunță îndepărtarea delincvenților. Gardiștii au hotărât boicotarea *Poruncii Vremii*, cu atât mai mult că s-a înfeudat cu totul cuziștilor.

Corpurile gardiștilor căzuți pe frontul spaniol au sosit ieri în țară. Un tren special (cine l-o fi autorizat?), va plimba moaștele gardiste de la Ghica-Vodă de-a lungul Moldovei până la Adjud, de aci de-a lungul Trotușului spre Transilvania, apoi prin Valea Mureșului prin Alba Iulia până la Orăștie, înapoi prin Sibiu, Valea Oltului până la Piatra Olt și de aci prin Slatina — Pitești la București. Prima oprire a avut loc ieri la Cernăuți. O lume imensă la gară și împrejur, se vorbește de 150 000 de oameni. La sosirea trenului, 50 000 de oameni au îngenunchat și au început să cânte. Mii de lumânări pe peron, care au fost apoi înfipite p vagoanele trenului mortuar. În Bucovina, Garda de Fier a prins.

Zelea Codreanu vrea să dea înmormântării nenorociților săi tovarăși un caracter național și totdeauna simbolic pentru manifestarea forțelor

grupării lor. Însmormântarea va avea loc sâmbătă la București. Toți preoții înscrși în Gardă au fost convocați, în odăjdii. Se zice că vor veni vreo 2 000 din toată țara. Se mai spune că pe sicriul lui Moța nu sunt decât două coroane: una a lui Hitler, alta a lui Mussolini. După cum am aflat, Guvernul ar vrea să se facă un fel de contramanifestație cu prilejul înapoierii Voievodului Mihai de la Florența. Ar fi o greșeală. Dinastia ar trebui lăsată în afară de mișcările noastre politice.

În Parlament se discută două legi stupide, născute moarte. La Senat „legea Agriculturii“ și la Cameră „legea Creditului Agricol“. Bazate pe principii false, sunt și cât se poate de greșit întocmite în amănunte. Mă abțin de la discuția lor: cea dintâi va fi abrogată iar cea de a doua modificată, oricare va fi viitorul Guvern. Nu văd de ce mi-aș pierde timpul în vorbărie inutilă.

11 februarie. — Teodor Iamandi, ministrul nostru la Praga, recent rechemat, mi-a povestit ieri că Regele aflându-se la Paris (la înapoierea de la însmormântarea Regelui Angliei George V) a chemat pe Hodza (primul ministru ciocoslovac) prezent și el pe malurile Seinei și l-a rugat să vadă pe Maniu și să-l potolească în acțiunea lui antidinastică. Hodza, vechi tovarăși de lanț cu Maniu, de pe vremea Habsburgilor, a promis, și înapoiat la Praga a rugat pe Emandi să-i îlesnească o întrevedere cu Maniu. Emandi s-a executat și întrevederea a avut loc la Praga. Mai târziu, Emandi a fost pârât la Rege că ar fi mijlocit o întrevedere între Maniu și Titulescu și fostul nostru ministru la Praga crede că de acolo i se trage dizgrația. Se înșală...

Trei madame, câteșitrele deputate în Camera Comunelor, ducesa de Atholl, lady Layton și miss Rathbone au făcut țării noastre marea cinste să vie să o viziteze. Ne-am tăvălit în praf la picioarele lor, sub pretext că sunt filo-române și că au vorbit în Parlamentul englez împotriva revizuirii tratatelor și în favoarea noastră. Șase dame au fost trimise la graniță, societățile „patriotice“ (arde-le-ar Dumnezeu!) cu steagurile lor, copii din școli, cu dascălii și cu dascălițele lor, au fost comandați la gară — fără să mai vorbim de discursuri, de flori și alte platitudini. Regizoarea acestor ploconeli în fața străinilor e oribila Didină Can-

tacuzino, care nu se poate astâmpăra un minut, gata la orice umilință numai să se vorbească de ea.

Astă-seară avem un bal la Jockey-Club, și Didina nu și-a dat pace până nu am invitat pe cele trei englezoaice, plus cele șase beșoandre române atașate pe lângă ele. Cu acest prilej, atât Didina cât și cumnatul ei — și colegul meu —, Barbu Catargiu, au pronunțat cuvinte istorice. Făcând aluzie la numele puțin boierești ale celor pe care am fost siliți să le invităm, Catargiu mi-a spus: „Que voulez vous mon cher, depuis la guerre toutes les traditions de bonne éducation ont disparu. On s'est galvaudé. Mon pauvre père avait raison. Le jour où nous sommes entrés en guerre, Poklewski s'est avancé vers lui tout joyeux et lui tendant les mains a voulu l'embrasser en lui disant: «eh, Coane Alecule, nous voici enfin alliés!» Mais mon père l'a tenu à distance *s'est redressé de toute sa hauteur*¹ et lui a dit entre les yeux: «*Messieur c'est la guerre des sans-culottes contre les aristocrates qui commence!*»“ Cuvântul istoric pronunțat de Didina nu e mai prejos. Plângându-mi-se la telefon de intransigența lui Catargiu care îi reproșa vulgaritatea frecventărilor ei, și-a încheiat văicărelile prin formula lapidară pe care o dedese aristocraticului ei cumnat: „Que voulez vous, mon cher, *moâ, je vis avec mon peuple!*“ Față de asemenea manifestări oamenii deștepți râd și trec, dar cei proști au ridicat ghilotina în 1793.

12 februarie. — Ieri-dimineață au sosit în București trupurile lui Moța și Marin Vasile. Pe drum, în orașele din provincie unde s-a oprit trenul mortuar, o nespūsă mulțime de oameni a năpădit gările, cu mic cu mare, cu preoți și femei. Față de turneul triumfal al celor două racle care simbolizează în spiritul maselor „crezul legionar“, Guvernul slab cum e, a avut două atitudini opuse. Într-o primă fază, a vrut să înăbușească manifestația și a refuzat trenul gratuit pe care legiōnarii îl cereau. Aceștia au plătit atunci parcursul a două vagoane de la Cernăuți la București pe itinerariul stabilit. Ministrul de Interne a cerut însă ca trenul să nu se oprească în gări decât minimum de timp necesar manipulărilor ceferiste și a comunicat această hotărâre lui Zizi Cantacuzino. Reproduc aci răspunsul pe care l-a primit din partea lui Zelea Co-dreanu (șeful unei grupări politice dizolvate!!), ca o dovadă a anarhiei morale a vremurilor.

¹ Pentru cine a cunoscut pe Alecu Catargiu acest *toute sa hauteur* plătește o lume!!

Domnului Ministru de Interne

București

Cu tot respectul ce datorez funcțiunii ce îndepliniți, exprim prin aceasta, indignarea mea față de propunerea umilitoare pe care ați făcut-o în chestiunea opririi trenurilor.

Am cedat totul cu privire la rută¹. Nu v-am cerut gratuitate nici pentru un singur om. V-am plătit mai mult decât într-o țară străină.

Credeți însă dvs. că vom putea să trecem cu sicriile acestor eroi pe sub jugul umilinței?

Să trecem prin găurile românești ca niște câini turbați în goana trenului, ascunși ca să nu-i vadă românii?

După ce v-ați purtat, atât cât au trăit, cu dușmănie de câine, după ce ați luat pâinea de la gura lui Moța și copiilor lui până în ultima clipă a vieții, dându-l afară din serviciul pe care-l avea, acum, propuneți o nouă umilire aceea de a-i ascunde de români, după ce prin țări străine, li s-au făcut onoruri militare?

Credeți că neamul acesta și-a pierdut cu totul simțul onoarei?

Și că noi vom putea să umilim trupurile celor doi eroi căzuți pe câmpul de luptă?

Vă rog să primiți încă o dată expresia indignării mele pentru propunerea ofensatoare pe care ne-ați făcut-o *a cărui manuscris îl păstrez*.

(ss) Corneliu Z. Codreanu

Trenul cu cele două sicrie a sosit ieri dimineață în Gara de Nord. De aci s-a format un cortegiu enorm, care a dus sicriile la biserica Sf. Ilie Gorgani (lângă casa lui Zizi Cantacuzino, în dosul Imprimeriei Statului) fără să treacă prin fața Palatului Regal. Cu prilejul acestei defilări, care a impresionat pe toți cei care au văzut-o atât prin demnitatea și ordinea care au domnit cât și prin numărul considerabil de participanți — Guvernul a adoptat o nouă tactică. În această a doua fază a atitudinii sale (mai inteligentă), Guvernul a încercat să micșoreze valoarea „gardistă” a manifestației, silindu-se să-i dea un aspect „național”. Preoții, școlarii, studenții, chiar reprezentanți ai autorităților au fost împinși să sporească numărul „gardistilor”, ca să înece cămășile verzi în gloata celor neînregimentați sau înregimentați în alte formațiuni, cum

¹ Gardiștii plănuiseră să plimbe sicriile în toată țara, la Iași, prin Basarabia, în Oltenia și în Banat.

au fost spre pildă cuziștii, aduși în masă. În momentul când cortegiul a trecut prin fața hotelului Bulevard, două femei au aruncat de la o fereastră asupra carului cu sicriile bulgări de zăpadă. Gardiștii s-au aruncat asupra hotelului și era cât pe aci să-i dea foc. Poliția n-a putut să-i împiedice decât cu greu. Cele două femei ar fi două ovreice, care duse la poliție ar fi afirmat că fac parte din Partidul Socialist.

Adevărata manifestare gardistă va avea însă loc mâine, sâmbătă, cu prilejul ducerii sicriilor la Bucureștii-Noi, unde va avea loc înhumarea. Dar și manifestația de ieri a impresionat adânc. Kaufmann, pe care l-am văzut azi la „Steaua Română“, părea un cadavru ambulant. „Dragă d-le Argetoianu“, îmi spunea el, „începe întocmai ca în Germania cu Hitler. Oamenii ăștia se organizează, jos în popor, cum a făcut Hitler, și nimeni nu vede pericolul și nimeni nu reacționează!“

Israel trece prin momente grele, și persecuția se întinde pretutindeni. N-au început campaniile de presă antisemite în Franța, acest Chanaan al Jidovimii? Cât vor mai rezista Anglia și Statele Unite curentului general?

Împotriva curentului gardist din studențime s-a ridicat, ca o sperietoare de ciori, inefabilul poligraf și profesor Nicolai Iorga. De când Yvon Delbos, Externistul lui Blum, a adresat omului nostru (cine l-o fi pus?) o scrisoare prin care-l declara cel mai mare geniu al Europei¹ — de când un caraghios italian a ținut la Roma o conferință asupra „fenomenului Iorga“² — dl Profesor a înnebunit de tot și se crede stăpânul Țării Românești, dacă nu și al lumii. Ieri a făcut-o lată de tot.

Ducându-se să-și facă cursul, la Academia Științelor Comerciale și Industriale, dacă nu mă înșel, studenții i-au declarat că nici ieri, nici azi, nici mâine, nu vor să se țină cursuri, ca un omagiu adus celor căzuți pe frontul spaniol.

Iorga a început să urle și să înjure ca un nebun, apoi în fugă s-a dus la Președinția Consiliului unde miniștrii erau tocmai adunați la sfat. A aruncat un galoș sub o masă, altul după sobă, umbrela în obrazul unui aprod și zărind un tânăr ziarist, copoi ce se învârtea prin fața ușilor, și luându-l drept un șef de cabinet i-a poruncit răstit să-l anunțe Consiliului de Miniștri. Lumea încremenise, speriată, căci Apostolul gesticula

¹ Rezultatul a fost imediat: Iorga a luat cuvântul în Senat și timp de un ceas a bătut câmpii, înjurând Germania ca la ușa cortului cu prilejul discuției asupra volumului lui Șeba.

² Ambele manifestări ridicole s-au succedat în ultimele 15 zile.

ca o moară de vânt și adresându-se probabil lui Dumnezeu, acoperea cele văzute și cele nevăzute cu șiroaiele unei impetoase și ininteligibile logorei. „Eh drragă, așa nu mai merrhge, mizerrrabilii, eu sunt eu, darh ei nu sunt ei“ — și așa mai departe. Gazetarul s-a făcut nevăzut dar un ușier a prevenit pe Tătărescu, care a ieșit din sala Consiliului întru în-tâmpinarea Domnului... Profesor. „Nu, domnule, nu cu d-ta. Cu tot Gu-verrhnul vhereau să vohrrrbesc! E o hrrușine!“ Și luând-o înainte cu primul ministru după el a intrat în sala dezbaterilor. Aci, ... „Eih, domnilor!“ ... a făcut cu ouă și cu oțet pe toți, apoi adresându-se lui Tătărescu: „Da, da, știu, eih da. D-ta vhrrei să nu fi omhorrât, și acopehrrri o politică de lașitate. D-ta chrrrezi că voi fi hrrrăpus eu? Te înhșeli: nu vei vohrrrbi d-ta la înmohrrrmântahrrea mea, voi vohrrrbi eu la a d-mitale!“ Și dă-i și trage-i. Miniștrii se uitau unii la alții și-și făceau semne, că e nebun. După ce a sfârșit să urle, s-a așezat și a scris o scrisoare de demisie din toate însărcinările sale. O scrisoare prin care se plângea că nu-i vin elevii la curs (a cui era vina?), o scrisoare fără șir în care nu pierdea însă nici un moment nordul paralelor, o scrisoare în fine atât de interesantă pentru conturarea morală a acestui fute-vânt încât nu pot rezista la plăcerea de a o reproduce aci, după *Neamul Românesc*:

Domnule Ministru,

De mai mult timp constat la Universitate ca și la Academia de Comerț, că studenții nu mai frecventează cursurile¹.

La Universitate, pe lângă vreo zece foști studenți se adaugă alți zece, mult douăzeci de ascultători flotanți (?), pe care nu-i cunosc (!).

La Academia de Comerț, am din 800 înscriși, doar 30 care ascultă (!!).

Studenții, în cea mai mare parte, fac politică și dictează în școlile superioare după interesele partidelor lor.

Așa fiind eu nu pot funcționa la nici una din aceste școli.

Vă rog să-mi acordați un concediu (!) până la 1 mai, când, dacă se restituie o atmosferă în care am lucrat aproape jumătate de veac, sunt gata a face zi de zi lecțiile întrerupte.

Altfel v-aș ruga să treceți aceste lecții la Institutul de Istorie Universală (?), strămutând acolo și salariul (!!!)².

¹ Pe ale lui?

² La Institutul de Istorie Universală, e tot el titular!

Dacă pentru aceasta socotiți că trebuie o demisie de la celelalte două școli (!!!) vă rog a dispune pensionarea mea de la 1 aprilie.

Primiți vă rog, Domnule Ministru, încredințarea adâncii mele părerii de rău că trebuie să iau această *neclintită* hotărâre.

N. Iorga

„Neclintită?” Până când?

Crede cineva că cu asta a sfârșit? Dar de unde? A luat altă foaie și a scris o scrisoare mareșalului Averescu prin care-l implora să alcătuiască numaidecât un Guvern de militari și... să-i aducă studenții la curs!

Abia după această scrisoare s-a hotărât, ușurat, să plece. Dar nu ieșise bine pe ușă și a început iarăși să urle: nu-și găsea galoșii și umbrela! Miniștrii s-au repezit toți să-i caute de frică să nu se mai scape de el. În fine prețioasele obiecte au fost găsite și liniștea s-a restabilit în falnicul palat Cantacuzino.

Ieri la Cameră, kilometric discurs al lui Cancicov în chestiunea monetară — răspuns la interpelările Madgearu și Lunian, și replica zisului Madgearu. N-am asistat la dezbateri, deși fusesem și eu pus în chestiune, dar am găsit inutil să mă mai ostenesc să lămuresc pentru a nu știu a câta oară, învinuiri aduse cu rea credință și numai cu rea credință. N-am avut nici măcar curajul să citesc poliloghiile mediocrilor protagoniști. Amănunt amuzant: mi s-a spus că Cancicov a recunoscut, în discursul său, că Rist și Auboin au propovăduit și executat în Franța *ceea ce combătuseră în România pe timpul ministeriatului meu!* Și cât m-au înjurat liberalii pe temă criticelor lui Rist! Dreptatea vine totdeauna, câteodată însă prea târziu.

Discurs, tot ieri, al lui Sassu la Senat, asupra legii Agriculturii. Kilometric și el, dar în plus ditirambic. Păcat de atâta elocință pentru o lege moartă!

Citesc în ziare că Neville Chamberlain a cerut Camerei Comunelor autorizația să contracteze un împrumut de 40 milioane de livre (400 miliarde lei) pentru Apărarea Națională. Cum să nu meargă industria armelor și a tuturor metaieiilor! Iară pentru ce trebuie menținută atmosfera alarmistă în Europa întreagă! Și noi, bieții noi, ca să ne luăm

după cei mari ne istovim comandând armament peste graniță, fără nici o compensație pentru banii care-i aruncăm! Uitasem șperțurile.

Poporul englez este totuși un mare popor. E atât de bine organizat încât își poate permite luxul imbecilității pentru fiecare individ. E reflecția care mi-a venit în mod firesc luând ieri seară masa cu ducesa de Atholl, cu lady Layton și cu miss Rothbone — trei deputate în Parlamentul englez, trei găște fără puf și fără duh!

Radio și ziarele publică decorarea lui Titulescu și a mareșalului Prezan cu colanul Ordinului Carol și a lui Tătărescu cu marele Cordon al aceluiași ordin. După câte știu Titulescu și Prezan au fost decorați astă-vară, cu prilejul vizitei lui Beneș și a Prințului Paul. Poate că abia acum au ieșit decretele! Proaspăt decorat e numai Tătărescu. Al treilea cordon, în trei ani. Mare om, sau mare secătură!

Presa ciocoslovacă a început să ia de scurt pe Șeba și pe Krofta, cu prilejul faimoasei cărți. Nu m-ar mira să sară și Krofta, cu atât mai mult că Beneș dorește să aducă pe Ossuski în locul lui.

Ieri-seară, mare bal la Jockey-Club. Lumea a petrecut până azi la ora 7 dimineața și a fost mulțumită. Deși poștiți, Regele și Regina Maria nu ne-au cinstit cu prezența lor.

13 februarie. — Prânzit ieri la Legația Suediei. Casă foarte simpatică aranjată și mobilată în gustul anilor 1830. Ministrul, dl Reutersfeld și simpatica lui soție respectă toate tradițiile într-o „ambianță” din cele mai plăcute. Astfel la masă, după supă, stăpânul casei a salutat într-un mic discurs pe oaspeți. La sfârșitul mesei, Guță Tătărescu în onoarea căreia era primirea, a spus câteva cuvinte în cinstea amfitrionilor (fusesse prevenit că așa sunt uzanțele suedeze). În cursul mesei dl și d-na Reutersfeld au făcut „skol“ (!) cu fiecare pe rând, adică au ridicat un pahar în sănătatea fiecărui invitat, uitându-se *adânc în ochii lui*. „Skolitul“ (!) nu spune nimic, și se închină cu respect! Invitații fuseseră aleși cam ciudat; erau acoio Ostrovski și Lucă Sturdza, gardist și mâncător de bolșevici; eram eu și Tătărescu, pe care în ultima vreme

I-am tratat fără menajament. Tătărescu a rupt însă gheața și am stat mult de vorbă cu el, mai ales pe chestiunea Titulescu. Mi-a confirmat că nici o împăcare nu e posibilă între el și Titulescu ca și între acesta și Rege. În ce privește decorațiile, de asemenea, că au fost date (chiar a lui, lucru pe care-l uitasem) astă-vară, cu prilejul vizitei Micii Înțelegeri. Decretele au apărut acum în *Monitor*, de unde informațiile publicate în ziare. Tătărescu a început din nou cu „Trebuie să ne vedem, să stăm de vorbă”. I-am spus că cu plăcere — fără nici o intenție de urmare.

Azi, la înmormântarea lui Moța și Marin am trimis o delegație de 100 de membri ai Partidului Agrar, din organizația Capitalei.

Jean Mihalache a scris d-lui Nicolae Iorga o scrisoare de solidaritate în atitudinea pe care omul cu barbă a luat-o în chestiunea studentescă. Consecința va fi că studenții care nu îndrăznesc încă să se atingă de Domnul Profesor, vor trage o bătaie Domnului Învățător (pensionar). Se aștepta ieri o ieșire a lui Iorga la Senat; nebunul a plecat însă la Sinaia, să se răcorească.

14 februarie. — Lume enormă, ieri, la înmormântarea lui Moța și Marin. Înainte de începerea slujbei, la biserica Sf. Ilie Gorgani, slujbă săvârșită de mitropolitul Nicolae Bălan al Ardealului, Gurie al Basarabiei și de episcopul Vartolomeu al Râmnicului cu peste 200 de preoți în biserică și în jurul ei — legionarii s-au strâns lângă sicriele celor morți și au reales pe Moța președinte al *Centrului generațiilor studențești* și pe domnul Gârneață (un agitator imbecil pe care l-am cunoscut pe când eram ministru de Interne) ca locțiitor al președintelui. Ședința au declarat-o prezidată de însuși Moța, în racla lui rece! Codreanu și ai lui au inventat o nouă mistică, mistica morților, de care știu să se slujească cu o nespusă măiestrie.

Ziarele de azi sunt foarte sobre ca dare de seamă a manifestației de ieri. Toți cei care au văzut-o au găsit-o însă impunătoare, și au fost adânc impresionați mai ales de disciplina morală concretizată în aspectul miilor de tineri care au defilat. Pare că atitudinea cenzurii a fost dictată de enervarea mediilor „democratice” printre care în frunte Legația

Franței — căci așa am ajuns în România Mare, ne dictează străinii. Miniștrii Germaniei, Italiei, Spaniei și Poloniei au luat parte la ceremonie, în ținută, și au defilat cu cortegiul prin centrul Bucureștilor, spre mirarea multora. Iată o nouă internațională constituită: internaționala naționalistă — dacă o asemenea împerechere de cuvinte poate fi tolerată!

Manifestările de ieri au pus astfel în evidență o mistică nouă și o internațională nouă: e un bilanț, pentru o singură zi!

Convenția noastră de comerț și plăți cu Italia a fost semnată ieri, la Roma. Am fost prima țară care a aplicat sancțiunile împotriva Italiei — suntem cea din urmă în reglarea raporturilor cu dânsa după ridicarea sancțiunilor. Deși îndepărtat de la Ministerul de Externe, pare că Titulescu, sau cel puțin spiritul său tot mai domnește în anumite cercuri.

Principesa de Piemonte a avut un fiu. Succesiunea Tronului Italiei este astfel asigurată pentru încă o generație. Ultimul vlăstar al Casei de Savoia a primit numele de Victor Emanuel și titulatura de Principe de Napoli. Italienii sunt fericiți, și o spun.

În Austria pare că agitațiile vor să reînceapă. Asociațiile foștilor combatanți cer un Împărat. Schussnigg pare șovăitor și vorbește de demisie, ca să poată contracta o căsătorie neagreată de opinia publică. Până astăzi, echilibrul politic nu s-a rupt însă pe malurile duioasei „schöne blaue Donau“!

Dl Paul Claudel, fost ambasador al R.F. și scriitor cu mare reputație — mai multă reputație decât talent — a scris un important articol în favoarea tezei revizioniste ungurești. Cere ca diferitele „triburi“ (triburile suntem noi, sârbii și cehii) de pe valea Dunării să renunțe „la naționalismul lor strâmt“ și să reformeze o Austro-Ungarie „armonioasă“ spre binele Europei și al lor. Că dl Claudel dovedește o totală necunoștință a realităților e lucru secundar. Mai important, și mai supărător, este că acest glas francez autorizat se ridică împotriva noastră tocmai în vremuri în care opinia publică românească se îndepărtează tot mai

mult de „marea noastră aliată“ și se îndreaptă spre partea opusă. Puțină disciplină morală, domnilor francezi!

15 februarie. — Prezența a 7 miniștri străini la funerariile gardiștilor — pe lângă cei patru notați mai sus ar mai fi fost și al Japoniei, al Portugaliei și al Jugoslaviei (?) — este viu comentată în toate cercurile. La Cameră, prin culoare, țărăniștii spumegau și Madgearu urla. Așteptau pe Mihalache ca să vadă dacă nu era cazul să interpeleze. Oricare ar fi simpatiile mele, nu pot să nu recunosc că prezența diplomaților străini la o manifestație de politică internă, *căci asta a fost*, e fără precedent la noi sau aiurea. Ce am putea zice dacă Ostrovski s-ar pune în fruntea unei manifestații comuniste la o „Marnă“ oarecare? Anarhie pe toate tărâmurile.

16 februarie. — Prezența miniștrilor străini la manifestarea gardiștilor de sâmbătă continuă să facă mare vâlvă în lagărele „democratice“, cu atât mai mult cu cât popularitatea pe care noul curent a dovedit că o are a produs spaimă printre adversarii lui. În cercurile naționaliste se dau următoarele explicații cu privire la participarea miniștrilor străini la defilarea cu pricina:

Mai întâi se neagă participarea miniștrilor Japoniei, Jugoslaviei și Poloniei. N-ar fi fost de față decât reprezentanții Puterilor care au recunoscut Guvernul din Burgos, adică al Germaniei și al Italiei și al Portugaliei — și bineînțeles reprezentantul „în partibus“ al generalului Franco, ministrul Prat y Soutzo. Din partea Poloniei a fost un student, reprezentant al „Tineretului Universitar polon“, o formațiune universitară naționalistă, căreia Moța făcuse o vizită la Varșovia anul trecut. Patimele sunt atât de aprinse încât de fiecare parte se susține altceva, și nu se poate ști de care parte e adevărul. N-am văzut pe miniștrii străini vizați încât nu pot ști exact cine a fost și cine n-a fost. Dar pare că n-au fost decât reprezentanții Germaniei, Italiei și Portugaliei. Aceștia explică prezența lor:

1. prin faptul că au primit instrucțiuni în acest sens ceea ce departe de a fi o scuză, ar fi o agravare a gestului lor;

2. prin considerația că omagiul a fost adus unor cetățeni căzuți pe un front *străin* (a cărui cauză au îmbrățișat-o oficial Guvernele vizate) iar nu într-un conflict *românesc*, așa încât nu putea fi vorba de un

amestec într-o manifestare de ordin politic intern — cu atât mai mult cu cât încuviințarea Guvernului român și patronarea Patriarhului, șeful Bisericii oficiale române, da întregii ceremonii un caracter național, lipsit de orice coloratură de partid (vorba vine!)

Nu se știe nici azi dacă țărâniștii vor aduce chestiunea la Cameră, sau nu. Până atunci, zvonuri și cancanuri pe toată linia — și poate chiar că, și informații exacte. Astfel, se spune pe de o parte că încurajați de incontestabilul succes de opinie pe care l-au avut sâmbătă, gardiștii au încercat să elibereze de la Văcărești pe ucigașii lui Stelescu, încă nejudecați. Câțiva gardiști ar fi fost duminică — zi de vizită — să-i vadă și să-i previe că chiar în noaptea următoare se va încerca eliberarea lor. Mai multe camioane cu gardiști ar fi și sosit ieri-dimineață la ora 4 în fața Văcăreștilor, dar batalionul de asalt s-ar fi izbit de forțe considerabile polițienești (jandarmi și armată) și n-a putut să-și atingă obiectivul. Totul s-ar fi redus la o încăierare, la bătăi, la câteva arestări, forțele publice fiind pregătite printr-o indiscreție asupra celor vorbite în ajun între gardiști. Pe de altă parte — în cercurile gardiste — se neagă totul. N-ar fi fost nici un atac. Camarazii legionari obișnuiesc să meargă în fiecare duminică la Văcărești să viziteze pe cei arestați; merg mulți, câteodată peste o sută, și cântă coruri patriotice în curtea pușcăriei!!! Așa a fost și duminică — iar luni dimineața n-a' fost nimic! În sferele oficiale, cei de la Ministerul de Interne dezmint tot — cei din anturajul altor miniștri confirmă informația atacului, așa cum am însemnat-o mai sus. Dealtmintreli în Guvern ca și în Partidul Liberal, lumea e împărțită în două: unii, cei mai mulți atacă cu violență pe Inculeț și politica lui de menajare a Gărzii de Fier, și amenință cu o răfuială publică. Amicii și clienții basarabeanului susțin bineînțeleles politica patronului lor pe care o socotesc pe placul Regelui.

Pare însă că aici se înșeală, căci din toate informațiile mele rezultă că Regele e foarte îngrijorat de avântul pe care l-a luat Garda. Cred că ieri-dimineață Regele a spălat chiar serios capul lui Tătărescu pe această chestiune, și că „importantul” Consiliu de Miniștri ținut aseară a fost motivat de toate cele întâmplate de sâmbătă până azi.

Ieri n-a fost ședință nici la Cameră, nici la Senat și mulți au crezut că amânarea a avut de scop evitarea unor discuții inutile pe un teren încă arzător. În realitate ședința a fost amânată numai la Cameră, căci Senatul hotărâse de sâmbătă să țină ședință numai astăzi marți. La Ca-

meră, pretextul amânării a fost că la ordinea zilei era votarea legii Creditului Agricol pe articole, or, Dinu Brătianu, cere acum ca noua instituție ce se creează să-și limiteze activitatea la proprietatea mică, până la 50 hectare. Și-au dat în fine seamă, și Guvernul și șeful partidului că sumele puse la dispoziția plănuirii Credit Agricol sunt insuficiente pentru finanțarea întregii industrii agricole, și se caută o formulă nouă. Rămâne de văzut dacă se va putea găsi. Adevăratul motiv al amânării ședinței Camerei a fost tot chestiunea miniștrilor străini, în care Guvernul nu-și fixase încă atitudinea.

Situația Guvernului e din ccle mai grele: a dat greș în politica lui față de mișcările de dreapta și a ajuns pe acest teren nu numai să piardă orice autoritate dar și la conflicte în partid și la pierderea încrederii Coroanei; a indispus prin aceeași politică pe aliații noștri financiari și democrați (Franța și Cehoslovacia); și-a pus lumea în cap prin legea minelor, prin legea organizării Agriculturii și prin noua lege bancară, în care s-a încurcat și din care nu știe cum să mai iasă. Și toate numai din lipsa unui principiu serios de guvernământ și printr-un exces de slugărnicie etc.

Ba a mai izbutit să ridice împotriva lui și pe nebunul de Iorga, atât de supus tuturor Guvernelor, din mila cărora trăiește și se lăfăiește. În afară de scenele violente de joia trecută, însemnate mai sus, Apostolul Incoerenței urlă pe toate potecile și cere imediată înlocuire a Ministerului actual, printr-un Cabinet militar cu mareșalul Averescu în frunte. Un gazetar mi-a adus o notă în care a însemnat cuvânt cu cuvânt cele spuse de Iorga sâmbătă pe culoarele Senatului, și un scurt schimb de păreri între el și A.C. Cuza. O transcriu aci, conținutul ei fiind din cele mai savuroase:

— *N. Iorga*: „Regele nostru face o mare greșală: caută popularitate. Când un Rege are Tronul asigurat prin ereditate nu are nevoie de popularitate. De popularitate au nevoie Guvernele trecătoare. Dar ca un Rege să aibă anumite legături pentru grija popularității sale, legături care dăunează țării, — lucrurile nu sunt numai grave dar și dureroase pentru țară.”

— *A.C. Cuza*: „Să mă lăsați pe mine să guvernez 6 luni și-mi iau angajamentul să fac deplină regulă!”

— *N. Iorga*: „Dragă Cuza, în clipa în care te vei așeza pe scaunul Președinției de Consiliu, vei simți cum intră în d-ta un corp, iar din d-ta nu va mai rămâne decât pielea; corpul acela va dicta, iar d-ta vei executa. Dacă d-ta nu vei fi uns jos, va fi el uns la cap, și tot va intra!” (sic)

Înainte de amiază Pangal la mine. Vine să mă informeze că va fi primit la ora 4 la Rege și să mă întrebe dacă am să comunic ceva Majestății Sale. I-am răspuns: „Nimic. *Dacă te întreabă de mine* spune-i că am rămas omul formulei pe care o cunoaște, că-mi pare rău că n-a adoptat-o, că văd cu părere de rău cum dă cu capul de toți pereții și cum se poticnește din groapă în groapă. Are la îndemână un om inteligent, cinstit și care știe ce vrea — și se servește de toți proștii și de toate lichelele, cu atât mai rău pentru el. Dacă te întreabă de ce nu i-am cerut audiență, te rog să-i spui răspicat că de când m-a făcut să aștept 3 luni una (în 1935) am tras concluzia că nu are nici o plăcere să mă vadă.“

Tot Pangal mi-a povestit două întrevederi ale sale: azi a venit la el Moruzov faimosul polițist al Statului Major și i-a spus: „Domnule Pangal, nu mai merge, Regele e furios, trebuie numaidecât un Guvern Averescu!“¹ — iar ieri seară a văzut pe Papacostea care i-a destăinuit (!?) că Franasovici i-ar fi adus cu un ceas înainte la cunoștință (? ca să o comunice lui Averescu?) că Tătărescu și-a dat ieri demisia în scris Regelui, că Regele a primit-o dar a rugat pe zisul Tătărescu să o mai țină secretă!!! (atunci cum vine destăinuirea către Papacostea?) până va hotărî el. După Franasovici, Regele ar vrea ca actualul Guvern să mai voteze bugetul. S-ar putea, în acest caz, să se renunțe la toate legile în curs, și să se voteze bugetul la repezeală, într-o zi sau două, fie că ar fi rectificat mai târziu. Singura neînțelegere între Tătărescu și Rege ar fi fost că acesta ar vrea un Guvern Averescu cu militari — poate cu unul sau doi civili — pe câtă vreme cel dintâi a susținut un Guvern Averescu fără militari, urmând a se recurge la o formulă ostășească numai în caz de nevoie!!! Îmi pare că visez, sau că citesc un basm. Pangal a fost impresionat de identitatea de formulă (Averescu) la Moruzov și la Papacostea-Franasovici. Eu nu, fiindcă în politica românească nu mă mai impresionează nimic.

Dejunat la Prat. El pretinde că la manifestația de sâmbătă a fost un reprezentant al Legației poloneze, care a mers până la Bucureștii Noi, cu automobilul ministrului purtând fanionul polonez — că a fost ministrul Japoniei, și *că i se pare* că a fost și cel jugoslav. Prat are proba-

¹ Moruzov va veni mâine la Pangal să-i vorbească mai lung.

bil vedenii, sau poate că vrea să acrediteze o legendă favorabilă Guvernului său.

Scepticismul meu față de istorioarele Moruzov-Papacostea-Franașovici raportate azi-dimineață de Pangal, a fost justificat. După audiența sa la Rege, Pangal a trecut pe la mine să-mi aducă impresiile lui, proaspete. A găsit pe Rege foarte calm; n-avea câtuși de puțin aerul că se pregătește pentru acțiuni eroice. Pangal i-a vorbit întâi de Masoneria românească. Regele a fost de părere că ar fi oportun să o dizolvăm, față de curentele ostile ei care — fie și pe nedrept — câștigă mai mult teren în țară. A trecut apoi la situația politică. Aci Regele a rămas butonat, dar fără să mai apere de astă dată Guvernul său, sau să declare că problema succesiunii nu se pune. Conversația a fost de altminteri fără mare interes. Pangal a enumerat diversele posibilități pe care le vede: Averescu, Mironescu, Vaida, eu. Regele s-a arătat binevoitor față de noi trei din urmă, dar la numele lui Averescu a replicat: „Dar mai e posibil după cartea pe care a scris-o?” La un moment dat, Pangal întrebându-l de ce nu dă și lui Averescu colanul Ordinului Carol pe care l-a dat lui Prezan, Regele a spus din nou: „Dar cum să i-l dau după cartea pe care a publicat-o?”¹

Impresia generală pe care Pangal a avut-o din audiența lui, e că o criză de Guvern mai apropiată decât se crede va putea avea loc; că succesiunea nu va fi culeasă de un partid și că din formulele în afară de partide, singura fără sorți de realizare ar fi o formulă Averescu!

Să-și fi bătut joc de Pangal? Se poate și asta, dar nu cred.

În cursul audienței, amicul Pangal a putut să plaseze și istorioara cu audiența mea. Regele n-a spus nimic, a vorbit însă de mine cu simpatie și a întrebat ce mai fac. Regret că Pangal n-a avut curajul să-i servească atunci și tartina cu programul și cu lichelele. Îi voi servi eu, la prima ocazie.

Regele a mai întrebat ce se petrecea în partidul nostru. „Nimic, a răspuns Pangal, a plecat Ottescu fiindcă Argetoianu nu i-a dat locul lui Radian, generalul Racoviță pe care-l cunoști, și doi-trei necunoscuți!” Regele a râs și a încheiat: „Partidul vostru e Argetoianu!”

Dacă audiența lui Pangal nu confirmă veștile unei *immediate* schimbări de Guvern, situația Ministerului Tătărescu nu rămâne mai puțin

¹ E vorba de *memoriile* lui Averescu a căror publicare a început.

precară — iar a țării mai puțin nenorocită și încurcată. Salvarea nu mai poate veni, mi-e frică, decât din excesul răului.

17 februarie. — Chestiunea miniștrilor străini care au asistat la manifestarea gardistă de sâmbătă, a fost adusă ieri la tribuna Camerei de Armand Călinescu, în numele Partidului Național-Țărănesc. I-a răspuns Tătărescu. Amândoi erau înțeleși: Călinescu a fost foarte moderat în expresii, Tătărescu hotărât și dârz... în vorbe. A trâmbițat sus și tare demnitatea „Țărrei Rromânești” și a declarat că dacă cercetarea pe care a ordonat-o va confirma informațiile sale (?) gestul miniștrilor străini nu va putea rămâne fără consecințe. Acestea n-ar putea fi decât plecarea miniștrilor, căci dl Tătărescu s-a declarat cel mai mare prieten al țărilor pe care acești miniștri le reprezintă. Dar dacă gestul lor n-a fost decât executarea unor instrucțiuni primite, ce se întâmplă? Evident, Tătărescu nu putea răspunde decât cum a răspuns, dar mai bine era să fie informat de vineri seara despre ce urma să se întâmple sâmbătă dimineața, și să împiedice o manifestare nesocotită și incompatibilă cu demnitatea noastră de Stat independent.

Dl Jean Șeba a făcut o vizită d-lui Tătărescu, ministrul interimar la Externe (Victoriaș Antonescu a plecat cu 16 persoane la Athena, pentru o întrunire a Înțelegerii Balcanice) și i-a adus la cunoștință că a cerut rechemarea sa. În amintirea excelentei șunci de Praga și berii de Pilsen cu care de atâtea ori ne-a ospătat, fie-i țărâna ușoară!

Comisiunea pentru neintervenția în Spania, de la Londra, și-a încheiat lucrările printr-o lovitură de teatru. De unde toată lumea credea că se dizolva fără să fi ajuns la nici un rezultat, ieri toate țelurile urmărite au fost atinse. Toate Puterile întrunite au primit ca trimiterea de voluntari să înceteze (pe ambele fronturi) în ziua de 20 februarie, iar controlul coastelor și transporturilor să înceapă pe ziua de 6 martie. Telegramele de la Londra vorbesc de o presiune din partea Franței care ar fi amenințat, în culise, cu trimiterea a 2 Divizii pe frontul guvernamental. E puțin probabil ca Germania și Italia să fi fost influențate de asemenea lăudăroși, căci ar fi putut trimite ele, 4 Divizii pe celălalt front. E mai probabil că și Italia și Germania au trimis în Spania tot ce aveau

de gând să trimită și că le convine acum, când soarta comuniștilor spanioli pare pecetluită, să controleze expedițiile rusești.

La ce încurcături poate duce nebunia erotică! Iată pe bietul Eduard VIII al Angliei redus să trăiască ca un milog la Enzesdorf, pe seama Rotschilzilor! Într-adevăr tatăl său George al V-lea socotind că, ca Rege al Angliei fiul său mai mare nu va lipsi de cele necesare nu i-a lăsat nimic în particular. Toată averea sa — de circa 300 000 livre venit (aproape 300 000 milioane lei), Regele George al V-lea a lăsat-o fiului său al doilea, Ducele de York. Și iată că tocmai acesta a ajuns Rege și bietul „David“ n-are azi nici banii babachii, nici pe ai listei civile. Vizita contesei de Harewood (Princess Royal) la Viena a avut tocmai ca scop să îndrepte această situație nedreaptă. Probabil că a venit cu propuneri concrete din partea noului Rege. Cu atât mai mult că în Parlamentul englez atmosfera continuă să fie ostilă pentru votarea unui apanaj mai ridicat în favoarea fostului Rege. Deocamdată acesta trage pe dracul de coadă la Enzesdorf. Familia Rotschild se plânge (?) că Ducele de Windsor o costă cât nu poate plăti. Numai continuul telefonaj cu Cannes (d-na Simpson) costă 25 000 frs. pe lună! Rotschilzii vienezi, sărăciți, au cerut o subvenție de la Rotschilzii francezi și englezi — și au obținut-o, căci era „onoarea“ familiei în joc! Se zice că sentința judecătorescului care trebuie să confirme divorțul d-nei Simpson și care trebuia să fie dată la sfârșitul lui martie va fi amânată până în octombrie. Bietul David! Nici bani, nici damă, nici Tron! Rea mai e și lumea!

18 februarie. — Proiectata întrevedere cu Mihai Popovici, a avut loc ieri la Pangal și s-a desfășurat după dorințele mele, care par a fi și ale lor: apropiere fără angajament prea precise. Deocamdată cel puțin. Fratele Mihai a început prin a mă întreba dacă Pangal m-a pus la curent cu cele vorbite între ei (o eventuală colaborare de Guvern într-un Minister Mihalache). I-am răspuns că da, dar că pe mine m-ar interesa poate mai mult o înțelegere de opoziție decât una de Guvern, fiindcă ei nu vor constitui viitorul Guvern, iar eu n-am mare poftă să fac parte din el, așa cum cred eu că se va constitui. Am adăugat că siguranța mea că nu vor fi chemați ei la Guvern nu se întemeiază *pe informații, ci pe raționament*. Un Guvern național-țărănesc sau un Guvern naționalist ar de-

clanşa automatic dacă nu războiul civil în tot cazul lupte sângeroase în toată ţara. Regele e omul care caută să evite complicaţiile, şi va recurge prin urmare la un Guvern hibrid, fie şi neputincios, care să menajeze şi capra şi varza, sau în tot cazul să nu dezlanţuiască uri prea mari, amânând ciocnirea între cele două mari curente electorale care-şi împart ţara. Mihai Popovici nu e de părerea mea. El crede că Regele nu are decât două soluţii: ori Guvern naţional-ţărănesc, ori Zelea Codreanu (căci celelalte grupări naţionaliste nu contează, după dânsul). De lupta pe care ar vrea să o evite, Regele nu va scăpa, căci ei, naţional-ţărăniştii vor provoca-o în tot cazul. Dacă Regele nu-i cheamă la Putere, Mihalache se va demite din şefia partidului care va alege în locul lui pe Maniu şi lupta fără cruţare va începe, pe temelia lozincilor de la Bădăcini. Coroana nu va avea nimic de câştigat în această ipoteză. Dacă Regele cheamă pe Mihalache, partidul va împiedica pe Maniu să-şi dezvolte acţiunea lui. A fost mai greu să-l împiedice în opoziţie, la Guvern va fi mult mai uşor — căci partizanii vor rămâne în jurul blidului cu linte. Faţă de dreapta şi mai ales faţă de Garda de Fier, naţional-ţărăniştii sunt gata să-şi ia toate răspunderile şi să sfârşească cu ei. Regele se teme azi de Maniu şi de Zelea Codreanu. Cea mai bună formulă — după Mihai Popovici — ca să scape de ei e aceea a unui Guvern Mihalache. Țara-l vrea (?). Dacă Regele doreşte ca Mihalache să mai facă acorduri de colaborare şi cu alţii, naţional-ţărăniştii ar fi foarte dispuşi să facă unul cu mine.

Eu: „Dar cu Vaida?“

Mihai Popovici: „Niciodată!“ şi a început să-mi povestească cât de prost s-a purtat Vaida cu el. Pe când era încă în partid, în afacerea Skoda, de frică să nu iasă compromis fiu-său — funcţionar gras plătit de Seletzki — a lăsat suspiciunile să cadă asupra sa, Mihai Popovici, în chestiunea ruperii sigiliilor, deşi ştia bine că sigiliile fuseseră rupte din greşeala lui Uică. El, Popovici, n-a avut nici un amestec în afacerea Skoda — şi pare că este așa — şi totuşi, datorită bineînţeles nemerniciei liberalilor (Mihai vorbeşte) dar şi în marea parte slăbiciunii lui Vaida, a rămas o bănuială asupra lui.

„De când am luat preşedinţia organizaţiilor noastre din Ardeal, Vaida şi cu mine am devenit adversari. Am spus lui Mihalache: eu nu pot face nimic dacă partidul mai cochetează cu Vaida. Mihalache mi-a promis că așa ceva nu se va întâmpla, şi Mihalache se ţine de cuvânt.“

Mi-a mai vorbit de Maniu, care e monarhic şi n-are nimic cu Regele — dimpotrivă — ci numai cu d-na Lupescu şi cu anturajul, de care

vrea să scape Coroana. Costăchescu n-ar fi împotriva lui Maniu, dar cere ca acesta să facă politică pe față. Apoi, a revenit iar la Vaida. „Știi de ce a căzut Vaida în 1935?” — „Nu.” — „Din cauza Gărzii de Fier. Și ce era Garda de Fier atunci? Nimic pe lângă ce e astăzi, și Tătărescu nu cade.” Am mai vorbit de una, de alta, și ne-am înțeles să ne vedem, fără să fi precizat ceva.

În cafeneaua politică fierberea mare continuă. Liberalii, o parte din ei, s-au adunat ieri la Dinu Brătianu și au cerut retragerea de la Putere. Declarațiile atât de țănoșe făcute de Tătărescu la Cameră nedumeresc pe mulți, care se întreabă pentru ce atâta insistență asupra unui incident pe care politica l-a umflat. Că miniștrii străini au făcut o gafă, și că prezența lor la manifestația de sâmbătă era inadmisibilă o recunoaște toată lumea, dar argumentul cu „demnitatea” țării pare exagerat căci gestul miniștrilor n-a atins pe nimeni în demnitatea lui. Zișii miniștri n-au avut intenția să ne umilească, dimpotrivă, și în intenția în care se săvârșește un act stă toată importanța lui. Violenta ieșire a lui Tătărescu nu se poate explica decât în două feluri: sau d-sa a fost informat la timp¹ că atât Germania cât și Italia nu vor sprijini atitudinea agenților lor — sau d-sa caută o platformă de retragere onorabilă pentru Guvern, căci un conflict cu cele două Puteri totalitare ar muta „gafa” de pe terenul miniștrilor străini pe acela al miniștrilor români.

Pangal a văzut aseară pe Moruzov. Polițistul Regelui i-a raportat că sâmbătă și duminică a fost mare panică la Palat. Panica a fost cu atât mai mare cu cât informațiile sosite ar fi dat de bănuirile proiectarea unui atentat gardist împotriva d-nei Lupescu. Codreanu și-ar fi dat seamă de necesitatea de a compiecta efectul jertfei lui Moța și Marin printr-o lovitură cu răsunet în țară. Acum lucrurile s-au mai liniștit puțin, fiindcă s-au mai primit și alte informații contradictorii. Moruzov crede (Moruzov crede, e delicios!) că trebuie numaidecât un Guvern Averescu. Că Regele l-ar fi făcut deja dacă nu i-ar fi frică de repercuzia în Armată. Nu știe cum stă Averescu cu Armata, după publicarea memoriilor lui atât de crude pentru Prezan și generalul Antonescu, amândoi cu

¹ De remarcă că deși incidentul s-a întâmplat sâmbătă, Tătărescu n-a reacționat decât marți seara, amânând ședința Camerei de luni. A avut astfel vreme să primească informații de la Berlin și de la Roma.

mulți prieteni și partizani printre ofițeri. Regele a însărcinat chiar pe Moruzov să facă o anchetă printre aceștia, și să-i raporteze cum stau lucrurile. Se vede că la această repercuție asupra Armatei, se gândea Regele când vorbind lui Pangal, în ultima audiență, despre Averescu tot repeta: „Cum să-l chem după ce a scris cartea pe care a scris-o?“ Moruzov crede că deoarece panica a trecut, că de vreme ce un Guvern Averescu ar fi greu de pus în picioare, Tătărescu va mai rămâne, dar nu mult, maximum până la sfârșitul lui martie. „Știi cum îl încântă Guță pe Rege ca să-l mai ție?“ — povestea lui Pangal, ilustrul nostru polițist — „cu tot felul de mofturi. Așa ieri a venit încântat la Palat și a spus Regelui că a alcătuit un admirabil buget, nu numai echilibrat dar chiar cu excedent. Nu mult, dar câteva sute de milioane din care a și pus 180 la o parte pentru construcția Palatului. Regele a fost încântat la rândul lui de această dărnicie, și Guță și-a asigurat Guvernul până după votarea bugetului.“ Totuși Moruzov crede că o schimbare cât mai repede este indispensabilă, și a promis lui Pangal că va lucra împreună cu Urdăreanu la constituirea unui Guvern Argetoianu (așa s-ar explica și vizita lui, la Pangal). Adus la Guvern de Moruzov și Urdăreanu, atât mi-ar mai lipsi! Dacă s-ar înhăma și Buchmann la treabă, succesul ar fi asigurat!

În Anglia s-a votat cel mai mare împrumut realizat vreodată în timp de pace: un miliard și jumătate livre sterline, pentru Apărarea Națională (circa o mie cinci sute miliarde de lei!). Laburiștii au votat contra pentru diferite motive printre care acesta: e un împrumut de război în timp de pace.

Ieri, pe când iua ceaiul la Lilica Seulescu (văduva lui Mișu), Ștefan Șendrea a căzut mort pe loc. Dezagreabilă surpriză pentru stăpâna casei. Săracul Șendrea era un prost, dar nu a supărat pe nimeni cât a trăit. Nu a devenit jenant decât în clipa morții.

Azi a dejunat Fabricius, ministrul Germaniei, la mine. Fusese invitat dinaintea incidentului cu gardiștii și mai fuseseră invitați în același timp, printre alții, și Franasovici cu soția. Socotind că întâlnirea diplomatului maltratată în Cameră de președintele Consiliului, cu un membru

atât de „marcant“ (!) al Cabinetului ca ducele Richard, ar putea fi dezagreabilă și pentru unul și pentru altul, am rugat pe soția mea să telefoneze d-nei Franasovici și să o previe. D-na Franasovici a mulțumit și a răspuns că într-adevăr „Richard n-ar putea sta la masă cu Fabricius!“ și s-au scuzat, *rugând însă să nu se spună*. Întreg valahul se oglindește în acest răspuns. Franasovici are mari interese în societatea de asigurare germană Victoria; „demnitatea“ țării e una, dar afacerile sunt afaceri. Nu se poate sta la masă cu neamțul, dar să nu se știe că a refuzat! Ce scârbă! Fabricius mi-a dat versiunea lui asupra evenimentelor, versiune care evident este și a lui Sola:

„Am fost invitat să asist la toate ceremoniile organizate în onoarea celor doi tineri uciși în luptele de pe frontul spaniol, la sosirea corpurilor în Gara de Nord, la slujba de sâmbătă din biserica Sf. Ilie Gorgani, la defilarea pe străzile Capitalei, la înhumarea de la Bucureștii-Noi. Tocmai ca să nu am aerul că mă amestec în vreo manifestare politică, am refuzat să merg la Gara de Nord, să iau parte la defilare sau la înhumarea de la Casa Verde. Sola voia să meargă la gară; l-am făcut să priceapă că n-ar fi fost nimerit, și s-a abținut și el. Am socotit că prezența mea la biserică era un omagiu datorit victimelor unei lupte pe care o ducem și noi, victime pe care Führerul le onorase la trecerea sicriilor lor prin Berlin. Am fost cu atât mai departe de ideea că săvârșesc un amestec în politica internă a României, cu cât Guvernul românesc dedese un caracter național acestor funeralii. La Cluj, a ieșit întru întâmpinarea trenului funerar întreaga Universitate cu rectorul în frunte, în celelalte gări toate autoritățile, iar la ceremonia de la Sf. Ilie se anunțaseră doi mitropoliți și un episcop care aduceau binecuvântarea Patriarhului.

Nici un moment nu ne-am gândit, nici eu nici Sola, că puteam aduce o jignire amor propriului românesc. N-am avut instrucții de la Berlin, dar am pus Guvernul meu în prealabil în cunoștință, telegrafic, despre hotărârile luate. N-am primit nici un răspuns, prin urmare Berlinul a aprobat demersul meu, căci altfel l-ar fi oprit. Am convingerea că dacă nu aș fi asistat la ceremonie, Führerul m-ar fi rechemat.

N-am văzut pe dl Tătărescu de marți seara. L-am văzut după ce făcuse declarațiile neașteptate din Cameră, dar nu le cunoșteam. Dl Tătărescu — la care mă duseseam pentru afacerile dintre România și Germania pe care le tratez cu dânsul — mi-a vorbit foarte amabil «de cette affaire bien ennuyeuse», și că spera că în câteva zile lucrurile se vor aranja. I-am dat explicațiile pe care ți le-am dat și d-tale, și a părut

convins de temeinicia lor. Mare mi-a fost mirarea când am citit acasă textul declarațiilor d-lui prim ministru. Acum chestiunea s-a schimbat, jignit mă simt eu, și cer o reparație complectă. Știu că pot vorbi în numele Guvernului meu. Eu nu pot să rămân aici și să lucrez, decât dacă recapăt întreaga încredere a Guvernului și a Regelui. Iar dacă plec eu, nu mai vine alt ministru în locul meu.“

Fabricius mi-a mai spus că știe de la Sola că Guvernul român a făcut un demers la Roma căutând să obțină ca ministrul Italiei să fie rechemat, fie și vremelnicește, fie și numai să dea explicații. Dl. Lugojianu a întâmpinat un refuz formal din partea contelui Ciano. Mai mult, Sola trebuia să fie numit ambasador, undeva în America de Sud. După cele întâmplate, ministrul de Externe italian a declarat că-l va menține la București până va obține satisfacție pentru ofensa adusă reprezentantului Italiei în Parlamentul român. „Și eu trebuia să plec la Berlin, a încheiat Fabricius, pentru afaceri, dar acum nu mai plec până se va lichi-da chestiunea într-un fel sau în altul“.

La Cameră, având treabă cu Valer Pop (ministrul Industriei) pentru „Steaua Română“, am crezut de datoria mea să-i repet cele spuse de Fabricius, și să-l rog să le comunice și lui Tătărescu. Să-i mai spună din partea mea că ar fi o crimă ca din acest conflict personal să iese o ruptură cu Germania și cu Italia. Și câtă apă la moara lui Titulescu, care cu toată impulsivitatea lui n-a ajuns până la o ruptură cu nimeni. O nouă dovadă a incoerenței care domnește în Guvern și în sferele înalte, e că, cuvintele aproape ireparabile ale lui Tătărescu, erau pronunțate în Cameră exact în momentul în care Regele spunea lui Pangal: „Titulescu ne strica pe rând cu toată lumea și trebuia apoi să împac eu lucrurile. Cel puțin cu Antonescu am liniște; e bine cu toți!“ Să-l vedem pe unde scoate acum cămașa. Și Valer Pop găsea că dl Guță a sărit dincolo de cal și că pentru nimic în lume nu trebuiau rupte relațiile cu Italia și mai ales — zicea el — cu Germania. Soluția îi părea însă grea: „Dacă plecăm noi și vin oameni de dreapta, vor capitula înaintea Germaniei și ne vom strica cu Franța. Dacă vin oameni de stânga, n-am câștigat nimic, și cearta cu Germania și cu Italia va fi și mai sigură.“ I-am replicat că pe chestiunea asta *nu trebuie să plece nimeni*: nici miniștrii străini, nici Guvernul. Să găsească o formulă de împăcare: vor urla național-tărăniștii, și încă — iar toate celelalte grupări politice nu vor zice nimic.

Pe chestiunea demnității, Valer Pop mi-a făcut fără să vrea o confidență: „Să ne slăbească și domnii francezi cu declarațiile lor, *că nu vor*

tolera nici un Guvern român cu simpatii fasciste sau germane; asta e treaba noastră, nu a lor.“

La Cameră se vorbea de un Consiliu de Miniștri mâine dimineață, cu Dinu Brătianu, hotărât să pună neted chestiunea: sau Guvernul rezolvă incidentul în sensul declarațiilor lui Tătărescu în Cameră, sau își dă demisia. Dar hotărârile lui nenea Dinu nu rezistă de obicei farmecului nopții.

Prin culoare, toată lumea era de acord că o asemenea șandrama ministerială nu s-a mai văzut, de la întemeierea României constituționale. Dar nici un asemenea Rege!

19 februarie. — Luând ieri la Senat cuvântul cu prilejul unei legi privitoare la învățători, Iorga mi-a luat apărarea spre stupefacția amuzată a celor prezenți. În expunerea de motive a zisei legi (din inițiativă parlamentară) idioții care o semnasera vorbeau de „Guvernele de tristă amintire“ sub care nu s-au plătit lefurile învățătorilor, între 1931 și 1933. După ce a zgâlțâit bine pe caraghioșii care-și permit asemenea calificative, Paranoicul a luat apărarea ministrului „său“ de Finanțe, care a făcut ce a putut, și care, dacă nu a plătit pe toți învățătorii (căci cea mai mare parte din ei au fost plătiți) a plătit până la centimă cuponul în străinătate. „Să plătești lefurile cu banii bancherilor de la Paris, e o metodă, dar să te lauzi cu ea, e cel puțin temerar!“ Frică trebuie să-i fie lui Iorga de Garda de Fier, dacă a ajuns până să treacă peste ura lui de dement față de mine, în nădejdea de a se apropia de un *pumn*. Doctorul Angelescu s-a grăbit să declare că deși își însușise legea, expunerea de motive nu era a lui — iar vitele de vot care iscălisera, au înghițit.

Cafeneaua politică e în plin delir: azi-dimineață se vorbea de demisia lui Tătărescu și de un Minister liberal — ba unii ziceau de concentrare — menit să rezolve conflictul cu Germania și cu Italia, Minister prezidat de... Valer Pop!!! Unde am ajuns!

20 februarie. — Am luat și eu cuvântul ieri la Cameră, în chestiunea miniștrilor străini. Am socotit inutil să vorbesc până acum într-o chestiune în care nu aveam nici o răspundere. Am tăcut câtă vreme am

avut un tovarăș de tăcere. Acesta era G. Brătianu. În ședința de joi a expus și el „punctul său de vedere“. Se putea altfel! Parlamentul nostru fiind o cafenea, fiecare trebuie să trăncănească și să-și „explice punctul său de vedere“. Spre marele meu regret a trebuit să mă amestec și eu în târâte căci aș fi rămas singurul șef de grup parlamentar, mut, și lumea ar fi putut să creadă că mă codesc, că nu îndrăznesc să am opinie. M-am suit la tribună și am spus: 1) că două lucruri sunt certe, întâi că miniștrii străini au comis o greșeală, al doilea că prin gestul lor demnitatea noastră națională *nu* se poate simți în nimic jignită; 2) că Guvernul a făcut o greșală și el mutând incidentul de pe planul al doilea pe planul întâi; 3) că un incident de ordin personal nu poate influența politica noastră externă și că Guvernul are datoria să aplaneze incidentul personal, fără nici o atingere a raporturilor noastre externe — altfel s-ar constata că agenții diplomației cărora cu drept se contestă dreptul de a se amesteca în politica noastră internă, ar putea înrâuri „proprio motu“ politica noastră externă. Am mai adăugat că Guvernul *nu poate* să plece pe acest incident, tocmai pentru a dovedi că miniștrii străini nu pot influența politica noastră internă.

Iuca, ministrul de Interne, a făcut ieri în fața Camerei o expunere caraghioasă care a avut însă darul să evidențieze câtă prostie și duplicitate e în sânul Guvernului și câtă lașitate în al Partidului Național-Țărănesc. Răspunzând unei întrebări puse acum câțva timp de Iunian, Iuca a expus pe larg cazul unui student, Rădulescu, așa-zisul șef al „Tinerețului liberal“. Cu gesturi și cu intonații melodramatice, ministrul de Interne a povestit cum acest tânăr a fost „ridicat“ (ziua în amiaza mare, pe Bulevard, sub ochii poliției?) de câțiva membri ai Gărzii de Fier și dus *pe jos* (fără să reziste, fără să facă apele la un agent al forței publice?) la di general Zizi Cantacuzino acasă, 3 strada Împrimeriei. Acolo a fost torturat și înjurat, ca să facă anumite destăinuiri, apoi i s-a spus să aștepte „verdictul Căpitanului“. După câțva timp „verdictul“ a fost dat: 25 de lovituri cu o frânghie udă — și aplicat. Apoi victima a fost pusă în libertate, cu sfaturi bune. Dl ministru a trecut apoi la apărarea Poliției, care, dacă n-a împiedecat „ridicarea“ a făcut tot ce a putut ca să pună mâna pe cei care au *executat* atentatul. Naiv, d-sa a povestit toate greutățile pe care le-au învins subordonații d-sale ca să găsească, dacă nu pe toți, pe unii din delincvenți, căci până în cele din urmă s-au arestat trei. La căminul care adăpostea pe acești tineri, *direc-*

torul ar fi declarat că nu cunoaște pe cei inculpați, cam aceeași declarație și din partea *secretarului* Academiei de Comerț și Industrie. În fine, acum vinovații fiind prinși — a încheiat dl ministru — Justiția își va putea spune cuvântul. Glorie Poliției, Siguranței și ministrului de Interne veșnic vigilent!

Expunerea d-lui Luca e pur și simplu monumentală! Ea mărturisește impotența poliției de a împiedica ridicarea unui cetățean de pe stradă și schingiuirea lui într-o casă particulară și mai mărturisește încă, că directorul unui cămin studentesc și secretarul unei școli superioare pot fi cel puțin *simpatizanți* cu Garda de Fier, fără ca Guvernul *care a dizolvat zisa Gardă* să facă o obiecție! Dar e ceva și mai extraordinar: adică cum? Schingiuirea se săvârșește în casa d-lui Cantacuzino și din ordinul d-lui Zelea Codreanu, și împotriva acestor doi delincvenți principali, nici o acțiune? Nici măcar o vorbă de blam?

Ce e mai nostim e că expunerea d-lui Luca a fost făcută în fața d-lor Madgearu, Armand Călinescu, Ghelmegeanu și consortii, și că nici unul din acești aprigi adversari ai Gărzii de Fier n-a pus ministrului întrebarea care venea de la sine: dar cu Zelea Codreanu și cu generalul Cantacuzino ce faceți? Vorba românului: frica păzește via. De astă dată frica a păzit gura clănțăilor, atât pe banca ministerială cât și pe a fustanelor țărăniste. A intrat groaza în rândurile democrației române!

Camera, rușinoasă, n-a mai insistat și a trecut la votul pe articole a legii Creditului Agricol, care a rămas cum era, fără să se mai introducă, după dorința lui Dinu Brătianu, limitarea împrumuturilor la proprietatea până al 50 hectare.

Anecdote:

La ultima deschidere a Parlamentului englez, damele engleze au apărut după obicei, în toaletă și cu scule. În cercurile lor, soția ambasadurului german, d-na de Ribbentrop, fiica faimosului Henckel (cunoscuta casă de „Sekt“) se lăfia încărcată cu toate sculele firmei, de abia le putea purta. Ziarul *Times* în darea sa de seamă citează câteva dame engleze prezente în mare ținută cu perle și diamante și adaugă: „Printre ele d-na de Ribbentrop se distinge prin extrema ei simplitate“.

Alta:

Lady Hoare, soția ministrului englez la noi, deși nepoata Ducelui de Portland — sau poate tocmai d-asta — e seminebună și nu știe nicio dată unde e invitată, și pe cine invita dânsa. Zilele trecute poftise la

masă pe Elena general Perticari — născută Davila și amică a Reginei. Elena a sosit câteva minute mai devreme, lady Hoare a primit-o foarte amabil, apoi i-a spus: „Chère amie excusez moi, de vais vous mettre à la porte car je dois aller m'habiller, j'ai du monde à dîner!“ Elena a fost atât de buimăcită încât în loc să-i replice că venise tocmai ca să se așeze cu ea la masă, s-a sculat și a plecat. S-a înapoiat acasă și a telefonat unei prietene să-i ceară sfat. Prietena a sfătuit-o să se înapoieze la Legația britanică, căci nebuna nu-și va da probabil seamă că mai venise o dată.

Cu toată țânțoșenia ei d-na Elena — general Perticari — născută Davila — amica Reginei s-a supus, s-a dus, și lady Hoare i-a strâns mâna cu efuzie și cu vădită surpriză ca și cum n-o văzuse de o lună!

Încă una:

Zilele trecut la ieșirea de la Ateneu, după concertul admirabilului pianist Barovski, Cella Delavrancea (d-na Filip Lahovari) a spus unei prietene: „Il est merveilleux, il joue Bach divinement mais je trouve qu'il met trop de passion humaine dans Beethoven. Beethoven était sourd, il ne communiquait pas avec les hommes, mais seulement avec les choses!“ Un nou punct de vedere pentru a judeca pe Beethoven. Frații Goncourt au spus că nimeni n-aude mai multe prostii decât un tablou celebru, într-un muzeu. S-ar putea adăuga și umbra lui Beethoven, dacă rătăcește pe undeva.

21 februarie. — Cele câteva cuvinte pe care le-am spus vineri la Cameră au avut un răsunset și un succes pe care nu le așteptam. Câte lucruri într-adevăr utile și inteligente am spus eu la Cameră în cursul carierei mele și nimeni nu m-a felicitat! Pentru câteva cuvinte care n-aveau alt merit decât să oglindească postulatele bunului simț, mi-a zbârnăit ieri toată ziua telefonul și am primit nenumărate scrisori de laudă. Încă o dovadă, poate, că oamenii prețuiesc mai mult bunul simț decât inteligența. Dar poate că mai e și altceva. Mulți au văzut în circumscrierea conflictului propusă de mine, singura posibilitate de a salva relațiile noastre cu Germania și Italia, și trebuie să mărturisesc că *opinia publică românească se interesează mai mult azi de Germania și Italia decât de Franța căzută în brațele ovreilor și ale Sovietelor*. E o constatare, orice s-ar zice, pe care a putut-o face oricine cu prilejul ultimelor evenimente. Și paralel cu ea alta, anume că „psihoza“ Gărzii de Fier se întinde și cuprinde vertiginos până și structurile sociale care

până acum păreau cu totul refractare față de noua mișcare. Până și coconetul bucureștean atât de puțin accesibil impulsurilor sufletești devine gardist, și acest „gardism“, impetuos ca o modă, a pătruns până și în cercurile liberale. Soția mea lua ceaiul deunăzi la Elisa Brătianu și iată trei coconițe din intimitatea Marei Vestale a Democrației, intrând „en coup de vent“ în austerul ei salon cu cuvintele: „suntem gardiste!“ Coana Elisa era să leșine. Ieri am dejunat la Nadia Duca și mare mi-a fost mirarea să aud din gura soției unui ministru actual, exclamația: „Dar toată lumea e gardistă!“ În casa asasinatului Ion G. Duca, evocarea Gărzii de Fier mi-a cam tulburat digestia! Poate că vom ajunge să vedem și pe Nadia Duca înscrisă la Zelea Codreanu! Nu e vorba, sunt și sceptici care nu se lasă prinși în vraja nădejdlor. Așa de pildă o cocoană mai în vârstă îmi spunea acum câteva zile: „Ei dragă, așa merg lucrurile de la război încoace. Mai întâi toți au strigat Averescu, Averescu! Apoi țărâniștii, țărâniștii! Apoi Carol, Carol! Acum toți țipă: Garda de Fier, Garda de Fier! O să treacă și asta cum au trecut celelalte!“ Avea un fond de dreptate cocoana mea, căci toate trec — dar dânsa a uitat un lucru: ceilalți au fost puși la încercare și au dat kix, iar Garda de Fier n-a fost și nu poate fi pusă la încercare, *căci o încercare cu dânsa ar însemna sfârșitul celor care pun la cale încercările*. Și iată de ce, multă vreme încă ea va canaliza toate nemulțumirile din țară, și Doamne, multe sunt! Popularitatea Gărzii de Fier e de ordin negativ, nu pozitiv: mai toți cei care se alipesc de dânsa o fac din ură sau din scârbă pentru regimul de prostie și de șperțarie pe care nimeni nu-l mai poate suferi.

Atentat la Adis Abeba împotriva mareșalului Graziani, vice-Rege. Probabil pus la cale de oamenii Neguțului, câți au mai rămas. Mareșalul a scăpat cu răni fără importanță.

Aseară a sosit de la Florența Voievodul Mihai. Fiindcă și-a lăsat apendicele acolo, platitudinea guvernamentală i-a făcut o primire ca și cum s-ar fi înapoiat de la cucerirea lumii. A sosit cu Simplonul, la orele 23, și bieții școlari și cercetași au fost înșirați pe stradă, în frig, de la Mogoșoaia până la Palat. Înjura lumea aseară de-i spurca, și pe Rege și pe moștenitorul lui. La gară tot Guvernul și toate autoritățile. La platitudinea oficială s-a adăugat și aceea a câtorva membri din opoziție:

domnii Goga, Iunian, Madgearu, Călinescu au găsit de cuvîință — eterni milogi ai Puterei — să se înjosească până a participa la această mascaradă. Jean Mihalache n-a fost, dar cam în aceeași vreme a profitat de un banchet în care-l sărbătoreau „profesorii universitari din partid“ ca să tragă Regelui limbi de un cot. Ceea ce nu-l împiedică să înjure pe Majestatea Sa zilnic, între patru ochi! Ce mizerie morală! Iată ce împinge lumea către Garda de Fier.

Alexandru Duiliu Zamfirescu¹ în treacăt prin București a venit pe la mine. I-am spus: „Știu că ești bine cu d-na Lupescu. Du-te și-i spune că nici dânsa, nici Regele n-au de ce se teme din partea Gărzii de Fier. N-am nici o legătură specială cu Zelea Codreanu, dar sunt în măsură să știu ce vor și ce plănuiesc. N-au nici o intenție să ucidă nici pe d-na Lupescu, nici pe Rege, nici pe altcineva din preajma lor. Știu că au fost în panică la Palat și că prostiile lui Tătărescu și ale lui Luca n-au fost decât repercuțiunile acestei panici. Să se liniștească, și să lase lumea în pace. Să dezumfle incidentul cu miniștrii străini. Iar în ce privește Garda de Fier, să-și dea seamă că e prea târziu ca să o desființeze: mișcarea a prins rădăcini prea adânci și prea puternice. *Să o canalizeze*: lucrul nu e imposibil, dar cu o singură condiție, să se despartă odată, *sus*, de lichele și proști.“ Mi-a făgăduit că va vorbi și Doamnei și Regelui. L-am autorizat să vorbească în numele meu. Să mai fie ceva de salvat în ceasul al doisprezecelea?

Mi se aduce vestea că tinerii arestați pentru schingiuirea lui Rădulescu, și a căror arestare trudnică dar glorioasă ne-a fost expusă de ministrul de Interne cu atâta patos în ședința Camerei de alaltăieri — au fost puși în libertate! S-a constatat că nu erau dânsii cei vinovați! Ce regim de caraghioși.

Stârcea a trecut pe la mine să-mi spună că formula mea în chestiunea miniștrilor străini e cea bună, și că „am adus un mare serviciu Regelui, formulând-o“. Bine — dar să vedem consecințele. Citesc prin ziare că au adus pe Comnen de la Berlin. E un om dibaci și de bun sfat. Să dea Dumnezeu să îndrumeze pe genialul Guță, pe calea cea bună.

¹ Ministrul nostru la Varșovia, pentru moment.

22 februarie. — Banda se apără:

Soția divorțată a lui Munteanu-Cânu (de la Radiofonie) — o ungu-roaică sau englezoaică, în tot cazul o străină și încă o străină foarte nos-timă — a știut să câștige „bunele grații“ ale Regelui. La prima dată banda n-a spus nimic (după obiceiul *stabilit*), la a doua a mârâit, la a treia a luat măsuri. A încercat întâi să o expulzeze, dar a intervenit fos-tul soț și a scăpat-o. S-a dus atunci la dânsa Gavrilă Marinescu și i-a oferit o sumă bună de bani ca să plece. Dama a acceptat (Regele plă-tește foarte prost amorurile sale trecătoare) și a trecut granița, iar Câr-luță, cu botul pe labe, s-a înapoiat „ad vomitum“.

Banca Națională a ținut ieri adunare generală și și-a modificat statutele. Va putea de acum înainte să emită lei până la o valoare repre-zentând 10% din circulația monetară, ca să subscrie la noile instituții de credit create prin ultimele legi (limitativ).

23 februarie. — Încurcătura politică devine din ce în ce mai inex-tricabilă de pe urma incidentului cu miniștrii străini, fiindcă nimeni nu vrea să facă o cât mai mică concesie față de poziția inițială luată. În Guvern și în Partidul Liberal cei mai mulți nu văd altă soluție decât demisia Guvernului și trecerea în opoziție pe platforma „apărării dem-nității naționale!“ Tătărescu ezita între panașul demnității naționale și blidul cu linte al guvernării, fie chiar și dacă aceasta n-ar trebui să mai dureze decât câteva luni, sau chiar câteva săptămâni. Sluga plecată, va face desigur ce-i va porunci Regele. Ieri se vorbea cu insistență de un Minister Costinescu (!!!) pentru votarea bugetului și a legilor în curs și pentru lichidarea regimului liberal. Să trăiesc să văd și pe Costinescu prim-ministru, și apoi pot să mor liniștit! Dar împotriva unui Minister Costinescu s-a ridicat Inculeț! Ca ministru mai vechi și ca vicepre-sedinte al Guvernului actual, îi revine lui succesiunea lui Tătărescu! Dacă se trece peste el, va da demisia din partid, și câte și mai câte. Deocamdată conciliabile în toate colțurile: la Dinu Brătianu, cu Tătă-rescu, dr. Angelescu și Inculeț — la Tătărescu, cu Franasovici, cu Inculeț și cu Luca — la Valer Pop cu trocarii partidului. Ce va mai ieși din atâta tevatură? O prostie, probabil ca de obicei. Când ar fi atât de simplu ca Antonescu Victor, înapoiat alaltăieri din Balcani, să meargă azi la Cameră și să spună: „Domnilor! Ca urmare la declarațiile făcute

de dl prim-ministru în această Adunare, cercetarea pe care v-a făgăduit-o a fost făcută. Din ea rezultă că miniștrii străini care au participat la funeraliile gardiștilor căzuți în Spania n-au avut nici cea mai mică intenție să se amestece în politica noastră internă. Participarea lor la acele funeralii a fost desigur o eroare și sperăm că asemenea erori nu se vor mai întâmpla. Astfel încât putem considera incidentul ca închis“. Și avanti muzica! Guvernele noastre sunt însă capabile de orice soluție, numai de o soluție de bun simț nu.

24 februarie. — Frământările din sânul Guvernului și partidului, supărarea Regelui față de lipsa de autoritate dovedită de organele menite să stăvilească curentele extremiste și dorința lui Tătărescu *de a schimba ceva* (miniștrii străini se lasă greu) a dus ieri la o *mare* remanieră (cel puțin *mare* ne-a fost anunțată): Tătărescu a luat Internele, iar Sassu a luat Justiția (rămânând interimar la Domenii până-și va trece „legea pentru organizarea Agriculturii“, în discuție înaintea Camerei); Luca și Djuvara (de la Interne și Justiție) au trecut miniștri fără portofoliu — în fine Gavrilă Marinescu a fost numit subsecretar de Stat la Interne (păstrându-și prefectura Poliției) și generalul Glatz la Apărarea Națională. Ministerul Armamentului a fost suprimat și Bejan trecut la Președinția Consiliului. Bentoiu de la Interne a fost mutat subsecretar la Justiție.

Această ultimă zvârcolire a regimului lichelelor e în ritmul întregii guvernări Tătărescu: totul sub călcâiul oamenilor de casă Caraiman — Lupescu, și în afară de ei, proști sau lichele, care să asculte și să se supună. Tot miezul remanierii e numirea lui Gavrilă Marinescu la Interne. El va fi ministru. El va trage toate sforile. Tătărescu se va mulțumi să cânte ca de obicei din trâmbiță. La Justiție a fost îndepărtat un prost, Djuvara, ca să fie pus un altul, Sassu. Trei sperietori de ciori ca Tătărescu, Sassu și Gavrilă nu vor pune pe fugă ceata de lupi...

Dejunat ieri la Legația Jugoslaviei cu Pochhammer, consilierul Legației germane. Mi-a spus că incidentul miniștrilor străini era în principiu aplanat și că se discută încă numai formula împăcării, sau mai bine zis a comunicatului care va oglindi această împăcare. Pochhammer mi-a mulțumit pentru declarațiile mele din Cameră și mi-a afirmat că au servit mult la împăcarea lucrurilor.

Remanierea Guvernului n-a produs nici o impresie în public, nici bună nici rea. Lumea e atât de sătulă de acest regim, încât această ultimă etapă a unui Guvern odios nu interesează pe nimeni. În schimb, toată lumea înjură pe Rege și curentul contra lui crește, crește mereu. Și în această stare de nemulțumire și de enervare generală: Gavrilă Marinescu, prototipul șperțarului și omului fără nici un scrupul! Să fie Regele înscris în Garda de Fier, de mâna astfel apa la moara ei?

Dejunat la Mitilineu (Charles) împreună cu Sola. Aflu de la dânsul că s-a ajuns la un text pentru aplanarea incidentului cunoscut, text aprobat de Guvern, de el și de Fabricius. Mai rămâne aprobarea Berlinului și Romei — dar presupun că cei doi miniștri n-au putut primi o redactare pe care să o respingă Guvernele lor respective, așa încât afacerea poate fi considerată ca terminată. Făcea mai bine dl Tătărescu să nu o deschidă. Sola voia să vină la mine să-mi citească textul; l-am dispensat spunându-i că nu mă interesează decât singurul lucru, să știu că incidentul e închis. Voi avea timpul să savurez textele în gazete.

Ce e mai nostim, e că cei doi miniștri cărora le-a cerut capul Tătărescu nu pleacă, dar se poate să fie rechemat ministrul nostru la Berlin. „Ce serait un comble“ vorba francezului! Se reproșează lui Comnen că n-a fost destul de dibaci, față de Guvernul german, ba chiar că ar fi asistat la cinstirea celor doi morți români, de către nemți! Sper că sunt numai zvonuri.

Se vorbește cu insistență — au aflat-o chiar diplomații străini — că numirea lui Gavrilă la Interne ar fi primul pas pentru scoaterea Sigu-ranței Statului și Direcției Polițiilor din politică, urmând a se crea un minister al Poliției, al cărui titular stabil ar depinde numai de Rege și n-ar fi cuprins în schimbările de Guvern. Știu că e o veche marotă a Regelui; proiectase așa ceva cu Pangal, pe vremea Guvernului Iorga. În tot cazul Gavrilă Marinescu nu e omul care să dea prestigiu unei asemenea instituții autonome și independente. Mai bine politică decât șperț.

Irina Procopiu poftise lume alaltăieri, luni, la dânsa — pentru muzică. Trebuia să vie și Regina. În ultimul moment serata a fost decoman-

dată sub pretext că Regina trebuia să meargă la Operă (?). Adevărul este că serata a fost de comandată fiindcă Regina nu trebuia să întâlnească pe cei doi miniștri oropsiți, invitați și ei!!! Suntem balcanici, nimic de zis!

Aflu că Elisa Brătianu își scrie memoriile. Vor fi foarte probabil amuzante, dar nu vor fi sincere. E prea pasionată; va căuta să tragă toată spuza pe turta lui Ionel.

25 februarie. — Von Neurath, ministrul de Externe al Reichului a făcut o vizită cu tâlc și cu zgomot la Viena. Cu tâlc, căci scopul deplasării lui era să înlăture obstacolele pe care Schuschnigg le grămădește în calea „Anschluss-ului“. Cu zgomot, căci prezența lui în capitala Austriei a provocat manifestații cu bătăi, mulțumită temperamentului războinic al formațiunilor național-socialiste. Neurath a cerut lui Schuschnigg, dacă trebuie să credem agențiile telegrafice, să dea deplină libertate propagandei național-socialiste în Austria și să renunțe definitiv la restaurarea Habsburgilor. Cancelarul austriac ar fi tratat cu refuz pe ministrul Reichului.

Cafeneaua politică discută aprig remanierea ministerială de alaltăieri. Ce ar putea discuta aprig cafeneaua politică, dacă nu ar discuta o remaniere ministerială? Nimeni nu e mulțumit. Unii critică și alții explică, sau lămuresc că trecerea „șefului“ la Interne a fost un act politic ca să dea peste graniță siguranță că îndrumările noastre politice n-au fost influențate prin manifestările gardiste și rămân neschimbate; că numirea lui Marinescu tot la Interne a avut drept scop să pună un șmecher în contact cu gardiștii, un șmecher bine văzut de aceștia și care să poată obține de la ei câteva luni de liniște, ca Guvernul să poată lichida fără greutate sfârșitul regimului. Adversarii lui Tătărescu spun dimpotrivă că remanierea a însemnat o sensibilă diminuare a prestigiului (!) lui Tătărescu, căci Regele i-a suprimat Ministerul Armamentului iar la Interne l-a pus sub controlul lui Gavrilă, destinat să devie ministrul Poliției. Iuca spunea ieri pe culoarele Camerei că a primit să fie debarcat de la Interne fiindcă i-a cerut-o Dinu Brătianu și că n-a vrut să facă dificultăți partidului. „Dar ce e debarcarea mea, pe lângă a lui Guță de la Armament?“, repetă cui vrea să audă, simpaticul bivolar. Hașiștii sunt fierți, căci prin suprimarea Armamentului a fost decapitat

și Bejan, exponentul lor. Sonoritățile autoritare prin care Tătărescu a caracterizat remanierea, la Ministerul de Interne și la Radio, au produs ilaritate generală. Țărăniștii sunt și ei furioși din cauza numirii lui Gavrilă și din cauza audienței lui Mihalache de luni, de pe urma căreia Ițărescul nostru a tras concluzii funeste. Regele nu l-a pus nici măcar în curent cu remanierea hotărâtă. Toate merg bine, după cum se vede. Încurcă-i, Doamne, pe toți, că mari lichele sunt!

Mi se spune că Iorga s-a împăcat cu Garda de Fier. De frică se vede. Dar cred că nu s-a împăcat Garda cu el.

Generalul Samsonovici a demisionat din Armată, deși mai avea încă un an până la retragere. Mi se spune că din cauza suprimării Ministerului Armamentului, căci nu mai are ce coordona. Informația nu poate fi exactă căci demisia lui a precedat cu 48 ore această suprimare. Probabil că s-a supărat fiindcă a fost scos de la Statul Major. Se zice că ar intra în politică și că s-ar înscrie la național-țărăniști. Ar face o greșală căci ar înmulți numărul generalilor buni, deveniți politicieni proști.

26 februarie. — În ultima audiență pe care Pangal a avut-o la Rege s-a convenit între ei dizolvarea masoneriei române. Masoneria n-a prins în România. Marfă de import, ea n-a putut ieși din etapa încercărilor. S-au constituit câteva loje confederate în *Marea Lojă Națională a României*, s-a înființat un *Suprem Consiliu de rit scoțian Antic și Acceptat*, dar toate aceste formațiuni n-au fost decât „parlote“ în care câțiva domni tineri și bătrâni găseau prilejul să-și petreacă orele libere, dând șuete și practicând ritualul aferent diferitelor grade. O acțiune de propagandă sau de mase, o acțiune de solidaritate socială măcar, n-a existat. Numărul membrilor tuturor lojelor din România nu s-a urcat niciodată la 1 000. Se poate zice că Masoneria Națională Română a fost din punct de vedere intern nu numai o instituție inofensivă, dar chiar și lipsită de orice influență sau ecou. Din punct de vedere extern însă, masoneria a adus țării reale servicii. Prin realțurile noastre masonice *exclusive* am putut schimba atmosfera ostilă nouă din Statele Unite și obține concursul acestei mari Puteri la stabilizarea noastră mone-

tară; prin relațiile noastre masonice de asemenea am putut potoli pornirile opiniei publice engleze atât împotriva noastră cât și împotriva Regelui Carol (prin Ducele de Conaught, mare maestru al masoneriei engleze, am putut influența chiar familia regală a Angliei); prin masonerie, în fine, am putut obține mai în toate țările informații prețioase pe care le-am adus regulat la cunoștința celor din fruntea Statului român. Dacă din punct de vedere intern, dizolvarea masoneriei nu poate avea nici o consecință, din punct de vedere extern ea va însemna un deficit pentru țara noastră. Utilitatea internațională a masoneriei a fost pricepută de Regele Carol, care a protejat-o cât a putut. În vederea aceleiași utilități am aderat și eu la dânsa.

Pare însă că Regele nu e în stare să reziste la curente de dreapta, naționaliste, care confundă prostește masoneria națională (ritul scoțian Antic și Acceptat) cu masoneria Orientelor (des Grands Orient) înfeudată politicianismului, anticlericalismului și ovreilor. Cum am fi putut noi convinge oameni de rea-credință, că tendințele noastre sunt mai naționaliste decât ale lor, când prezența Regilor Angliei, Danemarcei, Norvegiei și Suediei, în fruntea Lojelor naționale nu i-a convins? Abuzurile Marilor Oriente (avem și noi unul în România), prostia și reaua-credință a profitorilor curentului naționalist, au ruinat Masoneria Națională Română, care a fost „o bună intenție” și care în scurta ei existență a adus totuși mai serioase servicii Statului decât atâtea alte formațiuni politice zgomotoase purtate de un curent trecător, ca toate curente.

Requiescat în pace! Printr-o hotărâre redactată cu măsură, în care se reamintesc încă o dată principiile pe baza cărora funcționa Masoneria Națională Română, Supremul ei Consiliu a hotărât ieri dizolvarea tuturor Lojelor și dezlegarea tuturor masonilor de jurământul lor. Hotărârea a fost luată după ce comandorul Fundăteanu (mason și el) a venit din partea Regelui să ceară lui Pangal să ne grăbim. Am priceput că Guvernul va decreta dizolvarea tuturor societăților politice, și în loc să așteptăm să fim dizolvați, am preferat să ne dizolvăm noi singuri. O delegație de 6 membri cu Pangal (marele comandor) în frunte a adus ieri-seară la cunoștința Patriarhului¹ hotărârea Supremului Consiliu.

¹ Sfântul Sinod fusese sesizat de o cerere de dizolvare a Masoneriei. Pangal avusese mai multe întrevederi cu Patriarhul — odată l-am vorbit și eu — și-i explicasem deosebirea între Masoneria Națională și Marele Orient. Patriarhul se arătase înțelegător și binevoitor și târăgânise chestiunea în sânul Sfântului Sinod. În cele din urmă se numiseră raportori în această chestiune mitropolitul Bălan și episcopul Vartolomeu — oamenii Gărzii de Fier. Afacerea era în curs.

Delegația a fost primită în mod solemn. Patriarhul poftise pentru această primire și pe mitropolitul unit al Blajului Niculescu, și pe arhiepiscopul catolic al Bucureștilor Cisar. Câteșitrei prelații au pronunțat scurte cuvântări, din care reiese, nu e vorba, confuzia pe care o făceau între cele două masonerii, dar prin care-și exprimau mulțumirea față de hotărârea luată. Apoi au semnat câteșitrei o telegramă adresată Regelui. Dacă nu vor înregistra alte victorii asupra „necuratului“ apoi n-au făcut nimic! Masoneria poate să fie însă mulțumită că a avut cel puțin înmormântare de ciasa îi!

Să vedem acum ce se va întâmpla cu Marele Orient al ovreilor și cu lojele schismatice ale lui Sadoveanu, despărțit de noi de mai bine de doi ani,

Ziarele de azi-dimineață ne aduc vestea unor lupte și mai înversunate în Spania, în partea locului despre Oviedo, și în jurul Madridului. Înțelegerea internațională de neintervenție pare că nu va putea fi aplicată decât în primele zile ale lui martie: pe lângă organizarea practică a controlului, mai sunt câteva neînțelegeri de aplanat.

La Londra se face o repetiție generală a ceremoniei Încoronării, ca la teatru. Repetiția se va face în Westminster-Abbey și vor participa toate personalitățile engleze chemate să joace un rol în ziua de 12 mai, afară de Rege și de Regină care vor fi reprezentați prin alte persoane. Pentru rolul Reginei a fost deja desemnată sora Ducei de Norfolk.

Inundațiile care au prăpădit anul acesta ca niciodată Statele Unite, Anglia și Franța, amenință acum Expoziția de la Paris ale cărei șantiere au fost năpădite de apele Senei. Această nenorocită expoziție, pe care francezii o așteaptă ca să mai reînvie puțin viața Parisului, n-are noroc. Lucrătorii, fără să facă grevă pe față, sabotează lucrările care aproape nu înaintază, așa încât acum câteva zile Leon Blum, regele Franței, s-a văzut nevoit să meargă la fața locului și să adreseze un mare discurs celor îndărătnici. Numai că cu discursuri nu se luptă împotriva răzvrătiților. Natural, rezultatele au fost nule. Iată acum și apa care pătrunde pretutindeni și mai împiedică și ea pe cei câțiva lucrători care munciau. Expoziția trebuie să se deschidă peste două luni, și clădirile abia s-au ridicat peste temelii!

Noutăți din Italia. Mussolini e hotărât împotriva Habsburgilor (pentru ce? Habsburgii pe Tron ar fi singura garanție împotriva Anschlussului, și numai de acesta se tem italienii) și Papa s-a făcut pe deplin sănătos (a tărăgănit mai bine de două luni, accidente sclerotice, cardiace și renale, de care era să moară).

Incidentul cu miniștrii străini nu s-a terminat încă, cu toate că miercuri, Sola îmi spusese că totul e aranjat. Să nu fi aprobat Berlinul, și mai ales Roma, textul parafat de Excelențele din București?

27 februarie. — Aseară a fost Comnen la mine. Berlinul și Roma n-au aprobat textul convenit între reprezentanții lor la București și Guvernul nostru, așa încât chestiunea e mai încurcată ca oricând. Refuzul Guvernelor german și italian a sosit alaltăieri joi, seara. Textul asupra căruia se convenise consta într-o declarație din partea ziselor Guverne prin care, într-o primă parte se explica prezența miniștrilor la ceremonia de la Sf. Ilie după versiunea și teza lor; într-o a doua parte se puneă principiul „universal recunoscut” al neimixtunii agenților diplomației în treburile și politica țărilor pe lângă care sunt acreditați — într-o a treia parte în fine se exprima *regretul* că o trecătoare neînțelegere putuse tulbura un moment excelențele raporturi dintre România și țările vizate.

Roma și Berlinul au refuzat să aprobe acest text sub cuvânt că ar însemna o prezentare de scuze. Ori scuze nu se socotesc datori să dea, și nici nu vor. Am întrebat pe Comnen ce face Guvernul față de refuzul celor două Puteri. „Nimic — a fost răspunsul lui — Antonescu se plimbă în lung și în lat, cu cartoful lui în gură, și spune că el nu se mai ocupă de această afacere! Chestiunea a ajuns la un punct mort, în realitate fiindcă nu sunt de acord în Guvern și în partid asupra soluțiilor, și se ceartă între ei! Unii vor să plece și să demisioneze pe patrioticul motiv al apărării demnității naționale, alții socotesc că înainte de toate trebuie aplanat incidentul cu cele două mari Puteri. Dinu Brătianu e intransigent și mănâncă foc, Tătărescu e conciliant și caută formule de împăcare. E de nepriceput tocmai așa conciliant cum îl văd, să fi făcut agresivele declarații pe care le-a făcut! Numai d-ta ai spus ce trebuia; formula d-tale e cea bună, ca d-ta ar fi trebuit să vorbească primul ministru și toate s-ar fi aranjat. Cum a putut crede cineva că regimuri

bazate pe prestigiu ca al lui Hitler și al lui Mussolini vor consimți la cea mai mică știrbire a acestui prestigiu? Sunt și proști și fără experiență diplomatică! Căci trebuie să fie cineva tâmpit să creadă că o țară care a îngenuncheat Anglia în prestigiul ei mondial, care și-a bătut joc de Franța, rupându-i în nas clauzele cele mai esențiale ale tratatului ce-i asigura paza granițelor, că o țară care de doi ani nu cunoaște decât succese în toate ciocnirile cu cele mai mari Puteri ale lumii, era să se plece în fața României!! Toate prostiile le-au făcut: ne-au chemat la București pe mine și pe Lugoșianu în loc să ne lase să lucrăm la Berlin și la Roma, unde puteam face ceva — pe când aci, de ce folos suntem?”

— *Eu*: „Poate Guvernul să fi găsit aci soluția incidentului: a cerut la început capetele miniștrilor Germaniei și Italiei la București — te pomenesti că se mulțumește la sfârșit cu capetele miniștrilor români la Berlin și la Roma!”

— *Comnen*: „Te pomenesti! Dar să lăsăm glumele! Cum ieșim din încurcătură? D-ta vezi o formulă?”

— *Eu*: „Uite una: întoarceți lucrurile, în loc să facă Germania și Italia câte o declarație, să facă una România. Să vie Victor Antonescu la Cameră și să spună că cercetarea făgăduită de primul ministru a fost făcută, să repete explicațiile date de miniștrii străini, să afirme principiul neimixtiunii diplomaților acreditați și să încheie cu *regretul nostru*, că acest incident a putut tulbura etc. etc. Pentru noi ar fi o mică satisfacție: aceea de a da peste nas la două mari Puteri, iar pentru ele, în fond, nici o supărare!”

— *Comnen*: „Știi că e o idee! Am să o transmit lui Antonescu! Trebuie să găsim ceva. Ar fi o nebulie să ne stricăm cu Germania tocmai când lucrurile mergeau așa bine. Știu că ești în curent cu tot. Dar nu știu dacă ți s-a spus exact ce s-a petrecut acum în urmă, cu prilejul congresului invalizilor la Berlin?”

— *Eu*: „A fost și prin jurnale”...

— *Comnen*: „Da. Dar iată ce s-a întâmplat exact. Delegații români urmând să fie primiți de Hitler, împreună cu ceilalți, au venit să mă întrebe ce să-i spună, căci nu voiau să greșescă. Foarte simplu, le-am răspuns, întrebați-l de ce după articolul lui Rosenberg din *Völkischer Beobachter*, care a făcut o atât de bună impresie în România, a venit după 15 zile alt articol în *Frankfurter Zeitung* (după cum se știe gazeta Ministerului de Externe) cu un conținut diametral opus? Unul din delegații noștri, mai isteț, a pus lămurit lui Hitler întrebarea, și iată răspun-

sul Führerului: *Primul articol l-am dictat eu, iar pe cel de al doilea l-a scris un scrib fără răspundere: eu socotesc că pacea nu e posibilă în Europa cu revendicarea unor schimbări ale frontierelor actuale — vă autorizez să o repetați din partea mea în țara dvs.: eu vreau pace!* Și tocmai în momentul în care Führer-ul face asemenea declarații, venim să ridicăm un incident stupid cu o țară care politicește vrea să se apropie de noi și care economicește e cea mai bună clientă a noastră! Nu trebuie uitat că din totalul exportului nostru de circa 11 miliarde, 5 și 1/2 sunt absorbite de Germania și Italia. Cunoscut ideile Regelui în ce privește raporturile noastre cu Germania și pe de altă parte nu pot admite că declarațiile lui Tătărescu să fi fost făcute fără aprobarea lui, și atunci nu mai pricep nimic!“

— *Eu: „Sunt multe lucruri, pe care, dacă le-ai privi mai de aproape, nu le-ai pricepe, în țara noastră, sau ți-ar fi frică să le pricepi!“*

Bietul Comnen a plecat de la mine descurajat; pisa apa în piua până la București și cine știe cât erau de hotărâți să-l mai țină aci!

În politica noastră internă trăim zile de mari zbuciumări oculte din cauza incapacității și lășității factorilor hotărâtori. Îmi vin acum informații despre toate câte s-a desfășurat în culise în ultimele două săptămâni. După manifestarea gardistă din 13 februarie, a fost adevărată panică la Palat și în cercurile guvernamentale, am spus-o deja. Am însemnat de asemenea că Tătărescu își dedese demisia. Aflu acum că era cât pe aci să avem un Minister Mihalache. Toată Camarila și tot Guvernul au stat de capul Regelui să aducă pe țărâniști la putere. Numai rezistența Regelui a înlăturat catastrofa. N-a vrut să audă de național-țărâniști. În fine, după opt zile de zvârcoliri, s-a ajuns la formula remanierii, la „schimbarea la față“ a Guvernului. Formula „salvatoare“ a fost însă ținută în așa secret, încât nu numai Mihalache, care a fost la Rege în ajun, n-a aflat nimic, dar înșiși miniștrii „remaniați“ n-au fost ținuți în curent. Marți 23 februarie, Mircea Djuvara a primit toată dimineața, cu ifose, la Minister, luând angajamente de viitor — apoi la ora 11 s-a dus ca de obicei la Palat să lucreze cu Regele. Aghiotantul de serviciu l-a rugat să scuze pe Majestatea Sa, deoarece era foarte ocupată și i-a spus că Regele îl va vesti când să vină. În timpul acesta decretele de remanieră erau deja pe masa Regelui! Înapoiat la Minister, bietul Djuvara a fost chemat pe la ora 12 la Președinția Consiliului unde dulcele Gutză i-a pus în vedere că necesitățile momentului cereau

„o schimbare a feței Guvernului“! Între Ghighi și Gutză scena trebuie să fi fost savuroasă! Deși adânc jignit, Ghighi a primit să rămâie ministru fără portofoliu, *ca să plictisească pe Gută!*

Pivotul remanierii a fost intrarea lui Gavrilă Marinescu în Guvern. Dar lucrurile n-au mers așa ușor. Javra a refuzat, întâi, oferta pe care i-a făcut-o Tătărescu, sub pretext că nu vrea să se amestece în politică. Nu s-a supus decât ordinelor Regelui, considerându-se din acel moment în serviciu comandat — dar a pus totuși condiții la acceptarea sa, condiții pe care Regele le-a aprobat și pe care Tătărescu a trebuit să le înhită. Mai întâi a cerut să rămână și la prefectura Poliției. Apoi să nu ia parte la nici o acțiune politică a Guvernului, să nu apară pe banca ministerială la Cameră sau cel puțin să nu fie silit să ia cuvântul de pe ea (cred și eu!) și să se consacre exclusiv la reorganizarea Siguranței Statului și a polițiilor locale, care zice-se că ar fi în plină anarhie. Mai mult de 60% din funcționarii Siguranței Centrale ar fi afiliați Gărzii de Fier (?) și o proporție și mai mare de funcționari ai polițiilor locale ar fi simpli agenți electorali ai diverselor partide, mai ales ai celui liberal. Gavrilă Marinescu, purificatorul și reorganizatorul administrației românești! Toate sunt posibile în dulcea noastră țară sub domnia dulcelui nostru Rege! Îmi aduc aminte că un prieten al eroului nostru îmi povestea cum căpitanul sau maiorul Marinescu (gloriosul Gavrilă de astăzi) juca cărți toată ziua la restaurantul Ileana (B-dul Elisabeta) cu patronul birtului Grigore Ștefănescu, cu un anume Buzdugan, fotograf de pe Bulevard și cu Soare „bijutier“ din vecinătate, și cum soția birtșului a venit într-o zi cu o căldare de apă fiartă să opărească pe „domnii clienți“ care-i buzunăreau bărbatul. „Domnii clienți“ au scăpat pe fereastră, la timp. Astăzi, pokeristul Marinescu e stăpânul României, numitul Soare e „milционер“ cu automobil, iar Buzdugan „milционер“ cu case — căci domnul Gavrilă e un om bun la suflet și recunoscător. De averea lui să nu mai vorbim. Că noi ne mâncăm rușinea, e vina noastră — dar cum poate avea Regele încredere în „capacitatea“ unui asemenea caraghios?

Dealtmintreli toată acțiunea pusă la cale de remaniatul Guvern e un caraghioslăc. Dl Gavrilă e hotărât să nu se pună rău cu Garda de Fier, și a declarat-o, de frică să nu-i îngăurească burta. După ziarele de azi, măsurile Guvernului se vor reduce — le e frică la toți — la închiderea câtorva căminuri de studenți (înlocuindu-se căminurile prin burse, dintr-un fond de 30 milioane care s-a alocat în acest scop) și la *insti-tuirea unui juriu universitar pentru judecarea profesorilor care s-ar*

deda în afară de cursuri la acte prejudiciabile siguranței Statului (posibilitate de a exoflisi pe toți profesorii gardiști). Și mai e de văzut *cum* se vor aplica aceste măsuri, menite probabil să rămâie literă moartă.

La țărăniști e nemulțumire mare. La ultima convocare a *Delegației Permanente* au lipsit atâția, încât Mihalache s-a supărat foc și a amenințat cu demisia. Hotărât, Mihalache a ieșit nemulțumit din ultima lui audiență în care ar fi declarat Regelui că e în măsură să constituie un Guvern întregind partidul fie spre dreapta (Vaida) fie spre stânga (Iunian)¹, *după indicațiile Majestății Sale*. Majestatea Sa s-a mulțumit să spună că ar fi totdeauna bucuros să vadă reîntregirea Partidului Național-Țărănesc, dar n-a dat nici o indicație. De unde dl Jean a tras concluzia că nu e nici pentru întregirea la dreapta, nici pentru cea la stânga, nici pentru ce era la mijloc — bineînțeles în legătură cu un viitor Guvern! Dar s-au supărat foc, în partid, vrăjmașii lui Vaida pe de o parte și ai lui Iunian pe de alta! Madgearu țipa prin culoarele Camerei că nu admite trădare, iar Potârcă susura că va ști să împiedece porcăriile. Alt compartiment al caraghioșilor.

Dizolvarea Masoneriei a avut răsunet. După câte a venit să-mi spună Pangal, discursurile prelaților au fost inexact redată în *Universul*. Vor fi reproduse, așa cum au fost rostite, și pare că au fost foarte măgulitoare pentru masoneria noastră. Cuvintele aspre atribuite lui Cisar împotriva noastră („oile rătăcite care trebuie să revină la turmă”) au fost în realitate îndreptate către masonii din Marele Orient și către ai lui Sadoveanu. Sus, la Palat, efectul a fost excelent. De asemenea în cercurile naționaliste și de dreapta. Ziarele acestor cercuri salută cu mare bucurie „gestul” făcut *de mine* (!?). În cercurile de stânga, nedumerire mare. Se întreabă toți pentru ce am făcut eu — *tot eu* ! — acest gest, și ce *înțelegere* e la mijloc? Lasă-i să creadă că e una!

Azi-dimineață a fost Lucă Sturdza la mine. A venit să mă sondeze dacă n-aș fi dispus să iau în mână „canalizarea” Gărzii de Fier (el e gardist, fanatic — și tot atât de fanatică e nevasta lui) care reprezintă astăzi un curent pe care nici o măsură de poliție nu-l va putea stăvili.

¹ Vaida și Iunian trebuie să facă mare haz, dacă ar afla acest amănunt!

Am răspuns că da, dar că pentru aceasta ar trebui să am o însărcinare din partea Regelui, care nu-mi va da-o fiindcă: 1) Sunt un om cinstit și 2) nu sunt un prost. Or, Regele *vrea* să canalizeze curentul Gărzii de Fier, dar *vrea* să realizeze acest scop cu ajutorul proștilor — ca să le poată impune genialele sale vederi — și cu al lichelelor — ca să-și poată Camarila continua în liniște afacerile. Rândul meu nu va veni decât dacă, și când, Majestatea Sa va fi la „aman“. E exact momentul care mi-ar conveni și mie, dacă voi mai fi în viață, căci slugă la dârloagă sunt hotărât să nu mai fiu.

Am profitat de Sturdza ca să amintesc lui Zelea Codreanu că i-am spus odată că mișcarea lui nu va putea reuși decât dacă va ține seamă de aceste trei imperative:

- 1) Să nu se lege cu nici un partid;
- 2) Să nu se încurce cu rablele și scursorile din vechile partide;
- 3) Să nu se bizuie pe apașii presei și pe gazetele traficantilor de curente.

Până acum a respectat prima condiție, dar din nefericire *nu* pe celelalte două. Să bage de seamă, să nu-l mănânce păduchii.

Colonelul Angelescu, „retour de Rome“, îmi povestește una bună a lui Lugoșianu. A închiriat pentru Legatie o frumoasă vilă în spatele vilei Borghese, pentru care plătește o chirie de 80 000 lire pe an. Cu consimțământul lui Titulescu a tratat cumpărarea acestui imobil și a încheiat următoarea frumoasă convenție: 2 000 000 lire, „cash“ la facearea contractului și 100 000 lire pe an, timp de 40 de ani! „Les affaires sont les affaires.“ Grigorcea, în trecerea lui pe la Minister ca secretar general a anulat convenția.

Jean Th. Florescu, ridicolul nostru ministru în Spania (în care?) a fost rechemat. Să ne întrebăm încă o dată de ce a fost numit?

Moravuri: la Senat un oarecare X a întrebat pe ministrul de Finanțe dacă e adevărat că se va concesiona distribuirea alcoolului — după modelul Discomului (tutunurile, sarea și chibriturile), întrebare la care ministrul a răspuns că are două oferte, una a d-lor Zissu și Aristid Blank, alta a d-lor general Manolescu (secătura cu casele naționale) și

Nicușor Miclescu — dar că e hotărât să le respingă pe amândouă (bine face). Dl Nicușor Miclescu, senator ales din mila Guvernului împreună cu Grigoraș Filipescu, s-a simțit jenat și a explicat *că d-sa era președintele Creditului Extern care merge prost, și că a făcut cererea ca să-l scape de faliment!* Frumoasă mărturisire! Va să zică, Discomul ca să scape de faliment pe Blank și Discom-alcoolul ca să scape Creditul Extern! Ce e grav, e că *Nicușor Miclescu e un om foarte cinstit*, nu un bandit ca Blank. Cât de jos a ajuns moralitatea publică în această țară, pentru ca un om cinstit să calce fără nici o jenă pe urmele unui escroc?

În Camera franceză mare dezbateri în jurul politicii Ministerului Blum. Frontul popular s-a dovedit intact, căci Ministerul a avut 361 voturi de încredere împotriva 215.

Creditele pentru rearmarea țării, votate de Parlamentul englez, pentru o perioadă de 5 ani se urcă la circa *un bilion și jumătate de lei!* Pentru aceeași perioadă noi am angajat *20 miliarde de lei!!* Și cu asta se laudă Tătărescu de doi ani, asta e marea operă de apărare națională pe care a desăvârșit-o marele Partid Național Liberal! O notă comică mai mult.

1 martie. — Ieri-dimineață s-a deschis cu mare solemnitate al XIII-lea congres agricol, în prezența Regelui. Trei discursuri lungi și searbede citite succesiv de dl Sassu, providențialul ministru al Agriculturii ad-interim, de dl Mândru președintele societății agronomilor, de dl Țipăianu (fostul meu subsecretar la Agricultură George Cipăianu), președintele congresului — și la sfârșit o scurtă cuvântare rostită de Rege, excelentă. Între altele criticând învățământul nostru agricol, Regele a spus: „Nu avem nevoie să formăm «agronomi, ci agricultori»! Ce păcat de omul acesta: cu cât bun simț și cu câtă înțelegere vorbește, și ce prost înfăptuiește! Dacă s-ar ține pe sferul sfertului de câte spune, ce bine ar fi de noi și de țară! Congresul din anul acesta a fost organizat de „Societatea inginerilor agronomi“ și e al 4-lea de la război încoace. De asta sunt buni agronomii, căci încolo corpul lor ne-a dat numai decepții. Avem două academii superioare de agricultură, un institut de cercetări monumental, ferme peste ferme, și producția agricolă a țării merge în continuu descrescând, cantitativ și calitativ. În schimb, domnii agronomi s-au constituit în corp tehnic cu lefuri speciale adecvate

corpului, s-au împroprietărit cu loturile cele mai mănoase și s-au îmbogățit prin tot felul de gheliruri, și — durere — prin tot felul de pungășii. Într-o acțiune de onoare, corpul inginerilor agronomi ar trebui dizolvat numaidecât.

Zelea Codreanu, căpitanul, a trimis o circulară formațiunilor sale, al cărui text denotă mult spirit politic. Circulara începe prin a constata că măsurile excepționale pe care Guvernul le plănuiește, nu sunt justificate prin frica de *dezordine* din partea Gărzii de Fier, ci prin spaima pe care a resimțit-o tocmai în fața *ordinei* în care s-au desfășurat manifestațiile din 11 și 13 februarie. Căpitanul protestează apoi împotriva învinuirii de complotare împotriva stării de lucruri existente și de acțiune subversivă și teroristă, învinuiri și bănuieli pe care Garda de Fier le respinge cu dispreț. Garda de Fier nu complotază și nu pregătește acțiuni teroriste: ea se mulțumește să convingă poporul românesc de necesitatea unei totale schimbări sufletești. Acțiunea de convingere prinde: când majoritatea poporului românesc va fi convinsă de necesitatea acestei schimbări, Garda de Fier va veni legal și automat în fruntea Guvernului și-și va aplica programul său. Chiar dacă ar mai avea „Căpitanul” și alte gânduri ascunse, abilitatea declarațiilor sale nu poate fi contestată.

2 martie. — Vreme posomorâtă și rece, adevărată vreme de babe, deși babele trebuiesc numărate pe stilul vechi, sau dacă pe cel nou de la 14 martie încolo, cu 9 zile înainte de echinox.

Ziarele de azi aduc vestea unei brutale agresiuni împotriva rectorului Universității din Iași, profesorul Traian Bratu. Agresorii ar fi 3 studenți care au atacat pe Bratu în strada Toma Cozma, pe când se înapoia acasă. L-au lovit cu cuțitele în ceafă și în spate și i-au rupt urechea. Găsit fără cunoștință pe trotuar, rectorul a fost dus la Spitalul Sf. Spiridon unde profesorul Tănăsescu i-a pansat și recusut rănila. Viața lui nu e în pericol. Traian Bratu, fost președinte al Senatului, e fruntaș al Partidului Național-Tărănesc și la ultima conferință a profesorilor universitari din partid a propus măsuri pentru stăvilirea curentului gardist în Universități și pentru canalizarea tineretului spre ideologia democratică: Să fie asta cauza agresiunii? Dacă autorii ei sunt într-adevăr gardiști, au făcut-o din nou boacănă: în loc să doboare un gangster sau să lovească într-un șperțar cunoscut și antipatic, să zică lumea „bine au făcut!” au dat într-un om inofensiv și mai mult simpatic, așa încât — *dacă au făcut-o* — nu poate să-i aprobe nimeni, ci dimpotrivă să-i condamne.

Incidentul din Germania și Italia *e tot nerezolvat* și cu fiecare zi care trece situația nu se poate decât înăspri.

3 martie. — Împlinesc 66 de ani! Nu mă plâng de cei mulți înapoi — dar prea rămân puțini înainte! Mă simt încă în deplină putere, și rog pe Dumnezeu să-mi mai dăruiască câțiva ani, să am vreme să-mi pun toate în regulă — încolo, nu mai am nici o ambiție.

Stupidul atentat împotriva lui Traian Bratu — om mediocru și cumsecade — pare să fi fost de o brutalitate bestială. I s-a tăiat complect o ureche (găsită a doua zi, pe stradă, de poliție), i-a fost sfâșiată fața și ceafa și a primit și câteva lovituri de cuțit pe părțile toracice. Rănile nu-i pun însă în pericol viața, afară de cazul vreunei complicații prin infecție.

Reprobabilul fapt a avut natural repercuțiunea lui în Parlament, în Cameră și în Senat. N-am fost ieri la Cameră, dar citind azi-dimineață în ziare darea de seamă a dezbaterilor, față de gurile fetide care într-o incintă și în alta și-au vărsat veninul și frica, parcă tot aș prefera să fiu de partea celor care au lovit. Mai bine cu bestiile simpliste, decât cu șperțarii, cu escrocii și cu lașii. Telegrama lui Jean Mihalache, trimisă lui Costăchescu, e o mostră delicioasă de ce poate capul de lemn al țărânoiiului de la Topoloveni. „Unde mergem?“ (dacă n-ar fi scris aceste fatidice cuvinte m-aș fi spânzurat!) întreabă dl Jean pe Costăchescu, parcă Costăchescu știe, și poate să-i dea un răspuns!

Consiliul de Miniștri voinicoși s-a întrunit ieri-dimineață. Trâmbița lui Tătărescu a acoperit miorlăiturile doctorului Angelescu, și „echipa de sacrificiu“ a luat următoarele formidabile hotărâri pentru salvarea „soțietății“:

Aprobă închiderea vremelnică a tuturor Universităților și a Căminurilor studențești din țară.

Universitățile vor fi redeschise după reorganizarea lor potrivit noii legi pentru învățământul universitar.

Aprobă ca în legea depusă la Senat să se însereze un nou articol potrivit căruia se interzice studenților sub sancțiunea exmatriculării (frumos cuvânt, ce zici d-le Pisani?) să facă parte din vreun partid politic sau să participe la manifestări politice — obținându-se astfel (n-ar fi fost mai exact să se spună: „urmărindu-se astfel?“) despoliticianizarea (frumos cuvânt și asta!) studențimii universitare.

Aprobă modificarea textului referitor la prohibițiunea portului uniformelor politice, în sensul unei mai complete definiții a delictului.

Aprobă demersul Ministerului Cultelor, făcut în numele Guvernului către I.P.S. Patriarh, spre a sancționa participarea preoților la campaniile de ură și învrăjbire și care transformă biserica în armă de luptă politică. Autorizează pe ministrul Cultelor a aviza la măsurile pentru prevenirea acestor fapte.

Autorizează Ministerul de Interne să procedeze imediat la desființarea tuturor lojilor (săraca masonerie! „Elle ne méritait ni cet excès d'honneur, ni cette indignité“ — căci de toate o fi făcut, numai politică nu) și a tuturor asociațiilor secrete de orice caracter.

Aprobă propunerile ministrului Industriei și Comerțului spre a face mai eficace ocrotirea muncii românești.

Aprobă măsurile elaborate de același Minister pentru controlarea trusturilor și cartelurilor și pentru împiedicarea abuzurilor lor în producția industrială.

După aceste energice și frumoase hotărâri, miniștrii au luat câte o țuică, ca să-și refacă puterile.

De ieri a început să sufle un vânt violent de la Nord-Est, atât de violent încât abia se poate înainta împotriva lui, iar astăzi dimineață ne-am deșteptat pe ninsoare mare. Ninge și viscolește ca în mijlocul iernii deși temperatura n-a coborât sub -3° . Împlinesc 66 de ani, și de când sunt n-am ieșit încă de ziua mea cu șoșoni. Ce e drept că n-am petrecut toate aniversările mele în România!

Domnii miniștri de Externe Eden (Anglia) și Krofta (Cehoslovacia) au făcut fiecare, drăguții de ei, câte un expozeu în Parlamentele lor respective. „Locuri comune“ cu lopata, numai două idei originale, și noi: dl Eden a declarat că Anglia vrea pacea și dl Krofta că Mica Înțelegere e mai solidă ca oricând.

Cernătescu, subdirectorul Închisorilor, mi-a povestit cum s-au întâmplat lucrurile în adevăr, cu prilejul încercării Gărzii de Fier (notat la timpul său în aceste însemnări) de a libera pe legionarii deținuți la Vă-

cărești, în dimineața zilei de 15 februarie. Băieții au venit într-adevăr, în două camioane, și au vrut să pătrundă în închisoare. În fața forțelor Armatei, care i-a întâmpinat, au renunțat însă să forțeze intrarea (în ce scop nu e lămurit nici azi, de aci versiunile contradictorii, unii afirmând că au vrut să libereze pe cei deținuți — versiunea poliției — alții că au vrut numai să le facă o vizită de încurajare (?) — versiunea cercurilor gardiste), și au început să negocieze cu directorul penitenciarului, încredințându-l că vor numai „să decoreze“ (la orele 4 dimineața) pe camarazii lor, cu *decorația* creată de către Căpitan și menită să recompenseze „meritele“ legionarilor¹. Lucru de necrezut, directorul (pe baza căror instrucțiuni?) a încuviințat cererea. Deținuții gardiști, împreună cu camarazii lor din camioane au fost așezați în curtea penitenciarului, într-un „careu“ înconjurat de toate părțile de trupă, care forma astfel un al doilea „careu“ în jurul celui dintâi. Un preot — venit și el cu camioanele — a spus o scurtă rugăciune, apoi gardiștii toți s-au pus în genunchi, și cei deținuți au primit însemnele *decorației*. *În momentul în care gardiștii s-au pus în genunchi, au îngenuncheat și toți soldații și ofițerii.*

Pare că această solidaritate a Armatei cu gardiștii a speriat grozav stăpânirea (stupida stăpânire, care dacă n-a pus la cale această manifestare, a îngăduit-o și a înlesnit-o) și că a fost cauza tuturor incidentelor care s-au declanșat apoi în acea zi de luni 15 februarie: demisia lui Tătărescu, amânarea ședinței Camerei, Consiliul de Miniștri, declarațiile răstoite de a doua zi în Parlament (hotărâte în ajun) — precum și cauza inițială a remanierii ministeriale.

La țărâniști tulburări adânci. Maniu, care a venit în București, a plecat aseară refuzând să ia parte la ședința Delegației Permanente a partidului, ce se ține azi. Pretextul lui Maniu e că mandatul Delegației a expirat și că, Congresul — în care dl Iuliu are majoritatea² — trebuie să aleagă alta. Cauza adevărată e că dânsul socotește că politica palatistă pe care o duce Mihalache a dat greș, că Regele i-a păcălit pe

¹ Pare că această neloială concurență într-una din principalele sale îndeletniciri, a înfuriat pe Regele nostru împotriva lui Zelea Codreanu mai mult decât toate încurcăturile create Guvernului prin diferitele manifestații ale Gărzii de Fier.

² Maniu nu urmărește să debarce pe Mihalache, căci n-are destul curaj să apară pe față cu politica lui, dar nu i-ar displace să dea peste nasul câtorva oportuniști ca Potârcă, Călinescu și alții.

toți¹, și nu vrea să ia parte la nici un act de conducere al partidului cât timp politica *lui* nu va fi recunoscută ca bună și adoptată de *toți*.

4 martie. — Deși viscolul n-a încetat încă, s-a potolit mult. Zăpadă n-a căzut decât în Estul și în Nordul țării; în Oltenia și Banat a plouat. În București a nins și azi-noapte. Temperatura -1°.

Guvernul a purces la aplicarea măsurilor de ordine, hotărâte în ultimul Consiliu. A închis ieri Universitățile, în care domnea o liniște desăvârșită, a închis căminurile și a trimis pe studenți la vetrele lor. Mii de propagandiști au plecat astfel pe speșele Statului să adune lumea în jurul crezului lui Zelea Codreanu! Aici în căminuri, oricât s-ar fi agitat, oricâte manifestații s-ar fi făcut pe străzi, consecințele ar fi fost minime: Bucureștiul e obișnuit cu toate și lumea e deja otrăvită prin acțiunea atâtor negustori de toxine sociale.

Culmea neobrăzării o reprezintă o scrisoare ditirambică și trufașe adresată Patriarhului de dl ministru al Cultelor, Iamandi, scrisoare prin care cere, în numele Guvernului, intervenția energică și imediată a primului nostru chiriarh pentru lepădarea preoțimii de acțiunea naționalistă de dreapta. În ce hal a ajuns această țară, ca să merite rușinea să-și yadă apărată ordinea materială de un șperțar ca Gavrilă Marinescu și pe cea morală de o haimana de bețiv ca Iamandi? Să ne mai mirăm de gestul Regelui, care a numit ieri pe peștele de Urdăreanu mareșal al Curții Regale?² Ne-am înfundat atât de adânc în mocirlă, încât nici dracul nu ne va mai putea scoate.

Măsurile de ordine luate de Guvern au ocupat o bună parte din ședința Camerei de ieri. „Și-a mai spus încă o dată cuvântul“ Goga, au mai lătrat Gh. A. Cuza, miniștrii Iamandi, Nistor și Valer Pop și toate s-au petrecut întocmai ca la cafenea. Bătaie de joc pe speșele și pe spinarea țării.

¹ Mihalache chemase acum pe Maniu la București, fiindcă trebuia să se schimbe numaidecât Guvernul și Partidul Național-Tărănesc să fie adus la putere. Mihalache a rămas cu iluziile, și Maniu cu convingerile lui.

² Până acum era numai vice-mareșal. Destul de trist și aceasta.

Ieri — dimineața și seara — s-a întrunit Delegația Permanentă a Partidului Național-Țărănesc. Ședința a fost consacrată urechii d-lui Traian Bratu. „Partidul“ a protestat împotriva „violențelor săvârșite“, a declarat că n-are nici o încredere în acțiunea Guvernului dar că totuși nu va face acestuia dificultăți pentru aplicarea măsurilor pănuite¹ sub auspiciile gheșefțarilor de la Paris și sub înrăurirea agentului Boncour, însărcinat cu afaceri al Franței care îndrăznește să se amestece în politica noastră internă, bineînțeles fără să provoace susceptibilitatea apărătorilor *demnității noastre naționale*. *Le Temps* și ziarele „democratice“ din Franța au și început să ducă o campanie pentru succesiunea țărâniștilor la Guvern. Franța vrea cu tot prețul să devină odioasă la noi. Va reuși.) — și a hotărât convocarea Congresului pentru ziua de 4 aprilie.

Pe frontul spaniol, roșii au avut un mic dar netăgăduit succes din direcția Toledo, și amenință pe naționaliști cu tăierea comunicațiilor între acest oraș și Madrid.

Un nou polemist de forță pe orizontul presei românești: Manoilescu. A scris azi în *Buna Vestire* (gazeta pe care Dragoș Protopopescu o scoate cu banii lui) un articol remarcabil asupra lui Maniu. De mâna întâi. Mai scrisese acum câteva zile unul asupra lui Titulescu, excelent și el. Păcat de talentul lui, căci omul e cu totul inutilizabil și nu va lăsa decât silueta unei „brillante fripouille“.

5 martie. — Dl Cancicov, gingașul nostru ministru de Finanțe s-a înapoiat ieri de la Paris unde a stat numai 24 de ore ca să semneze prelungirea acordului de detentorii francezi de rentă română, pentru plata cuponului, acord încheiat sub ministrul Slăvescu și reînnoit din an în an. Acordul a fost semnat și de data asta pentru un an, în aceleași condiții ca cel expirat, cu singura deosebire că pentru rentele 4% s-a urcat cota de plată a cuponului de la 42 la 46%. Pentru rentele 7 și 7½ la sută a rămas cota de 65%. Cu detentorii englezi, nu s-a încheiat încă nici un

¹ O „sfântă alianță“ pare să se fi încheiat între cele două mari grupări de șperțari (Partidul Liberal și cel Național-Țărănesc.

acord fiindcă aceștia așteaptă judecata arbitrală de la Haga sorocită pentru ziua de 8 martie. Ca avocat pentru acest proces, România a angajat, ca și Neguțul Abisinici, pe licheua de Jéze. Deși obosit de drum, dl Cancicov a luat ieri parte la Cameră la comisia bugetară (prima ședință pentru examinarea bugetului general) la o discuție destul de vie asupra finanțelor Statului. Au luat cuvântul Madgearu, Iunian, și cu mine. Deși bugetul se prezintă contabilistic echilibrat, am arătat că el e în realitate deficitar fiindcă nu s-au înscris într-însul toate cheltuielile necesare funcționării organismului nostru de Stat, și că mai bine ar fi un buget sincer, în care s-ar oglindi toate nevoile Statului ca și mijloacele sale de acoperire, măcar că bilanțul s-ar încheia printr-un deficit. Asupra acestui deficit ministrul a fost de acord cu mine și l-a *mărturisit*, obiectând numai că un asemenea deficit mărturisit n-ar putea fi acoperit decât pe cale de împrumut, și un împrumut, fie intern, fie extern, n-ar putea fi contractat în conjunctura actuală. Degeaba i-am obiectat că *deficitul tot va fi*, și că mărturisit sau nu, tot va trebui să fie acoperit. Dl Cancicov preferă să-și fure căciula, ca un bun român ce e, cu tot *covul* din coada numelui său.

Vizitat ieri delicioasa vilă pe care Nae Ionescu a sfârșit-o aproape, la Băneasa. Mi-a rămas inima la ea. Inteligent băiat! Ceea ce n-am putut realiza eu într-o viață de om relativ bogat, a realizat el, cu degetul în gură, în câțiva ani!

Cu atentatul împotriva lui Bratu, ancheta judiciară bate apa în piuă. Nae pretindea ieri că atentatorii ar fi trei servitori de la Universitate concediați de Bratu fără să le plătească leafa. Pare totuși că sunt studenți, dar studenți din lepra tagmei, și în nici un caz îndrumați de conducătorii lor. Garda de Fier a dat un comunicat prin care declară că nu a avut nici o cunoștință despre agresiunea de la Iași, și că dacă cumva s-ar dovedi că atentatorii sunt înscriși în Gardă, va dizolva imediat formațiunea locală vinovată de lipsă de supraveghere a membrilor ei. Cenzura a oprit publicarea acestui comunica *care nu a putut să apară în nici o gazetă*.

Noua lege pentru reorganizarea Universităților, în discuție la Senat, a întârziat prin caracterul ei polițist și printr-o anumită desconsiderare

a autonomiei universitare, pe toți domnii profesori ai facultăților noastre, mai ales pe cei de la Drept, care au și adresat Ministerului Instrucțiunii un protest drastic. Se zice că Guvernul n-a închis Universitățile decât pentru a împiedica o solidarizare între profesori și studenți, pe temeiul acestei legi, și manifestații neplăcute. Se mai zice, în consecință, că Universitățile vor fi redeschise îndată după votarea legii. E probabil că noua orânduire a Universităților nu se va face cu ușurință, și că pe lângă proteste vor fi și manifestări, după înapoierea studenților.

Guvernul, până sus la Rege, dă toate aparențele că trăiește sub teroare. Frica mare e să nu pătrundă „gardismul” adânc în Armată. Și fiindcă Prințul Nicolae, soț neizbăvit și nemulțumit, mârâie întruna, și ar putea fi un punct de realizare a răzvrătiților, se pune la cale trimiterea lui peste graniță. Dl Gutză Tătărescu, rânduș disciplinat, i-ar fi adresat o scrisoare în acest sens. Prințul ar fi înjurat de m. primind-o, și a răspuns că e încă în convalescență (a avut scarlatină) și că va răspunde mai târziu.

Madgearu mi-a povestit ieri la Cameră cum a ajuns Urdăreanu la Palat. Târâie-sabie prin localurile de petrecere ale Bucureștiului, a fost întâlnit într-o seară de d-na Lupescu la Colonade. Nu-l cunoștea. A fost trebuit pe Puiu Dumitrescu cine e și l-a însărcinat să spună scivilisutului oltean să o poftască la dans. Peștele s-a repezit bineînțeles pe ocazie. Și pe când dansau, trup la trup, dama de cupă a fost sensibil impresionată de virtuțile lui „Ernestică”. A doua zi Ernestică era numit aghiotant regal, și din dans în dans a ajuns spre rușinea Curții, mareșal. Madgearu garantează autenticitatea anecdotei. O fi fost?

Depeșele de azi, din izvor naționalist, anunță complectă desfacere a Guvernelor din Valencia și din Barcelona. De crezut sfertul; probabil că știrile sunt date ca să compenseze pe cele de ieri, de pe front, favorabile roșilor.

6 martie. — Dl Iorga se agită, dl Iorga cere concedii, dl Iorga polemizează cu dl Stoicescu, rectorul Universității, fiindcă acesta nu-i scrie

destul de respectuos. Dl Iorga dă demisia pe 1 april (sic) fiindcă e jignit în demnitatea d-sale; dl Iorga primește scrisori de la dl ministru Angelescu, de o scârboasă platitudine. Toți umblă cu zăhărelul după „marele cârturar“ în realitate „marele clănțău“, și caută fiecare să tragă de partea lui pe acest ilustru paranoic care vorbește într-una și pretutindeni, dar pe care nu-l mai ascultă nimeni. Furios pe Giurescu, care a ridicat laba în Cameră pe capul lui (acuzându-l că vrea să transforme pe „zidani“ în plugari români), paranoicul cere lumii întregi certificate de admirație și sărbătoriri. Le cere Guvernului, le cere Academiei, le cere Camerei și Senatului, le cerșește pe uliță de la fiecare. Ce e mai trist e că le obține. Nu se sfârșește odată și cu caraghiosul acesta?

La Paris au fost două zile panică, s-a crezut într-o nouă devaluare a francului. Leonică Blum publică însă un comunicat întortocheat din care rezultă numirea unei comisii speciale pe lângă Banca Franței care să supravegheze și să reglementeze schimbul francului în spiritul acordului tripartit (?) din august trecut (cu Anglia și cu Statele Unite). Ca o mare măsură monetară comunicatul anunță că restricțiile de control pentru cumpărarea aurului de către Banca Franței au fost suprimate, vânzarea aurului către Bancă devenind liberă. „Et après?“ Comunicatul mai anunță un mare împrumut intern pentru armament. Subscripția va începe luni 8 martie. Se garantează pentru titlurile subscrise actuala paritate aur a francului. Cupoanele vor putea fi plătite și în livre engleze și în dolari. E o mare mărturisire a slăbiciunii valutei naționale, această din urmă clauză a noului împrumut. Cumpărarea liberă a aurului de către Banca Franței maschează, de fapt, o devaluare cel puțin față de valuta aur a francului. Într-adevăr în momentul devalorizării din august trecut se stabilise că aurul va fi cumpărat de Banca Franței tot pe vechiul curs în franci; această măsură a avut drept efect, cu toate interdicțiile oficiale, fuga aurului din Franța. S-a luat atunci o nouă măsură în virtutea căreia s-a adăugat la vechiul preț al aurului, cota de devalorizare. Acum se face un al treilea pas, lăsându-se cumpărarea aurului liberă, adică pe cursul pieței, mai ridicat. Astfel în 3 etape, puterea de achiziție de aur a francului a fost succesiv micșorată. E o devaluare mascată, nu încapă îndoială, și într-o bună zi va veni și devaluarea formală pentru punerea la punct a monedei fiduciare față de contravaloarea ei în aur.

Ieri la ora 6, consfătuire a majorităților convocată de Dinu Brătianu ca să mai întărească sufletele „băieților“ adânc zdruncinate prin toate pățaniile Guvernului din ultima vreme, pățanii ce ar fi dărâmat orice Guvern cinstit. Lucru ciudat, Tătărescu n-a asistat la ședință, iar nenea Dinu n-a spus decât un lucru interesant, dar puțin indicat ca tonic al șovăitoarelor conștiințe, anume că partidul nu mai are decât foarte puțin de stat la Guvern.

La incidentul cu miniștrii străini, pare că s-a ajuns la o înțelegere între Guvern, zișii miniștri și Guvernele lor — dar d-lor Tătărescu și Antonescu le e frică să vină cu formula înaintea Parlamentului, atât de glorioasă e pentru amorul nostru propriu! Ieri toată ziua Antonescu a „pertractat“ cu reprezentanții partidelor din opoziție recalcitrante în această chestie (partidele democratice) în vederea unei primiri liniștite a aranjamentului.

Generalul Antonescu dezmințe categoric zvonul demisiei sale din Armată, care a circulat cu insistență zilele trecute. Nu numai că nu demisionează, dar va fi foarte probabil numit în curând comandantul Corpului de Armată de la Chișinău.

10 martie. — Berlin. Plecat din București în ziua de 7 martie, am sosit la Berlin — unde am fost chemat la o consfătuire privitoare la Societatea Bancară Română — a doua zi seara. După cum se știe 90% din acțiunile Societății Bancare sunt în mâinile lui *Dresdner-Bank*, așa încât o înțelegere cu conducătorii acesteia era necesară pentru încheierea bilanțului pe 1936 — primul într-adevăr satisfăcător, de la întemeierea băncii noastre, în ajunul crizei, în 1929 — și pentru distribuirea beneficiilor.

Călătorie searbădă, o jumătate de zi prin Moldova și o zi întreagă prin Polonia și Germania printre meleaguri amorțite încă de iarnă. Zăpada topită pretutindeni, dar încă nici o licărire de viață. Abureala pământului și o ușoară ceață nu adăugau nici un farmec priveliștilor posomorâte, dimpotrivă. De la Breslau înainte, ninsoare destul de deasă și un vânt rece dinspre Rusia ne-au însoțit până la Berlin. La Berlin, de la sosirea noastră și până azi, frig, fulguieli de zăpadă și vânt. Trei zile neplăcute ca temperatură.

Am găsit Berlinul — unde nu mai călcasem de 5 ani — liniștit dar fără chef. Poate să fie și influența vremii. Mișcare destulă, pe stradă și prin prăvălii, dar străini mult mai puțini ca în 1932. Nivelul hotelurilor, teatrelor și restaurantelor de lux scăzut din punctul de vedere al eleganțelor. Euforia și entuziasmul pe care le constatase în august și septembrie trecut în regiunea Frankfurtului și a Renaniei nu le mai întâlnesc în Berlin. Lumea e mai rezervată și consensul în jurul regimului nazist nu-mi pare aci atât de unanim ca în Germania de Sud. Rezervă multă și chiar critică față de „partid“, ai cărui „dei minores“ abuzează de putere în folosul procopsirii lor. Nici față de ovrei, nu se poate constata la Berlin același antisemitism feroce ca în Sud. În lumea financiară și a afacerilor e mai multă teamă față de regim, decât convingere. Göring e încă foarte popular, Goebbels deloc. Prestigiul și popularitatea personală întrucât privește pe Hitler sunt însă neatînse. Führer-ul e omul providențial chiar pentru cei care critică partidul. Și cum ar putea fi altfel când acest om a redat Germaniei demnitatea națională și încrederea în viitor? I-a redat unitatea sufletească, și un optimism viguros ajută poporul să treacă prin greutățile momentului în așteptarea unor zile mai bune¹. Dealtmintreli, situația straturilor muncitoare e mult mai bună de cum a fost înainte de regimul hitlerist. Șomajul a scăzut cu aproape 80%, salariile sunt ridicate și bani mulți circulă. E drept că în ultimii doi ani, din cauza deficienței materiilor prime și din a conjuncturii generale monetare care au comprimat exportul, producția industrială a Germaniei a scăzut cu 7,5%. Dar în alte țări această

¹ Puțini conducători politici pot înregistra în Europa succese atât de însemnate pe terenul politicii internaționale și naționale, ca Hitler. Reamintesc aci, că în mai puțin de doi ani a izbutit să realizeze: *În mai 1935*, denunțarea definitivă și totală a clauzelor restricțiilor de ordin militar ale Tratatului de la Versailles, ceea ce a avut drept rezultat *re-crearea Armatei și Marinei germane*, imediat puse pe un picior superior celui dinainte de 1914.

În iunie 1915, acordul naval cu Anglia care a dat Germaniei stăpânirea peste Marea Baltică.

În martie 1936, ocuparea militară a zonei Renane neutralizată prin tratatul de pace, ocupare bruscă și hotărâtă unilateral, fără altă reacție din partea Franței decât câteva rațioeli fără consecință, o conferință ratată la Londra și constatarea sfârșitului înțelegerii de la Locarno. Tratatul de la Versailles și „girul“ de la Locarno, s-au dovedit o dată mai mult ca neputincioase față de o acțiune de coerciție a Germaniei.

În august și septembrie 1936, recunoașterea universală (cu Franța în fruntea națiunilor) a puterii și a formidabilei organizații germane, cu prilejul Olimpiadelor de la Berlin.

În noiembrie 1936, denunțarea clauzelor fluviale și a celor privitoare la restricția circulației vaselor de război prin canalul de la Kiel.

În fine în februarie 1937, ridicarea ultimelor ipotece luate în favoarea învingătorilor din 1918 prin Tratatul de la Versailles: re-etatizarea căilor ferate germane și suprimarea ultimelor măsuri (mai mult pe hârtie decât reale) privitoare la funcționarea Reichsbankului.

scădere a fost mult mai mare și este larg compensată prin sporul industriilor de armament și prin imensele lucrări publice în curs. Straturile de jos ale poporului trăiesc bine, privațiunile rămânând apanajul claselor de mijloc care în mare parte nu și-au găsit încă echilibrul în noul regim.

Gazetele locale nu sunt foarte interesante, căci, deși o adevărată cenzură nu există, nu se poate scrie decât „sub inspirația“ birourilor oficiale de propagandă externă și internă. Astfel despre incidentul cu miniștrii străini de la București nu s-a publicat nimic. Telefonice, prin Bancara am aflat că ședința Camerei, pentru împăcarea lucrurilor, care trebuia să aibă loc luni 8 martie a fost amânată cu 24 de ore. N-am încă nici o informație asupra celor întâmplate ieri.

Ziarele germane comentează în diferite feluri — în general fără multă simpatie — descoperirea așa-zisului complot împotriva lui Horthy, care nu e în realitate un complot ci o adevărată mișcare dictatorială de dreapta dusă de un deputat Marton (supranumit „Mussolini unguresc“!), mișcare ce pare destul de serioasă, deși știrile sunt contradictorii, și lipsite de claritate. În tot cazul, se pare că Guvernul nu încearcă împotriva noului curent „la maniè forte“ căci Marton și adepții lui n-au fost arestați. Probabil însă că Horthy nu va fi clintit, căci e stăpân pe Armată.

La Paris, francezii au dat luni drumul marelui împrumut pentru reînarmarea țării. Rezultatele nu se pot prevedea încă.

Amicul Filip îmi trimite un număr din *Universul* (cel apărut marți dimineața) cu un articol în prima pagină în care Stelian Popește mănâncă foc și dă flăcări pe nas: Guvernul a oprit zilnica publicare a rubricii; *Cine sunt?* și *Ce vor?* rubrică în care monitorul Popeștelui înșira de luni de zile numele tuturor evreilor de la *Adevărul*, *Dimineața* și *Lupta*. Popeștele protestează, ca orice vajnic ȋitor de tarabă, împotriva acestui atentat în contra naționalismului integral cristalizat în persoana sa. În fond Guvernul a avut dreptate și singura mea mirare a fost totdeauna că cenzura tolera asemenea publicare, care, prin tonul ei de ațâțare constituie un element de învrăjbire în plus în folosul tirajului *Uni-*

versului dar câtuși de puțin în al doctrinei naționaliste. Aceasta nu se poate impune în politica noastră decât în afară de excesele extremiste, și mai ales în afară de speculațiile de tarabă.

Același număr din *Universul* reproduce și lungul discurs cu care Patriarhul Miron a deschis sesiunea extraordinară a sfântului Sinod, convocat pe urma scrisorii sfântului Iamandi, ca să ia măsuri împotriva preoților amestecați în propaganda Gărzii de Fier. Discursul e o lungă peltea. Patriarhul se învârteste în „zbor planat“ pe deasupra chestiunii, preamărește rolul Bisericii în îndrumarea națională, mai ales în ținuturile alipite (recte Transilvania), *revendică, ca consecință pentru cler, dreptul de a se amesteca în politică întrucât aceasta nu se îndepărtează de la marile probleme de ordin obștesc*, și se declară în fine de acord cu Guvernul că preoții n-au ce căuta la sfeștaniile și luările de jurăminte în cadrul special (?) al partidelor politice. Concluzia: o comisie, cu Bălan în frunte a fost numită ca să propună măsuri practice pentru o îndrumare mai sănătoasă a clerului. Patriarhul a avut însă grijă să arate că Biserica nu dispune de organe de informație și de disciplină, *fiindcă Guvernul a suprimat diurnele comisiunilor de supraveghere eparhiale!!!* „Tout cela finira en queue de poisson“ — căci sfințitele fețe bisericești vor, vădit, să menaieze și capra și varza!

11 martie. — Vizitat azi Kaiser-Friederichs Museum. Admirabil clasament și excelentă punere în valoare a picturilor după metoda pusă la cale de Bode. Deși operele expuse nu sunt poate atât de impresiionante ca în alte muzee mari, colecția de la Berlin înfățișează pentru școlile italiene și olandeze „un tot“, poate mai instructiv ca altele mai bogate. Am rămas încântat de două portrete (un călugăr tânăr și o damă bătrână) de Goya, care-mi scăpaseră în ultimele mele vizite la Berlin. Poate că sunt de achiziție recentă. Trecură repede și prin monumentalul muzeu al antichității, în care altarul de la Pergamon și ceramica asiriană continuă să constituie „numerele“ cele mai interesante ale „exhibițiilor“.

Petrecut seara de ieri (de la ora 7 la ora 11¼!) la teatrul de Stat (fostul *Königliches Schauspielhaus*). Se juca Richard al III-lea, al lui Shakespeare, în traducerea lui Schlegel cu Werner Krauss în rolul degeneratului Plantagenet. Reprezentație remarcabilă cu o punere în sce-

nă ultra-modernistă, cu decoruri aproape inexistente și cu o inovație: diferitele tablouri (nenumărate în această piesă a lui Shakespeare!) sunt aproape concomitente, scenele diferite desfășurându-se dinaintea ochilor spectatorului prin pereți străvezii, care marchează numai cadrul diferitelor încăperi în care se leagă acțiunea. Krauss a realizat un tip foarte realist al lipsitului de scrupule Richard — poate discordante față de înfățișarea unui Rege al Angliei. Reprezentație lungă, obositoare, dar interesantă.

12 martie. — Comnen s-a înapoiat aseară de la București. Incidentul cu miniștrii străini a luat în fine sfârșit marți după-amiază. Întârzierea a fost pricinuită din cauza neînțelegerilor din partidul liberal. Nenea Dinu s-a arătat intransigent în ultimul moment și nu s-a mulțumit cu textul convenit între Victor Antonescu și reprezentanții Germaniei și Italiei. Pentru satisfacerea Vestalelor Demnității Românești, s-a mai schimbat o vorbă pe aici, o virgulă dincolo, și în fine ministrul nostru de Externe a putut să se prezinte înaintea Parlamentului cu un text caraghios, după rodomontadele lui Tătărescu. În locul *regretului* Guvernelor de la Berlin și Roma admis în textul inițial, *regret* privitor la gestul ușuratic al miniștrilor celor două State, s-a admis cuvântul *regretabil* cu referire la *întreg incidentul*. Ședința n-a avut loc în bibliotecă, „privatium“, cum se plănuise la început; ministrul a citit „notele“ celor doi reprezentanți diplomatici în ședință publică; în Cameră și în Senat. Bineînțeles Tătărescu n-a venit să-și primească palma în public. Opoziția (chiar național-țărăniștii prin glasul lui Armand Călinescu în Cameră și al lui Gafencu în Senat) a fost foarte convenabilă. Toți oratorii care s-au succedat la tribună și-au exprimat mulțumirea că relațiile noastre cu Germania și Italia ies neatinse dintr-un incident provocat mai mult prin lipsa de tact a primului ministru decât prin greșeala miniștrilor străini — și s-au mulțumit să lovească greu în Guvern și mai ales în dl Guță, tristul succesor al atâtor oameni dibaci în conducerea politicii noastre externe.

În fine „tout est bien qui finit bien“. Înainte de plecare Comnen a văzut pe Rege care l-a însărcinat să spună la Berlin că *incidentul a fost mai serios decât au crezut unii, și că ar fi bine ca asemenea manifestații neprotocolare să nu se mai întâmple*. În același timp, l-a însărcinat să mai spună că *dânsul rămâne neschimbat în intențiile pe care le-a făcut deja cunoscute la Berlin* (prin Malaxa ?).

Malaxa, căruia s-a acordat de Rege și de Guvern concesiuni mari pentru fabricarea de muniții și de anumite piese de armament (maică, ce afaceri!) a venit acum câțva timp să comande „mașinării“ pentru aceste fabricații, în Germania. A mers direct la Göring și a obținut concursul lui nelimitat¹. Poate că cu acest prilej, să fi făcut subdictatorului german declarații speciale din partea Regelui, în sensul celor raportate în aceste însemnări cu prilejul diferitelor declarații și propuneri făcute de Hitler prin Gh. Brătianu și Comnen.

Făcut azi o lungă vizită lui Schacht cu care am vorbit economie generală și monetară. Am evitat preciziuni germano-române pentru același motiv pentru care am renunțat să văd pe Hitler sau pe Göring: nemții ne-au vorbit clar și răspicat, acum e rândul nostru să răspundem, *și socotesc că n-a sosit încă momentul*. Nu cred că e nimerit, chiar pentru un om lipsit de responsabilitate oficială ca mine, să se angajeze pe o cale pe care nu putem călca încă, și care trebuie rezervată politicii noastre de mâine. Schacht e nu numai foarte inteligent, dar cunoaște și oamenii bine. Pe Mitiță Constantinescu, pe care l-a întâlnit o singură dată la Basel, l-a cântărit cum trebuie². Schacht îi va întoarce vizita la București în septembrie. Dea Dumnezeu să nu-l mai găsească în scaun!). Ne-am despărțit mai prieteni, cu atât mai mult cu cât i-am adus o sticlă de țuică veche, pasia lui.

Vremea s-a îndulcit mult, plouă.

Făcut cunoștința și luat masa ieri-seară cu d-nii Wohltat, Puhl și Soltan colaboratorii intimi ai lui Schacht și degetele mâinii lui drepte. Impresie foarte slabă care se poate rezuma în propozițiunea următoare: noroc pentru oamenii în serviciul unui Stat puternic — pot să-și plătească luxul să fie mediocri, chiar în posturi însemnate, mașina merge singură.

¹ Fabricile germane au cerut pentru comenzile lui Malaxa garanția Reichului. Acesta la rândul lui a cerut o contragarantie bancară prin Dresdner Bank. Aceasta, nevoită să o dea, a pus în mișcare Societatea Bancară. Negociem în momentul de față această afacere care se urcă la peste 400 milioane lei.

² Mitiță guvernatorul va veni în aprilie la Berlin (după câte mi-a spus Comnen).

13 martie. — Ieri după-amiază mare şedinţă la Wirtschafts-Ministerium (Schacht) pentru afacerile Malaxa. Opt domni prezenţi cu Soltan în frunte. Nemţii au început prin a spune că au cu afacerile în România o experienţă care nu-i prea încurajează să se angajeze în afaceri noi. Afacerile se concretizează în contracte şi în obligaţiuni de plată. Românii nu respectă contractele şi nu plătesc la scadenţă. Au citat în sprijinul tezei lor afacerea lui I.G. Farben (furnituri de medicamente) care mai aşteaptă şi azi plata mărfurilor livrate de ani de zile şi chiar afaceri particulare ale lui Malaxa (maşinării pentru fabrica lui de locomotive), care se află şi astăzi deschis pe piaţa germană cu sume importante. „Dl Malaxa, spunea dl Soltan, nu plăteşte şi vine şi ne spune *că ne dă petrol*. Asta e altă chestiune. Acum vrea să facă comenzi pentru utilajul uzinelor de armament pe care le instalează; dar dacă nu va plăti, cum rămâne Reichul, cu garanţia pe care trebuie să o dea industriei germane?”

Situaţia noastră era grea, căci nu voiam nici să discredităm definitiv pe Malaxa, nici să luăm asupra noastră răspunderea corectitudinii şi bunei lui credinţe, pe care — între noi — le considerăm dubioase! Am început prin a pune la punct chestiunea cu neplăţile Statului român, şi am arătat că rea voinţă n-a fost, ci numai neputinţă. România şi-a plătit regulat toate datoriile câtă vreme a avut cu ce. Când n-a mai avut, n-a mai plătit spre marea ei supărare, cum au făcut şi alte State. Această aluzie la carenţele de plată ale Germaniei a făcut să suradă pe nemţi. Le-am explicat mai departe, că acum situaţia economică şi financiară s-a îmbunătăţit în România, şi cum bunăvoinţă a existat întotdeauna, vom putea face faţă de acum înainte la angajamentele pe care le luăm, mai ales pentru apărarea naţională, fonduri speciale fiind depuse în acest scop la Banca Naţională. Nemţii au convenit că situaţia din România, pe care o cunosc foarte bine, s-a schimbat — şi au admis şi ei că trebuie făcută o distincţie între angajamentele noastre de plată până la 1935, şi cele de la acea dată încoace. Cum cunosc prea bine şi situaţia lui Malaxa, şi cum le e frică (şi au dreptate) ca şmecherul să nu dispună în alte investiţii sau plăţi sumele pe care Statul român i le-ar vărsa pentru investiţiile în uzinele de armament, dl Soltan, în înţelegere cu noi a hotărât următoarele:

1) Nici un credit lui Malaxa pentru comenzile şi afacerile lui personale;

2) Credit, cu garanţia Reichului, pentru comenzile privitoare la uzinele de armament, dar cu condiţia ca vărsămintele Statului român să nu

se facă prin Malaxa, până la concurența sumelor de plată în Germania, ci direct industriei germane, prin Bancara și Dresdner Bank.

Am convenit să intervin în acest sens pe lângă Tătărescu îndată după înapoierea mea la București. Cecropid, noul director al Bancarei, a dus foarte frumos negocierile cu Soltan și a făcut cea mai bună impresie asupra neților.

14 martie. — Duminica fiind o zi searbădă la Berlin, m-am dus cu Cecropid să văd orașul *Brandenburg*, leagănul mării Prusiei, la 60 kilometri de metropolă. Drumul trece prin Potsdam și trenul a străbătut distanța într-o oră, strecurându-se printre lacurile pline de farmec pe care Have-ul le umple pe rând cu apele lui domolite și limpezi.

Înconjurat din toate părțile de apă, *Brandenburgul*, oraș de peste 50 000 locuitori, se întinde pe cele două maluri ale Havel-ului și pe o insulă. Apele fiind însă în momentul de față revărsate, orașelul luase aspectul unei improvizate Veneții în luptă cu valurile. Din mărimea trecutului n-a rămas aproape nimic. Nici o urmă despre începuturile viitorilor potenți, care s-au instalat la Berlin de cum a început puterea lor să crească. Singura mărturie a importanței de odinioară o aduc cele 5–6 biserici din secolul al XIII-lea și al XIV-lea, „revizuite” în al XV-lea, și încă și de atunci încoace. Cea mai interesantă e catedrala (domul) și *Nikolaikirche*, amândouă mai vechi, în forma lor actuală. Domul, în stil gotic din primele vremuri ale ogivei, ne înfățișează o fațadă elegantă, cu foarte puține ornamente (figurate) de piatră ce taie ogiva micului portal, și îi dă viață. Un turn cu proporții nemeritate. O criptă frumoasă ale cărei bolți așezate pe coloane scurte, cu capiteli sculptate abia desenează unghiul ogivelor, așa încât curbele au încă farmecul clădirilor pregotice. *Nikolaikirche*, mai veche, se prezintă încă ca o clădire romanică. Sfânta Catharina e cea mai arătoasă dintre toate bisericile orașului. Proporții bune interne. Pe dinafară, un exces de ornamentație caracteristică secolului al XV-lea (în care a fost restaurată), supără ochiul obișnuit să cântărească proporțiile, dar și amănuntele. *Gothardskirche*, *Paulikirche*, *Johannikirche* — toate din epoca de tranziție între romanic și gotic, sunt mai puțin sau mai bine conservate, dar nu prezintă decât un interes documentar. Toate bisericile sunt în cărămidă aparentă. Am putut constata o dată mai mult că, cărămida și roșul care se potrivesc atât de bine cu stilul romanic, nu se împacă deloc cu cel gotic. Pentru zveltețea proporțiilor, pentru ridicarea „navelor” către ceruri, pentru fantezia ornamentelor, arhitectura gotică cere piatră, și nu mai piatră albă.

15 martie. — În timpul precedentei mele șederi în Germania, în august și septembrie trecut, am fost izbit mai ales de unitatea suflătoare, de avântul patriotic, de recâștigarea încrederii în sine, pe care regimul lui Hitler le-a dăruit poporului german. Culese în regiunea Rinului și în partea meridională a Germaniei care s-au dovedit în cursul Istoriei mai sensibile ideologiei naționale, aceste impresii înlăturau cu atât mai ușor pe altele legate de neajunsurile traiului zilnic, și de sărăcia generală, cu cât zisele provincii, mulțumită belșugului lor local, n-au cunoscut lipsurile și mizeria ținuturilor nisipoase și suprapopulate din nordul și nord-estul Reichului. Cu prilejul petrecerii mele actuale în Berlin¹ mi s-au lămurit și părțile mai întunecate ale orizontului hitlerist.

Regimul național-socialist s-a lovit de la început de două mari neajunsuri pe care, deși păreau de neînving, a reușit în mare parte să le ocolească. Aceste neajunsuri au fost lipsa de materii prime și șomajul a peste două milioane și jumătate de muncitori. Lipsa de materii prime a fost și este încă problema cea mai grea de soluționat din cauza situației monetare în care Germania se zbate de la război încoace. Complect sleită de aur și de devize, redusă la „autarhie“ și la „troc“ Germania nu-și poate procura încă nici azi, cu toate tumbel și zbuciumările lui Schacht, decât o parte din materiile prime industriale și alimentare care-i sunt necesare. Lipsa de plumb, de nikel, de aramă, de petrol cu derivatele lui, de grăsimi, și produse animale, de grâu și de orz — e mare. Oricâte rezultate ar fi dat geniul tehnic al nemților în materie de „Erzatz-uri“ deficitul e însemnat pentru sus-menționatele materii. Am putut să constat zilele acestea că, pentru câteva vagoane de petrol, Wirtschafts-Ministerium e gata să facă orice sacrificiu sau să facă moarte de om². Lipsurile neputând fi împlinite pe bazele cererii libere,

¹ E prima oară că vin în Berlin și în nordul Germaniei de la întronarea lui Hitler. Ultima mea trecere prin Berlin a fost la sfârșitul lui noiembrie 1932, în momentul constituirii Ministerului generalului Schleicher, predecesorul și victima lui Hitler.

² Cum Germania ajunsese să importe de la noi aproape numai petrol, în detrimentul cerealelor, și produselor noastre agricole în general, care nu găseau alt debarș, a intervenit o convenție între Guvernele de la Berlin și de la București în virtutea căreia numai 25% din exportul nostru în Germania putea fi alcătuit din petrol sau derivatele lui. Guvernul german a fost silit să semneze această convenție sub amenințarea sistării oricărei trimeri de petrol de la noi. A semnat, dar a căutat să saboteze executarea convenției, făcând tot felul de greutăți mărfurilor exportate de noi în afară de petrol și căutând să majoreze prin tot felul de mijloace ilicite cota trimestrială a petrolului. Căci pentru fiecare trimestru se iau de bază cifrele trimestrului precedent și se stabilește astfel o cotă pentru trimestrul în curs. În momentul de față Germania contestă cifrele noastre și pretinde că pe ultimul trimestru 1936 și pe primul 1937 e păgubită cu o cantitate de petrol în valoare de peste 6 milioane de lei. Cu prilejul comenziilor în curs, de mașini-unelte pentru industria noastră militară, Wirtschafts-Ministerium caută să sporească cota de petrol ce importă de la noi, și se pare că a obținut în acest scop și complicitatea bandei Malaxa.

regimul hitlerist s-a văzut nevoit să reglementeze și chiar să „etatzizeze“ *consumul* materiilor prime deficitare.

Pe de altă parte, și soluționarea celei de a doua mari probleme, a șomajului (în care eforturile dictaturii au reușit mai bine) a cerut un amestec al Statului în repartizarea muncilor, producțiilor și salariilor. O bună parte din șomeri au fost întrebuințați la mari lucrări publice (autostrade, clădiri, canale etc.) iar alta înghițită de Armata reorganizată — dar și lucrările publice și Armata cerând parale multe, în cele din urmă Statul, nevoit să intervină în reglementarea consumului și a producției din cauza *sărăciei generale*, s-a crezut îndreptățit să se înstăpânească și asupra tuturor izvoarelor de venit, de orice fel, din cauza *sărăciei tezaurului public*. S-a ajuns astfel aproape la aceleași rezultate ca sub regimul comunist: deposedarea particularilor de bunurile lor, și etatzizarea indirectă a izvoarelor de producție! După legile și ordonanțele în vigoare astăzi în Germania, deși acțiunile tuturor marilor societăți industriale au rămas neatinse în mâinile proprietarilor lor, aceștia nu pot cumpăra materii prime decât din locul, pe prețul și la timpul indicat de Stat; nu pot fabrica decât produsele determinate pentru fiecare printr-un program oficial și nu le pot vinde decât în locul, la timpul și pe prețul hotărâte tot de Stat. Statul impune salariile¹ ce ur-

¹ Regimul hitlerist nu s-a preocupat numai de reducerea șomajului. Una din principalele lui griji a fost îmbunătățirea soartei celor mulți, a muncitorilor de toate categoriile. Și în această privință a ajuns la rezultate surprinzătoare, cheltuind ce e drept bani mulți — *de unde încă o necesitate de înstăpânire a Statului asupra veniturilor capitaliștilor*. În această grijă a îmbunătățirii soartei celor umili, hitlerismul nu s-a preocupat numai de îmbunătățirile de ordin material precum înlocuirea locuințelor insalubre prin altele prevăzute cu tot confortul modern, crearea cooperatorilor de consum, sporirea salariilor, înlesnirea achiziționării unui mic bun familial etc. — dar s-a mai preocupat și de o ridicare morală, sufletească, a proletariatului. Pe lângă o admirabilă organizare națională a Radiodifuziunii, care pune zilnic la îndemâna fiecărui muncitor o participare la viața obștească a nației și chiar a lumii întregi și o posibilitate de a veni în contact cel puțin cu producțiile artei muzicale și literare — „nazismul“ a mai găsit ceva. A organizat opera socială cunoscută sub numele de „*Kraft durch Freude*“, prin care a pus la îndemâna celor umili și săraci plăcerile până acum rezervate celor bogați. Prin această operă — pe care a organizat-o și a pus-o în picioare Goebbels — fiecare muncitor poate merge la teatru (de câteva ori în fiecare an) pentru prețul de 0,25 pfenige de om, și poate face o călătorie pe an pentru prețul de câteva zeci de mărci. Bineînțeles că favoarea teatrului sau a călătoriilor se întinde asupra întregii familii a muncitorului. Dintr-o statistică recent publicată rezultă că grație organizației „*Kraft durch Freude*“, 800 000 de oameni *care nu se mișcaseră din locul lor*, de la fundația asociației au fost duși unii de la munte la mare, alții de la mare la munte. Mai mult, s-au organizat excursii pe mare, până la Azore, acum se construiește o flotă! *Optprezece milioane de oameni care nu fuseseră niciodată într-un teatru*, au putut să-și satisfacă în fine dorința vieții lor. Toate teatrele au fost obligate să pună un însemnat număr de locuri la dispoziția organizației „*Kraft durch Freude*“, iar pentru vapoare o contribuție însemnată a Statului lichidează deficitul rămas de pe urma modestelor plăți efectuate de beneficiarii călătoriilor. Dar Statul nu rămâne păgubaș, și toate sunt duse în spinare, la urma urmelor de cei bogați, sau mai bine *zis de foștii bogați*.

mează să fie plătite lucrătorilor. Programul de lucru, prețurile de cumpărare și cele de vânzare sunt astfel întocmite încât întreprinderile să-și realizeze exact speșele. De un beneficiu pentru acționari nu mai poate fi vorba, iar când se realizează vreunul, taxe și impozite inexorabile îi canalizează tot spre casele Statului. Proprietarilor de fabrici și uzine le e îngăduit să ocupe, ei și membrii familiilor lor, funcții în întreprinderi, cu un salariu, al cărui maximum e fixat la 3 000 mărci pe lună! Această este situația astăzi, a unui Krupp von Bohlen, a unui Thyssen, a unui Borsig — toți „magnații” atotputernici de ieri!

„Etatizarea” nu se oprește însă la industrie. În agricultură, proprietatea mare n-a fost atinsă, dar după cum în industrie un comisar al Guvernului numit pe lângă fiecare fabrică sau uzină asigură aplicarea noilor măsuri, tot astfel un „custode” îngrijește la fiecare moșie ca „noul curs” să fie respectat. Proprietarul nu poate cultiva decât după planul stabilit de Stat; *el nu poate semăna ce vrea* și trebuie să-și procure semințele pe preț, la locul și în timpul ce-i sunt indicate — și să-și vândă iarăși produsele pe preț, în timpul și la locul, determinate tot de Stat! Proprietățile mari nu mai aduc nici un venit, dar proprietatea „fiind o funcțiune socială”, proprietarul nu-și poate vinde moșia decât cu autorizația Statului.

Dar nici comerțul, nici profesiile libere n-au scăpat de sub „jugul obștesc”. Fiecare comerciant și fiecare liber-profesionist (medic, avocat etc.) trebuie să țină un registru special conform unui formular stabilit de fisc, în care trebuie să însemneze fiecare încasare din cursul anului. Tot ce trece, peste o anumită și strictă limită, trebuie vărsat la Stat. Comerciantul sau liberul-profesionist *depun jurământ* de conformare la prescripțiunile legilor și ordonanțelor, așa încât orice călcare a lor e considerată *ca un sperjur*, și pedepsită — pe lângă amendă — cu închisoare! Mai toți oamenii cu care am vorbit primesc cu resemnare această stare de lucruri, socotind că e „un experiment de socializare”. Nu degeaba se numește doară partidul lui Hitler „național-socialist”! E ceva adevărat în această afirmare cu toată politica ei națională de dreapta, cu toate metodele ei de dictatură a unei minorități care exclude masele de la conducere, e o mișcare cu caracter socialist. Extrema etatizare socială și politică la care s-a ajuns în Germania, nu e după părerea mea umilă, rezultatul unei doctrine socialiste, ci mai mult *necesitatea organizării sărăciei*!

Cine va trăi, va vedea dacă formula mea e justă sau nu.

Fleacuri:

Comnen mi-a povestit că bietul Herbert Gutman care a fondat „golful“ de la Potsdam (Wansee), care a cheltuit cu el 300 000 mărci și care din această cauză fusese ales pe vremuri președintele Clubului pe viață — a fost dat afară din societate, și nici chiar fiii lui n-au mai avut voie să joace!! Plătesc scump bieții evrei trufia lor de odinioară! Acum pricep de ce s-a mutat Gutmann la Londra. Dar nu pricep că mai sunt ovrei care ar putea să plece și rămân totuși la Berlin. Rasă răbdătoare!

Tot Comnen mi-a povestit — ca să-mi dovedească cât de lipsit de tact e Fabricius (ministrul Germaniei la București) — că zisul „diplomat“ nu numai că n-a făcut încă cunoștință lui Mihalache, lui Iunian, lui Madgearu etc., într-un cuvânt a membrilor opoziției „democratice“ dar nici măcar pe a lui Dinu Brătianu, șeful partidului guvernamental! Chiar Dinu Brătianu s-a plâns lui Comnen de această lipsă de elementară politete. E de nepriceput, căci Fabricius mi-a părut în toate împrejurările, dacă nu un om de bun-simț, cel puțin un om bine crescut.

Am fost ieri seară la „Theater des Volkes“, fostul circ Busch, transformat în teatru pe vremuri, de Reinhardt. Acum e închiriat de „Kraft durch Freude“. Sala, cu cele 4 000 de locuri ale sale, m-a impresionat — adică conținutul ei, cele 4 000 de capete de oameni care se agitau. S-a reprezentat pe o scenă imensă, opereta „Graf Luxemburg“ de Lehar! Dacă asta place, maselor!

16 martie. — Comnen a putut prinde la Wilhelmstrasse câteva informații răzlețe din care rezultă că încercarea unei lovituri de dreapta în Ungaria, în fruntea căreia se pusese deputatul Marton, a fost pusă la cale de Partidul Național-Socialist din Germania, sau în tot cazul încurajată de acesta. Așa se explica „mușamaua“ întinsă peste întreaga afacere, lipsa de informații locale precise și faptul că nici Marton, nici vreunul din complicii lui n-au fost arestați. După foile engleze, și chiar după *Temps* o înțelegere specială ar fi intervenit între Germania și Italia, înțelegere ale cărei negocieri ar fi fost duse la bun sfârșit de Göring cu prilejul vizitei sale din ianuarie la Roma. Vicedictatorul german ar fi obținut de la Mussolini să renunțe la ideea unui Stat tampon sub Hab-

sburgi, fie sub forma unei Austro-Ungarii, fie sub a unei Austrii și a unei Ungarii independente; în schimb Germania ar fi renunțat la Anschluss-ul cu Austria, cu toate gălăgioasele manifestații pentru unirea celor două țări, care au semnalat călătoria ministrului de Externe Neurath, la Viena. Scopul înțelegerii germano-italiene ar fi încercuirea Cehoslovaciei prin teritoriul căreia Reichul dorește să-și deschidă un drum spre Ucraina. În înțelegerea de la Roma s-ar fi convenit ca pentru moment Cehoslovacia și România să intre în sfera de acțiune a Germaniei iar Jugoslavia, Ungaria și Bulgaria în a Italiei.

Ziarele din Berlin anunță că Regina Maria s-ar fi îmbolnăvit. S-a crezut întâi într-un accident cardiac, s-a stabilit însă apoi că Regina suferă de un atac de gripă. Regina Marioara și Regina Elisabeta au sosit la București și veghează la căpătâiul Augustei lor Mame.

Măine-dimineață cu trenul de la ora 9,42 (Schlesicher Bahnhof) părăsesc Berlinul, bucuros că mă înapoiez acasă. Patru călătorii peste graniță, în opt luni, m-au cam obosit.

19 martie. — București. De data asta m-am înapoiat din Germania mai puțin entuziast față de rezultatele regimului hitlerist ca în toamna trecută. Văzusem atunci ca să zic așa fațada edificiului, dar nu putusem să pătrund și înăuntrul lui. La Frankfurt, la Nauheim, în regiunea Rinului și la München fusesem omul de pe stradă impresionat de perfectă funcționare a mecanismului, dar nu avusesem prilejul să arunc, fie și numai o privire, asupra angrenajului diferitelor piese.

Acum la Berlin am putut afla multe, din care am însemnat câteva în paginile precedente, și să-mi dau seamă de toată importanța „experienței sociale“ pe care „nazismul“ o încearcă pe spinarea poporului german. Un mare punct de întrebare se ridică în fața minții mele nedumerite. Comunismul cel puțin are pretenția să fi înlocuit regimul capitalist prin altul nou, pe când Hitler se socotește în cadrul tradiției capitaliste și păstrează, pe hârtie, toate principiile economice și politice legate de un regim pe care-l distruge în practică. În locul comunismului nefast și neviabil *dar logic*, Hitler a creat un „etatism“ *ne logic*¹ și ră-

¹ Ne logic, fiindcă a suprimat individualismul, baza și rațiunea de a fi a regimului capitalist.

mâne de văzut dacă cu atât mai mult nu va fi și acest regim nefast și neviabil ca și cel comunist.

Oricât de perfectă se arată organizarea etatismului german, oricât de unanim consimțământul tuturor și de sinceră disciplina fiecăruia față de noua stare de lucruri, oricât mi-a părut de mulțumită de soarta ei pătura de jos și oricât de resemnată cea de sus — mă întreb dacă *starea de echilibru artificial* al componentelor atâtor forțe, va putea fi menținută multă vreme. M-am întors acasă cu sufletul tulburat.

Et il y avait de quoi. Stăm bine într-adevăr! Vecini perpetuu amenințați de colosul rus, care a mai adăugat la tradiționala lui lăcomie și intransigența distrugătoare a comunismului — ne găsim de partea cealaltă în fața „experienței” germane, despărțită de dânsa numai prin câteva mici State-tampoane, fie prietene, fie vrăjmașe dar în tot cazul neputincioase. Ce va da experiența germană nimeni nu poate ști. Am văzut la Berlin multă voință, multă putere de organizație, dar și vădite semne de oboseală. Oricât ar fi de impunătoare aparențele, crăpături au început să se deseneze de-a lungul pereților. Sistarea aproape totală a schimburilor monetare într-o țară deficitară și importatoare, sfârșește prin a duce la grave tulburări în principalele ramuri ale vieții¹ și la o slăbire generală a puterilor de rezistență. Desigur că Germania se armează pe capete, dar Anglia care dispune de alte mijloace, a pornit și dânsa pe calea supraînarmărilor și s-a declarat de curând solidară cu Franța... Pe de altă parte, singura noastră aliată puternică, aceeași Franță, își macină forțele în lupte interne care ar împiedica-o probabil să ne vină în ajutor. Anglia, unica țară normală, bogată și într-adevăr puternică — e atât de departe de noi geograficește și sufletește, încât, în caz de încurcătură nu ne-am putea sprijini pe intervenția ei. Iată-ne dar singuri, izolați, păcătoși și neputincioși, zvârcolindu-ne în fhocirlă pentru fericirea și îmbogățirea politicienilor noștri veroși. Stăm bine. Existența noastră atârână de un fir, dar în Cameră și în Senat numai cuvinte goale și nici o înțelegere a situației. Să mai vorbesc de scârba noastră de presă? Stăm bine și avem un Rege mare! Să ne trăiască totuși, căci poate fără el ar fi și mai rău. S-ar putea oare?

Numai gânduri negre m-au copleșit de-a lungul celor două zile de drum spre țară. Vai, deșteptarea ieri-dimineață la Cernăuți! O gară răioasă cu tencuiala cojită, murdărie pretutindeni, dezordine și larmă.

¹ La Berlin, până și în cele mai scumpe restaurante, calitatea pâinii a scăzut, nu se mai găsesc decât greu anumite alimente și „Selchwaren” — și „Delikatessenhandlungen” atât de numeroase înainte, aproape au dispărut.

Țigănuși desculți, soioși și zdrențuroși urlau gazete de-ți luau auzul; alți vânzători tot atât de spurcați ca țigănușii numai că nu erau desculți tipau limonade, lapte, portocale sau gogoși și mă întrebam cine puteau fi sălbaticii care să pună în gură asemenea murdării. Frânarii, împiegații, polițiștii murdari, împeticiți și nespălați și ei se interpelau la distanță și peste toată această larmă se mai auzea din când în când și câte un chiot de femeie în căutarea unui copil, unui hamal sau unui cățel răătăcit. Spectacol cu adevărat dezgustător! și așa a fost în toate gările până la București. Dar casele, inenarabilele bojdeuci, strâmbe, aplecate, dărăpănate, cu găuri în loc de ferestre, împrejmuite de țăndări, înconjurate de toate murdăriile creațiunii — de o parte și de alta a căii ferate! Dar drumurile, adevărate șiroaie de mocirlă împreunând o groapă cu alta, alunecând după un povârniș pe altul, împănate cu care preistorice trase de boi ca în Africa ? Până și rudimentara Galiție mi-a părut un nec-plus-ultra de civilizație față de sălbăcia țării noastre! Și toate înjosirile pe care cu atâta durere sunt nevoit să le constat, sunt datorite numai oamenilor, căci pământul țării noastre e vesel și mănos, iar cerul senin. De ce n-am fi fost numai noi în stare să urcăm cele câteva trepte indispensabile pe scara progresului?

Am sosit la București pe o vreme minunată. Soare, lumină și căldură. La gară, m-au primit însă familia și câțiva prieteni cu o veste tristă: în lipsa mea a încetat din viață Pia Davila, tovarășul nedespărțit al tineretelor mele. Davila a fost singurul amic pe care l-am avut în viață în adevăratul înțeles al acestui cuvânt: „amic“. Douăzeci de ani am simțit și am gândit la fel. Mai târziu, fără să ne certăm, ne-am văzut mai rar! Gândurile și simțămintele noastre se despărțiseră. Deși în ultima vreme nu ne mai văzusem deloc, dispariția lui mă lovește adânc — e cea mai bună și mai fericită parte a vieții mele care se înfundă pentru a doua oară și pentru totdeauna în negura veșnicie. După pierderea mumă-mii, e cea mai crudă lovitură pe care am primit-o: tot ce mi-a fost mai scump e acum sub pământ!

.....

¹ Răspunsul la această întrebare l-am dat deja în altă parte a acestor însemnări: netrebnicia noastră o datorăm sângelui țigănesc. Suntem într-adevăr singurul neam din Europa corcicit cu țigănii. Toate celelalte popoare sugrumate pe vremuri sub călcăiul turcilor, și mai rău decât noi, s-au ridicat — numai românii, cu sânge țigănesc în vine, au rămas, moralmente și materialmente, pe treapta sclavilor.

Moravurile noastre sunt într-adevăr ciudate și platitudinea politicienilor nu mai știe ce să născocoască. Parcurg „tăieturile“ din ziare pe care le găsesc pe masa mea de lucru și cad peste o dare de seamă a ședinței Camerei din 16 curent: e un adevărat necrolog, și dacă n-aș avea alt izvor de informație aș crede că Regina Maria a murit. Cu prilejul bolii Majestății Sale, s-au ridicat pe rând la tribună reprezentanții tuturor partidelor (și dl Popa, din partidul meu!), dar în loc să se mărginească să ureze grabnica însănătoșire distinsei Suverane, au făcut toți panegiricul ei! „A fost o mare Regină“, „poporul român își va aminti veșnic de tot ce a făcut pentru întregirea neamului“, „rolul ei în război a fost covârșitor“, „a fost o îndrumătoare a artei și a culturii românești (!!)“ — și așa mai departe, discursuri ca la o înmormântare!

Am aflat abia aci în București adevărul asupra stării Reginei. Telegrama înregistrată la Berlin, în care se vorbea de accident cardiac și de gripă n-a fost decât o stupidă acoperire a unui accident mult mai îngrijorător. Mi-am dat seama chiar la Berlin, la dejunul de la Legația română în ziua de 17 martie, că lucrurile trebuiau să fie mai grave decât se spunea, căci în timpul dejunului Principesa de Hohenlohe, sora Reginei, a telefonat lui Comnen ca să întrebe dacă trebuie să plece la București¹. Comnen a telefonat la Cotroceni și a vorbit cu colonelul Brătescu, aghiotantul, care i-a spus că Regina se simțea mult mai bine și că nu era cazul ca Principesa să-și zorească plecarea. Și Brătescu vorbea însă tot de gripă.

În realitate, Regina a avut o *hemoragie stomacală*, ceea ce e lesne de priceput — a speriat-o grozav căci tatăl său, Ducele de Edinburg a murit de cancer, iar tragicul sfârșit al Regelui Ferdinand a rămas și el întipărit în mintea ei. Medicii fac trei ipoteze asupra originii acestei hemoragii: poate, să fie efectul unei tumori (cu atât mai mult că Regina a slăbit foarte mult în ultima vreme și că fața ei a început să ia o culoare specific cașectică² — poate să fie începutul unui ulcer al stomacului — și în fine poate să fie o simplă ruptură accidentală de arteră din cauza eforturilor diafragmatice de tuse, care au precedat hemoragia, căci pacienta începuse într-adevăr printr-o bronșită gripală destul de acută. Medicii nu pot preciza diagnoza lor; s-au adus aparate Röntgen de la Paris (?) pentru un examen mai riguros — vom vedea ce va da. Irina Procopiu pretinde că acum moralul Reginei e mai ridicat, dar că

¹ Infanta Beatrice, sora mai mică a Reginei sosește diseară.

² Mi se spune chiar că s-ar fi constatat ceva la ficat — dar faptul nu mi-a fost confirmat oficial.

la început a fost foarte jos. Și-ar fi adus aminte de „casele de cance-roși” și faptul că pe rând s-au îmbolnăvit și au murit de cancer Mișu, Regele Ferdinand, Merișanu (aghiotantul), Simky Lahovari și cea mai veche cameristă a Reginei — care toți au locuit sau și-au petrecut viața la Palatul Cotroceni — a impresionat-o adânc.

În ultima vreme Regina a mai avut și mari nemulțumiri sufletești și să sufere scene de o neînchipuită violență din partea Prințului Nicolae. Acesta se găsește iarăși într-o stare de adevărat paroxism nervos și vrăjmășit de moarte cu frate-său, e furios și pe mumă-sa fiindcă nu-l ajută îndestul împotriva lui Carol. Cauzele întetirii actuale a sentimentelor permanent ostile pe care de șase ani, Prințul Nicolae le nutrește împotriva Regelui, sunt două: una de ordin familial, cealaltă de ordin politic. Cea de ordin familial e că Prințul vrea cu tot mai multă încăpățănare să-și legitimeze căsătoria sau să obțină pentru d-na Doletti un titlu, și astfel să o poată scoate în lume. Regele opune un refuz categoric, și „Curtea” de la Snagov¹ e în efervescență: înjurăturile și amenințările curg. Se zice chiar că într-o zi junele Nicolae (litle Pig) era să umfle de păr pe Majestatea Sa Regina (Mother Pig) și să-i tragă palme! Cred însă că e numai o legendă, și că lucrurile n-au ajuns până acolo. Dar cum se schimbă toate! Mi-aduc aminte de scena din 1932, când Mother Pig era să mă umfle pe mine, fiindcă — socotea ea — puneam bețe în roate acelorași proiecte ale aceluiași Litle Pig față de aceeași madamă. Familie de nebuni, și pace.

A doua cauză a mâniei lui Achilles-Nicolae, de ordin politic, e în legătură cu relațiile sale cu Garda de Fier. Socotind că Garda de Fier poate să fie folosită la un moment dat împotriva Regelui, Prințul s-a împrietenit cu unii din conducătorii ei și a făcut tot ce a putut ca să le vină în ajutor. Le-a dat materiale de construcție de la Broșteni, le-a dat chiar parale — destule. Mai ales acum, de când Regele s-a stricat de tot cu Garda, aceste legături ale Prințului sunt cât se poate de rău văzute, „sus”.

Probabil că din „Înalt ordin” Tătărescu a adresat acum câțva timp o scrisoare² lui Nicolae prin care îi da să înțeleagă că ar fi în interesul „tuturor” să se mai „aerisească” peste graniță. La această scrisoare Prințul a răspuns că se găsește foarte bine în România și că nu înțelege să plece. Tătărescu nu s-a lăsat însă (se vede că nu l-a lăsat cel de „sus”) și

¹ Prințul Nicolae, cu onorabila d-sale familii, e instalat în vila pe care a clădit-o la Snagov.

² Destăinuirile privitoare la această corespondență între Tătărescu și Prințul Nicolae au fost făcute lui Nicu Ioanid (care mi le-a raportat) de către colonelul Manolescu, omul Prințului.

a scris Prințului o a doua scrisoare, în care-i aducea aminte că făgăduise lui tată-său, că va ajuta pe Prințul Carol să se înapoieze în țară și *să domnească liniștit*¹; dl Guță, carlistul de dată proaspătă, invoca acest solemn angajament ca să ceară lui Nicolae să părăsească țara, *spre a permite lui Carol o domnie liniștită* (!!!) De data asta Prințul a răspuns primului ministru, că nu pleacă de bună voie, și că se va opune cu forța la orice act de constrângere. Are câțiva prieteni bine înarmați, și agenții Guvernului nu vor trece decât peste cadavrele lor și al lui! Unde am ajuns! Acest drastic răspuns al Prințului a provocat o a treia scrisoare a d-lui Guță prin care acesta deplora „neînțelegerea“, protesta împotriva oricărei intenții de „siluire“ și sfârșea prin a cere arțăgosului Prinț o întrevvedere în care „să-i explice“ situația. Prințul a încheiat corespondența printr-o ultimă misivă trimisă d-lui Guță: îl vestea că-l va primi îndată *ce starea sănătății sale o va permite* (Prințul a avut scarlatină acum două luni, pe care o exploatează). Întrevederea n-a avut loc până azi, și Prințul a rămas deocamdată la Snagov, unde fierbe.

Tot printre „tăieturile“ presei găsesc darea de seamă a unei ședințe de la Senat, în care discutându-se nu mai știu ce lege „pentru refacerea creditului“, a venit vorba și de conversiune, prilej cu care inconștientul de Iorga a pronunțat următoarele cuvinte, pe care le transcriu aci, ca urmașii mei să poată constata până la ce grad de platitudine și de înjosire a ajuns domnul cu formula, „eu n-am fost eu“:

„O mare nenorocire (e vorba de conversiune) care a început sub mine dar fără nici un fel de socoteală. Toți țiganii, toți nevolnicii, toți înșelătorii au intrat în legea aceasta a datoriilor.

N-am făcut-o eu: mă scutur! Am și declarat că n-am nici o parte la această lege!

De unde a plecat și de ce a mers astfel — nu zic nimic. Dar oricine a văzut că atunci când eram la Guvern, nici n-am pus piciorul acolo unde

¹ Despre o asemenea făgăduială a Prințului Nicolae n-am știut niciodată nimic. E cât se poate de instructiv pentru vremurile pe care le trăim că această tragică scenă între tată și fiu este evocată de Tătărescu, același onorabil politician care în 1928, ca subsecretar la Interne, a semnat circulara către comandamentele de jandarmenie prin care se dispunea *împușcarea* Prințului Carol în cazul când ar ateriza cu avionul în România. E probabil că pasajul în chestiune, din scrisoarea adresată Prințului Nicolae a fost inspirat, dacă nu dictat, lui Tătărescu de însuși Regele Carol.

se făcea toată târguiala. S-au făcut târguieli sub mine, au continuat sub țărăniști, sub dl Vaida și apoi ați venit dvs. în legătură cu alegerile și ați fost largi cu punga altuia“. Etc. etc. etc.

Bine stimabilă putoare, care-ți ascunzi gura sub o barbă stufoasă ca să nu se vadă cât înghiți, de ce n-ai spus-o atunci? De ce nu ți-ai dat demisia ca să nu fii compromis „de târguielile“ care s-au făcut sub firma d-tale? Ce scârbă de om! Nici cu cleștele nu poți să-l aduni din gunoi! Și în fața acestui țănoș al oportunismului fac tumba toate lichelele politicianismului, ca să pună în serviciul lor nestăvilita lui logoree și aparențele unui talent cu miros de latrină.

Înapoiat aseară am încercat azi-dimineață să pun mâna, la telefon, pe Mitiță Constantinescu; voiam să-l previn înainte de plecarea lui la Berlin, unde trebuie să sosească în ziua de 22 martie, că Cecropid — rămas în capitala Germaniei — e în curent cu multe, și să-l rog să primească pe tânărul meu colaborator, în interesul însuși a tratativelor pe care trebuie să le ducă, în calitatea lui de guvernator al Băncii Naționale, cu Schacht. Spre marea mea mirare aflu că dl Mitiță a plecat de alaltăieri seară — la Paris! Tipic: corcitura de țigan care a ajuns să reprezinte România, nu poate merge la Berlin fără învoirea Parisului și nu îndrăznește să facă pasul pe care interesele noastre cele mai esențiale le cere decât cu „ausweiss“ eliberat de cămătarii de pe malurile Senei, și cu viza pusă de Blum & Co, pe pașaportul lui! Puah, puah, puah! Ne merităm soarta: Guță prim-ministru, și Mitiță guvernator al Băncii Naționale.

20 martie. — În cele aproape două săptămâni cât am lipsit din București, „Politica“ (!!) a mai evoluat. Caut să mă orientez. Mi se spune că la național-țărăniști, încurcătura e mai mare decât oricând. Mihalache ar fi demisionat de la șefia partidului (îndată după plecarea mea) și demisia lui pare a fi irevocabilă așa încât congresul național-țărănist convocat pentru ziua de 4 aprilie va trebui să aleagă un alt șef. Unii vor pe Maniu, alții (oportuniștii și țărăniștii din Vechiul Regat) pe Costăchescu. Prietenii lui Maniu s-au întrunit la Cluj și au cerut d-lui Iuliu să-și lămurească atitudinea. Pare că mulți din ei sunt îngrijorați de perspectivele unei lungi opoziții. Dl Maniu a afirmat o dată mai mult că atitudinea d-sale e lămurită și se încadrează în atitudinea generală a partidului: faimoasele d-sale declarații de la Vinț *ar fi fost făcute cu consimțământul d-lui Mihalache, șeful partidului!* Iată-l și pe Mihala-

che curățit! Nu se știe ce va aduce ziua de mâine la țărăniști: o despărțire între ei și naționalii din Ardeal nu e imposibilă! și-au pierdut capul de când simt că le va scăpa puterea... și posibilitățile de procopseală, perfecționate de liberali! S-au făcut și demersuri pe lângă Vaida pentru a-l readuce în partid ca „șef”. Dl Vaida a răspuns însă de sus, că cine vrea să facă politică cu dânsul, să se înscrie în partidul lui (registru la domnii Ioanițescu, C. Angelescu și Tilea). Pe de altă parte Maniu și Garda de Fier se apropie din ce în ce; mai ales de când se pare că Garda a pierdut sprijinul, fie și intermitent, și simpatiile Regelui.

În legătură cu situația politică, Șonieru îmi povestește că a avut zilele acestea o lungă conversație cu prietenul lui Franasovici. Acesta i-ar fi spus că ei vor să plece, că Tătărescu a oferit de mai multe ori demisia sa Regelui, dar că Regele i-ar fi spus: „Mai așteaptă, îți voi spune eu când”. Franasovici adaugă că Regele n-are o formulă pregătită¹, dar că de la ultimele evenimente, acțiunile lui Mihalache, care erau foarte jos, s-au mai urcat. Mihalache a făgăduit Regelui, în ultima sa audiență că îi va servi pe Maniu *pe tavă*, și că Majestatea Sa care-și dă seama că curentul de dreapta a câștigat prea mult teren, și *îi e frică*, începe să se uite cu mai multă încredere spre stânga. Toate sunt posibile cu Regele nostru, dar pe cuvintele unui Franasovici nu pot pune nici un temei. Știu cât a lucrat după 13 februarie pentru un Guvern Mihalache, știu cât e de lichea și de șperțat, știu că va face tot ce va putea ca să împingă pe Rege spre o soluție care să-i asigure liniștita posesiune a averii câștigate. O singură mărturisire interesantă în spusele lui: *Regelui îi e frică* — și se poate ca împrejurările să fie mai puternice decât influența coțcarilor și a Camarilei. Dealtminte, în halul în care ne aflăm, chestiunea nu mai prezintă nici un interes.

21 martie. — Ieri-seară s-a închis și a patra sesiune a Parlamentului ales în decembrie 1933. Mesajul banal, fără vlagă, cu enumerarea minunatelor legi votate în această sesiune. Nici o vorbă despre *sfârșitul* legislaturii, cu atât mai puțin despre dizolvare, sau despre alegeri noi. Primul ministru, după citirea Mesajului a declarat scurt: „Continuăm să

¹ Spunea chiar lui Șonieru: „De ce nu merge Argetoianu să-l vadă, să-i mai dea un sfat!” Șmecher mai e, bietul Franasovici.

ne facem datoria!“ Poarta rămâne deschisă tuturor posibilităților. Nu m-ar mira chiar deschiderea unei a cincea sesiuni la toamnă. Constituția spune: „Camerele sunt alese pentru patru ani“. Patru ani se împlinesc abia la decembrie viitor, și dacă se admite ca punct de plecare *constituirea Camerelor*, chiar numai în ianuarie 1938! Și să nu uităm lapidara declarație a lui Manolescu Strunga: „Unde mai găsește Regele lichele ca noi!“ Și să nu uităm mai ales că „banda“ nu și-a făcut încă *suma* necesară pentru zilele negre!

S-au votat în ultimele zile legi cu toptanul. Nici măcar titlurile lor n-au ajuns până la urechile deputaților. Cu toată confuzia care a domnit ai mei au putut obține, mobilizând întreaga opoziție, ca legile relative la silozuri¹ să fie retrase. Camera s-a închis, dar șperțaria rămâne deschisă.

Ieri-dimineață a fost Titeanu la mine. A venit cu un splendid automobil. Pe lângă moșia în Romanai și casele cumpărate în București, e proprietarul ziarului *Capitala* și al uneia din cele mai perfecționate tipografii din țară — zice el. Frumoasă carieră mai e și politica. Murtor de foame până în 1933, decembrie, iată-l și pe limbricul de Titeanu milionar! Și n-are nici cea mai mică rușine să se prezinte înaintea mea, deși mă știe că am fost martorul sărăciei lui!

Bineînțeles, a venit la mine pentru o afacere; vrea publicitatea pentru curse și pune la dispoziția Jockey-Clubului o altă foaie a lui *Sportul Capitalei*, care trage — zice tot el — 40–50 000 de numere pe zi. I-am spus că voi supune cerearea Comitetului curselor, singurul în măsură să decidă.

¹ Vasilescu Karpen luase toamna trecută inițiativa înființării unei societăți pentru depozitarea cerealelor în silozuri și pentru garantarea lor. Ne-am întrunit de mai multe ori la Școala Politehnică. Karpen convocase pe Nae Ștefănescu, pe Garoflid, pe Ionescu-Sisești, pe Cămărășescu, pe Pană, pe Sescioreanu, pe mine și pe alții. Am discutat problema în mai multe ședințe și am ajuns la concluzia să înființăm o societate de *încercare*, cu capital mic (100 de milioane), în asociație cu Statul — și să începem cu Bucureștii și cu zona liniei ferate București–Constanța. Berceanu, subsecretarul de Stat de la Agricultură a fost și el convocat la ultima ședință, ca să fie pus în curent cu planul nostru. Ne-a promis tot concursul Guvernului și o lege care să încuviințeze participarea Statului. Legea a fost făcută, dar cu totul pe alte baze: societatea, cu ridicolul ei capital, capătă un *monopol* pe întreaga țară, *monopol pe care putea să-l concesioneze!* Se zice că în dosul lui Berceanu, era firma Dreyfus!) și la urmărirea debitorilor (cerută de Dinu Brătianu și de bancari pentru executarea fără milă a celor intrați în conversiune și rămași înapoi cu plățile.

Matila Ghica (Costiescu) în trecere prin București (e în fruntea serviciului nostru de propagandă în Anglia (?)), dejunează la noi. Vorbim de Londra, mai „frenetică” în ritmul vieții ca oricând, acum în preajma serbărilor Încoronării, la care va participa tot Imperiul. Misiunea românească a fost fixată: Voievodul Mihai, Îrimescu și comandor Fundățeanu. Matila aprobă compunerea misiunii; Familia Regală grecească, atât de influentă la Curtea Angliei nu va putea boicota pe fiul Prințesei Elena, cum ar fi boicotat cu siguranță pe Prințul Nicolae, de pildă. Îrimescu, ca fost bancher, ca fost marinar, ca actual om al aerului și ca anglofon, e și el foarte indicat pentru a nu fi băgat în seamă de englezi. Cât despre Fundățeanu, e bine pretutindeni, fiindcă e modest și bine crescut. Martha Bibescu, care petrece în Anglia găzduită când de Londonderry când de Van Sittard (secretarul permanent de la Foreign Office) a obținut ca Voievodul Mihai să fie găzduit la Buckingham Palace — mare și excepțională favoare, un mare succes pentru Martha, afirmă prietenul Matila. Cu ocazia Încoronării, Baldwin va fi numit „earl” (conte) și se va retrage din fruntea Guvernului. În locul lui va fi numit prime ministre Neville Chamberlain, după cum se știa de mult. La Finanțe, în locul lui Chamberlain se vorbește de sir Samuel Hoare, actualmente prim lord al Amiralității.

Odată cu Baldwin va intra în Camera Lorzilor și Macdonald, deși până acum dânsui n-a consimțit încă — dar se știe că va consimți.

Eduard al VIII-lea continuă să aibă o preșă detestabilă. N-a fost admisă în Consiliul de Regență (lege votată recent de Parlament) în care n-au intrat decât ceilalți doi frați ai Regelui, Regina și Regina Mary. Mai toți prietenii Regelui Eduard care au încurajat romanul cu Mrs Simpson și cu care fostul Suveran împănase Curtea au fost concediați, în frunte cu Ducele Sutherland, „great steward”.

Moartea lui Austen Chamberlain n-a făcut multă vâlvă. Era un om perimat ca și politica pe care a reprezentat-o. A fost unul din ultimii oameni de Stat care se încredeau în monoculul lor și care luau bășicile drept lanterne, vorba francezului. A reprezentat politica de tradiții, de principii, de deliberări în jurul meselor verzi, și n-a văzut că lumea s-a schimbat. Întrupa mărginitul ideal al unui Titulescu, care trebuie să fie nemângâiat de pierderea lui. L-am cunoscut la Londra în 1932, și am păstrat despre dânsul o amintire plăcută: era un perfect gentleman.

22 martie. — Pentru caracterizarea regimului nostru parlamentar consemnez aci cele întâmplate sâmbătă în ședința de la Senat — ultima

ședință a sesiunii. Se discuta una din sutele de legi băgate la mașina de vot. Subsecretarul Bentoiiu de la Justiție susținea proiectul de pe banca ministerială. Deodată îi sare țâfna lui Iorga: „Eih, domnule Subsecretar, nu se vohrrbește așșșa cu Ssenatul, nu se vohrrbește așa cu mihne!“ Replică, ceartă. Paranoicul a început să dea din mâini și din barbă, să asmute toată opoziția împotriva lui Bentoiiu. Majoritatea, care știa că trebuie totdeauna „să menajeze“ pe Christosul de la Văleni, nedumerită nu știa ce să facă. Opoziția cu Iorga în frunte a părăsit incinta. S-a suspendat ședința. Urlete. Bentoiiu a început să plângă — autentic — și și-a dat demisia. Cinci minute mai târziu, toată lumea era împăcată, opoziția s-a înapoiat în ședință, discuția și votarea au mers înainte — ca și cum nu se întâmplase nimic. Demnitate parlamentară, domnule, nu glumă!

Cu toate știrile contradictorii pare că naționaliștii au mâncat o bătaie — e prima mai serioasă — din partea guvernamentalilor, la Gualajara lângă Madrid. Se zice că o brigadă italiană ar fi șterpelit-o, provocând astfel panică printre ceilalți combatanți.

Alexandru Cantacuzino, fiul nr. 2 al Didinei și al lui Griguță, unul din eroii secundari de pe frontul spaniol (n-a murit, n-a fost rănit, dar a contractat o gripă) s-a logodit cu d-ra Milcoveanu, fiica faimosului Milcoveanu din Craiova. „Amorul este orb“ așa încât întrebarea: ce o fi găsit unul la altul nu se pune. Alexandru Cantacuzino joacă un rol important în Garda de Fier. Are un grad înalt, e specializat în chestiunile de politică externă și e trup și suflet devotat lui Zelea Codreanu. Didina îmi spunea într-o zi: „Dacă Zelea Codreanu ar porunci lui fiu-meu Alexandru să mă omoare, m-ar uide pe loc!“ Era să-i răspund că poate se va întâmpla să o omoare și fără să-i poruncească Zelea Codreanu, dar n-am îndrăznit. Evoluția acestui băiat e din cele mai ciudate. A debutat în viață ca fecior de bani gata, a intrat în diplomatie și câțiva ani și-a plimbat snobismul în străinătate între Haga și Washington. Înfumurat, spilcuit și antipatic, se credea mai presus de toată lumea și nu se uita în lături și în jos decât cu dispreț. Deodată, a părăsit diplomația, a renunțat la toate bunurile vieții, și după cum pe vremuri oamenii se retrăgeau în mănăstiri ca să mediteze asupra zădărniceii lucrurilor, s-a retras în sânul Gărzii de Fier și a devenit cel mai fanatic

militant al lui Zelea Codreanu. Egoistul, snobul și îngâmfatul a devenit umil, altruist, dezinteresat. A renunțat la haine, și la cămăși frumoase, a renunțat la săpun, a renunțat la relațiile lui „mondene“. Fanatismul lui gardist s-a dezvoltat pe latura mistică, omul a devenit evlavios, cufundându-se ore întregi în rugăciuni. Muncii cu brațele a preferat exerciții de exegeză pe marginea catechismului legionar și în loc să zgârie pământul la Bucureștii Noi sau la Tekir-Ghiol a preferat să citească și să scrie. Dacă Garda de Fier va ajunge la ceva în țara noastră, Alexandru Cantacuzino se va ridica desigur pe primul pian. Fata pe care o ia de nevastă, e o fetiță oarecare, ce aleargă după un bărbat de câțiva ani de zile, dar interesant este faptul — față de „purismul“ logodnicului ei — că e fiica celui mai desăvârșit escroc din Craiova (a se vedea în Amintirile mele, rândurile consacrate camarilei lui Averescu pe timpul guvernării sale din 1920–1921).

Azi-dimineață inaugurarea expoziției anuale a „echipelor satești“ conduse de Gusti în numele Fundației Principelui Carol. Dare de seamă lungă citită de Gusti, răspuns scurt rostit de Rege. Mă dusesem și eu să văd ce e „aia“. Zgomot mult și treabă puțină. Echipelile culturale trimise în câteva sate în fiecare an nu pot face rău nimănui, și poate chiar că fac mult bine. Dar cu paralele cheltuite — s-ar putea face cu picătura: în loc să ne înhălmăm la o singură întreprindere și să o ducem la bun sfârșit ne atingem de toate, facem câte un pas pe o sută de căi și nu ajungem la nimic, și nicăieri. În jurul Regelui n-am văzut nici azi decât lichelele regimului. Din opoziție nu era aproape nimeni — doar dr. Mezincescu, Trancu Iași și eu. „Che bella compania!“

Știri proaste despre starea lui Poklewski, bolnav de congestie pulmonară.

23 martie. — Ni s-a plătit diurna la Cameră până la 1 august. Anul trecut ni s-a plătit până la 1 octombrie. Să fie un semn că Parlamentul să fie dizolvat în august? Ar corespunde cu termenele legale și de ordin practic pentru ca noul Parlament să poată fi deschis la data constituțională de 15 octombrie. Plata diurnei până la 1 august dovedește în tot cazul că Guvernul socotește că până la acea dată nimeni nu-i va „conturba“ îndeletnicirile. Mai sunt zile frumoase pentru șpertari!

DI Mitiță Constantinescu, guvernatorul Băncii Naționale (îmi sare condeiul de câte ori adaug această titulatură la numele escrocului!), obținând „ausweiss“ de la Paris, a sosit la Berlin, unde — nuanță — n-a fost întâmpinat la gară decât de vicepreședintele Reichebank-ului. „Ausweiss“ de călătorie a obținut omul de la Paris, dar o fi obținut și voie să încheie vreun acord cu Germania?

Nino Mavrodi a fost numit atașat de presă la Budapesta și Alexandru Kirițescu idem la Roma. Două numiri caracteristice ale vremurilor de rușine pe care le trăim și demne de domnia Regelui Carol. Amândoi, escroci notorii sunt creaturile „Camarilei“. Kirițescu, în plus mai e și pederast dovedit. După numirea mea la Ministerul de Interne în 1931, Regele mi-a cerut odată cu „mica subvenție“ pentru ziarul „Cuvântul“¹ și o *mensualitate* de 50 mii lei pentru Kirițescu, pe care am refuzat-o, cu toată politetea. Mai târziu, Regele a obținut-o din fondurile Propagandei, prin Pangal, și toate Guvernele care au urmat au menținut-o. Kirițescu îndeplinea funcțiile de *secretar intim* pe lângă d-na Lupescu: îi corecta scrisorile, căci nu era lipsit de talent literar și mânuia bine condeiul. Mai făcea și spionaj pentru contul Regelui. Nino Mavrodi nu făcea nici măcar atât. Secătură în toată puterea cuvântului, s-a mulțumit în viață cu meseria de pește și a trăit din mila femeilor excitate. S-a căsătorit cu fata ministrului japonez Horigutchi, o delicioasă păpușică care pierduse capul după dânsul. I-a mâncat o sumă de parale și a divorțat. A dat gata apoi pe Elisa Sutu — fără căsătorie — iar acum în urmă s-ar fi logodit cu fata lui Hubrecht, ministrul Olandei. Părinții Hubrecht, care-și dau socoteală de calitatea domnului sunt dezolați, dar fata e îmbrobodită. Nu pot să pricep cum se prind femeile în lanțurile acestui caraghios, căci nu e nici frumos, nici inteligent. Bâlbâit, cu o gură strâmbă și băloasă e dimpotrivă respingător, ca o vietate cu sânge rece. Favoarea de care se bucură în înalt loc pare datorită numai faptului că e fiul d-nei Mavrodi, mare damă de onoare a Reginei, de care de altmintreli Regina a vrut să se scape de mai multe ori, dar pe care Regele a menținut-o cu sila lângă Augusta Sa Mamă. Între d-na Mavrodi și Rege trebuie să fie unul sau mai multe cadavre, căci altfel nu se explica neclintita prietenie pe care Regele o arăta bătrânei beșoandre.

¹ Pe care n-am preocupat-o fiindcă Nae Ionescu îmi era simpatic, și contribuția lui gazetărească era într-adevăr utilă „noului curs“ în care mai speram încă.

24 martie. — Eveniment covârșitor: contele Ciano, ministrul de Externe al Italiei și ginerele lui Mussolini a plecat să facă o vizită la Belgrad d-lui Stoiadinovici. Aceasta dovedește: 1) că raporturile dintre Italia și Jugoslavia s-au îmbunătățit simțitor și 2) că Jugoslavia „oscilează” în politica ei externă — căci degeaba nu s-a dus Ciano la Belgrad — ceea ce se știa de altminteri de mult. Telegrama care anunță plecarea lui Ciano spune că, călătoria ministrului de Externe italian are de scop semnarea unui acord, negociat în vremea din urmă la Roma, prin care se pune sfârșit tuturor rivalităților și neînțelegerilor de ordin etnic dintre cele două țări.

Pe când Ciano aduce la Belgrad sărutul Italiei pe fruntea Jugoslaviei, dl Guță și dl Hodza proclamă la Praga gloria, tăria și solidaritatea Micii Înțelegeri, consolidată și mai mult prin plecarea lui Beșa-Șeba din București¹, cu coada între picioare (ducă-se învărtindu-se). Dl Guță a plecat într-adevăr la Praga, chiar în seara închiderii Parlamentului, nu se știe pentru ce. Probabil ca să se aerisească. Se zice că călătoria sa a fost determinată prin căreva chestiuni în legătură cu armamentul. Alții spun că e vorba din nou de încheierea unei convenții militare cu Rusia de data asta în legătură cu cea existentă între Cehoslovacia și Rusia (așa spune de pildă dl Gh. Brătianu). Eu nu cred. Sunt și unii care susțin că Cehoslovacia ar voi să extindă obligațiunile noastre de asistență (de frica unei agresiuni a Germaniei) și că dl Guță s-a dus la Praga *ca să explice* de ce noi nu putem primi o asemenea extindere. Bătaie de apă în piuă, cu mulți bani aruncați pe fereastră.

Dl Mitiță Constantinescu lucrează la Berlin. Bea vin de Rin și îmbată pe nemți cu apă chioară. Să sperăm că va izbuti să regleze cel puțin chestiunea schimbului mărcii.

„Mare ședință la Camera franceză” e titlul scris cu caractere de oșchioapă în fruntea tuturor ziarelor de azi-dimineață. În realitate un puhoi de vorbe goale, discursuri după discursuri cu prilejul sângeroasei

¹ Dl Șeba pleacă diseară, „cu familia” anunța ziarele.

ciocniri de la Clichy¹. Bineînțeles totul se va termina printr-un vot de încredere în Guvernul Blum. Blum are c... ovreiești dar are c... și ține piept adversarilor care nu numai că nu parvin să-l răstoarne, dar nici măcar să-l intimideze.

Popeștele (Stelică, pentru babe) ne pisează de zece zile cu o serie de articole tâmpite prin care binevoiește să dea țării îndrumări în politica externă. Față de „frecăturile“ (sic!!) dintre marile Puteri, trebuie să ne strângem și să ne consolidăm alianțele — ne sfătuiește discipolul lui Take Ionescu și al lui Titulescu — și să nu ne lăsăm ademeniți *printr-o politică de neutralitate* (dar cine se lasă?). Marele om de Stat mai prevede și o ineluctabilă conflagrație a Europei.

În realitate, niciodată pacea Europei n-a fost atât de puțin amenințată ca acum. Că o spun acum, nu e nici un merit, dar am spus-o deja *astă toamnă*, pe o vreme când toată lumea anunța războiul cu scadență scurtă — și asta e un merit, sau mai bine zis dovada că am văzut clar. Ne aflăm într-adevăr în fața celui mai formidabil bluf pus vreodată la cale. Am fost în ultimele 6 luni în Anglia, în Franța și în Germania și am putut constata în fiecare din aceste țări hotărârea *fermă* de a nu provoca sub nici un pretext războiul. Oroarea războiului e infiltrată în mase, până la cel de pe urmă om, nu numai în Anglia și în Franța, *dar și în Germania*. Oameni demni de încredere care au fost în Italia și în Rusia mi-au spus că și în acele țări domnește aceeași profundă hotărâre de pace. Apoi dacă în Anglia, Franța, Germania, Italia și Rusia nimeni nu vrea războiul și dacă Guvernele acestor țări sunt hotărâte să evite orice prilej de tulburare a păcii, cine va provoca războiul? Țările mici, Belgia, Danemarca, România sau Polonia? O asemenea ipoteză e absurdă prin definiție. Formidabilele înarmări ale Angliei, ale Germaniei, ale Franței etc. nu sunt în realitate bazate pe frica de război și au fost puse la cale pe baza unor preocupări cu totul altele. Enorme investiții prevăzute în planurile acestor țări de înarmare, au avut un singur scop: *soluționarea — în limitele posibilului — a crizei economice și a soma-*

¹ Acum o săptămână comuniștii din Clichy (comună suburbană a Parisului) au împiedicat o reprezentație cinematografică organizată de Partidul Social al colonelului de La Roque. Poliția și forțele Siguranței au intervenit să restabilească ordinea și s-a încins astfel o adevărată bătălie între forța publică și comuniști. Dintre aceștia au fost uciși 4 și răniți vreo 20. Răniți au fost și de partea autorității, între alții, mai grav, dl Blumel, șef de cabinet al lui Blum și mai ușor dl Dormoy, ministru de Interne — veniți amândoi să vadă la fața locului cum decurge lupta.

jului. În acest scop trebuia mărită considerabil producția industrială, mărite și prețurile materiilor prime și sporită circulațiunea banilor. O augmentare artificială a producției mărfurilor sau obiectelor utilizabile ar fi avut însă drept rezultat o scădere catastrofală a prețurilor acestora și astfel o nouă criză în perspectivă. Trebuia sporită fabricația 100%, dar fără o sporire concomitentă a stocurilor de mărfuri. Sporirea fabricației armelor și în general a tuturor uneltelor de război, de la mitralieră până la vasele cuirasate a fost găsită ca cea mai nimerită soluție în scopul urmărit. Fabricația s-a întetit, șomerii au dispărut (în cea mai mare parte), prețul materiilor prime a crescut, iar pe piață nu s-a aruncat un balot de marfă în plus pentru desfacere. Guvernele interesate nevoind să mărturisească scopul real al sporirii fabricației de ordin militar, o presă venală și bine stilată a întreținut neconținut o stare de alarmă în opinia publică și astfel nemaipomenite credite au putut fi aprobate în fiecare țară. Această stare de alarmă abil întreținută prin presă și prin forurile diplomatice a mai avut pentru cei mari avantajul să sperie pe cei mici lipsiți de industrii pentru armament, și să-i facă să-și arunce banii în rezervoarele lor. Statele mici s-au sângerat, ca proștii, și au contribuit astfel și ele la sporirea capitalului pus la bătaie de Statele cele mari. Această atmosferă falsă de alarmă, a fost cu atât mai ușor întreținută cu cât ea convenea de minune și presei, care-și sporea astfel tirajul gazetelor și profesioniștilor raporturilor internaționale — toată șleahta de la Geneva — care-și vedeau situația cu atât mai întărită cu cât soarta acestor raporturi se înfățișa mai tulbure. Soluția găsită de marile Puteri industriale nu este însă decât un paleativ. Nota de plată finală va fi atât de ridicată încât mă întreb cum se va solda bilanțul definitiv. Mai toate Guvernele au adoptat însă deviza: „Après nous le déluge“.

25 martie. — Cel mai deștept român (român?) e astăzi fără îndoială domnul Malaxa. Iată câteva din ultimele sale operații, ale căror date mi-au fost confirmate de înșiși colaboratorii lui *cei mai inițiați* de la Reșița:

Față de necesitatea creării unei industrii pentru armament, unanim recunoscută, Malaxa *s-a aranjat* ca să i se dea o comandă de muniții de artilerie în valoare de *un miliard două sute milioane de lei*. Cum pentru a le confecționa d-sa nu posedă nici măcar locul pe care să-și ridice fabrica, după ce s-a învârtit câteva săptămâni în căutarea unei soluții, a

cedat contractul societății „Astra”. Societatea „Astra” a construit anul trecut o splendidă uzină la Noua, lângă Brașov — dar probabil că tocmai fiindcă posedă o uzină nu i s-a dat comanda ei, ci lui Malaxa căruia s-a plătit imediat din suma sus arătată 200 milioane lei pentru plata mașinilor ce trebuiau aduse din străinătate în vederea confecționării munițiilor. Pentru oricine altul decât Malaxa, afacerea ar fi fost și astfel destul de mănoasă, căci se alegea cu o fabrică importantă plătită de Stat, restul de un miliard acoperind larg celelalte spese de fabricație pentru cantitatea determinată de muniții comandate. Această sumă nu numai că acoperea spesele de fabricație, dar mai lăsa și o marjă de frumos beneficiu, ca dovadă prețul pe care „Astra” a preluat comanda. Malaxa a cedat într-adevăr contractul pe prețul de 1 miliard lei, *păstrând cele două sute de milioane încasate ca comision pentru dânsul*. E de necrezut dar e așa. Cu această sumă căzută din cer, aventurierul a plătit pachetul de acțiuni „Reșița”, cumpărat acum câțiva ani pe datorie precum și pachetul de acțiuni „Astra” cumpărat mai recent — și i-au mai rămas încă bani gheață¹. Iar ca mare acționar la „Astra” va mai participa și la beneficiile furniturii de muniții cedate. Frumoasă lovitură, cum se vede!

O altă lovitură tot atât de frumoasă, a făcut-o amicul Malaxa cu C.F.R.-ul și U.C.B.-ul. Pornindu-se de la același indiscutabil principiu al întemeierii unei industrii naționale, *s-a dat* aceluiași Malaxa un avans de 150 milioane (100 C.F.R. și 50 U.C.B.) pentru înființarea unei fabrici de *tuburi ermetice*, tuburi de care și Căile Ferate și Uzinele Comunale vor avea în viitor nevoie, cele dintâi pentru construirea unui nou pipe-line Prahova–Constanța, cele de al doilea pentru aducerea gazelor naturale din regiunile petrolifere la București. Dar adevăratul miez al afacerii, și adevăratul ei farmec, nu stă în faptul că s-a dat astfel lui Malaxa posibilitatea să-și mai ridice o fabrică cu banii publici. Miezul și farmecul stau în faptul că s-au ridicat totodată taxele vamale asupra tuburilor importate din străinătate, încât *s-a dat lui Malaxa un adevărat monopol pentru aprovizionarea întregii industrii petrolifere — o chestiune de sute de milioane*. O altă și mai frumoasă lovitură, după cum iarăși se vede! Dar dl Malaxa e insașiabil și nu se mulțumește

¹ Malaxa a cumpărat acum 3 ani împreună cu Max Ausnit, pachetul *Steagului* (Staats Eisenbahn Gesellschaft) de acțiuni *Reșița*, pe credit. Acum Malaxa a preluat și acțiunile lui Ausnit, și a plătit totul. Cu *Astra*, s-a făcut acum în urmă tranzacția următoare: un grup compus din *Reșița*, Malaxa și Skoda au răscumpărat 80% din acțiunile societății. Din acest pachet, Malaxa a preluat 25%.

cu atât. Vrea să mai câștige și asupra sumei de 150 milioane încasată ca avans pentru cumpărarea de mașini-unelte. Pertractările lui de la Berlin, cu petrolul (pe care le-am pomenit la timp) nu au alt scop.

Și cum nici o ocazie de câștig nu trebuie pierdută, șperțarul și-a mai băgat nasul și într-o afacere mai mărunță a Reșiței¹. După cum se știe un număr de baterii antiaeriene au fost comandate la Wickers în Anglia, dar camioanele necesare acestor baterii au fost comandate, ele, la Reșița. Cum tirul antiaerian nu se mai reglează, după ultimele perfecționări, direct de la tunuri, ci prin mijlocirea unor aparate automate centrale, acestea sunt instalate în camioane speciale, care se țin după baterii. Fără aceste camioane speciale nici o dirijare a focului nu e prin urmare posibilă. Tunurile sunt gata, dar camioanele Reșiței nici nu sunt măcar puse în lucru fiindcă dl Malaxa se tocmește cu diferite case străine ca să le cedeze comanda *contra comision*, și n-a ajuns să se înțeleagă cu niciuna!

Dacă la toate acestea se mai adaugă și faptul că dl Malaxa e stăpân absolut asupra comenzilor (sute de milioane pe an) de la Căile Ferate², rămâi uimit asupra atotputerniciei acestui om, ajuns să facă ce vrea în această nenorocită țară!

Atotputernicia lui Malaxa mi s-a lămurit însă întrucâtva când am aflat zilele acestea că, pe lângă toate „gentilețele” din trecut, eminentul șperțar a mai cumpărat vila Chrissoveloni³ din Sinaia și a dăruit-o doamnei Lupescu, că a cumpărat de asemenea pe prețul de 18 milioane „palazzina” Reginei Elisabeta din Calea Victoriei și că „a oferit” Regelui un pachet însemnat *din acțiunile întreprinderilor lui*.

De când se ține cu Scanavi, Regina Elisabeta a devenit o gheșeftă-roaică de mâna întâi. E trist de înregistrat — și pe mine mă doare căci mi-a fost simpatcă — dar e așa. Ar fi putut să se mulțumească cu ghehirul nemaipomenit consimțit de Mihalache pe când era ministru al Agriculturii și care i-a adus 90 de milioane pentru moșia Zorleni⁴. Ar fi putut să se mulțumească cu cumpărarea moșiei Banloc la care Statul a contribuit cu 24 de milioane din 32 prin preluarea unui portofoliu

¹ Pe care mi-a povestit-o Boxshal, reprezentantul lui Wickers în România.

² Prin domnii Tabacovici, Macovei, Fulga ș.a., slugile lui, plătite.

³ Cea mai frumoasă vilă din Sinaia, construită de bătrânul Chrissoveloni, după planurile lui Gogu Cerkez. Prin această cumpărare d-na Lupescu devine *vecina mea*, la Sinaia, căci nu ne mai desparte decât un gard!

⁴ Moșia Zorleni a fost evaluată în actul de partaj după moartea Regelui Ferdinand la 30 milioane. Regina Elisabeta și Regele George au protestat energic în acel moment, găsind evaluarea excesivă!

echivalent¹ de la Banca Comerțului. Dar nu s-a mulțumit. Scanavi a împins-o la porcării, căci trebuia să se procopsească și el. Astă-vară, simpatica Domniță a obținut prin Scanavi de la Banca Națională, „darul” unui splendid teren lângă Arcul de Triumf, unde a și început să clădească un luxos palat, cotropind astfel o bună parte din viitorul Parc Național — fapt pe care l-am notat deja în aceste „Însemnări”, cu indignarea cuvenită. Locuința ei din Calea Victoriei devenind astfel disponibilă, Regina Elisabeta a putut să „o treacă” prietenului Malaxa pe 18 milioane, deși o cumpăraseră de la Marie-Argele Polizu cu 12, și cu toată scăderea de peste 50% pe care au suferit-o imobilele bucureștene în prețul lor, în ultimii zece ani. (Această afacere nu s-a încheiat...)

Ce e și mai urât din partea Elisabetei, e că în afară de asemenea afaceri de un ordin special, pe care la urma urmei le-ar putea justifica eterna recunoștință pe care poporul român și Malaxa o datoresc binecuvântatei noastre Dinastii, e că permite lui Scanavi să mai pună la cale și simple escrocherii. Am notat deja în aceste „Însemnări” adevărata contrabandă pe care grecul o face pe scară mare cu obiecte și mățasuri aduse din străinătate cu scutire de vamă, ca fiind destinate Casei Regale. Aflu acum de la rudele lui Scanavi că acesta, având astă-toamnă nevoie de jumătate vagon orez de sămânță pentru Banloc², a obținut un permis de import de câteva zeci de vagoane *de orez decorticat* pe care le-a desfăcut cu un însemnat beneficiu pe piața Bucureștiului.

Abuzuri de felul acesta sunt de altminteri curente în Familia Regală: n-a obținut chiar oropsitul Prinț Nicolae dubla favoare de a-și exporta lemnele de la Broșteni vârsând la Banca Națională numai 10% din de-vizele obținute, și o reducere de 75% asupra transportului acestor lemne pe căile noastre ferate — pe când toate celelalte exploatări de păduri din țară se zbat în cele mai mari greutăți? Dar ce să mai zic; vorba românului, „peștele de la cap se împute”, și când bunul nostru Rege ia cu amândouă mâinile, de ce n-ar lua neamurile lui cu una singură? Un bun cunoscător al *dedesubturilor* „Palestinei” (cum numește Prințul Nicolae Palatul Regal!) m-a asigurat acum în urmă că nu numai Pa-

¹ Statul a preluat un portofoliu de 24 milioane de la Banca Comerțului din Craiova, care a bonificat o sumă echivalentă „Primei Casse de Păstrare” din Timișoara, debitoarea ei. Casa de Păstrare Caracsony, proprietarii moșiei Banloc, a căror creditoare era. Această operație s-a făcut sub Guvernul Tătărescu. Vânzarea moșiei Zorleni efectuată sub Mihalache mi s-a propus și mie în 1928, pe când eram ministru al Agriculturii — dar am refuzat să o închei.

² Contele Caracsony, fantezist „sui generis” a amenajat într-adevăr pe vremuri, destul de întinse culturi de orez pe malurile inundabile ale râului Bega: ele fac și azi mândria domeniului Banloc.

latul Regal!) m-a asigurat acum în urmă că nu numai Regele e co-interesat în afacerile lui Malaxa (după ce a stors atâta vre-me pe Blank) dar că ar fi primit acum în urmă (după preluarea uzinelor de la Dicio-sânmartin) 5 000 de acțiuni „Mica“ de la Gigurtu. Mi-am explicat numaidecât un zvon care a circulat cu insistență la un moment dat, anume acela că Majestatea Sa va desemna pe idiotul de Gigurtu ca ministru de Industrie în viitorul Guvern! O s-o vedem desigur și pe asta!

Și fiindcă am pomenit numele Prințului Nicolae, să însemn aci și rezultatul scrisorilor lui Tătărescu, despre care am vorbit deja, și a căror autenticitate mi-a fost confirmată din toate părțile. Nu știu dacă întrevederea dintre primul ministru și Prinț a avut loc sau nu, dar știu că irascibilul Nicolae s-a potolit și s-a supus în parte. N-a consimțit să plece peste graniță, *de frică că nu va mai fi lăsat* să se înapoieze în țară, dar s-a despărțit vremelnic de d-na Doletti și s-a mutat de la Snagov la Cotroceni. Iubita lui vine și dejunează numai cu dânsul, și și-a instalat un „pied à terre“ la doamna mamă-sa, Prințesa poloneză¹. Probabil că Prințul Nicolae e sleit de parale — cum i se întâmplă foarte des — și că așteaptă o ocazie favorabilă ca să răbufnească, căci pocăit nu poate fi. Deocamdată pare că Regele s-a mulțumit și cu ce a obținut, și că pândește și el o ocazie ca să-și atingă frățiorul la mir.

Luat masa aseară cu generalul Antonescu. E otrăvit și acrit, dar nu se prea deschide. Nici vorbă să se retragă din Armată. E dezgustat și el de tot ce vede și mi-a părut simpatizant cu mișcarea Gărzii de Fier în care vede o reacțiune față de toate turpitudinile în care trăim. „Nu se poate — îmi spunea el — ca reacțiunea conștiinței cinstite a acestei țări să nu izbucnească odată, și mă îngrozesc la ideea unei asemenea izbucniri. Românul e răbdător, dar e crud. Am trăit scene înspăimântătoare în 1907. Să mă ferească Dumnezeu să le mai văd. Toată lumea a fost indignată de omorârea lui Duca, dar cum poți să ceri Gărzii de Fier să nu lovească, când tu autoritate publică faci același lucru? Știi d-ta pentru ce a fost ucis, fără judecată, Ciometi în ianuarie 1934? Fiindcă într-o consfătuire a gardiștilor, în care s-a discutat executarea lui Duca, a cerut pe lângă capul lui Duca și pe al d-nei Lupescu. Atât a fost de ajuns pentru ca dl Gavrilă Marinescu să pună pe Panova și pe Călă-

¹ Bătrâna Tohan a rămas singură, dar Prințesă. Prințul polonez, sătul probabil de farmecele ei, a trecut granița și s-a dat la fund, lăsându-și coroana în grija soției.

torescu să-l curețe. Și crezi d-ta că aceste două lichele ar fi săvârșit acest omor dacă n-ar fi știut că din treaptă în treaptă sunt acoperiți până sus? În procesul de escrocherie intentat mai târziu lui Călătorescu (afacerea cu leii belgienilor) s-au făcut eforturi supraomenești pentru ca complicele din 1934 să fie achitat. Nu s-a putut, dar s-a obținut o condamnare ridicolă, și afacerea a fost pe jumătate mușamalizată. Cu asemenea porniri de sus, nu se poate menține ordinea în țară. Mergem spre vremuri urâte. Mișcarea gardistă a pătruns în Armată, e inutil să o negăm, e un fapt care trebuie constatat: o bună parte din ofițerii tineri sunt gardiști, și numărul va crește din ce în ce!“

Vizita lui Ciano la Belgrad face mare zarvă și în cercurile politice și diplomatice e viu comentată. Nu e nimic: Tătărescu bea bere la Pilsen, Victor Antonescu va merge și el săptămâna viitoare la Belgrad și Mica Înțelegere e mai solidă ca oricând — ne-o spun comunicatele lui Benes, a cărui proiectată descindere pe malurile Savei va pune în curând toate lucrurile la punct. S-o creadă cine vrea.

Telegramele de azi-dimineață înregistrează „noi îngrijorări“ în sferile politice din Occident. Italienii refuză să-și retragă voluntarii din Spania, unde dealtmîntreli generalul Franco pare a trece prin clipe grele. Controlul frontierelor spaniole care trebuia să înceapă la 6 martie, nu va fi stabilit decât la 29 martie, dacă va fi.

În București psihoza zvonurilor fanteziste e mai acută ca oricând. Un fost ministru a venit să-mi spună că Regina Maria a tras cu revolverul — după o ceartă — în Prințul Nicolae și că l-a lovit în burtă. Prințul ar fi pe moarte. Alt domn (care n-a fost încă ministru) mi-a povestit *cu totul confidențial*, că Regina nu suferă de ce s-a spus, dar că s-a paralizat. O femeie paralizată trăgând cu revolverul în burta lui fiu-său, iată un spectacol inedit! În realitate, Regina e aproape bine — de fapt *boală* serioasă n-a avut — și rămâne de lămurit hemorgaia stomacală, care pune un serios punct de întrebare cu privire la viitorul ei. Un alt zvon care a circulat cu insistență ieri, a fost acela că Prințul Paul ar fi detronat pe micul Rege Petru și s-ar fi proclamat Rege al Jugoslaviei! Zvon fantezist bineînțeles, și acesta dar toate aceste zvonuri dovedesc o mare fierbere a imaginațiilor și sunt dovada anarhiei morale în care trăim.

Monseniorul Max Aușnit a cumpărat casa Manu din parcul Filipescu, splendida casă Manu, copie exactă după „hotel de Biron“ din Paris, unde până acum a fost instalat clubul Miliardarilor. E vorba ca clubul să închirieze casa Rioșanu din strada Academiei. Norocul prietenului meu Alecu Rioșanu, care cam trage pe dracul de coadă.

Chirculescu a venit să-mi spună că e pozitiv informat că după ultimele măsuri luate împotriva Gărzii de Fier, Tătărescu a trimis vorbă lui Zelea Codreanu că măsurile n-au fost luate din inițiativa lui. I le-a cerut Regele, și Regele i le-a cerut *fiindcă așa l-am sfătuit eu*. Eu, Regelui, i-am trimis vorbă, prin Zamfirescu și Lupeasca (și am consemnat faptul în aceste „Însemnări“) să nu se vrăjmășească cu această mișcare, dimpotrivă să caute să o canalizeze. Ce lichele! Dar cine a fost pezevenghiul, în această împrejurare: Regele sau Tătărescu? Proverbul românesc: „cine se mestecă în tărâțe, îl mănâncă porcii“, e plin de înțelepciune.

26 martie. — La țărâniști continuă frământările, și nu vor înceta așa de curând. Armand Călinescu, trepăduș al cărui dinamism a încurcat mult ițele partidului său, de câțeva vreme — proclamând la Iași pe Costăchescu „ca a doua personalitate“ a Partidului Național-Țărănesc, a supărat foc pe dr. Lupu care s-a răzbunat asupra lui Mihalache, luându-l la înjurături după obiceiul lui. Ostilitatea lui Lupu pe de o parte, atitudinea lui Costăchescu pe de alta — care încurajează vădit banda Călinescu-Ghelmegeanu-Potârcă, în vederea unei complete înlăturări a lui Maniu, cu riscul unei spărturi în partid și cu nădejdea unei reîntregiri cu Vaida —, au întărit pe Mihalache în hotărârea lui de a-și menține demisia din șefia partidului. Dar oamenii se ceartă, se împacă și se ceartă iar. Madgearu a obținut zilele trecute o împăcare între Mihalache și Maniu (care a și venit pentru 48 de ore la București) — dar nu e exclus să se certe iar. Și Costăchescu s-ar fi împăcat cu șefia lui Mihalache dar cu condiția ca Maniu să înceteze cu ieșirile lui împotriva Regelui și Lupu cu ale lui în favoarea forțelor de Front popular. Lupu continuă să fie supărat. Pentru duminică și-a aranjat „o sărbătorire“ la Arsura în județul Huși, satul său natal, pentru celebrarea a 30 ani de viață politică (!). Se spune că Călinescu, de frică ca Lupu să nu-l înjure prea tare, caută să-i zădărnicească întrunirea, prin Gavrilă

Marinescu. În ziua de 4 aprilie e convocat Comitetul Executiv al partidului pentru alegerea Delegației Permanente (și a „șefului“, dacă Mihalache își va menține demisia); se prevăd mari certuri, căci fiecare subgrupare are pe cineva de exclus, lupta cea mai grea se pare că va fi între „Maniști“ și „Costăchiști“. E probabil însă că tot Mihalache va fi menținut șef — și că certurile vor continua mai departe fără rezultat. Ba da, cu unul, acela de a paraliza complect partidul și a-l îndepărta și mai mult de Guvern.

Fiindcă e vorba de Guvern, sau mai bine zis de succesiunea Guvernului, e interesantă de notat o acțiune specială — în afară de partid — întreprinsă de naționali-tărăniști: aceea de a grupa oameni credincioși politiciii lui Titulescu și supuși Parisului, în speranța că *franzujii îi vor aduce la putere*. Căci atâta speranță le-a rămas, vajnicilor apărători ai „demnității țării“. Așa se explică că Mihalache a pus pe Grigore Sifilipescu pe lista lui la alegerile pentru consiliul comunal din culoarea de Galben; așa se explică multe și mărunte care altfel nu s-ar mai explica.

Jean Th. Florescu „retour d’Espagne“ a venit să mă vadă. Varsă foc și e nenorocit de rechemarea lui. Câte nu mi-a povestit asupra minunilor pe care le-a săvârșit în scurtul timp al misiunii sale! Interesantă mai mult decât povestirea lui e această scurtă informație publicată în *Temps* și pe care mi-a adus-o la cunoștință: „Mr. Jean Th. Florescu le ministre de Roumanie en Espagne, ayant manifesté ses sympathies pour le Général Franco, a été rappelé par son Gouvernement à la suite d’une interpellation au Sénat du chef du parti conservateur, Mr. Grégoire Filipesco“. Interpelarea lui Griguță n-a existat¹, dar există în redacția ziarului *Temps* amicul Tavernier, asociat în politică și în alte afaceri cu Griguță Puță.

Witzleben (director la Soc. Bancară, împreună cu Cecropid) pe care l-am lăsat la Berlin, s-a înapoiat ieri în București și-mi povestește între altele că a întâlnit pe Schulemburg, fostul ministru german la București, și actualmente ambasador la Moscova, și că a stat mult de vorbă cu dânsul. Schulemburg pretinde că mișcarea troțkiștilor e mult mai se-

¹ Jean Th. Florescu a fost totuși rechemat din cauza unei jerbe de flori pe care a depus-o la sicriele lui Moța și Marin. Dar n-a fost rechemat din cauza vreunei interpelări, ci din inițiativa Guvernului român care a vrut să dea un exemplu, în materie, Guvernului de la Roma și de la Berlin!

rioasă decât se crede, și că condamnările la moarte în cele două procese cunoscute au fost o încercare de terorizare și de îngrădire a unui curent foarte primejdios pentru regimul lui Stalin. Troțkiștii reprezintă ortodoxia comunistă și au pentru ei elementele revoluționare cele mai fanatice care consideră pe Stalin ca un trădător al proletariatului, câștigat de burghezie. Troțki, de la distanță, din Mexico, ține toate firele mișcării, și dacă nu s-ar păzi cum se păzește ar fi fost deja de mult trimis pe altă lume prin grija Kremlinului.

După Schulemburg nu încapе îndoială că Stalin și ai lui evoluează repede spre dreapta. Măsuri în acest sens urmează unele după altele. Acum în urmă s-a suprimat în Armată epitetul de „tovarăș“ și nu se mai zice „tovarășe locotenent“ sau „tovarășe căpitan“, ci „domnule locotenent“ și „domnule căpitan“; de asemenea s-a reintrodus salutul obligatoriu al inferiorilor, suprimat de la începutul revoluției. Asemenea inovații nu constituie reforme adânci, dar dau măsura evoluției spiritelor. Schulemburg, adaugă Witzleben, lucra mult la Berlin ca să convingă cercurile hitleriste de necesitatea încheierii unei convenții comerciale între Germania și Rusia, convins că ar fi pentru țara lui singura posibilitate de rezolvare a crizei materiilor prime. Deși propaganda diplomatului german n-a parvenit să clinească anturajul lui Hitler, ideile sale au câștigat și câștigă mult teren.

27 martie. — S-a înapoiat și Cecropid de la Berlin. Vizita lui Mitiță Constantinescu în capitala Germaniei, unde a stat trei zile, a dus la o înțelegere pe chestiunea schimbului mărcii și leilor. Până la devalorizarea leului de astă-toamnă, schimbul monedelor noastre sta pe paritatea fixată prin stabilizarea leului din 1929, adică 40 lei pentru o marcă sau 2 și 1/2 mărci pentru suta de lei. După scăderea primei de 38% față de aur și de devize-aur efectuată asupra monedei noastre în noiembrie trecut, Germania a hotărât să ridice și ea cursul mărcii, și a stabilit unul după care 100 lei nu mai echivalau decât cu 1,85 mărci ceea ce ridică marca cam la 55 de lei. Banca noastră Națională n-a primit această măsură și a protestat împotriva ei, marca nefiind o deviză în sensul acoperirii cu aur; (fiecare definește astăzi devizele cum vrea). Banca noastră a declarat că deoarece marca fusese lăsată în România la liberă negociere, că nu se mai plătea asupra ei prima de 38%, înainte de „revalorizarea“ aului, nu era cazul să se sporească cursul ei cu aceeași 38%, după. Germania n-a ținut seamă de această protestare și a

menținut cursul de 1,85. Și astfel s-a născut un război monetar între Berlin și București. Banca Națională nu mai schimba marca decât cu 37 de lei, pe când Reichsbank-ul o calcula pe 55. Această situație a dat loc la mari greutăți în comerțul nostru cu Germania, atât de important ca volum. Acum dl Mitiță a căzut de acord cu dl Schacht asupra unui compromis: Berlinul nu va mai cota deloc leul la Bursă, iar Banca noastră s-a obligat să menție cursul schimbului în România între 39 și 41 lei, marca. După câte-mi spune Cecropid, soluția ar fi mulțumit ambele părți.

Întru ce privește afacerile lui Malaxa, ele n-au fost încă terminate la Berlin, dar Societatea Bancară a scăpat de ele¹. Garanția bancară, ale cărei modalități sunt încă în discuție, a rămas în seama lui Dresdner Bank.

Mitiță Constantinescu n-a văzut în afară de Schacht, la Berlin, decât pe Göring. Pe Hitler nu l-a văzut. În sferele românești de la Berlin — ca și la București de altminteri — faptul că nu m-am dus să mă căciulesc la Hitler și la Göring, e comentat avantajos pentru mine. Înjosirea oamenilor noștri politici, care merg să primească investiții, când la Paris, când la Berlin, a început să dezguste pe toți.

28 martie. — Citesc în *Neamul Românesc* al lui Iorga care de obicei e bine informat (*Neamul*, nu Iorga) asupra celor ce se petrec la țărâniști, căci Cocoș (Georgescu) își vâra nasul pretutindeni:

„În oficiosul Partidului Național-Liberal *Dreptatea* a apărut aseară următoarea notă: «Urmându-și socotelile sale proprii, ziarul *România Nouă*² continuă sub semnătura d-lui Gh. Ohăbeanu³ campania de intrigi împotriva conducătorilor și unora dintre fruntașii Partidului Național-Țărănesc. În acest scop nu ezită a comite grosolane falsuri istorice ca acele privitoare la *împrejurările în care a venit Guvernul Vaida*. *Însuși dl Maniu n-ar putea să fie decât profund nemulțumit de astfel de denaturări*».

Nota aceasta își are tâlcul ei. Întâi trebuie remarcat că este pentru prima dată, de la despărțirea de dl Vaida, când oficiosul partidului ține să descopere falsuri istorice care privesc pe fostul președinte de Consi-

¹ În afară de vreo 70 milioane garanție, dată mai demult, cu contragaranția lui Dresdner-Bank.

² Ziarul personal al d-lui Iuliu Maniu. Apare la Cluj, de când Vaida a luat cu el *Patria*.

³ Pseudonimul d-lui Zaharia Boilă, frate cu dl Romul Boilă, vestitul skodist.

liu, actualul șef al Frontului Românesc. Or, în preajma congresului, când o parte din fruntașii partidului sunt pentru reîntregirea cu dl Vaida și împotriva acelor care s-au făcut vinovați de plecarea d-sale din partid, faptul își are sigur importanța lui.

Dar nota nu se mărginește numai la atât. Ea-l pune în același timp pe dl Maniu într-o situație foarte delicată când arată că însuși d-sa n-ar putea să fie decât profund nemulțumit de denaturările din oficiosul Bădăcinului“.

...și *Neamul* continuă:

„Pentru a ne da seama de substratul notei apărută aseară în *Dreptatea* și de importanța pe care o are ea în ajunul congresului, trebuie cunoscut următoarele: la 22 martie a.c. a apărut în ziarul tineretului ardelean vaidist de la Cluj, *Ofensiva Română*, un articol «Cine e trădătorul?» scris și semnat de dl dr. Aurel Vlad. În acest articol fruntașul Ardealului, ce a urmat pe dl Vaida, a arătat toate împrejurările în care dl Vaida a primit la 1932 însărcinarea de a forma Guvernul și cum, după treizeci de zile numai după ce și-a dat adeziunea sa pentru un asemenea Guvern, dl Maniu «*prietenul de 40 de ani a aflat cu cale să lovească cu pumnalul în spatele fratelui Alexandru...*»

Cum dl Maniu se afla la apariția acestui articol la Cluj, a ținut să dea, prin oficiosul d-sale o dezmințire d-lui Aurel Vlad. Așa a apărut articolul «Înapoi la drumul drept» din *România Nouă* cu data de 24 martie — adică articolul incriminat de oficiosul d-lui Mihalache, prin nota apărută aseară.

Numai cunoscând acestea vom putea înțelege tot ce va urma de aici încolo până la congres (recte: ședința Comitetului Executiv) în Partidul Național-Țărănesc. Căci nota de aseară din *Dreptatea* respingând, în forma arătată mai sus, felul cum a destăinuit oficiosul Bădăcinului — inspirat de dl Maniu — că a venit Guvernul Vaida în 1932, ziarul d-lui Mihalache a confirmat implicit cele afirmate de dl dr. Aurel Vlad, în *Ofensiva Română*. Iar dacă *Dreptatea* anticipează asupra celor ce ar avea eventual de spus în această privință fostul președinte, afirmând în nota apărută aseară: «Însuși dl Maniu n-ar putea să fie decât profund nemulțumit de astfel de denaturări» — oficiosul d-lui Mihalache nu face prin aceasta decât să provoace pe dl Maniu. Suntem așadar în ajunul marii lămuriri menită să curme o serie de aventuri și să reintegreze Partidul Național-Țărănesc în politica normală a țării. Și această lămurire o va produce cu siguranță nota de aseară din *Dreptatea*.”

În același număr, și sub titlul „Un acord imposibil“, *Neamul Românesc* mai scrie:

„S-a remarcat în toate cercurile politice, noul consemn dat ieri de Centrul Partidului Național-Țărănesc tuturor ziarelor care sprijină politica acestui partid, imediat după plecarea d-lui Maniu din Capitală. Toate aceste ziare au ținut să arate că dl Maniu a părăsit Capitala fără să fi ajuns la un acord asupra tacticii cu dl Mihalache pentru viitor, și că divergențele existente în partid rămânând în aceeași stare, a devenit foarte problematică revenirea d-lui Maniu în Capitală săptămâna viitoare pentru congres. Cum mâine duminică, se țin o serie de întruniri național-țărănesti în toată țara în vederea congresului de la 4 aprilie, este foarte posibil ca divergențele să ia forme concrete, chiar cu acest prilej. De altfel, în Capitală, ele au și început să devină manifeste. La clubul central din str. Clémenceau a fost ieri noapte o busculadă între tineretul care reprezintă diferite curente ce nu se pot înțelege asupra tacticilor de urmat“.

Dl Guță s-a înapoiat de la Praga unde împreună cu dl Eduard (Beneș) și cu Hodza ca grefier, a judecat situația și a pus Europa la cale. Nici o vorbă despre încheierea unei *Uniuni vamale* cu Cehoslovacia și cu Jugoslavia, așa cum se zvonise în București acum trei zile. Dealtmintreli nu văd cum s-ar putea încheia o asemenea uniune fără ca noi și sârbii să fim copleșiți de industria drotoșilor și fără ca aceștia să fie înnăbușiți sub expedițiile noastre de cereale și de vite. Nu s-ar putea înființa decât o uniune vamală, cu vămi! Regișorul nostru a poftit numai decât, ieri, la dejun pe Guțișorul lui (cel care voia să-l împuște în 1928!) și l-a mai primit într-o lungă audiență și după dejun. Se vorbește de o nouă remaniere ministerală. E ciudat cum politica nu mă mai interesează deloc. Mai ales chestiunea schimbărilor de Minister. *Ce importă echipa dacă regimul nu se schimbă?* Și sub domnia șperțului, acesta nu se va schimba.

Aseară alegeri cu luptă mare la Jockey-Club. Cu mari greutateți am scos pe Bujoiu (ginerelul lui Nae Ștefănescu) băiat simpatic și pe dr. Odo-bescu, care de fapt căzuseră și ei. Pe al treilea candidat, pe Bibi Negulescu, latifundiarul Societății Națiunilor de la Haga, n-am putut să-l scot — prea a avut multe bile negre.

Ieri-dimineață am primit o scrisoare de la Trancu-Iași prin care îmi cere colaborarea Partidului Agrar pentru alcătuirea unei liste cetățenești la viitoarele alegeri comunale din București (16 aprilie) pentru reînnoirea unei treimi din Consiliu. Am dat un răspuns evaziv. În ajun, hotărâsem la club cu șefii mei de circumscripții, să nu ne prezentăm în aceste alegeri, în care metodele electorale fiind bine cunoscute, triumful Guvernului este asigurat. În tot cazul înfrângerea noastră. Să ne rezervăm efortul și paralele pentru alegerile generale, care bat la ușă, și în care putem cel puțin culege un număr de mandate.

Astăzi se descopere la Craiova statuia lui Carada. Pe Eugeniu Carada l-am cunoscut târziu; mi s-a înfățișat prin 1900 ca un bătrân subțire și citit. Era în realitate un spirit „femel” și a trăit toată viața acuplat cu Ion C. Brătianu. Dumnezeu îl înzestrăse cu daruri de gospodină pe care le-a pus în slujba casei Brătianu și a Băncii Naționale. Ca toți oamenii de mâna a 3-a, era sectar și autoritar. Fiindcă n-a primit niciodată vreo slujbă în care ar fi trebuit să depună jurământ de credință Regelui, fiindcă n-a primit nici o decorație, fiindcă n-a urcat niciodată scările Palatului — mulți l-au considerat ca un „character”, pe câtă vreme n-a fost decât un biet om otrăvit de ideologia de la pașopt. Era natural ca Partidul Liberal, în care nu mai sunt azi decât oameni de mâna a 3-a să preamărească pe unul de mâna a 3-a. Cu atât mai mult cu cât acest om de mâna a 3-a a fost vreme îndelungată stăpânul partidului, în care a tras toate sforile, din umbra lui Brătianu și a lui Rosetti. Așa cum a fost, a adus reale servicii României, și dacă poate că o statuie e cam mult, merită în tot cazul recunoștința noastră, fie și numai fiindcă a fost un om cinstit și și-a iubit țara și neamul.

30 martie. — Blumenfeld, care de la nenorocirile lui personale și de la boicotarea *Adevărului* se dăduse la fund, a reapărut. Ieri-dimineață s-a reînființat la mine, fercheș și sclivisit. Și-a uitat toate necazurile prin care a trecut, dar e foarte îngrijorat pentru viitor. Acel „fri-chi la mine” jidănesc bine cunoscut, îl acoperă cu văicăreli asupra soartei democrației. După dânsul totul este pierdut, în țara noastră, pentru democrație, și avem de ales între două dictaturi: a Regelui cu d-na Lupescu și a lui Zelea Codreanu. Țărăniștii — tot dl dr. Kalman vorbește — sunt niște proști și nu știu decât să se certe cu liberalii, când nu

se ceartă între ei. Mihalache e un om cumsecade și cu bun simț, dar nu vede mai departe decât lungul nasului. Madgearu e un nebun... În loc să profite de faptul că opinia publică era cu el — tot dl dr. vorbește — a provocat pe Cancicov la un duel parlamentar inutil și s-a făcut de râs, căci Cancicov e mai bun avocat decât Madgearu și a fost documentat tocmai de oamenii pe care Madgearu îi instalase la Ministerul de Finanțe, și pe care i-a câștigat. „Știi că m-am certat cu Madgearu și că iar nu vorbim?” Am mărturisit lui Blumenfeld că nu cunoșteam această mare nenorocire națională, și că o deploram. Ilustrul doctor s-a întins apoi asupra raporturilor dintre Maniu și Zelea Codreanu, pe care a fost Zache Boilă („Ohăbeanu“ de la *România Nouă*) să i le destăinuie. Între Maniu și Zelea Codreanu nu e un legământ dar e o înțelegere. Maniu știe bine că dacă mâine Zelea Codreanu va fi dictatorul țării românești, nu va face apel la dânsul, dar mai știe că în acea zi se va fi sfârșit cu Regele și cu d-na Lupescu, și atât îi ajunge. Blumenfeld vede o confirmare a acestei înțelegeri în desolidarizarea lui Zelea Codreanu de atacurile pornite de Maniulescu împotriva lui Maniu. Și a mai avut una dintr-o conversație avută de Thierry (ministrul Franței) cu Regele după înapoierea sa din Franța. Thierry a găsit pe Rege foarte montat împotriva Gărzii de Fier. „Poftim, a spus Regele, acum domnii de la Garda de Fier s-au unit și cu Maniu!” Cum a ajuns Blumenfeld să știe ce a vorbit Thierry cu Regele, e o problemă care rămâne generațiilor viitoare de rezolvat, dar eu am înțeles în fine tâlcul vizitei sale la mine: grija de a face atmosferă în jurul înțelegerii Maniu – Zelea Codreanu, ca să se convingă de dânsa și Regele și să învâluie și Garda de Fier în ura pe care o poartă lui Maniu! Manevra dealtmintreli pare că a prins, și toate măsurile care se iau zilnic împotriva gardiștilor (la Cernăuți au fost condamnați câțiva studenți legionari de către Consiliul de război la 3 și 5 ani închisoare pentru simpiă bătaie) nu sunt decât repercuția fricii Regeiui față de această unire Maniu – Zelea Codreanu, unire care n-a existat de altmintreli decât în imaginația zbirilor și lichelelor care informează Palatul. Știu și eu ce se petrece la gardiști și știu că n-au nici *legământ* nici *înțelegere* cu nimeni. Sunt acțiuni care le sunt simpatice și altele care le sunt antipatice. De când relațiile lor cu Regele s-au răcit (și s-au răcit de tot), acțiunea lui Maniu le e simpatică, și le convine, și atâta tot. Acum, „democrația integrală” a găsit în ura Regeiui împotriva lui Maniu, o armă nouă cu care să lovească în Garda de Fier. De aci atmosfera pe care vor să o facă în jurul raporturilor dintre Gardă și Maniu. Luptă bieții oameni cum pot. M-am ferit să spun lui

Blumenfeld că dacă el ține pe țărâniști drept proști, drept și mai naivi țin eu pe gardiști.

Patriarhul, muzica și cultura:

Alaltăieri duminică a fost un concert de muzică religioasă la biserica Visarion. A asistat și Patriarhul Miron Cristea. După concert, s-a sculat să spună și el câteva vorbe, fără să i-o ceară nimeni. „Noi preoții din Ardeal am fost nevoiți să învățăm de toate, căci așa erau vremurile. Eu unul am învățat mult, și pot să spun că am o bună cultură, chiar o foarte mare cultură (!!) și m-am interesat mult de muzică. Muzica a fost întâi religioasă. Astfel la Nanking și la Peking, *în India...*“ A fost o veselie generală, și oamenii abia-și puteau ține râsul. Istorioara mi-a fost povestită de soția mea, martoră a neprevăzutei scene. Patriarhul a termina spunând că-i place muzica religioasă dar că nu-i place cealaltă... „cum să-i zic?“ — și după clipe de gândire, imitând cu degetele zgomotul castanietelor — „da, da, senzuală, da senzuală...“ și îi lăsa gura apă!

31 martie. — În *Universul* de azi citesc un interviu al drotoșului Kamil Kröfta prin care se felicită și felicită Mica Înțelegerere pentru marele succes reputat prin... încheierea acordului italo-jugoslav! Kamil pretinde că acordul a fost semnat *cu știrea* celorlalte Puteri ale Miciei Înțelegeri — cu consimțământul lor, nu îndrăznește nici el să spună.

Dar în același număr al *Universului* mai citesc și un foarte judicios articol din care rezultă că România și Cehoslovacia n-au fost consultate pentru încheierea acordului de la Belgrad, conform Convențiunii pentru organizarea Miciei Înțelegeri, din februarie 1933. Și cum cenzura veghează, mă întreb cine spune adevărul, *Kroftaiul* de la Praga, sau *Universul* de la București? Efervescența produsă prin semnarea acordului italo-jugoslav, efervescență care e departe de a se fi calmat, răspunde cu prisosință la întrebarea mea, și dacă lucrurile stau cum stau — să nu uităm că și acordul jugoslav-bulgar a fost semnat tot fără respectarea formelor prevăzute în actul de la 1933 — naște o a doua întrebare: ce a mai rămas din Mica Înțelegerere?

Ca să mai consolideze ce a rămas, vicleimul Miciei Înțelegeri s-a pus ieri în mișcare. Antonescu Victor cu ai săi și Krofta Kamil cu ai lui au

pornit spre Belgrad, unde va sosi duminică sau luni și Beneș Eduard, Doktor. Cu surle și cu tobe vor proclama încă o dată virtuțile unui organism hodorogit. Dar nimeni nu mai ține seamă de vorbăriile acestor caraghioși.

Mă întreb de multe ori de ce Mica Înțelegere pe care nu numai că am aprobat-o ca o concepție politică, când a fost întemeiată, *dar pe care o aprob și acum*, și pe care o consider ca o formație politică indispensabilă echilibrului Europei Centrale, mi-a devenit atât de antipatică? Răspunsul nu poate fi decât unul, și motivele de repulsie sentimentală pe care le constat la mine ca și la atâția oameni cumsecade față de organismul diplomatic creat de Take Ionescu și de Pasici sunt aceleași care au îndepărtat atâta lume de frumoasa și utila concepție a Societății Națiunilor: și Mica Înțelegere și Societatea Națiunilor au căzut pe mâna lichelelor și profitorilor și antipatia naturală provocată de „protagoniști” se răsfrânge și asupra instituțiilor.

Hitler s-a împăcat cu Ludendorf. E un eveniment important în Germania căci generalul Ludendorf, cu toate nebuniile lui¹, continua să fie o figură populară în Armata germană și vrăjmășia lui față de naționaliștii încurca raporturile dintre casta militară și Hitler.

2 aprilie. — Dinu Arion îmi raportează o interesantă conversație pe care a avut-o cu monseniorul Cisar, arhiepiscopul catolic din București. Au vorbit despre stările politice din Ardeal și despre popularitatea diferitelor curente. Cu acest prilej, Cisar a mărturisit lui Arion că popularitatea lui Maniu s-a mistuit complect. De unde înainte, în fiecare sat, copiii ieșeau înaintea drumeților strigând „Maniu, Maniu”! și agitând mici stegulețe de hârtie, acum nu se mai vede unul. Nici oamenii mai bătrâni nu mai vorbesc de Maniu. Solidaritatea dintre catolici și uniți fiind cunoscută, mărturisirile lui Cisar sunt prețioase; cu atât mai mult cu cât se știe că popii catolici sunt bine informați. Întrebat de Arion dacă Vaida are curent pentru dânsul, Cisar a răspuns: „Da, are,

¹ După câteva încercări ratate în politică, după război, Ludendorf s-a retras într-o vilă lângă München, s-a însurat cu o damă tânără și a fundat „paganismul” ca o religie nouă, în Germania. Noua religie, printre „zeițele” căreia e și doamna Matilde Ludendorf, n-are mulți aderenți, dar aceștia câți sunt, scot o revistă *An der Quelle Deutscher Kraft* prin care duc război de moarte evreilor și... ieziștilor. Și până acum au combătut și pe Hitler.

mult mai mult ca Maniu, acum. Da drept să-ți spun în Ardeal *nu mai domină nimeni*, oamenii sunt în marea lor majoritate nedumeriți, și rămâne ca cineva să-i câștige. Lumea e în căutare după un om...“ Cunosce cântecul: după un om care să fâgăduiască ce nu le-a dat alții.

Vicleimul Miciei Înțelegeri a sosit la Belgrad. Dr. Krofta Kamil a declarat „presei“ că se bucură nespuse „de a ne regăsi la Belgrad“. Ce bucurie și pentru noi! Eram foarte îngrijorat ca nu cumva să se plictisească pe malurile Savei. Sper că va petrece bine și „omul nostru“, dl Victor Antonescu. Telegramele de azi-dimineață ne aduc la cunoștință că dl Stoiadinovici a pus pe colegii săi, român și cehoslovac, în curent *cu negocierile pe care le-a dus cu Italia și cu rezultatul lor*. Foarte frumos, dar cum rămâne cu interviul d-lui dr. Kamil prin care a declarat că a fost informat pas cu pas despre negocierile Jugoslaviei? Cum rămâne cu dispoziția pactului Miciei Înțelegeri în virtutea căreia nici una din părțile contractante nu poate semna un act cu o terță Putere, fără asentimentul prealabil al celorlalte două? Un asentiment „post factum“, nu e un asentiment, căci e impus prin faptul că refuzul lui ar însemna o ruptură.

Dejunat ieri la Văllimărescu, fost ministru la Riga, împreună cu Vișoianu și Solacolu (fost atașat de presă la Roma) alți doi parăponisiți ai lui Titulescu. Paraponul lor căuta o îndulcire în vestea, pe care căutau să o confirme despre încheierea unei convenții militare cu Rusia, *marea idee*, care, pentru ochii lumii a determinat căderea lui Titulescu. E un fapt că se vorbește mult despre încheierea unei asemenea convenții, se zice chiar că Tătărescu ar fi semnat-o la Praga, și că n-ar fi mers acolo decât ca să o semneze. Mie tot nu-mi vine să cred, și nu voi crede că o asemenea convenție s-a semnat până nu voi afla-o pe cale oficială. Că Rusia ne-ar recunoaște cu acest prilej, definitiv și pe față, anexiunea Basarabiei, e o glumă. De fapt o recunoaște și azi, și cu Sovietele trebuie să te mulțumești cu ziua pe care o trăiești, căci nu știi ce aduce cea următoare, oricâte iscălituri și giruri ai avea la mână.

Telegrama de la Londra anunță arestarea lui Rakovski la Moscova. *Sic transit...*

Dacă jumătate din câte se spun sunt adevărate, potlogăriile de la Radiodifuziune amenință să ia proporții mari, oricât s-ar căzni stăpânirea să le acopere. După ce a fost exoflisit de la direcție Pamfil Șeicaru, acum și-a dat demisia și Nae Condeescu, general, aghiotant și confident al Regelui. Nu cred că Sir Nae¹, băiat bun și simpatic să fie un hoț, dar nu e exclus ca între două păhăruțe, de prietenie să fi aprobat ce i se cerea. Lumea se întreabă dacă generalul Amza pus acolo ca să facă ordine, n-a primit și misiunea să tragă o mușama națională peste toate afacerile făcute...

Ieri s-a inaugurat cu alai „Institutul de Istorie Universală”, instituție inutilă dar anodină, înființată de curând printr-o lege ca să se mai dea o pâine lui Iorga. D-rul Angelescu, într-un discurs de o scârboasă platitudine, s-a tăvălit la picioarele paranoicului, te întrebi pentru ce. Dovada că e un prost și-o lichea era de mult făcută, și acest nou efort era de prisos. Paranoicul, tratat de geniu, de mare cărturar, de fenomen național și internațional, nici n-a mulțumit măcar, în răspunsul său, și s-a mărginit să făgăduiască că va reforma Istoria Universală, cu ajutorul fiicei sale Liliana (sau așa ceva). La această ceremonie inaugurală n-au asistat, nu e vorbă, decât câțiva stipendiați ai Ministerului Instrucțiunii.

Mi se relatează un fapt ce caracterizează admirabil regimul sub care trăim. Apostol Ștefănescu, condamnat cu sentință definitivă la 1 an și 1/2 închisoare pentru furt, a fost numit și menținut primar al comunei Lehliu (Ialomița). Un grup de cetățeni (nu se știe dacă concurenți la primărie sau la furt) a făcut contestație în Justiție împotriva numirii lui Ștefănescu; judecata este sorocită pentru ziua de 10 aprilie la secția V a Curții de Apel din București, și acum, vine frumosul: *primarul escroc* (dar liberal) *va fi apărut în justiție de avocatul Patriciu Popescu, secretarul d-lui Aurel Benteoiu, sub-ministru la Justiție!*

Zizi Cantacuzino — Grănicerul îmi povestește că pe ziua de 26 martie a scris o scrisoare „politică” lui Gavrilă Marinescu. Scrisoare în sti-

¹ Decorat cu un ordin englez de care e foarte mândru și care i-ar conferi titlul de „sir” dacă ar fi englez (Condeescu, nu titlul!)

lul lui, bineînțeles, cu cruci și Dumnezei, cu trivialități și cu glume, dar prin care îi spunea că Guvernul greșește, cu prigoana „gardiștilor“, cu închiderea și cu maltratarea lor, fiindcă *el*, oricât ar fi de împăciuitoar, nu-i mai poate ține în frâu. „Ne aflăm exact în aceeași situație ca în 1933 — își termină scrisoarea Zizi — și atunci am scris lui Duca ca să-l previn, și s-a șters la c.. cu scrisoarea mea. Am făcut acum în urmă trei rapoarte Regelui și s-a șters și el la c.. cu ele. Acum îți scriu ție, că te-am avut sub ordine, și nădăjduiesc că nu vei face ca Duca și ca Regele. Nu uita: suntem ca în 33, și te previn“. Zizi pretinde că scrisoarea lui a făcut mare efect: Poate de răs?

Frigul continuă, pomii sunt în flori, îmi e frică să nu avem nici anul acesta fructe.

3 aprilie. — Comitetul Executiv al Partidului Național-Țărănist s-a întrunit ieri dimineață. Mihalache și-a dat *irevocabil* demisia recomandând în locul lui pe Maniu. Prevederile mele, cum că demisia lui Mihalache, anunțată deja de mai multă vreme, era numai un șantaj la adresa Coroanei, par a fi fost astfel înșelate. Zic „par“, căci chiar acum după demisia „irevocabilă“, tot nu sunt convins de sinceritatea gestului și totul nu-mi pare decât *teatru*. Să așteptăm până la sfârșit. Să dea Dumnezeu să ajungă Maniu șef din nou, căci se vor mai limpezi atunci poate multe în viața noastră politică.

Însemnez aci după *Universul*, cele întâmplare ieri:

„Ședința Comitetului N.Ț. a fost deschisă ieri-dimineață la orele 11. Au participat toți fruntașii partidului inclusiv Iuliu Maniu. Se observă multă neliniște. În sala de ședințe participanții s-au grupat după diferențele nuanțe; maniștii de o parte, lupiștii de alta, separat grupul Costăchescu-Potârcă-Armand Călinescu, la care s-a adăugat și dl Gică Măcărescu, și apoi apropiații d-lui Mihalache.

După deschiderea ședinței dl Mihalache a luat cuvântul ca să-și anunțe Comitetului demisia. A luat șefia cu încrederea că unitatea partidului nu va fi niciodată zdruncinată de¹ acțiuni izolate și a făcut toate eforturile ca să păstreze această unitate. Dar acțiunile izolate au căpătat

¹ Reproduc întocmai, după *Universul* respectând barbarismele și greșelile de sintaxă obișnuite marelui „ziar românesc“.

în ultimul timp un caracter tot mai accentuat și eforturile d-sale au devenit inutile. În aceste condiții nu înțelege să mai rămână la conducere. Oferă locul altuia căruia Comitetul îi va da încredere și-i va *aprobă modificarea statutelor* ca să-i îngăduie o mai largă putere în ce privește menținerea disciplinei.

După dl Mihalache a luat cuvântul dl dr. Lupu care a cerut Comitetului să respingă demisia și să-i acorde (d-lui Mihalache) din nou toată încrederea.

Aceleași lucruri le-au cerut apoi pe rând, în cuvântări scurte, domnii Mihai Popovici, Virgil Madgearu și prof. Costăchescu.

Toți și-au exprimat deplina încredere în șefia d-lui Mihalache și l-au rugat să renunțe la hotărârea luată.

S-a arătat că s-a pus de mult chestiunea modificării statutelor, în sensul de a se desființa comitetele regionale. Comitetul are a se ocupa de această problemă a cărei soluționare i-ar da satisfacție d-lui Mihalache.

Dl Iuliu Maniu de asemenea a cerut d-lui Mihalache să rămână mai departe șef al partidului. A adăugat că tot răul vine de la faptul că *dl Mihalache n-a adoptat tactica sa*.

Dl Mihalache a luat din nou cuvântul ca să arate că hotărârea d-sale e luată definitiv și că nu înțelege să revină în nici un caz. Propune apoi Comitetului *alegerea d-lui Iuliu Maniu ca șef al partidului*.

Ședința s-a ridicat la ora 2 urmând să se continue după amiază la ora 5.

La ora 3 d.a., dl Maniu s-a dus la dl Mihalache acasă. Întrevederea a durat aproape două ore. Se pare că după această întrevedere dl Maniu s-a convins că demisia d-lui Mihalache e un fapt împlinit. Întors la Athénée-Palace, d-sa a avut întrevederi cu o serie de amici cărora le-a comunicat nestrămutata hotărâre a d-lui Mihalache.

Înainte de ședința de după amiază, toate grupările, pe persoane au ținut consfătuiri în vederea atitudinii ce trebuie luată față de gestul d-lui Mihalache. Consfăturile au început de la masă, luată la restaurante diferite. Astfel lupiștii au fost la «Continental», ardelenii cu domnii Maniu și Mihai Popovici la «Splendid Park», iar grupul Armand Călinescu-Potârcă tot la «Continental», dar separat de lupiști. Afară de acest ultim grup, toți ceilalți par hotărâți să asculte sugestia d-lui Mihalache și să aleagă pe dl Iuliu Maniu șef al partidului.

Ședința de după-amiază nu s-a mai ținut deși la 5 Comitetul era adunat, întreg, în sala de ședință. La ora 5½, dl Mihalache a anunțat că nu

mai participă la dezbateri până a doua zi, când se va cere Comitetului să primească demisia sa și să procedeze la proclamarea ca șef a d-lui Maniu.

Seara domnii prof. Costăchescu, Armand Călinescu, Potârcă și alți șefi de organizații s-au întrunit la hotel «Splendid» unde au discutat situația în vederea eventualității alegerii d-lui Maniu ca șef. Consfătuirea a durat până târziu noaptea. S-a hotărât să se aștepte ca majoritatea să adopte o soluție și apoi să se reia discuția cu privire la stabilirea unei atitudini a grupului.“

În afară de aceste informații ale *Universului* mai pot să adaug că situația e departe de a se fi clarificat, până azi-dimineață. Cu cât aflu mai multe, cu cât mă întorc în convingerea mea că cel puțin Mihalache și Maniu joacă teatru. Mihalache vrea să obțină nu numai dizolvarea comitetelor regionale (de fapt nu există decât unul singur, al Ardealului), dar și *dreptul pentru șeful partidului de a desemna prefecții, deputații și senatorii pe întreaga țară*, drept până aci rezervat organizațiilor locale. Se zice că Mihalache ar fi luat, față de Rege, angajamentul să obțină de la partidul său această modificare statuară pentru ca influența lui Maniu să fie cu totul anihilată în eventualitatea unei viitoare guvernări. Se înțelege de la sine că Maniu nu va primi niciodată o asemenea „capitis diminutio“, și că toți ardelenii fac bloc în această privință în jurul lui. Mihalache ar fi demisionat „irevocabil“ în nădejdea că pretențiile sale vor fi totuși până la sfârșit satisfăcute, partidul știind bine că alegerea lui Maniu ar determina foarte probabil o sciziune și în tot cazul permanentizarea tuturor în opoziție. Maniu pe de altă parte, tocmai ca să nu se rupă partidul, ar dori rămânerea lui Mihalache în fruntea lui, *dar obligat să facă politica sa*. Sunt și oameni care spun că în fond Mihalache și Maniu ar fi înțeleși să tragă chiulul Regelui, adică Maniu să primească *pe față* formula lui Mihalache, iar pe *dedesubt* să desemneze tot el demnitarii și parlamentarii din Ardeal. Trebuie să nu cunoască cineva pe Maniu pentru a-l bănuî că s-ar putea încrede în Mihalache!

În momentul în care scriu aceste rânduri „pertractările“ continuă, și un rezultat final nu se va afla decât mâine, când va cădea cortina asupra ultimului act al piesei. Deocamdată d-rul Lupu se agită nebunește, ar vrea șefia pentru el, dar simte că nu o poate culege și luptă din răputeri pentru Maniu. Pe Mihalache nu-l poate suferi: „E un dobitoc, e un dobitoc“ — tot repetă simpaticul doftor, pe un ritm accelerat — „e un dobitoc, trebuie să plece și să vină Maniu, să i-o băgăm Regelui, f....

mama lui, până la cot!“ În schimb, Costăchescu și ai lui declară că părăsesc partidul dacă revine Maniu în capul lui. Cum se vede sunt multe chestiuni „de principii“ care despart diferitele grupulețe din marele Partid Național-Țărănesc, care și-a închinat, cum se știe, toate puterile „intereselor permanente ale țării“!

La Belgrad, Consiliul Micii Înțelegeri prezidat de data asta de dl dr. Kamil, și-a încheiat „lucrările“ care s-au limitat probabil la redactarea unui comunicat pe puncte (sunt ! 1). Comunicatele sunt forța Micii Înțelegeri, și specialitatea secțiunii cehoslovace a acesteia. În afară de o nouă afirmare „a tăriei“ întreprinderii și de aprobarea convențiilor Jugoslaviei cu Italia și cu Bulgaria (mieux vaut tard que jamais), cele 11 puncte cehoslovace sunt curată peltea; se repetă lucruri răsuflăte și se mai trage o limbă Franței, care trebuie să fie ea însăși scârbită de atâta platuritudine.

Martha Bibescu a publicat un articol asupra *memoriilor* Reginei, într-un ziar din Paris, articol care a fost reprodus în *Le Moment* acum câteva zile, și în jurul căruia s-au făcut tot felul de comentarii. Articolul e vădit măgulitor pentru talentul Reginei, dar Martha nu poate renunța la plăcerea unui cuvânt de spirit sau la voluptatea unei întepături făcute cu haz. Astfel, vorbind de tinerețele Reginei, spune într-un loc: „celle aimait les chevaux, les chiens et les marins“, iar într-altul compară femeia ajunsă la maturitate cu regina albinelor, care reproduce întruna, ca și cum singurul ei merit (auzi ofensă!) ar fi fost să transmită numeroșilor ei copii sângele albastru moștenit de la Regi și de la Împărați. Din nefericire pentru ea, Martha Bibescu a uitat două lucruri: a uitat ce a făcut ea în timpul războiului, și a uitat că bărbatu-său, ilustrul G.V.B. e la cuțite cu Stelian Popescu, pe care l-a înjurat cum se cuvine. Consecința acestei uitări a fost un violent articol de fond, cu caractere groase, în *Universul* de azi, în care castelana de la Mogoșoia e înșfăcăată fără nici un menajament, cu zgândărirea întregului trecut și o încercare în regulă de a mai opri în drum „Legiunea de Onoare“, care nici până azi n-a ajuns pe pieptul oropsitei scriitoare. Biata Martha moare după panglicuță¹ și față de posibilele repercusiuni ale articolului din *Universul* trebuie să regrete grozav de a fi scris pe al ei.

¹ Deși Titulescu mi-a spus vara trecută „c'est une chose faite, annoncez-le à Marthe“, decretul de numire tot n-a apărut.

Cu toate încercările stăpânirii de a mușamaliza afacerile de la Radio, pare totuși că lucrurile vor ajunge la Parchet. Directorul Munteanu a fost revocat ieri de către Consiliul reîntregit și gestiunea lui dată în cercetarea Justiției. E și o afacere de cablu, o legătură directă între București și Bod, care poate să încurce lucrurile. Dar mușamaul e o specialitate și a Justiției noastre, nu numai a Guvernelor.

Conducătorii marilor noastre industrii (petrol, cărbuni, metalurgie, textile etc.) au fost convocați ieri la Ministerul de Industrie, de către Valer Pop, care le-a cerut un cadou de 25 milioane pentru expoziția de la Paris, fiindcă dl Gusti a isprăvit paralele. Cei convocați au refuzat net. Când fiecare ramură de industrie, îndată ce ridică capul e lovită la moarte de fisc, e și momentul ca Statul să mai ceară noi sacrificii, fără nici un folos pentru nimeni.

5 aprilie. — După două zile de zbuțumări în Comitetul Executiv, și prin culoarele Athénée-Palace-ului, Partidul Național-Tărănesc și-a ținut ieri Congresul. Din ajun, de alaltăieri la amiază, dl Jan Mișalaș renunțase la intransigența sa și către seară aflasem că d-sa își retrăsese demisia fără nici o condiție. În realitate a avut și el un mic succes: Comitetul Executiv a luat act de propunerea „șăfului” privitoare la modificarea Statutelor, *dar a amânat* chestiunea pentru un congres extraordinar viitor, după ce o comisiune specială va înmormânta, pardon „va studia”, punctele de revizuit. În același timp, deși mandatul de președinte al d-lui Mișalaș nu expira decât la toamnă, Comitetul a hotărât să-l reînnoiască chiar în Congresul de ieri, pe alți 4 ani, ca să nu mai fie nevoie să se convoace un congres la toamnă. Toate au fost ticluite de cu sâmbătă seara, așa încât în Congresul de ieri a domnit cea mai complectă liniște și întrunirea a fost lipsită de orice interes. A fost proclamat din nou, în aclamații și pe 4 ani șef al partidului dl Ion Mihalache, a făcut un raport asupra activității național-tărăniste dl secretar general V. Madgearu și un lung expozeu „șăful” în care a cuprins toate banalitățile de atâtea ori repetate, cu cunoscuta concluzie că numai Partidul Național-Tărănesc poate duce țara la limanul fericirii — probabil după formula deja experimentată în 1928–1931 și 1932–1933. Domnii Maniu și Lupu au asistat „pe estradă” la „înălțătoarea ședință”, dar au fost muți, de astă dată.

Va să zică tot nu mă înşelasem, şi toată frământarea din ultimele zile n-a fost decât teatru şi şantaj. Probabil că pe dedesubt Mihalache ar fi vrut să cureţe pe Maniu, prin modificarea statutului, de aci dârzenia lui în demisie, a cărei retragere a încercat să o precupească faţă de „turma“ pe care o şefie a lui Maniu ar fi ostândit-o la o indefinită opoziţie. E de asemenea probabil că Maniu a vrut să înfrângă pe sub mână pe Mihalache, şi să-l aducă să mărturisească în faţa partidului că politica lui de „supuşenie“ dedese greş. Dar acestea au fost numai manevre oculte. Pe faţă, între ei, amândoi şmecherii erau înţeleşi să „tragă o spaimă“ Regelui şi să-l silească să facă de frică, ceea ce nu voia să facă de bunăvoie — adică să-i cheme la Guvern. În realitate, s-au înşelat însă, căci Regele nu s-a speriat deloc. E la mintea omului că nu-i convenea ca Maniu să reia direcţia Partidului Naţional-Ţărănesc, cu riscul ca o bună parte din el să plece şi să meargă să întărească pe Vaida. Regelui îi trebuie partide slabe şi în zăzanie, ca să-şi poate trage sforile în linişte. De aceea a şi trimis vineri seara un emisar lui Mihalache să-l prevină că, cu Maniu în frunte, partidul va rămâne exclus de la putere pe câtă vreme cu dânsul, Mihalache, va rămâne în rîndul forţelor calificate să preia succesiunea Guvernului Tătărescu. Această intervenţie a Regelui a determinat schimbarea d-lui Topoloveni, de sâmbătă, în atitudinea sa. Căţei clubului şi ziarelor ţărănişte s-au grăbit natural să împrăştie zvonul că Mihalache cedase fiindcă Vodă îi făgăduise puterea — lucru la care Regele nici nu se gândise. Vietăţile partidului s-au bucurat mult, şi au dat din coadă. Singurul care avea dreptul să fie mulţumit era Maniu, căci zădărniciise efortul lui Mihalache de a-l paraliza, îl compromisese în faţa Regelui prin faptul că-l adusesese să-l propună pe el Maniu ca şef al partidului, şi că păstrase în fine, întreagă, puterea lui ocultă în partid. Din toate aceste frământări, Partidul Naţional-Ţărănesc a ieşit şi mai slăbit şi mai beştelit ca înainte. O fi o dreptate, şi pe pământ, de nu reuşesc proştilor, toate.

DI Stelian Popeşte nu se mai mulţumeşte cu situaţia de reformator moral al neamului, de apărător al graniţelor şi de îndrumător al tinereţului. Printr-un articol intitulat „Săracu Titulescu“, scris de Fermo (căci analfabetul nu ştie să ţină un condei), dar semnat de dânsul, Popeştele a sărit cu solzii zbârliti în politica noastră externă, ca să dea o lecţie Jugoslaviei, lecţie pe care să o priceapă Europa şi de care să se cutremure Italia şi Germania. Dacă Fermo ar fi scris numai ce ar fi vrut el, n-ar fi

fost nimic căci e deștept și știe să potrivească lucrurile — dar nenorocitul de scrib¹ a trebuit să scrie și după gândul țiganului — și a ieșit treaba ca vai de lume. În tot cazul, articolul, care preamărește pe Titulescu, a trebuit să facă plăcere Regelui.

Toată banda uitatelor de Dumnezeu, a puterilor nesăpunate și lipsite de duh dar înverzite de gelozie pentru tot ce e frumusețe și inteligență, s-au aruncat ca o bandă de hiene asupra Marthei Bibescu, sub pretext de indignare împotriva „sacrilegiului” comis. Martha Bibescu a comis desigur un act nepolitic și nepoliticos — mai mult, „o gafă” și poate chiar și o prostie. Criticabilă. Chiar sever criticabilă. Dar furtuna pe care coaliția urășeniei și tâmpeniei o ridică împotriva ei mă împinge să o iert, și chiar să o apăr. Și Regina cred că își va fi pus batista la nas ca să întâmpine puhoiul scursorilor fetide, și că se va fi dat la o parte ca să n-o păteze veninul țâșnit din fibroamele congestionate... Decât platitudinile unei Didine Cantacuzino și ale celor 70 de metrite ale Consiliului Național (al femeilor române!) mai bine înțepăturile „à fleur de peau” și fără prea multă răutate pe care Martha și le-a îngăduit, mai mult în dauna ei.

Singura judecată inteligentă înțelegătoare asupra „cazului”, a fost a lui Iorga, într-un articol „Două Femei” din *Neamul Românesc* de alaltăieri. Iorga scrie în fiecare zi: trebuie să parcurgi dacă ai răbdarea — 99 de articole proaste sau ridicole ca să dai peste unul bun, dar când e bun e bun. Întocmai ca și cu discursurile sale, ca și cu faptele sale — și de aia îi zice lumea Fute-Vânt. Numai cu cărțile n-are noroc, căci acolo nici la o sută nu e una bună, căci nu e nici una, din cele o mie câte a scris. În articolul „Două Femei” cele două incontestabile talente, cele două impresionante personalități femeiești sunt puse față în față și conturate fără platitudine, fără răutate și fără patimă. Cât mai puține flori într-o parte, cât mai puțină tărăță de alta. Judecată subțire și imparțială. Jupâne Iorga, jupâne Iorga, de ce nu te arăți totdeauna așa!

Ieri seară la ora 6 am avut vizita lui Inculeț care-mi ceruse o întrevvedere prin telefon. A venit să-mi ceară confidențial informații și sfa-

¹ Deși „jidan” Fermo e în slujba antisemitului Stelian, și încă plătit scump. Pretextul: un sentiment de pietate față de memoria lui Take Ionescu. Realitatea: un om talentat la îndemână, și *discret*, pentru redactarea articolelor pe care impostorul le iscălește.

turi într-o chestiune foarte delicată. Ar fi venit Tătărescu¹, dar s-a temut în cele din urmă ca vizita lui să nu dea loc la prea multe comentarii. Inculeț mi-a mărturisit că raporturile între Prințul Nicolae și Regele s-au încordat în așa mod, încât situația trebuie definitiv și radical lămurită. Prințul a cerut să vină de Anul Nou la Palat cu dama, care să fie oficial recunoscută ca soția sa, declarând că altfel nu va veni. Cerearea i-a fost natural refuzată și Prințul n-a apărut la ceremoniile oficiale. Dar de atunci a impus ofițerilor și militarilor care vin în contact cu dânsa la Snagov, să dea d-nei Doletti onorurile cuvenite unei Principese. În casa ei, în străinătate, printre intimi, d-na Doletti este tratată ca Principesă a Familiei Regale. Când Regina Maria s-a dus să vadă pe Prințul Nicolae bolnav de scarlatină, a primit-o d-na Doletti care nu s-a jenat să-i dovedească că ea este stăpână în casa lui „Nicki“. Până mai în urmă se mai putea obține ceva de la Prinț strângându-l cu paralele. Acum nici pe această cale nu se mai poate face nimic, căci a pus bani la o parte². D-na Doletti e o excelentă gospodină, a pus ordine în averea Prințului și a plasat bani mulți în străinătate. Ea este stăpână completă nu numai asupra averii Prințului dar și asupra voinței lui. Îi trebuie acum considerație și onoruri și Prințul e o păpușă în mâinile ei, o păpușă din care face ce vrea. În ultimele trei luni scene deplorabile au avut loc între Rege, Regină și orbitul Prinț. Situația a devenit intolerabilă, și Guvernul a hotărât să o sfârșească, eliminând pe Nicolae din Familia Regală.

„Vrei să zici că Regele a hotărât să-l excludă“? — am întrerupt eu.

— „Da, Regele. Dar Guvernul a decis să acopere pe Rege, și să-și ia el răspunderea actului cerând Suveranului să-l desăvârșească.“

După Statutul Familiei Regale, orice căsătorie săvârșită fără consimțământul Regelui este nulă de drept, iar membrul familiei care a desăvârșit-o este exclus *de drept* din Familia Regală — cu toate consecințele. Regele și Guvernul vor să aplice acum Prințului acest articol, dar se izbesc de o mare dificultate: nu mai există nici o dovadă autentică a căsătoriei! Am arătat în Amintirile mele cum au decurs lucrurile în noiembrie 1931, cum Regele *a refuzat atunci să calce pe calea pe care o apucă astăzi, și cum a preferat* (după sfaturile mele) *o cale mai puțin scandalooasă care ducea și dânsa la anularea căsătoriei: înlocu-*

¹ În fapt, Tătărescu mi-a telefonat — după câte mi s-a spus ieri de ai mei — sâmbătă seara, dar nu m-a găsit acasă.

² Inculeț mi-a mărturisit că în afară de cei 500 mii lunari pe care i-a primit de la toate Guvernele, liberalii i-au mai dat un număr considerabil de milioane.

irea registrului stării civile de la Tohan. Nu e vina mea dacă această procedură n-a dat rezultatele dorite, ci a Regelui, care a fost prea slab cu frate-său. Singura dovadă a căsătoriei a rămas buletinul stării civile, aflat în mâinile Prințului Nicolae, care nu-l dă. Pare că ar fi aflat intențiile lui frate-său și ale Guvernului, și cum excluderea din Familie nu poate fi făcută decât pe baza căsătoriei fără autorizație, Nicolae a schimbat macazul, nu mai vorbește de căsătoria lui (dar nici nu e negată), și declară că nu posedă nici un document. Inculeț mi-a spus că pe această chestiune a fost chiar obraznic față de primul ministru în ultima lor întrevedere.

Vicepreședintele Consiliului a venit la mine să-mi ceară anumite informații și un sfat. A venit trimis de Rege care i-a spus: „Du-te la Argetoianu, el știe cum s-au petrecut lucrurile și ne poate ajuta!” Prima chestiune pe care mi-a pus-o Inculeț a fost dacă știu ce s-a făcut registrul cel vechi de la Tohan cu actul Prințului. I-am scos un volum din manuscrisul Amintirilor mele și i-am citit tot capitolul referitor la cele întâmplate în noiembrie 1931 și în aprilie 1932. L-a interesat enorm. Din el rezulta că registrul cu pricina a fost încredințat Regelui în ziua de 8 noiembrie 1931, de către mine personal, la castelul Foișor. După spusele lui Inculeț, Regele nu-și mai aducea aminte de acest lucru — și vicepreședintele Consiliului se tânguia că nu cumva registrul să fi ars odată cu Foișorul. Și îndată mi-a pus a doua întrebare, pentru care în realitate venise, căci își dedeseră cu toții seamă că faimosul registru va fi greu de regăsit, și prima întrebare nu avusese alt scop decât de a introduce pe a doua. M-a întrebat dacă aș fi dispus să-i ajut să reconstituie actul prin martori, adică să mărturisesc că l-am văzut și că registrul care-l conținea a fost distrus din motive superioare de oportunitate politică. Am declarat foarte net lui Inculeț că *sunt* dispus să ajut Guvernul pe calea pe care a apucat-o, fiind convins că excluderea Prințului Nicolae din Familia Regală a rămas singurul mijloc de a curma un scandal, care ne face țara de răs și demoralizează încă și mai mult o societate, care numai de acest supliment de demoralizare nu are nevoie, și mai ales fiindcă sunt sigur că odată acest act săvârșit, orice pericol de a vedea pe d-na Lupescu Regină a României va fi înlăturat. Am promis lui Inculeț nu numai concursul meu dar și pe al lui Șoneriu și al lui Crătunescu (martor la cununie) care împreună cu inginerul Teodoru (al doilea martor), prefectul Horia Furtună, primarul și notarul din Tohan — sunt singurii oameni care au cunoscut actul, în afară de familia și de familiarii celor interesați. M-am înțeles cu Inculeț asupra

următoarei proceduri: întâi să se caute bine registrul printre lucrurile scăpate de la Foișor; dacă nu se va găsi, să procedăm la reconstituirea actului prin martori — Guvernul urmând să-și asigure mărturiile d-lor Furtună și Teodoru precum și ale foștilor primar și notar din Tohan. Principala mărturie rămâne însă, evident, a mea.

De la capitolul informațiilor, Inculeț a trecut apoi la acela al sfatului. Actul pe care Guvernul l-a hotărât să-l desăvârșască, era de natură delicată și politica amestecându-se la noi în toate, Inculeț m-a întrebat dacă n-aș crede că ar fi cazul să se convoace un fel de sfat al șefilor de partide sub președinția Regelui, în care Suveranul să ceară concursul fiecăruia pentru aducerea la îndeplinire a acestei măsuri de înaltă moralitate. Am arătat interlocutorului meu că nu eram de această părere, că toți acești domni adunați la un loc, și unul în fața altuia, *vor face teatru*, și vor încurca lucrurile — și că ar fi mai bine ca Regele să-i cheme unul după altul, și între patru ochi să le obțină aprobarea sau cel puțin neutralitatea.

I-am adăugat că lucrurile vor merge poate mai greu cu Iorga, și ca să înlesnesc Regelui „capacitarea” Profetului, am încredințat lui Inculeț, *cu titlul de împrumut*, originalul textului scris cu mâna zisului Iorga în aprilie 1932, prin care rezuma eventualele hotărâri ale Consiliului de Miniștri convocat tocmai pentru a hotărî excluderea Prințului din Familia Regală¹. Inculeț a găsit sfatul meu foarte judicios, l-a aprobat și mi-a spus că-l va împărtăși Regelui — iar autograful lui Iorga — o aprobare „avant la lettre” a măsurii plănuite de Guvern — l-a încântat, literalmente. Cum îl rugasem să-mi înapoieze textul lui Iorga îndată după ce-l va fi arătat Regelui și lui Tătărescu, m-a întâmpinat: „Dar dacă Regele îmi cere să i-l dau”? — „Te rog să-i spui că te-ai angajat pe onoare să mi-l restitui”. Și pe aceste cuvinte ne-am despărțit, deocamdată.

Ieri dimineață am avut o ședință a Comitetului Partidului Agrar. Am luat dispozițiuni pentru pregătirea campaniei electorale în vederea alegerilor generale, și am hotărât o serie de întruniri regionale între iunie și august. Am luat apoi o masă colegială la restaurantul Cîna, masă care s-a lăsat cu câteva discursuri de circumstanță, ca de obicei.

¹ A se vedea *Aminiri*, partea a VIII-a, pag... [volumul IX, pag. 404 și XI, pag. 201 de *Memoarii — editia St. Neagoe*].

6 aprilie. — Papacostea mi-a adus ieri scrisoarea lui Averescu prin care pofteste pe toți miniștrii, foștii președinți ai Corpurilor Legiuitoare și foștii primari generali ai Bucureștiului la o consfătuire în sala Liedertafel, în ziua de 22 aprilie. Textul scrisorii a fost publicat în ziare, azi-dimineață. Iată și scopul invitației:

„Pe baza unui Decret Regal dat la Sinaia în ziua de 30 decembrie 1933 și contrasemnat de președintele Consiliului de Miniștri de atunci — dr. Angelescu — de miniștrii de Interne, de Justiție și al Apărării Naționale, Guvernul a fost autorizat să introducă în țară regimul stării de asediu care, prin repetirea ratificării parlamentare din 6 în 6 luni, s-a menținut până azi, cu perspectivă de prelungire *sine die*.

Este fără îndoială, o stare vădit anormală. Ea trebuie să aibă însă o explicație, pe care noi nu o cunoaștem.

*Cred că este firească dorința, pentru toți oamenii de bine de a o cunoaște și de a face tot ce este cu putință, pentru a ieși din ea.*¹

Să nu fie o legătură între această convocare și „cele” hotărâte de Rege și de Guvern, și pe care mi le-a împărtășit duminică, confidențial Inculeț?

Cred că nu vor răspunde mulți la invitația mareșalului, căci firi independente nu prea avem în țară. Apoi, dacă țara merge prost, nu din cauza stării de asediu; cu toată această stare de asediu suferim de o criză de autoritate și ceea ce ne omoară e tocmai anarhia care s-a întins în toate ramurile organizării noastre de Stat. Sunt alte rele care trebuiesc lecuite, cu sau fără stare de asediu. Averescu a comis o mare greșală: aceea de a nu se sfătui cu cei mai calificați reprezentanți ai categoriilor convocate înainte de a lansa invitațiile. Așa cum le-a făcut riscă să rămână cu câțiva prieteni personali. Eu m-aș fi dus, dar la 22 aprilie voi fi la Paris sau pe drum spre Paris, unde trebuie să prezidez un comitet al „Stelei Române”.

Ziarele franco-Mico-antantofile publică în manșeta cu litere mari:
„Dl Beneș a sosit la Belgrad.

O nouă manifestare de solidaritate a Miciei Înțelegeri”.

Biata Mică Înțelegere, ziua și propteaua!

Interesant de citit printre rândurile celor două toasturi pronunțate ieri la Belgrad de Principele Paul și de dl Beneș. Cuvântarea Prințului e

¹ Sublinierea în textul d-lui mareșal.

scurtă, fără nici un cuvânt mai mult decât trebuia în cinstea tratatului tripartit, dar o aluzie discretă — și o înțepătură — cu privire la tratatele separate. „Acțiunea țărilor *noastre* s-a complectat — ...“ a spus Regentul Paul; înțepătura apare evidentă în acest „noastre“ prin care Regentul iugoslav reamintește d-lui Beneș pactul Cehoslovaciei cu Sovietele, încheiat și el fără voia sârbilor... Discursul lui Beneș, kilometric și banal — o nesfârșită pledoarie în favoarea unei cauze, pe care profuziunea argumentelor tocmai, o pecetluiește ca compromisă. Încolo schimb de amabilități, de flori și de decorații, ca de obicei.

Telegramele din Paris anunță că un conflict destul de grav ar fi izbucnit la Moscova între Armata Roșie și Ghepeu (G.P.U.). Mareșalul Voroșilov cere capul șefului acestei instituții și mai cere ca pe viitor Ghepeu-ul să nu se mai amestece în treburile Armatei. Rapoartele informative despre stările din unitățile militare să nu mai fie trimise la Ghepeu, ci la Statul Major. Pentru prima dată în Rusia Sovietică, Armata ia poziție pe față împotriva formațiunilor comuniste civile. Exigențele militarilor au fost transmise de Voroșilov lui Stalin, sub forma unui ultimatum.

Dan Sărățeanu, prietenul meu (dar și al lui Sergiu Dumitriu și al lui Incuțel printr-însul), șeful organizației Partidului Agrar din Covurlui, a fost numit director-general al Radiodifuziunii în locul lui Cârnu-Munteanu. Ce are să fie pe capul meu cu cerșetorii de slujbe! Sărățeanu era deja să fie numit, acum trei ani, director general al Siguranței, dar i-a tras chiulul atunci Incuțel!

Universitățile s-au redeschis ieri, precum și câteva căminuri autorizate. Un mare număr de studenți, care nu mai erau studenți decât cu numele, au fost exmatriculați (ce frumos cuvânt!), iar cei care au fost menținuți, au trebuit să semneze o hârtie prin care se angajau *pe onoare* să nu mai facă parte din nici o asociație neîncuviințată de Universitate, și din nici un partid politic. Băieții au semnat — pare că la Politehnică au fost oarecare dificultăți — dar cu ce rezerve mintale, desigur! Nu se câștigă nimic pe această cale; se introduce în Universitate spiritul lui Loyola, și atâta tot. Închiderea anumitor căminuri, și re-

partizarea burselor (conform ultimelor dispozițiuni legale) provoacă multe încurcături prin facultăți, care nu e exclus să ducă chiar la tulburări. Decanatele sunt îngrijorate.

Hop și el! Roosevelt cere Europei, în numele democrației americane, să dezarmeze! A nimerit-o bine, tocmai în momentul în care în Anglia, Germania și Franța criza economică a fost ameliorată sută în sută mulțămăită hiperproducției industriilor închinată armamentelor pe pământ, pe apă și în aer!

Paul Prodan a fost numit director al Teatrului Național pe 5 ani, și e încântat. Cum rugase însă pe Sf. Anton să-i realizeze acest vis, vrea să ofere bisericeții catolice din Sinaia o statuie a sfântului și a venit la soția mea — o altă adeptă a sfântului Anton — ca să-l ajute în găsirea și alegerea obiectului. Bine că mai sunt și oameni credincioși în țara românească. Dar Paul Anton Prodan nu e numai credincios, mai e și credul. De 1 aprilie, nenea Dinu Brătianu a pus pe X care imită la perfecție vocea lui Iorga, să cheme pe Paul al nostru la telefon și să-i ceară — cu glasul d-lui Profesor — reprezentarea imediată, până în Paști, a unei noi piese. Prodan a înnebunit, a trimis pe regizorul lui la Apostol, care a căzut din nori: „Eh, drrragă, darh eu nu am piesa ghata!“ Și acum sfântul Paul-Anton nu mai știe la ce sfinți să se închine ca să scape de încurcătură.

7 aprilie. — Dl Zeeland (cu nume de insulă sau de brânză), primul ministru belgian a primit din partea Franței și a Angliei misiunea de a alcătui *un plan de reorganizare economică* a lumii. Dacă nici dl van Zeeland nu ne va scăpa de faliment, nu ne mai scapă nimeni.

Dumnealor domnii miniștrii fără portofoliu Luca și Mircea Djuvara și-au dat demisia, care a fost primită. Această dublă defecțiune va slăbi mult — evident — Guvernul! Pe Ministerul de Agricultură, vacant, se ceartă tot partidul și demisia lui Luca pare a nu fi străină de faptul că disputatul departament i-a fost refuzat. Neputându-se înțelege asupra unui partizan, nu e exclus ca Dinu Brătianu și Tătărescu să cadă de

acord asupra lui Sescioreanu, președintele Uniunii Camerelor de Agricultură, ca specialist, neînscris în partid.

Averescu și Maniu au avut o întrevedere la doctorul Popovici (nas, gât, urechi). A dat Pangal peste ei, căutând pe doctorul. Se vede că i-a întrunit simpatia lor comună pentru Majestatea Sa.

8 aprilie. — În *Universul* de azi Stelian Popește ne aduce ritos la cunoștință (printr-un fel de comunicat tipărit cu litere groase) că a luat în cleioasa lui mână, politica externă a României. Și a și început în foaie apărută azi-dimineață prin următoarele manifestații:

1. — Un articol intitulat „Sărmană Țară“, ca răspuns unui articol cu același titlu apărut în alt ziar, prin care Popeștele combate ideea unei neutralități a României (dar cine s-a gândit la așa ceva?) și preconizează politica alianțelor (pe care toate Guvernele au practicat-o, pe care nimeni nu se gândește să condamne);

2. — Reproducerea unui articol al lui Emile Buré (din *Ordre*) intitulat: „Mussolini lucrând pentru Hitler se silește să rupă Mica Înțelegeră“. Popeștele subliniază, încadrează, comentează frazele Buretelui de la Paris, ca și cum ar fi cuvinte din evanghelie. Numai că Buré scrie pentru parale („j'en sais quelque chose“) și că părerile lui fac cât paralele pe care le-a încasat;

3. — Următoarea informație:

„*Reconstituirea Societății Anglo-Ungare.*

Londra. 7 aprilie. Ziarele anunță reconstituirea Societății Anglo-Ungare pentru promovarea relațiilor culturale, artistice și de prietenie între Anglia și Ungaria. Președinte al Societății a fost ales lord Londonderry, cu prilejul unei recepții la Legația Ungariei!

N.B. Ce crede dl ministru de Externe că ar trebui să facem noi?“

Acest *N.B.* al Popeștelui e delicios; ce vrei nene Stelică să facem? Să declarăm război Ungariei, sau poate Angliei? Să trimitem la Londra pe Lugoșianu sau pe Popescu-Necșești să dea gata și pe unguri și pe englezi? Milostivește-te Împărate, și iartă-i!

Și domnul Profesor-Profet-Fute-Vânt Nicolae Iorga constată în *Neamul* său că Mica Înțelegeră după formula Titulescu (putere unitară, cu armată, cu uniune vamală, cu birouri comune) a dat ortul popii! Și-i pare rău. Și mie.

Arestarea lui Jagoda, fostul șef al Ghepeu-ului între anii 1933 și 1936, și actualmente comisar al poporului pentru Poștă și Telegraf — se confirmă. Ovrei soios din Nijni Novgorod, unde înainte de revoluție exercita meseria de ceasornicar, Hersche Jehuda, zis Jagoda, a fost trei ani de zile șeful fioros și sadic al celei mai infame instituții din lume. Câte suflete n-a torturat, și câte trupuri n-a căznit înainte de a le trimite pe altă lume! Va plăti acum pentru toate. E acuzat de delapidare (s-au găsit numeroase milioane și giuvaieruri în casa lui) și de destăinuire de secrete de Stat. Jagoda-Jehuda e ginerele lui Sverdlov, fost președinte al Comitetului Comisarilor Poporului și unul din cei mai sângeroși șefi comuniști.

Madamele nu se lasă. *Universul* de azi publică un nou protest contra Marthei Bibescu. Gâștele termină închinarea lor la adresa Reginei cu fraza: „Recunoștința și *amintirea* noastră va fi (sic) vecinică!“ Muieret certat cu sintaxa, Regina Maria n-a murit încă, și mai slăbiți-o cu „amintirea“ voastră! Sau nu vreți să vă lăsați mai prejos decât Camera, care i-a celebrat deja parastasul acum două luni? Pus la cale de beșoandre ofilite, acest „rahat“ a fost semnat de zeci și zeci de babe acrite, de cățele neajunse și chiar de femei cumsecade dar inconștiente.

9 aprilie. — Ieri a fost o zi de întrevederi senzaționale. Mai întâi cu Averescu. Am fost la dânsul să-i exprim tot regretul meu — vorba vine — de a nu putea participa la consfătuirea convocată pentru ziua de 22 aprilie. I-am explicat motivele pentru care sunt nevoit să fiu în acea zi la Paris. L-am găsit foarte îmbătrânit, foarte obosit. Aude prost, vorbește greu și-mi pare că și agerimea minții s-a cam stins. Nu avea aerul să dea mare importanță nici ei gestului pe care l-a făcut. Am vorbit de *memoriile* lui. Mi-a citit câteva pasaje din noul volum în curs de tipărire (avea corecturile pe masă), între altele pasajul relativ la vizita „Prințului“ Ferdinand la Craiova în 1914 (după Marna) ca să-l întrebe dacă planul de atac împotriva Rusiei (alcătuit de Averescu pe când fusese șef de Stat Major) mai era adaptabil la noua situație sau dacă nu trebuia pus la punct. Averescu a răspuns că planul era perfect executabil, și Ferdinand-le Loyal a plecat de la Craiova încântat. Înainte de a pleca a luat pe Averescu la o parte și i-a spus: „J'ai oublié de vous dire: Mein Onkel last Sie schön grüssen! Când va apare volumul, iar o să înceapă patrioții să urle!

A doua întrevedere senzațională: cu Malaxa. A venit după amiază la mine și a stat un ceas și jumătate. Ce grea e meseria de judecător: de departe, Malaxa se conturează ca un simplu gheșeftar — de aproape, când vorbești cu el, aproape te convinge că e un binefăcător al țării. Mi-a povestit toate eforturile lui pentru a înzestra țara cu o industrie complectă pentru armament. Până la sfârșitul anului vom putea fabrica *de toate*, tunuri, arme portative, muniții — fără să avem recurs *la nimic* din străinătate. Dacă o fi așa, e bine. Să câștige și Malaxa cât o vrea, căci ne vom recupera toate pagubele numai prin faptul că nu vom mai arunca bani peste graniță. Dar vizita lui Malaxa n-a avut de scop să-mi dea informații asupra industriei armamentului. Omul a venit să-mi spună că trebuie să ies din rezerva mea și să iau răspunderea guvernării. Și a început să mă acopere cu flori și cu laude, în termeni pe care m-aș jena să-i reproduc aci. Confidentul Regelui¹ nu s-a sfiit să-mi spună că Majestatea Sa mă consideră „ca o inteligență sclipitoare și ca singurul om care îndrăznește să ia o răspundere și să execute împotriva tuturor un plan odată adoptat“. Am răspuns lui Malaxa că părerea lui, și a Majestății Sale, despre mine mă măgulesc foarte mult, dar „à quoi bon?“ și Regele e inteligent, foarte inteligent. Ce folos trage însă țara că Regele, și eu suntem inteligenți? Am mai explicat confidentului că rezerva mea actuală în politică nu e datorită vreunei supărări, ci descurajării: nu mai cred în acțiunea Regelui, nu-l mai cred în stare să schimbe *regimul de mizerie morală* în care ne zbatem și restul nu mă interesează. Malaxa crede că n-am dreptate, că ceasul unei mari schimbări a bătut, că în fine Regele va arăta ce poate și că în această acțiune rolul meu va fi covârșitor. Am replicat lui Malaxa că rămân sceptic, și că nu cred într-o schimbare radicală a metodelor noastre de guvernământ până nu voi vedea-o. Ne-am despărțit prieteni. Malaxa își pregătise vizita prin emisari: punând-o în legătură cu intervenția lui Înculeț de du-minică, mă întreb dacă n-a fost pus la cale de Rege, ca să mă sondeze și să-mi câștige definitiv colaborarea în afacerea Prințului Nicolae.

A treia și ultima întrevedere senzațională am avut-o cu fiica-mea: a venit să-mi anunțe că vrea să divorțeze! Am sfătuit-o să-și ia două luni de gândire. Să stea la Breasta și să-și cântărească hotărârea, înainte de a face un pas atât de grav.

¹ Malaxa ia masa cel puțin o dată pe săptămână cu Regele, și stă cu el de vorbă, în doi, cea suri întregi.

Ieri am avut vizita lui Malaxa; nu se putea să nu primesc repede-repede și pe a lui Nae Ionescu. Azi-dimineață s-a înființat: am ajuns iarăși la modă. Verzi și uscate. El știe:

că Regele a comunicat la Paris numele viitorului prim-ministru și pe al ministrului de Externe,
că aceștia vor fi Vaida și Mironescu,
că Parisul a primit cu strâmbătură numele lui Vaida, dar l-a înghițit de dragul lui Mironescu la Externe,
că Thierry a și primit instrucții să ia contact cu Ghiță Mironescu,
că Costăchescu va face negreșit parte din noul Guvern,
că același Costăchescu ar fi pretins că va fi ministru la 15 iunie,
că tot același Costăchescu ar fi declarat că Partidul Național-Țărănesc nu mai face două parale,
că, în fine, Maniu nu se va lăsa până nu va fi numit din nou șef în locul lui Mihalache. Uf!

Nae mi-a spus că ar fi aflat din sorginte sigură că iar se încurcă chestiunea cu Nicolae — *dar nu știa nimic despre cele puse în realitate la cale* și bineînțeles că nu i le-am spus eu.

Am căutat să aflu dacă știe ceva despre așa-zisa misiune confidențială a lui Malaxa la Berlin. Mi-a afirmat că Malaxa n-a avut nici o misiune specială la Berlin și că succesul său pe lângă Göring se datorește numai faptului că a oferit nemților benzină. Grație acestei oferte *care a fost făcută și primită*, Malaxa a putut să obțină o scădere de 35% asupra prețurilor mașinăriilor comandate, o livrare cu termen scurt și o precădere de fabricație pentru orice comandă românească (în compartimentul armamentului), chiar asupra Statului german.

Venind vorba despre Prezan, Nae Ionescu mi-a dat interesantul amănunt, că și mareșalul nostru nr. 2 își scrie *memoriile*. Sau poate că i le scria coana Olga, sau poate că le scriu amândoi împreună. Ar fi singurul lucru pe care-l mai pot face împreună. Prezan ar fi citit chiar unele pasaje lui Nae — sunt foarte prieteni — printre care unul senzațional, care, dacă e adevărat, aruncă o lumină cu totul nouă asupra caracterului lui Ionel Brătianu și asupra acțiunii sale în 1916. După Turtucaia, Brătianu ar fi convocat pe Prezan și i-ar fi mărturisit *că vrea să încheie o pace separată*. Dar neștiind cum să abordeze pe Rege (?), ar fi trimis pe Marghiloman la Regină, ca să o înduplece să intervină dânsa pe lângă Ferdinand. Regina s-ar fi enfuriat, la primele vorbe pronunțate de Marghiloman și *l-ar fi scuiptat în obraz*. Toată istorioara îmi pare inverosimilă, și sfârșitul ei cu Marghiloman și cu Regina mă face

să cred, sau că Prezan a visat, dacă într-adevăr a povestit așa ceva în memoriile lui, sau că Nae Ionescu s-a lăsat în scările fanteziei față de mine. Brătianu să se teamă să abordeze pe Regele Ferdinand, e ceva de necrezut. Apoi, dacă ar fi avut ceva de comunicat Reginei, s-ar fi servit de Barbu Știrbei, iar nu de Marghiloman. În fine Regina Maria, cu toate cusururile ei, nu e femeie să scuipe pe cineva în obraz. Cine va citi memoriile lui Prezan, dacă se vor publica odată, se va lămuri.

10 aprilie. — Breasta. Plecat azi-dimineață din București, ca să fac mâine duminică un turneu politic în Dolj, spre Dunăre, cu întrunire mare la Poiana (lângă Calafat) și poposit la Breasta, unde nu fusesem încă din primăvara aceasta. E o vreme minunată, mugurii se sparg și totul începe să înverzească. Pomii sunt în plină floare, păsărele și insecte se deșteaptă, miresme se ridică ușoare din pământ și toată această reînviere a firii, după somnul iernii, pare că urcă o sevă nouă și în vechiul nostru trunchi, al bătrânilor.

Ieri vineri 9 aprilie a fost o zi însemnată pentru Dinastia noastră. Prințul Nicolae a fost eliminat din Familia Regală, cu pierderea tuturor titlurilor, gradelor și privilegiilor sale. După vizita lui Inuleț din 4 Aprilie știam că lucrurile se vor termina prin această procedură dar nu mă așteptam ca totul să meargă atât de repede, ba rămăsesem chiar cu impresia că Prințul Nicolae va „ridica“ toate incidentele posibile ca să întârzie hotărârea. Am fost prin urmare destul de surprins printr-o convocare primită la ora 1½, la un *Consiliu de Coroană*, care s-a ținut seara la ora 8, în sala Tronului, la Palatul Regal. Procedura a putut fi îndeplinită mai repede decât se credea fiindcă Prințul Nicolae nu numai că n-a invocat „inexistența“ actului său de căsătorie, cum se temea Guvernul că o va face, dar încă, prin insistența sa pentru *legitimarea* situației sale conjugale și prin ultimele două scrisori pe care le-a adresat alaltăieri 8 aprilie Regelui și lui Tătărescu, departe de a provoca întârzierea deznodământului, a ajutat la precipitarea lui.

Am sosit la Palat la ora 8 fără zece și am fost imediat condus în sala Tronului, unde a avut loc Consiliul. O masă lungă, acoperită cu un postav roșu, de aceeași nuanță ca fotelurile, fusese întinsă de-a curmezișul sălii, dinaintea treptelor Tronului. Foteluri, toate la fel, de o parte și de alta a mesei. Fuseseră convocați, în afară de Guvern (miniștri, dar nu și subsecretarii de Stat) numai șefii de partide. În momentul când am sosit, m-a luat Urdăreanu la o parte și mi-a spus, că deși foștii

primi-miniștrii ar trebui, după protocol, să vorbească întâi, Regele a schimbat formula, ca să pot lua eu cuvântul la început, și să fac atmosferă; va vorbi cel dintâi Iorga ca fost șef al Guvernului sub care căsătoria Prințului a fost contractată și al doilea eu, ca fost ministru de Interne al acelui Guvern — apoi își vor spune pe rând părerea toți șefii de partide, începând cu foștii primi-miniștri și continuând după vechimea în grad de ministru, sau după vârstă, pentru cei care n-au fost încă miniștri (Gr. Filipescu (!) și G. Brătianu). D-rul Angelescu și Victor Antonescu fiind spectatori muți, (în numele Guvernului urma să vorbească numai Tătărescu), eram cel mai vechi ministru după Averescu, dar după protocol ar fi trebuit să ia cuvântul înaintea mea nu numai acesta (care mai era și fost prim-ministru și mareșal) dar și Iorga, Vaida și Prezan (mareșalii fiind asimilați în ierarhie cu președinții de Consiliu). Regele n-avea însă nici o încredere în Averescu și în Vaida și știa dinainte că Iorga va bate câmpii. Majestatea Sa a pus pe Iorga să vorbească primul, ca să-i măgulească amorul propriu și să-i mai domolească pornirile și pe mine al doilea ca să trag brazda cea bună.

După câteva minute de așteptare și-a făcut și Regele intrarea prin ușa din fund dintre Tron și curte. Ulea ne rugase să facem cerc, în fața Tronului și a mesei — Guvernul de o parte și noi „șăfii“ de alta. Iorga n-a vrut să se alinieze nici cu unii nici cu alții, și s-a proțăpît singur, în mijlocul semi-cercului, la doi pași înaintea noastră. Rezultatul a fost pentru dânsul contrariul celui așteptat: Regele a început prin a ne strânge mâna nouă și membrilor Guvernului, pe rând, și a sfârșit prin Iorga, care da semne de vădită enervare. Deja înainte de intrarea Regelui făcuse pe caraghiosul: în apăsata atmosferă care domnea, și în care nimeni din noi n-avea poftă să glumească sau să vorbească prea tare, se revărsase într-un potop de glume triviale, însoțite de nenumărate „eih dhrrrragă!“ și aruncate în dreapta și în stânga în gura mare.

Dacă Regele în loc să-l salute cel din urmă, i-ar fi strâns mâna cel dintâi, poate că dl Profesor ar fi vorbit cu totul altfel la masa... roșie.

Ne-am așezat la masă — fiecare loc era însemnat cu un nume în ordinea următoare: la mijlocul mesei, cu spatele la Tron Regele; în dreapta lui și unul după altul mareșalul Averescu, eu, Dinu Brătianu, dr. Angelescu, general Paul Angelescu, Iamandi; la stânga Regelui, și în ordine: Vaida Voievod, Oct. Goga, Grigore Filipescu (!), Victor Antonescu, Franasovici și Cancicov. În fața Regelui, Tătărescu avea la dreapta lui pe dumnealor domnii Fute-Vânt-Iorga, Mihalache, Gh. Brătianu, Valer Pop și Negură, iar la stânga pe mareșalul Prezan, pe lu-

nian, pe Inculeț, pe Sassu și pe dr. Costinescu. În total 23 persoane în jurul Regelui. Iunian, care se afla la Brașov (la un proces) a fost adus cu avionul și a sosit abia la ora 8½, scuzându-se. Ca să nu fie poftit Maniu, n-au fost invitați nici ceilalți doi foști primi-miniștri — g-ral Văitoianu și Mironescu — mărginindu-se convocările numai la șefii partidelor *reprezentate în Parlament*.

Regele a deschis ședința prin câteva cuvinte. A început prin a spune că deși era totdeauna foarte mulțumit să se poată sfătui cu îndrumătorii politici ai țării, nu-i poate saluta în acea seară cu bucurie, prilejul datorită căruia îi vedea strânși în jurul său fiind foarte dureros. Ne-a povestit apoi pe scurt încercările făcute timp de 5 ani pentru a readuce pe Prințul Nicolae pe calea datoriei, și cum toate aceste încercări au dat greș și a sfârșit prin a ne declara că situația creată în ultimele luni de frate-său cere o imediată soluție care nu poate fi decât aceea pe care a respins-o cât timp a mai putut crede într-o îndreptare. Regele a dat apoi cuvântul lui Tătărescu ca să citească raportul pe care Guvernul i l-a adresat.

Regele care vorbește ușor și voios, a avut aerul jenat și plictisit în tot timpul cuvântării sale: fața îi era asudată dar de o adevărată emoție, nici vorbă. De altmintreli toți cei prezenți, afară de Averescu și de mine, aveau aerul de plictisiți și jenați și nici o urmă de emoție nu se desprindea din ochii sau din manifestările lor. Singur Iorga, emotiv din fire, trăda, deși atenuate, preocupări de ordin sufletesc. Întrucât mă privește, „orice fluid“ între mine și Dinastie — ca să întrebuintez formula defunctului Rege Ferdinand — fiind tăiat, judecam lucrurile cu sânge rece, de sus și de departe, dar nu fără interes pentru „teatrul“ ce se juca în fața mea. Nu eram nici jenat, nici plictisit. Admiram ironia soartei care pusese în mâinile Regelui Carol, împotriva lui frate-său Nicolae, instrumentul pe care Brătianu îl făurise în ianuarie 1926 împotriva lui. Și pe când Majestatea Sa vorbea cu dispreț de aventura lui frate-său, gândul meu îmi reamintea alta, care, cu 12 ani înainte zdruncinase atât de adânc prestigiul Dinastiei și era cât pe aci să-i compromită și viitorul...

Urmând invitația Regelui, primul ministru Guță Tătărescu — Puță Căcărescu, cum îi zice Iorga — a deschis un dosar, și-a tras manșetele, a tușit de vreo două ori ca să-și întărească glasul de trâmbițaș și cu modulațiuni de bariton a început: „Domnilor, Majestatea Sa ne-a întrunit astă-seară pentru lămurirea situației A.S.R. Prințului *Carol*“... „Nicolae, Nicolae“, a rectificat mareșalul Prezan, aruncând o privire seve-

ră asupra cornistului... Cu un gest demn de Jean Th. Florescu, întinzând amândouă brațele ca să cuprindă în ele trecutul, prezentul și viitorul, și mai dând apoi și de vreo două ori din umeri, cornistul a îngânat repede „...O, pardon, Nicolae, bineînțeles, Nicolae...” În timpul acestei scurte scene, Carol, Prințul Carol, își mușca buzele, iar figuranții d-lui Guță-Puță se uitau unul la altul și înghițeau în sec. Mareșalul Averescu, a cărui vădită oboseală cerebrală n-a ajuns să-i sleiască provizia de venin, s-a întors spre mine și destul de tare ca să-l audă și Regele, de cealaltă parte, a remarcat nu fără oarecare dreptate: „L-a luat gura pe dinainte, se crede încă în timpul lui Vintilă!”

Fără să se lase tulburat de penibilul incident, dl Guță-Puță a început să citească cu glas sonor „raportul Consiliului de Miniștri către Majestatea Sa Regele” publicat a doua zi dimineața în toate ziarele, raport în care după un scurt istoric al faptelor și o reproducere a art. 13 din Statutul Familiei Regale mai conține *in extenso* și scrisoarea adresată de primul ministru Prințului în ziua de 2 martie. Raportul sfârșește prin a arăta că un ultim demers făcut pe lângă Prinț în ziua de 8 aprilie de către o delegație compusă din dumnealor domnii Gh. Tătărescu, Inculeț, dr. Angelescu, V. Sassu și dr. Costinescu n-a dat nici un rezultat, și că în consecință „Guvernul socotește de a sa datorie să supună Înaltei hotărâri a Majestății Sale întreaga situație și să o roage prea respectuos să aplice sancțiunile prescrise de art.13 din legea pentru Actele Civile ale Membrilor Familiei Domnitoare”. Raportul a fost semnat de toți miniștrii, fără subsecretarii de Stat.

După citirea raportului, primul ministru n-a mai adăugat nimic și Regele a dat cuvântul șefilor de partide. Au vorbit pe rând, și în ordinea următoare: N. Iorga, C. Argetoianu, Averescu, Vaida, mareșalul Prezan, Oct. Goga, Mihalache, Iunian, Dinu Brătianu, Gr. Filipescu (!) și Gh. Brătianu.

Iorga a fost ca mai totdeauna de o neprevăzută fantezie. Fără să intre în discuția faptelor și a sancțiunilor, dl Fute-Vânt, urând Regelui Carol și Voievodului Mihai viață cât de lungă, a declarat în același timp că suntem toți muritori („deh, hoameni hsuntem și puthem muhrrri mai hiute de chât chrredem”), și că dacă ar „muhrrri” amândoi, și am suprima pe Nicolae, Tronul României ar reveni „Hohenzollernului de la Sigmaringen”, ceea ce el n-ar admite niciodată. „Mai bine Republică, decât *ăla*”. De astă dată „ăla” nu mai eram eu, ci Prințul Friedrieck. Pe când îi prevestea o posibilă încetare din viață, Regele se uita la mine și surâdea în doi peri. E ciudat că dl Profesor n-a prevăzut și posibilitatea

de moarte a Prințului Nicolae, dar în fine n-a prevăzut-o. Concluziile lui au fost: să se retragă Prințului Nicolae calitatea de membru al Familiei Regale, dar să rămână Prinț — pentru orice eventualitate! Ca și cum calitatea de Prinț iar nu cea de membru al Familiei Regale îi da drepturi la succesiunea Tronului!

— „Ai putea să-mi spui, d-le Iorga, cum ar putea rămâne Nicolae Prinț, fără să mai facă parte din Familia Regală?“ — a întrebat Regele. Cu vădită rea credință, dl Profesor, care nu știa că Regele avea printre hârtiile din fața sa textul precis de demitere a Prințului, fără reticențe și fără rezerve, redactat de însăși d-sa în 1932¹, a răspuns fără jenă: „Și tothuși Sihrrre, ați phrrrimit această sholuțiune în 1932!“ Regele a tăcut și a avut generozitaatea să nu-i bage hârtia sub nas.

Categoric pentru aplicarea art. 13 și fără nici un fel de palinodii accesorii, am fost Dinu Brătianu, Mihalache, Prezan, Iunian și cu mine. Cuvântarea mea în acest spirit, venind cea dintâi după balivernele lui Iorga, a făcut o adâncă impresie. Pare că am avut o zi bună, Sassu, în fața mea era în extaz, Regele îmi sorbea cuvintele (deși, fără să-și dea seamă, am făcut și procesul lui) iar ceilalți miniștri în calitatea lor de judecători muți au mărturisit după ședință „că numai eu puseseam chestiunea cum trebuia“. Am început prin a spune că problema pe care eram chemați să o rezolvăm trebuia examinată sub un întreit punct de vedere: sub al faptelor, sub al dreptului și sub un al treilea care-mi părea cel mai important, al unei morale politice părea cel mai important, al unei morale politice și sociale superioare. Am trecut repede asupra faptelor, expuse deja de dl Tătărescu, și de altmintreli cunoscute de toți; nu m-am oprit mult nici asupra chestiunii de drept, articolul 13 din Statut fiind atât de categoric și de clar încât nu putea încăpea nici o controversă asupra aplicării lui. Era chiar de mirare cum de nu se aplicase după anularea căsătoriei, căci în asemenea caz această aplicare era de ordin automatic. Deși se consfințise astfel de mai mulți ani o situație ilegală n-am blamat-o, mărturisind că am nădăjduit și eu, ca și Majestatea Sa și mulți alții, că Prințul va sfârși prin aș da seamă de realitate și că își va reveni în fire. După ce am examinat problema — fără prea multă insistență din punctul de vedere al faptelor și al dreptului — am atacat latura ei morală. Am arătat, într-o mai lungă dezvoltare, că aceasta era după mine cea esențială. În vremuri în care întreaga noastră

¹ Text înmănat Regelui de către mine prin Incuțel (a se vedea însemnările din 5 aprilie, pag. 186) și care mi-a fost cinstit restituit după ședință.

organizație socială și de Stat aluneca pe povârnișul anarhiei, singurul punct fix pe care ne puteam sprijini era ideea monarhică. Orice putea compromite autoritatea principiului monarhic trebuia înlăturat fără întârziere, dacă voiam să mai salvăm ce era de salvat și să zădărniciim tentativele de subminare ce se încercau din toate părțile. Am analizat în câteva cuvinte aceste tentative, și făcând procesul purtării Prințului Nicolae, n-am ezitat să fac și pe acela al purtării Regelui Carol, fără să numesc nici pe unul nici pe celălalt. Dar ceea ce am spus se potrivea și pentru unul și pentru celălalt. Am bătut șeaua ca să priceapă iapa, și am avut norocul să găsesc formule destul de fericite ca să mă asculte cu interes și fără supărare, însăși Majestatea Sa. Am conchis că ne aflăm în ceasul al doisprezecelea pentru aplicarea sancțiunilor prevăzute de art.13 al Statutului Familiei Regale și pentru *asanarea* Dinastiei noastre. Referindu-mă la îngrijorarea d-lui Iorga față de o eventuală vacanță a Tronului; am respins argumentele paranoicului, cu toate menajamentele de formă indicate pentru a nu irita susceptibilitatea sa, arătând că într-un asemenea caz, puțin probabil, *am fi puși în fața unei situații nouă pe care ar urma să o examinăm la timpul ei spre a lua hotărârile necesare în raport cu sentimentele noastre naționale*. Am sfârșit prin a cere celor prezenți să se dezbrace de orice pornire sentimentală *momentană* și să judece situația numai din punctul de vedere al intereselor Țării și ale principiului monarhic, a cărui autoritate se confunda cu autoritatea Regelui, care trebuia să rămâie *neștirbită*.

Am avut impresia netă, că cuvântarea mea pusese chestiunea la punct, și că procesul era terminat. Dar *formele* trebuiau îndeplinite și toți șefii de partide trebuiau să-și spună cuvântul. După mine, Regele a cerut părerea lui Averescu. A fost o jale. Pentru dânsul, ar fi fost mai bine să se facă bolnav și să nu vină. Căci așa cum s-a manifestat, bătrânul mareșal a făcut în fața Regelui și a reprezentanților politici ai țării, dovada senilității sale. A vorbit fără șir, vorbele îi ieșeau cu greu și a început și el să facă o deosebire între noțiunile de „Prinț” și de „Moștenitor al drepturilor de succesiune la Tron”, dar în așa fel încât nimeni n-a mai priceput nimic. La un moment dat situația a devenit atât de penibilă, încât m-am văzut nevoit să intervin în discuție și să explic „ceea ce voia să spună dl mareșal”. Pe cât se putea pricepe, toată cuvântarea sa a fost îndreptată *împotriva* soluției pe care eram chemați să o ratificăm. Bietul bătrân s-a mirat de *zorul* (!!) care se punea în soluționarea unei situații care dura deja *de atâta timp* (!!), a vorbit de căsătorii morganatice practicate în toate Dinastiile Europei (uitând că

toate duseseră tocmai la eliminări ca cele prevăzute de legea noastră, sau *la renunțări* de drepturi prevăzute și ele în Statutele Caselor Domnitoare respective), a citat cazul Arhiducelui Frantz-Ferdinand (parcă putea fi o comparație între căsătoria *curată* a acestuia și concubina Prințului Nicolae!) uitând că, căsătoria Arhiducelui a fost contractată cu consimțământul Împăratului Frantz-Iosef și în baza prescripțiilor „Pragmaticii Sancțiuni” care prevedea căsătoriile morganatice, pe când legea noastră *nu*. A confundat și datele — după cum a relevat Vaida — așezând căsătoria Arhiducelui Frantz-Ferdinand înaintea morții Arhiducelui Rudolf (!) și a încurcat toate, îngânând vorbe fără rost și provocând un sentiment de deferentă milă în sufletele tuturor celor prezenți. Un singur lucru reieșea din cuvintele înșirate fără rost dar cu multă trudă, și anume că dl mareșal era împotriva măsurilor cerute de Guvern. Când în sfârșit, fără să sfârșească, s-a oprit un minut — și după această reculegere s-a întors către Rege și i-a spus răspicat: „Sire, în rezumat, și ca consecință a celor pe care le-am spus, sunt pentru aplicarea strictă și fără șovăire a prescripțiilor articolului 13 al Statutului Familiei Regale!” Ne așteptam atât de puțin la această concluzie încât a fost un moment de stupeoare generală! Până să fie eliminat Prințul Nicolae din Familia Regală, a fost eliminat — din acel moment — mareșalul Averescu din viața noastră politică. Se făcuse în fața tuturor dovada sclerozei sale cerebrale!

A urmat un moment de jenă, după care a luat cuvântul Vaida. După obiceiul lui a început prin a vorbi de multe, numai de chestiunea în discuție nu. A vorbit de Viena, de Arhiduci, a negat principiul căsătoriilor morganatice (ceea ce i-a atras o precisă și concisă rectificare din partea Regelui), a vorbit de părul bălai al Prințului Nicolae copil pe care a fost să-l mângâie la Londra (?) și a sfârșit prin a recunoaște și el că nu era altă soluție decât cea propusă, dar a cerut să se mai facă o intervenție pe lângă Prinț înainte de a se lua o măsură atât de crudă, și a propus pe dl Profesor Iorga „care știe să vorbească așa de frumos și să câștige inimile” pentru această misiune. Dl Profesor Iorga s-a lepădat pe loc de o asemenea însărcinare și a refuzat-o categoric.

În acel moment a intervenit Regele și a explicat că nici o intervenție nouă nu ar avea sorți să schimbe hotărârile lui frate-său, și pentru a întări această afirmație ne-a dat citirea unei scrisori pe care Prințul *i-o adresase seara în ajun*, scrisoare scrisă în termeni foarte mășurați, dar prin care autorul ei preciza intențiile sale *irevocabile* de a-și legaliza situația conjugală, cu prețul *consimțit* al sancțiunilor prevăzute în fai-

mosul articol 13 al Statutului. Pe cât pot reproduce din memorie scrisoarea cuprindea următorul pasaj esențial¹: „Sunt un om de onoare și nu pot călca cuvântul pe care l-am dat. Am coborât în conștiința mea, și imboldurile mele sufletești mă silesc irevocabil să legalizez o căsnicie pe care o vreau“. Regele a complectat conținutul acestei scrisori prin destăinuirea că avusese, în aceeași seară de 8 aprilie, o lungă întrevedere cu Prințul Nicolae, și că acesta — de neclintit în hotărârea sa — era gata să primească *fără protestare* aplicarea sancțiunilor legale.

Scrisoarea Prințului și declarațiile Regelui au făcut o enormă impresie asupra celor prezenți. Mi-am permis să iau cuvântul din nou și să spun, că de aș fi cunoscut această scrisoare înainte de cuvântarea mea, aș fi vorbit altfel. După citirea scrisorii și după declarațiile Regelui privitoare la întrevederea avută în ajun cu Prințul, situația îmi părea cu totul schimbată. *Nu mai putea fi vorba de aplicarea unor sancțiuni Prințului, ci de aprobarea deciziei lui de a ieși din Familia Regală pentru a urma, ca simplu particular înclinațiile inimii sale.* „Da, da, asta e situația adevărată!“, s-a grăbit să întrerupă Tătărescu, și ne-a citit și el o scrisoare identică pe care, ca șef al Guvernului, o primise din partea Prințului, tot în seara de 8 aprilie. Mai multe voci au cerut ca scrisorile să fie publicate odată cu raportul Guvernului către Rege²; Regele a fost de aceeași părere și toată lumea a aprobat³ Mareșalul Prezan a observat însă, că deoarece conținutul scrisorilor era aproape identic (textele nu se deosebeau decât prin câteva fraze de la început, de ordin secundar) era de ajuns să se publice numai una din scrisori, și anume cea adresată lui Tătărescu, pentru ca persoana Regelui să fie lăsată în afară de comentariile opiniei publice — și așa s-a hotărât.

Cuvântările care au urmat după această lămurire a situației nu mai aveau nici o importanță, „la cause était entendue“ și concluziile finale ale Consiliului de Coroană nu mai puteau fi îndoielnice. Șefii de partide care au mai vorbit, au făcut-o numai ca să îndeplinească o formă și ca să-și afirme fiecare o parte din răspundere în hotărârea comună. Fiecare a vorbit, după temperamentul și după convingerile lui — dar toți au vorbit foarte scurt, afară de Goga care a mai lungit-o puțin ca să ne explice deosebirea între căsătoria lui Frantz-Ferdinand consimțită

¹ Scrisoarea este reprodușă [în prezentul volum], la Anexa nr. 1.

² După citirea raportului, cerusem primului ministru ca să fie dat publicității, și Tătărescu îmi răspunsese că luase toate măsurile ca zisul raport să apară în ziare de a doua zi dimineața.

³ Scrisoarea Prințului adresată lui Tătărescu e reprodușă și ea [în prezentul volum] la Anexa nr. 1.

de Împărat și a lui Nicolae care vrea să o încheie împotriva voinței Regelui și a prescripțiilor legale. Prezan, Mihalache, Iunian și Dinu Brătianu au vorbit cu precizie, și fără garnitură, au fost pentru aplicarea strictă a prescripțiunilor articolului 13. Mihalache a insistat asupra faptului (confirmat de Rege) că, încă cu 4 ani înainte, propusese Majestății Sale această soluție în urma unei lungi audiențe pe care o avusese la Prințul Nicolae și din care ieșise cu convingerea că Prințul nu-și va schimba hotărârea luată. Aprobând fără șovăire aplicarea măsurilor cerute de Guvern nu făcea decât să fie consecvent cu atitudinea sa anterioară, aprobată de tot partidul său. Iunian a aprobat și el fără rezerve procedura propusă de Guvern, dar s-a mirat de ce se mai discută chestiunea deoarece prescripțiunile articolului 13 sunt aplicabile de drept, și singura chestiune ce ar putea fi discutată ar fi aceea de a se lămuri de ce aceste prescripțiuni n-au fost aplicate încă. Dinu Brătianu a insistat asupra laturii morale a problemei (o piatră în grădina frățiorului Carol), a insistat asupra autorității Regelui care trebuie să rămâie neștirbită și a conchis și el la necesitatea aplicării prescripțiunilor legale.

Putoarea de Grigoraș Filipescu a recitat o scurtă tartină învățată pe dinafară, trăgând cuvintele pe un ton declamatoriu, ca un actor de mahala, și după ce a declarat „că nu poate să uite serviciile iii-meeen-seee aduse de Prinț într-o anumită vreme unei anumite cauze“, a tras concluzia că față de voința bine hotărâtă a Prințului Nicolae nu era altă soluție decât să se ia act de decizia lor.

Gheorghe Brătianu — Benjaminul sindrofiei — a vorbit cel din urmă și a scăldat-o. S-a declarat lipsit de experiență și de documentare. N-a avut timpul să studieze dosarul (!!) deoarece convocarea Consiliului a fost făcută numai cu câteva ore înainte de ședință. Are și el nedumeriri, asupra viitorului Dinastiei, în anumite eventualități — ca dl profesor Iorga. Pe de altă parte constată voința nestrămutată a Prințului Nicolae de a se sustrage îndatoririlor Sale. Se raliază în cele din urmă la părerea celor care au vorbit înaintea lui (la părerea căroră?).

După terminarea cuvântărilor „șăfilor“, care de altmintreli au fost des întrerupte, fie prin câte o observație a Regelui, fie prin crâmpieie de discuție mai generală, Tătărescu a luat act de consimțământul Consiliului de Coroană și ne-a citit comunicatul pe care să-l dea presei, cu consimțământul Regelui. Asupra textului comunicatului, nimeni n-a făcut nici o observație dar când a întrebat dacă după vorbele „Consiliul a avizat“ poate adăuga, *în unanimitate*, Iorga a protestat, spunând că dânsul nu putea renunța la întâmpinările pe care le făcuse.

La orele 10,45 Regele a încheiat ședința prin câteva cuvinte de mulțumire și de recunoștință pentru sprijinul pe care i l-am dat și a fost tot ce am înghițit în acea seară, căci venisem nemâncat și la Palat nu ni s-a oferit nimic. Apoi a luat pe Iorga la o parte, să-l „capaciteze“, dar după gesturile disperatului am avut impresia că n-a reușit. Ne-a mai strâns mâna la toți și a plecat. Și am plecat și noi.

Ce deosebire între atmosfera acestui Consiliu de Coroană și a celor de la Iași! Teatru s-a făcut și acolo, și poate încă mai mult; dar sub masca fiecăruia și în dosul minciunilor debitate băteau suflete omenești muncite de grijă, se zbăteau și vorbeau oameni care țineau în cumpănă soarta Țării, și care cu toată otrava deznădejdiei, își dau seamă de măreția momentului și de importanța hotărârilor de luat. În seara de 9 aprilie, parcă ne era la toți rușine de treaba în care ne amestecaserăm, și în vasta sală a Tronului respiram cu toții duhori pestilențiale de bordel. Aveam toți gura plină cu cuvintele de „țară“, de „neam“ și de „morală“ — dar nimic din sufletul fiecăruia nu se revărsa de pe buzele noastre. În afară de „Țară“ era străină și indiferentă față de tot ce se petrecea pe trepetele Tronului. Între zidurile Palatului ne bălăceam în plină curvărie și Regele Carol, adus din exil pe aripile celor mai nobile iluzii și care făcuse din concubinajul său cu o jidoavcă axă de Domnie, aplica lui frate-său, — pentru crime identice cu ale sale — sancțiunile legii făurite de Brătianu împotriva lui. Am părăsit toți Palatul fără cel mai mic sentiment de emoție, scârbiți și oboșiți. Făcând procesul lui Nicolae, nu făcusem noi oare și pe al lui Carol? Și lăsând la o parte textele, n-ar fi meritat oare și Regele osânda pe care o lăsasem să cadă asupra capului Prințului? La sosire, Urdăreanu ne înmânase un exemplar din Statutul Familiei Regale, cu rugămintea să-l restituim după sfârșitul ședinței; la ieșire, Iorga a remis pe al său lui Ulea, care aștepta la ușă, cu cuvintele: *Posfim, căci tot nu mai avem cui să-l mai aplicăm!* Dl Profesor se înșală: poate că va mai fi cui să se aplice, dar nu va mai fi cine să-l aplice!

Azi-dimineață, plecând din București am cumpărat ziarele. Am citit raportul lui Tătărescu și comunicatul aprobat aseară, dar spre marea mea mirare am constatat că scrisoarea Prințului Nicolae nu fusese publicată. Pentru ce?

13 aprilie. — M-am înapoiat ieri-seară la București. Ziua de duminică 11 aprilie am petrecut-o în județul Dolj, în partea dinspre Dună-

re. Plecat la ora 6 dimineața din Breasta m-am înapoiat la ora 8½ seara. Întruniri la Giubega, la Poiana Mare (foarte reușită), banchet la Calafat și iarăși întruniri și consfătuiri politice la Moțăței, Plenița și Galicea. Șoselele într-o stare mizerabilă, dovedesc incuria administrativă și furturile fostului prefect Gârboviceanu. Frig. Câmpul de toată frumusețea. Ziua de ieri am petrecut-o la Craiova, unde m-am interesat de alegerile comunale sorocite pe ziua de 18 aprilie. Nimeni nu lucrează, vom înregistra o înfrângere de pomină. Fără importanță.

În lipsa mea din București, două evenimente mari, din care unul peste graniță: Nicu Săveanu a ajuns la Praga, să împartă decorații, și A.C.Cuza a fost sărbătorit cu un formidabil alai, la Ateneu, pentru cei 80 de ani pe care i-a împlinit. Politica e politică, dar prezența Patriarhului, a mitropolitului Bălan și a episcopului Vartolomeu (cu discursuri) la o manifestație de învrăjbire socială — căci acesta a fost la urma urmelor scopul preamăririi încăpățânatului antisemit — îmi pare greu de justificat. Încă un semn al anarhiei morale în care trăim. Deși, personal, Cuza mi-e simpatic, nu i-am dat semn de viață. A avut destule felicitări, și fără a mea.

„Păzea, că vine Kurylowicz!“ — vorba românului. Nu știți cine este Kurylowicz? Nici eu. Citesc în ziare că e un mare filolog polinez, și că ne va cinsti cu câteva conferințe. Și mai citesc că în același scop mai vine și un oarecare Oulmont, jidan ratat francez, un economist italian Bartolatto și un american filo-român, Ch.Upson-Clarke. Bravo nouă! La mare preț am ajuns! În tinerețea mea, de la Viena înainte spre Apus, nu mai știa nimeni ce e aia, România!

Costică Sescioreanu, băiat bun și președinte al Uniunii Camerelor de Agricultură a fost numit „Consilier tehnic“ pe lângă Ministerul Agriculturii și însărcinat cu conducerea Departamentului, în fruntea căruia rămâne ca interimar Sassu, ministrul Justiției. Se pare că Regele n-a mai vrut să acorde lui Tătărescu o complectare a Ministerului, pentru cele câteva luni care i-au mai rămas, și dl Guță a găsit această fantezistă și ilegală formulă. Ilegală, fiindcă Sescioreanu va avea răspunderea de fapt, dar nu și cea de drept legată de calitatea de ministru. Dar o fantezie și o ilegalitate mai mult în țara lui Hübsch nu contează!

Domnul Titulescu poftit la banchetul congresului organizat de „Association médicale des bords de la Méditerranée” i-a tras un discurs mondial în favoarea Genevei, a securității colective și a pacturilor suprapuse. Cu toată reclama unei anumite prese, ilustrul protagonist al falimentului european n-a putut să reînvie o stare de lucruri moartă. Discurs funerar. Vedeta de la Societatea Națiunilor ajunsă să facă politică cu doftorii și cu spițerii, ce decădere! *Sic transit...*

În aceeași zi dl Eden (Anthony, pour les dames) s-a lăsat și el în scări la Camera Comunelor, glorificând acțiunea, organizația, importanța, fidelitatea față de S.D.N. și lealitatea Micii Înțelegeri, *din care a făcut arbitra păcii europene!* Anglia lui Pitt și a lui Palmerston în genunchi înaintea sârbilor, cehilor și valahilor, iată un spectacol neprevăzut! Anarhie peste tot!

Putoarea de Elena Văcărescu „a déposé elle ausi sa crotte” la picioarele Reginei Maria (cu prilejul nesăbuitei „ieșiri” a Marthei Bibescu). Articolul a fost publicat în *Vendémiaire* și bineînțeles se ocupă mai mult de dânsa, Văcăreasca, decât de Regină.

Întreaga peltea n-a fost scrisă decât ca să spună că zisa „Vacca” era primită în intimitate de Regina Alexandra a Angliei și că prima dată când a întâlnit pe Regina Maria „amândouă femeile au fost cuprinse de o adâncă emoție!” Pur și simplu ridicolă, această din urmă afirmație! Cine a citit numai câteva pagini din *memoriile* Reginei Maria poate să-și dea seamă de emoția ei la vederea fostei „iubișcuțe” a nenorocitului Năndo! O, simpatică Marthă, ce valuri de diaree ai descătușat prin „gafa” ta!

A murit și Ticulina Florescu, la vârsta de peste 86 ani. S-a stins cum a trăit, ca o păsărică. Era sora Anicuței Odobescu, nepoata generalului Florescu. Cine a văzut-o în ultimii ani, în mizeria în care trăia, nu-și poate închipui că a fost una din „lionne-le” Bucureștiului anilor 80, o animatoare fără pereche a saloanelor de atunci. Am schițat silueta ei în Amintirile mele.

15 aprilie. — Șoneriu a întâlnit pe Horia Furtună (prefectul Buzăului din 1931) care i-a spus că vechiul registru al Stării civile de la

Tohan (pe care eu îl încredințasem Regelui în ziua de 8 noiembrie 1931) a fost repus la locul lui după anularea căsătoriei Prințului Nicolae de către tribunalul Ilfov, pentru ca această anulare să poată fi transcrisă, conform legii pe marginea actului. Iată dar registrul pe care-l căuta Inculeț cu limba scoasă, regăsit! Eu n-am știut niciodată despre această nouă substituie de registre (toată procedura anulării a fost făcută sub supravegherea Ministerului de Justiție) și credeam registrul ridicat de mine încă în mâinile Regelui. Dar dl ministru Inculeț ar fi putut face cercetările necesare înainte de a veni să-mi propună reconstituirea actului prin martori și înainte de toate prin mărturia mea! Anarhie și incurie pe toată linia.

Profesorul Gerota a fost arestat din nou, și de astă dată cu dânsul și doctorul Veluda. Vina: editarea și răspândirea unei fițiuci intitulată *Crezul Nostru*. Am fițiuca în fața mea, e o nenorocită foaie trasă la șapirograf² și nu conține decât două artișplăse. Unul semnat „Mimoza pudica“ și celălalt „Dum dum“. Primul, intitulat „Puterea Lupească“ cuprinde fleacurile și cancanurile pe care le auzim de dimineața până seara în toate saloanele, în toate cafenelele, în toate cluburile și în toate tramvaiele Capitalei. Al doilea, „Pentru Corneliu Codreanu“, înjură pe Manoiilescu și pe Nae Ionescu, și învinuiește pe „Căpitan“ pentru legăturile lui cu acești doi „păcătoși“ vânduți Lupeascăi.

Până aci nimeni nu cunoștea fițiuca lui Gerota; rezultatul arestării a fost că toată lumea a vrut să o citească, și a reușit. Deșteaptă mai e și Siguranța noastră Generală și mai ales politica lui Puță Căcărescu. Dacă ar voi să compromită pe Rege cu tot dinadinsul n-ar lucra mai bine!

Dar pe când aresta pe Gerota (de care nu se teme) pentru un act copilăresc, Guvernul nu ezita să *trimită acasă la generalul Zizi Cantacuzino* pe un membru al său (ministru Valer Pop) ca să „pertracteze“ cu șeful partidului „Totul pentru Țară“ și cu Zelea Codreanu. Pe aceștia nu i-a arestat fiindcă se teme de ei — deși ieșirile lor din zilele din urmă sunt altfel grave, față de gluma lui Gerota.

¹ A se vedea însemnările mele din 5 aprilie curent.

² O reproduc în facsimilie la *Anexe* (Anexa nr. 2), ca semn al timpurilor ca să se vadă până unde a mers prostia pe vremea noastră, și din partea celor care atacau și din a celor care încercau să reprime.

Mai întâi, Garda de Fier a luat poziție împotriva Regelui, îndată ce conflictul cu Prințul Nicolae a devenit de domeniul public, apoi pe rând:

Generalul Cantacuzino a dat drumul circularei nr. 67 din 11 aprilie (trimisă în copie cui a vrut) prin care sărind în apărarea Prințului, acuză pe d-na Lupescu „jidoavca“ și „lichelismul“ primului ministru de cele întâmplate și provoacă de-a dreptul la răsmeriță în țară;

Zelea Codreanu (cu toate intervențiile lui Valer Pop) a convocat în ziua de 13 pe reprezentanții câtorva ziare și le-a declarat că Garda își dă în fine seamă de adevăratele sentimente ale Regelui și ale d-nei Lupescu față de mișcarea legionară, că din acel moment înainte Garda intră în luptă și cu unul și cu cealaltă, *și îi face direct răspunzători de tot ce se va întâmpla*. Codreanu și-a încheiat cuvântarea strigând: trăiască Principesa Elena, trăiască Principele Mihai, trăiască Principele Nicolae!

A doua zi, adică ieri, o delegație de gardiști a fost trimisă la Snagov la Prințul Nicolae. E drept că Prințul n-a primit-o, și de aceea a și fost lăsată să ajungă la Snagov — căci Guvernul *știa* că nu va fi primită.

Mi se spune că și azi, Zelea Codreanu a convocat din nou gazetarii ca să le facă noi declarații, și că ar lăsa-o mai moale.

Care a fost reacțiunea Guvernului față de aceste manifestări incontestabile subversive: nici una! Pe Gerota și pe Veluda, doftori romantici și inofensivi, i-a băgat la Jilava, dar de Zelea Codreanu și de Zizi Cantacuzino nu îndrăznește să se atingă nimeni!

Câte zvonuri nu s-au mai răspândit zilele acestea și asupra atitudinii Prințului Nicolae și în jurul „debarcării“ lui! Mai toate au fost datorite faptului că nu s-a publicat scrisoarea lui din 9 aprilie¹. Mai întâi s-a răspândit zvonul — și foarte insistent — că Prințul n-a scris nici o scrisoare, că amândouă scrisorile din 9 aprilie, atât cea adresată Regelui, cât și cea adresată lui Tătărescu erau apocrife. Faptul că scrisoarea adresată lui Tătărescu nu fusese dată publicității, *după cum hotărâse Consiliul de Coroană*, da oarecare verosimilitate zvonului. Din informațiile pe care le-am putut culege imediat *la izvor sigur*, am putut însă constata că zvonurile erau false. Nu numai că Prințul scrisese și trimi-

¹ Deși date din 9 aprilie scrisorile Prințului adresate Regelui și lui Tătărescu au fost înmânate destinatarilor în seara de 8 aprilie.

sese scrisorile, dar încă atitudinea sa nu era întru nimic aceea a unui răzvrătit. Supus hotărârilor Regelui și ale Consiliului de Coroană, Prințul Nicolae nu opunea nici o rezistență la aplicarea acestor hotărâri. Fuseseră într-adevăr discuții între Prinț pe de o parte, Rege și Guvern pe de alta, dar înainte de trimiterea scrisorilor. Într-o întrevedere avută cu Prințul la 6 aprilie, Regele îi ceruse o scrisoare prin care nu numai să afirme intenția sa de a se căsători cu d-na Doletti, dar și *renunțarea la drepturile sale eventuale la succesiunea Tronului* — renunțare pe care Prințul refuzase categoric să o dea. În ziua de 8 aprilie, după zadarnica intervenție a delegației ministeriale pe lângă Prinț¹, Regele a chemat pe colonelul Manolescu și i-a cerut *să ceară și să obție* scrisoarea dorită de la Nicolae. Colonelul a refuzat net. A spus lămurit, că sentimentul care-l leagă de Prinț îi interzice o asemenea intervenție — care de altminteri ar rămâne fără rezultat — și a rugat pe Majestatea Sa să-i primească demisia din Armată, demisie pe care o ține de atâta vreme în sertar. Furios, Regele a aprobat pe loc demisia, a concediat pe Manolescu și a chemat la Palat pe Nicolae. Prințul s-a urcat către seară în automobil, singur, și a mers de la Snagov direct la pavilionul Regelui din dosul Palatului. Cum purta ochelari și gulerul ridicat, sentinela de la poartă nu l-a cunoscut și l-a oprit. Prințul s-a coborât din mașină și s-a numit. Sentinela n-a vrut să știe nimic și a pus pușca în piept. „Soupe-au-lait“ cum e Nicolae, a început să înjure și era să se întâmple bucluc, și poate și moarte de om, dacă n-ar fi intervenit în momentul oportun un gradat care a dat drumul Alteței Sale Regale. Prințul nu s-a supărat însă, și întrevederea între cei doi frați a fost liniștită. Regele ne-a spus chiar, în seara Consiliului de Coroană, că conversația s-a ținut tot timpul pe un ton glumeț (!!!) și că ultimul cuvânt al lui Nicolae ar fi fost: „Sper că n-ai să mă dai afară din țară în 24 de ore, și că ai să mă lași să-mi fac bagajele?“ Glumeț ori nu Prințul Nicolae a fost însă

¹ Asupra intervenției delegației ministeriale pe lângă Prinț am putut culege informații distractive. După ce delegația a pus din nou și pentru ultima dată chestiunea: ori, ori — Prințul Nicolae a răspuns că el nu mai cere autorizația *imediată* a căsătoriei sale, ci numai să fie lăsat mai departe în situația în care se afla (după ce luni de zile ceruse legalizarea căsniciei lui *numaidecât*). Vădit, voia să pună la încercătură pe dumnealor domnii membri ai Guvernului, căci știa ce-i pregăteau. Atunci, plin de tact, Guță Tătărescu i-a făcut observația că ar însemna pentru dânsul să trăiască într-o stare de perpetuu concubinaj. Prințul s-a lovit cu palma peste obraz și dând din cap i-a replicat: „Vezi, la asta nu m-am gândit; o să ajung și eu în teapa Regelui, numai că el trăiește cu o jidoavcă, pe când eu mă voi ține cu o româncă!“ Dl Guță n-a mai insistat, s-a înapoiat la București, a raportat Regelui rezultatul întrevederii și s-au hotărât cele cunoscute. Din scrisorile Prințului adresate Regelui și lui Tătărescu în aceeași zi, reiese limpede întorsătura pe care până atunci ahtiatul de căsătorie a dat-o lucrurilor.

de neclintit pe chestiunea renunțării la drepturile sale. A primit toate celelalte condiții, aplicarea art. 13 din Statut, plecarea în străinătate, condițiile materiale de viață propuse, dar a refuzat net să recunoască el însuși decăderea din drepturile sale eventuale, consecință naturală a aplicării zisului articol 13.

În cele din urmă a cedat Regele și amândoi frații s-au pus de acord asupra redactării scrisorilor din 9 aprilie. Din acel moment n-a mai fost nici o discuție între ei, și Nicolae a primit în liniște, și fără nici o opoziție, hotărârile luate cu privire la soarta lui.

Convențiunea pentru neintervenția în Spania care urma să fie aplicată la 6 martie, n-a fost aplicată nici la 6 aprilie. Acum se anunță punerea ei în vigoare pentru noaptea dintre 19 și 20 aprilie. Ziarele democratice din Franța și Anglia mai vorbesc și de o încercare de mediație între cele două tabere, și lasă să se creadă că ar putea avea succes. S-o creadă mutu. Naționaliștii sunt așa de siguri de victorie încât nu vor ceda niciodată cât de puțin din pretențiile lor. Scopurile urmărite de o parte și de alta sunt atât de opuse încât nici un compromis nu pare posibil.

17 aprilie. — Dr. Gerota a fost pus azi în libertate. Se întreabă lumea de ce a fost arestat. Guvernul mai face prostia să-i dea drumul a doua zi după un articol al lui Stelian Popescu în *Universul*, așa încât eliberarea lui are aerul să fi fost rezultatul acestui articol. Deja Popeștele se crede arbitru moral al nației; o să înnebunească de tot și are să se creadă și stăpânul Guvernului!

Un incendiu a distrus 200 de case în târgulețul Comrat din Basarabia. Sunt pagube de peste 50 milioane.

Barba d-lui Profesor reappare în afacerea Prințului Nicolae, și mai aduce apă la moara gardiștilor pe care atitudinea Prințului, până acum plină de rezervă, îi cam derutase. Di Profesor a găsit într-adevăr nimerit să scrie Prințului o scrisoare, a doua zi după Consiliul de Coroană. Ce o fi scris într-însa nu știu exact, dar se poate ghici după răspunsul

lui Nicolae, pe care-l reproduc la Anexe¹ și din care reiese că nestatornicul Fute-Vânt ia în brațe cauza oropsitului Prinț. Acest răspuns al Prințului a ajuns în copie în mâna gardiștilor (cărora a fost fără îndoială remis de chiar Prințul sau de oamenii lui) și servește de bază unui nou manifest semnat de generalul Zizi Cantacuzino². E ciudat că toate aceste manifestări copilărești ale Gărzii, ale oamenilor Prințului, ale d-lui Profesor, emoționează adânc cercurile guvernamentale și pe cele de sus. Am văzut azi doi miniștri, erau fierți. Ieri, Șoneriu a văzut pe Ur-dăreanu (mareșalul Palatului), era și mai fierț. De Guvern nu mă mir, i-am cunoscut pe timpul guvernării 1927-1928, trăiau într-o permanență diaree, dar mă mir de Rege, pe care-l știam mai curajos. De ce nu pricepe că tot succesul Gărzii e datorit numai valului de mocirlă care se urcă tot mai copleșitor și e pe cale să înece tot. Lumea e adânc dezgustată și simpatia opiniei publice pentru mișcarea gardistă, incontestabilă, nu e decât o reacție împotriva regimului de corupție și de incapacitate pe care Regele-l menține numai prin Starea de Asediu și prin Cenzură.

18 aprilie. — Ieri-dimineață Adunarea generală la Banca de Credit. Am prezidat ca și anul trecut, și ca și anul trecut a venit Hefter să facă scandal. Dar n-a putut, și a sfârșit prin a părăsi adunarea, cu discursul în buzunar, discurs din care n-a ajuns să citească decât câteva pasaje. A avut însă timpul să spună o prostie: a afirmat că avea în ghiozdan faimosul raport al Băncii Naționale, raport pătimaș asupra gestiunii Băncii de Credit, și raport pe care pușlamaua de Mitiță Constantinescu a afirmat că nu l-a comunicat nimănui. După Adunare ne-am întrunit în Consiliul de Administrație și am hotărât să trimitem o adresă d-lui guvernator al B.N.R.-ului prin care să-l informăm despre cele afirmate de Hefter. Pentru noi o simplă satisfacție, aceea de a băga nasul d-lui Mitiță în c...

Mi se spune că dl Profesor e foarte supărat de faptul că Prințul Nicolae — care cu începere din ziua de ieri nu se mai numește decât Nicolae Brana³ — a comunicat Gărzii de Fier răspunsul pe care l-a dat

¹ A se vedea Anexa nr. 3.

² Reprodus, cu mai multe alte documente relative la acțiunea Gărzii de Fier, la Anexa nr. 4.

³ Mi se spusese alaltăieri că, în necunoștința limbii franceze, Prințul alesese numele de *Bran*. Se vede că în anturajul lui tot a fost cineva care a citit pe Rabelais, așa încât până în cele din urmă s-a mai adăugat un a la scatologicul cuvânt.

scrisorii d-sale. „Eih, dhrrragă, euh nu mă ahmestec în tăhrrâtza lui Zelea Codreanu și a lui Zizi Cantacuzino!!“ Ca să îi dea satisfacție — căci umblă cu el ca cu o bubă coaptă — și pentru a da în același timp peste degete gardiștilor, Guvernul a obținut de la Snagov o nouă scrisoare pe care o publică azi-dimineață în toate gazetele, în această formă:

„Fostul Prinț Nicolae a trimis d-lui Președinte al Consiliului Gh. Tătărescu, următoarea scrisoare:

«Reședința Snagov, 17.IV.1937

Domnule Președinte al Consiliului,

Auzind de oarecare zvonuri care mă asociază cu grupări politice și alte manifestări și agitații care dacă continuă pot fi dăunătoare, declar că nu am nici un contact personal sau altfel cu nici o grupare politică.

Țin să protestez în contra acestor zvonuri rugându-vă a lua măsurile ce veți crede necesare pentru a le curma.

Nicolae»

Dacă vorba francezului e adevărată, că „le style c'est l'homme“, apoi putem adăuga că „ce style là c'est du pur Brana“.

Beck, ministrul de Externe al Poloniei, va sosi joi în București și va sta până duminică. Se vede că Titulescu nu mai e în fruntea Afacerilor noastre Străine.

Conferința întrunită la Montreux în acest scop a hotărât desființarea capitulațiunilor în Egipt. E un mare eveniment istoric. După desființarea capitulațiunilor în Turcia, iată-le desființate și în Egipt. Vechiul regim internațional dinainte de război, se desface bucătică cu bucătică.

Ieri pe la ora 6 m-a chemat Urdăreanu la telefon și m-a întrebat când plec la Paris, căci Regele vrea să mă vadă. I-am spus că plec mâine seară¹, și după ce a luat ordinele M. Sale, mi-a fixat audiența pentru mâine la ora 4½. Iată cum am făcut bine abținându-mă de a mai cere

¹ Pentru un comitet al „Stelei Române“.

Regelui audiență; după întârzierea pusă în 1934 de a mi-o acorda, rupe el gheața și mă cheamă. Asta vream și eu, ca să-i pot vorbi altfel decât în solicitator.

Un „bon mot“ pe care răposata Tinculina Florescu l-a făcut, fără să-și dea seamă: După cum se știe (cine nu cunoaște „palazzina“ luxoasă pe care Guță Tătărescu a clădit-o peste drum de grădina Icoanei?) locuința primului ministru e păzită de un pluton de soldați, de o brigadă de jandarmi, de o mitralieră și de gratii „à la Siennese“ la ferestre. Tinculina trecând prin fața casei atât de bine păzită, și indusă în eroare prin prezența gratiilor și a jandarmilor a întrebat pe un polițist: „Mă rog frumos, ce pușcărie e asta“? Te pomenești că a cobit bietului Guță-Puță!

19 aprilie. — Radian la mine, înapoiat de la Craiova, unde au fost ieri alegeri comunale. Deși după mărturisirea tuturor lista noastră a fost cea mai bună, am ieșit în coadă, cu un număr ridicol de voturi. Până și Iovipale, unicul reprezentant al Vaidiștilor, a luat cu lista lui de necunoscuți de două ori atâtea voturi ca noi. Explicația e simplă. Din 16 000 alegători n-au luat parte la vot decât 6 000. N-au votat decât țiganii și derbedeii — aproape — aduși la vot de prin mahalale cu camioane, și aburiți de țiucă. Cine a cheltuit a avut voturi. Noi n-am cheltuit. Oamenii cumsecade aproape n-au votat. Același fenomen s-a observat pretutindeni în cele câteva alegeri care au avut loc zilele acestea. La București au votat mai puțin de 20 000 din peste 150 000. La Galați, la Botoșani etc. același lucru. Această dezinteresare a cetățenilor urbani pentru alegeri e caracteristică și trebuie ținută minte. La țară, ruralii dezgustați și ei, tot mai votează, cu turma — dar la orașe nimeni nu mai vrea să știe de vot.

Radian îmi raportează că la Craiova opinia publică e complex zăpăcită, în ordinea politică. Cenzura îndreptățește toate zvonurile, și lumea crede. Așa de pildă se spunea acolo că o serie de generali, printre care Samsonovici, au fost arestați, că un complot a fost descoperit chiar în Palatul Regal și că doi ofițeri din Gardă au fost arestați! Nu e de mirare: nu s-a spus la București, acum câțiva vreme, că Prințul Ni-

colae a tras cu revolverul în Rege, că Regina Maria a sărit între ei și a primit gloanțele în stomac, de unde hemoragia cunoscută! Și erau oameni serioși care colportau asemenea prostii...

Primit azi-dimineață vizita lui Blumenfeld. Credeam că aflate despre audiența mea la Rege (de azi după prânz) dar nu știa nimic. Venise, ca bun copoi, să mai afle ceva și ca să mă ademenească mi-a povestit că venea de la Tătărescu, unde aflate că singurul care a pus chestiunea în Consiliul de Coroană așa cum trebuia am fost eu, și că acțiunile mele s-au urcat mult! Tătărescu i-a mai declarat *că ei pleacă*, dar că Regele n-are încă o formulă fixată. Am spus lui Blumenfeld că nu se poate da crezare lui Tătărescu niciodată, căci minte întruna și în ce privește formula de succesiune i-am repetat că ea e de mult hotărâtă și că vom avea un „Guvern Carol“. „Cu cine?“, m-a întrebat Blumenfeld. „N-are nici o importanță, cu oricine“ — a fost răspunsul meu și de data asta. În ce privește Consiliul de Coroană, poate că succesul meu a fost determinat de mediocritatea celorlalți. Blumenfeld mi-a mai adus informația că Prințul Nicolae — Nicolae Brana — pleacă vineri 23 aprilie și se oprește întâi la Viena unde probabil își va celebra căsătoria.

Regele m-a primit la ora 4½ fix. Am fost introdus prin intrarea care face pereche cu cea care duce la sala Tronului, de care e despărțită prin sufrageria cea mare și anexele ei. Hall dalat cu marmoră pe care se alunecă, scară frumoasă, ascensoare, mobile moderne dar de gust. Birourile aghiotanților și ale secretarilor precum și cabinetul Regelui dau spre Cismigiu. Cabinetul Regelui e sus de tot, spațios, dar cu tavanul scund. Presupun că e provizoriu. Nu fusesem niciodată în această parte a Palatului nou. Lux mult și marmură pretutindeni dar prea multă preocupare de estetism modern. Lipsește patina vremii și am avut mai mult impresia că mă aflu în locuința unui „rege“ american decât în a unui Hohenzollern.

Regele m-a primit cu mare afabilitate, și cu obiceiul lui de a ocoli dificultățile și neplăcerile, n-a spus o vorbă despre trecut și a intrat direct în subiect: „Coane Costică, cum vezi situația?“ Am lăsat și eu trecutul la o parte (prin trecut înțeleg trecutul imediat, adică incidentul audienței mele trăgănate și toate consecințele acestei lipse de deferență) — și timp de o jumătate de ceas i-am spus răspicat *cum* văd eu

situația. I-am arătat umilința ce a însemnat pentru orice om cumsecade în această țară, Guvernul Tătărescu; i-am arătat cum minciuna și necinstea s-au instalat netulburate la cârma Statului; i-am arătat cum mocir-la a crescut și crește în așa măsură încât nu mai este de suferit. Am vor-bit apoi despre reacțiunea naturală unor asemenea stări de lucruri și am trecut la chestiunea care știam că-l doare, la Garda de Fier. Cu privire la aceasta i-am spus că Garda de Fier e una, și simpatia de care se bu-cură Garda în opinia publică, simpatie incontestabilă și care a luat pro-poții mari, e alta. Nu e periculoasă Garda de Fier în sine însăși, ci nu-mai în funcțiune de această simpatie. Cuiburile gardiste sunt relativ puține, față de totalul populației țării. Inițierea legionară cere sacrificii mari din partea celor admiși ca militanți, de multe ori până la sacrifi-ciul vieții. Nu se găsesc oameni mulți, cu tot fanatismul unei părți din tineretul nostru universitar, care să-și jertfească viața, sau fie și numai zilele, ca să zgârie pământ vara și să tremure de frig iarna. Dacă n-ar fi decât Garda, izolată, acțiunea ei — periculoasă poate pentru anumiți oameni cu musca pe căciulă — n-ar ajunge să influențeze serios mersul evoluției noastre sociale și politice.

Importantă este masa simpatizanților. Aceasta poate crea o *atmo-sferă prielnică* care să umfle la un moment dat o acțiune individuală și să determine curente violente și generale pe urma unui gest izolat. Am dat ca exemplu uciderea lui Duca. În 1933/34, această masă simpati-zantă în jurul Gărzii de Fier nu exista și gestul de la Sinaia „a fait long feu”. Nu numai că n-a avut nici o urmare, dar a provocat dimpotrivă antipatia și oroarea generală. *Astăzi*, am spus Regelui, *nu știu dacă un asemenea gest s-ar repeta, ce repercuzie ar putea avea în opinia publi-că și ce urmări.* Garda e tot Garda, ca în 1933, poate cu ceva mai mulți legionari înregimentați, dar nu cu prea mulți — Garda are astăzi masa simpatizanților pe care în 1933 nu o avea. Am adăugat, în același ordin de idei, că acțiunea întreprinsă (?) de Guvern împotriva Gărzii e fără nici un folos. Popularitatea Gărzii nu e datorită crezului ei — e rezul-tanta tuturor nemulțumirilor, tuturor exasperărilor, întregului dezgust pe care le-au provocat turpitudinile bandei pe mâinile căreia au încăput hăturile Statului. Formidabila masă a nemulțumiților s-a strâns în jurul Gărzii, fiindcă avea nevoie de un punct de cristalizare, și l-a ales pe acesta fiindcă nu era altul. Măine, dacă Garda de Fier ar dispăre, dis-trusă, această masă a nemulțumiților s-ar strânge în jurul altui crez, sau altui om. „Vrei, Sire, să dobori popularitatea Gărzii de Fier? Lasă *băie-ții* în pace, și suprimă cauzele de nemulțumire. Nimeni nu va mai vorbi

de Garda de Fier!“ Regele a părut că aprobă punctul meu de vedere și m-a întrebat cum văd eu posibilitatea de a mulțumi lumea. I-am vorbit atunci pe șleau. I-am spus să se lepede de lichele și de partide. Partidele, dacă n-ar reprezenta decât un program, cu care să se prezinte în alegeri, *dacă n-ar avea comitete locale de exploatare a bunului public* ci numai un șef fără gașcă — ar fi acceptabile, dar așa cum s-au dezvoltat și organizat la noi ele sunt insuportabile și duc Statul și țara în prăpastie. Să binevoiască Majestatea Sa să de *în fine* partidele la o parte, să renunțe pentru câțva timp la alegeri (modificând Constituția prin decret ca să o pună în vederea noului regim), să pună câțiva gangsteri la zid, să pedepsească necinstea și să încurajeze cinstea, să organizeze înainte de toate presa. Nu e admisibil ca o gazetă ca *Universul* să se ridice la situația unui Stat în Stat și ca o lichea ca Stelian Popescu, pe care Titulescu l-a umflat cu stupida lui Ligă antirevizionistă, să îndrume politica noastră externă. Un Guvern de oameni cinstiți, o mână de oameni, *sprijiniți fără șovăire de Coroană*, ar putea aduce la îndeplinire fără multă greutate un asemenea program, fiindcă lumea îl vrea. Foarte interesat, Regele m-a întrebat: „Pe cine vezi în fruntea unui asemenea Guvern?“ Pentru prima oară în convorbirile mele cu Regele am lăsat orice modestie la o parte și i-am spus: „Pe mine, Sire, dar n-ai încredere în mine!“ — „Ba am, dar *până acum* n-a fost momentul unei asemenea formule!“ Am expus Regelui că niciodată conjunctura politică n-a fost mai favorabilă ca acum, unui Guvern de autoritate în afară de partide. Am convenit amândoi: 1) că liberalii nu mai pot sta și că trebuie să plece; 2) că pe oricare din cele două mase electorale le-ar aduce la putere, fie pe cea de stânga, național-țărănistă, fie pe cea de dreapta naționalistă, ar dezlănțui în *sistemul actual politic, electoral, tulburări* adânci.

21 aprilie. — Paris. A trebuit să întrerup alaltăieri povestirea audiinței mele la Rege, fiindcă trenul nu așteaptă. Reiau firul acestei povestiri la punctul întrerupt. De acord cu mine că în conjunctura actuală numai un Guvern în afară de partide era posibil și că un Guvern de autoritate trebuia încercat, și pornind de la oferta mea de a face această încercare, Regele m-a întrebat *cu cine* m-aș gândi să lucrez. Răspunsul meu a fost concis și precis: *cu oricine* — și am explicat că nu-mi trebuiau „vedete“ sau oameni cunoscuți, ci băieți inteligenți și cinstiți care să mă ajute, și că se mai găsesc. Regele a fost de părere că totuși ar

trebui, fie și numai pentru ochii lumii, câteva nume cunoscute, și mi-a vorbit de Cancicov, de Armand Călinescu, de dr. Costinescu. Pe acesta l-am refuzat net și am povestit câteva din afacerile lui ca să dovedesc că era un om veros. Regele mi-a pus înainte și pe Sescioreanu pe care l-am calificat numaidecât de „excelent element“, cinstit, priceput și sânguitor. „Eu l-am propus pentru Ministerul de Agricultură...“ — „Dar bine, Sire, de ce această bizară formulă de consilier tehnic?“ — „Nu știi câtă greutate am avut ca să obțin și atât.“ Aceste cuvinte ale Regelui mi-au servit, ca să-i demonstrez o dată mai mult, cât de opuse sunt interesele de partid față de ale Statului. A convenit și el o dată mai mult. Am vorbit apoi de Malaxa și am mărturisit că nu eram împotriva lui, deși câștiga mult pe spinarea țării: cel puțin de pe urma sa va rămâne ceva, va rămâne o industrie națională de armament. De la Malaxa conversația a revenit la Garda de Fier. La afirmația mea că Garda era Zelea Codreanu, și numai Zelea Coreanu, că Zizi Cantacuzino, Nae Ionescu și alții nu contau, Regele s-a declarat convins și el de acest lucru și m-a întrebat dacă-l cunoșteam bine, pe „Căpitanul“. „Îl cunosc destul ca să-l judec“ — a fost răspunsul meu — „e un om cinstit, fanatic în urmărirea scopurilor sale, dar prudent și cu scaun la cap. Nu e o inteligență superioară, nu are multă cultură, dar posedă o mare putere de sugestie asupra celor tineri și e un excelent organizator. Poate că acum zece ani aș fi judecat tot astfel pe Hitler, dacă l-aș fi cunoscut; n-aș fi crezut nici despre dânsul mai mult decât despre Zelea Codreanu, și vedeți totuși, Sire, ce a dat!“ Regele m-a întrebat dacă n-aș putea interveni pe lângă Codreanu ca să-l mai domolesc. Am răspuns afirmativ. „Fără să fac parte din Garda de Fier și nici măcar din simpatizanții ei, cred că sunt singurul om politic în cuvântul căruia Codreanu se încrede. Dealtmintreli, dacă Majestatea Voastră mi-ar încredința misiunea de a pune ordine în anarhia noastră, aș înirebuița desigur și Garda de Fier în opera la care m-aș înhăma.“ Regele da din cap și aproba. Am convenit cu el să văd pe Zelea Codreanu îndată ce mă voi înapoia de la Paris. Am mai vorbit de una și de alta, și la despărțire, Regele mi-a strâns mâna spunându-mi: „Am luat act de propunerea d-tale. La revedere cu bine“.

Dacă față de Regele Carol n-aș fi atât de bogat în experiență, aș putea crede după această audiență, că în fine Majestatea Sa s-a hotărât să facă ce trebuie și că sunt în preziua realizării planului elaborat cu aproape 7 ani în urmă. Dar cu Regele Carol, experiența m-a învățat că nu trebuie pusă nici o greutate nici pe cuvintele, nici pe hotărârile lui

momentane. Deși de astă dată pare că „Ananghia“ îl împinge de umeri în direcția cea bună, n-am nici o încredere în deciziile pe care le va lua și tare mi-e frică că bunele intenții ale eternului „Veleitar“ vor rămâne numai intenții.

Sosit acasă am trimis pe Dinu Arion la Zelea Codreanu să ia o întâlnire cu el pentru mine în ziua de 1 sau 2 mai, pe care le voi petrece la București, înainte de a merge la Breasta.

22 aprilie. — Am sosit ieri la Paris pe o vreme răcoroasă și ploioasă. În momentul de a părăsi hotelul ca să merg la dejun, ploaie cu grindină. Găsit aspectul Parisului mult schimbat în bine, față de ce era în noiembrie și în ianuarie. Din nou mișcare multă pe străzi, ca mai înainte, prăvălii încărcate cu marfă de gust, aspectul oamenilor mai puțin deprimat. Numai aspectul de noapte al orașului n-a revenit la ce a fost odată. Legile sociale tulbură adânc obiceiurile vechi; prăvăliile închid tot devreme și unele restaurante, mai-nainte deschise până târziu după miezul nopții, își lasă acum obloanele la ora 11 seara.

Vizitat expoziția Degas, la Orangerie — o splendoare. Un mare pictor căruia nu i s-a făcut dreptate decât după moarte.

E de necrezut, dar seara nu e nimic de făcut la Paris, decât de mers la cinematograful! Încercat aseară să văd „la Fessée“, piesă „en vogue“ la Théâtre de Paris. Am plecat după al doilea act; nu numai că piesa e tâmpită, dar mai e jucată și de porci și de femei urâte cu picioarele goale și pline de păr și de bubulițe.

Citesc în *Le Temps* de aseară următoarele informații:

— „L'entrevue de Venise: le Duce accueille à son arrivée le chancelier d'Autriche.“

— „M.Ed.Daladier en Angleterre: le ministre français a déjeuné avec M. Anthony Eden“.

— „Passage à Rome du général Göring: il a été salué sur le quai de la gare par, etc. etc....“

Iată în câteva rânduri întreaga politică a Europei.

În foarte rezumata dare de seamă a audienței mele la Rege, din paginile trecute (atât de rezumată încât e incompletă, căci am lăsat la o parte un întreg program aplicat pe care l-am discutat, și pe care nici nu l-am pomenit măcar ca să nu repet întruna lucruri deja spuse) am uitat să arăt cât de afectat a fost Suveranul prin prostiile debitate de Iorga la Consiliul de Coroană. „Oricum, spunea Regele, a fost cel puțin o «grosieritate» din partea lui Iorga să vorbească atâta de moartea mea și de a lui Mihai!” E o trăsătură pe care țin să o fixez în aceste note, căci ea dovedește o dată mai mult că Regele Carol judecă lucrurile înainte de toate prin prizma celor care ating *persoana lui*. Pentru prima dată l-am auzit judecând pe Iorga după cum o merită, ca pe o secătură fără importanță, *care trebuie desumflată*. (A fost și acesta un punct din programul pe care l-am discutat.) Acțiunile lui Vaida mi-au părut foarte în scădere. Despre alți „îndrumători” politici, n-am vorbit.

Cesianu și Duculescu¹ mi-au făcut chiar ieri o lungă vizită. Voiau oamenii să știe ce se mai petrece la București. Și mai voiau să știe ceva, ce e cu ei, cu rostul menținerii lor la Paris. Le-am vorbit despre toate cele întâmplate în ultima vreme, raportându-le până și zvonurile de cafea. Întrucât îi privește pe ei le-am spus să doarmă liniștiți: *nu sunt la ordinea zilei* — și nu se preocupă nimeni de dâșii. Cesianu mi-a destăinuit în treacăt că la Londra merg lucrurile rău, că Grigorcea e foc și că vrea să ceară rechemarea lui din cauza „unui Matila Ghica” care lucrează peste capul lui, corespundează direct cu Regele, și joacă la Legație rolul unui fel de Ghepeu.

Prietenii mei din lumea financiară și industrială de aci îmi dau informații interesante asupra ultimului împrumut francez pe care Guvernul Blum l-a prezentat ca un succes. În realitate nu s-a subscris de voie decât 30% (unde e încrederea de odinioară a „ciorapului de lână?”) iar 70% au fost impuse băncilor sub amenințarea că, dacă nu le vor acoperi, se va prelua *forțat* o cotă proporțională din depozite. Un domn mai bătrân care asculta expunerea ce mi se făcea, nu s-a putut abține de a exclama: „Qu'ils viennent donc prendre nos dépôts! Ils n'y trouveront pas grand chose — il y a beau temps qu'ils ont filé et qu'ils sont

¹ Atașatul nostru de presă la Paris.

en surété!“ În cercurile burgheze și financiare am găsit în general multă îngrijorare. Livra engleză s-a suit la 112 frs. (era la 105 la ultima mea trecere prin Paris, în ianuarie) și se prevede că francul va mai cădea până la 125 frs. livra și poate și mai mult. Prețurile s-au mărit de astă-toamnă cu peste 30%. „Uvrierii“ nu mai muncesc, nici 40 de ore pe săptămână, și sabotează tot. Cei cu mai mulți copii preferă să se înscrie ca șomeri și să nu mai lucreze deloc. Am trecut prin mijlocul Expoziției: e o jale. Nu numai că nimic nu e terminat, că sunt o sumă de pavilioane abia începute, dar nici nu se lucrează, șantiere întregi sunt pustii. Și mai sunt 8 zile până la data fixată pentru deschiderea Expoziției. Așa cum am văzut-o eu, mă întreb dacă va fi gata în două luni. Confederația Generală a Muncii (C.G.T.) face ce vrea și bestia de Juhaux e adevăratul dictator al Franței. Confederația cere acum Guvernului să garanteze, după ce Expoziția va fi gata, lucrări publice în valoare de 10 miliarde franci — altfel proclamă imediat greva generală, și adio Expoziție! Pe lângă aceste tulburări sociale, deplorabila situație a finanțelor întunecă și mai mult orizontul zilei de mâine. Viitorul Franței stă sub semnul unui mare punct de întrebare.

24 aprilie. — Luat o baie de tinerețe, evocând azi, pe drumul de la Paris la St. Germain prin Chatou, amintirile de acum 45 de ani! Câte s-au schimbat de atunci, câți din contemporanii mei s-au dus! Parisul se întinde acum ca o pecingine până la St. Germain. Holdele, pășunile și grădinile de zarzavat care despărteau între ele orașelele Coubevoie, Nanterre, Rueil, Chatou sunt astăzi toate clădite așa încât atmosfera de rusticitate care învăluia aceste localități a dispărut cu totul. „La ban-lieue verte et attrayante“ s-a mutat dincolo de St. Germain. N-am avut curajul să mă opresc la „Fournaise“ (care de departe mi-a părut cam delăsă). Cei trei camarazi cu care am petrecut acolo ceasurile tinereței ce-mi păreau atât de frumoase, Pia Davila, Henri Danet și Lică Odo-beascu — au plecat pe lumea cealaltă. Mi-a fost teamă să înfrunt trecutul, singur...

La St. Germain n-am găsit aproape nici o schimbare. Minunata terasă și minunatul parc stau neclintiți în fața vremurilor. În jurul Castelului, aceeași „place du Chateau“, același Pavilion Henri IV, aceleași case vechi cu față pudrată de bătrâne marchize. Dacă n-ar țâșni automobilele din fiecare colț, m-aș crede cu 45 de ani mai tânăr! Am avut noroc de vreme bună. Am dejunat bine la Pavillon Henri IV și m-am

înapoiat la Paris prin Bougival și La Malmaison. Veselul Bougival, cu totul decăzut, și-a pierdut caracterul artistic și a luat aere de mahala. La *Grenouillère* nu mai e, și nu mai sunt nici restaurantele de lux, de-a lungul șoselei, din vremea veche. Vizitat castelul La Malmaison, restaurat și transformat într-un muzeu al amintirilor Napoleoniane, grație generozității lui Osiris și mai multor mecenai americani și englezi, în frunte cu perechea Tuck. În acest loc liniștit palpita încă o clipă din Istoria lumii, o clipă strălucită între toate. M-am plimbat printre relicvele rămase de la Primul Consul, de la primul Împărat și de la Josefina cea fără rost, cu adevărată emoție. O zi consacrată trecutului sub toate formele lui.

25 aprilie. — Ziarul *Le Temps* de aseară publică, în loc de onoare: „M. Nicolas Titulesco est arrivé ce matin à la gare de Lyon, venant de Menton. C'est la première visite que l'ancien président de la Société des Nations fait à Paris depuis la très grave maladie qui l'avait atteint l'an dernier au Cap Martin¹ N. Titulesco, à peine un peu amaigri, a paru dans une excellent santé et fort heureux de se retrouver dans la capitale.

Je viens pour quelques jours seulement, nous a-t-il dit, voir mes amis; j'en ai beaucoup. C'est eux qui m'ont demandé de venir affirmer mon existence biologique et politique.

Une centaine d'amis prévenus (?) avaient tenu à accueillir l'ancien président sur le quai de la gare. En l'absence du ministre de Roumanie à Paris, retenu à Dijon (?) M. Georgiu, conseiller de la Legation, M. Luculesco, chargé de presse, et le personnel de la Légation l'ont reçu.

M. Titulesco déjeune ce matin chez M. Blum, en compagnie de M. Yvon Delbos.“

Se vede de departe că informația a fost dictată de Titulescu, „le style c'est l'homme“. Abilități ca faptul de a nu pomeni de „fostul Ministru de Externe“ ci numai de „fostul Președinte al Societății Națiunilor, de a arăta că are mulți amici și că aceștia l-au chemat, de a explica absența lui Cesianu la gară printr-o absență din oraș — și „românisme ca acela de „capitală“ în loc de Paris, poartă pecetea balcanicului Metternich.

¹ Au Cap Martin îl atinsese știrea că fusese exoflisit din Guvern. Boala a făcut-o la St. Moritz, în Elveția, cu tot teatru transfuziilor de sânge.

Întrucât privește „nădejtile politice“ care răsar dintre rânduri și pe care marea cinste de a dejuna nu numai cu Blum dar și cu dl Yvon (Delbos), le-ar putea justifica, dl Titulescu să mediteze zicătoarea românească: „paște Murgule!“

Abia azi am aflat prin Matilda Costiescu-Ghica că conacul lui Chrissoveloni de la Ghidigeni (Tutova) a ars complect. Un lucrător tâmpit a tras un chibrit ca să-și aprindă țigare, într-o odaie în care se curătea pardoseala cu benzină. N-am fost niciodată la Ghidigeni dar am auzit mult despre acest loc de petrecere, vestit pe vremea lui Jean și a Sibilei Chrissoveloni. A ars tot. Pagubă materială și atât tot. În timpul războiului, Ghidigenii au fost un factor de „animație“. Acolo se ducea din când în când Nando-Ferdinando să florăiască cu „sistrițele“ și cu surorile Bastache. Flăcările au curățat tot, până și aceste amintiri duioase, dar cam rușinoase.

Discursul lui Daladier la Manchester e viu comentat de întreaga presă franceză. Ministrul de Război al Republicii a garantat că nicio dată Franța nu va deveni comunistă, și această declarație a impresionat. Numai că „garanția“ d-lui Daladier nu face cinci parale. Din fericire pentru omenire mai există și bunul simț francez, care a știut totdeauna să ia, pe marginea prăpastiei, hotărârile salvatoare. Să sperăm că și de astă dată poporul francez își va reveni la timp în fire.

După câte se poate afla din telegramele de la București publicate de presa franceză, pare că vizita lui Beck în România a depășit de data asta în importanță manifestările obișnuite de politețe internațională. Între Rege și Beck, conversația — judecând după tonul acru al ziarelor franceze — a atins diferite puncte nevralgice ale politicii noastre externe. Beck nu s-a sfiit de altmintreli să declare în discursul său oficial că sistemele politice de după război au dat greș și că asigurarea păcii generale trebuie să fie căutată pe *căi noi*. Fără să fie o adevărată lovitură dată Micii Înțelegeri, vizita lui Beck la București, desigur că n-a întărit-o. Ea va avea însă, poate, drept consecință o destindere între noi și Ungaria și un pas mai mult de apropiere față de Germania. Informații mai exacte nu voi putea însă avea decât după înapoierea mea la București.

Rezultatul cel mai clar al întrevederii dintre Mussolini și Schuschingg la Veneția pare a fi încuviințarea unui „Anschluss moral“ între Austria și Germania, din partea Ducelui. *Le Temps* prevede că în curând granița Germaniei va fi la Brenner și că Italia va cunoaște astfel și dânsa plăcerile unei vecinătăți care a tulburat liniștea Franței de 1000 de ani!

26 aprilie. — Vizitat ieri la muzeul Luvrului noile săli consacrate sculpturii din secolele XIV–XVI (deschise în 1934 în apartamentele de jos din brațul Tuileriilor, între ghișetele Seinei și „pavillon de Flore“). Remarcabilă colecție în care, pe lângă opere interesante străine, sunt cuprinse cele mai însemnate bucăți ale sculpturii în piatră și în lemn franceze. Morminte, sfinți, sfinte — fântâni și alte monumente plastice de toată frumusețea. Întrucât au fost luate din clădiri ruinate sau distruse nimic de zis, dar se naște întrebarea de ce au fost despuiate bisericile și castelele pe care distrugerea nu le amenința? E aci un vandalism întemeiat pe intenții culturale onorabile, dar nefericite, și pe mania modernă de a întinde „colecțiile“ la infinit. Multe din aceste monumente plastice, dacă nu toate, își pierd mult din valoarea lor departe de cadrul în care se potriveau și de clădirile pe care le complectau. Cu această rezervă, aranjamentul noului muzeu merită toată lauda din punctul de vedere al clasării și al expunerii obiectelor.

Muzeul Luvrului care se întinde din an în an ia proporții obositoare, și constituie deja astăzi cea mai formidabilă colecție din lume. Sus, în secția picturii, noi schimbări și noi achiziții. Colecția Lacaze a fost împreunată cu colecția Chauchard, iar sala Lacaze, deocamdată închisă e pe cale de a fi amenajată pentru noi achiziții. În fața operelor lui Greco am resimțit aceeași emoție ca de data trecută.

După amiază, fost cu Osiceanu să vedem grădina zoologică de la Vincennes. Decepție. Se poate că animalele mai rare să nu fi fost expuse, ca să nu se sperie de zgomotele miilor de spectatori ai duminicilor. Pe când vizitam grădina, alături, pe poligonul artileriei, s-a prăbușit de la o înălțime de 2 000 de metri, omul-pasăre, Clem Sohn, și a murit pe loc. Aparatul său n-a funcționat cum trebuie și cele două parașute cu care era înarmat nu s-au deschis.

27 aprilie. — Ziarul *Ce Soir* de aseară publică un interviu al Regelui Carol, în care, pe lângă obișnuita literatură „ad usum Francorum“

(solidaritatea Micii Înțelegeri, legăturile indisolubile cu Franța, Armata etc.), sunt și lucruri care mă fac să mă îndoiesc, dacă nu de autenticitatea interviului, cel puțin de buna credință a intervievistului dl „envoyé spécial” Mark E. Ravage. După câte mi se spune, *Ce Soir* apare de vreo două luni, și ar fi o foaie cu tendințe comuniste sau în tot cazul de „front popular”, scos cu banii Guvernului pentru a face concurență ziarului *Paris-Soir*, iar sub pseudonimul „Mark E. Ravage” se ascunde vădit un jidan¹. Singurele lucruri care interesează într-adevăr pe acest domn și pe foaia lui, e soarta ovreilor din România, și a lui Titulescu în Europa. Dl Ravage n-a ezitat să pună Regelui chestiuni precise în aceste două privințe. La chestiunea privitoare la Titulescu: „Votre Majesté me permettra-t-elle de lui demander quel sera le parti qui sera appelé au pouvoir, et, en particulier *car cela est d'un grand intérêt pour l'opinion étrangère*, et dans le nouveau ministère M. Titulesco, reprendra ses fonctions?”; Regele a răspuns foarte frumos: „Voici une question à laquelle je m'excuse de ne pouvoir répondre.” Dar la întrebarea relativă la posibilitatea unor eventuale progromuri, răspunsul Regelui e atât de imprudent și de contradictoriu încât mă face să mă îndoiesc, cum am spus, despre autenticitatea lui. Într-adevăr, după ce dl Ravage pune în gura Regelui următoarele cuvinte: „*Les partis de guerre civile, dénommés en Roumanie «partis de droite»* (să fi spus așa ceva Regele?) *ne sont nulleument aussi dangereux qu'on le prétend et que par conséquent les craintes des démocrates et des Juifs, en ce qui concerne des massacres imminents sont exagérées, pour ne pas dire plus*” — îi mai atribuie și următoarea declarație care se bate în cap cu cea precedentă: „... je ne dis pas qu'il soit impossible que demain ou après demain nous ayons des difficultés — de graves événements en Roumanie...”

Dacă într-adevăr Regele a spus asemenea bazaconii, e că a pierdut capul. Dar eu tot nu cred că le-a spus.

Vizita și declarațiile sincere dar îndrăznețe (cu privire la metode noi ce trebuiesc căutate în fixarea raporturilor internaționale) făcute de Beck la București, n-au tulburat numai presa democratică din Paris dar și cercurile din România.

Guvernul nostru s-a simțit obligat să publice un comunicat „oficios” prin care să explice că dl „colonel” Beck, n-a înțeles să se ridice îm-

¹ După informațiile culese zisul Mark Ravage ar fi nu numai jidan, dar încă jidan-unguresc.

potriva Societății Națiunilor, ci numai să preconizeze o *reformă a ei*, în spiritul care a prezidat la însăși întemeierea instituției. În realitate „colonelul” Beck n-a pomenit de așa ceva, și a vorbit pe șleau, cerând altceva decât politica pacturilor suprapuse, scumpe clientelei Genevei.

În legătură cu emoția provocată de declarațiile lui Beck la București, e interesant de notat informația după care Ciano, ministrul de Externe al Italiei, înapoiat la Roma de la Venetia unde asistase la întrevederea dintre Mussolini și Schuschnigg, a primit pe rând pe reprezentanții Germaniei, Ungariei și Jugoslaviei, ca să-i pună în curent *conform convențiilor încheiate între aceste țări și Italia*, cu cele „pertratate” între Duce și Cancelarul Austriei. Se naște de la sine întrebarea, în ce privește Jugoslavia, cum rămâne cu Mica Înțelegere?

Hélène Morand (soția scriitorului Paul Morand, născută Chrissoveloni) mi-a spus aseară una bună. Dejunând duminică într-un cerc intim, a avut prilejul să asculte pe Yvon Delbos (ministrul de Externe) povestind în râsul tuturor, întrevederea lui cu Titulescu, sosit în ajun la Paris. Cum l-a văzut pe Delbos, Titulescu a început să-l înjure pentru că fusese să primească la gară pe Victor Antonescu. „Pe mine, n-a venit niciodată Barthou să mă primească la gară!” Delbos i-a explicat că nimic nu-l obliga să procedeze într-o manieră ca Barthou, și că fusese la gară fiindcă Antonescu sosise la Paris ca invitatul lui, și fiindcă așa judecase nimerit. Din povestirea lui Delbos reieșea că oamenii politici din Franța sunt sătui de „fenomenul” nostru. La un moment dat, Delbos ar fi întrebat: „Je voudrais bien savoir ce que Titulesco représente en Roumanie”, întrebare la care Paul Morand ar fi răspuns numaidecât: „Mais il représente la France!”. Râsete, glume — și fiecare a contribuit la veselia generală prin câte o anecdotă pe spinarea scopitului.

28 aprilie. — Văzut ieri după amiază pe Yvon Delbos. Bărbat simpatice, simplu, bine crescut. Am căutat și cred că am reușit să pun cu el două lucruri la punct: 1) Că *nimeni* în România nu e împotriva alianței cu Franța și 2) că așa zisele partide de dreapta, mai ales Garda de Fier nu sunt întru nimic *înfeudate* Berlinului. Delbos s-a mirat când i-am spus că nici Garda de Fier nu urmărea o politică diferită, în materie de alianțe, de aceea a tuturor românilor, pentru care Mica Înțelegere și Alianța româno-franceză rămân piatră fundamentală în concepția echilibrului european.

Am vorbit și de amicul nostru comun Titulescu, ceea ce mi-a fost un prilej ca să atrag atenția ministrului francez asupra posibilelor intrigi pe care fără îndoială delăsata odaliscă va încerca să le țese în cercurile politice franceze. Cât timp calomniile și minciunile lui m-au avut pe mine țel, lucrul era fără importanță, pentru relațiile franco-române. Că eram eu sau nu, boșofil, antigenevist, francofob și câte altele — însușirile și simpatiile mele nu puteau schimba nimic din ce era. Dar acum nu mai eram eu — care îi tăiasem la un moment dat drumul — ținta perfidelor sale atacuri, *ci Regele* care fără îndoială îl debarcase în mod cam brutal. Titulescu încearcă să prezinte, cum a făcut-o deja de altmintreli, îndepărtarea sa *ca motivată pe o schimbare totală de orientare politică*. Am explicat lui Delbos adevăratul motiv al excluderii lui Titulescu din Guvern: hotărârea Regelui Carol de a conduce în persoană politica noastră externă, de a fi propriul său ministru de Externe — și nicidecum intenția de a schimba politica urmată până la acest gest de eliberare de ordin exclusiv personal. Această politică n-a inventat-o Titulescu de altmintreli, care — după cum mi-am permis să reamintesc ministrului de Externe francez — n-a fost decât să se conformeze directivelor stabilite înainte de chemarea lui la Guvern, directive pe care le-am definit mai sus și pe care le vor urma cu fidelitate și succesorii d-lui Titulescu. Dl Titulescu n-a făcut decât să compromită alianțele noastre interpretându-le instrumentele în afară și peste spiritul lor propriu. Dl Titulescu s-a preocupat numai și numai de situația d-sale personală, a voit să joace rol de vedetă europeană, să vorbească în numele a 70 milioane de suflete, și s-a sinchisit mai mult de presa europeană decât de interesele țării sale. Am insistat asupra cazului patologic pe care-l reprezintă acest om de un incontestabil talent de vorbă și de o mare pătrundere intelectuală. Am găsit chiar ca să-l caracterizez „une formules dont je ne suis pas mécontent“ cum zicea un personaj din nu mai știu care piesă a lui Flers: „Mr. Titulesco ne doit pas trop nous étonner dans ses manifestations quelques fois inattendues: ses déchéances et ses déchets physiques fournissent le matériel de son potentiel moral et intellectuel“. Delbos a avut aerul să găsească formula bună; în tot cazul a făcut haz de ea. Am adăugat ministrului francez, că la Paris în cercurile politice se face marea greșală de a se confunda România cu Titulescu, și vice versa. „E numai presa, și d-ta știi pentru ce“ — a întâmpinat interlocutorul meu. „E și vina multor români“ am complectat eu. „Nu îndrăzneam să o spun“ a încheiat Delbos. Am mai vorbit amândoi de Titulescu cu prietenie, de relațiile țărilor noastre cu un viu

interes și ne-am despărțit buni prieteni. Cred că am dat „un croc en jambe“ *încercărilor de sabotare* pe care Titulescu a venit să le pună la cale în Paris și că am făcut un bun serviciu Regelui. Nu mă costa nimic, și țineam să-l fac pe amicul meu Titulescu să mă simtă, pe propriul său teren de manevră. Am avut impresia, părăsind pe Delbos, că și franțujii s-au plictisit cu palinodiile caraghiosului care ne face de răs închipuindu-și că e un factor determinant al politicii europene.

Fost aseară la Courbevoie la cursele de câini (ogari). Am văzut pentru prima oară așa ceva. Local spațios, inteligent amenajat pe marginea unei piste luminate intens. Ogarii fug după un iepure mecanic, a cărui iuțeală e astfel calculată încât să nu poată fi ajuns. Masă bună, o seară plăcută.

Marioara Ventura a venit azi să mă vadă, să-i povestesc de la București. I-am povestit. De pe aici, dânsa nu mi-a spus lucru mare, e Blumistă, și ca atare nu se simțea „en confiance“ cu mine. Mi s-a arătat totuși optimistă „dacă Blum rămâne în capul Guvernului“. Altfel, cu Daladier spre exemplu, ar fi prăpăd, fiindcă s-ar ridica comuniștii împotriva Guvernului, *afară numai dacă Sovietele ar aproba numirea lui Daladier fiindcă în acest caz ar veni instrucții de la Moscova, și comuniștii nu s-ar mișca!* Până la ce grad de aberațiune morală și politică au putut ajunge în Franța, în Franța învingătoare din 1918, partizanii Frontului popular!! Căci Marioara Ventura nu e decât un ecou al lor...

2 mai. — Înapoiat de ieri, la amiază, la București. Părăsit Parisul fără multă părere de rău. Hotărât, fie posomorât, deprimat și gol ca astă-toamnă și astă-iarnă — fie reînviat și repopulat cum l-am găsit acum, Parisul nu mai e Parisul meu. Mecanizarea pe pământ și sub pământ, frenezia ritmului de viață și amestecul tuturor straturilor sociale — dau Parisului actual un aspect de vulgaritate cosmopolită și grăbită, necunoscut acum cincizeci de ani. Cu mijloacele actuale de comunicație, rezezi și ieftine apașii de la Vilette și tot proletariatul cartierelor mărginașe se revarsă zilnic în cartierele centrale, rezervate înainte unei lumi elegante și bine crescute. Cartierele bogate și-au modificat aspectul nu numai din cauza acestei promiscuități cu o lume

nouă dar încă și printr-o vădită scădere a propriilor lor însușiri specifice. Automobilul a diluat intensitatea „vieței pariziane“ și prin „standartismul“ lui a redus sensibil concurența individuală. Pe vremea cailor și trăsurilor, toate eleganțele se desfășurau între rue de la Paix și Bois de Boulogne și pe acest teren restrâns, fiecare căuta să depășească pe celălalt. Era un fel de concurs „en vase clos“, cu vedetele, cu particularitățile, cu farmecul și cu neajunsurile lui. Azi, grație automobilului și avionului, același număr de oameni își împrăștie peste țară și peste mări eforturile pe care odinioară le concentrau pe un petec de pământ. Odată cu caii și cu trăsurile a dispărut și acel „demi-monde“ în jurul căruia se învârtea o bună parte din viața pariziană, și grație căruia se animau și înfloreau mai toate restaurantele mari, stabilimentele de petrecere și o bună parte din prăvăliile de lux. Și viața de noapte s-a schimbat: cinematografele au omorât teatrele, dancinurile și „boatele“ pe gustul străinilor au înlocuit cele câteva localuri artistice sau literare care făcuseră, pe urma „Chat-Noir-ului“, faima Montmartre-ului. De unde pe vremea tinerețelor mele, un străin era pe malurile Seinei un obiect de dispreț, și străin era considerat tot ce nu era „parizian“, chiar și un francez din provincie — azi, în aceleași locuri, domnesc și hotărăsc numai străinii, și ce străini! Această înstăpânire a străinilor, e nota caracteristică a Parisului de după război.

Și nu s-au schimbat numai oamenii sau partea dinamică, ca să zic așa, a tabloului, s-au schimbat și lucrurile, și cadrul în care a trebuit să mă mișc nu mai e acela pe care l-am cunoscut și l-am iubit eu. Parisul fuge spre Vest. Bulevardele, în vechea accepțiune a cuvântului nu mai există. Paillard, Fortoni, la Maison Dorée, Café Anglais, Peters — în jurul meselor cărora se învârtea tot ce Parisul avea mai subțire, au dispărut. A dispărut și berăria Pusset, cu boema ei de artiști și de gazetari. Au dispărut „Julien“ și „Café Américain“, domeniul damelor cu tarif mai urcat dar fix. Au dispărut toate prăvăliile de lux. Bulevardul Italie-nilor, decăzut și mutilat prin tăierea Bulevardului Hausmann, a luat aspectul de pe vremuri al bulevardelor Bonne Nouvelle sau Beaumarchais. Rue de la Paix, de care îmi aduc aminte ca de un salon în care se întâlneau toate eleganțele nu mai e decât o stradă largă și liniștită de oraș de provincie. Magazinele cu renume mondial, marii croitori și giuvaergii au emigrat aproape toți spre Champs Elysées...

Dar nu numai faptul „que je ne reconnais plus son visage“ m-a făcut să părăsesc Parisul fără prea multă părere de rău, dar și starea sufletească a poporului francez care trece printr-o fază, pentru mine, pro-

fund antipatică. Las la o parte pericolul pe care-l reprezintă, pentru Franța și pentru lumea întreagă „experiența Blum” — pentru mine ea este odioasă și în afară de acest pericol, fiindcă jignește respectul meu pentru tradiție și pentru bun simț. Rezultatele „experienței” apar dealtmintreli de pe acum dezastruoase: falimentul pe terenul financiar și anarhia totală pe cel social și moral. Întrucât privește falimentul financiar, e destul să citească cineva expozeul făcut săptămâna trecută de ministrul de Finanțe Auriol înaintea Comisiei financiare a Camerei, ca să-și dea seamă de situație: până la sfârșitul anului bugetar, tezaurul francez are absolută nevoie de 23 miliarde franci (în afară de prevederile bugetare) și ministru nu socotește că se vor găsi decât 6 — și acestea trase de păr! Nu rămâne decât o nouă devalorizare a francului (al cărui curs e în continuă scădere dealtmintreli) sau impozitul pe capital (într-o țară de capitaliști, ca Franța, se pot judeca repercúțiile unei asemenea măsuri!). Întrucât privește anarhia socială, o simplă privire asupra șantierelor Expoziției Universale, e de ajuns. Deși Expoziția trebuia să fie gata la 1 mai, nu va fi nici la 1 august. În ziua de 29 aprilie, când am trecut pentru ultima dată pe lângă șantiere, mai erau pavilioane a căror armatură de fier abia acum se încheia, și nici unul din cele mai înaintate nu era încă gata (afară de pavilioanele Germaniei și Italiei ridicate de lucrători germani și italieni). Ce era mai impresionant, era că șantierele păreau aproape moarte, nicăieri nu mișuna munca. Și de ce ar fi muncit diletanții celor 40 de ore săptămânale? *Sunt plătiți 120 franci ziua*, și știau bine că odată Expoziția terminată, nu se vor mai întâlni cu asemenea salarii. Pe de altă parte comunismul a otrăvit toate sufletele. Fiecare șantier constituie o celulă cu șeful ei, și acesta primește sau dă afară pe cine vrea; bineînțeles că cine nu e comunist e dat afară fără milă. Pare că, chiar bestia de Jouhaux și C.G.T.-ul lui au pierdut cârma mișcării pe care au dezlănțuit-o, cum se întâmplă mai totdeauna.

Am părăsit, repet, Parisul fără prea multă părere de rău, și m-am regăsit aproape cu simpatie în țara mea de escroci, dar de oameni pașnici și supuși. Aș fi vrut să iau numaidecât contact cu Guvernul și cu Regele ca să le arăt cât rău ne-a făcut în Franța și în Anglia ultima modificare a legii Minelor — dar în ziua de Paști, pe cine să găsesc? Cum mâine plec la Breasta, rămâne să văd pe reprezentanții stăpânirii după 10 mai, când mă voi înapoia la București.

Văzut totuși pe Nae Ștefănescu, președintele Băncii Românești, care a venit la mine. E încântat de rezultatul pe care l-am obținut la Paris, pentru bănci. Cred și eu, 700 de milioane pe care le ridic din spina lor, e ceva. Numai să se facă, până la sfârșit¹. „Domnule Argetoianu“ — mi-a spus Nae — „Băncile îți vor purta o recunoștință adâncă. D-ta ai făcut legea din 1932 prin care Băncile ar fi fost scăpate o primă dată. N-au vrut succesorii d-tale să promulge legea, n-a fost vina d-tale. Acum ne scapi, fără să mai intervină Statul. Ți-ai câștigat de două ori toată recunoștința noastră!“ Mă întrebam dacă vorbea același om care mă combătuse cu atâta pismășie în 1931 și 1932 pe temeiul legii Conversiunii, și-mi venea să râd!

Aseară, la ora 7, în sâmbăta Paștelor, a murit bietul Poklewski, după o grea suferință. Zăcea de mai bine de 6 săptămâni. Cu el dispărea un martor aproape zilnic al vieții mele, de 20 de ani. Se duc, una după alta, toate personalitățile mai caracteristice ale Jockey-Clubului nostru (acolo îl vedeam, în fiecare zi). În locul lor, aproape numai mezelic. Sau cel puțin așa îmi pare mie, dar poate că judecata mea să fie influențată de vârstă și copleșită de puterea amintirilor... Cu Poklewski a apus și ultimul martor al zbuciumărilor noastre cu Rusia din timpul războiului — de partea muscalilor, bineînțeles. Devenise totuși unul din ai noștri, și lasă numai regrete de pe urma lui.

Soția mea a fost primită zilele trecută de Regina Maria, și povestește că a fost speriată de înfățișarea ei. E o umbră, față de ce era înaintea. Slăbită, abia se ține pe picioare. Să fie boala? Ea pretinde că nu e deloc îngrijorată de sănătatea ei (?) și că chestiunea cu Nicolae a adus-o în halul în care e (?). De fapt, poate să o fi slăbit și regimul la care e supusă: de două luni nu mănâncă decât „purée-uri“ de cartofi și de morcovi, și abia acum, de câteva zile i se dă puțin piept de pui... În anumite cercuri medicale se vorbește cu insistență de neoplasm (cancer) al

¹ Am izbutit la Paris să pun de acord pe Champin, pe Mercier, pe Finaly (reprezentanții grupului francez) și pe Albert Stern (reprezentantul grupului englez) să preia acțiunile grupului românesc în plata datoriilor Băncilor din București, rămase de fapt în sarcina Băncii Românești și a Băncii de Credit, celelalte 4 bănci din Consorțiu fiind falite sau insolabile. Băncile fiind solidare, față de grupurile străine, e o datorie de peste 700 milioane de lei care se șterge din bilanțul fiecăreia.

pilorului sau al ficatului. Oficial, se dezmințe însă tot, *fără a se preciza altă diagnoză*.

Irimescu, care a asistat la plecarea Prințului Brana, cu avionul, povestește că Prințul era adânc emoționat, dar că madam Brana era ridicolă și infectă. Cu părul decolorat, de o nuanță galbenă bătând în „roz“, cu un nas enorm și unsuros, era îmbrăcată într-un costum de piele „roz“, cu pantofi „roz“, cu o pălărie „roz“, în jurul căreia fâlfăia un „voile“ — tot „roz“! Irimescu nu putea pricepe sacrificiile făcute de Prinț pentru acest „trandafir“ de mahala, ce provoacă mai mult mâncărime de palmă decât sentimente duioase.

Interviul Regelui n-a fost dezmințit dar numărul din *Ce Soir* în care a fost publicat n-a fost lăsat să pătrundă în țară, așa încât nimeni, nici Pangal, nu știa nimic despre el. Am impresia că Regele a comis cel puțin o imprudență în conversația sa cu jidanul Ravage.

N-am putut să aflăm încă, de asemenea, nimic mai important asupra vizitei lui Beck. Atât numai că conversațiile mai importante au avut loc între Beck și Rege, și că Guvernul e chiar nemulțumit de faptul că atât Antonescu cât și Tătărescu au fost ținuti la distanță în aceste conversații. Ar fi fost chiar o ședință în 4 (Regele, Beck și cei doi reprezentanți ai Guvernului) în care Regele și Beck ar fi vorbit fără să țină seamă de prezența celorlalți doi. Victor Antonescu ar fi fost atât de jignit de rolul șters pe care a fost silit să-l joace încât ar fi refuzat să dea un comunicat despre rezultatele întrevederii, pretinzând „că n-avea decât să-l dea Palatul“! Până în cele din urmă a fost totuși silit să-l dea, dar reticențele sale au avut drept rezultat o amânare neobișnuită a publicării documentului (2 zile după plecarea lui Beck). Au fost și oarecare greutăți pentru vizita Regelui la Varșovia. Regele a pretins ca Președintele Moscinski să vină întâi la București, pe când polonezii ar fi vrut ca prima vizită să fie a Regelui, mai nou ca „șef de Stat“ ca Moscinski. În cele din urmă lucrurile s-au aranjat așa: Prințul Mihai va merge la Varșovia la sfârșitul lui mai și va invita pe Președintele Moscinski, care va primi invitația și va veni la București în iunie. Vizita Regelui la Varșovia va urma mai târziu, în toamnă!

Tot Bucureștiul face haz de cele întâmplate la Snagov, cu prilejul dejunului oferit acolo lui Beck și suitei sale. M-me Arcizewska, cher-

chelită după obicei, a alunecat în apă. După dânsa s-a aruncat Alexandru Zamfirescu, și după Alexandru Zamfirescu, Kowalski¹! Toți trei, uzi learcă, au fost „uscați” la Yacht-Clubul local!

Alexandru Zamfirescu mi-a mai povestit că în ajunul sosirii lui Beck, a fost reținut la dejun de Rege, cu care ar fi vorbit mult de mine. Regele ar fi recunoscut că sunt cel mai inteligent și mai hotărât om politic din țară (bre! bre!) dar față de Zamfirescu nu s-ar fi arătat încă bine hotărât (el) să-și ia răspunderea „unui ritm nou” *a cărui necesitate o vede totuși ca inelucibilă (!!!)* Zamfirescu a avut impresia netă că Regele are în tot cazul oroare (?) de stângă și că e încă în căutarea unei formule definitive. Să-i fie de bine.

Întrunirea lui Averescu de la 22 aprilie a fost, cum era de așteptat, un fiasco complet. N-au răspuns la invitație decât foștii miniștri de ai lui de clasa a II-a și în afară de ei Sterlin Popescu, George Brătianu care n-a fost ministru și general Văitoianu (aceștia doi din urmă obligați, prin cartelul celor două partide). Evenimentul n-a avut nici un răsunet. Cuvântările ținute vor fi publicate, zice-se, într-o broșură.

6 mai. — La Barcelona, anarhiștii s-au răsculta împotriva Guvernului comunist. Baricade, împușcături, etc. Atât mai lipsea în Spania, pentru ca haosul să fie complet. Pe de altă parte naționaliștii sunt gata să intre în Bilbao și să pună stăpânire pe întreaga provincie Biscaya.

Inundații în toată țara. Digurile Dunării rupte în multe locuri. Pe la noi Jiul e foarte mare, dar nu s-a revărsat încă.

Pe când la Londra se pregătește încoronarea lui George al VI-lea care se va săvârși peste șase zile, Eduard al VIII-lea, alias Ducele de Windsor, aleargă cu gazetari, cu fotografi și cu limba scoasă după d-na Simpson, în fine *definitiv* divorțată, ca să o ia de nevastă. Pare că veselele ceremonie, o încununare dacă nu încă o încornorare sau o încoronare, va fi celebrată în Franța, la castelul Condé (?) unde Ducele, în așteptarea Ducesei, a sosit ieri.

¹ Secretar al Legației poloneze.

7 mai. — Ziarele de azi-dimineață *subliniază* „importanța“ întrunirii Micii Înțelegeri Parlamentare de la Belgrad. Minciună și bluf for ever! Voiajurile costisitoare ale câtorva parlamentari de duzină setoși de reclamă și ahtiați de onoruri prezentate ca acte politice importante! De la noi s-au dus Nicușor Săveanu (veșnic pe drumuri), Furlugeanu, junele Cosma și Toni Iliescu. Și întrunirea acestor caraghioși să constituie un mare eveniment!

Pe când în Spania încăierările continuă între albi și roșii, între anarhiști și comuniști, la Roma, ministrul de Externe german Neurath a avut o serie de întrevederi cu Mussolini. Din comunicatul publicat rezultă că înțelegerea dintre Germania și Italia continuă să fie cordială, cu privire la toate problemele internaționale, că amândouă țările ar fi doritoare să încheie cu Franța și Anglia un „pact occidental“ care să înlocuiască pe cel denunțat de la Locarno și că, până acum cel puțin, nu există o *alianță militară* între cele două Puteri.

O inițiativă lăudabilă: s-au început în mai multe județe lucrări locale cu tineretul întrunit pentru instrucția premilitară. Această „muncă de folos obștesc“ organizată după pilda dată în ultimii ani de către tinerii înscriși în Garda de Fier, e o fericită inovație și merită să fie încurajată. Ea contribuie la dezvoltarea spiritului de solidaritate și mai îndreaptă pe ici, pe colea — stări de lucruri de nesuferit. Se mai astupă câteva gropi pe șosele, se mai scobește un șanț, se mai repară un pod. Dacă nu curge, pică.

9 mai. — La Breasta de patru zile numai plouă. Vegetația crește nebună, arborii rămași în urmă își revarsă foile. Sunt încântat: în jurul meu n-aud decât privighetorile și broaștele și la fiecare masă mănânc ceapă tânără.

Marele Zeppelin „Hindenburg“ a luat foc în momentul aterizării la Lakehurst, lângă New York. Venea din Europa cu mai bine de 40 de pasageri și 60 oameni echipaj. Cea mai mare parte din acești nenorociți au fost uciși. Germania e în doliu. Dintr-o repede anchetă pare a rezul-

ta că catastrofa e datorită devizelor, sau mai bine zis lipsei lor. Neamții n-au avut cu ce plăti cantitatea necesară de *helium*, pentru umplerea balonului — căci helium-ul e produs în America și trebuie plătit în dolari — și au înlocuit acest gaz *incombustibil* prin hidrogen. Se pare că balonul era încărcat cu electricitate negativă și îndată ce primul cablu metalic coborât a luat contact cu pământul s-a produs o scânteie care a aprins hidrogenul. Groaznic!

12 mai. — Înapoiat aseară la București. În liniștea de la Breasta am scăpat tâmbălăului de la 10 Mai, în schimb mi-a țuruit azi ceasuri întregi radiofonia, cu transmisiunea Încoronării de la Londra, pe care ai mei au vrut să o asculte. Diabolică invenție! Se auzea tot, până și cele mai mici zgomote ale străzii!

Din cele ce mi-a spus ieri în tren Șoneriu, care se întorcea din străinătate, și din cât se poate pricepe din telegramele publicate de ziare, rechemarea tuturor ziariștilor italieni de la Londra, tocmai în momentul Încoronării, a făcut oarecare efect. Ca răspuns gestului lui Mussolini, ambasadorii Angliei și Franței n-au asistat la parada monstră din 9 mai, la Roma, prin care Guvernul italian „a marcat” prima aniversare a fundațiunii „Imperiului”. Mici schimburi de impolitețe fără nici un rezultat.

Armonia din lagărul național-țărăniștilor: ziarele de azi publică o lungă peltea semnată de dl Dobridor, „conducătorul tineretului național-țărănist” în care doctorul Lupu e înjurat ca la ușa cortului. Tineretul țărănist, însuflețit de sentimente naționaliste a intrat în conflict cu doctorul pe urma ultimelor alegeri comunale din București în care Lupu a dat mâna cu comuniștii, și a făcut-o cu obișnuitele sale excese verbale. După alegeri, impulsivul politician a exclus din partid ca șef al Capitalei, pe toți conducătorii așa-zisului tineret. Aceștia nu se lasă însă intimidăți, și răspund. O ceartă mai mult într-un partid în care suflă furtuna, din toate părțile.

Printre telegramele de azi, două știri importante. Una: se pare că curentul sovietic a câștigat iarăși teren în Armata roșie moscovită! Șeful Statului Major¹ și mai mulți generali ocupând comandamente înalte

¹ Mareșalul Tuhacevski, numit pe Volga în subordine.

au fost înlocuiți, și sovietele civile, suprimate de câțva timp, au fost iarăși înființate pe lângă fiecare unitate; despre Vorosilov, telegramele nu spun încă nimic.

Alta: Dl Yvon Delbos, succesorul lui Talleyrand a fost autorizat să asiste la încoronarea Regelui Angliei în pantaloni lungi. Să salutăm în treacăt această mare victorie franceză!

13 mai. — E de necrezut până unde poate merge fantezia cafenelei politice pe vremuri de cenzură și de ocultism. Ieri toată ziua a circulat cu insistență (ba-l susurau la ureche până și subsecretari de Stat), zvonul că Regina Maria a murit și că evenimentul se ține ascuns pentru a nu se stânjeni ceremonia Încoronării din Londra (din cauza rudeniei). Azi Încoronarea a trecut, și Regina e tot vie.

În realitate, după cum am notat-o deja în aceste Însemnări, Regina nu e bine. Faptul că medicii care o îngrijesc de atâta timp nu precizează o diagnoză, și nu o trimit în străinătate să se caute, mă face să cred că e la mijloc ceva *iremediabil*. Și tocmai în momentul în care biata femeie se luptă cu moartea s-au găsit oameni fără inimă care să-și bată joc de ea. Iată că după articolul Marthei Bibescu, care a făcut atâta vâlvă, ziarul lui Leon Bailby, *Le Jour*, din 9 mai, publică sub un titlu de o șchioapă („La Reine Marie de Roumanie tournerait avec Irène Dunne dans «la Joie d'aime»”), știrea că Regina Maria a fost angajată la Hollywood ca să joace în noul film al unui Mark Sandrich cu muzică de Jerome Kern (alt jidan). Ziarul parizian își încheia informația anunțând că „les deux principaux roles seront tenus par Irène Dunne et la Reine Marie!”

Pangal a întâlnit pe Cesianu, în momentul plecării sale la Paris. N-a stat decât o zi la Sinaia și o zi la București. Regele l-ar fi chemat pentru fixarea vizitei sale la Paris, unde a fost poftit de Președintele Republicii ca să vadă Expoziția. De la Cesianu, Pangal a aflat: 1) că Președintele Moscinski va sosi la București în 7 iunie și va sta zilele de 8,9 și 10; 2) că Regele îi va întoarce vizita la Varșovia la 29 iunie; 3) că în august Majestatea Sa va merge la Paris; 4) că Guvernul nu va fi schimbat înainte de septembrie, poate octombrie; 5) că acțiunile mele la Rege sunt foarte sus. Pangal s-a bucurat pentru nr. 5; eu pentru nr. 4, căci voi avea vreme să-mi fac cura la Nauheim în august, înainte de criză.

14 mai. — Cinci sute de milioane oameni aclamând prin prilejul Încoronării unitatea Imperiului Britanic — iată un balsam care a trebuit să îndulcească loviturile primite în ultima vreme de poporul englez, în amorul său propriu. Din acest punct de vedere al afirmării unității Imperiale, Încoronările Regilor Angliei iau o importanță tot mai mare, căci pe măsură ce Dominioanele slăbesc legătura între Metropolă și ele, persoana Regelui și simbolul Coroanei rămân singurele afirmări ale unei Unități, ce nu mai e întemeiată decât pe tradiție și pe prestigiu.

Unanimitatea giasurilor Imperiului în jurul Coroanei lui George al VI-lea a fost tulburată printr-o disonanță, în Irlanda: statuia Regelui George al II-lea a fost aruncată în aer, la Dublin, în semn de protestare împotriva Încoronării. Nebunai poporului irlandez e de neexplicat; ce vor? Să nu moară de foame, e legitim, dar tocmai, cu cât se vor izola de Imperiu cu atât vor fi mai săraci. Atunci?

O altă notă discordantă a adus-o vestea că, chiar în ziua de 12 mai, pe când alaiul Stăpânitorului Mărilor străbătea Londra, un vas naționalist spaniol a torpilat distrugătorul englez „Hunter“. Ar fi 3 morți și 12 răniți. Va înghiți oare Anglia și această palmă de frică să nu provoace conflagrații mai mari? Întrucât privește torpilarea poate să fie și o știre tendențioasă din izvor comunist spaniol, căci Guvernele din Valencia și din Barcelona nu mai au decât minciuni ca armă de atac împotriva naționaliștilor. Astfel, de o săptămână și mai bine ziarele iudeo-democratice ne bat urechile cu atrocitățile albilor de la Guernica, pe care ar fi distrus-o. Acum însăși *Times* revine asupra informațiilor date și arată că Guernica a fost distrusă de roșii înainte de a o evacua, și că aceștia au distrus-o tocmai ca să pună în seama albilor distrugerea ei.

Tașcu Pucerea, prefect sau mai bine zis „pașă“ la Silistra, a fost în fine destituit. Bandit sinistru, hoț și ucigaș, e de doi ani și mai bine pus în urmărire de justiție, și totuși a fost menținut în post: iată la ce aberații duce politica de partid.

După condamnarea ucigașilor lui Stelescu de către Consiliul de Război din București, mareșalul Averescu a găsit de cuviință să adreseze o scrisoare de felicitări președintelui instanței, colonelul Bădescu. Scrisoarea mareșalului a fost publicată în *Universul*. Același ziar publică azi și răspunsul colonelului, de o platitudine scârboasă. Altă aberație a regimului politic sub care trăim.

Gardiștii care în alegerile lui Duca din 1933 dedeseră concurs lui Averescu, și care de atunci simpatizau mai mult sau mai puțin cu dânsul — sunt furioși.

Barbu Catargi îmi povestește că într-adevăr nu s-a mai găsit un ban la Poklewski după moartea lui. A trebuit să dea Jockey-Clubul 30 000 lei, căci nepotul Alphonse n-avea para chioară, iar Guvernul nostru a promis 300 000 lei, dar n-a dat nimic până acum. Din ce în ce se întărește în mine credința că Poklewski s-a lăsat să moară. La înmormântările lui nici Regele, nici Regina Maria n-au trimis pe nimeni (greșală) ci numai foarte frumoase coroane.

Făcut ieri la Jockey-Club cunoștința unui Prinț Czartorisky cu ochelari și cu cap de bădăran. Se zice că e foarte bogat și că ar fi venit să arendeze vânătoarea Prințului Nicolae, de la Broșteni.

15 mai. — Rectificarea știrii privitoare la torpilarea distrugătorului „Hunter“ a și venit. Amiralitatea britanică publică un comunicat din care reiese că vasul n-a fost torpilat de către vreo unitate naționalistă — sau alta — ci că s-a lovit de o mină pribeagă. În schimb numărul morților s-a ridicat la 8.

Ziarele noastre în loc să se ocupe cu atâtea probleme interesante la ordinea zilei nu se interesează decât de chestiuni personale. Pronosticuri cu privire la „cine vine“, destăinuiți de cele mai multe ori fără temei real, asupra „înțelegerilor“ dintre cutare și cutare — iată ce pasionează pe cei ce scriu gazetele și din nefericire și pe cei ce le citesc. În fiecare foaie și în fiecare zi se pot citi tot felul de năzbâții; lumea le colportează din loc în loc pentru a nu-și mai aduce aminte de ele a doua zi. Nu am reținut până acum, în aceste Însemnări, nimic din toate aceste fleacuri. Dar iată că însuși *Viitorul*, oficiosul Guvernului, care trebuie să-și cântărească cuvintele, anunță cu tot seriosul un viitor Guvern Mihalache cu mine și cu Grigoraș Filipescu. Dacă e o glumă, e de prost gust.

DI Scrutator (Blumenfeld) a fost azi-dimineață la mine „să-mi scoată viermii din nas“, după atât de eleganta formulă franceză. Natural că n-a scos nimic, dar mi-a spus câteva bazaconii de la țărâniști.

Madgearu ar fi declarat că, dacă vin ei la putere, Maniu va fi desființat în 3 săptămâni, dar dacă *nu* vin, vor trece toți la Maniu! Până și Blumenfeld se crucea de atâta lipsă de logică sau de atât cinism! Armand Călinescu — tot Scrutator povestește — ar fi gata să lase partidul, dacă i s-ar oferi, în orice combinație Ministerul de Interne. Dealtmintreli Gavrilă Marinescu ar fi spus — și ce nu știe Gavrilă? — că dl Charmant va fi viitorul ministru de Interne¹. Dar știrea cea mai senzațională pe care mi-a adus-o dl doctor Calman e privitoare la noile condamnări la moarte ale Gărzii de Fier. Victor Iamandi, ai Cuilelor ministru, ar fi citit o notă a Siguranței din care reieșea că s-a dat ordin „echipei morții” de la Iași să *occidă* cu revolvere, în cursul verii, pe dumnealor domnii: V. Madgearu, Victor Iamandi și Mihail Sadoveanu. Din sus zisa notă reieșea, dealtmintreli, că Siguranța luase toate măsurile pentru a împiedica acest tripul atentat. Care măsuri? Singura efice ar fi să închidă pe cei trei domni la Jilava!

Din toată conversația cu Blumenfeld am priceput că d-sa nu mai contează pe un Guvern național-tărănist (mărturisirea o face atenuat, precizând că Regele va obliga pe Mihalache, ca să-i dea puterea, să treacă prin „furci caudine”, exercițiu la care reprezentantul țărănimii române — obișnuită totuși cu furcile — va refuza să se supună) și în ipoteza (era să zic în speranță) că aș juca eu un rol important în viitorul Guvern, a venit să-mi spună că Adevărul și Dimineata sunt la dispoziția mea. Sau mai exact „vor fi”. Deși oferta nu e lipsită de interes, mai interesant e resortul care l-a împins pe Blumenfeld spre mine. Acest resort nu e altceva decât frica. Mor toți de frică la ziarele din Sărindar, și demersul pe lângă mine n-a avut alt scop decât să-și asigure existența și în ipoteza „Argetoianu”. E probabil că demersuri similare s-au făcut și se fac și pe lângă alți oameni politici.

16 mai. — S-a vorbit foarte mulți săptămâna aceasta de un „tren misterios” pregătit în Germania pentru călătoria unui mare personaj. Ziarele franceze pretindeau că trenul era destinat să ducă pe Hitler în Italia, sau să aducă pe Mussolini la Berchtesgaden. Această din urmă ipoteză era copilărească, căci Mussolini, dacă ar fi fost să meargă în Germania, n-ar fi călătorit cu un tren german ci cu unul italian. Enigma trenului misterios s-a dezlegat. A pornit din Germania și de cum a tre-

¹ De pus în legătură cu buna părere a Regelui despre Călinescu, manifestată în ultima mea audiență.

cut granița, publicul adunat prin gările de oprire a cerut să vadă pe Hitler, dar Hitler n-a apărut pentru binecuvântatul motiv că nu era în tren. La Veneția a coborât dintr-însul Excelența Sa Seniorul General Göring. A doua zi a sosit la Veneția Majestatea Sa d-na Göring. A sosit venind de la Florența, *cu un vagon special*, iar la gara din Veneția a fost întâmpinată de autoritățile locale, cu *buchete de flori*. Majestatea Sa, ca actriță (a jucat dacă nu mă înșel sub numele de Honemann) a trebuit să fie foarte sensibilă la acest omagiu înflorit. După un scurt repaus, Majestatea s-a urcat în trenul special, însoțită de Excelența Sa, și astfel s-a înapoiat triumfal în patrie. Enigma trenului misterior s-a lămurit: „o mică atențiune“ a d-lui Göring pentru iubita lui soție. Foarte bine: d-na Göring e o cabotină, dl Göring e un caraghios — dar ce zice Hitler, cu traiul lui modest? Așa se prăbușesc regimurile — prin abuzurile celor din jurul atotputernicului. Meritul lui Mussolini a fost și este de a nu tolera nici un abuz de acest soi — Hitler, din acest punct de vedere, pare mai slab decât colegul lui de dictatură.

Dl Iuliu Maniu, în vilegiatură, a întâlnit la Cap. Martin pe dl Titulescu. Cei doi iluștri dezamăgiți au avut o lungă întrevedere — spun gazetele. Regele Carol a trebuit să sughită, la gândul celor vorbite între cei doi „oameni de Stat“.

Pe când dl Maniu, floare ofilită, ofta în brațele lui Titulescu, cealaltă floare mai modestă a Bisericii Unite ardelene, dl Valer Pop triumfa la Belgrad. După ce a semnat câteva convenții fără valoare, după ce a depus o coroană pe mormântul soldatului necunoscut și alta pe al Regelui Alexandru, după ce s-a sărutat cu Stoiadinovici, dl Pop, însoțit de d-na Pop — ca un simplu Göring — a luat-o spre coastele Dalmației, cu un ministru sârb în coadă și cu un „atașat“ ia îndemână. Avea bieții om nevoie să se recreeze, căci prea muncise și prea-i bruftuise ia București, nenea Dinu.

Trăim în epoca parvenitilor: succesul este incontestabil al lor.

Se pare că în harababura socialo-comunistă-anarhistă a Spaniei Roșii exista un Guvern, căci ziarele democate anunță cu întristare demisia lui Largo Caballero. Președintele (?) Azana a primit demisia, dar a însărcinat din nou pe Largo Caballero cu formarea Guvernului. Cauza acestei crize, dacă se mai poate vorbi de o nouă criză într-o stare de

criză permanentă, trebuie căutată în lupta pe moarte dintre comuniști și anarhiști. Pare că noul Guvern va elimina complet elementele anarhiste și se va da cu totul pe mâna comuniștilor. Ce e mai ciudat, e vădită favoare de care mișcarea comunistă se bucură în Anglia, țara ordinii capitaliste, „per excellentiam“. Unde poate duce politica!

17 mai. — De la înapoierea mea în țară de la Paris, n-am avut prilejul să culeg informații precise asupra celor tratate aci în cursul vizitei lui Beck, nici asupra diferitelor demersuri diplomatice în jurul nostru, din ultima vreme. Sărbătorile, șederea mea la țară și apoi ușoare colici nefritice care m-au reținut totuși în casă, m-au împiedicat să vin în contact cu cei care mă puteau lămurii.

Ministrul Italiei, Sola — și Arcizevski, ministrul Poloniei m-au pus acum în curent cu diversele tratative și schimburi de idei din ultima lună. Pare că am ajuns la preț, căci activitatea diplomatică a fost vie pe scena Bucureștilor. În rezumat demersurile care s-au făcut pe lângă noi se pot grupa sub trei rubrici:

1. — *Demersuri italiene.* Italia ne-a propus un pact identic cu cel pe care l-a încheiat cu Jugoslavia. Ne-a cerut însă ca în prealabil să îmbunătățim raporturile noastre cu Ungaria, ceea ce s-ar putea obține prin încheierea unui pact de neagresiune. Italia oferă bunele sale oficii pe lângă Guvernul de la Budapesta pentru încheierea unui asemenea pact, care ar cuprinde trei clauze: obligațiunea de neagresiune pe 10 sau 15 ani, dreptul de paritate recunoscut Ungariei pentru înarmările sale¹ și câteva îmbunătățiri în tratamentul minorităților maghiare din România². Transmițând aceste propuneri lui Victor Antonescu, Sola a adăugat că foarte curând și Jugoslavia va încheia un asemenea pact de neagresiune cu Ungaria. Antonescu a întrebat atunci pe ministrul Italiei de ce ne pune o condiție prealabilă (pactul cu Ungaria) pe care Guvernul său nu a pus-o Jugoslaviei. Sola a explicat că nu era o condiție, ci un sfat prietenesc, că Jugoslavia fiind legată prin Mica Înțelegere cu Cehoslovacia și România n-ar fi putut semna un asemenea pact fără să prevină pe aliatele sale, care, în cel mai favorabil caz ar fi cerut să semneze și ele, or Ungaria nu vrea să încheie pact de neagresiune cu Cehoslovacia. A fi cerut Jugoslaviei să semneze întâi cu Ungaria ar fi fost să

¹ Drept de care *de fapt* Ungaria se bucură deja astăzi.

² Ce mai vor, căci de fapt și de jure se bucură de toate drepturile?!

se amâne *sine die* încheierea pactului cu Italia. Acesta este motivul pentru care Guvernul din Belgrad a perfectat întâi pactul jugoslav-italian. Acesta odată încheiat, Jugoslavia e hotărâtă să semeneze și cu Ungaria, oricare ar fi atitudinea Cehoslovaciei. E o chestiune de 2-3 luni. Gestul Jugoslaviei va ușura situația României, creând un precedent în Mica Înțelegere, așa încât nimic nu s-ar opune ca Guvernul român să se înțeleagă cu cel de la Budapesta și să ratifice un instrument, înainte chiar de semnarea unei convenții italo-române.

2) *Demersuri poloneze*. Acestea au făcut mai în special obiectul vizitei lui Beck. Polonia ne propune o alianță în trei: Polonia, România și Jugoslavia — la care s-ar adăuga, ca anexe, Ungaria la Polonia și Bulgaria la Jugoslavia. Inițiativa planului e poloneză, propunerea lui însă a fost făcută de Jugoslavia, cu aprobarea Italiei care vede combinația cu un ochi favorabil. La întrebarea noastră dacă n-ar putea intra în combinație și Cehoslovacia, Beck a răspuns printr-un categoric „nu“!

3) *Demersuri franceze*. Pentru a dejuca planurile italo-polone-jugoslave, Guvernul francez ne-a propus un pact de *asistență mutuală*¹ și ne-a făcut pe rând trei propuneri, ca să putem alege: a) un pact de asistență între cele 3 țări ale Micii Înțelegeri (cu toată „soliditatea“ și „intimitatea“ Micii Înțelegeri, un asemenea pact nu există încă) — în acest caz asistența Franței ar juca prin tratatele ei cu Cehoslovacia; b) un pact de asistență mutuală între Franța și Mica Înțelegere (ce zice Jugoslavia?); c) un pact direct de asistență mutuală între Franța și România.

Guvernul român n-a dat până acum nici un răspuns, la nici una din cele trei categorii de demersuri. Guvernul meditează. Problemele ce ni se pun sunt într-adevăr complexe. Nu văd nici o obiecțiune să încheiem un pact de neagresiune cu Ungaria. Dacă se poate. O alianță cu Polonia și cu Jugoslavia mi-ar surâde grozav, și n-aș avea nimic de zis împotriva unei apropieri de Italia. Dar ce ne facem cu Rusia? „Coșmarul“ nostru este și va rămâne Rusia. Un pact de asistență cu Franța nu face lucru mare, cât timp Franța va fi pironită la ea acasă de demagogia de stânga, *dar ne asigură liniștea spre Rusia*. Pe de altă parte, Mica Înțelegere e ca și moartă, atitudinea Jugoslaviei o dă gata. Cea mai bună soluție ar fi *să semnăm toate pactele ce ni se propun*. S-ar putea? De ce nu?

¹ Analog pactului existent între Franța și Cehoslovacia.

Pangal a dejunat zilele trecute la Mihai Popovici cu Mihalache, cu Madgearu și cu câțiva diplomați. După dejun, Pangal, Popovici, Mihalache și Madgearu s-au retras într-un colț și au schimbat câteva vederi politice. „Comme par hasard“ Mihalache a adus vorba asupra „alianțelor“ pe care Partidul Național-Țărănesc le-ar putea încheia în cazul unei schimbări la Guvern. „Domnule Pangal, în afară de dl Argetoianu nu văd cu cine ne-am putea alia. Cu Vaida? Cu Iunian? După toate câte s-au întâmplat, nu i-ar primi niciodată partidul!“ Iar Madgearu a adăugat: „Cu un adevărat boier ca Argetoianu suntem gata să colaborăm, dar nu cu boieri ca Filipescu care cer, cer, și nu mai sfârșesc!“ Conversația a continuat pe aceeași temă și dumnealor domnii țărâniști nu mai conteneau cu laudele la adresa mea! Popovici a subliniat că programele noastre erau identice (?) și toată lumea a aprobat (!) Această invitație cu tâlc a lui Pangal și declarațiile lui Mihalache puse în legătură cu dorințele atâtor „frunțași“ ai „marelui partid“ de a colabora cu mine și mie transmise prin Radian, prin Stănoiu, prin Em. Antonescu — dovedesc cât de sinceri sunt Domnii afirmând că „sunt siguri de chemarea lor la Guvern“!

17 mai. — În urma extraordinarei ieșiri a lui Hefter la Adunarea Generală a acționarilor Băncii de Credit, în care cunoscutul șantajist a declarat că nu face decât să reproducă, în criticele sale, învinuirile aduse direcțiunii Băncii într-un raport confidențial al Băncii Naționale — am adresat o scrisoare în calitatea mea de președinte al acelei adunări, guvernatorului Mitiță Constantinescu, prin care îi aduceam faptele la cunoștință. Dl Mitiță îmi răspunde acum, indignat, că a chemat pe Hefter la socoteală, și că acesta i-a spus că n-a făcut aluzie la vreun raport al Băncii Naționale, ci la o reclamație *a sa* adresată Institutului de Emisiune! Dl Mitiță e un porc, și în această calitate își merită numele de Constantinescu. Am notat deja în cursul acestor Însemnări cu câtă pismă s-a aruncat stârpitura de la Banca Națională asupra lui Kaufman și a Băncii de Credit, din ordinul lui Aristid Blank. Ca să-l distrugă, Mitiță n-a ezitat să se asocieze cu un om ca Hefter, i-a dat o copie după raportul atât de pătimăș și inexact în datele lui, ticluit de inspectorul Nestorescu ca să facă pe placul patronului său. Dar Mitiță nu s-a mulțumit cu atât și a sfătuit pe Hefter să facă o reclamație la Banca Națională și să intenteze o acțiune în Justiție împotriva direcției Băncii de Credit, *sprijinindu-și amândouă actele pe argumente extrase din raportul Nestorescu.*

Campania organizată de cei doi şmecheri a dat însă greş; Justiţia a clasat reclamaţia lui Hefter, iar Banca Naţională n-a putut nici ea da urmare întâmpinării harhărului, întemeiată pe acuzaţii fanteziste. Scrisoarea pe care mi-o adresează Mitiţă e în realitate o dare înapoi — cel puţin pe calea apucată — şi încheie o etapă a luptei pornite împotriva Băncii de Credit¹. Din izvoarele mele de informaţie am aflat însă că dl guvernator nu se lasă, şi faţă de insuccesul înscenării cu Hefter a hotărât să dea un atac direct Băncii de Credit, tăindu-i scontul la Banca Naţională. Măsura ar urma să fie luată pe cale generală: Institutul Naţional de Emisiune ar înceta să mai sconteze efectele băncilor cu capital în majoritate în străin, categorie în care ar cădea şi Banca de Credit. Că Mitiţă se gândeşte la așa ceva e sigur: mi-au confirmat-o şi Slăvescu (preşedintele Consiliului bancar) şi Dinu Cecropid, în urma unei lungi conversaţii avute cu zisul Mitiţă. Că va da kix şi această încercare e iarăşi probabil. Am pus totuşi pe Kaufmann la curent cu cele aflate, „un homme averti eu vaut deux“. Cu acest prilej Kaufmann mi-a făcut o destăinuire senzaţională; vorbind acum câţva timp cu Cancicov despre eventualitatea unei asemenea măsuri (despre care auzise şi dânsul), ministrul de Finanţe i-ar fi spus: „D-le Kaufmann, fii liniştit, așa ceva nu se va întâmpla, căci o asemenea măsură ar însemna o schimbare în politica noastră financiară şi o asemenea schimbare nu depinde de guvernatorul Băncii ci de mine — şi întrucât mă priveşte pe mine e de ajuns să-ţi mărturisesc că, în momentul în care am fost silit să primesc portofoliul Finanţelor m-am dus la dl Dinu Brătianu şi i-am spus: D-le Brătianu, eu sunt jurist, eu nu mă pricep la chestiuni financiare şi te rog să-mi dai concursul d-tale, când voi da de o greutate — iar dl Brătianu mi-a răspuns: „Nici eu nu mă pricep în aceste chestiuni, când vei da de o greutate, *consultă-te cu Nae Ştefănescu şi cu Kaufmann*. Dl Brătianu nu mi-a indicat mai multe nume, ci numai două, printre care pe al d-tale. Cum crezi d-ta că bucurându-te de stima şefului partidului şi de a mea şi s-ar putea face o porcărie sub guvernarea noastră?“

Din această mărturisire, pentru mine neaşteptată, am tras concluzia puterii oculte a lui Aristid Blank. Ca dl Mitiţă Constantinescu să asculte mai mult de el decât de şeful partidului său şi de ministrul de Finanţe, a trebuit să-şi dea seamă că şalele falitului din strada Doamnei sunt tari.

¹ Formal, o voi încheie eu prin câteva rânduri adresate d-lui Mitiţă, ca să nu mă creadă atât de prost încât să iau drept bună ridicula scuză din ultima lui scrisoare!

Romantismul nu și-a spus încă ultimul cuvânt. În Albania a izbucnit o revoluție ca pe vremea Palicarilor. Un viteaz cu răsunătorul nume de Edho Toto a pus împreună cu neamurile lui mâna pe orașul Argyrokastro, și s-a răzvrătit împotriva Regelui Zogu din ură de moarte împotriva lui Mussa Iuça, alt palicar, pentru moment ministru de Interne atotputernic.

Ca în baladele de acum o sută de ani, pare că totul se va termina prin câteva împușcături fără judecată, și cu bine.

În Spania Roșie, Largo Caballero n-a putut să-și constituie noul Minister. L-a format un oarecare Negrin (socialist) tot cu elementele „Frontului Popular“.

Nouăsprezece avioane militare guvernamentale spaniole au aterizat în sudul Franței. În loc să le dezarmeze și să le oprească, autoritățile franceze le-au dat ordinul să se înapoieze la Barcelona. Nu a semnat oare Franța convenția neintervenției în afacerile Spaniei? Trebuie și acest principiu al neintervenției să servească la ceva, fie și numai la mici servicii de la un Front Popular la altul.

Ginerele Ciano, ministrul de Externe al Italiei, a pronunțat înaintea Camerei italiene un discurs care a făcut impresie în cercurile politice franceze și engleze. Toate ziarele democratice îl comentează pe larg.

În rezumat contele Ciano a declarat că Italia nu vrea să se rupă de Societatea Națiunilor, dar dorește reformarea ei; că nimic esențial nu desparte Italia de Franța și că Guvernul italian nu urmărește decât cele mai bune raporturi cu Republica vecină și cu Anglia; că Europa nu trebuie divizată în „blocuri“ antagoniste — că în fine Ducele nu ar avea nici o obiecție față de încheierea unui nou Locarno „modernizat“. Presa iudaică se întreabă: capitulare, trădare sau „abilitate“?

Stat mult de vorbă ieri cu Corneliu Zelea Codreanu (Căpitanul) cu care m-am întâlnit la Dinu Arion. Ca și mai înainte mi-a făcut impresie bună. E sincer, e curat și simplu la suflet și nu-și bate capul cu tăierea firelor de păr în patru. L-am găsit foarte abătut de prigoana întreprinsă împotriva gardiștilor, de condamnările severe din ultima vreme pro-

nunțate *din ordin* de către consiliile de război¹, prigoană și condamnări care au exasperat „băieții”. „Ce rău am făcut noi? Am propovăduit cinste, am căutat să strângem poporul în jurul Regelui, am exaltat dragostea de neam și țară — și am muncit. *Nu vom fi numai noi vinovați de tot răul pe care-l vede toată lumea*, ca să fim numai noi trași la răspundere. Dacă ne-ar fi lăsat în pace, cum în pace am fost lăsați până la Duca, n-am fi comis nici un act de violență. Căci cele ce s-au comis au fost de ordin personal, răspunsul unor firi mai violente și mai nestăpânite la oribilele și înjositoarele maltratări pe care le-a avut de suferit.” Zelea mi-a mărturisit mai departe că până acum Garda n-a luat nici o hotărâre definitivă întrucât privește acțiunea ei viitoare și că nici reacția și naturală și imediată față de persecutările în curs n-a luat încă o formă definitivă, dar că un lucru e sigur: *un abis s-a creat între Rege și legionari*, și de azi înainte, Majestatea Sa nu mai poate conta nici pe Gardă nici pe dânsul Zelea Codreanu. *E chiar foarte probabil că în curând dânsul va lua atitudine pe față în contra Regelui*. Am atras atenția lui Zelea și asupra inconsecinței doctrinare a unei asemenea atitudini din partea lui, și asupra consecințelor pe care ea le-ar comporta și am insistat mult asupra faptului că din cele vorbite cu Regele în ultima mea audiență nu rezultă din partea acestuia nici o pornire vrăjmășească împotriva lui și a Gărzii. „Nu mai avem nici o încredere în Rege” au fost ultimele cuvinte ale Căpitanului. Am rămas înțeleși să ne mai vedem și să-l țin în curent cu sugestiile care mi-ar veni de sus, dacă mi-ar veni vreuna.

19 mai. — Cu sinceritatea omului care se retrage din vârtoarea luptelor, Baldwin a mărturisit ieri, într-un discurs adresat tineretului, de-

¹ În afară de condamnarea la muncă silnică pe viață a ucigașilor lui Stelescu (care, după Z.C., au executat o sentință împotriva unui trădător, ce primise prin jurământ jurisdicțiunea celor care l-au condamnat), au mai fost condamnări la câte 3 ani închisoare gardiștii care aplicaseră „o corecțiune” lui Rădulescu, conducătorul tineretului liberal, și la câte un an și jumătate și un an vreo zece din gardiștii învinuiți de scandal, cu prilejul congresului studențesc din anul trecut, de la Tg. Mureș. Rădulescu lipise un afiș trivial pe pereții bisericii în care se celebra parastasul lui Moța și al lui Marin, căzuți în Spania, fapt pentru care a rămas neurmărit de autoritățile publice, pe când tinerii care au insultat trecutul lui Duca în gara Sinaia și prezentul d-nei Lupescu la Tg. Mureș infundă puscăria. În momentul de față se mai desfășoară la Iași procesul altei serii de legionari acuzați, fără nici o dovadă, că ar fi autorii atentatului împotriva rectorului Bratu. Guvernul, după șovăieli nesfârșite, întrebuințează „la manière forte”, și o face fără rost, și brutal. Un curent atât de intens ca al Gărzii de Fier nu se poate suprima prin măsuri de poliție și de coerciție care nu duc decât la un singur rezultat: întărită și întăresc și mai mult fanatismul celor urmăriti și persecutați.

cepția pe care i-a dat-o Societatea Națiunilor și tratatul de la Versailles. E o mărturisire prețioasă din partea șefului unui Guvern care ne-a dat gata cu politica S.D.N.-ului. Din nefericire bătrânul luptător n-a parvenit să se elibereze cu totul din gogorițele romantismului politic, căci a afirmat că numai *libertatea* poate salva pacea și lumea, *libertatea* din nenorocire sugrumată în unele țări. Prin libertate numai, nu se ajunge însă la nimic — poate numai la anarhie. Sunt însă metode prin care se poate ajunge la libertate ca ultimă etapă a unui popor organizat.

Fost ieri la Snagov. Frumos. Această priveliște „aquatică“ la pragul orașului îmi pare mie care am crescut în praf și pe pârloaga Bucureștiului, o adevărată minune. S-au făcut amenajări inteligente și s-a construit mult în jurul lacului, și cu gust. Din nefericire — la noi e totdeauna un „din nefericire“ — Prințul Nicolae Brana a cotropit partea cea mai frumoasă a pădurii. Eu, pe când eram ministru al Domeniilor îi dedesem 5 hectare, ca să-și construiască o vilă și să pună locul în valoare. Sub succesorii mei, hrăpărețul s-a întins peste aproape 200 de hectare, după câte mi s-a spus. Trebuie toate luate înapoi. Pădurea Snagovului e a populației Bucureștiului, nu a familiei Brana.

Dl Iorga se ridică în *Neamul Românesc* împotriva d-lui Mihalache din cauza declarațiilor pe care acest bărbat de Stat fără barbă le-a făcut la Câmpulung. Dl Profesor se îndignează față de „acuzăția adusă membrilor Guvernului, că adică miniștrii și subsecretarii de Stat ar fi niște profitori care au întrebuintat (?) situația lor pentru a folosi personal“. Lăsând la o parte stilul, pe ce lume trăiește dl Profesor? Mai aproape de bun simț se găsește d-sa când se întreabă ce măsuri va lua dl Mihalache mâine la Guvern împotriva hoților de azi?

Dl Mihalache nu s-a mulțumit să lovească în liberali. A mai dat și în Vaida. A repetat o confidență pe care i-ar fi făcut-o Tătărescu, în cursul unei recepții la Palat. Primul ministru ar fi spus d-lui Mihalache că anarhia opiniei publice, pe care o constatau amândoi, era datorită d-lui Vaida — făcând aluzie la avântul pe care Garda de Fier îl luase sub ministeriatul acestuia. De astă dată nu s-a mai supărat dl Profesor ci dl Guță care s-a grăbit să rectifice judecata ce i se atribuisese. „N-am înțeles să spun că anarhia s-a dezvoltat din vina personală a d-lui Vaida — a completat dl Prim — ci din a întreg Guvernului din care făcea parte și

dl Vaida și dl Mihalache“. Cu ce-și pierde vremea caraghioșii ridicați, în biata noastră țară, la rangul de „factori răspunzători“!

Bineînțeles că nici fratele Alexandru nu se putea lăsa mai jos cu „declarațiile“ în această interesantă dezbatere. Căci „declarațiile“, asta e tăria lor, a tuturor. Iată și hieraticile cuvinte ale Voievodului Vaida în fața Comitetului lui Executiv: „Este delicios dl Mihalache când vorbește despre problema succesiunii¹. Căci d-sa spune: «Președintele de Consiliu dl Tătărescu, față fiind și vicepreședintele dl Inculeț, cu prilejul unei recepții la Palat, mi-a recunoscut fără reticențe că anarhia este foarte adâncă... și că autorul anarhiei nu este d-sa, prezentând totodată pe dl Vaida Voievod ca autor și patron al anarhiei în începuturile sale».

Într-adevăr ce putea să spună cineva d-lui Mihalache, pentru a-i procura un moment de plăcere, decât că va veni la putere?

În ceea ce privește curajul Partidului Național-Țărănesc de a primi moștenirea liberală², am văzut pe unul din eroi, pe dl Madgearu, care atunci când i s-a montat o farsă la Sinaia³, țipa în gura mare după Siguranță.

Dar cine va rezolva situația? D-nii Mihalache, Lupu și Maniu? Dar aceștia sunt trei pendule care bat în ritm diferit...“ și așa mai departe, fără sfârșit...

„Dulce țară“, în care asemenea năzbâtii sunt luate în serios — căci, *durere*, vorba lui Maniu, sunt luate în serios, și încă cum!

21 mai. — Sunt iarăși pentru 3 zile la Breasta. Sf. Constantin! Cea mai frumoasă sărbătoare a anului, mai ales la țară. Arborii și-au revărsat frunzișul pe care arșița n-a avut încă vreme să-l pălească, salcâmiile în floare își împărtășesc miresmele, livezile își îngână culorile cu ale fluturilor, lanurile verzi sunt numai nădejde, păsările ciripesc cât pot, privighetorile cântă, broaștele răcnesc — natura întreagă ridică un imn de slavă tinereței. Pe vremuri, îmi era și mie sufletul plin de avânt. Acum, părăsit de ce mi-a fost mai drag, mă urmărește întruna gândul despărțirii, știu că în curând va trebui să plec și eu și în inima mea strânsă, plină de regretul trecutului, nu mai e loc pentru viitor, sau, căci e totuna, pentru bucurie.

¹ Succesiunea! Asta îi preocupă pe toți.

² Sub-înțeles: „și să curme anarhia“.

³ Madgearu s-a considerat multă vreme osândit la moarte de Garda de Fier.

Împăratul¹ — nu e vorba de tânărul Danielopol ci de Victor Emanuel III, Rege al Italiei, e de alaltăieri la Budapesta împreună cu Donna și cu Signorina. Ungurii și-au primit oaspeții cu un alai și cu un entuziasm de nescris, cum și era de așteptat. E prima dată de la război când pot și ei să se fălească cu omagiul unuia din puternicii lumii. În nebunia² lor revizionistă, ei mai cred că alianța Italiei poate să-i ducă la redobândirea vechilor granițe, șterse pentru totdeauna. Mussolini își bate joc de dânșii. Pentru a-și menține influența în bazinul dunărean, Ducele poartă pe unguri cu zăhărelul. Ungurii nu sunt destul de proști ca să nu-și dea seamă de jocul italienilor, dar lui Horthy îi convine să creadă politica lor sinceră, fiindcă prietenia Italiei îi dă prestigiu, și are nevoie de prestigiu ca să-și mențină dictatura.

Discursurile oficiale schimbate la masa oficială din Buda sunt tipice în această privință. Pe când Horthy se lasă în scări și vorbește de „legitimele revendicări“ ale Ungariei, Regele Victor Emanuel nu se compromite cu nimic, face literatură și laudă calitățile nobilului popor maghiar căruia urează să se dezvolte în pace cu toți vecinii săi.

Vizita Regelui Italiei la Budapesta nu va înlesni apropierea României de Italia. De notat că la sosirea Regelui în capitala Ungariei n-au fost de față la gară, în afară de funcționărima ungurească, decât trei șefi de misiuni străine: miniștrii Germaniei, Austriei și *Jugoslaviei*. În-că o dovadă a solidității Micii Înțelegeri!

Spozaliții: Pransesa Maruca Cantacuzino s-a căsătorit săptămâna trecută la Paris cu George Enescu — iar Ducele de Windsor (alias Edoardo VII al Angliei) se va căsători duminică la Castelul Condé (în Franța) cu d-na Warfield ex Simpson. Maruca pune astfel cap unui roman vechi de mai bine de 30 de ani — iar Ducele de Windsor, unei prostii.

Don Antonio Bibesco a fost reactivat în serviciul diplomatic și delegat la comisia Dunării la Geneva. Renumirea lui nu se datorește numai

¹ Tineretul Bucureștiului a dat porecla de „Împărat“ junelui Danielopol, fiul defunctului George Danielopol, un prichindel caraghios și danțator vestit.

² Nebunie, fiindcă ungurii favorizați în trecut de împrejurările istorice, vor să repună stăpânire pe teritorii asupra cărora nu mai au nici un drept deoarece nu sunt locuite decât de infime minorități maghiare. Ungaria de azi se întinde asupra întregului teritoriu locuit de maghiari. Ungurii nu au drept la nici o palmă de pământ mai mult.

dorinței Regelui de a face plăcere lui Titulescu¹, dar, și, lucru paradoxal, demersurilor acestuia. E drept că nu e vorba de demersuri pe lângă Rege în favoarea lui Bibescu, ci de demersuri pe lângă Léon Blum împotriva Regelui. Regele Carol a fost într-adevăr informat de campania pusă de Titulescu la cale în Paris, împotriva sa — campanie pe care a inaugurat-o cu prilejul ultimei vizite, atât de răsunătoare, în „capitala” Franței. Cum Bibescu (mai ales nevastă-sa) e prieten la toartă cu Blum, Regele l-a ales ca să contracareze influența lui Titulescu pe lângă marele Haham al Republicii aliate. Gură de petice cum sunt, și Bibescu și nevastă-sa, plini de ură împotriva lui Titulescu, au fost bine aleși pentru scopul urmărit. Titulescu n-a trebuit să doarmă mai multe nopți. Fără să mai adaug că Bibescu² și Ghiță Cruțescu reprezentând România în Geneva *lui* vor înfățișa pentru Titulescu o supremă și disprețuitoare sfidare pe care Europeanul nostru o va resimți adânc. Asta vrea și Regele. „Le coup de pied de l’âne...”

„Guvernul pregătește programul de vacanțe.” Nici o veste nu mă putea bucura mai mult, căci grozav aș vrea să mă mai pot duce la Nauheim în august, să-mi fac cura înainte de izbucnirea crizei.

23 mai. — Victor Antonescu și-a scos alaltăieri cartoful din gură și a vorbit presci adunate în jurul lui. Cuvântarea nenorocitului ocupă mai bine de două coloane în *Universul*, două coloane de searbădă logoree. Pretextul acestor declarații a fost necesitatea de a pune capăt diverselor zvonuri care circulă cu privire la o nouă orientare politică a României. E natural ca atâta timp cât negocieri sunt în curs, un ministru de Externe să nu poată spune nimic — dar atunci cine-l pune să vorbească? Ca să repete la infinit formule cunoscute și uzate ca: „soliditatea alianțelor noastre”, „sentimentele noastre pentru Franța”, „comunitatea de origină cu Italia”, „prietenie cu toți vecinii”? Prin vagul declarațiilor sale diluate într-o informă peltea, dl Victor n-a pus capăt zvonurilor mai mult sau mai puțin întemeiate care circulă, dar a justificat într-o câțva până și pe cele mai tendențioase. Cât de nimerită e zicătoarea franceză: „qui vent trop prouver ne prouve rien”.

¹ Titulescu, care nu putea suferi pe Bibescu, de când se ciocnise cu el în America, sfârșise prin a-l da afară din diplomație.

² Bibescu e plătit 5 000 franci elvețieni pe lună!

Ieri, la București a trebuit să aibă loc inaugurarea Institutului de Cercetări Agronomice, în prezența Regelui. Mă întreb ce rost poate avea această „inaugurare“, căci Institutul funcționează deja de 2–3 ani, iar definitiv terminat nu e nici acum. Dl Ionescu-Sisești mi-a trimis alături o telegramă rugându-mă să viu neapărat la București, să asist și eu la ceremonie. De fapt, Institutul de Cercetări e opera mea. Am pus temelie marelui edificiu în 1928, ca ministru al Agriculturii, pornind la lucru *fără credite*, cu o sumă inițială de 3 milioane lei pe care am adunat-o prin anulări în diferite posturi bugetare. Știam bine că odată clădirea începută și Institutul întemeiat, succesorii mei vor fi siliți să meargă până la sfârșit — și nu m-am înșelat. Dată fiind ușurința cu care se uită toate în politică, m-am mirat că Ionescu-Sisești, pe care l-am numit tot eu la direcția Institutului, și-a adus aminte de mine. O notă bună pentru un om care și-a dovedit, în alte împrejurări, ingratitudinea. Nu m-am îndurat să plec de la Breasta, și cu tot regretul, n-am putut răspunde la amabila invitație, dar am trimis o călduroasă telegramă.

24 mai. — Înapoiat aseară București. Găsit un așa morman de telegrame și de cărți de vizită trimise și depuse de Sf. Constantin încât m-a apucat disperarea numai la ideea să le descurc. Notorietatea apasă greu, și nu folosește la nimic.

În lipsa mea din București s-a întâmplat o catastrofă: s-a prăbușit tavanul cofetăriei Nestor, din Calea Victoriei, omorând mai multe persoane printre care cei doi proprietari ai cunoscutului local. Întreg imobilul se află pe cale de dărâmare, căci societatea „Mica“ ridică în locul lui un palat cu 8 etaje. Toți chiriașii fuseseră evacuați, afară de cofetăria Nestor care ceruse să mai rămână de Sf. Constantin. Un zid întreg a căzut asupra încăperilor ce adăposteau cofetăria, și astfel s-a produs nenorocirea. Firma Nestor se bucura de o clientelă specială, obișnuită să se adune acolo, recrutată printre oamenii cei mai cunoscuți din București. Era „o modă“ să iei cafeaua dimineța la Nestor, căci era foarte bună și serviciu curat. A fost un noroc că prăbușirea s-a întâmplat pe când localul era aproape gol, altfel numărul victimelor ar fi fost mult mai mare. Vina o poartă și nenorociții de proprietari care s-au încăpățânat în prăvălie și după ce întreaga construcție fusese evacuată, dar mai ales antreprenorul dărâmării, Prager.

Telegramele din străinătate anunță o stăruință mai serioasă a comitetului de neintervenție în Spania de la Londra și a Guvernului englez pentru obținerea unui armistițiu între cele două tabere spaniole, armistițiu care să aibă de urmare retragerea voluntarilor străini de pe ambele fronturi. Propunerile engleze sunt primite cu simpatie în Franța dar cu mai puțină bunăvoință în Germania și mai ales în Italia. Presa italiană vede în propunerile Guvernului britanic o simplă manevră pentru a frustra pe generalul Franco de o victorie ce pare din ce în ce mai asigurată. Naționaliștii spanioli nu vor, de altminteri, să audă de un armistițiu. Anglia având pe de altă parte intenția să sesizeze Societatea Națiunilor cu chestiunea neintervenției și să descarce atribuțiile Comisiei din Londra asupra Genevei, se vorbește cu insistență că și generalul Franco va trimite delegați la S.D.N. Presa italiană îl sfătuiește să facă un plebiscit înainte de a trimite reprezentanți la Geneva, ca să facă dovada că aceștia pot vorbi în numele majorității poporului spaniol.

Revanșa lui Israel: telegramele de azi ne informă că dumșnealor domnii Leon Blum, Litvinov (Finkeflstein) și Hirschfeld (ambasadorul rus în Franța) s-au întrunit la Paris pentru a pune la punct anumite chestiuni pendinte între Franța și Rusia. Interesele celor două mai puternice țări ale continentului date pe mâinile a trei jidani, iată o mică compensație acordată de Eloim neamului ales, în schimbul neplăcerilor sentimentale pe care trebuie să le sufere în țările otrăvite de curentul antisemit!

Mi se aduce ultima circulară trimisă de Zizi Cantacuzino gardiștilor, circulară provocată de scrisoarea de felicitare pe care mareșalul Averescu a adresat-o colonelului Bădescu după condamnarea ucigașilor lui Stelescu. Zizi e moderat, în termenii săi, față de Averescu, dar înjură surugiește pe Lupeasca, pe colonelul Bădescu și pe „toți lașii” care s-au servit de scrisoarea mareșalului, începând cu *Universul*.

Totdeodată mi s-a adus o broșură publicată de prietenii lui Stelescu, în care, după ce se arată — cu reproducere de acte — că tatăl lui Corneliu Căpitanul, faimosul meu prieten Ion Zelea Codreanu, nu și-a schimbat decât târziu numele lui polonez de Zelinski și că soția acestuia (mama Căpitanului) e născută Brauner — se mai citează o serie de acte incorecte, pe care virtuosul Corneliu le-ar avea pe conștiință. Măr-

turisesc că documentele reproduse în această broșură au cam zdruncinat simpatiile mele față de persoana conducătorului tineretului nostru universitar. Când după tată ești Zelinski iar după mamă Brauner, s-ar cuveni mai multă indulgență față de tot ce nu e născut în această țară în — *escu și în anu*.

Inaugurarea festivă a Institutului de Cercetări Agronomice ce trebuia să aibă loc sâmbătă 22 mai, a fost amânată pentru o dată ulterioară ce se va fixa. Pretextul mărturisit, o gripă a Regelui. De altă parte mi se spune că Regele e sănătos tun, dar că s-a invocat gripa ca să se evite anunțata călătorie la Cetatea Albă, după sfatul Siguranței. O fi și așa.

Nae Ionescu îmi raportează că Vaida e sigur să formeze Guvernul „la culesul strugurilor“. Cu atât mai bine pentru el.

Dinu Arion îmi aduce știrea că Zizi Cantacuzino ar fi bolnav de cancer, la pilor. Cu atât mai rău pentru dânsul.

25 mai. — Pe ziua de ieri trei accidente:

Un tren deraia la Valea Uzului (pe Valea Troțușului). Trei morți și 14 răniți.

Altul între Bistrița și Bistrița Bărgăului; 3 răniți.

Voievodul Mihai a sosit la Varșovia, nici un mort și nici un rănit!

Cum trece timpul! Îmi aduc aminte ca de ieri, de nașterea Măriei Sale; eram ministru de Interne, în 1921 — am fost chemat de dimineață la Palat — câtă bucurie în Familia Regală, strânsă în jurul leagănului noului născut! Și iată-l acum pe noul născut, că-și începe cariera politică. După ce a fost la Londra să reprezinte pe Rege și țara la încoronarea lui George al VI-lea — a trecut la Varșovia să invite pe Președintele Republicii, Moscisky, la București. Prințul a fost primit cu mare alai de polonezi, care țin să sublinieze reluarea relațiilor intime cu România, relații pe care Titulescu le stricase cu totul. Moștenitorul Tronului nostru a fost decorat cu marele cordon al „Vulturului Alb“, dar ce e mai nostim e că zisul Moștenitor nu are nici o decorație românească. Am înregistrat aceeași anomalie cu prilejul decorării lui cu Legiunea de Onoare. Tradiția de a nu decora pe Prinții noștri decât la majorat e un non-sens. Mă miră că Regele Carol, atât de ahtiat după tradițiile

vechilor Monarhii, nu a pus încă lucrurile la punct. În toate Familiile Regale, „Principii de sânge“ își primesc în leagăn primul lor mare cordon, în schimbul celui ombilical.

Până unde poate merge patima și prostia: *Universul* de azi, într-un destul de lung articol necrologic¹ face pe John Rockefeller jidan! Cu Rockefeller dispăre omul reprezentativ al unei lumi. Om închis și puțin simpatizat a consacrat totuși binelui obștesc o bună parte din imensa lui avere. A înzestrat cu peste 500 milioane de dolari numai Institutul de Cercetări științifice care poartă numele său — și câte alte sute de milioane a mai dat, în dreapta și în stânga!

O răscumpărare a sufletului său pentru miile de ruini pe care le-a pricinuit și pentru nimicirea tuturor celor care i-au stat în cale!

„Mon ami“ Blumenfeld a venit azi la mine cu geanta plină. Mi-a povestit între altele o întrevedere pe care Teodorescu-Braniște (de la *Adevărul*) a avut-o zilele trecute cu Vaida. Întrevederea a fost pusă la cale de Costică Angelescu după dorința lui Vaida de a lua contact cu „cineva“ din direcția ziarelor din Sărindar. Vaida a început prin a declara că s-a înșelat asupra *Adevărului* și a *Dimineții* și că regretă sevele sale aprecieri publice asupra celor două ziare, căci a putut constata zilnic toată obiectivitatea lor. Și *Adevărul* și *Dimineața* au reprodus totdeauna foarte corect cuvântările Frontului Românesc și n-au pus nici o patimă în comentarea manifestărilor acestei grupări politice. Și brusc, Vaida a oferit oropsitelor gazete *prietenia lui*, însoțindu-și oferta, după obiceiul lui, cu o sumă de istorioare și de digresiuni. „Ei, d-le Braniște, oameni obiectivi se pot înțelege între ei — că unul e mai la dreapta, altul mai la stânga, nu face nimic. Să nu luăm lucrurile prea în tragic. La urma urmelor e la noi multă farsă în tot ce se spune. Așa de pildă a fost mult atacat Sadoveanu pe tema că e mason. Ce mason, domnule? Farsă! Mason am fost și eu, în străinătate, și am putut să văd ce înseamnă acolo masoneria — dar la noi? Frăție la lojă, și trădare și înjurături îndată ce ieși din lojă! Ca și *primatul muncii naționale*, crezi d-ta că m-aș putea agăța de el *ad litteram* într-un program de guver-

¹ Rockefeller, faimosul rege al petrolului și miliardar, a murit acum două zile în Florida la vârsta de 97 ani.

nare? Să-ți povestesc o istorioară. Aveam la țară o doctoriță ovreică, o femeie admirabilă ce-și vedea de treabă și căuta cu știință și cu conștiință toți bolnavii. Căuta și pe nevastă-mea care suferă atât de cord, și nevastă-mea ținea foarte mult la dânsa. Iată că într-o zi a fost mutată și în locul ei a fost numit un doctor Ghiorghiu, de prin Moldova. A venit la mine, din «Domnule Prezident» nu mă scotea, dar m-a prevenit că nu va putea veni de prin sat și pe la noi, fiindcă era foarte ocupat la Cluj, unde era asistent la nu mai știu ce catedră. L-am întrebat: dar bine, dacă ai deja o slujbă la Cluj de ce ai mai luat alta? Mi-a răspuns, fără jenă că o luase ca să-și mărească leafa! Așa «primat al muncii naționale», îl resping cu toată puterea!« După ce a mai povestit și altele, fratele Vaida a conchis că într-o viitoare guvernare singura lui grijă ar fi *să facă gospodărie*, și revenind la propunerea lui de prietenie, n-a cerut lui Braniște în schimb ca ziarele din Sărindar să-și modifice atitudinea. Să continue să-și susție doctrinele lor de stânga, să continue să slujească partidul d-lui Mihalache — dar un singur lucru îl cere să nu mai ducă campanie pentru reîntregirea Partidului Național-Tărănesc, sau în favoarea unei înțelegeri între dânsul, Vaida, și Mihalache. Fiindcă, dacă o asemenea înțelegere — pe care el nu o crede posibilă — s-ar face, *ea n-ar trebui să apară ca rezultatul unei acțiuni duse de Adevărul și de Dimineața*. Și cu acest prilej Vaida a început să vorbească de unul și de altul. Despre Maniu cu ură. „Nu e adevărat că am fost atâta timp «secundul» lui: eu l-am învățat să facă politică; păcat că nu mai trăiește Stere să-ți spună impresia lui, când a venit în Ardeal și ne-a cunoscut pe amândoi!“¹ A înjurat pe Mihalache; despre Madgearu a spus că are „atât venin în suflet câtă fiere are în ficat“ — până și pe Călinescu (întrucât privește Partidul Național-Tărănist) nu s-a putut abține de a-l batjocori: „vorbește într-un fel la mine, și în altul la Mihalache — vorba românului, vrea să pună două parale în trei pungi!“ Despre Goga a spus că e în stare de orice, că nu respectă nimic, că nu e nimic de făcut cu el. Despre alte partide n-a vorbit.

Braniște a răspuns ofertei lui Vaida spunându-i că era foarte măgulit de aprecierea obiectivității ziarelor sale, că dânsii cei de la *Adevărul și Dimineața* n-au nici un sentiment personal osii față de Vaida, și că vor continua în atitudinea adoptată, ținând seamă în limita posibilităților, de dorința exprimată de Vaida, de a nu prea insista asupra unei

¹ Acți Blumenfeld confirmă că Maniu făcuse o deplorabilă impresie lui Stere, iar Vaida — una mult mai bună. Dealtminte, Stere a și scris-o.

eventuale înțelegeri între dânsul și Mihalache. Cum Vaida vorbea ca un viitor prezident de Consiliu, Braniște l-a întrebat ce crede despre cenzură. Fratele Alexandru a răspuns răspicat: „Cenzura trebuie redusă la un minimum: Familia Regală, cele în legătură cu ea — și Armata. Încolo nimic, nici chiar politica externă. Nu văd pentru ce politica externă n-ar putea fi discutată și întrucât o asemenea discuție ar împiedica Guvernul să facă politica pe care o vrea!“

Impresia lui Braniște a fost că Vaida — deși n-a spus-o — se consideră sigur pe succesiunea Guvernului. Să-i fi promis ceva Regele în ultima lui audiență? Braniște înclina să o creadă, judecând după mutrele fericite cu care l-au primit Costică Angelescu și Tilea, prezenți la începutul conversației cu Vaida.

Blumenfeld s-a dus la Tătărescu, la Inculeț și Victor Antonescu să controleze aceste impresii ale lui Braniște. Toți trei i-au spus că din cât știu ei, Regele ar fi sfătuit pe Vaida să se înțeleagă cu Mihalache. „Și de aia înjura Vaida pe Mihalache?“ — am întrerupt eu. Blumenfeld a părut cam nedumerit de întreruperea mea și a admis că pe spusele lui Guță și ale lui Inculeț nu se poate pune nici un temei, dar credea în sinceritatea lui Victor Antonescu, fără să-și dea seamă tocmai acesta e cel mai suspect. O cutră bătrână și cănită.

Antonescu a explicat lui Blumenfeld și rostul „declarațiilor“ sale, făcute presei. Ele au avut de scop să împace Franța și Cehoslovacia care se cam sfiesc de noi, mulțumită acțiunii lui Titulescu, și ne fac tot felul de șicane în livrarea armamentului. La Paris, nici până azi transformarea redevențelor de petrol în plăți pentru furniturile militare nu e încă lucru isprăvit. Deasemeni, nici până azi nu sunt semnate contractele cu Cehoslovacia pentru motorizarea Armatei, contracte pe care Tătărescu le-a încheiat în principiu la Praga. Generalul Glatz, care e în capul Armamentului, e pe de altă parte acuzat de hitlerism (!) și de sabotare a comenzilor cehoslovace în favoarea unor oferte germane (Austro-Daimler)! *Și o mai fi și ce știm noi* (a se vedea notele de la pag. 218 și urm.). Noroc că avem pe Victoraș! Declarațiile lui au pus toate lucrurile la punct!

Ieri s-a deschis oficial Expoziția din Paris. Discursuri multe și banale, dar pavilioane gata, puține. Să sperăm că până la sfârșit se vor termina toate.

DI Ionescu-Sisești și-a ținut discursul de recepție la Academia Română. Un zero mai mult adăugat înaltei instituții. I-a răspuns Antipa, care, deși e minuscul, reprezintă singur mai multe „zeruri“ (!!!) (oribil „calambur“).

Plouă de rupe pământul în Jugoslavia și în Polonia. La noi au fost ploi mari cu furtuni numai în județul Bacău; încolo, până acum ne-a ferit Dumnezeu.

Pe marginea Istoriei.

Echo de Paris povestește că bătrâna Djagașvili, mama lui Stalin, care trăiește la Tiflis și e foarte evlavioasă nu s-a mai putut abține de a merge la biserică și s-a dus de Paști la slujba învierii. Când au văzut-o credincioșii, gârbovită și bătrână, cu o lumânare în mână, au luat-o drept Satana, și au fugit din biserică! Faptul ar fi fost raportat la Moscova, lui Stalin, care a poruncit ca mama sa să fie îndepărtată din Tiflis și relegată într-un loc izolat „ca să nu mai poată da exemple rele“. Trăiască revoluția sovietică și socialistă! Așa progres înțeleg și eu!

Consiliul S.D.N. s-a întrunit. S-a hotărât o sesiune extraordinară a Adunării pentru admiterea Egiptului în sânul Societății. În culise s-a hotărât ca Abisinia să nu trimită delegați la această Adunare pentru ca S.D.N.-ul să nu fie silit să se pronunțe pentru sau contra acestei admiteri care ar implica recunoașterea sau nerecunoașterea cuceririi italiene! Mare curaj dovedesc 52 de națiuni când se adună împreună! Și să n-aibă lumea încredere în areopagul de la Geneva? Hotărârea aceasta cu abținerea delegației abisiniene, e tipică moravurilor și procedurii Sedeniste.

Din știrile sosite azi, pare că Anglia nu va mai insista — față de succesul obținut — în propunerile ei de armistițiu în Spania. Cum l-ar fi putut impune Europa, când cel puțin unul din beligeranți nu-l vrea?

La Bruxelles, unde dulcele Delbos s-a dus să se plimbe, s-au schimbat discursuri de amor între Franța și Belgia. Dar amor platonice, căci

Belgia s-a retras definitiv în neutralitatea ei garantată, și „la V.P.A.B.”¹ nu mai e aliata Armatei franceze.

26 mai. — Până unde poate merge psihoza „rasismului“:

Se pare că frica de reacțiile naționaliste a pătruns până și în Armată, căci mi se povestește o savuroasă istorioară. Urmând a se înființa anumite fabrici pentru armament, în țară, în colaborare cu Skoda, Ministerul nostru de Război a cerut uzinelor de la Pilsen să trimită un expert priceput, ca să se examineze împreună cu dânsul anumite laturi tehnice ale problemei. Skoda a trimis pe cel mai bun inginer al ei, pe un domn Iosif Rozenberg. La sosirea acestui domn, generalul Glatz s-a strâmbat însă și a chemat pe reprezentantul uzinelor de la Pilsen, rugându-l să interviev ca să se trimită în locul lui altul. „Pricepi d-ta, *trebuie să ținem seamă de opinia publică*, și întrebuițarea unui jidan în materie de apărare națională ar fi rău văzută!” Reprezentantul Skodei a rămas tâmpit și a explicat că dl Rozenberg nu e jidan, că are un frate popă catolic, și că sunt Rosenbergi, Schwarzenbergi, Löwenstein în țările germane care n-au nimic comun cu Israel. Pentru numele de Rozenberg, a reamintit chiar că cel mai intim colaborator al lui Hitler e un creștin neaoș, numit tot Rozenberg. „Bine, bine, a răspuns Glatz — Rozenberg ca Rozenberg, dar cum rămâne cu Iosef?” Autentic.

Pare că Regele e totuși bolnav: o ușoară gripă îl ține în pat de frica complicațiilor. Știrea că ar fi fost la cale o boală „diplomatică”, în vederea anumitor scopuri, era deci tendențioasă.

Generalul Franco a adresat la Geneva un protest împotriva reprezentării Spaniei la Adunarea Societății Națiunilor prin Guvernul „roșu” de la Valencia. Generalul arată, în protestul său, că naționaliștii ocupă două treimi din suprafața Spaniei, și toate coloniile, că Guvernul de la Valencia e în prada anarhiei și a călcat toate prescripțiile Constituției în baza căreia se pretinde constituit — și că, în fine, prin crimele și prădările pe care le-a comis, oamenii care compun acei Guvern s-au pus singuri în afară de rândurile lumii civilizate.

¹ „La vaillante petite armée Belge” cum i se zicea pe vremea războiului.

Pe de altă parte, întreaga presă italiană protestează împotriva proiectului englez de a trece asupra Societății Națiunilor — în care Germania și Italia nu sunt reprezentate — problema pacificării peninsulei Iberice. *Il y aura de beaux jours à Genève.*

Il y en a deja: șapte miniștri de Externe bat apa în piuă cu prilejul ședințelor Consiliului. Ciocoslovacii se agită, Eden se crede ce nu e, franțujii caută să se strecoare.

Puturosul de Krofta a mai făcut un expozeu inutil, iar Victor Antonescu tace ca un prost deștept.

Balonul lui Picard, acest taximetru al stratosferei, a ars. Cum nu era nimeni într-însul, n-a fost nimeni rănit, nici ucis.

Un prieten care a văzut dosarul Dormann (samsarul ce pusese la cale toamna trecută vânzarea avioanelor noastre vechi, afacere ce a dus la prăbușirea lui Caranfil) îmi povestește că amicul Cosăcescu ar ieși dintr-însul grav compromis. Ar fi luat de la Dormann un comision de 3 milioane lei ca să-l pună în contact cu autoritățile românești. Cum afacerea nu s-a făcut, Dormann a cerut banii înapoi — Cosăcescu ar fi refuzat să-i dea, fapt pentru care a fost dat în judecată la Paris. Lunga petrecere pe malurile Seinei, de astă-iarnă, a fost impusă lui Cosăcescu pe de o parte de acest proces, pe de alta de frica să nu fie „cofrat“ la București. Afacerea s-a mai complicat și prin pretențiile unui anumit Teodorian, care cerea și el 50 000 franci francezi asupra celor 3 milioane lei. Cosăcescu n-a vrut să știe nimic, nici despre această plată. Omul care a văzut dosarul pretinde că și Caranfil ar fi grav compromis. Paul Angelescu ar poseda bruionul unei scrisori de comision, de 50 milioane lei, *corectat de mâna* fostului ministru al Aerului. Din fericire pentru toți onorabilii domni afacerea a fost clasată. În special pe Cosăcescu, l-ar fi scos din încurcătură, Franasovici, „nășicu“.

Un potop, însoțit și de puțină grindină s-a revărsat ieri asupra regiunii Craiovei. La Breasta am avut pagube serioase. Nici nu se putea altfel: aveam cel mai frumos grâu din câte am văzut, de când sunt pe lume. Agricultură e o nenorocire.

Luat masa ieri-seară la Bușilă cu d-rul Costinescu. Părerea lui e că acțiunile lui Vaida au scăzut mult la Rege în ultima vreme. Rămâne de văzut până la ce punct Costinescu e în curent cu ce gândește Regele.

28 mai. — Caraghioșii:

Cu prilejul vizitei pe care primul ministru turc Inonü (frumos nume) o face la Atena, Ata Türk (Kemal) a trimis prin radio un mesaj în care spune că „statele Înțelegerii Balcanice au o singură graniță și cei ce se vor atinge de ea se vor arde ca fluturii care se apropie de flacăra”.

La S.D.N., la Geneva, Adunarea — după ce a ales alt turc, pe Rüstü Aras, ca președinte — a respins protestul lui Franco ca emanând de la o putere nelegal constituită, și n-a șters Abisinia din numărul Statelor membre ale Ligii, deși nu mai există pe harta Africii. În schimb a binevoit a primi în sânul Societății, Egiptul, care este exact atât de independent ca Yorkshire-ul.

În ședința Consiliului S.D.N.-ului a vorbit și Vițoraș Antonescu; ar fi exagerat să destăinuim și ce a spus.

Odată cu Baldwin și-a dat demisia și Ramsay Macdonald. Sir John Simon va fi numit cancelar al Eșichierului. Lista Guvernului Neville Chamberlain va apare mâine.

Peneș Curcanul a împlinit 53 de ani. Această zi fericită a fost sărbătorită în toată țara drotoșilor, pentru care Beneș e un simbol și un model. Să le trăiască!

Mussolini, printr-un interviu dat presei americane și printr-o intervenție directă la Washington, a cerut Președintelui Roosevelt să ia inițiativa unei conferințe mondiale în vederea limitării armamentelor. *Universul* de azi-dimineață scrie în această privință:

„Vin vești mai liniștitoare...”

Înțelepciunea încearcă să-și recucerească dreptul la conducerea popoarelor.

După asigurările pacifiste date la Londra de generalul von Blomberg, după dorința de pace exprimată de dr. Schacht la Paris, după discursul ponderat al d-lui Kanya și care pare că e menit să producă impresia unei schimbări în politica revizionistă maghiară, vine acum și vestea apelului d-lui Mussolini adresat Președintelui Roosevelt, în vederea convocării unei conferințe mondiale pentru limitarea înarmărilor.

Nu putem desigur, ca țară pacifistă¹, decât să ne bucurăm de adierea aceasta nouă care devine tocmai din regiunile de unde veneau norii amenințatori“.

Să-mi fie îngăduit să adaug că această „adiere“ n-a fost probabil provocată decât de imposibilitatea țărilor de unde suflă, de a urma, din motive financiare, ritmul de înarmare al altor țări cu rezerve economice și monetare mai puternice...

Aseară, Excelența Sa domnul guvernator Mitiță Constantinescu a oferit un mare prânz Excelenței Sale domnului Byrka, guvernatorul Băncii Poloniei, care a venit să întoarcă colegului său vizita de curând făcută la Varșovia. Masa, la care am fost poftit și eu, a fost servită în frumosul palat al Băncii Chrissoveloni din Lipsca, în care Banca Națională, care l-a cumpărat, a instalat serviciul devizelor. A fost o masă excelentă — dar cu vinuri mediocre — și o recepție de toată frumusețea. Măreața sală florentină a Consiliului, cu tavanul ei de lemn zugrăvit adus din Italia, cu proporțiile și cu decorarea ei atât de reușite, a fost transformată în sală de mâncare iar „cercul“ de după masă a fost ținut în hallul de marmură de jos, în care ghișetele fuseseră mascate prin perdele trase. O profuziune de bujori, albi și roșii (culorile Poloniei) răzleți și în enorme buchete, complectau de minune prin masa lor decorul florentin al sălilor, al scării principale, al culoarelor. Garoafe albe și roșii, și ele, erau presărate în profuziune printre tacâmuri; nicăieri o notă discordantă, căci se păstrasera pretutindeni zidurile goale în nota trecutului. Cred că nu există nici o bancă din lume care să posede o asemenea „suită“ pentru recepțiile sale. Dacă n-ar fi fost urâtenia fracurilor și blegăria invitațiilor, s-ar fi putut cineva crede în plin „cinque cento“, pe malurile Arnului.

Cu dl Byrka am vorbit foarte puțin. O fi un financiar iscusit, dar în afară de limba polonă, nu vorbește decât nemțește, prost. La sfârșitul mesei a citit un scurt discurs pe franțuzește, l-a citit ca vai de el ca un om ce nu pricepe ce citește. În schimb i-a tras Mitiță un discurs, citit frumos, literatură fără miez, dar elegantă. Asta e cusurul nostru, ne omoară deșteptăciunea și fiecare avem doctrinele și soluțiile noastre, și mai ales darul de a vorbi. La noi fiecare păduche e o trâmbiță.

După masă am stat mai mult de vorbă cu Victor Bădulescu (subsecretar la Externe și nepotul lui Victor Antonescu) și cu Costică Ange-

¹ Presupun că foaia d-lui Poëste a vrut să zică „pacifică“.

lescu (fostul guvernator). Am discutat cu Victor Bădulescu despre diversele propuneri ce ni s-au făcut. Bădulescu pretinde că nu ni se pune sula în coastă ca să ne hotărâm și că grija Guvernului (adică a Regelui) este, înainte de toate, să nu supărăm Anglia. Pare că „conducerea” Statului român e complect siderată de sporirea puterii armate engleze, și convinsă că în curând Cabinetul de la Londra, sprijinit pe puterea de care va dispune, își va spune iarăși și răspicat cuvântul, atât în politica Europei Centrale cât și în a Europei Orientale. N-ar fi bine ca acest moment — socotește Bădulescu — să ne găsească în tabăra vrăjmașe Angliei. Același respect, sau teamă, față de viitoarea situație hotărâtoare a Angliei, o are și Guvernul italian. De aci propunerile lui — singurele foarte insistente — de a încheia un pact cu noi: nu vrea să ne lase în lotul eventual al Angliei. Fără să primesc drept bun întreg raționamentul lui Bădulescu, am convenit cu el că situația noastră nu era ușoară. Concluzie la care ajunsesem și fără luminile lui.

Cu Costică Angelescu am vorbit politică internă. Mi-a declarat că Vaida nu-i povestise tot (?) ce a discutat cu Regele în ultima audiență, dar că voia să mă vadă, și că această dorință pare să-i fi fost sugerată de sus, căci îndată ce s-a înapoiat de la Palat singurul lucru pe care l-a spus a fost: „Trebuie să văd pe Argetoianu”. Angelescu îmi reamintește că m-a prevenit prin Em. Antonescu și prin Pangal că Vaida voia să-mi telefoneze a doua zi ca să ia o întâlnire. Au venit însă o sumă de oameni pe capul lui, și Vaida a mai amânat cu o zi întrevederea cu mine — dar eu am plecat la țară. Dl Costică a mai adăugat că Vaida se înapoiază la 30 mai în București, și că imediat va lua contact cu mine. D-sa nu părea atât de sigur că Vaida va fi chemat să formeze viitorul Guvern, dar credea că așa va fi, și că probabil șeful Frontului Românesc îmi va spune mai mult decât le-a spus lor. Am avut impresia că era sincer, căci după ce mi-a spus cât îmi era de devotat, m-a conjurat să-l strâng pe Vaida în brațe și să-l învăț ce să facă ca să reușim în planurile *noastre*. Căci dânsul nu vedea un Guvern Vaida posibil fără mine, și fără câțiva alții, printre care cita întruna pe Gh. Brătianu (?). La rândul meu i-am făcut cunoscut — dar fără nici un entuziasm — că sunt gata să văd oricât pe Vaida, că o înțelegere între dânsul și mine nu ar fi grea, dar că greutățile sunt altele, și anume două: 1) să se înțeleagă Vaida cu Regele, adică să primească condițiile Regelui, care, dacă-l va chema, va fi ca să-i spună: vrei să prezidezi un Guvern compus din cutare, cutare și cutare? Căci viitorul Guvern va fi un Guvern Carol. 2) Să primesc eu *condițiile* pe care ni le va pune Regele. Pentru

simplică plăcere de a fi ministru n-aş putea primi într-adevăr un portofoliu: ori ni se lasă mână liberă, şi ni se dă putinţa de a face ceva — ori să ne lase în pace. Angelescu a fost şi în această dublă privinţă de perfect acord cu mine.

Interesant de notat că şi el e convins că nu poate fi vorba de un Guvern *vaidist* ci de unul *prezidat* de Vaida. Prietenii politici ai lui Vaida trebuie să facă toate sacrificiile în această privinţă, şi el e gata cel dintâi, să le facă. Vorba vine.

Am rămas înţeleşi că voi vedea pe Vaida la începutul săptămânii viitoare.

Am aflat aseară, de la miniştri, boala exactă a Regelui: e o amigdalită, cu destulă temperatură, aşa cum se prezintă de obicei această boală. Excesul de îngrijire impus de medici Regelui e datorit dorinţei de a-l pune pe picioare înainte de 6 iunie.

29 mai. — A doua grindină a căzut la Breasta. De astă dată a ras toată via. Numele Domnului să fie binecuvântat.

Profesorul Abrami, venit să țină o conferinţă a fost chemat în consult la Regină. A fost publicat, în urma consultaţiei, un buletin medical, care nu e bun. „Majestatea Sa are nevoie de repaus, suferind de anemie în urma hemoragiei suferite. La această stare s-a adăugat în ultima vreme şi o flebită.“ În urma unei hemoragii, sângele se reface în 24 de ore. „Anemia“, în buletinul publicat constituie un eufemism, care nu poate înşela decât pe cine nu e medic.

Telegramele de la Paris aduc vestea îmbucurătoare că vizita lui Schacht a contribuit mult la îmbunătăţirea raporturilor dintre Franţa şi Germania. Deşi Schacht a declarat la sosire că n-a venit să facă politică, ci numai să inaugureze pavilionul german de la Expoziţie, a făcut totuşi politică, şi încă politică bună. Aranjamentul comercial dintre cele două ţări, a cărui negociere era târăgănată de luni de zile, a fost pus la punct. Într-o cuvântare la banchetul pe care i l-a oferit Camera de Comerţ franco-germană, Schacht a spus: „Se spune că Germania cere

întruna; o țară săracă trebuie să ceară, dar iată și ce Germania oferă: pacea, înapoierea la Geneva dacă S.D.N. încetează de a fi o curte marțială pentru a deveni o instituție consultativă de coordonare, *toată bunăvoința sa pentru a înțelege de limitare a înarmărilor ruinătoare* — în fine tot concursul pentru o acțiune de împăcare a spiritelor“.

Cuvântarea lui Schacht e viu și favorabil comentată de presa franceză. E de notat că ea vine tocmai în momentul în care Mussolini face și el propuneri de limitare a înarmărilor, cu singura condiție ca negocierile să fie duse în afara de Liga Națiunilor. Propunerile făcute de Mussolini lui Roosevelt și discursul lui Schacht de la Paris deschid perspective noi în politica internațională.

Din nefericire la Geneva se bate mai departe apa în piuă. Adunarea a ajuns la rezoluții prin care se aprobă cele hotărâte de către comisia „neintervențiunei“, și se *recomandă* (!?) continuarea eforturilor pentru obținerea retragerii voluntarilor străini din Spania. În rezumat o mărțurisire mai mult de neputință.

În Anglia, Ministerul Baldwin a demisionat și s-a constituit imediat un Minister Neville Chamberlain, care devine „Prime-Ministre“ fără portofoliu. În locul lui, la Finanțe, a fost numit Sir John Simon care a fost înlocuit la Interne prin sir Samuel Hoare. La Amiralitate, locul lui Hoare l-a luat Duff, până acum ministru de Război. Afară de Baldwin, au mai ieșit din Minister și Macdonald, și Runciman (Comerț). Baldwin a fost numit conte („earl“) și decorat cu ordinul Jaretierei. Runciman a fost creat viconte.

Ieri-seară a fost Gavrilă Marinescu la mine. A venit să-mi supună actul constitutiv pentru crearea unei asociații ce ar avea de scop ajutorarea studenților. Această asociație prin care se încearcă strângerea rândurilor tineretului în jurul Monarhiei și al Regelui Carol, va lua ființă în ziua de 6 iunie, memorabilă aniversare a zilei în care Majestatea Sa ne-a căzut din cer. Deși sunt convins de inutilitatea acestor eforturi de a câștiga sufletul studenților pe cale polițienească, am subscris și eu actul alături de Patriarhul Miron, de Goga, de Iorga, de Tătărescu, de Mihalache și de Vaida, ca să fac și eu ca ei și să nu dau impresie că sunt împotriva vreunei încercări de împăcare a sufletelor.

Luat aseară masa la Mogoșoaia, cu Martha Bibescu. Eram curios să aflu cum explică gafa făcută cu articolul asupra *memoriilor* Reginei — care i-a aprins atâtea paie în cap și a asmuțit toate beșoandrele bucureștene asupra ei. Explicația e amuzantă, dar mă așteptam la mai bine din partea unei femei atât de inteligente. A început prin a-mi mărturisi că e foarte plictisită, că dacă ar fi știut câtă vâlvă era să facă, cu siguranță că și-ar fi înghițit proza. Nu se simite vinovată întru nimic *fiindcă n-a avut intenția să jignească pe Regină*, pe care o iubește, de care o leagă atâtea amintiri și chiar sentimente de recunoștință. N-a scris articolul din propria ei inițiativă, i-a fost cerut de *Le Journal*, și cerut cu insistență. *Memoriile* Reginei, mai ales primul volum, nu au avut succes în Franța, și de altminteri nici ei, Marthei, nu i-a părut ceva transcendental. A sfârșit prin a se supune insistențelor foii pariziene, și a scris articolul la repezeală, în momentul de a părăsi Parisul pentru a merge la Londra, căutând să atragă atenția cititorilor asupra câtorva puncte caracteristice ale temperamentului Reginei. A făcut-o fără nici o răutate și mare i-a fost mirarea când a aflat reacția unor cercuri românești, cu atât mai mult cu cât, în străinătate, persoane legate de Regină prin sentimente de prietenie au felicitat-o. Martha e convinsă că articolul incriminat n-a fost decât un pretext pentru izbucnirea beșoandelor, că acestea ar fi izbucnit în tot cazul, din invidie pentru Mogoșoaia, pentru talentul ei, pentru situația sa în străinătate. Dacă n-ar fi fost acest articol, ar fi găsit altceva. E probabil că s-ar fi agățat de articolul publicat asupra Reginei Marioara. În acest caz, atacurile ar fi avut însă o salvare specială, căci acest articol (scris pentru o revistă americană, și reprodus în volumul *Images d'Epinal*) a fost redactat la Posada și la Sinaia, *în colaborare cu Regina Maria!*..., iar după ce a apărut Regina a pus pe Simky Lahovari să-i scrie toată mulțumirea ei!

Îndată ce s-a înapoiat la București, Martha a trimis o lungă scrisoare Reginei, explicându-i situația, arătându-i că nici un gând rău n-a ademenit-o să scrie — și că, dacă Regina se simte jignită, ea e gata să dea explicații publice. În același timp a cerut o audiență prin d-na Mavrodi. Regina n-a răspuns, iar d-na Mavrodi i-a răspuns că Majestatea Sa a suspendat audiențele — fapt inexact, căci a primit pe alții și pe altele. „Ceea ce mă doare mai mult, e că am supărat fără să vreau o femeie bolnavă. N-am știut că era bolnavă, dar chiar dacă aș fi știut, e probabil că tot aș fi scris articolul, căci în mintea mea el n-ave nimic jignitor“. În rezumat, Martha regretă tot incidentul nu din cauza atacurilor unor muieri pe care le disprețuiește, dar fiindcă relațiile ei cu Regina au fost

tulburate. Nu-i mai rămâne decât să se consoleze cu lordul Londonder-ry și cu „gentry“ din Anglia.

A murti și Mihai Haralamb. A murit în mizerie, într-o mahala din București, speculat până în ultimii lui gologani de o putoare de femeie ce-l sechestraseră. Așa, într-o magherniță dărăpănată din Calea Griviței, în murdărie și în nesimțire, aproape orb, în mijlocul proxeneților orientali, a închis ochii omul care a avut ceasul lui de celebritate în strălucirea Parisului. Îmi aduc aminte de elegantul lui apartament Faubourg St. Honoré, de „șicul“ lui de dandy la modă, de masa lui deschisă tuturor vedetelor. Din albumul lui Sem, închinat notorietăților Parisului, la dricul săracilor din București, — ce cădere! Din prietenii lui de altădată, singurul care-și mai aducea aminte de el și îi trimitea din când în când parale era Prințul Charles Poniatovski — și câteodată, mai rar, Gogu Bălăceanu.

Familia Magheru, înrudită cu el după mamă a hotărât să-l încinezeze, luni.

30 mai. — O groaznică furtună s-a dezlănțuit ieri asupra părții de sud a Bucureștiului, spre bariera Rahovei și spre Filaret. Grindină a căzut, enormă, timp de mai bine de o jumătate oră, așa încât străzile s-au acoperit cu un strat de gheață care în unele locuri a atins o înălțime de 35 centimetri. Toată vegetația a fost distrusă. După grindină a mai venit un puhoi de apă, care neputându-se scurge pe canalele astupate de gheață a inundat tot. Vijelia a suflat cu atâta putere încât a desrădăcinat arborii. Mihai Kogălniceanu care a trecut pe Calea Rahovei după dezastru, a văzut cinci automobile răsturnate. Așa grozăvie nu s-a văzut de mult. E an de cataclisme meteorologice — de n-ar fi și de alte cataclisme!

Ieri au fost celebrate la Praga funerariile lui Kramarç, cu un alai deosebit, în prezența membrilor Guvernului, ai Camerelor, ai corpului diplomatic. Kramarç a fost sufletul mișcării cehe pe timpul Monarhiei Habsburge căci el a fost adevăratul întemeietor al Republicii Cehoslovace, nu Masarik cel cu umbrela, și cu atât mai puțin Beneș. Era însă om de dreapta, și prea inteligent pentru mediocrația postbelică.

Lichelele democratice l-au ținut sistematic la o parte, până a murit. Acum, că e mort, au venit ca lașii să se gudură în jurul sicriului său.

Am omis să însemn ieri o informație „picantă” pe care Martha Bibescu mi-a împărtășit-o și pe care o ținea de la Prințul Czartoriski, cel venit la București acum câțva timp ca să închirieze vânătorile Prințului Nicolae. Din confidențele dintre Prinți rezultă că singura persoană cu influență reală asupra lui Hitler, ar fi Principesa Margareta de Hohenzollern¹ soția unuia din cei doi veri ai Regelui Carol. Principesa însoțită de o damă ar fi consimțit acum doi ani să întâlnească nu mai știu unde pe Hitler, în intenția să-și bată joc de el. Întrevederea a avut însă urmări cu totul opuse celor prevăzute. Dama și-a pierdut capul după omul popular — iar, lucru și mai ciudat, omul popular și l-a pierdut după Prințesă. Oamenii au început să se vadă regulat, și relații din cele mai intime s-au stabilit între ei. Principesa Margareta e o blondă destul de simpatcă, chiar frumoasă, inteligentă și cu haz. Am cunoscut-o la Sinaia, unde vine câteodată și-mi aduc aminte cum ne povestea cu mult „humor” prima ei întâlnire cu Kaiserul Wilhelm la Doorn. Nou căsătorită, o dusesse bărbatu-său să o prezinte fostului Împărat. Două zile cât a stat, Kaiserul nu i-a adresat nici un cuvânt. Vorbea, chiar la masă, numai cu Prințul, ca și cum dânsa n-ar fi existat. În fine în momentul plecării, bătrânul detronat s-a îndreptat spre dânsa, și cu ochii bolbocați, i-a urlat aproape în față: „Sper că la anul *moda Parisului* se va schimba și că vei putea veni la mine fără să-ți arăți pulpele până la genunchi!” Prințesa, care timp de două zile se întrebase cu ce putuse greși ca să provoace mânia Kaiserului, a avut astfel în ultima clipă explicația enigmei: jignise sentimentele lui de pudoare creștină!

Dacă informația corespunde adevărului, intimitatea Prințesei de Hohenzollern cu Hitler ar explica simpatia Führerului pentru Regele nostru: Carol întreține într-adevăr cu verii lui de la Sigmaringen cele mai bune și cordiale raporturi.

31 mai. — Mi-am adus ieri aminte că sunt vicepreședintele Jockey-Clubului, și m-am dus la Derby. Lume enormă. A câștigat căpitanul

¹ Cei doi Principi de Hohenzollern-Sigmaringen, gemeni, s-au căsătorit cu două surori (dar nu gemene) fiicele Regelui Saxoniei și ale faimoasei Arhiducese Luisa de Toscana cea cu dragostea pentru profesorul Giron și alții. Se vede că Principesa Margareta a moștenit din temperamentul D-nei Mame.

Moisescu cu calul său Bastard. Sassu, pe care clubul îl invitase, ca ministru al Agriculturii, a venit în livreaua cenușie de ministru, deși știa că Regele — bolnav — nu va fi prezent. Se vede că inspirat de livreaua lui, s-a ținut de mine și m-a pisat cu politica. „Cum vezi, coane Costică, Guvernul de mâine“? — I-am făcut teorie și i-am explicat că un Guvern de partid, fie de stânga, fie de dreapta ar dezlănțui tulburări grave provocate din partea opusă, că un Guvern de uniune națională nu e posibil de alcătuit și că prin urmare nu rămâne decât soluția „unui Guvern Carol“. — „Atunci un Guvern personal?“ — „Guverne personale sunt toate. Nu vă ține pe voi Regele în spinare, de patru ani?“ — Nu i-a plăcut, și m-a întrebat cum aş vedea o nouă însărcinare dată lui Tătărescu, cu un Guvern „premenit“ și „întărit“ prin colaborări din afară de partid. I-am răspuns că mie îmi era cu totul indiferent, că politica mă plictisește, și că n-aş avea nici o obiecție față de o asemenea formulă — dar că nu sunt numai eu, și că un nou Guvern liberal ar provoca aceleași tulburări ca orice alt Guvern de partid. Am adăugat că lumea *era sătulă* de liberali, și că nu trebuia întinsă coarda prea mult. Rezultatul alegerilor județene de ieri în Ilfov a făcut dovada spuselor mele. Deși în acest județ liberalii au o organizație foarte tare, deși s-au bucurat de tot sprijinul Centrului vecin, n-au luat decât 11 000 de voturi, pe când țărăniștii au luat 17 000, Ioanițescu (vaidiștii) vreo 15 000 și naționalcreștinii vreo 9 000. Am luat și noi 1 000 și ceva de voturi, (Partidul Agrar) adică tot atât cât lunian cu Dobrescu, deși organizația noastră din Ilfov a fost întemeiată abia de câteva luni. La alegerile trecute n-am avut într-adevăr decât vreo 200 de voturi.

Grav incident între comuniștii din Spania și Germania. Avioane roșii au bombardat crucișetorul „Deutschland“ ancorat în portul Ibiza (Balears). Au fost uciși 20 de ofițeri și marinari și răniți vreo 60. Cu câțva timp mai înainte, fusese atins un vas italian în portul Las Palmas, și fuseseră uciși 6 oameni. Dacă pentru acest din urmă incident se mai puteau invoca necesitățile războiului, Las Palmas fiind ocupat și apărat de naționaliști, pentru incidentul cu „Deutschland“ un asemenea pretext ar fi fără valoare, Ibiza nefiind nici ocupată, nici apărată de adversarii Guvernului din Valencia.

Germania anunță că nu va lăsa incidentul nepedepsit, și că va hotărî măsurile de luat în comun acord cu Italia.

1 iunie. — Ieri-seară mare zarvă în oraș, prin cafenele, prin redacții și prin cluburi: germanii au bombardat portul Almeria, o „conflagrație europeană e de temut!“ Am recunoscut numaidecât pecetea alarmismului iudeo-democrat și am rugat pe cei ce mă întrebau să se liniștească, căci nimeni nu va declanșa războiul pentru câteva chiftele trimise spaniolilor. Telegramele de azi-dimineață confirmă optimismul meu de ieri: nici o Putere, din câte sunt interesate în conflict nu se gândește să intervină. După două ore de bombardament al „portului fortificat și apărat“ Almeria, germanii s-au retras, socotind represaliile terminate. Au fost distruse vreo 30 de imobile, iar bilanțul morților și răniților e cam același ca acela de pe „Deutschland“.

Incidentul va învenina însă și mai mult raporturile dintre Germania și Soviete, căci a fost stabilit că avioanele care au atacat la Ibiza erau rusești cu echipaj sovietic pe bordul lor.

Germania și Italia, printr-o notă transmisă la Londra de ambasadorii von Ribbentrop și Grandi, au declarat că nu vor mai participa la conferințele pentru neintervenție până ce nu se vor stabili măsuri eficace pentru împiedicarea unor atacuri ca cele pe care au avut să le întâmpine vasele germane și italiene. Va curge din nou multă cerneală, se va discuta și rediscuta, dar nimic nu se va schimba. Poate numai că ajutorul dat de Italia și de Germania lui Franco va fi sporit — ceea ce va duce și la o sporire a ajutoarelor sovietice față de partida spaniolă roșie. Și astfel acțiunea de neintervenție se va reduce la mai nimic.

Primit ieri-dimineață vizita lui Vaida pe care mi-o anunțase Costică Angelescu în seara prânzului de la Banca Națională. Vaida a venit pe neașteptate, fără să se anunțe și a stat un ceas și jumătate. De data asta mi-ă părut mai concis, nu s-a mai pierdut în anecdote și a strâns mai de aproape problemele politice.

Din cele ce mi-a spus rezultă:

1) Că nu are o însărcinare *pozitivă* din partea Regelui de a pregăti un viitor Guvern!

2) Că ar fi dispus să pregătească unul, în afară de partide — chiar în afară de partidul său — sub două condiții: Guvernul pe care l-ar forma să fie lăsat să facă ce trebuie și să aibă *garanție de durată*;

3) Că e de acord cu mine că trebuiesc măsuri radicale pentru despoliticianizarea țării și că în acest sens, în vederea unei reglementări a presei și a asociațiilor, o reformă constituțională e indispensabilă;

4) Că nu vede dezlănțuirea crizei înainte de sfârșitul lui septembrie (mi-a repetat cuvintele Regelui: „la culesul strugurilor dacă nu se întâmplă nimic până atunci”) și că nu crede nici dânsul la posibilitatea unui Guvern de partid, nici de stânga (Mihalache) nici de dreapta;

5) Că e adevărat că Regele i-a spus anul acesta de mai multe ori să se înțeleagă cu Mihalache, după cum i-a spus anul trecut să se înțeleagă cu Goga — și că la această invitație el a răspuns că Mihalache și Partidul Național-Țărănesc n-au decât să vină să se înscrie în Frontul Românesc;

6) Că ar fi foarte dispus să formeze viitorul Guvern sub firma unui „Front Național” la care ar putea adera oameni de bunăvoință;

7) Că curentul naționalist trebuie stăvilit și nu înțepit cum o fac azi profitorii acestui curent — dar că sunt stări, mai ales în Ardeal, care cer să fie remediate numaidecât: nu e admisibil ca hotărârile anumitor întreprinderi să fie luate, până la cele de amănunt, la Budapesta.

Am mai vorbit de multe, am mai dezvoltat și eu unele puncte ale programului meu — dar nu pe cele esențiale — și ne-am despărțit prietenii.

Din conversația noastră am rămas cu convingerea că realmente Regele n-a luat nici un angajament față de Vaida dar că Vaida *speră* să fie el chemat, și în acest scop își *aranjează eventualele colaborări*. Nici eu n-am luat vreun angajament ferm față de fostul și viitorul („in spe”) prim-ministru — angajament pe care de altminteri nici el nu mi l-a cerut, fiindcă n-avea pe ce bază să mi-l ceară. Am convenit să ne mai vedem. Întrebat de mine dacă va mai cere acum o audiență, mi-a spus că nu și că a venit la București, ca să participe la serbările Restaurației și la vizita lui Mosciski.

Am aflat ieri cauzele rechemării lui Lică Buzdugan, ministrul nostru la Buenos Aires. Improvizatul diplomat a tras un cec de 12 000 *livre engleze* asupra Băncii noastre Naționale, și l-a vândut unui argentinian încrezător. Prezentat spre plată la ghișeurile Băncii, s-a constatat că nu exista nici o acoperire din partea emițătorului. Reclamații la Externe, scandal, cerere de explicații. Buzdugan a mărturisit escrocheria și a încercat să o justifice prin nevoia de bani pentru propagandă! Dar ceea ce zugrăvește omul e că a mai cerut Ministerului să aprobe cere-rile pe care le trimisese pentru numirea câtorva consuli în diferite orașe ale Argentinei, *fiindcă în cazul aprobării* persoanele desemnate erau

gata să plătească ele banii șterpeliți! Ministerul de Ex-terne era gata să dea afacerea pe mâna Parchetului când a intervenit d-na Buzdugan, soția lui Lică, născută Doiciu și a cerut un răgaz de opt zile pentru a vărsa banii cu pricina. Biata femeie (care din întâmplare se afla în București) a vândut tot ce avea ca să realizeze cele 7-8 milioane necesare, pe care le-a adus la Minister, înaintea împlinirii termenului cerut. În urma acestei plăți, s-a renunțat la sesizarea Parchetului, și delincventul a fost pur și simplu rechemat de la post.

Culmea e, că drept recunoștință pentru acest act de devotament excepțional, dl Lică Buzdugan a cerut divorțul, fiindcă nevastă-sa nu mai avea franc iar el găsisese altă damă cu parale în America. Așa lichea mai rar. Nu mă miră însă fapta sa, căci își arătase deja arama la Banca Națională care nu știuse cum să scape de el. Mă miră că un asemenea exemplar de pezevenghi a putut fi recomandat și împins de un om cu reputație de om cinstit, ca defunctul său părinte, Regentul Buzdugan.

„Asociația Națională pentru asistență universitară Regele Carol al II-lea“, faimoasa invenție amacherului Gavrilă Marinescu, a luat ființă. Apelul pe care Gavrilă Marinescu l-a adus să-l iscălesc vinerea trecută a apărut în toate ziarele de azi-dimineață. Pe lângă toți șefii de partide (printre care și Zizi Cantacuzino!) am mai citit cu plăcere lângă al meu numele d-lor Stelian Popescu, M. Manoilescu și I. Gr. Periețeanu. Pentru ce? Dar pentru ce Zizi Cantacuzino ignorat ieri ca șef de partid (Consiliul de Coroană) e tratat azi cu toate onorurile? Cine caută logică în actele guvernanților noștri, își pierde timpul.

Într-o întrunire, urmată de banchet, ținută duminică de liberalii din Craiova, Neamțu, fostul satrap al Olteniei de pe vremea Brătienilor, a fost decapitat și în locul lui a fost proclamat — *in partibus* — șef dl Nolică Tătărescu, cea mai lungă mână a regimului, dar frate și complice cu dl prim-ministru.

Ieri a mai fost proclamat un șef, dar în Anglia. Dl Neville Chamberlain a fost ales șef al Partidului Conservator, în locul lui Baldwin care a demisionat și din această însărcinare. Și astfel cel mai slab dintre cei trei Chamberlain a ajuns la cea mai înaltă poziție politică în țara sa,

căci așa se întâmplă sub regimurile democratice. Nici Joe Chamberlain tatăl, nici Austen Chamberlain fratele, cu mult superiori lui Neville n-au putut să o ducă nici măcar până la prim-ministru.

Generalul Metaxas și domnul Profesor Nicolae Iorga schimbă telegrame pe spinarea cuțovlahilor. Că tata Iorga bate depeșe, nici o mirare, dată fiind megalomania sa, dar că generalul Metaxas își pierde timpul să-i răspundă, iată ce poate pricepe numai Stelian Popescu.

Despre sănătatea Regelui informații contradictorii. După ultimele știri Regele are o zi temperatură și alta nu. Medicii se întreabă dacă nu ar fi cumva o infecție paludică la mijloc. Ar putea fi și o stare paratifică.

Blumenfeld a venit azi-dimineață, ca un bun copoi să afle ce am vorbit ieri cu Vaida. Spre marele meu regret n-am putut să-i satisfac curiozitatea.

Amicul Kalman mi-a raportat în același timp că într-o lungă conversație pe care a avut-o cu Thierry, ministrul Franței i-ar fi spus: „Les liberaux ne sont pas si morts qu'ils en ont l'air! Les nouvelles de Paris sont excellentes! Si Mr. Antonescu arrive à mener à bonne fin les négociations en cours, ce sera un grand succès pour le gouvernement!“ E probabil vorba de pactul de asistență cu Franța, ceea ce ar explica și „știrea oficială“ a schimbului de vederi dintre ministrul nostru de Externe și Litvinov (tot la Paris) „în scopul de a strânge și mai mult legăturile dintre Soviete și noi“. Am impresia că toate aceste palinodii sunt menite să faciliteze aranjamentul definitiv cu armamentul, și livrarea lui. Dealtmintreli Thierry a spus lui Blumenfeld că Pierre Cot (ministrul Aerului) nu va veni în România decât după ce chestiunea armamentului va fi definitiv soluționată. Tot Thierry a mai spus aceluiași Blumenfeld, că ar veni și Delbos la București ca să sublinieze importanța acordurilor ce se vor semna la Paris, dar că îi stă în cale Belgradul, unde un ministru francez *nu poate pune piciorul în acest moment*. Ideea lui Sassu de duminică, cu privire la o posibilă nouă „însărcinare“ a lui Tătărescu, să nu fie în legătură cu entuziasmul arătat de dl Thierry față de Partidul Liberal?

2 iunie. — Presa democratică internațională a renunțat să ne piseze prea mult cu „pericolul de război“ de pe urma gestului energic al Germaniei în fața Almeriei. Hitler a dovedit odată mai mult că energia și hotărârea repede sunt cele mai bune arme, chiar pe terenul diplomației. Natural vâlva din jurul bombardamentului Almeriei nu s-a sfârșit încă. Ziarele iudeo-democratice din lumea întreagă sunt pline de „ororile“ acestui atac brusc. Dacă ar fi să le credem, n-a mai rămas piatră pe piatră în nefericitul oraș, iar lumea înspăimântată — câtă a mai supraviețuit — fuge și azi, deși de două zile nu s-a mai tras o lovitură de tun. Pe de altă parte, între presa germană și italiană și cea filo-sovietică, război în regulă, cu acuzații precise și înjurături și mai. În Anglia, edenicul Anthony a luat poziție de salvator al păcii. Regretă și se închină la stânga, regretă și salută la dreapta, pentru a sfârși prin cuvinte de împăciuitoare pentru toată lumea.

3 iunie. — Telegramele de azi-dimineață ne aduc o notă mai puțin optimistă. Germania și Italia fac teatru: Mareșalul Blomberg a sosit cu avionul la Roma, a fost imediat primit de Rege și de Duce, iar zările italiene — care după cum se știe nu scriu decât sub inspirația Guvernului — cer o cât de strânsă colaborare între armatele celor două țări. Aceleași zări afirmă deasemeni că la primul atac ce ar mai avea de suferit vasele italiene, trupele fasciste vor debarca în Spania.

Noul „earl“ of Bewdley, până ieri Sir Stanley Baldwin, și-a dat demisia și din Camera Comunelor. După câte se spune va merge foarte rar la Camera Lorzilor, înțelegând să stea cât se poate de departe de politică. Un înțelept.

Abia ieri am aflat că acel Leech care a fost omorât la Monte Carlo astă-toamnă și a cărui ucidere fusese pusă în legătură cu asasinarea cunoscutului economist și spion rus Navașin¹, nu era altul decât Leech al nostru de la Societatea Telefoanelor. Îl cunoscusem la Nicu Greceanu, care mi-l prezentase ca un om de încredere al capitalului englez. Greceanu voia să constituie un grup pentru finanțarea lucrărilor de la Sulina

¹ A se vedea aceste însemnări, pag. 46 și 48.

și mă rugase să vin să-i dau sfaturi. A fost o consfătuire la care în afară de Greceanu și de mine au mai asistat amiralul Niculescu-Rizea și zisul Leech. Americanul mi-a părut om cumsecade și priceput în afaceri. Aflu acum că era un bandit, că împreună cu un alt american, Thompson, furase societatea Telefoanelor „di granda” și că fusese dat afară, puțină vreme după întrevăderea mea cu el — întrevădere care n-a avut de altminteri nici o urmare. Cecropid care-mi povestește toată istorioara lui Leech, deși nu exclude că acesta a putut fi spion și ucis ca atare din interese nemărturisite, înclină a crede că a fost la mijloc mai mult sinucidere decât asasinat. Leech era într-adevăr un mare jucător și pierduse la Monte Carlo tot ce-i rămăsese după îndepărtarea lui de la București. Faptul de a fi cunoscut pe acest „moriturus”, cu câteva luni înainte de tragicul său sfârșit m-a tulburat retrospectiv.

Ziarul *Le Matin* publică un lung articol documentat prin care dovedește că întreagă răspunderea oribilului război din Spania o poartă propaganda comunistă din Moscova. *Le Matin* arată, pe bază de documente, cât material de război și muniții au fost transportate la Barcelona înainte de începerea ostilităților și dezvăluie toată activitatea agentului sovietic Rosenberg, nu numai inspiratorul dar și conducătorul Guvernelor de „Front Popular”. Preciziunile ziarului *Le Matin* vin să confirme ceea ce mai toată lumea știa. E interesant că aceste confirmări extrem de documentate, vin din partea unui ziar francez — iar nu din a unui organ fascist sau hitlerist.

De necrezut:

Pe când conducătorii tuturor țărilor din lume se preocupă de gravele probleme economice și politice ce se cer soluționate cât mai grabnic, Majestatea Sa Regele Carol se îndeletnicește cu noi creații de decorații. România s-a mulțumit timp de decenii după proclamarea Independenței sale cu două ordine, Steaua și Coroana României și cu medalia Bene Merenti, pentru merite artistice și literare. Regele Carol I către sfârșitul domniei lui a adăugat ordinul Carol I conferit în condiții excepționale. Regele Ferdinand, cu prilejul războiului a mai creat și ordinul Mihai Viteazul rezervat răsplătirii faptelor de arme. Carol al II-lea nu s-a mulțumit cu înființarea unei nesfârșite serii de decorații, a mai revoluționat și pe cele existente, a schimbat panglicile Stelei și Coroa-

nei, a aruncat peste umerii oacheșilor decorați cu Mihai Viteazul alba mantie a Cavalerilor Teutonici (!!) făcându-i de râs, și câte alte bazaconii. Ultima invenție e un cordon suplimentar la Steaua României. Pe lângă gradul de Mare Cruce cu cordonul cunoscut s-a mai creat acum clasa I: un cordon roșu cu o dungă albă lată pe mijloc!

În același timp s-a mai înființat încă un colan (aveam deja două) pe lângă ordinul „Serviciul Credincios“ care ia rang între Marea Cruce a Ordinului Carol și Colanul acestuia! Fericită țară!

Fericită, căci în momentele sale pierdute când nu e reținut nici de decorații, nici de uniforme, nici de nasturi — Majestatea Sa, Regele nostru iubit, se ocupă și de ea. Dovadă: a chemat zilele trecute în audiență pe Macovei, directorul general al C.F.R.-ului, ca să lucreze cu dânsul. Macovei, dorind să-i explice toată situația de la căile ferate, s-a dus la Palat cu grafice, cu statistice și cu doi funcționari. Abeam intrat în cabinetul Regelui, Majestatea Sa i-a spus: „Te-am chemat să te rog să comanzi lui Știubei portretul Meu, pentru Căile Ferate, și să-i dai și un acoutement (!!) de 100 000 lei!“ Și audiența a fost terminată. Macovei a plecat cu graficele lui, cu urechile pleoștite, și însoțit de surâsul subalternilor săi. Știubei, băiat de talent, a fost sau este aghiotant la Vodă, dar mai ales *persona gratissima* pe lângă madam Lupescu. După cum se vede sollicitudinea Regelui pentru C.F.R. e mare.

4 iunie. — Generalul Mola, comandantul forțelor naționaliste spaniole pe frontul de Nord a fost ucis într-un accident de avion. Din cauza ceței, avionul în care generalul făcea un zbor de recunoaștere s-a izbit de un munte, și s-a prăbușit. Generalul Mola era o persoană însemnată și pierderea lui va fi greu resimțită în momentul de față — dar era și un rival al generalului Franco, așa încât prin dispariția lui situația dictatorului se întărește, ceea ce nu e fără importanță pentru ziua de mâine.

Sir Robert Gower, președintele grupului parlamentar revizionist din Camera Comunelor a scos o broșură — pe care a editat-o și în franțuzește — broșură ce constituie un monument de rea credință. Sprijinindu-se pe falsificate scoate Jugoslavia și Cehoslovacia State în majoritate minoritare (trecând pe croați, pe sloveni și pe slovaci printre minoritățile Statelor respective!) și cere o revizuire imediată a granițe-

lor ungurești. Ce e mai nostim e că acești îndrăzneți revizionişti sunt exact aceiaşi puturoşi pacifişti care predică pacea cu orice preţ. Nu ştiu dumnealor că revizuirea graniţelor Ungariei înseamnă război?

„Puterile“ continuă să se zvârcolească pentru a împăca lucrurile în jurul străduinţelor de neintervenţie în Spania, cărora le-a stricat rostul atentatul bolşevic asupra vasului german „Deutschland“ şi bombardamentul Almeriei. Germania şi Italia au cerut să se înlocuiască zonele de control încredinţate Puterilor interesate în parte, printr-un control de-a valma şi *solidar*. Anglia respinge solidaritatea şi propune *cooperarea* şi *colaborarea* „grammatici certant“, dar după ştirile de azi-dimineaţă pare că până în cele din urmă propunerile englezeşti vor fi acceptate. Până una alta, la Roma, Blomberg şi Mussolini pun şi ei la punct o „cooperare“, dar una militară şi mai mult sau mai puţin ofensivă. Bluf, şi asta?

Titulescu a ajuns la Londra, şi zbârnâie de dimineaţa până seara, doar l-o lua lumea în serios şi Regele Carol în consideraţie. A anunţat o serie de conferinţe geneveze: 2 la Londra, 2 la Oxford şi 1 la Cambridge. A şi ținut una la Londra, în localul Camerei Comunelor (are relaţii, nimic de zis) şi a demonstrat că există *trei mijloace* pentru salvarea păcii. Cum căteşitrele sunt cel puţin inoperante, să-l lăsăm cu ele şi să vorbim de altceva.

Antipaticul jidan Rustu Aras, ministrul de Externe turcesc a plecat din Budapesta spre Bucureşti. Un scuipat în drum, e tot ce-i putem acorda.

Madam Wallis Warfield (ex. Simpson) şi Ducele de Windsor s-au căsătorit ieri la primăria din Monts (Indre), nu departe de castelul Conde. A oficiat primarul Mercier. Lume multă şi gazetari împrejur. Au trebuit 200 de jandarmi pentru serviciul de ordine. Un episcop din Anglia, sub a cărui jurisdicţie se află bisericile anglicane din Franţa a protestat împotriva pastorului care a binecuvântat cununia la castel, fără autorizaţia sa. Contrariu aşteptărilor, la Londra şi în unele provincii en-

glezești, mai ales în ținuturile miniere (the Black lands) s-a manifestat călduros pentru fostul Eduard. Pe urma demagogiei tot rămâne câte ceva.

Franasovici a spus lui Șoneriu, cu care e în relații de intimă prietenie, că nu e probabil ca Guvernul să plece înainte de toamnă, dar că s-ar putea ca Regele să ceară lui Tătărescu demisia și pe neașteptate. Întrucât privește succesiunea, Regele ar fi spus lui Franasovici că ar vrea ca Vaida să se înțeleagă cu Mihalache dar că nu crede că se poate. Aci două ipoteze: sau Regele a fost sincer cu Franasovici, ceea ce nu m-ar mira, căci are mania problemelor insolubile — sau n-a fost sincer și a vrut ca Mihalache să afle prin Franasovici că caută o soluție ca să-l împace, deși alege una ce nu duce la nimic. Cum complică și îngreunează omul ăsta toate!

Zizi Cantacuzino care spre marea mea mirare semnase actul constitutiv al „Asociației Naționale pentru asistență universitară Regele Carol al II-lea“ (ultima invenție polițistă a lui Gavrilă Marinescu ca să canalizeze curentul Gărzii de Fier), și-a retras semnătura. „Din ordinul șefului meu Zelea Codreanu“, scrie Zizi Cantacuzino în comunicatul pe care l-a dat presei. Că a semnat dovedește că e un zevzec, dar comunicatul mai dovedește că nu știe nici ce spune. Ce șef? Nu e el, Zizi, șeful Partidului Total pentru Țară? Sau acest partid nu e decât un camuflaj al Gărzii de Fier? O mărturisim? În acest caz ce face Guvernul, care a dizolvat Garda de Fier, cu partidul Total pentru Țară, a cărui existență legală a recunoscut-o?

Am notat deja numirea lui Antoine Bibescu la Comisiunea Internațională a Dunării¹, cu gradul de ministru plenipotențiar și cu însărcinarea „reală“ de a tăia iarba sub picioare lui Titulescu, în bazinul Seinei. Ca confirmare a acestei din urmă presupuneri Don Antonio s-a și instalat, nu la Geneva ci la Paris, de unde-mi trimite mai jos reprodusul articol, însoțit de următoarele rânduri, lapidare:

„Sovietele dau concursul lor deplin pentru readucerea lui Titulescu ca ministru de Externe.

¹ La pag. 256–227 (21 mai 1937).

Vom vedea de vor reuși.

Amitiés (sic)

A. Bibescu¹

Articolul a apărut în *Le Petit Journal* „ziar sovietofil“ (adnotația lui Bibescu) în numărul său din 30 mai trecut.

Titlu: *M. Titulesco sera-t-il rappelé au pouvoir?*

Manșetă: *L'entrevue de Talloires serait le point de départ d'une nouvelle orientation de la politique roumaine.*

„Genève 29 Mai. — La nouvelle de l'entrevue qui a eu lieu à Talloires, au bord du lac d'Annecy, entre M. Titulesco et M. Litvinof a produit dans les milieux diplomatiques genevois une profonde impression¹. Ou rappelle à Genève qu'au moment où l'éminent homme d'Etat roumain se voyait écarté du pouvoir, ses adversaires articulaient trois accusations:

1. — son intimité excessive avec l'U.R.S.S.;
2. — son hostilité envers l'Italie;
3. — sa tiédeur à l'égard de la Pologne.

Or, la rencontre de M. Titulesco avec M. Litvinof a eu lieu au moment précis où M. Antonesco, ministre roumain des Affaires Etrangères, cherche à se rapprocher de l'Union Soviétique, lui prodigue des promesses et formule les offres de traité les plus allechantes (săracul Monsieur Antonesco). Cette rencontre a eu lieu après l'échec de la tentative du rapprochement italo-roumain (?). D'autre part le malaise causé par les incidents (?) qui s'étaient produits lors du récent séjour à Bucarest de M. Beck est loin d'être dissipé ('l va „disipa“ vizita d-lui Moscicki, Președintele Republicii Polone, luni).

Ou rappelle à Genève que depuis la dernière entrevue Titulesco-Litvinof, qui a eu lieu en 1926², les positions respectives des Etats de la Petite Entente ont sensiblement évolué. L'axe Rome-Berlin a abouti à l'établissement en Europe centrale de zones d'influence qui tendent à exclure toute possibilité de maintenir le réseau des amitiés et des alliances françaises et en tout cas en affaiblissant sensiblement la portée morale et l'efficacité matérielle.

Les récentes visites à Paris avaient permis à l'homme d'Etat roumain de conférer avec les dirigeants de la politique française, leur signalant le danger extrême que courait la sécurité collective (unde e?), dont

¹ Vorba vine — și paralele curg.

² *Le Petit Journal* vrea să spună 1936.

M. Titulesco fut l'un des principaux artisans (asta e!) aux cotés du roi Alexandre (!) et de Louis Barthou. L'entretien de Talloires a été dans une très large mesure la continuation logique des conversations de M. Titulesco à Paris.

Loin de se confiner à la discussion de la politique roumaine vis à vis de l'U.R.S.S., politique qui à l'heure actuelle particulièrement confuse et indécise (mersi, prietenilor francezi!), M. M. Titulesco et Litvinof ont étudié la situation générale de l'Europe centrale et orientale, cherchant à dégager les possibilités d'un redressement, les possibilités de sauvegarder le système collectif basé sur la S.D.N. et dont la France a toujours été le pivot (*de ce s-o fi amestecând dl Titulescu unde nu-i fierbe oala?*).

La Petite Entente, les questions balkaniques, la situation en Méditerranée orientale, l'avenir de la Société des Nations, les nécessités d'un regroupement des puissances pacifiques, tels ont été sans doute les principaux sujets de cet entretien (!!!). M. M. Titulesco et Litvinof que séparent des conceptions politiques très différentes, puisque le premier représente la grande tradition de la démocratie libérale tandis que le second adhère à la doctrine communiste ont toujours été d'accord sur les lignes générales de la politique européenne (quelle vine!). L'un et l'autre admettent la nécessité d'une politique active et dynamique dans la cadre de la S.D.N. qui peut seule s'opposer efficacement aux tentatives annexionnistes et à l'impérialisme idéologique des dictatures.

A Genève, où l'on déplore la faiblesse actuelle de la Roumanie (?!!) et l'isolement dans lequel l'a conduite sa nouvelle politique extérieure, on attache la plus haute signification politique à l'entrevue de Talloire. On y attend avec une très vive curiosité les prochains voyages de M. Titulesco en Angleterre et en Tchécoslovaquie“.

Și iată cum se încearcă să se facă atmosferă — interesantă — în jurul zvârcolirilor d-lui Titulescu. Cu ce drept se amestecă d-sa în afacerile României? Cine l-a autorizat? Guvernul ar trebui să dea un comunicat ca să pună lucrurile la punct.

În tot cazul e cert că dl Titulescu a declarat război Regelui și Guvernului țării.

Am reprodus aci articolul publicat în *Le Petit Journal*, fiindcă fixează în mod precis și concis puncte interesante nu numai în ce privește atitudinea lui Titulescu, dar și politica noastră externă.

5 iunie. — Virginio Gayda, cunoscutul publicist fascist semnează un articol în *Giornale d'Italia* prin care afirmă că negocierile dintre Italia și Germania au dus la o alianță militară defensivă, menită să aplece în toată Europa principiile pe baza cărora se sprijină dictaturile naționale în cele două țări. Știrea aceasta senzațională e însă dezmințită și de agenția Havas și de agenția Reuter și de cercurile oficiale din Roma. Date fiind însă legăturile lui Gayda cu Mussolini și regimul presei italiene (*Giornale d'Italia* e chiar un oficios al Guvernului), trebuie să fie ceva adevărat în cele destăinuie de foaia din Roma. În tot cazul, perspectiva unei asemenea alianțe a enervat mult presa și cercurile democratice din vestul Europei.

Zilele trecute a venit de la Londra vestea unei sensibile scăderi a prețului aurului. S-a vorbit chiar de o nouă politică monetară a Angliei și a Statelor Unite. Aceste zvonuri au fost dezmințite, dar târgul aurului la Londra s-a zăpăcit. Ieri s-a oferit spre vânzare aur în valoare de 4 200 000 livre sterline (peste 3½ miliarde lei!), cu 7½ pence sub prețul parității monetare. Ofertele au fost „frenetice“, spun telegramele. Din 1493 de lingouri oferite, abia s-au putut însă vinde 250. Dacă până și metalul etalonului monetar a ajuns la asemenea fluctuații, ce o să se mai întâmple cu semnele monetare bazate pe acest etalon?

Generalul Fidel Davila Arando a fost numit comandant al Armatei naționale spaniole de Nord, în locul decedatului general Mola. Spania naționalistă e în doliu; funerariile lui Mola dau loc la manifestații populare impresionante. Generalul Franco a decorat „post mortem“ pe fostul său subordonat și rival.

Ziarele de azi-dimineață ne aduc o știre de o însemnată gravitate. La Tuluza (Franța) un băiețuș de vreo 15 ani se plimba pe bicicletă cu un steag tricolor francez; o bandă de copii de aceeași vârstă l-au oprit, l-au trântit la pământ și l-au bătut măr. Deja acum câțva timp un incident similar s-a întâmplat la Lyon, dar cu deznodământ mai tragic căci victima a încetat din viață în urma loviturilor primite. Pentru ca anarhia și comunismul să deștepte atât fanatism până în straturile nevârstnicilor trebuie să fie ceva mai mult decât putred în Franța. Zorile unui război civil se arată și dincoace de Pirenei.

Specialiștii au alcătuit un arbore genealogic lui Hitler, până la anul 1455. Führerul coboară, după acest document, din tată în fiu din țărani stabiliți în împrejurimile orașelului Brunau, de la granița bavareză-austriacă. Dacă documentul e întemeiat pe date certe, se taie astfel aripile zvonului după care dictatorul rasist ar avea și sânge ovreiesc în ascendența lui. S-a publicat într-adevăr în facsimile inscripția unei pietre funerare din cimitriul israelit din București, cu numele de Hitler, și s-a spus că acest Hitler decedat pe pământul românesc ar putea fi un strămoș al Führerului. Și s-a mai vorbit de alt Hitler, tot ovrei, pripășit la Mărășești, care ar fi fost unchiul sau chiar tatăl dictatorului. E drept că cercetări mai apropiate n-au dat de vreo urmă precisă, în ce privește pe acest Hitler „rumun“.

Sub titlul *Vrem să știm cine conduce*, Iorga publică în *Neamul Românesc* de aseară următorul articol:

„În politica noastră se produc de la o bucată de vreme manifestații care uimesc.

Avem un Guvern. Regele i-a arătat neconținut încrederea. El a realizat în toate domeniile lucruri pe care numai spiritul cel mai nedrept și mai pasionat nu le-ar recunoaște. Câțiva oameni de bine și de ispravă și-au făcut datoria. Ministrul de Externe a declarat acum în urmă că situația noastră în afară e asigurată și de ce nu l-am crede?

Iată însă că în ultimul timp asistăm la negociații și hotărâri despre România, care se iau în afară de România și de alții decât de factorii oficiali.

Trec peste vizita pe care un fost președinte de Consiliu, în rebeliune față de partidul său, a făcut-o, în Franța, d-lui Titulescu, om de Stat oricât de valoros, dar pentru moment în disponibilitate. Oricine e liber să învețe franțuzește unde vrea și să ia și lecții de diplomatie de la cine vrea să-și bată capul cu dânsul.

Dar dl Titulescu, înconjurat de o întreagă suită de diplomați români, tot în disponibilitate merge să întâlnească pe dl Litvinov, care nefiind în disponibilitate a uitat că România are un Guvern. Discuții cu examinare de acte au loc și se iau un fel de decizii pe baza — și oarecum în numele — desigur numai a geamantanelor reciproce.

Care e sensul acestui «secret» proclamat prin trompete a zeci de gazete?

Că Litvinov vrea să ne impună o politică a sa printr-un om al său ?

Cu toată hotărârea o refuzăm!”

Cu rezerva laudelor aduse unui Guvern de neputincioși și de gheșef-tari, articolul e excelent: are Iorga momentele lui — am recunoscut-o totdeauna. Tăcerea Guvernului față de acțiunea lui Titulescu, aproape o acțiune de înaltă trădare, e însă tot atât de uimitoare ca și prolixitatea defunctului nostru ministru de Externe. M-am gândit un moment să adresez o interpelare pe această chestiune, deși știu bine că Camera nu se va mai întruni, numai ca să silesc Guvernul să iasă din rezerva lui. Am renunțat însă, căci la urma urmelor n-am nici o răspundere în iubita mea țară și nu mi-a plăcut niciodată să scot castanele din foc pentru alții. Și am făcut bine, căci „a pus chestiunea” Iorga, și a pus-o bine.

6 iunie. — *Universul* de azi-dimineață ia apărarea lui Titulescu și încearcă să răspundă observațiile lui Iorga de alaltăieri. Încearcă dar nu reușește. Și amenință: va veni Titulescu la toamnă în țară, își va lua locul în Parlament (e senator de drept cu 6 ani de ministeriat) și va arăta el la toți ce poate! Ei ași? Caracteristic pentru mentalitatea lui Stelian Popescu (dacă se poate vorbi de mentalitate într-un asemenea caz), e că, în politica internă e cel mai arțăgos vrăjmaș al comunismului — iar în politica externă e omul lui Titulescu și al lui Litvinov.

Dar ce nu se poate vedea în țara noastră? Am trăit să văd schimbarea numelui unui sat românesc din Prahova în acela de Stelian Popescu (fiindcă Popeștele n-a născut acolo), pe același Popește proclamat ctitorul unei biserici și unei școli (în același sat) clădite cu banii altora, gara Eforia schimbată în gara General de Divizie Ionescu Mihail iar cea de la Ionești (Vâlcea) în Constantin Dissescu; am trăit să văd pe Tătărescu prim-ministru, pe Urdăreanu mareșal al Palatului și pe Mitiță Constantinescu Guvernator al Băncii Naționale — ca să nu mai vorbesc de alții și de altele!

Di Titulescu și-a amânat conferința pe care trebuia să o țină la Cambridge, fiindcă în ziua fixată fusese poftit de ilustra Universitate și ilustrul Negus Hailé Selassié. După cum în heraldică „métal sur métal ne vaut” se vede că și în panglicărie „vedette sur vedette ne vaut”! Și e păcat, căci aceste două stele ale firmamentului genevez s-ar fi complectat de minune.

Presa internațională iudeo-comunistă luptă cu perfidie și fără prăget împotriva curentelor naționaliste ce se manifestă în jurul luptelor din Spania. Acum trei zile anunța revoluția în Portugalia; dezmințirea cea mai categorică a venit imediat. Ieri a publicat știrea senzațională a împărțirii Spaniei între Italia și Germania, hotărâre luată la Roma în întâlnirea dintre Mussolini și Blomberg. A intervenit și aci o dezmințire tot atât de categorică.

În ce privește politica de neintervenție în Spania se pare că propunerile engleze au sorți de izbândă. Faptul că colaborarea pentru control a fost propusă numai celor 4 Puteri occidentale (cu excluderea Sovietelor) a făcut o bună impresie în Italia și în Germania, care, ca și Franța, s-au declarat în principiu de acord cu propunerea. S-a ajuns la discuția amănunțelor de aplicare.

Dezmințirea încheierii unei alianțe militare între Italia și Germania nu exclude stabilirea unor acorduri verbale între Stat-Majorele ale celor două țări, acorduri menite să întărească axa Berlin-Roma. Proiectul unui tratat formal de alianță militară constituie mai mult o sperietoare pentru Franța și Anglia, spre a le aduce la o politică mai mlădioasă. Pe de altă parte e evident că Germania nu va semna cu ușurință o convenție care i-ar tăia toate punțile spre Anglia.

Lupta dintre regimul Stalinist și a IV-a Internațională, condusă de Troțki, e departe să se fi sfârșit prin condamnările la moarte cu care s-au încheiat procesele politice de la Moscova — și e încă în toiul ei.

Știri, încă neoficiale, de la Moscova, ne aduc vestea arestării mareșalului Tuhacevski (cărui se luase comanda acum câțeva vreme), a lui Karachan, vedetă bolșevică, fost ambasador în China și în Turcia, a lui Rosenberg cunoscut organizator al războiului civil din Spania, a lui Krestinski, fost adjunct al comisarului poporului pentru Externe și fost ambasador la Berlin, precum și a mai multor generali, și civili. Aceste arestări sunt puse în legătură și cu sinuciderea generalului Gamarnic, de dată recentă.

A IV-a Internațională, ale cărei organizații încep să se întindă în toate țările otrăvite de comunism, a ridicat steagul răzvrătirii împotriva lui Stalin și a Internaționalei a III-a (reprezentată prin Kominternul de la Moscova) pe care îi acuză de trădare față de sfintele principii ale lui Marx, Engels și Lenin. Două sunt acuzațiile aduse înainte de toate lui Stalin și Kominternului: 1) că au renunțat la Guvernarea proletariatului

prin proletariat, creând o clasă privilegiată de funcționari permanenți în locul însărcinărilor temporare și electivă — așa încât s-a format o gașcă administrativă tot atât de periculoasă pentru libertățile proletariatului ca și clasa cinovcilor vechiului regim; 2) că s-a renunțat momentan la acțiunea de provocare a revoluției mondiale, fără de care comunismul, de esență universală, nu poate înlocui vechiul regim capitalist, de esență universală și dânsul, printr-unul nou. Mai sunt și alte revendicări în jurul Internaționalei a IV-a, dar masa aderenților ei cere, deși împărțită în grupuri și subgrupuri, înainte de toate, revenirea comunismului la principiile lui inițiale.

Cu un spirit mai practic, și mai puțin pierdut în negura speculațiilor ideologice, Stalin vrea să organizeze o Rusie tare și un regim cât de apropiat de principiile comuniste, dar viabil. Pe această cale a ajuns la un fel de naționalism sovietic și la legături strânse cu puterile burgheze. E tocmai ceea ce „puritanii“ lui Lenin, cu Troțki în frunte, nu-i iartă. Deocamdată Stalin își impușcă adversarii și își întărește Armata. Cine va avea ultimul cuvânt, se va vedea. Dea Dumnezeu să se curețe unii pe alții și să piară toți.

Dl Lucian Blaga a fost „recepționat“ ieri ca membru al Academiei. Un mediocru necunoscut trece în categoria mediocrilor cunoscuți. La ședință a asistat și Regele care a ținut și el o cuvântare, la sfârșit și a declarat că alegerea lui Blaga („quelle blague“!) era consacrarea talentului noii generații de scriitori, de după război — scriitori care o scrântesc o dată — *dar al căror merit e incontestabil*.

Iorga a văzut în lauda Regelui o piatră în grădina sa, căci de un an de zile duce o campanie înverșunată, pe față împotriva pornografiei școlii tinere, în realitate împotriva talentelor de care e gelos — și s-a înfuriat. Nu e zi de la Dumnezeu în care *Neamul Românesc* să nu publice coloane întregi împotriva lui Arghezi, lui Lovinescu, lui Călinescu *e tutti quanti*. Pentru că editase pe Arghezi, dar poate mai ales fiindcă editase *Istoria Românilor* lui Giurescu, Domnul Profesor ceruse capul lui Alexandru Rosetti-Bălănescu, directorul publicațiilor Fundațiilor Regale — dar nu-l obținuse. Regele nu numai că nu-i dedese satisfacția cerută, dar mai venea acum să dea un vot de blam acțiunii sale, prin lauda adusă blestematului tineret. „Eih, dhrragă, asta iehste, Arrr-ghezism cuhrrat!“, a exclamat paranoicul Poligraf, începând să dea din picior precum câinele din coadă, numai că câinele dă din coadă când e

mulțumit, iar lorga din picior când e supărat. Și ca să-și precizeze ne-cazul, a plecat numaidecât după ședință, fără să mai asiste la inaugurarea noului tract al Bibliotecii, care a urmat. Jaf în ciuperci.

Spre mirarea ziarelor, bătrânul Rockefeller n-ar fi lăsat decât o moștenire de 25 milioane de dolari. Nici o mirare: bătrânul bandit a tras un ultim chiul fiscului american care percepe 60% din valoarea moștenirilor. Probabil că și-a trecut acțiunile, de la mână la mână, lui fiu-său — căci erau mai toate la purtător. Cele 25 de milioane dolari, trebuie să reprezinte averea vizibilă, pe care n-a putut-o ascunde.

Arhiducele Albrecht, fiul lui Frederic, onoratul „Milchpantscher“ dinainte de război, s-a despărțit de dama Irene Lebach cu care se căsătorise, dar numai civil. Arhiducele Albrecht a fost până la căsătoria sa pretendent la Tronul Ungariei, și încă pretendent cu oarecare șanse căci era susținut de Gömbös, ajuns mai târziu prim-ministru. Căsătoria scandalosă l-a îndepărtat de politică. Acum că și-a repudiat dama, redevine pretendent la Tron. „Demoazelei“ Irene Lebach i-a dat titlul de „Ducesă de Tetschen“ (una din proprietățile lui). Pentru cât îl costă!

În fiecare zi câte una mai boacăină și de necrezut. Nu de multă vreme s-a înființat o Comisiune interministerială pentru înzestrarea armatei, alcătuită din președintele Consiliului de Miniștri și din miniștrii Finanțelor, Apărării Naționale, Aerului (și Marinei), Industriei (și Comerțului). Nimic de zis. Pe lângă această Comisie s-a înființat acum un *consilierat tehnic, financiar și juridic* care va concentra toate lucrările privitoare la contractele de comenzi externe, la finanțarea și plățile acestor comenzi, precum și la resursele din care se acoperă aceste plăți. Cine a fost numit în delicata și importanta funcție de *președinte* al acestui Consilierat? Domnul Dorel Dumitrescu, dat afară din postul de guvernator al Băncii Naționale, să zicem, ca incapabil! De necrezut, dar adevărat și trist.

Întâlnit ieri, la recepția Didinei Cantacuzino pentru căsătoria lui fiu-său Alexandru cu d-ra Florica Milcoveanu, pe Olga Prezan, soția mareșalului. Nu o mai văzusem de mult, și am stat de vorbă cu dânsa, căci știa multe. Mi-a povestit despre boala Reginei, pe care a văzut-o acum

trei zile, înainte de plecarea ei la Sinaia¹. Regina i-a părut foarte slăbită și a plâns întruna; deși după impresia d-nei Prezan n-avea aerul să-și dea seamă de toată gravitatea stării sale. A mărturisit că deja în vara trecută (pe când călărea încă!) a avut scaune negre („melena“, hemoragie intestinală) dar că n-a știut că lucru avea vreo importanță. Diagnoza (oficială) a medicilor, cu Abrami în frunte, e aceea *de ciroză a ficatului*, de pe urma căreia complicații în partea splinei, o flebită a gambei și o stare de anemie îngrijorătoare (2 milioane de globule roșii la milimetru pătrat — în loc de 5 milioane). Abrami i-a dat niște injecții ca să o întărească *în vederea unei mari operații* de încercat la toamnă. Medicii neputând ascunde Reginei gravitatea stării sale, au născocit o formulă care să o depărteze de ideea ei fixă: cancerul. Din nefericire tocmai de cancer e vorba, și dacă Regina, ca orice profan a putut fi înșelată, în calitatea mea de medic refac diagnoza în modul următor: de ciroză nu poate fi vorba, căci Regina n-a abuzat niciodată de alcooluri; „melena“ nu există în caz de ciroză, și e un simptom caracteristic al neoplasmului; anemia se explică, ca și flebita, prin tulburările funcțiilor ficatului în caz de neoplasm, ca și în cel de ciroză — nici o relație între splină și ficat în caz de ciroză — diagnoza reală, pe care într-un sentiment lesne de înțeles, medicii-au căutat să o tăinuiască până acum, e prin urmare aceasta: neoplasm al ficatului, cu întindere către capul pancreasului (nu splinei); anemie consecventă prin lipsă de refacere a globulelor roșii în ficat, și flebită din cauza tulburărilor circulatorii (obstacolul ficatului) și prin auto-infecție. Faptul că Abrami a vorbit de operație (?) confirmă această diagnoză, *căci nu există operație în materie de ciroză*.

Ceea ce comunicatul de după vizita lui Abrami mă făcuse să întrevăd, devine pentru mine azi o certitudine. Săraca Regina Maria! Să-i dea Dumnezeu o embolie care să-i curme pe neștiute martiriul! Regina Maria, cu toate cusururile ei, era necesară Dinastiei; era o podoabă a Curții, și oricât, o influență bună asupra fiilor ei. Cu toate aparențele contrare, Regele Carol se temea de judecata ei. Dânsa plecată, cine va mai ține piept d-nei Lupescu și destrămării morale din jurul Regelui?

Generalul Zizi Cantacuzino a fost operat de către Nasta. Tumoarea pilorului, pe care operatorul a lăsat-o neatinsă mărginindu-se la o anas-

¹ Regina a fost transportată la Sinaia, întinsă într-un automobil amenajat ad-hoc. Cu dânsa s-a instalat și Regina Marioara a Jugoslaviei, iar azi-dimineață a sosit și Princesesa de Hohenlohe, alarmată de starea surorii sale.

tomosă gastro-intestinală pentru a permite circulația bolului alimentar și scurgerea secrețiilor stomacale. Bietul Zizi, încă unul care pleacă!

7 iunie. — Conte Ciano, ministrul de Externe al Italiei, a comunicat ambasadorului Angliei la Roma că Guvernul său acceptă propunerile britanice, și că Italia va reparticipa la acțiunea de control pe coastele Spaniei. Guvernul italian are numai o rezervă de făcut asupra punctului relativ la consultările comune obligatorii înaintea întreprinderii oricăror represalii individuale. Italia admite principiul consultărilor comune, dar acestea nu trebuie să stânjenească acțiunile individuale *în caz de urgență*. E probabil că Germania va da același răspuns.

Sovietele își exprimă nemulțumirea față de noul acord, prin glasul ziarelor moscovite. Acestea regretă că propunerea Angliei nu a fost *comunicată tuturor*, probabil din teama justelor observații pe care Puterile doritoare de pace (!!) le-ar fi făcut. Sovietele au pus la cale un protest din partea Guvernului din Valencia.

Universul, monitorul tarabei naționaliste, a publicat acum câteva zile un articol violent privitor la proiectata vânzare a acțiunilor „Stelei Române” aflate în portofoliul Ministerului de Finanțe. Cancicov, om cumsecade și băiat bun dar fricos (îi e frică și de umbra unui pește) dă azi, tot prin *Universul* o dezmințire *categorică* acestui zvon, afirmând chiar că o ofertă făcută de grupurile financiare străine interesate în „Steaua” ar fi fost respinsă *în 1936*. Dl Cancicov uită că m-a însărcinat cu vânzarea acestor acțiuni, cu prilejul ultimei mele călătorii la Paris și că, dacă operația nu s-a efectuat cauza a fost prețul prea mare pe care l-a cerut (Ministerul a cerut 2 000 lei de acțiune pe câtă vreme „grupurile” nu voiau să dea decât maximum 1 200 lei). Toată afacerea în sine e de importanță minimă. Din un milion acțiuni Statul posedă 120 000, așa încât nu are controlul Societății. Pe de altă parte Guvernul a hotărât lichidarea tuturor participațiilor Statului în întreprinderi industriale și vărsarea sumelor obținute *la fondul apărării naționale*. În realitate, și e natural să fi fost așa, Cancicov a fost foarte decepționat că nu i-am putut vinde acțiunile la Paris. În loc să dea explicațiile de mai sus, ministrul de Finanțe a preferat să dezmințe și să mintă. E regretabil. Că negustorii de naționalism trăiesc din minciuni e la mintea omului. Dar un om cinstit și cu răspundere n-ar trebui să se coboare până la asemenea procedee condamnabile.

Și masoneria germană, vechea întemeiere a lui Frederic cel Mare, a fost dizolvată, și bunurile ei confiscate. Averea găsită s-ar urca la 2 milioane mărci. Trebuie să fie mai mult. Numai splendidul palat, înconjurat de un vast parc în care m-a primit marele Maestru Habicht (prelat al bisericii reformate), face mai mult.

Călăreții noștri fac figură bună în străinătate. O echipă de ofițeri de cavalerie care cutreieră Europa de astă primăvară au câștigat premii multe la concursurile hipice din Paris, Aachen (Aix-la Chapelle) și Berlin. La Aachen am câștigat cel mai mare premiu la sărituri, la Berlin ne-am clasat al doilea. Acum în urmă la Varșovia echipa noastră a ieșit cea dintâi și locotenentul Rang a câștigat Cupa Națiunilor. E foarte frumos, și ne face să sperăm succese și pe alte tărâmuri ale sportului.

După confidențele unei prietene intime, Regina ar fi conștientă de starea ei. Nu numai că plânge toată ziua, dar mai spune neconținut că o cheamă morții ei: „Je vois tout le temps Ducky¹ qui m'appelle!“

Putoarea de Stelian Popescu umple două pagini din otreapa lui cu darea de seamă a târnosirii bisericii din comuna Stelian Popescu (!!!) săvârșită duminică. Escrocul își publică și poza în cămașă de ctitor! Iar pe pergamentul oficial, reprodus în ziar, îndrăznește să spună „Stelian Popescu *fost de mai multe ori ministru al Dreptății*“ — când toată lumea știe că a fost *o singură dată*, pentru nenorocirea Dreptății. Sau poate că șmecherul, cunoscând lașitatea și platitudinea „factorilor hotărâtori“ scontează viitorul și se vede, în curând, iar ministru? „Du train dont vont les choses“ numirea lui la viitoarea scadență e foarte probabilă.

Ceremonia de duminică a fost prezidată de I.P.S.S. Patriarhul Miron, cum era de așteptat: corbii trag la hoit.

Am în fața ochilor un comunicat tras la mașină, semnat de Milcoveanu (președintele Centrului Studențesc, gardist) în numele „Condu-

¹ Sora preferată a Reginei, marea Ducesă Kiril decedată acum un an, după grele dar scurte suferințe

cătorilor Studențimii române creștine din Capitala Țării“. Comunicatul dă seamă de întrunirea „intimă“ din 2 iunie curent, la care au luat parte Comitetul Uniunii Naționale a Studenților Creștini Români, Centrului Studențesc București, Societăților studențești pe Facultăți, Federații Regionale și Cercurilor județene. După ce s-a protestat energic împotriva noii legi universitare, împotriva închiderii fostelor căminuri, împotriva proiectatei acțiuni polițienești de ajutorare a studențimii și împotriva întregii prigoane a studențimii naționaliste („Am fost înșelați, vor să strivească sufletul din noi“), cei prezenți au expediat următoarea telegramă lui Iuliu Maniu în Franța:

„Conducătorii studențimii române din Capitala Țării, *convinși de adevărurile pe care nu le-au crezut, pe care astăzi le cred, vă trimit omagiul lor.*“

Simptomatic.

E probabil că telegrama n-a fost lăsată să treacă, dar că a fost adusă la cunoștința Regelui, căruia desigur a trebuit să-i facă mare plăcere.

România e mai fericită decât vechiul Egipt, căci deși nu are decât vreo 12 Dinastii¹ în loc de 24, se bucură de ele concomitent, iar nu succesiv în cursul vremurilor. De aceea românii sunt mai mulțumiți decât oropsiți fellahini, fiecare își poate căuta norocul pe lângă altă dinastie, când cea aleasă nu corespunde nădejdlor puse într-însa.

Șeful celei de a 11-a Dinastii, marele gheșefar de la C.F.R., și-a măritat fata și a dat ieri-seară o mare serbare. Șeful celei de a 8-a Dinastii ca răspiată pentru serviciile ce i-a adus șefului nr. 1 i a închiriat „Country-Clubul“ și l-a pus la dispoziția nunții. Ba voia chiar să fie naș, după cum voia să fie și la nunta pe care o pregătește în casa lui șeful celei de a 10-a Dinastii (își mărită fata după locotenentul Dristorian). Sindicatul Dinastiilor l-a convins „să o mai lase“, prea voia să fie naș întruna și să arunce bani în ochii lumii. I-a luat locul amicul Iunian, om politic de bronz și cu principii, dar în „particular“ om de paie al Dinastiilor 8 și 11. Două mii de lingăi au alergat la masa pusă și au petrecut până dimineața. Dans, flirt și beție — n-a lipsit nimic.

¹ Dau aci nomenclatura Dinastiilor noastre după importanța lor protocolară, în anul 1937: 1. Hohenzollern; 2. Lupescu (cu ramuri); 3. Aristid Blank (fără ramuri); 4. Tătărescu (cu frații); 5. Camarila Palatului (Urdăreanu, Buchman etc.); 6. Găvrilă Marinescu; 7. Camarila politică (Incuț, Franasovici & Co); 8. Malaxa; 9. Mitiță Constantinescu; 10. Tabacovici; 11. Macovei; 12. Aușnit. Dinastiile 5 și 7 sunt în veșnică mișcare, și șeful lor se schimbă după împrejurări. Dinastiile 9, 11 și 12 mai slabe, sunt cu totul vremelnice.

Serbarea a fost însă tulburată printr-un incident penibil. Locotenentul Dristorian, viitorul ginere al d-lui Tabacovici, fusese desemnat ca „garçon d'honneur”; din nefericire pentru el defilase prost sâmbătă la proba de paradă în onoarea Polinezului și colonelul Dombrowski, comandantul Regimentului, îi dedese 2 zile arest — nemaipomenită îndrăzneală. Această jignire adusă celei de a 10 Dinastii nu putea fi tolerată. S-a intervenit cu insistență, dar degeaba, toată lumea știe că colonelul Dombrowski e un caracter¹. Lipsa de la nuntă a viitoarei odrasle dinastice ar fi însemnat un dezastru. A intervenit însă Malaxa, șeful celei de a 8-a Dinastii, și a dat ordinele necesare. Locotenentul Dristorian a fost liberat pe cauțiune de la ora 9 la ora 12.

Un alt bronz:

Dinu Cesianu, cinstitul Dinu Cesianu, care se îneacă cu cuvântul „cinste” la fiecare vorbă dar și-a vândut casa din București pe 24 de milioane „cash” Societății de Radiofonie, deși aceasta nu poate folosi locul fiindcă e supus exproprierii — cinstitul de Dinu Cesianu, a luat masa la ultima sa trecere prin București la ginere-său Tabacovici împreună cu Lupeasca, deși mi-a repetat de nenumărate ori că nu o cunoaște și că nu vrea să o cunoască. Faptul de a lua masa cu grațioasa Duduie e fără importanță, dar de ce să te lauzi că ești hotărât să nu o cunoști? Slăbiciunea omenească e mare, căci în fond Cesianu e un băiat cinstit.

8 iunie.

Ah, ah, frappez sur nos fémurs

Car Moscicki est dans nos murs!

Simpaticul chimist care prezidează (prezidează și nimic mai mult) la destinele Poloniei, a sosit ieri la orele 4 la București prin gara Mogoșoaia, refăcută ad-hoc, provizoriu după ce fusese doborâtă — „gară provizorie” ce a costat 9 milioane de lei (2 cheltuite și 7 în buzunarele șperțarilor) aruncați în vânt, căci construcția actuală de scânduri va fi doborâtă și ea pentru ridicarea unei a treia definitivă, monumentală și de zid. Oare prințul Beneș, președintele Paul și ministrul Moscicki n-ar

¹ E cel cu banii lipsă în casa Regimentului, ispravă pentru care a fost admis la examenul de general: nu degeaba juca el poker du Duduia.

fi putut ei coborî la gara Cotroceni, amenajată și ea cu mare cheltuială, acum câțiva ani, pentru asemenea privilejii? Parcursul de la Cotroceni, prin parc și pe bulevarde, până la Palat face cel puțin cât cel de la Mogoșoaia în oraș, și e mai scurt. Ce să-i faci, oamenii Restaurației sunt mână spartă, ca niște mari boieri ce sunt.

Primirea făcută Președintelui Republicii Polone a fost cordială, dar nu atât de călduroasă cum aș fi vrut în conjunctura politică actuală. Drumul de la gara Mogoșoaia la Palat e lung, așa încât cordonul oamenilor ieșiți întru întâmpinare era cam subțire. Mai inexplicabilă a fost sărăcia de steaguri, mai ales poloneze. Se vede că a înghițit Gavrilă banii. Măsuri de poliție stupide; astfel Bulevardele Lascăr Catargiu, Take Ionescu și Brătianu pe de o parte, Calea Victoriei pe de alta, au fost *complect* închise toată după prânza. Noi, cei prinși între cele două mari artere n-am mai putut circula. Singurul beneficiu al acestor măsuri absurde, au fost cinci ceasuri de înjurături ca la ușa cortului la adresa Regelui, căci tot turcul plătește. Mi s-a spus că pierduseră toți capul de frica unui atentat pus la cale fie de Garda de Fier fie de Soviete (se vor vedea mai la vale motivele acestei din urmă temeri). Regele și Moscicki au făcut parcursul în trăsura deschisă înhămată „la Daumont“, Regele în alb și Moscicki în frac. La ora 5 a avut loc o defilare militară în fața Palatului la care s-au grămădit toți candidații „la succesiune“, să-i vadă Regele, de la Mihalache și Vaida până la D.R. Ioanițescu și ultimul Călinesc. Seara, mare prânz de gală la Palat, cu schimb de discursuri. Discursul Regelui a fost amical, prea *amical*, chiar, căci n-a vorbit decât de „amiciția“ *celor două popoare* fără să precizeze posibilele consecințe ale acestei „amiciții“. N-a lipsit nici cupletul celorlalte alianțe, nici „o limbă“ Societății Națiunilor. Carol întreg: a menajat și capra și varza, într-o literatură de platitudine în care nu lipseau decât laude pentru Titulescu. Răspunsul lui Moscicki a fost mai demn și mai precis. Fără să tragă limbi nimănui, fără să pomească de Societatea Națiunilor, a afirmat că în grelele vremuri prin care trecem fiecare țară trebuie să se sprijinească întâi pe forțele ei, să aibă o armată puternică (Regele n-a spus un cuvânt despre așa ceva) și a încheiat afirmând că într-un mod firesc, România și Polonia nu se pot găsi decât întotdeauna alături una de alta. Amănunt picant și Regele și Moscicki au invocat pe Regele Ferdinand și pe Mareșalul Pilsudski ca făuritorii alianței româno-polone, dar în scopuri cu totul opuse: Carol ca să se scuze în Occident și să invoce ocrotirea lui Ferdinand-le-Loyal, nebănuit de infidelitate — Președintele, ca să dea mai multă autoritate, din partea Poloniei, manifestațiilor politice actuale.

În momentul în care Regele României și Președintele Poloniei schimbau discursuri la București, dl von Neurath, ministrul de Externe german și dl Stoiadinovici, primul ministru jugoslav se dedau la aceleași exerciții la Belgrad. *Să fie o simplă coincidență?* În tot cazul vizita lui Neurath la Belgrad, primirea extrem de călduroasă ce i s-a făcut și discursurile pronunțate de o parte și de alta constituie un eveniment și mai important decât semnarea pactului italo-sârb. Din discursuri rezultă că „o colaborare“ pe toate terenurile între Germania și Jugoslavia e nu numai pusă la cale dar chiar fapt îndeplinit. Pactul italo-jugoslav, prezența ministrului jugoslav la gara din Budapesta în ziua sosirii Regelui Italiei și discursurile de aseară de la Belgrad sunt trei manifestări politice de ordinul cel mai însemnat de pe urma cărora toată situația din Europa Centrală și Orientală trebuie considerată ca schimbată. Ce devine Mica Înțelegere? Ce zice Beneș Curcanul? Îi vor cădea în fine lui Victor Antonescu cartoful din gură și solzii de pe ochi? Interesante probleme.

„Paysaniștii“, care după cum se știe sunt oamenii Franței, pretind a ști pozitiv că Victor Antonescu s-a înapoiat de la Paris cu mâinile goale. N-a obținut nimic nici în materie de armament, nici pe terenul financiar. Franțujii ne cer să semnăm pactul de asistență cu ei, și până nu-l semnăm nu ne livrează armamentul comandat, nici nu ne fac facilitățile de schimb și de transfer pe care le cerem. Din ordinul Parisului a sistat și Cehoslovacia livrările de puști-mitraliere comandate la Zbrojovska (Brün). În ce privește facilitățile de schimb, Franța se pedepsește singură. Un comunicat cam acru al Băncii Naționale, publicat azi-dimineață, previne publicul că cererile de schimb pentru călătorii în Franța, la Expoziție, nu vor mai putea probabil fi satisfăcute deoarece Banca Franței oprește tot disponibilul României în clearing pentru plata furniturilor franceze.

În legătură cu această atitudine „severă“ a Franței față de noi, am aflat că în cercurile Palatului domnește mare enervare cu privire la „un complot“ ce ar fi fost pus la cale pentru detronarea Regelui. Autorii acestui complot ar fi Titulescu, Maniu și Litvinov, și tentativa lor ar fi susținută de Franța care nu mai are încredere nici în Guvernul Tătărescu, nici în Rege — și de Anglia, sau mai bine zis de Familia Regală engleză asupra căreia „Familia Grecească“ are cea mai desăvârșită influ-

ență. Franța ar vrea *altceva*, Anglia pe Voievodul Mihai¹ în favoarea căruia ar lucra nu numai perechea Kent (atât de influentă asupra Regelui George) dar și perechea Paul al Jugoslaviei (Prințesa Olga tot grecoaică), Sovietele, în fine, ar dori *republica* în nădejdea că ne-ar duce la anarhie și la înlesnirea unei intervenții din partea lor. Maniu și Titulescu care urmăresc capul lui Carol ca să scape pe al lor, s-ar mulțumi la urma urmelor și cu un mic șantaj care să-i aducă la putere. Cu toate asigurările ce mi s-au dat că conferința de la Talloires, între Titulescu și Litvinov, cât și întâlnirea de la Cap Martin între Maniu și Titulescu n-au avut alt scop decât punerea la cale a acestui complot, *eu nu pot crede în realitatea lui*. Că Maniu și Titulescu care își dau seamă că rolul lor politic e terminat sub domnia Regelui Carol, sunt plini de ură și de venin, e lucru natural; că în Franța încrederea în Rege e zdruncinată, e probabil; că în Anglia toate simpatiile merg, sub influența grecească, către Principele Mihai pe care Curtea de la St. James l-ar vedea cu plăcere în locul lui tată-său moralmente handicapat și disprețuit, este iarăși posibil. Că Sovietele și Litvinov ar fi și ele încântate de o schimbare a regimului în România — nici o îndoială. Dar de la simple dorințe, sau tendințe până la comploturi, distanța e mare — și cred că nimeni nici chiar Sovietele nu s-au gândit să o străbată. Se pare însă că lumea din jurul Regelui, și însuși Regele nu cred ca mine. Dovadă toate măsurile exagerate de pază ce se iau cu prilejul serbărilor actuale.

Singura mea teamă e că aceste amenințări imaginare sau reale să nu tulbure și mai adânc sufletul șovăitorului nostru Veleitar, și să nu ne osândească mai departe la politica tâmpită de capitulații interne și externe ce caracterizează până acum domnia Regelui Carol.

Până să-l detroneze străinii, platitudinea românească a ridicat Regelui Carol o statuie. A fost dezvelită zilele trecute la Oradea Mare care și-a făcut o specialitate din asemenea lingușiri: a mai ridicat și Regelui Ferdinand o statuie, pe când era încă în viață. Suflete de sclavi, cu toată răzvrătirea d-lui Maniu. Dar ce să zicem de Domnul Cărluță care primește asemenea adulări? Mantale albe, uniforme multicolore, decorații, icoane și statui — sunt slăbiciuni care poartă stigmatul degenerescenței. Să nu-i fie a cobe, căci tată-său a murit doi ani după ce i s-a ridicat statuia, dacă nu mă înșel.

¹ Se pare că la serbările Încoronării, s-a făcut Voievodului Mihai o primire într-adevăr excepțională, care a mirat pe mulți. I s-a dat pasul asupra altor Prinți mai vârstnici și mai apropiați de Casa Domnitoare prin rudenie.

Fiindcă sunt în mărimi, notez o rectificare în titulatura d-lui Stanley Baldwin, după depeșele sosite de la Londra. Fostul Prim Ministru nu se va chema „earl of Bewsley“ ci „viscount of Corvedale“, după numele, unei văi din apropierea reședinței sale de vară¹. Fericită vale!

Ziarele de azi-dimineață ne mai aduc vestea morții tinerei Joan Harlow (26 de ani) vedetă cinematografică plină de sex-appeal și a lui Ion Cătuneanu, profesor universitar de la Cluj și vedetă a antisemitismului românesc. Un pumn de țărână lor.

Problema securității flotelor de control pe coastele Spaniei pare să fi fost rezolvată, și Italia și Germania și-au reluat locul în Comisia pentru neintervenție de la Londra, deși chestiunea intervenției independente pusă de Germania n-a primit încă o soluție definitivă. Dar acordul pare sigur.

Până una alta, Otto de Habsburg, viitorul Împărat al Austriei și Rege al Ungariei s-a dus să se bombardeze la San Sebastian. O bombă ar fi căzut chiar aproape de dânsul și era să nimicească nădejdlile dublei Monarhii.

Poate că în vederea acestui pericol Horthy și-a amendat legea pe baza căreia funcționează ca Regent. În noul text se prevede o lărgire a puterii Regentului față de Parlament, precum și dreptul lui de a-și desemna succesorul. Prudență lăudabilă din partea unui om de peste 70 de ani.

Prețul aurului s-a urcat simțitor la Londra. De unde era cu 7½ pence sub paritatea americană, acum nu mai e decât cu 2 pence.

Amicul Iorga, după câteva zile de luciditate, a început iară să-și consacre proza subiectelor lipsite de interes. A luat-o iar razna cu Argezi, și ca să lovească în acesta ia pe Nichifor Crainic în brațe pe care-l consacră ca „cel mai bun poet contimporan“. Or, bulgarul Dobre (zis Nichifor Crainic) e nu numai un foarte mediocru poet dar încă tot atât de lichea ca Argezi, care cel puțin posedă un incontestabil talent.

¹ Informație greșită: Baldwin a fost numit earl of Bewsley și viscount of Corvedale.

Adus de pacifiștii din Sărindar, cu Victor Eftimiu în frunte, dl Jezequel, pastor protestant cu cioc „imaculat“ (ne asigură *Adevărul*) și vice-președintele Asociației pentru Pace (ce e aia?) ne face cinstea unei vizite, venind din Bulgaria. De vreme ce avem negustori de naționalism războinic, de ce nu am avea și negustori de pace? Dată fiind atmosfera politică din țară, în momentul de față, mi-e teamă că pastorul cu nume biblic nu va petrece tocmai bine în București. Pentru cinstea noastră și pentru pielea lui aş dori să scape nebătut.

După întrevederea lui Titulescu cu Litvinov la Talloires, presa italiană a înjurat pe Titulescu de l-a spurcat, deși acesta se grăbise să mai declare o dată prin presă că adoră pe italieni și că întreruperea sa din ședința de la Geneva cu Negusul, nu fusese îndreptate împotriva Italiei, pe care o admiră etc. etc. Cel mai violent articol a fost al lui *Corriere de la Sera*; Titulescu e pur și simplu tratat de „escroc internațional, profitor al intrigilor pe care singur le pune la cale“. Articolul a fost reprodus în întregime de *Capitala* lui Titeanu, sub ochii binevoitori ai cenzurii.

9 iunie. — În fine „reformele radicale“! Marile reforme atât de așteptate s-au realizat!

Ele sunt trei:

1) Domnilor Mareșal al Palatului Excelența Sa Ernestică Urdăreanu și Maestru al Ceremoniilor Excelența Sa Baronul Stârcea, li s-a încredințat câte un baston heraldic, înalt de le ajunge la nsa, cu care își cadentează pașii în exercițiul funcțiunilor lor, bătând cu el în pământ.

E o frumusețe să-i vezi înaintând, cu bicornul împănat la subțioara stângă și cu bastonul de tambur-major în dreapta (am constatat-o aseară, cu prilejul recepției în onoarea Președintelui Moscicki). Mai ales Murdăreanu e încântător: plin de talent a învățat să umble perfect pe uscat. Stârcea e mai bleg. De aceeași mărime, și cu o coroniță regală în vârf, bastoanele sunt identice, numai că mânerul („le pommeau“) Mareșalului e de aur pe când al Maestrului de Ceremonii e de argint. O mare nedreptate: Pulea (cum cheamă Prințul Nicolae pe Ulea), ajutorul Mareșalului a rămas fără baston. S-a crezut probabil că numele lui ajunge!

2) S-a creat un corp de „halebardieri“ — s-au mai bine zis s-au costumat un număr de soldați din garda Palatului în „halebardieri“, căci de

fapt nu s-a înființat un corp nou. Vlăjganii aleși au fost îmbrăcați peste tunică, cu un mintean fără mânecă, de postav alb, care acopere pieptul și spatele. Pe piept, doi C încârligați cu cifra II romană în mijloc. Mâna dreaptă întinsă, ține o halebardă, cu ifos. Cizme negre până peste genunchi. „Halebardieri“ erau la Curtea Hăosburgului, mai sunt și azi la Westminster, la St. James — la Vatican, la Papa. La noi lipseau: în mod fericit a fost împlinit acum golul. Numai că s-au înșirat prea mulți pe scări, ca să compenseze probabil deficitul trecutului.

3) S-a creat în fine un nou Cordon. Între Marele Cordon al Ordinului Steaua României și gradul de mare ofițer s-a intercalat „Clasa I“: o lentă roșie cu o dungă albastru deschis la mijloc. Am și văzut ieri-seară un exemplar pe burta contnelui Römer, șeful protocolului polinez și ginerele lui Charles Mitilneau („beato lui“, cum zic italienii!).

De acum înainte România poate dormi fericită: are pe Tătărescu, e înarmată și reformată!

Aseară concert de gală la Palat în onoarea lui Moscicki. Concert dirijat de Gogu Georgescu Filarmonica. A cântat frumos d-na Cocorăscu, un concerto pentru pian, de Chopin.

E ciudat ce plin de contradicții e iubitul nostru Suveran. Pe scări „halebardieri“, sus mareșal și ceremonist cu bastoane, ca să dea impresia unei Curți cu tradiții, și apoi jos la bufet și cerc, o invazie de neșpălați, cum nu s-a mai văzut în nici o Curte. S-a dat drumul congresiștilor farmaciști și medici militari, întruniți în momentul de față în București. Au venit oamenii cum au putut, unii erau în uniformă de ceremonii, alții cu ce aveau pe ei; unul, canadian era în „shorts“, cu genunchii goi și cu ghete de sport parcă ar fi vrut să joace hockey. Și s-a mai dat drumul unei cete de gazetari puchinoși, în veston, care s-au repezit asupra lui Bäck să-i ceară declarații. Un fotograf soios se plimba printre invitați, și lua poze, ca la bălci! Sub Carol I, sub Ferdinand, nu erau „halebardieri“, dar nu intrau decât oamenii poftiți și îmbrăcați cum trebuie.

Moscicki are o siluetă simpatică și distinsă, pare om cumsecade și priceput, dar e singurul polinez care nu știe franțuzește. Nu vorbește decât nemțește. M-au aruncat cel dintâi în brațele lui, și m-au uitat acolo: înnebunisem învărtind-o pe limba lui Goethe (!). În fine, după nenumărate semne de S.O.S., am fost liberat.

Cu Regele, am vorbit puțin dar cordial; a spus că mă va chema ca să-i povestesc ce am vorbit cu Zelea Codreanu. Cu Beck iarăși puțin — l-am lăsat pradă gazetarilor.

În cercurile politice s-a vorbit mult de „complotul“ împotriva Regelui; se povestea despre un „tract“ de propagandă republicană pentru România răspândit în Franța și în Anglia (până acum nu a sosit nici un exemplar la noi), datorit inițiativei lui Titulescu, sau a lui Maniu, sau a Sovietelor; se spunea că Antoniade, de la Berna, ar fi fost rechemat fiindcă însoțise pe Titulescu la Talloires — și câte și mai câte. Întâlnit pe Cădere, ministrul nostru în Jugoslavia, sosit ieri-dimineață din Belgrad, foarte îngrijorat de vizita lui Neurath și de discursurile schimbate în ajun între acesta și Stoiadinovici. Impresia lui: jugoslavii s-au angajat pe o cale, pe care abilitatea nemților *i-ar fi dus mai departe decât ar fi vrut ei, cei de la Belgrad*. Se poate; dar se poate să fie și altfel. Bucuria lui Beck e dovadă de ceva mai mult decât crede Cădere.

Duduia pe balcon:

Zarvă mare în cafenele și în saloane: d-na Lupescu a asistat la revista de luni de pe balconul Automobil Clubului. Bizară concepție: doamnele X și Y care se culcă cu toată lumea pot fi poftite pretutindeni; d-na Lupescu, fiindcă se culcă cu Regele n-are dreptul nici la un loc pe balcon! Nu am nici în clin nici în mănecă cu d-na Lupescu, dar spiritul meu de dreptate se revoltă! E drept că se mai adaugă ceva: Regele, sosit la tribuna lui, în fața clubului, s-ar fi uitat spre balcon, și ar fi salutat cu prietenie. Adevărul e cu totul altul. La apariția Regelui și a Președintelui, lumea de pe piață și de pe balcoane a aplaudat și a strigat ura. Regele a mulțumit, salutând în toate direcțiile și bineînțeles și în direcția balconului Automobil Clubului, tixit de manifestanți. Și încă o dată, așa se scrie Istoria!

Cu prilejul aniversării de ieri (8 iunie) Guvernul a publicat un decret lege prin care se creează un fond de un miliard 300 milioane rentă pentru ajutorul Spitalelor Eforiilor din Vechiul Regat și clinicilor medicale din Cluj. E realizarea unui vechi proiect al meu. Era o datorie a Statului să vină în ajutorul Eforiilor despoiate prin reforma agrară. În demagogia care domnea după război s-au expropriat moșiile Eforiilor, fără să se țină nici o seamă nici de necesitățile cărora aceste instituții

erau obligate să facă față, nici de blestemele testatorilor. Un act de dreptate cerea ca Statul să refacă veniturile confiscate, indispensabile întreținerii spitalelor. Acest act de dreptate, eu nu l-am putut desăvârși, fiindcă pe vremea mea nu se putea legifera încă prin decrete și în Parlament mi-aș fi aprins paie în cap. La indemnătățile datorite Eforiilor, Guvernul a adăugat și o larghețe clinicilor din Cluj; eternul joc de basculă al politicianilor noștri, ca să nu se supere ardelenii de o favoare (?) acordată regătenilor. Eu sunt foarte mulțumit, chiar când îmi realizează alții ideile.

Până unde poate merge respectul „tradiției” în Anglia:

De 154 de ani se aleargă „Derby-ul” la Epsom, lângă Londra. E cea mai populară cursă din Anglia. Regele și sute de mii de oameni asistă regulat la această adevărată sărbătoare națională. De 154 de ani, în seara „Derby-ului” Regele oferă o masă proprietarului calului câștigător, la care invită notabilitățile turfului. La această masă nu sunt însă poftiți decât bărbați. Anul acesta, pentru prima dată a câștigat un cal (Mid-Day-Sun) aparținând unei dame, Mrs. Miller. Dineul a avut loc, însă proprietara câștigătorului, în cinstea căreia era dată masa, *n-a fost invitată*, fiindcă nu se putea rupe tradiția, care excludea prezența cucoanelor!

Mare țară, dar cam ridicolă!¹

Asistat azi-dimineață la parastasul pentru generalul Mola. M-am dus de politețe pentru Prat, ministrul Spaniei, cu care am legături strânse de prietenie. Am dat acolo peste o adevărată manifestație gardistofascistă. Zelea Codreanu cu toți ai lui ocupa biserica împreună cu delegațiile fasciste italiene și naziste germane. Prezenți în ținută, membrii Legațiilor Italiei și Germaniei, cu miniștrii în frunte. Dintre vedetele noastre politice, Goga, George Brătianu și... Jean Th. Florescu. Mărturisesc că m-am simțit cam jenat. Mă aștept să fiu acuzat că m-am înscris în Garda de Fier. Nu face nimic; sunt cetățean român major și pot face ce vreau.

¹ Mrs. Miller a prânzit alături, cu Regina și cu Princesele...

Din frumusețile regimului nostru fiscal: Clădirile noi supuse la retragere pe Calea Victoriei au fost scutite de impozit printr-o lege specială. Prin alte legi, au fost însă supuse „unei contribuțiuni“ (!!) de 12% asupra venitului pentru fondul „Înzestrării Armatei“ și la impozitul comercial. În total la 33% din venit. *Dacă n-ar fi fost scutite de impozit*, ar fi plătit în total 18%!

Alta:

Căile Ferate fiind îndatorate până în gât la furnizori, s-a admis plata în titluri de rentă din ultimul împrumut pe cursul de 90%. Pe piață cursul e de 60%, dar mai bine decât nimic, furnizorii au primit și această rentă, în condițiile oneroase în care li s-a dat. Sub pretext însă că furnizorii au fost avantajați cu 10%, asupra valorii nominale a titlurilor (!) fiscalul le cere acum impozitul comercial asupra acestui beneficiu!! De necrezut dar – durere — adevărat!

10 iunie. — Titulescu a căruia conferință la Cambridge a ratat din cauza Neguțului — trebuie să i se fi înnegrit inima lui bietul Titulescu —, și-a ținut o a doua conferință la Camera Comunelor. A învățat pe englezi cum ar fi nimerit să fie condusă politica „democrațiilor“ — politica internațională bineînțele. *Universul*, ajuns monitorul democrației și al lui Titulescu, în concurență cu „spurcatele“ foi din Șarindar, ne povestește prin două articole și pe mai multe coloane succesele lui Titulescu la Londra: întrebările pe care i le-a pus, în mijlocul entuziasmului provocat de conferință, maiorul Atlee; lunga vizită pe care i-a făcut-o Jan Massaryk, fiul bătrânului Massaryk și profitorul numelui său; prânzul pe care i l-a oferit Winston Churchill etc. etc. Întrucât privește lecția dată democrației engleze, să o lăsăm englezilor să o mediteze, căci pentru noi nu prezintă nici un interes.

Regimul de panică sub care trăim se aseamănă sub unele puncte cu regimul polițist rusesc dinainte de război. În Rusia cel puțin exista o mișcare teroristă reală și puternică, pe care poliția secretă și Siguranța — „Ohrana“ — o exagerau însă și mai mult, ca să poată înghiți, cei cu răspunderea apărării, cât mai multe parale. La noi, deși nu există un pericol real, poliția l-a inventat în același scop. Din banii care se irosesc pentru „siguranța Regelui“, pentru „siguranța Guvernului“, pentru „Siguranța generală“, Gavrilă Marinescu cu banda lui își însușește cea

mai bună parte. Ca să impresioneze pe cei care dau banii, înscenările lui Gavrilă depășesc toate limitele. De când e Bucureștiul n-a văzut o asemenea desfășurare de poliție ca zilele trecute, cu prilejul vizitei președintelui Moscicki. Am avut cu toții impresia că trăim sub ocupație vrăjmașă. Orașul înțesat de sergenți de oraș, de jandarmi, de trupe, de agenți acoperiți. Ulițe barate ceasuri întregi, casele oamenilor puse sub controlul agenților, lumea brutalizată și terorizată. Cel mai neprevăzut drum al Regelui sau al Președintelui, păzit de mii de neorociți, istoviți sub chiverile lor de soarele de iunie.

Dar pe toate le-au întrecut măsurile luate marți seara, în jurul Jockey-Clubului. În acea seară, înainte de concertul de la Palat, suita Președintelui și demnitarii români atașați pe lângă Moscicki și Beck, au fost, din ordinul Regelui și pe spesele Curței Regale, oaspeții lui Mocsonyi la Club — pe când Regele, Președintele, Beck, Tătărescu și Victor Antonescu, se aflau întruniți la o masă intimă și politică la Palat. De ce masa secundară a fost servită la Jockey-Club și nu la Palat în altă sală, sau la Ministerul de Externe sau la Președinția Consiliului — mister. Căci erau numai 22 de oaspeți și ar fi încăput oriunde. De ce masa a fost prezidată de Mocsonyi, mare maestru al Vânătorilor și nu de mareșal, sau de Maestrul Ceremoniilor, alt mister. Acestea spuse numai în treacăt, căci ceea ce am vrut să subliniez e faptul că atât cât a ținut masa, Jockey-Clubul a fost împresurat de o întreagă armată, agenții au controlat toate încăperile, și câțiva membri ai cercului au fost chiar împiedicați să intre la Club. Nu încapă îndoială că oameni ca Mocsonyi, Stârcea, generalul Condiescu, Arcizewski, Poninski, Ulea — căci aceștia erau cei mai importanți dintre comeseni — trebuiau apărați în prețioasa lor existență, dar se pune întrebarea: dacă acești iluștri domni sunt amenințați în existența lor, nu trebuie oare Jockey-Clubul pus sub supravegherea zilnică, *căci toți sunt membrii ai cercului și-l frecventează în fiecare seară?*

Nu poate să nu-și dea într-o zi Regele seamă cât rău îi fac oameni ca Gavrilă Marinescu. Au trecut de la regimul lui Rasputin la acela al lui Protopopov. Rusia, mai fericită, le-a avut pe amândouă în același timp.

Prezența Duduei pe balconul Automobil-Clubului continuă să agite mahalaua politică. Puritanul Stelian Popește reproducând în *Universul* un articol al lui Iorga scris în marginea ultimului discurs al Regelui la

Academie, articol vădit ostil — adaugă următorul comentariu: „Până acum am avut încredere în cel chemat să conducă destinele acestei țări, *de ieri* nu mai avem încredere decât în Dumnezeu!“ Acest *de ieri* se referă tocmai la prezența d-nei Lupescu pe zisul balcon.

Regele a fost foarte supărat că cenzura a permis publicarea acestor rânduri și a tras la răspundere pe Tătărescu. Primul ministru a oferit capul lui Cernat, directorul Siguranței și pe al lui Hotineanu, de la Cenzură. Unii zic că și-ar fi oferit chiar demisia sa, sigur că Regele nu ar fi putut să o primească în momentul vizitelor care mai sunt la ordinea zilei, și că prin acest refuz, interpretat ca o reînnoire de încredere primul ministru și-ar fi întărit situația. Dar toate astea sunt numa zvonuri.

11 iunie. — Din toate părțile vin știrile unor foarte serioase tulburări politice la Moscova. Deși *oficial* nu se comunică nimic din partea Sovietelor, se pare că lupta între regimul Stalin și mișcarea Troțkistă a ajuns la punctul ei culminant. După informațiile agențiilor Havas și Reuter, se procedează la arestări în masă printre ofițerii superiori. Se confirmă arestarea mareșalului Tuhacevski; Blücher (alt mareșal) e urmărit, dar până acum a izbutit să se ascundă; generalul Gamar-nik nu s-ar fi sinucis ci ar fi fost urmărit. E ciudat că în această luptă între Stalin și Armată nu se vorbește de mareșalul Vorosilov și de atitudinea lui. Pe de altă parte se spune că Stalin a adus la Moscova numeroase trupe mongole și asiatice care-i sunt devotate. În zilele ce urmează, conflictul se va tranșa, în favoarea unei părți sau a celeilalte. Pentru moment reiese din toate informațiile că Stalin domină situația.

Mănunchi de știri „diplomatice“:

Solul Poloniei, Cicki (Mos) s-a înapoiat la Varșovia, unde i s-a făcut o primire triumfală, probabil fiindcă a cucerit România (sufletește). Solul Germaniei, Neurath a părăsit Belgradul și a sosit la Sofia, unde a fost primit cu aceeași căldură ca pe malurile Savei. S-a pecetluit astfel o nouă întreită înțelegere.

Acordul pentru apărarea flotei de control din apele spaniole va fi semnat astăzi. Ziarele anunță ca o naturală consecință „că încordarea internațională a slăbit“. Cu atât mai bine.

Ultima conferință a lui Titulescu la Londra a fost ținută ieri la „Institutul Regal al Afacerilor Străine“. Deși în fruntea acestui institut sunt oameni ca Baldwin și Macdonald, ședința n-a fost prezidată decât de lordul Cecil. *Universul* regretă că nu poate da seamă despre cele petrecute în această ședință (subiectul Conferinței era „Reforma Societății Națiunilor“) fiindcă după statutele Institutului dezbaterile sunt secrete. Ce durere! Dar foaia lui nea Nae Popește care a luat în mână „afacerea“ lui Titulică, publică în primă pagină un lung articol ca să dovedească că pactul franco-sovietic e un admirabil lucru, și că a fost încheiat pentru fericirea... Germaniei!!! Dacă nu stilul, cel puțin argumentele sunt atât de specifice mentalității lui Bijou-Titulică, încât nu încape îndoială că articolul a fost inspirat de dânsul.

12 iunie. — Fimul căsătoriei Ducei de Windsor cu d-na Wallis Warfield ex Simpson, celebrată zilele trecute la Monts (Condé) în Franța, a fost interzis în Anglia, sub pretext că ar putea da loc la manifestatii. Are și Anglia buba ei dinastică.

Dl Iovan Ducici, ministrul Jugoslaviei la Roma a fost numit la București, în locul d-lui Kassidolaț, transferat la Londra.

Congresul de la Berlin la căpătâiul Reginei Maria: ieri a avut loc la Sinaia o consultație a următorilor specialiști:

Profesor Bezançon (Franța);
Profesor Hans Eppinger (Germania);
Profesor Pende (Italia);
Profesor Castellani (Elveția);
Doctor Walter Gloor Meyer (Anglia);
Profesor Hortopan (România);
Doctor Demetrescu-Nante (idem);
Doctor Mamulea (idem)

Acești opt auguri au redactat un buletin publicat în ziarele de azi-dimineață, prin care *se confirmă pur și simplu diagniza precedentă*. Cum nu există nici o diagnoză precedentă, suntem lămuriți. Săraca Regină! Ce i se poate ura mai bun, e o embolie care să o scutească de martiriul care o așteaptă.

Moscova a început în fine să vorbească și prin ceea ce spune confirmă informațiile indirecte pe care le-am consemnat pe ziua de ieri. Trebuie recunoscut că Stalin și ai lui știu să se apere: opt generali cu mareșalul Tuhacevski în frunte au fost condamnați la moarte pentru înaltă trădare. Mareșalul Blücher, nu numai că nu s-a ascuns și că n-a fost urmărit, dar a figurat chiar printre judecătorii care au pronunțat sentința de condamnare a celor opt camarazi. Peste 100 000 de oameni, trupe asiatice credincioase lui Stalin au fost aduse la Moscova. Vorosi-lov pare a fi de partea lui Stalin, căci un triumvirat alcătuit dintr-însul, Iegorov și Ierov a fost numit pentru coordonarea măsurilor împotriva Troțkiștilor și pentru menținerea ordinii publice.

E foarte probabil că și de data asta Stalin va rămâne stăpân pe situație.

Sovietele au încercat să torpileze înțelegerea în 4 privitoare la apărarea vaselor însărcinate cu controlul apelor spaniole, cerând ca amănuntele acestei înțelegeri să fie discutate în fața comisiei de la Londra și în prezența reprezentantului lor. O întrevedere între ambasadorii Corbin și Maiski a pus însă lucrurile la punct, și Rusia a renunțat la pretențiile ei. Se vede că s-a spus clar rușilor, că dacă ar insista, se va trece peste opoziția lor. Înțelegerea între cele 4 Puteri va fi semnată azi.

Iorga continuă să fie furios împotriva Regelui din cauza declarațiilor pe care le-a făcut la Academie. A spus lui Mihail Sadoveanu „Eih dragă, și în literatură vrea să facă dictatură? Eih, aci ne înțelegem noi mai bine ca el. Încep să cred că democrația tot e mai bună, ca dictatura!“ Iorga adus de Arghezi în brațele „democrației“ și ale lui Sadoveanu, iată un spectacol neprevăzut chiar cu un nebun ca dânsul!

Ca să-l mai împace, paranoicul a fost numit director al Școlii de la Roma, în locul lui Panaitescu, cel puțin așa spun ziarurile de azi-dimineață. Parcă aud pe amicului Iorga: „Eih dragă, e Regele cum e, dar vezi, e un om inteligent, știe să prețuiască meritele, și apoi nu e tocmai așa rău cum se crede...“ Eterna istorie, sau cu Iorga, atotputernica acadea cu care oricine poate să-l împace, și oricând.

Dar cum rămâne cu țiganul de Panaitescu?

În Senatul francez şedinţă extrem de agitată. Senatorul Marcel Rég-nier a propus o moţiune prin care se cerea ca legea celor 40 de ore de lucru să nu fie aplicată hotelurilor şi restaurantelor. Cu toată opunerea Guvernului cu Blum în cap, Senatul a votat cu 297 contra zero (unanimitate) moţiunea Régnier. Guvernul n-a pus chestiunea de încredere, aşa încât votul nu va avea urmări în ce priveşte situaţia Cabinetului. Blum a promis că va ţine seamă de moţiunea votată de Senat.

Zgomotul în jurul acţiunii lui Titulescu e departe de a fi potolit în presa noastră. *Mişcarea* lui Gh. Brătianu trage zilnic cu artileria grea. *Universul*, mână în mână cu presa din Sărindar (!), îi răspunde cu violenţă.

Bibescu (Antoine) ne bombardează de la Paris cu extracte din cuvântările lui Titulescu. Ieri-seară am primit unul, cu o tăietură din *The Sunday Times*, după care amicul Titus ar da lecţii de purtare Angliei. „Când Germania bombardează coasta spaniolă, ea e vinovată, dar toate popoarele mici spun: A, Germania procedează repede, ca o putere tare, dar când Anglia e atacată, ea trimite protestări şi Europa o socoteşte slabă!“ Dacă ar fi plătit de Litvinov n-ar putea vorbi mai frumos.

O ştire ciudată, care totuşi pare confirmată de telegramele din Paris, e ştirea demisiei lui Horace Finaly, din fruntea Băncii de Paris et des Pays Bas. Depeşele spun chiar că demisia ar fi fost primită. Finaly personifica banca din rue d'Antin, şi situaţia lui în lumea financiară era atât de preponderentă, încât o abdicare a sa aproape nu e de conceput. Sunt foarte curios să cunosc motivele adevărate ale acestei defecţiuni. Cu prilejul ultimei mele treceri prin Paris am stat mult de vorbă cu inteligentul bărbat, şi nu era nici vorbă de retragerea sa.

Liberalii au făcut zilele acestea o enormă mişcare în magistratură. O sumă de locuri vacante la Casaţie şi la Curtea de Apel Bucureşti au fost umplute cu partizanii regimului. O bună şcoală pentru întărirea independenţei de caracter, printre judecători.

În Adunarea eparhială a Chişinăului care ţine în momentul de faţă şedinţe, gălăgie multă în jurul afacerii mitropolitului Gurie. Mitropoli-

tul Gurie se găsește suspendat din funcțiile lui fiind dat în judecată pentru potlogăriile pe care le-a făcut. Cum orice mijloc e bun pentru agitațiile politice, dl Halipa s-a prezentat în Adunare cu o protestare împotriva „nedreptății” ce se face „eparhiei văduvite de chiriarhul ei”, după ce el însuși fusese printre cei ce ceruseră *în scris* darea în judecată a mitropolitului! Cum se întâmplă întotdeauna în asemenea caz, unii sunt pentru Gurie, alții contra și din această cauză ședințele Adunării eparhiale din Chișinău, prezidate de episcopul Dionisie al Ismailului, un om slab, sunt izvor de continuu scandal. Mai bine se amâna sesiunea, sub orice pretext. Și în tot cazul, ar trebui să se sfârșească cât mai repede cu scandalul Gurie.

13 iunie. — Sola, ministrul Italiei, a venit să-mi facă ieri o lungă vizită. După dânsul situația e cam aceeași ca acum o lună¹. Guvernul român continuă să șovăie, și nu ia nici o hotărâre pentru motive de ordin cu totul secundar: ca să obțină câteva tunuri și câteva aeroplane comandate în Franța și în Cehoslovacia, ezită să rezolve chestiuni de ordin vital pentru România. „Eu pricep foarte bine, îmi spunea reprezentantul Italiei, și toată lumea pricepe că România nu-și poate schimba în conjunctura actuală poziția ei diplomatică și că Mica Înțelegere și alianța cu Polonia pe de o parte, amicitia și condiționalele convenții cu Franța pe de alta, îi asigură pentru moment liniștea de partea Rusiei, căci numai dintr-acolo ar putea veni un pericol. Mica Înțelegere constituie o securitate față de Ungaria și nimic mai mult și atâta e destul. O alianță mai precisă cu Franța (un pact de asistență de pildă) v-ar garanta contra Rusiei *dar numai în timp de pace* și în conjunctura actuală. În timp de război, prin legăturile dvs. cu Franța și indirect cu Rusia ați fi nevoiți să lăsați forțele sovietice să treacă prin teritoriul român. Într-un asemenea caz însă, Germania care mobilizează mai iute, ar lua-o desigur înainte și prin Ungaria ar invadea teritoriul românesc ca să pună un zăgaz rușilor cât mai departe de granițele Germaniei. Mai știți că Germania a avut totdeauna o slăbiciune specială pentru bogățiile Țării Românești. Dvs. n-ați putea evita un asemenea neajuns decât prin încheierea unei convenții de neagresiune cu Ungaria. O asemenea convenție ar împiedica pe germani să vă atace prin Ungaria și v-ar da dvs. argumentul formal de a vă opune la trecerea forțelor sovietice pe terito-

¹ A se confrunta cu Însemnările din 17 mai, pag. 218 și urm.

riul dvs. spre Ungaria. Știu că în caz de război formele nu se respectă totdeauna, dar călcarea lor e mai gravă decât se crede. Fără călcarea neutralității Belgiei, Anglia n-ar fi intrat în război în 1914. Fără călcarea principiilor recunoscute de drept internațional în materie de navigație, Statele Unite n-ar fi intervenit nici ele în 1917, și poate că soarta războiului ar fi fost cu totul alta.

Prin tratatele dvs. de azi aveți o poliță de asigurare față de anumite elemente. Un Stat bine condus trebuie însă să-și aibă dosarele în regulă — orice s-ar întâmpla. Pe lângă polița de asigurare pe care o aveți, trebuie să așezați în arhiva dvs. și o poliță *de contra-asigurare*. În speță, aceasta ar fi pactul de neagresiune cu Ungaria, la care s-ar mai adăuga, fără nici o greutate un pact de amicitie cu Italia. Dl Victor Antonescu m-a asigurat de altminteri, în ceea ce privește acest din urmă pact, că ar fi declarat la Paris că se consideră liber să-l încheie“.

Am răspuns lui Sola că eu unul n-aș avea nimic împotriva unui pact de neagresiune cu Ungaria, că doar n-avem noi vreo intenție să o atacăm. Am obiectat însă — lăsând la o parte chestiunile de asigurare și reasigurare, căroră, în timp de război nu le dam o prea mare importanță — că vedeam două feluri de gretuări în calea unui asemenea pact; unele de ordin intern, opinia noastră publică neîngăduind nici un fel de concesiune pe terenul minoritar — altele de ordin extern, căci probabil Franța și Cehoslovacia ne vor pune toate bețele în roate, Franța fiindcă și-ar da seamă de scopul final al acestui pact și s-ar sili să-l împiedice, iar Cehoslovacia fiindcă n-ar voi să ne lase să-l semnăm fără dânsa. Or, Ungaria, o știe toată lumea, nu va semna *dânsa* un asemenea pact cu Cehoslovacia. Sola a căutat să mă convingă că Franța nu va putea refuza consimțământul ei, unui act menit să asigure pacea în Europa Centrală, și că în ce privește Cehoslovacia, nici dânsa nu s-ar putea opune în numele Miciei Înțelegeri la un tratat ce ar urmări tocmai scopul pentru care a fost întemeiată această Înțelegere.

Sola mi-a mai atras atenția asupra unei mari erori ce se comite de unii în momentul de față, anume de aceia care propăvăduiesc o orientare politică în Europa Centrală în acord cu Anglia. Anglia nu se va mai amesteca în politica Europei Centrale, pentru bunul motiv că *așa* a hotărât conferința Imperială ținută la Londra cu prilejul Încoronării. Concluziile acestei conferințe nu vor fi publice decât într-o lună sau două, dar Cancelariile le cunosc. Dominioanele au impus Metropolei, în materie de politică externă următoarele trei puncte:

- 1) Nici un amestec politic în Europa Centrală și Orientală;
- 2) Acțiunea politică în Europa Occidentală limitată la executarea pacturilor și obligațiilor aprobate prin Societatea Națiunilor;
- 3) Împăciuirea („*appaisement*“) în bazinul Mediteranei.

Dominioanele au admis principiul unei acțiuni în Europa Occidentală bazată pe o hotărâre a S.D.N.-ului fiindcă o asemenea acțiune nu poate fi determinată *decât printr-un vot unanim* al Consiliului S.D.N. și Dominioanele au *posibilitatea* de a zădărnici un asemenea vot.

Adoptarea punctului 2 explică — a adăugat Sola — supărarea multora. Ea explică ieșirea lui Titulescu, în conferința din urmă ținută la Londra împotriva politicii de inacțiune a Angliei și pledoaria pe care a făcut-o pentru a demonstra *juridicește* principiul indivizibilității păcii. Italienii mai sunt informați că Hodza (primul ministru ceh) s-ar fi înapoiat foarte plouat de la Londra — căci cehii și Beneș sunt promotorii ideii unei politici danubiene la remorca Angliei.

În altă ordine de idei, Sola crede că înainte de doi ani Anglia și Italia vor fi aliate. Au fost ce e drept frecături multe în timpii din urmă, și neînțelegeri între ambele țări, dar mai mult de suprafață decât de profunzime. Anglia a propus sancțiunile numai din cauza spiritului ei de fidelitate față de principiul Societății Națiunilor și a trimis flota ei la Alexandria fiindcă s-a temut la un moment dat de o lovitură a Italiei asupra Egiptului. Dar după ce s-au liniștit lucrurile, nu trebuie uitat că tot Anglia a propus ridicarea sancțiunilor, și că anul trecut a fost împotriva admiterii Negusului la Geneva. Anglia și Franța se puseseră de acord asupra acestui punct și trimiseseră pe Avenol la Roma să pună în curent și pe Duce. La Geneva, micile Puteri au fost acelea care au determinat menținerea Abisiniei în cadrul S.D.N.-ului. Anglia a fost foarte nemulțumită¹ de întorsătura lucrurilor, dar n-a putut să ia poziție împotriva unei acțiuni susținute de toate micile Puteri europene-nordice, la care se raliaseră și toate Statele din Sudul și din Centrul Americii. Acum, Anglia plictisită (mica de ea!) a declarat că nu mai ia nici o inițiativă în chestiunea Abisiniei. După Cabinetul de la St. James, această inițiativă trebuie să o ia micile Puteri. Suedia luase chiar acum câțva timp inițiativa dorită; a trebuit însă să renunțe la ea, din cauza rezistenței Olandei și a Danemarcei. Polonia trebuia să se ralieze propunerii suedeze. Cum aceasta a dat greș, Polonia a declarat singură, în ultima

¹ N-o fi pus Anglia lovitura la cale?

sesiune a Consiliului S.D.N. că pentru dânsa chestiunea anexării Etiopiei de către Italia era o chestiune rezolvată în sensul recunoașterii, și închisă.

În legătură cu situația în Spania, Sola socotește că faimoasa convenție de neintervenție și controlul granițelor și apelor spaniole nu sunt decât un *paravan* la adăpostul căruia cele două grupuri de Puteri vor continua ca și până acum să alimenteze fronturile cu arme, cu muniții și cu voluntari. Paravanul servește numai la înlăturarea unei posibilități de conflicte între Puteri. Sola e sigur de victoria naționaliștilor. Războiul merge încet și greu fiindcă Franco nu vrea să distrugă definitiv orașele spaniole — și lucrul se pricepe. Dar superioritatea calitativă, și chiar cea numerică, e covârșitoare de partea naționaliștilor. Mai ales aviația — toată italiană — face minuni. Sola mi-a înșirat câteva din ele, dar le-am uitat.

Congresul de Berlin adunat în jurul căpătâiului Reginei a avut între altele de scop să taie aripile legendei rănirii printr-un glonte al Principelui Nicolae, legendă pe care *toată lumea* o crede adevărată în străinătate. De aceea s-au adus medici din atâtea țări. Fiecare va putea duce acasă mărturie că abdomenul Majestății Sale e intact.

Mareșalul Tuhacevski și ceilalți generali condamnați odată cu dânsul, au fost executați. Lipsesc amănunte asupra ultimelor lor momente. Condamnarea și repede executare a acestor înalți comandanți ai Armatei roșii fac obiectul tuturor comentariilor presei în țările Europei.

Mai toate ziarele socotesc că Stalin a rămas stăpân pe situație, dar că tulburări adânci există în armonia paradisiului sovietic. Ziarele poloneze afirmă că în mai multe puncte ale întinsului Imperiu au izbucnit răscoale, și că la Moscova au fost făcute arestări în masă. Presa engleză, de obicei bine informată, socotește situația ca încordată.

Corriere de la Sera aduce informații retrospective interesante, cu prilejul proceselor lui Jagoda, privitoare la un important ghepeist, Kaligas, și la rolul pe care l-a jucat în afacerea Agabekov, afacere ale căreia ultime episoade s-au desfășurat pe pământul românesc, și care pe vremuri rămăseseră nelămurite. E vorba de încercarea de răpire a zisului Agabekov, faimosul cekist care-și stabilise centrul de operațiuni la Istanbul și făcea propagandă comunistă în țările Levantului, în Iran, în

Irak și până în Indii. După o criză de conștiință Agabekov a dispărut din Moscova refugiindu-se în străinătate. G.P.U.-ul a fost foarte alarmat deoarece Agabekov amenință cu publicarea unei cărți asupra activității acestei sinistre instituții. Astfel se făcu că la sfârșitul lui 1933 Agabekov care se găsea într-un port din România fu prins de agenți francezi ai G.P.U.-ului, care voiau să-l transporte cu forța pe un vas sovietic ancorat în larg.

Intervenția poliției românești a zădărnicit însă încercarea. Nimeni n-a știut până azi că vasul ancorat în iarg era comandat de Kāiigas care se afla pe bord în speranța de a putea preda lui Jagoda capul fugarului.

Monitorul publică rechemarea lui Antoniadă de la Berna pe ziua de 10 iunie. Încă o bucurie pentru Titulescu.

Ca compensație se anunță că marele nostru european a fost poftit la Moscova unde va fi primit cu o pompă deosebită. Probabil însă că după ce vor fi sfârșit cu împușcarea mareșalilor și generalilor.

Se anunță moartea mamei lui Stalin — cea cu dorul de biserică. Dictatorul ar fi foarte afectat și a plecat la Tiflis cu avionul ca să asiste la funeralii.

Naționaliștii au străpuns prima linie de fortificații la Bilbao. Întări-
rile erau formidabile și a trebuit o preparație de artilerie ca în războiul
cel mare. E probabil că Bilbao să se predea în curând.

În ziua de 15 iunie vom avea fericita vizită a primului ministru ceh
Hodza. Două zile de Zaiafet și de banchet, apoi o excursie pe Dunăre
(la Cazane) pentru a permite celor trei primi miniștri Tătărescu, Hodza
și Stoiadinovici să mănânce păstrăvi și să încerce să-și vândă unul altu-
ia, castraveții.

15 iunie. Se pune întrebarea: poate muri cineva fiindcă a înghițit o
înghețată? Răspund Băileștii: da. Optsprezece persoane s-au îmbolnă-
vit grav, și una din ele a și murit în urma unei încercări de răcorire pe
aceste vremuri de căldură caniculară.

Ata Türk, ex. Kemal-Paşa, de meserie dictator, şi-a dăruit întreaga avere Statului turcesc. După cum ce din pământ vine la pământ se întoarce, tot astfel şi părlăluţele lui Kemal la Stat s-au înapoiat, căci de la Stat fuseseră luate.

Ziarele de azi-dimineaţă anunţă evacuarea oraşelor Madrid şi Bilbao, ce trebuie să cadă în fiecare moment în mâinile naţionaliştilor. Dacă cade şi Madridul e un mare pas înainte făcut de generalul Franco.

În Rusia situaţia e tot tulbure. Arestările continuă în număr mare. Telegramele de azi-dimineaţă anunţă închiderea şi darea în judecată a mai multor adjuncţi de comisari ai poporului (subsecretari de Stat). Ziarele italiene cred că e începutul prăbuşirii Statului sovietic. Nu cred. În tot cazul e nu numai mare fierbere la Moscova, dar şi sângeroasă luptă. Va rămâne Stalin învingător? Probabil.

După câte am putut să aflu, retragerea lui Finaly din fruntea Băncii de Paris et des Pays Bas, a fost provocată prin zilnice neînțelegeri între dânsul şi Moreau, preşedintele Consiliului de Administraţie al Băncii. Aceste neînțelegeri s-au adunat zi cu zi până s-a umplut paharul. Când Moreau, pentru a face loc în fruntea Băncii Franţei lui Moret, a fost „vărsat“ la preşedinţia Consiliului lui Paribas, Finaly şi toată lumea a crezut că fostul guvernator va considera, ca şi predecesorii săi, această preşedinţie ca o sinecură mărinimos plătită, şi că se va mulţumi să prezideze şedinţele Consiliului şi Adunările Generale, lăsând mai departe iniţiativele şi răspunderile în mâinile dictatorului care se identificase cu interesele Instituţiei. Moreau şi-a luat însă rolul în serios. A mers în fiecare zi la Bancă şi a stat mai mult ca Finaly, obosit. A cerut ca toate afacerile să treacă prin mâna lui, şi n-a mai lăsat lui Finaly singur, grija deciziilor. Cei doi oameni nu se înţelegeau însă pe mai nici un punct. În politică, Moreau era republican de dreapta iar Finaly de stânga. În afaceri, Moreau era intervenţionist iar Finaly care adunase deja o foarte frumoasă avere — cât se poate de rezervat. Despotismul lui Finaly a îndepărtat încetul cu încetul de dânsul şi pe funcţionarii (mai ales pe cei mai tineri), pe clienţii şi pe acţionarii Băncii. Golul se făcea tot mai mare în jurul lui până ce, în cele din urmă, furtuna s-a dezlănţuit cu

prilejul unui conflict mai acut provocat de anumite cereri de credit ale Sindicatului Forjelor. Finaly neposedând majoritatea acțiunilor și prevăzând că conflictul se va deznoda înaintea Adunării Generale în defavoarea sa, a preferat să plece. A fost atât de tiranic, încât pleacă probabil neregretat, dar Banca pierde într-însul o covârșitoare inteligență. Părăsind Banca de Paribas, situația lui financiară rămâne desigur diminuată, dar prin considerabilele lui participări personale la Societatea Economică, la Agenția Havas, la întreprinderile Hachette etc., ca și prin strălucita lui inteligență va continua să joace un rol important în finanța pariziană. În locul lui a fost numit dl Jahan, unul din directorii Băncii, ieșit și el, ca și Moreau din personalul Ministerului de Finanțe.

Cu plecarea lui Finaly va diminua mult și situația lui Salem, și în general a elementului ovreiesc din Bancă. Întrucât privește întreprinderile noastre românești influențate de Parisbas („Steaua Română“ petrolieră, Banca de Credit etc.) ca și raporturile Trezoreriei Statului cu deținătorii de titluri românești, înlocuirea lui Finaly nu e o pagubă, dimpotrivă, căci fostul dictator financiar era recalcitrant față de orice măsură nouă ce ar fi provocat o schimbare în starea actuală de lucruri. Pentru amicul Kaufmann, pe care-l susținea mult e însă o pierdere sensibilă. Eu îl regret, căci cu toate divergențele noastre de vederi, era financiarul francez cu care mă înțelegeam mai bine. Și apoi, vorba românului, mai bine cu un om inteligent la pagubă decât cu un prost la câștig.

Pentru Kaufmann, pierderea lui Finaly a fost compensată prin două mari evenimente fericite. Sâmbăta trecută (12 iunie) a avut loc un mare bal la Clubul Miliardarilor (Asociațiunea Înaltei Finanțe și Industrii). Se spune că balul a fost reușit, dar și mai reușită a fost apariția d-nei Lupescu la acest bal. Frumoasă, admirabil îmbrăcată, împodobită cu scule, Duduia a fost incontestată regină a balului, și toată lumea se învârtea în jurul ei. Kaufmann a avut neprețuita fericire să fie poftit la supeu, la masa acestei regine *in partibus fidelium!* În al șaptelea cer, liber Oskar înnebunise, și până la ora 5 dimineața a bâlbâit ca nicio dată!

Dar definitiv n-a înnebunit decât a doua zi! A doua zi duminică aranjase la el acasă un „roumi“ intim; pe la orele 12, Duduia la braț cu Max Aușnit a venit pe nepoftite! Kaufmann nu putea să creadă ochilor; s-a văzut deja în locul lui Aristid Blank, în favoarea Favoritei! I s-a ro-

șit chelia, a început să aiureze, s-a dat în spectacol! Ședința n-a durat decât până la ora 3 dimineața, dar zorile unei vieți noi au luminat zdruncinata carieră a, până atunci, oropsitului bancher, care a și văzut pe Mițiță Constantinescu, implacabilul său dușman, la pământ!

16 iunie.

*Ah! frappons sur nos fémurs,
Milan Hodza est dans nos murs!*

Primul ciocoslovac a sosit ieri-dimineață. După prânz a pus Europa la cale cu Tătărescu și cu Antonescu; problemele mai importante nu vor fi însă rezolvate decât azi, pe Dunăre, cu Stoiadinovici, voievodul sărbilor.

Seara masă mare la Cercul Militar, oferită de Tătărescu. După câteva cuvinte ale acestuia, discurs kilometric al lui Hodza. N-a mai fost discurs, ci conferință. Ca să demonstreze soliditatea Micii Înțelegeri (bieții cehi se agață de această Mică Înțelegere ca înecatul de o creacă) a arătat că începuturile ei se urcă până la 1848 (!) și s-a pus să povestească toate luptele dintre români, sârbi și slovaci împotriva ungarilor și a dublei Monarhii. Ceea ce a trebuit să facă o deosebită plăcere miniștrilor Austriei și Ungariei prezenți la masă. Dar tactul drotoșilor e bine cunoscut!

După masă, fiind poftit am asistat și eu la recepția care a urmat. Hodza e un tip de o banalitate beneșiană, tip de „K.K. Staatsbeamter“, dinainte de război. Vorbește binișor franțuzește și are convingeri, pe care le spune și celor care nu-l întreabă. Schimbat două vorbe cu Guță Minciună care a cerut să vină să mă vadă, fiindu-mi dator o explicație pentru trecut¹ și dorind să-mi facă anume destăinuiri pentru viitor! Am convenit să ne vedem după plecarea Regelui la Varșovia, ce a fost fixată pe ziua de 25 iunie. La recepție puțină lume. Nu știu dacă au fost puține invitații sau dacă lumea s-a abținut să dea ghes.

Printr-un ordin al lui Mussolini, înjurăturile au fost interzise în Armata italiană. Dacă s-ar încerca și la noi o asemenea reformă, ar corespunde cu dezarmarea, prin supunere a Armatei.

¹ Aluzie la conversația noastră din 1935 și la propunerile lui de atunci — probabil.

La Paris mare agitație în Parlament. Blum a cerut Camerelor depline puteri de legiferare prin decrete, în materie financiară și economică. Termenul deplinei puteri: până la 31 iulie 1937. Se zice că aceste depline puteri ar fi cerute pentru o nouă devalorizare a francului. În momentul în care scriu aceste rânduri, ședința Camerei e în plin. Majoritatea e împărțită. Comuniștii au declarat că se vor abține de la vot. Dintre radicali unii vor vota contra. Nu e exclus ca Ministerul Blum să cadă...

Neurath, ministrul de Externe al Reichului a fost invitat să facă o vizită oficială la Londra. O încercare a Angliei de a pune la cale prin conversații directe un nou Locarno și de a ajunge la o înțelegere cu privire la problemele spaniole. Guvernul francez a fost pus prealabil în curent cu invitația făcută și a aprobat-o.

Dl van Zeeland, primul ministru belgian, „învădit” de Anglia și de Franța cu o misiune de anchetă economică în Statele Unite, s-a oprit la Paris, în drum spre New York. Ziarul *Excelsior* dă seamă de diferitele lui întrevederi cu Blum și cu ceilalți miniștri, apoi comentează misiunea sa¹ și ajunge la următoarea concluzie, pe care o citez *ad litteram*:

„Les peuples et les gouvernements n'arriveront à une „normalisation” de leurs échanges commerciaux que s'ils ont le courage de procéder à une „liquidation” des difficultés nées de la guerre et des erreurs accumulées de l'après — guerre”.

E exact programul pe care l-am folosit eu acum 7 ani și asupra căruia insist de atunci. Până și expresiile mele caracteristice „normalizare” și „lichidare” sunt reproduse de răspânditul ziar francez. Când am început eu însă să aplic acest program în România, toate ziarele franceze, făcând ecou puritanului Rist, m-au înjurat și m-au declarat bolșevic (pe vremea aceea bolșevismul nu era încă la modă în Paris).

E o satisfacție târzie pe care o primesc, și care dovedește numai că dreptate am avut eu, nu „profesorul” Rist, cu ortodoxia lui doctrinară, în materie de finanțe.

¹ Misiunea lui van Zeeland constă probabil în mare parte să obțină din partea Americii renunțarea la plata datoriilor de război.

17 iunie. — În *Universul* de azi, sub titlul „Simplă petiție“, Brătescu Voinești înjură cu violență pe Stalin, pe care-l tratează de bandit și de asasin. În afară de orice părere asupra tuturor domnilor de la Moscova, Stalin e șeful unui Stat cu care România are relații diplomatice iar domnul B.V. e funcționar public, e directorul sau secretarul general al Adunării Deputaților. E de necrezut că cenzura a putut să lase un asemenea articol să treacă și mă aștept ca Ostrovski să facă cuvenitele reprezentări Ministerului nostru de Externe. Ce să mai zic de atitudinea ziarului, care susține în pagina primă pe Titulescu și politica lui și atacă în celelalte Sovietele, cu înverșunare, deși axa politicii lui Titulescu trece prin Moscova.

Poziția pe care o ia la noi presa — și chiar opinia publică — cu privire la evenimentele din Rusia, e de altminteri în genere paradoxală. Fără a marca o adevărată simpatie Troțkiștilor, căci tot ce e sovietic e profund antipatic românilor, multe gazete și multă lume ia atitudine în lupta dezlănțuită la Moscova, mai mult împotriva lui Stalin. Poate din milă pentru victimele lui. Aceste victime n-au însă nici un drept la milă, și între ambele tabere, a lui Stalin merită mai mult să fie înconjurată căci apără o politică de evoluție spre dreapta a Sovietelor, o politică de evoluție spre burghezie și de lentă transformare a regimului Sovietic — pe când Troțkiștii nu abdică *nimic* de la principiile leniniste.

Guvernul italian și cel german publică un comunicat identic prin care aduc la cunoștință că, pe baza acordului celor 4 Puteri occidentale semnat în 12 iunie, Italia și Germania și-au reluat locul în Comitetul de neintervenție în afacerile spaniole. În rezumat: succes deplin pentru Germania, care a răzbunat atacul împotriva vasului „Deutschland“ printr-o strașnică bombardare a portului Almedia și a obținut în plus excluderea Rusiei Sovietice din „concernul“ de control al aprovizionărilor Spaniei.

După știrile de azi-dimineață spaniolii înaintează la Bilbao, care va cădea repede dar nu și la Madrid, unde s-a ajuns iar la o fază de completă inacțiune.

Regina Ioana a Bulgariei a dat naștere unui prinț. Mare bucurie la Sofia pentru nașterea acestui copil, care devine Prinț Moștenitor al Tronului, sub numele de Simion, Prinț de Târnova.

Furtună mare în Italia; a devastat orașe și a omorât oameni. Noroc că marile serbări de la Milano, în cinstea nașterii Principelui de Napoli, au avut loc înainte de furtună. În curtea Castelului milanez, în prezența Principelui și Principesei de Piemont, s-a prezentat o reconstituire istorică a căsătoriei lui Galeazo Maria Sforza, Ducele Milanului, cu Bona de Savoia. Banditul de Sforza, devenit simbol al unității italiene și al sentimentului patriotic, iată ceva neprevăzut pentru cei care cunosc Istoria.

Blum și-a trecut legea deplinelor puteri prin Cameră. A trecut-o cu greu, a trecut-o cu opoziția tuturor elementelor de dreapta și de centru, dar a trecut-o cu 346 voturi, contra 247. Până în cele din urmă, și comuniștii care declaraseră că se vor abține, au votat cu Guvernul. Cu prilejul acestor dezbateri, dl Auriol ministrul Finanțelor a mărturisit că peste 50 miliarde de franci au evadat din Franța în ultimele luni. Mărturisire mai prețioasă decât zece discursuri.

La schela societății „Româno-Americană” din Stavropolos (lângă Moreni, Prahova) a avut loc explozia unui compresor: 3 morți și 10 răniți.

Un comunicat al Ministerului de Externe ne informează că dumealor domnii Hodza și Tătărescu (pe ce mâini a ajuns „Europa Centrală”!) s-au pus de acord asupra tuturor problemelor politice, și economice pe care le-au discutat. Livrarea armamentului comandat în Cehoslovacia se face conform condițiilor stabilite, finanțarea acestor comenzi e perfectă, înțelegerea asupra politicii generale și mai perfectă. Și bineînțeles, Mica Înțelegere e mai solidă ca oricând. Drotoșul Hodza a venit și cu un sistem brevetat de organizare a „bazinului dunărean” dar comunicatul e mut asupra genialei concepții, fiindcă înainte de a o da în vileag se cere și consimțământul Excelenței Sale Stoiadinovici, care așteaptă încă „revelația” la Cladova. Banda ceho-slovacă-valahă a plecat ieri-seară la Severin: senzaționala întâlnire trebuia să aibă loc azi-dimineață, pe un vapor. Fericite țări, țările Miciei Înțelegeri, căci posedă cei mai destoinici oameni politici ai Europei! Onoare lor!

Abia azi am ajuns să citesc discursul Regelui de duminică, de la Cluj — unde se dusesese să fie hirotonisit „Doctor honoris causa“. Frumos, prea frumos discurs. Dacă ar înfăptui numai a zecea din a zecea parte din câte spune, ar fi cel mai mare Rege din câți sunt.

Cu acest prilej a inaugurat și portul togei profesoriale și a potcapului universitar pentru rectorul și decanii facultăților. Pentru ce motiv s-a fotografiat și dânsul cu mantaua împodobită cu hermină și cu potcapul, deși simplu „doctor h.c.“, e greu de priceput. Mi se spune că toga va fi impusă, ca în Franța, tuturor profesorilor în exercițiul funcțiilor lor. A găsit Regele un nou tărâm de activitate: fiecare universitate, fiecare facultate va putea avea caracteristica ei în materie de formă și de culoare a togelor, așa încât învățământul superior se va înfățișa sub culorile curcubeului.

Un avocat macedonean Muși s-a urcat în birourile de la Wagons-lits și a tras șapte focuri de revolver împotriva altui avocat anume Liveanu. Șase focuri de prisos, căci primul a nimerit ținta. Dramă de amor: monsieur Liveanu se ținea cu madame Muși. Un dublu divorț și o nouă căsătorie erau proiectate. Gloanțele lui Muși au stricat tot rostul. Dar au mai zăpăcit și lumea de pe Calea Victoriei, căci multe din ele au ieșit pe fereastră, au ricoșat pe zidurile din față și au mai spart și câteva geamuri.

18 iunie. — Cei trei fanți ai Miciei Înțelegeri, Hodza, Stoiadinovici și Tătărescu s-au întrunit ieri pe Dunăre și într-o frățească atmosferă de petrecere „au dus-o“ pe vasul *Regele Carol II*, de la Cladova până la Baziaș, unde sindrofia s-a spart. Din comparația „Menu-ului“ cu comunicatul final dat presei, rezultă că fanții au lucrat mai mult cu stomacul decât cu capul. Comunicatul e de o impresionantă banalitate. „Allah, Ill' Allach E Ill' Allah! Dieu est grand et Mohamet est son prophete!“ Doamne, Doamne, mare e Societatea Națiunilor și Mica Înțelegere (mai solidă decât oricând!) e profetul ei! Despre „bazinul dunărean“ și *rețeta* lui Hodza, nimic; se vede că n-au putut convinge pe sârb. Tătărescu a făcut două declarații senzaționale; una, că Mica Înțelegere a intrat într-o nouă fază de energie caracterizată prin întâlnirea *celor trei prim-miniștri* (nu miniștrii de Externe, cum a mai fost, ci primi-miniștri!) care se vor mai întâlni și în viitor (bravo lor!) — a

doua, că apusul soarelui în fața căruia citise comunicatul dat presei, era simbolul activității Conferinței care se încheia în lumină de glorie (???) după cum soarele se culca strălucitor și obosit de munca împlinită. Stoiadinovici ar fi observat cu răutate că ar fi preferit răsăritul soarelui, în locul apusului, ca simbol al activității Miciei Înțelegeri.

Titulescu a părăsit Anglia, dar a ajuns la Praga, în drum spre Bratislava unde merge să culeagă laurii unui doctor „honoris causa“, și el. Invitația fusese făcută de mult; dată fiind însă conjunctura actuală am impresia că vizita plictisește mult pe cehoslovaci. Totuși la Praga Krofta Kamil imbecilul din fruntea Ministerului de Externe drotoșesc, a dat o masă fostului ministru român, în cinstea căruia va mai da o recepție azi Beneș Eduard. La Bratislava s-a redus ceremonia de mâine la un minimum.

În Rusia arestările continuă. Altă serie de generali și de civili a fost încarcerată. Pe de altă parte se vorbește despre un atentat încercat împotriva lui Stalin. Ce e sigur e că situația e încă tulbure, și probabil că va fi încă multă vreme tulbure.

R.U.P., „Réunion Universelle pour la Paix“ e o nouă asociație de extremă stângă. R.U.P. e pentru politica internațională ceea ce „fronturile populare“ sunt pentru politica internă. Sub pretextul propagandei pentru Pace, agenții comunismului și radicalismului de extremă stângă — și toți jidanii — pot face în liniște prozești, pe unde vor, pentru ideile sociale sau mai bine zis de distrugere socială, pe care le reprezintă. Victor Basch, e unul din fondatorii R.U.P.-ului; pastorul Jézéquel adus de Eftimiu și de *Adevărul* în București, acum câteva zile, e altul. Un șir întreg de protestanți și de evrei asigură existența acestei noi armate mobilizate împotriva curentelor naționaliste.

Nae P. Ștefănescu a murit ieri după 15 zile de chinuri. Suferea de diabet, de rinichi, de inimă și avea 74 de ani. Identificat cu Banca Românească, fusese decenii de-a lungul directorul ei general și acum în urmă Președintele Consiliului ei de administrație. Făcea parte din alte

53 de consilii de administrație. Om harnic și integru, a fost tipul desăvârșit al omului ajuns numai prin conjuncturile favorabile ale norocului. Căci calități excepționale nu avea, nici foarte inteligent nu era. Debutase la docurile din Brăila și Galați unde-l descoperise Vintilă Brătianu, care l-a împins de la spate până a ajuns în fruntea mai tuturor instituțiilor de credit și întreprinderilor liberale sau liberalizate. Om ciufut, strâns la pungă, cicălit, lasă pe urma lui două fete¹, o mare avere și regrete puține. În comitetul „Stelei Române“, am scăpat de o pacoste; trebuia să-mi petrec vremea împăcându-l cu englezii și cu francezii, cu care se certa pe fiecare chestiune.

Ne-am încurcat iarăși cu schimburile. Sistemul „Clearing-ului“ merge numai când exportul și importul dintr-o țară într-alta sunt echivalente, sau aproape. Îndată ce diferența între export și import e mare, sistemul nu mai funcționează. Avem astfel devize disponibile în Olanda, în Belgia, în Anglia, în Turcia, în Austria și în Ungaria — în valoare toată de circa 3 miliarde lei (mărturisirea guvernatorului Mitiță Constantinescu) de care nu putem dispune, fiindcă sunt imobilizate în „clearing“. Din ce în ce se simte mai mult nevoia unei libertăți a schimbului. Aceasta necesită însă un moratoriu extern; vom fi nevoiți să recurgem și la dânsul.

19 iunie. — Trecut aseară pe la dr. Angelescu (ministrul Instrucției) să-l rog pentru numirea lui Dinu Arion ca conferențiar la Facultatea de Drept. Cum m-a văzut: „Mă, să-ți dau o știre bună, ține Regele grozav la tine, numai bine spune de tine!“ — *Eu*: „Se vede că a aflat vă vrea să mă aducă cineva la Guvern, și vrea să se ia bine cu minel!“ — *El*: „Nu glumi, mă, că e serios. Niciodată nu mi-a vorbit de cineva, cum mi-a vorbit azi-dimineață de tine. M-am mirat și eu (respectuoase mulțumiri!); te găsește inteligent..“ — *Eu*: „Numai el?“ — *El*: „Nu mai glumi, mă, că e serios mai mult decât crezi. Te găsește inteligent, spune că știi ce vrei și n-ai teamă de nimeni. Are nevoie de un om tare, și mi se pare că te-a ales pe tine...“ Nu știu dacă Regele a vorbit lui Angelescu despre mine cum niciodată nu i-a „vorbit despre cineva“ dar e cert că

¹ Fiica cea mai mare e căsătorită cu ing. Bujoiu, directorul general al Societății Pietroșani. Cea mai mică, Florica, cu Nindi Romalo, directorul general al Societății Dacia-România.

eu l-am găsit pe Angelescu excitat, cum niciodată nu l-am văzut. Voia numaidecât să stea *mai mult* de vorbă cu mine ; am ghicit că vulpoiul voia să vadă dacă nu cumva era o combinație de făcut — și am amânat întâlnirea pe săptămâna viitoare, sub pretext că eram grăbit. Bătrânețele nu l-au vindecat de patima politică. E de necrezut, dar incontestabil.

Întrucât privește favoarea Regelui, am mai avut-o și tot n-am putut ajunge să-l urnesc din loc.

Regele a dat un interviu unei gazete polone, interviu pe care-l reproduc azi gazetele românești. Din fericire, de data asta, nu spune nimic senzațional. Mărturisește că însușirea care i-a permis să realizeze în România ce a realizat (? uniforme? străjerii? averile miniștrilor?) *e răbdarea*. Un eufemism, sau poate că confundă răbdarea cu slăbiciunea. S-a mai lăudat că a adus țara la starea de independență în politica externă. Ce o fi aia? În tot cazul imprudent, și Franța îl va pedepsi obligându-l să scrie fraza de o sută de ori.

A murit de inimă — de inimă rea? — Gaston Doumergue, Merquedoux, fost Președinte al Republicii Franceze. Era cât pe aci în 1935, după evenimentele din februarie, să devină popular și dictatorul Franței. Dar calvinist din naștere și republican din convingere, n-a îndrăznit. S-a căsăpît, s-a căsătorit și a murit după 2 ani.

Săracul Gastounet!

Ziarele de azi-dimineață anunță că mareșalul Averescu a fost primit într-o lungă audiență la Regina Maria, la Sinaia. Să fie îngerul Morții, care i-a călcat pentru întâia dată pragul?

„Biroul Presei Cehoslovace“ publică un articol-comunicat asupra ceremoniei ce se desfășoară azi la Bratislava, pentru conferirea titlului de „doctor honoris causa“ lui Titulescu. Prin acest articol, destul de perfid, Guvernul cehoslovac caută să taie în prealabil posibilitățile lui Titulescu de a exploata politicește evenimentul și să împace și pe Regele Carol și Guvernul român cu o manifestare ce putea fi interpretată ca un

act tendențios în lupta piezișă întreprinsă de fostul nostru ministru de Externe împotriva Suveranului său. Articolul explică, că Universitatea din Bratislava s-a gândit înainte de toate să onoreze pe eminentul jurisconsult și oratorul internațional care a jucat un rol atât de activ și de însemnat la Societatea Națiunilor, pe care a prezidat-o de două ori. Că în această împrejurare, nu putea fi uitat nici diplomatul care a semnat convenția de organizare a Micii Înțelegeri, aceea de extindere a ei și pe terenul economic, precum și o sumă de încheieri favorabile Cehoslovaciei, ceea ce nu e de negat. Dar manifestarea de la Bratislava nu trebuie interpretată ca un act de amestec cât de îndepărtat în politica românească, și comunicatul adaugă că pentru a nu fi bănuiră măcar de o asemenea intenție, Președintele Beneș s-a mărginit la Praga, față de vechiul său prieten, la o audiență și la un dejun intim.

Faptul este că Cehoslovacia se află în momentul de față la strâmtoare în raporturile sale politice cu noi, și că vrea sincer să evite orice prilej de frecătură. Manifestarea de la Bratislava plictisește vădit Guvernul de la Praga. Ar fi fost însă mai nimerit din partea lui să o amâne, decât să caute să o explice fără să reușească.

Văzut pe Tătaru, profesorul de la Cluj care mi-a confirmat cele ce aflasem deja cu privire la învestirea Regelui ca „doctor honoris causa“ de către Universitatea ardeleană. *E adevărat că nu a asistat la ceremonie nici un student.* Abținerea studenților a fost provocată, 90%, prin instrucțiunile trimise de Zelea Codreanu, iar pentru rest prin măsurile nesăbuite de control luate de poliție. Într-adevăr, cei câțiva studenți neînregimentați în Garda de Fier, care au încercat să participe la ceremonie, au fost controlați la intrare ca nu cumva să ascundă arme sau bombe prin buzunar! Indignați, toți cei care veniseră — și erau foarte puțini — au plecat. Regele a fost foarte impresionat de absența tineretului și a manifestat cu oarecare violență supărarea lui. La masă, constatând că nici la banchet nu participaseră studenți, a declarat: „Dacă tineretul nu vine la mine, mă voi duce eu la el!“ Și după masă s-a dus la un cămin, deși această vizită nu fusese prevăzută în program. Studenții preveniți în grabă, nu s-au emoționat, și Regele i-a găsit răspândiți în diferitele săli ale căminului, unii citind în cămașe, alții trântiți pe paturi. Studenții au primit astfel pe Suveran nu numai cu indiferență, dar și cu o vădită răceală. Tătărescu, dr. Angelescu și Ștefănescu-Goană (rectorul) erau fierți. Atitudinea ostilă a studenților a fost în mare

parte provocată și de ura împotriva rectorului Goangă, care cu câteva săptămâni înainte dizolvase Societatea Studenților în Medicină.

După cum se vede Regele Străjerilor și Cercetașilor a fost primit destul de prost de tineretul universitar din Cluj, și a plecat furios mai ales pe Goangă și pe dr. Angelescu.

Pangal a fost la Blaj, unde a avut o lungă întrevedere cu mitropolitul unit Niculescu. Pretextul vizitei era să-i mulțumească pentru cuvintele măgulitoare pe care le pronunțase la Mitropolia din București cu prilejul auto-dizolvării Masoneriei. În realitate, Pangal voia să se împace *complex* cu biserica unită și să vadă dacă n-ar putea să se sprijine chiar pe dânsa, și pe influența ei la Roma, pentru o viitoare și fie cât de problematică reînviere a Masoneriei. La expunerea amănunțită, sprijinită pe documente, prin care Pangal a căutat să dovedească înaltului prelat că Masoneriile Naționale n-au nimic comun cu cele atee și anticlericale (Marile Oriente), dând ca exemplu Masoneria engleză și cea germană sprijinite de Bisericile naționale respective — mitropolitul Blajului a obiectat că tocmai această infeudare a spiritului protestant îndepărta Biserica catolică de o instituție ce nu avea nimic comun cu dânsa. Biserica catolică excomunică Masoneria orientelor fiindcă e atee, și pe cea Națională fiindcă e protestantă. Pangal a întrebat atunci dacă n-ar fi posibilă o colaborare între Biserica catolică și o *Masonerie reformată*, care ar înlocui influența protestantă prin cea catolică; singurele principii imuabile ale Masoneriei fiind *caritatea*, *solidaritatea* și *universalitatea*, pe care se sprijină și Biserica catolică, o colaborare nu ar apare într-adevăr ca imposibilă. Biserica catolică protejează diferite instituții, cum e Ordinul de Malta — dar Ordinul de Malta e o asociație prea restrânsă; o Masonerie *revizuită* în acord cu Vaticanul, ar putea reprezenta pentru *mase* ceea ce Ordinul de Malta reprezintă pentru elite. Dacă mitropolitul Niculescu ar putea interveni pe lângă Vatican în scopul dorit (de Pangal!) — el Pangal s-ar încumeta să încerce o revizuire și o reformă a instituției masonice. După cum se vede, Pangal e și poet, în orele sale pierdute!

Fostul Mare Comandor al Masoneriei Române pretinde că propunerile sale *au interesat* pe mitropolitul Blajului, care a făgăduit că *va atinge* chestiunea la Roma — dar nu s-a angajat precis la nimic (cred și eu!). În schimb, aceste propuneri ar fi avut darul să *pasioneze* pe Generalul Iesuiților din România, Fireza, care a asistat la întreaga convor-

bire, fiind convocat de mitropolit dinadins. Cu acest prilej am aflat — și Pangal și eu — că în România sunt foarte mulți iesuiți, împărțiți în 6 centre, sub comanda generalului provinciei, Fireza, care nu corespunde decât cu Generalul întregului Ordin, Ledochovski, de la Roma, și nu dă seamă decât lui despre actele și acțiunile sale. Pater Fireza trebuie să fie foarte „cotat” la Roma, căci a ajuns la înalta lui situație într-un ordin catolic-roman deși e greco-catolic (unit) — fapt fără precedent în istoria iesuiților. Pangal a avut impresia că ideea unei masonerii în serviciul Bisericii catolice a interesat atât pe generalul iesuiților încât va interveni desigur în favoarea ei pe lângă autoritățile Vaticanului. Câteodată (rar, ce e drept), Pangal e și iluzionist; mi-e teamă că de data asta a fost în plin — căci n-a prea frecventat prelați catolici.

Mai la largul lui e cu diplomații, și acolo vede mai clar. După înapoierea lui de la Blaj, a avut conversații cu Fabricius, cu Arcizewski și cu Jean Paul-Boncour¹ pe care mi le-a raportat precum urmează.

Cu Fabricius. Cea mai puțin interesantă. S-a declarat de acord cu Pangal că nu poate fi vorba, după informațiile lui, de un Guvern național-tărănist, deși Mihalache pare să fi pus multă apă în vinul lui. Șeful țărăniștilor ar fi spus lui Fabricius că partidul său nu înțelege să urmeze pe Titulescu în exagerările lui sovietofile. Cu toate astea, Fabricius din câte a aflat, crede că pentru motive de ordin intern și de ordine internă, Regele nu va recurge la o formațiune de partid. Mai crede, că dorința de Sus ar fi alcătuirea unui Guvern în care fiecare departament să aibă în fruntea lui un om priceput în ramura respectivă. „Într-un asemenea Minister, dl Argetoianu va avea un rol preponderent” a încheiat ministrul Germaniei.

Cu Arcizewski. Cu acesta, conversația lui Pangal a fost mai importantă. Ministrul Poloniei i-a spus „sous le sceau du secret le plus absolu” că din convorbirile Președintelui Moscicki cu Regele rezultă că singurii oameni politici în care Regele are încredere pentru formarea unui viitor Guvern sunt Vaida și Argetoianu. Și că n-ar fi vorba de simple impresii, ci de declarații categorice. Arcizewski a reluat apoi cu Pangal vechea chestiune a proclamării Regelui Carol ca Rege al Poloniei. Oricât de inverosimil pare lucrul, ministrul Poloniei a revenit cu insistență asupra acestei chestiuni mărturisind lui Pangal că mareșalul Riedz-Smigly e cu totul câștigat la această soluție. Polonia nu mai poa-

¹ Nepotul lui Paul Boncour și dinamicul consilier al Legației Franței — deseori însărcinat cu Afaceri.

te merge cu regimul actual. Restabilirea Monarhiei e o necesitate și două sunt posibilitățile prevăzute: Regele Carol, sau Principele Belgiei, frate cu Regele. Mareșalul R.S. preferă însă pe Regele Carol, fiindcă acesta ar domni mai mult nominal și i-ar permite lui, mareșalului, să guverneze sub scutul autorității Regale. O unire personală cu România ar întări pe de altă parte considerabil frontul împotriva influenței rusești. Cu prilejul viitoarei vizite¹ a Regelui la Varșovia, *i se va oferi o proprietate de vânatoare* ca să aibe un pretext să vină mai des prin Polonia și să se familiarizeze cu lucrurile și cu oamenii. După câte se vede, e un plan în regulă elaborat de partizanii candidaturii rumunești, și trebuie să recunoaștem că acești partizani dețin astăzi destinele Poloniei în mână.

Arcizewsky a adăugat însă că proclamarea Regelui Carol și în Polonia nu s-ar putea face decât după ce Regele *ar fi restabilit complet autoritatea Coroanei în România*, și ar fi sfârșit cu anarhia morală și politică ce domnește între granițele ei, și pe care Polonia nu vrea să o vadă trecând și peste granițele sale. Cuadratura Cercului!

Pornit pe povârnișul confidențelor, ministrul Poloniei, a mai mărturisit lui Pangal o impresie, „dar o simplă impresie“, a insistat dânsul. Informația cu Vaida și cu mine „în încrederea Regelui“ era *un fapt precis*, pe câtă vreme ce se pregătea să spună, nu. Impresia lui era că Regele s-ar gândi la o scurtă formație provizorie cu Averescu în frunte (!), în care eu Argetoianu aș avea un rol precumpănitor, formație de maximum două luni, după care ar urma un Minister Argetoianu pur — și de durată. Istorioara din 1931! Numai cu Averescu în locul lui Iorga! Mulțumesc cu recunoștință, dar nu voi mai reîncepe experiența!

Cu Boncour. Boncour, căruia i s-ar zice mai bine Boncon e un trepăduș care nu se astâmpără și vorbește prea mult. Nu e vina lui, ci a Parisului care i-a dat nas. Pangal întâlnindu-l l-a întrebat ce mai era cu pactul franco-român (de asistență). Boncour i-a mărturisit că deocamdată lucrurile stau baltă, dar că pe ei, francezii, nu-i interesau atât instrumentele diplomatice *cât sinceritatea cu care ele erau aplicate*. În continuare a mărturisit că „bastionul“ politicii franceze în Europa Centrală era Cehoslovacia, și că relațiile Franței cu România erau în funcție de raporturile noastre cu Praga și de sinceritatea cu care eram hotărâți să ajutăm și să acoperim zisul „bastion“. Netulburat de această așezare a noastră pe planul al doilea, Pangal a întrebat pe Boncour, pentru

¹ Regele pleacă în Polonia la 25 iunie.

ce Franța se opune la încheierea unui pact între noi și Ungaria pe câtă vreme încurajează negocierea unui înțelegeri între Cehoslovacia și Ungaria (informație Sola). Diplomatul francez a răspuns: „Ce vreți? Dacă dvs. vă îndepărtați de Cehoslovacia, această țară trebuie să-și caute sprijin aiurea!“ Va să zică, după planul francez: Ungaria să încheie pacte de neagresiune cu Jugoslavia și cu Cehoslovacia, dar să-și rezerve pretențiile revizioniste numai față de noi! Căci dacă ar semna un pact cu Cehoslovacia, n-ar mai putea semna cu noi. Ungaria trebuie, pentru nevoile ei interne să-și rezerve o ieșire împotriva uneia din cele trei țări ale Micii Înțelegeri, și după câte știm această ieșire ar vrea să și-o rezerve față de Cehoslovacia.

Trecând la politica internă, Boncour a declarat lui Pangal că Franța nu se amestecă într-însa, dar că n-ar putea să nu tragă consecințe din anumite prezențe în fruntea afacerilor. Și vorbind de Vaida, a analizat și a comentat defavorabil ultimele lui discursuri. Trecând apoi la evetualitatea formării unui Guvern în afară de partide, Boncour a spus lui Pangal că singurii miniștri de Externe care ar avea complecta încredere și simpatie a Franței, ar fi Mironescu și Argetoianu, în ordinea enumerării. Sunt foarte măgulit de această încredere, chiar ca premiant al 2-lea!

Din cercurile diplomatice Pangal a mai aflat că e vorba ca Regele să plece „incognito“ prin iulie-august în Franța. S-ar opri la Paris, să vadă Expoziția, și la Deauville să vadă pe Duduia. Dată fiind starea sănătății Reginei nu cred în autenticitatea acestor zvonuri.

În fine Pangal, care a circulat mult săptămâna aceasta, mi-a mai transmis și o comunicare pe care Madgearu l-a rugat să mi-o facă. Cum Pangal ezita, pretextând că nu vrea să se amestece în politica internă (!), Madgearu i-a spus: „Nu, te rog eu să faci d-lui Argetoianu următoarea comunicare *pe care o fac oficial* în calitatea mea de secretar general al Partidului Național-Țărănesc“. Iată textul comunicării:

1) Partidul N.Ț. nu primește nici o combinație de guvernare, înțelege să guverneze singur, și nu va forma decât un Guvern sub președinția d-lui Mihalache.

2) Partidul N.Ț. e dispus să facă o înțelegere electorală (în caz de guvernare) cu dl Argetoianu și dl Iunian — respectiv cu partidele lor, pentru a forma un bloc agrar. Nimic cu Vaida și cu ai lui.

3) În cazul în care Partidul N.Ț. n-ar fi chemat la putere, demisia d-lui Mihalache din fruntea partidului și alegerea d-lui Maniu în locul său vor fi acte imediate. Nici Călinescu, nici Ghelmegeanu, nimeni din partid (afară *poate* de Potârcă) nu va părăsi steagul încredințat lui Ma-

niu pentru ducerea politicii lui la izbândă. Chiar Costăchescu a declarat că nu părăsește partidul, în cazul alegerii lui Maniu: se va mulțumi să demisioneze din fruntea organizației de Iași.

Brrr! Ce perspective. Noroc că vorbește intransigentul Madgearu, care cu un prilej recent s-a învârtit o noapte întreagă în jurul Lupească-i.

20 iunie. — Pierre Cot, comunist și ministrul Aerului în Cabinetul Blum, sosește marți în vizită oficială. Excelența Sa lansează astăzi, prin gazete, un mesaj către valahi, prin care ne declară dragostea sa. Încolo, banalitățile cunoscute: securitate, pace, S.D.N., colaborare tehnică etc. Pentru marți seara sunt poftit la o recepție la Legația Franței, dată în cinstea d-lui Pierre Cocotte.

Bilbao a căzut în mâinile naționaliștilor. În fine un pas serios înainte.

Ducesa de Windsor a împlinit ieri 42 de ani. Mititica!

Din Trentin se anunță frig și *ninsoare*. E un an nemaipomenit; să nu sfârșească printr-o catastrofă generală!

În Rusia Sovietică a început acum o acțiune de curățire, din partea lui Stalin, și în păturile muncitorești. Arestări și executări sumare printre „simpatizanții” mișcării Troțkiste sau mai exact printre „antipartizanii” lui Stalin. Acțiunea de curățire e condusă de Jejov, șeful G.P.U.-ului și în afară de orice amestec al Armatei roșii.

Al 28-lea Congres al „Societății Ortodoxe Naționale a Femeilor Române” s-a deschis ieri. De data asta beșoandrele, cu Didina Cantacuzino în frunte s-au adunat la Sibiu. Creștineasca adunare în loc să propăvăduiască pace, s-au aruncat cu înverșunare și cu ură asupra Bisericii Unite și asupra Nunțiului Papal care a comis crima de a face o vizită apostolică prin câteva sate din Ardeal. Că puturoși, ca un anume

Tudor Popescu sau ca un Lungulescu să se năpădească asupra Blajului și a Romei — nu e nimic de zis, dar ca un înalt ierarh mitropolitul Bălan al Transilvaniei să verse atâta venin, e de mirat. Societatea asta ortodoxă a damelor nu e bună de nimic, nu provoacă decât certuri și zăzănii, și ar trebui dizolvată.

Titulescu și-a primit ieri diploma la Bratislava, i-a tras o conferință și un dejun. Nu știu cum va fi fost dejunul, dar conferința a fost indigestă. Tot aia și tot aia: dans pe coarda întinsă între Guvern și Moscova. De la Bratislava a plecat la Paris. Să n-ajungă la înmormântarea Guvernului Blum, căci iată că telegramele ne anunță că Cabinetul francez a fost pus în minoritate de Senatul francez. Senatul a votat aseară, prin 238 voturi — contra 52, un proiect de depline puteri redactat de Comisia financiară a maturului Corp dar respins de Guvern. Proiectul Guvernului (votat de Cameră) a fost respins prin urmare de Senat. Adus la Cameră, proiectul Senatului a fost la rândul lui respins. Nu se știe încă, dacă Guvernul Blum va trece peste votul Senatului de aseară și va căuta o formulă transacțională, sau dacă va demisiona. În cazul unei retrageri a lui Blum, se pare că se va forma un Guvern Chaumets, tot cu Daladier la Război și cu Delbos la Externe. Dacă socialiștii n-ar da concurs noului Minister, se va căuta o majoritate alune-cându-se spre centru și dreapta.

Un nou atac comunist spaniol împotriva marinei germane: vasul „Leipzig“ a fost atacat de trei ori pe rând de submarinele Guvernului din Valencia, dar n-a fost atins. Nefiind nici o pagubă, nici victime pe bord, se pare că Germania nu va trece la represalii, dar a reclamat la comisia de neintervenție, cerând măsuri împotriva „piraiților“ roșii din Barcelona și Valencia. Pe de altă parte se pare că până și Anglia studiază procedura pentru recunoașterea oficială a Guvernului din Burgos.

Ieri inaugurarea, cu sfinți și tămâie, a Institutului de Cercetări Agromice (amânată din mai din cauza unei indispoziții a Regelui). Discursuri. S-a pomenit și numele meu ca fondator. Pentru bucuria celor doi miniștri ai Agriculturii prezenți (Sassu și Sescioreanu), Regele a declarat că Ministerul Agriculturii a pierdut conducerea agriculturii ro-

mânești — care a trecut asupra Institutului de Cercetări și asupra Camerelor de Agricultură. De trecut o fi trecut ea, conducerea, dar tot o mâncare de pește a rămas, *căci oamenii sunt aceiași*.

Regele mi-a trimis vorbă că vrea să mă vadă și că a dat ordin lui Urdăreanu să mă intercaleze printre deplasările lui, deși printr-un comunicat publicat ieri, toate audiențele au fost suspendate. Probabil că mă va primi după înapoierea de la Varșovia. Acum e în Basarabia, unde a plecat aseară.

Mircea Cancicov, impecabilul nostru ministru de Finanțe e trist. S-au descoperit fraude de vreo 30 milioane la Administrația financiară de Verde (circ.IV București). Un grec Menelas Varvaris (ca funcționar: Varvari) a operat ca în codru. Dat fiind că manipula mai bine de 1 miliard și 1 ½ pe an, *fără nici un control*, s-a mulțumit cu puțin.

Ieri la ora 6 după amiază a avut loc înmormântarea lui Nae Ștefănescu, la Bellu. Lume multă, discursuri multe, indiferență multă și căldură și mai multă. Stat mult de vorbă cu Malaxa. E deștept — incontestabil — și dinamic. Păcat că...

21 iunie. — Ministerul Blum a demisionat. Senatul l-a trântit cu 198 voturi — contra 32, respingând textul transacțional al deplinelor puteri propus de Guvern, și votând pe cel întocmit de Comisia financiară a Senatului. Ziarul *Figaro* formulase chiar în ajun, în mod concis și precis, tactica lui Blum — căci nu mai încapе îndoială că șeful Partidului Socialist era de mult hotărât să se retragă de la Guvern: „Dl Blum își pregătește retragerea și, deoarece este un excelent tactician și un bun socialist, își alege terenul pentru «a cădea la stînga», ceea ce înseamnă că ține să apară drept victimă a „puterilor financiare“.

Oficiosul socialist al d-lui Blum *Le Populaire*, confirmă acest punct de vedere când scrie: „Opoziția Senatului se îndreaptă împotriva politicii sociale a Frontului Popular și împotriva Guvernului acestuia. Sufragiul restrâns se ridică împotriva votului universal. Ce înseamnă însă aceasta? Marele patronat, marea proprietate, adversarii săptămânii de

40 de ore, ai contractelor colective, ai Oficiului grâului, ai recunoașterii vadului comercial, într-un cuvânt adversarii a tot ceea ce s-a realizat sau s-a început din iunie 1936, s-au răzvrătit“.

Căderea Ministerului Blum nu însemnează o schimbare de orientare politică. Franța e atât de otrăvită încât va aluneca mai departe pe povârnișul demagogiei spre extrema stângă. Guvernul socialist al lui Blum a mai fost o frână pe această pantă, căci socialiștii și comuniștii s-au abținut să îngreuneze prea mult sarcina unui Guvern ieșit din colaborarea lor. Dacă, cum e probabil, se va constitui un Guvern radical, adică puțin spre dreapta, și socialiștii și comuniștii se vor dezlănțui în revendicările lor. O schimbare de orientare politică în Franța nu poate veni decât pe urmele unei adânci zguduiri. Dar această schimbare de orientare s-ar putea face tot atât de bine spre extrema stângă cât spre extrema dreaptă.

Deși viitorul Franței nu apare prea liniștitor, lumea e mulțumită de căderea lui Blum, căci prezența unui jidan în fruntea celei mai glorioase țări a Europei era jenantă.

Avionul sovietic Ant 25 a parcurs fără oprire distanța Moscova-Vancouver (în Canada) *trecând peste Polul Nord*. Față de greutatea de neînvinși întâmpinate încă acum câteva decenii, pe calea acestui Pol Nord, rămâi înmărmurit dinaintea unor asemenea acte aproape inverosimile care dovedesc energia omului și puterea inteligenței sale.

Regele a inaugurat ieri un frumos Sanatoriu pentru tuberculoși, la Bugaz, la gura Nistrului — și un aerodrom la Cetatea-Albă. Sper că s-o fi dus și pe la Budache, ca să se încânte și să facă ceva pentru cea mai frumos situată stațiune balneară a României, dar care lăncezește în mizerie.

Ieri alegeri la Palatul de Justiție, pentru reînnoirea Consiliului Uniunii Avocaților din întreaga țară. Poliția încadraseră masiv Palatul, ca să nu mai poată pătrunde bătăușii și derbedeii care la ultima alegere pentru decanatul Ilfov determinaseră, prin teroare, succesul lui Micescu. Socotind de data asta partida pierdută, Micescu a întrerupt alegerea (căci ca decan de Ilfov el o prezida) și a amânat-o *sine die* sub pretextul că alegătorii nu-și puteau da liber votul, „sub presiunea poliției“. Tra-

ian Alexandrescu îmi raportează însă și spusele lui sunt confirmate de mulți — că Micescu n-ar fi avut de data asta nici 60 de voturi. Eșecul listei lui Micescu nu trebuie pus în seama unei descreșteri a curentului naționalist din barou, curent rămas intact, ci în seama personalității înseși a lui Micescu, complet desumflată. Inteligența nu e de ajuns pentru a câștiga încrederea oamenilor. Gheșeftar și avocat veros, Micescu a înșelat toate nădejile puse în el.

22 iunie. — Președintele Republicii primind demisia lui Blum, a însărcinat pe Chautemps cu constituirea noului Cabinet. Chautemps negociază cu grupurile parlamentare; se pare că va avea concursul socialiştilor, și că va reuși.

Co-Cot „en l'air“ care trebuia să sosească astăzi în București nu mai vine: nu mai e ministru. Recepția pe care Thierry o da astă-seară la Legația Franței în cinstea ministrului Aerului francez, a fost contramandată. Au și crizele ministeriale avantajele lor.

Dr. Lupu și-a târnosit ieri biserica la Arsura (Fâlcu). Puțină lume cunoscută cu toate invitațiile trimise; chiar de la țărâniști, n-au fost decât Mihalache... și Ralea. După cum se vede pacea lui Dumnezeu a coborât și se menține și în Partidul Național-Țărănesc.

Moravuri de partid: la Botoșani, G. Mavrocordat, prefect până acum câțva timp, a denunțat fraudele primarului Romanescu care a și fost dat pe mâna Parchetului; șeful liberalilor, Răutu, și-a convocat însă comitetul și a eliminat din partid pe Mavrocordat, pe deputatul Cristea Goilav și pe Periețeanu — toți vinovați de a fi luat poziție împotriva bandei de tâlhari. Și iată pe ce metode și pe ce baze morale pretind partidele „de guvernământ“ să conducă țara!

O telegramă de la Roma anunță că Papa ar fi hotărât excomunicarea lui Hitler, ca răspuns la atitudinea luată de Guvernul Reich-ului împotriva Bisericii catolice. În primul Kultur-Kampf, Biserica a învins pe Bismarck, și probabil că amintirea acestei victorii a încurajat-o în atitudinea pe care o ia azi. Vremurile s-au schimbat însă și rezultatele luptei

ar putea fi cu totul altele. Nu s-a găsit un pastor german care să susțină, cu documente la mână (!) că Isus Christos n-a fost ovrei, *ci german!* S-a și înființat o biserică pe baza acestei dogme noi, biserică încurajată de Hitler!

Cu toate progresele tehnice, pare că a rămas un colț pe pământul nostru, inaccesibil omului: Himalaia. Ultima încercare de ascensiune a înaltelor vârfuri a dat și ea greș: misiunea germană care pornise spre muntele Nanga Parbat, cel mai înalt din lume, a fost și ea nimicită printr-o avalanșă.

După ultimele știri din Rusia se pare că raporturile dintre Vorosilov și Stalin s-au încordat și ele. Blücher ar fi mareșalul care se bucură pentru moment de încrederea dictatorului. Situația continuă însă să fie foarte încurcată și trebuie să se clarifice. Cert e, că bine nu merge în împărăția Sovietelor.

Doriot, conducătorul comuniștilor naționaliști din Franța care demisionase din postul de primar al comunei Saint Denis, ca să provoace noi alegeri și să obțină printr-un succes electoral o nouă întărire populară, a fost înfrânt¹. S-au ales adversarii săi, partizanii „frontului popular”. În urma acestei înfrângeri, Doriot și-a dat demisia și din Cameră, hotărât să se consacre luptei împotriva „moscutarilor” în afară de Parlament. Nu e mai puțin adevărat că curentul pe care-l deșeptase, e în mare scădere.

A murit Alice Rosetti-Tescanu, mama Marucăi Cantacuzino, la vârsta de 83 de ani. Femeie de mare cultură și cu personalitate marcată, a fost o figură impunătoare în societatea românească. Nenumărate nenorociri de familie (sinuciderea unicului ei fiu, nebunia uneia din fiicele sale și „scrânteala” Marucăi) nu o doborâseră. A doborât-o boala. Născută Jora, rămăsese de mult văduvă după Dimitrie Rosetti-Tescanu, traducătorul lui Vasile Conta în franțuzește. În pomelnicul descendenței-

¹ Frontul popular a luat 10 254 voturi — Doriot 6 966.

lor și rudelor publicat în *Universul*, Maruca e trecută *Cantacuzino*, o dovadă mai mult că nu s-a căsătorit cu George Enescu, după cum se spusese.

Anglia e dezamăgită.

Cu toate măsurile Comisiei de neintervenție de la Londra, voluntarii și materialul de război pătrund în Spania ca și mai înainte. Pe de altă parte, vizita lui Neurath în Anglia, unde fusese oficial invitat, a fost amânată. În urma incidentului cu vasul de război german „Leipzig“, această vizită a părut inoportună Führerului care cere în prealabil Comisiei de la Londra și celorlalte Puteri, garanții noi pentru viitor. Mai cere și consemnarea submarinelor spaniole într-un port neutru, pentru toată durata războiului civil. La Londra, amânarea vizitei lui Neurath a produs enervare și mare nemulțumire: Guvernul englez speră să ajungă cu prilejul discuțiilor puse la cale, la stabilirea bazelor unei înțelegeri mai largi pentru liniștea Europei Occidentale (un fel de nou Locarno). Presa londoneză se întreabă dacă se va mai găsi în curând un prilej de „conversație“ între Anglia și Germania.

Antoine Bibescu, însărcinat cu supravegherea lui Titulescu, scrie de la Paris:

„Călătoria d-lui Titulescu la Londra — contrar notelor apărute în *Le Temps* și contrar articolelor apărute în *Universul*, articole redactate de domnul Titulescu însuși — nu a fost o reușită.

La întrunirile într-un salonaș al Camerei Comunelor erau prezenți dl Winston Churchill și câțiva prieteni pe care și-i făcuse Titulescu la Geneva. Mai erau și câțiva englezi care neavând teamă de Rusia, lucrează pentru apropierea cu Sovietele. A fost în total un public de vreo 50 de deputați. Au fost amabili precum sunt englezii de obicei.

Dl Titulescu a anunțat tuturor prietenilor săi englezi că va fi ministru de Externe al României înaintea sfârșitului anului.

E inutil de adăugat că obiceiurile engleze cereau ca conferința d-lui Titulescu, ținută într-un mic salon al Camerei Comunelor, să nu fie obiectul unei dări de seamă. Articolul apărut în *Universul* și care a fost citit și la Londra, a fost viu criticat, ca o lipsă de tact.

Un englez, prieten cu Titulescu, mi-a amintit de proverbul nemțesc:
Fremdenlob klingt,
Freudenlob hinkt,
Eigenlob stinkt“

Georges Roux, un publicist intelligent și bine informat, scrie din Geneva pe ziua de 1 iunie:

„L'impression que j'ai eu ces jours-ci, c'est qu'actuellement à la S.D.N. et sur la plan européen, deux grandes Puissances mènent le jeu, ou plutôt mènent deux jeux: l'Angleterre et les Soviets.

L'Angleterre a pour elle sont prestige, sa solidité, sans compter ses nombreuses voix annexes, exactement avec l'Irak et depuis l'admission de l'Egypte, neuf voix.

La Russie n'entraîne guère avec elle que le Mexique et la Tchécoslovaquie, *mais elle bénéficie de toute l'idéologie bolchévisante, dont on remarque qu'elle tend à faire corps avec l'idéologie S.D.N. L'atmosphère, cette étrange et inimitable atmosphère. S.D.N. devient de plus en plus Front populaire dans le sens le plus communisant du terme. Aussi Genève constitue-t-il un terrain magnifique pour les intrigues soviétiques.*

Celles-ci pullulent. Comme je quittais la Suisse, nous avons appris la dernière: l'entrevue Litvinov-Titulesco“.

.....

„Il faut ne pas connaître les choses en Roumanie pour s'imaginer que M. Titulesco et sa politique de pacte russo-roumain aient des chances de revenir au pouvoir“.

.....

„On tremble de voir la France associée à cette politique. Jusqu'à quel point l'est-elle?

A Genève, j'ai cru sentir que la France était comme hésitante et tiraillée entre la Russie et l'Angleterre, entre deux politiques qui m'ont paru de plus en plus contradictoires. J'ai ces jours-ci remarqué deux choses:

Vendredi le ton de M. Eden répliquant à Mr. Litvinof. Manifestement, il y a divergence totale.

Jeudi, la non concordance des deux déclarations française et anglaise concernant le statut de la Belgique et la préparation d'un nouveau Locarno. Mr. Delbos a parlé d'une „liaison“ entre la sécurité de L'Occident et celle du reste de l'Europe; Mr. Eden n'en a pas soufflé mot. Ce que la plupart des journaux français n'osent pas dire crève les

yeux de tout observateur impartial: la politique britannique répugne de plus en plus à s'engager au delà du glacis du Rhin¹.

Ainsi entre la politique russe d'aventures orientales et la politique anglaise de repliement sur l'Occident, le quai d'Orsay ne semble pas avoir encore fait un choix ferme. Mr. Delbos flottant entre Mr. Eden et Mr. Litvinov, joli sujet de pendule. Il ne reste plus à notre ministre des Affaires Etrangères, qu'à poser un pied à terre ou plutôt les deux pieds sur le sol français."

Ieri a plouat bine în mai toate regiunile țării. A plouat în Moldova unde nu mai căzuse o picătură de apă de 7 săptămâni. A plouat și la noi în Oltenia. Deocamdată porumbul e salvat, dar e mic și îi mai trebuie câteva ploi în iulie și august, și o toamnă lungă, caldă și uscată, ca să se coacă.

23 iunie. — În Franța Ministerul „Frontului Popular“ s-a reconstituit sub președinția lui Chautemps. Blum a intrat în Guvern ca vicepreședinte al Consiliului, fără portofoliu. Noul Guvern e compus din 15 socialiști, 13 radicali socialiști, 4 din stânga democratică, 2 din uniunea socialistă și 1 din grupul tineretului republican. Toate ministerele mari păstrează pe vechii titulari, afară de Ministerul de Finanțe în fruntea căruia a fost chemat Georges Bonnet, financiar abil și priceput. Auriol a fost trecut la Ministerul Justiției. Singura deosebire între noul și vechiul Minister, afară de președinția trecută Partidului Radical, e suprimarea beșoandrelor și reducerea jidanilor în noua formație. Dificultățile politice — recte financiare — rămân aceleași.

Partidul Socialist, printr-o motivație votată cu marea majoritate, a hotărât sprijinul Guvernului Chautemps, cu condiția ca programul de realizări fixat de Cabinetul Blum să nu fie schimbat. Aceeași mișcare mai conține și un atac violent contra Senatului a cărui suprimare, Partidul Socialist o cere din nou. Senatul e învinuit de a fi luat poziție împotriva sufragiului universal reprezentat prin Cameră și prin urmare împotriva DEMOCRAȚIEI. Logia democratică e *sui generis*, dacă de logică e vorba și nu de rea credință. Căci cum au decurs lucrurile? *Senatul a votat contra deplinelor puteri cerute de Guvern, și a apărut*

¹ De confruntat cu informațiile lui Sola, consemnate în aceste Note la pag. 282–285.

astfel prerogativele parlamentare. Dacă a ştirbit cineva sacrosantele principiale ale democraţiei integrale, a fost Camera, nu Senatul. Dar în virtutea unui alt principiu al democraţiei integrale, *oportunismul*, Senatul a fost condamnat şi Camera lăudată de toate fracţiunile extremei stângi.

Impresia mea e că la Paris se bate apă în piuă, că Guvernul Chautemps se va izbi de aceleaşi insuccese ca Guvernul Blum, şi că se pregăteşte calea unui Guvern Daladier cu orientări dictatoriale. Dictatoriale de stânga, dar dictatoriale — sau pseudo. De când e în fruntea Ministerului de Război, Daladier se crede general şi trebuie mărturisit că a ştiut să-şi atragă şi simpatiile Armatei, şi pe ale dreptei. Cum după experienţa Chautemps, falimentul Frontului Popular va fi complet, opinia publică franceză se va supune probabil cu resemnare şi unor încercări mai aventuroase.

În Rusia, arestările în masă continuă. Printre vedete, s-au mai arestat primul ministru al Republicii Georgiei, şi şeful Statisticii generale a Statului sovietic fiindcă a îndrăznit să publice că din cauza foametei şi a relei stări economice, populaţia Rusiei ar fi scăzut cu aproape zece milioane de suflete. Se spune, dar ştirea nu e confirmată, că şi Bela Kuhn, faimosul dictator al Budapestei, ar fi fost arestat.

Germania şi Italia iar ameninţă cu părăsirea Comitetului de neintervenţie. Germania a cerut o demonstraţie navală a celor patru Puteri în faţa Valenciei. Anglia la rândul ei cere retragerea voluntarilor din Spania, de pe ambele fronturi.

Să reuşească manevra roşilor, de a băga în foc Puterile Europei — căci acesta era scopul atacurilor împotriva vaselor germane? E puţin probabil. Chiar dacă Germania, care a concentrat o escadră la Algeiras, ar bombarda şi Valencia — după cum ameninţă — război european tot nu se va declanşa de dragul bolşevicilor.

Din misiunea germană pornită spre culmile Himalaiei, n-a scăpat decât medicul expediţiei, dr. Ulrich Luft. Probabil din cauza numelui său.

Un general englez, care vrea să-și păstreze anonimatul a dăruit 250 000 livre (aproape 200 milioane lei) lui Baldwin, în semn de recunoștință pentru tactul și măestria cu care a dus Anglia de la domnia lui Eduard al VIII-lea la aceea a lui George al VI-lea. Baldwin a hotărât să întemeieze cu această sumă o operă culturală de folos obștesc — obștesc însemnând în cazul acesta întreg Imperiul britanic.

Numai în Anglia se pot înregistra asemenea gesturi.

Avocații noștri trec printr-o fază de excitație. După împușcarea lui Liveanu de către Muși, în imobilul „Adriaticei“, iată că alt avocat, Tonegaru, a tras asupra colegului său Stravolca, în imobilul din față al „Construcției românești“. Stravolca e un obișnuit al dramelor sentimentale, e fostul soț al d-nei Armășescu, care și-a ucis un amant și a rănit pe altul. Stravolca a fost nimerit cu mai multe gloanțe în abdomen, dar până acum n-a murit. E la spital, și a fost operat, dar starea sa e gravă. Ce e mai ciudat, e că neînțelegerea între Stravolca și Tonegaru a pornit de la prima soție a acestuia, azi divorțată și în legături intime cu victima. Tonegaru e recăsătorit de câteva luni și toată cearta ar fi pornit de la o pensie alimentară pe care doamna *fostă* Tonegaru o încasează pentru copiii ei. Dracul să-i ia pe toți, niște smintiți!

24 iunie. — Germania și Italia s-au retras din controlul internațional al granițelor spaniole, nu însă și din Comisia de neintervenție de la Londra, *în care au rămas*. Motivul: imposibilitatea de a obține o acțiune comună a celor patru Puteri pentru asigurarea securității vaselor însărcinate cu supravegherea coastelor mediteraneene ale Spaniei. Pentru asigurarea acestei securități, Germania și Italia își iau toată libertatea de acțiune. Presa și Guvernele democratice declară situația foarte gravă, ca să sperie pe cele două Puteri dictatoriale. Acestea nu par a se speria însă, și privesc situația cu calm, și chiar cu optimism.

Universul de azi, care continuă să susțină pe Titulescu pentru a face plăcere Regelui, publică un interviu cu marele nostru european, interviu pe care-l declară senzational, dar care nu conține decât protestări vagi, literatură internațională banală, și amenințarea caraghiosului că va destăinui *tot*, la toamnă, în Parlament... Dacă în această amenințare

stă „senzaționalul“, *c'est peu*. Căci putem și noi să spunem tot, și nu cred că dl Titulescu să aibă curajul să ne provoace.

În legătură cu dl Titulescu, aflu de la Externe că rechemarea lui Antoniadă de la Berna a fost desigur datorită în parte și participării sale la întrevăderea cu Litvinov, de la Talloires, dar mai ales unui alt fapt, mai grav: dl Antoniadă s-ar fi făcut complicele unor funcționari de la Cifru din Ministerul de Externe, titulescani fanatici, care transmiteau printr-însul lui Titulescu toate informațiile confidențiale pe care le descifrau. Mi s-a dat și numele acestor tineri diplomați, primiți în carieră sau înaintați, în tot cazul favorizați de fostul ministru al Afacerilor Străine: ar fi dumnealor domnii Niculescu-Buzești, Anastasiu (fiul generalului), Govella și Pogoneanu. Ca să nu fie scandal prea mare s-a mușamalizat afacerea; cei patru crai tradători au fost mutați numai de la Cifru și nu s-a luat împotriva lor nici o măsură disciplinară. Ba cei doi dintâi au fost chiar trimiși în străinătate — visul tuturor îpiegaților de la Palatul Sturdza —, unul la Stockholm, celălalt la Oslo. „Ca să se spargă gașca“! Frumoasă încurajare, pentru cine ar mai fi tentat să trădeze!

Față de numeroasele potlogării descoperite în ultima vreme în administrațiile financiare, ministrul Cancicov a obținut un decret-lege în virtutea căruia va putea aplica, el personal ca ministru, toate sancțiunile prevăzute în Statutul funcționarilor, fără a mai trece pe delincvenți prin fața Comisiilor de disciplină, învinuite de indulgență și încurcate în proceduri nesfârșite. Foarte bine; dar unde va găsi dl Cancicov funcționari cinstiți cu leafa de mizerie ce le e alocată prin buget? Echilibrarea bugetului cu orice preț se plătește câteodată mai scump decât face.

Presa franceză e unanimă în jurul Guvernului Chautemps: e un Guvern de vacanțe, care va încerca să treacă vara. Se pare că și noul Guvern va cere depline puteri, dar foarte reduse; reduse numai la măsurile necesare pentru combaterea speculei francului. Se crede că le va obține, deși nu știe exact cum vor vota cei 72 de comuniști din Cameră, care nu s-au pronunțat încă. Se zice că ar fi indispuși împotriva lui Chautemps, fiindcă n-a vrut să primească în Guvern și un reprezentant al lor. Se mai repetă și cuvântul lui Chautemps: „Blum m-a precedat, și Blum îmi va lua succesiunea“. Se poate, dar se mai poate să fie și Daladier, cu pamponul lui de general.

Întrebarea ce se pune Guvernului de azi, ca și celui de ieri, ca și celui de mâine — e cum va găsi cele circa 30 miliarde care îi trebuie. Nu am nici o informație în această privință, dar ca om de meserie nu văd decât două măsuri (din care una o escrocherie fiscală), care complectându-se să poată da suma cerută. Cea dintâi ar fi devalorizarea francului până la limita autorizată prin ultima lege monetară (din august trecut), limită care n-a fost atinsă în momentul promulgării acelei legi. Această măsură, imprudentă dar perfect legală ar da circa 7 miliarde. Restul ar putea fi realizat printr-o nouă lege, prin care s-ar impune cu o taxă mare (și aci ar fi escrocheria) *plus valuta bunurilor* rezultată din devalorizarea monedei, plus valuta fictivă, dar plus valută contabilistic aparentă. *În realitate ar fi un impozit pe capital deghizat.* Aceste două soluții n-ar rezolva însă decât în parte problema lichidității Tezaurului. Pentru aceasta, numai o lovitură asupra Băncii Franței poate da o formulă utilă.

Cucerim lumea, călare: după succesele continentale, iată că echipa noastră de cavaleriști, cu lt. Rang și Țopescu în frunte, au câștigat și cele mai importante premii la concursul hipic de la Londra. De când Cavaleria nu mai servește la nimic în război, ne-am creat și noi o cavalerie excelentă. Posedăm ca nimeni simțul vremurilor.

Radek, faimosul bolșevic care fusese arestat la Moscova, a fost pus în libertate, ca recompensă pentru denunțările sale: se zice că dânsul ar fi înlesnit mai toate arestările din ultima vreme. În toată Rusia, tulburările se țin lanț și nu se poate încă prevedea cum va fi sfârșitul. Pentru moment toate șansele sunt pentru Stalin.

Tonegaru, avocatul care a împușcat pe Stravolca¹, chiar dacă nu e un iresponsabil e cu siguranță un țicnit. Prietenii și rudele povestesc despre dânsul fel de fel. Ca copil, a fugit din liceu, s-a imbarcat pe un vapor ca „mousse” și a făcut turul lumii. Ajuns în marină, a împins-o până la gradul de ofițer (era deștept) și ca atare a făcut războiul. După

¹ Până acum Stravolca n-a murit și sunt sorți ca să scape, cu toate cele 5 gloanțe pe care le are în el.

război, înainte de a fi avocatul Serviciului Maritim (căci a făcut și Dreptul, pe când era în armată), a fost căpitan pe vasele acestui serviciu și în această calitate a avut deja de furcă cu Justiția. Vasul pe care-l comanda transporta un număr destul de mare de oi — peste 1000 — la Alexandria, în Egipt. Pe drum s-au îmbolnăvit mai multe oi și au murit. Tonegaru le-a aruncat în mare, și convins că oile sufereau de căldură din cauza lânii, a tuns pe cele care au supraviețuit și a aruncat și lâna în mare (zicea el!). Ajuns la Alexandria, negustorul căruia trebuiau predate oile *cu lână*, n-a vrut să le primească și a făcut proces. Procesul a durat zece luni. În acest răstimp, oile care fuseseră date în pază unui crescător, au fătat și le-a crescut și lâna, așa încât Tonegaru a putut să predea la sfârșitul procesului numărul de oi încărcat la Constanța, *cu lână* cu tot, și să scape de bucluc!

Altă istorioară: după câțiva ani de „muncă”, zisul Tonegaru devenise fericitul proprietar al unui imobil în Galați; era pe vremea unei serii de incendii, mai mult sau mai puțin suspecte, în portul Dunării de Jos, și prietenul nostru — om prevăzător — a vrut să ia precauții pentru cazul izbucnirii unui foc în proprietatea sa. Făcuse școală fiecărui locatar, dând fiecăruia un rol: unul trebuia să telefoneze pompierilor, altul să dea alarma în casă, un al treilea să controleze robinetele de apă și așa mai departe. Într-o seară, a vrut să controleze dacă fiecare locatar va fi la postul său; s-a dus acasă și a început să strige pe scări: foc, foc! Locatarul din etajul de sus s-a speriat, a sărit pe fereastră, și s-a omorât! De aci un interminabil proces, care a întretinut ani de zile veselia Palatului de Justiție.

O altă ispravă a săvârșit-o mai de curând, după ce prima lui soție îl părăsise tocmai ca să trăiască cu Stravolca. Tonegaru a pus un prieten să telefoneze doamnei că primul ei soț murise și că incinerarea lui avea loc chiar în acea zi, la ora cutare. Doamna cu dl Stravolca s-au îmbrăcat în negru și s-au dus la ora convenită la Crematoriu, unde tocmai se proceda la incinerarea cuiva. Au depus flori pe sicriu, dar când să se așeze au dat cu ochii de Tonegaru viu și sănătos așezat în fața lor.

Poate că în gândul lui, și cele cinci lovituri de revolver erau o farsă!

25 iunie. — Pe chestiunea Spaniei, cele două grupuri de Puteri se rățoiesc unul față de altul, ceea ce încântă presa iudeo-democratică fiindcă poate vorbi de „gravitatea situației”. Ceea ce n-o împiedecă de altminteri să dea printre informațiile alarmante și știrea că „atmo-

sfera generală este caracterizată prin acalmie!“ N-au intervenit Franța și Anglia când a ocupat Germania zona demilitarizată a Renaniei, și o să intervină dacă cumva ar bombarda vreun port spaniol sau chiar mai multe! Błuf și copilărie!

Arhiepiscopul Cracoviei, Sapieha și Guvernul polinez se ceartă pe cadavrul lui Pilsudski. Arhiepiscopul vrea să-l mute dintr-un turn într-altul și Guvernul se opune. Ministerul și-a dat demisia pe această chestiune dar Președintele a respins-o. Cu toate lecțiile Istoriei, Polonia continuă să fie un Stat puțin serios.

Pe baza noului text de lege promulgat prin decret, Cancicov a scos din funcție sau a suspendat pe termen, o serie de funcționari superiori de la Ministerul de Finanțe, vinovați de neglijență în controlul operațiunilor subalternilor lor. Numai să nu fi nimerit alături, căci pungași cunoscuți n-au fost atinși prin această viguroasă inițiativă a bine intenționatului ministru.

Regele pleacă azi la Varșovia, cu Voievodul Mihai și cu Victoraș Antonescu. Dr. Angelescu a trebuit să sosească la Paris unde inaugurarea pavilionului românesc, la Expoziție, are loc mâine. Numai Tătarescu a rămas acasă. Țară fericită!

Dl Emilian Alexandrescu, prim-președinte al Tribunalului Constanța, a fost suspendat și dat în judecată „pentru fapte incompatibile cu demnitatea magistraturii“. După ministrul de Finanțe, iată și pe ministrul de Justiție ridicându-se împotriva funcționarilor necinstiți. La spartul târgului...

Familia primului ministru (Madame et Mademoiselle) înapoiată de la Paris povestește:

„En France, ma chère, e o oroare. Uvrierii români de la pavilionul nostru era să fie bătuți de cei francezi, fiindcă au vrut să lucreze pe când aceștia faisaient une grève démonstrative. Les ouvriers sont les

maîtres. Ah, dar pavillonul nostru, ce eroare, ma chère, e cât al Germaniei de mare, a costat peste 180 milioane. Pourquoi ma chère, ce gaspillage?“ (se vede că sunt pe ducă, și au devenit cu toții economi și cu durere de banul țării). „Dar pavillonul Sovietelor, quelle horreur, e o cartă mare pe un zid, o cartă a imperiului sovietic, cu puncte care se aprind și se sting. Și în limitele Imperiului e cuprinsă Basarabia!“ (Trăiască politica lui Titulescu și prietenia cu dl Litvinov!) „Am fost și la gală la Operă, în loje, invitate de dl și d-na Voronof¹. M-me Cotnăreanu (Poisson) avea un collier de perle rose asupra căruia ochii tuturor erau ațintiți, iar dl Cotnăreanu (Poisson) — ah, pardon, Madame Voronof, avea unul de brillante mari cât aluna ce scliceau de nu te puteai uita la ele! C'était magnifique“.

Ce zice dl ministru Sassu, cel cu demnitatea magistraturii, despre demnitatea primului ministru, care își lasă dama să apară „în suita“ peștilor și escrocilor.

Ziarele anunță că Guvernul va emite 2 miliarde rentă pentru investiții în căile ferate, anume pentru construcții. E ideea mea; expusă Regelui, de a investi cu lopata o monedă inexistentă în complectarea utilajului nostru economic, după exemplul Germaniei, urmând ca lichidarea conturilor să se facă odată cu asanarea acestei monede. Numai că Guvernul complică procedura prin emisiune de rentă pe care o va lombarda probabil la Banca Națională. Bine și așa; încă o idee furată, numai să o aplice cum trebuie.

Ne civilizăm: la 1 iulie vor începe să circule între București și Constanța automotoare aerodinamice cu mare viteză. Linia ferată a fost consolidată, în unele părți, în acest scop.

Cum trece vremea! Maria Josefa, blonda și frumoasa Arhiducesă de pe vremea trecerii mele prin Legația din Viena, acum 30 de ani, și-a celebrat a 70-a aniversare! Cu acest prilej, legitimiștii austrieci i-au oferit un automobil! Rămâne de văzut dacă această „mașină“ o va face să uite trăsurile cu roate aurite de la Curtea Habsburgilor.

¹ D-na Voronof, jidovcuță frumoasă e vara d-nei Lupescu și a d-nei Gusti!!

26 iunie. — În Camera Comunelor ședință importantă conscarată „Chestiunii spaniole“. S-a vorbit de Spania, dar ca să audă Germania și Italia. Au luat cuvântul pe rând Neville Chamberlain, primul ministru și Edenicul Anthony, sau domnul de la Externe. Reprezentație bine organizată. Chamberlain a fost plin de „înțelegere“ la adresa Germaniei și a explicat „justificata“ ei atitudine față de mișelescul atentat împotriva vasului „Leipzig“. Retragera vaselor germane din controlul coastelor spaniole va face cu neputință probabil ca asemenea dezagreabile incidente să se mai întâmple. În concluzie, dl Neville Chamberlain a definit în modul următor atitudinea Marii Britanii în urma retragerii vaselor germane și italiene din sistemul de control al coastelor spanilor:

„În primul rând trebuie să se împlinească locul lăsat gol în sistemul de control;

În al doilea rând trebuie să se facă eforturi și mai mari spre a se obține repatrierea tuturor voluntarilor care luptă în Spania“.

Primul ministru și-a terminat declarația făcând un călduros apel la oamenii politici răspunzători din Marea Britanie și din străinătate și i-a rugat să se abțină de la orice acțiune sau cuvinte susceptibile de a agrava situația internațională, căci dacă toți vor da dovadă de prudență și răbdare, *pacea poate fi încă salvată (!)* Vorba aia: *in cauda venenum!*

Cuvântul de alarmă, dar împăciuitoare, al d-lui Prime Ministre a fost complectat printr-o cuvântare dâră a Edenicului Bel-Ami, care a făcut și el următoarele declarații:

„Nu putem să ne dezinteresăm de evenimentele care se petrec acolo, după cum nu ne putem dezinteresa de evenimentele care se petrec oriunde în lume.

.....

Cred că în stadiul actual al înarmărilor noastre și al unora din prietenii noștri, nu trebuie să batem totdeauna în retragere când este vorba de interesele vitale ale Marii Britanii“.

În concluzie Edenel a pus următoarea întrebare: „Fie-vă oare Europa mereu la discreția unui incident internațional până când regula de drept va fi pretutindeni acceptată?“

La jocul de poker, asemenea tactică e calificată de „bluff“.

Șeba, amicul nostru Beșa, fostul ministru ciocoslovac la București, a fost numit la Shanghai. Să fie o palmă pentru noi sau pentru Beșa?

Depinde de importanța ce se dă Chinei și Shangaiului. În tot cazul dl Șeba e mai la locul lui la Shangai decât la București, deși mai nimerit ar fi fost să fie trimis în portul Marsiliei, sau la mă-sa acasă.

Regele, însoțit de Voievodul Guliță, a plecat aseară la Varșovia. Polonia poate fi fericită, va avea pentru 3 zile un Rege. Și la noi la fel, dar pentru motive opuse!

În Franța, cele mai importante organizații patronale din industria hotelieră au hotărât închiderea tuturor hotelurilor, cafenelelor și restaurantelor în semn de protest împotriva introducerii săptămânii de 40 de ore pentru personalul din aceste întreprinderi. În comunicatul dat publicității nu se indică însă *data* închiderii stabilimentelor vizate.

După cum se vede toate contribuie la succesul nenorocitei Expoziții Universale din Paris. Cu perspectiva de a nu avea ce mânca și unde sta, lumea se va precipita spre Orașul-Lumină, desigur!

Se zice că, între altele, rivalitatea dintre Anglia și Germania, în Spania, ar fi datorită și năzuințelor ambelor Puteri de a pune mâna pe regiunile miniere din nordul peninsulei Iberice. O fi.

Conflictul dintre arhiepiscopul Cracoviei Sapieha și Guvernul polon ia proporții. S-a ajuns la mari manifestări populare, în care se cer capul arhiepiscopului și o nouă reglementare a raporturilor dintre Stat și Vatican. De unde sare iepurele! Întotdeauna din pădurea prostiei omenеști.

Universul de azi, reproduce în litere groase această perlă din interviul Majestății Sale Titulescu, pe care gazeta Peștelui o sărise „din inadvertență” în publicarea aceluia interviu:

„Țin să se știe (!!) că, dacă am fost în trecut în orice clipă (!) în serviciul națiunii mele, mă consider și azi tot în serviciul ei (taci moi!) și datoria de a lucra (?) pentru binele ei și apărarea ei (!) *de rele*, nu va înceta decât odată cu viața mea!” Și oamenii ăștia se iau în serios!

Dl Octavian Goga a sosit la Belgrad. Pe urmele lui Neurath?

27 iunie. — Regele a sosit ieri la ora 4 la Varșovia. I s-a făcut o primire excepțional de călduroasă; proiectele de „uniune personală“ despre care ne-a vorbit în mai multe rânduri Arcizewski să aibă oare o bază serioasă, și să nu fie simple halucinații? Primit cu entuziasm și alai în gările din Lwow (Lemberg) și Przemyśl, Regele a fost întâmpinat la Varșovia — dacă ziarele nu exagerează — cu super-alai și cu super-entuziasm. A fost găzduit, împreună cu Voievodul Mihai la palatul Lazinski. Seara, la masă, toasturile oficiale, deși călduroase, n-au trecut peste nota normală și banală a unor asemenea manifestări. Nimic senzațional afară numai de declarația Președintelui Moscicki că ridică Legația Poloniei la București, la rangul de Ambasadă. Regele, în răspunsul său, a mulțumit Președintelui, dar mai puțin categoric, s-a mărginit să spună „*că se gândește și el*“ să transforme Legația României din Varșovia în Ambasadă. Nu că ar ezita; vanitos cum e, trebuie să fie încântat de propunerea lui Moscicki, dar n-are încă permisiunea stăpânilor de la Paris. Căci dacă Polonia face Ambasadă la București, trebuie să facă și Franța, și dacă Franța înființează Ambasadă la București, trebuie să înființeze Ambasadă și la Praga și la Belgrad, cel puțin. Și o să reclame și Olanda, și Danemarca, și Suedia și Norvegia, și Republica Liberia câte o Ambasadă. Așa încât inițiativa Poloniei riscă să schimbe ierarhia reprezentanțelor diplomatice pe tot globul pământului: nu vor mai fi decât Ambasade, și Legațiile vor dispărea. Și nu va fi nici un rău: suveranitatea Statelor fiind una și aceeași pentru fiecare din ele, e natural ca și reprezentanțele lor să fie puse pe picior de egalitate. Cât timp, Ambasadele au fost rezervate marilor Puteri, a fost cel puțin un criteriu; dar azi, pentru ce reprezentantul României, cu 20 milioane locuitori, ar ceda pasul la Paris, la Londra, la Roma etc., reprezentantului micii Belgii, Turciei redusă la un trib kurd sau Republicii Chile pe care nimeni n-a văzut-o? Trăim în vremurile egalității democratice, egalitate să fie!

Pe când o parte din poporul polon aclama pe Regele Carol la Lwow, o altă parte spârgea geamurile arhiepiscopului Sapieha la Cracovia. Lupta în jurul cădelniței încăpățânatului prelat continuă, dârză. Presa Vaticanului salută cu mare căldură vizita Regelui nostru în Polonia; să-l creadă oare și dânsa, deja Rege al Poloniei și să vadă într-însul pacificatorul spiritelor?

Hotelierii și restaurantorii din Franța au hotărât să-și închidă locurile pe ziua de 3 iulie („chestiunea“ săptămânii de 40 ore). Cu Expoziția deschisă, și în plin sezon de circulație a străinilor, (și străinii aduc în Franța bani, nu glumă) ar fi un dezastru, înainte de toate pentru tezaurul public. Se pare însă că hotărârea hotelierilor constituie numai o amenințare și că Guvernul va ceda.

Sunt pungași și în Ungaria, nu numai la noi. Consilierul Torday, de la Ministerul de Agricultură din Budapesta, a fost arestat în urma constatării unor fraude în stil mare.

Pavilionul României la Expoziția din Paris a fost în fine inaugurat și deschis publicului ieri. O lună și 26 de zile întârziere, pentru o expoziție care trebuie să dureze șase luni — e bine! Inaugurarea a făcut-o dr. Angelescu, „missus Domini“. Bine că a murit Jean Charcot, căci s-ar fi strâmbat de râs în fața carierei *imbecilului* de la sala de gardă a Salpetrierei, de acum 50 de ani! Keșketu Angelescu a silit astfel pe Gusti — Regele Profitorilor, să-și înghită discursul său. Dar Gusti nu l-a înghițit: a poftit presa, plus Văcăreasca, și i-a dat drumul. Iar de ieri, vizitatorii Expoziției pot vizita o porcărie mai mult.

28 Iunie. Titulescu e dezlănțuit și-și face de cap. Vrea să se impună în România prin zarva pe care o face în Occident, grație complicității presei iudeo-democratice și a câtorva amici. E cea mai sigură metodă ca să sape un șanț și mai adânc între dânsul și Regele Carol al României și al Poloniei (!). Ziarele ne aduc ecoul unei noi conferințe pe care a ținut-o la Bordeaux, unde acest mutilat al naturii a fost poftit de mutilații de război. Conferință cu subiect general: securitate, pace, rahat. Lecții Angliei, Franței (mai ales), lumii întregi. Titulică Păturică începe să vorbească ca Messia. Să fie Balamucul în perspectivă?

Ce e nostim (aproape un sacrilegiu din partea mutilaților) e că conferința sa a fost „cuplată“ cu una a unui domn *Chastenet*, primarul „unei comune din Gironde“ (zic ziarele!) care a vorbit despre Statele Unite! O orgie de democrație, după cum se vede! Iar după conferință, ilustrul mutilat prin persuasiune a fost sărbătorit la gazeta *Petite Gironde* de către directorul ei, dl *Chapon* (!!!). Ciudate coincidențe de nume. Să nu fi fost sărbătoarea democrației, ci a neputinței?

S-au împlinit 15 ani de la moartea lui Take Ionescu. Cum trece vremea! Cu acest prilej s-a celebrat, ca în toți anii, un parastas la Sinaia. Și ca în toți anii, supraviețuitorii „takismului“ și-au dat întâlnire la mormântul fostului lor patron. E interesant de constatat fidelitatea acestor oameni, care numai prin calități morale n-au strălucit. Probabil că în sufletele cele mai mocirloase rămâne un colț, curat, rezervat năzuințelor către un ideal pe care mizeriile și străduințele vieții l-au năruit.

Stravolca, avocatul care a primit gloanțele lui Tonegaru, a murit. A murit o săptămână după ce a fost împușcat, tocmai când medicii-l socoteau salvat. „Il avait probablement mauvais caractère“. Prin moartea victimei sale, deși nu era simpatică nimăru, situația lui Tonegaru s-a agravat sensibil.

„Havas“ anunță că în urma retragerii Germaniei din controlul apelor spaniole, Neurath nu va mai fi invitat la Londra — cum fusese vorba — Anglia socotind că momentul unei conversații anglo-germane n-ar fi favorabil. Evident.

Mare eveniment pe care *Universul* îl destăinuiește cu caractere groase: dl și d-na Stelian Popește au plecat în străinătate.

Vizita Regelui în Polonia continuă în freamăt de glorie și sunete de surle. Ziua de ieri a fost zi de paradă. Revistă monstră, în care Polonia „și-a etalat“ forțele ei militare, cu 250 de avioane zburând deasupra legiunilor. Regele a fost făcut colonel al Regimentului 57 de Infanteri și a plecat aseară în Poznań, unde va asista azi la manevre, și va primi defilarea trupelor îmbrăcat în noua sa uniformă. Trebuie să fie fericit. Lucru mai nostim, e că par și polinezii fericiți.

Cum se abuzează de numele Regelui: Gavrilă Marinescu a povestit lui Șoneriu că înainte de Adunarea Generală a Băncii de Credit, a venit Hefter la el și i-a cerut sprijinul Poliției pentru cazul în care s-ar încerca ceva împotriva lui, în cursul ședinței. Hefter a mai adăugat că atacă

pe Kaufmann și îi face dificultăți din ordinul Regelui transmis prin Mitiță Constantinescu și prin Tătărescu. Marinescu nedumerit s-a dus la Mitiță să-l întrebe dacă cele spuse de Hefter sunt adevărate. Mitiță i-a răspuns în doi peri, că nu știe nimic, dar că mai bine ar fi un român în locul lui Kaufmann (Hefter „destăinuise“ lui Gavrilă că *dorința Regelui* era să numească pe Dorel Dumitrescu în locul lui Kaufmann). Neobținând un răspuns clar de la Mitiță, Gavrilă Marinescu s-a dus la Tătărescu, care a fost și mai sibilin și a sfârșit prin a declara că nu se amestecă în această afacere. Nelămurit, Maestrul polițiilor și-a luat inima în dinți și a pus chestiunea chiar Regelui, al cărui răspuns categoric a fost textual următorul: „Nu mă amestec într-o chestiune în care n-am ce căuta. Dar dacă m-aș amesteca, părerea mea este că Kaufmann trebuie să rămână la locul lui: e foarte bine acolo!“

Înapoiat la Poliție, Gavrilă a chemat pe Hefter, l-a tratat de mincinos, și i-a pus în vedere să se astâmpere dacă nu vrea să dea de bucluc.

La Iași, cu prilejul congresului Ligii Culturale, Iorga și Cuza au fraternizat în crezul tineretelor lor și au mâncat amândoi friptură de jidan. „Iașul trebuie românizat“ a declarat Apostolul Niculai; a omis însă să spună cum. Dar ce importanță are lucrul în sine — vorbele, goalele vorbe, sunt totul, în viața omului!

29 Iunie. Regele și-a consacrat ziua de ieri Armatei polone. Însoțit de mareșalul Riedz-Smigly și de colonelul Beck care de astă dată își lăsase fracul în dulap și îmbrăcase uniforma de artilerist, Regele a plecat din ajun la Biedrusk, lângă Poznan (Posen), unde s-a desfășurat programul de fraternizare cu Armata. Țivilii Moscicki, Victoraș Antonescu și plenipotențiarul au rămas la Varșovia. Pe stăpânul de casă l-a făcut mareșalul Smigly și astfel s-a accentuat și cu prilejul acestei regale vizite dualismul de conducere din Polonia. Regele a sosit la gara din apropierea de Biedrusk la ora 6 dimineata și a pornit numaidecât spre câmpul de manevră unde s-a procedat la proclamarea Majestății Sale ca comandant onorific al Reg.57 Infanterie, în fața trupei înșirate. Trâmbițe, defilare, cuvântări patriotice și marșiale, nimic n-a lipsit. Dacă trebuie să ne încredem în informațiile agențiilor telegrafice, Regele Carol a dovedit cu acest prilej un talent pe care i l-ar fi invidiat Fregoli: coborât din vagon și plecat de la gară în uniformă de mareșal român, a

ajuns la câmpul de manevră și a primit defilarea Regimentului 57 în uniformă de colonel polinez. Cum se vede, Regii fac minuni — în Polonia! Toată ziua s-a petrecut în fel de fel de petreceri marțiale: tiruri de artilerie și de aviație la poligon, manevre, inspecții, mese, toasturi — n-a lipsit nimic. Poznan a căzut pe nan și Biedrusk pe usk. A fost o fericire pentru toată lumea, o adevărată beție. Coloneii polinezi au jurat să apere România, ca odinioară magnații unguri pe Maria Teresia. A fost și un moment de adâncă emoție când Regele a cerut să meargă la locul bombardat de avioane (după bombardare bineînțeles), să vadă rezultatul tirului. Generalii au protestat, putea să fie o bombă care să facă farsa să sară tocmai când nu trebuia; eroic, Regele a insistat, și a câștigat astfel o primă victorie în fruntea Armatei Iepurelui-Repede (traducere exactă a cuvintelor Riedz-Smigly). În rezumat putem striga nu numai: ura la Balcani — dar și: ura la Polonia! C'est un progrès“.

După ce presa iudeo-democratică ne-a amenințat zece zile de-a rândul cu războiul, acum binevoește „să înregistreze“ o *serioasă destindere* — deși „toate greutățile nu sunt încă învinse! E un noroc că nu sunt învinse căci despre ce ar mai scrie harhării din Apus?

Anglia a consimțit Chinei un împrumut de 10 milioane de livre st. În schimb i-au luat vămile.

DI René Faillet a fost ales președinte al Consiliului Municipal din Paris cu 52 de voturi, contra 25 culese de candidatul comunist. Dată fiind stare de descompunere politică din Franța, e un succes pentru cei care mai speră o îndreptare, și sunt destui, și printre ei suntem și noi, prietenii din afară, care nu confundăm Franța cu banda de profitori și de descreierați care au pus stăpânire de dânsa.

Majestatea Sa Malaxa:

Malaxa își reface casele din parcul Filipescu și s-a mutat la Băneasa, într-o vilă de lângă grajdurile cailor săi de curse, până se vor termina reparațiile. Or casa e aproape de aeroport, și aviatorii au obiceiul să zboare dis-de-dimineață, pe la orele 3 sau 4, fiindcă la acele ore sta-

rea atmosferică e mai prielnică — și când zboară, avioanele fac zgomot și împiedică pe dl Malaxa să doarmă. Ordin a fost dat să se zboare *seara*, și nimeni nu mai are voie să se ridice dimineața, ca să nu tulbure somnul Stăpanului Țării Românești.

Am fost ales președintele Asociației Băncilor și Marilor Industrii (Clubul Miliardarilor). Acum cinci ani, aceleași bănci mă tratau de bolșevic și asmuțeau pe Grigoraș Sifilipescu împotriva mea. E o plăcere să vezi oamenii cu nasul în rahat — și pentru mine o plăcere specială să mă văd ales de cei care m-au calomniat și combătut. O plăcere analogă cu aceea pe care am resimțit-o când am citit pledoaria lui Rist pentru reducerea datoriilor. Dacă oamenii ar fi mai puțin pătimași, n-ar risca să se contrazică, de la o zi la alta.

30 iunie. Ministerul Chautemps s-a prezentat ieri înaintea Camerei și Senatului, cu o declarație ministerială ca orișicare alta. Apel la uniunea tuturor și făgăduiala obișnuită de a soluționa toate problemele la ordinea zilei. Camera a votat încredere în Guvern cu 393 de voturi contra 147.

Mai interesante decât declarația ministerială sunt măsurile care au fost luate de Guvern în noaptea care a precedat ședința Camerei și înainte ca programul său să fi fost cunoscut printr-o declarație publică. Astfel s-a dispus închiderea, cu începere de ieri, a bursei de efecte și titluri (a Bursei pur și simplu), spre a se preîntâmpina orice speculație pe timpul dezbaterilor asupra deplinelor puteri. *S-a decretat de asemenea un moratorium*, tot cu începere de ieri, pe baza căruia Debitorul poate cere suspendarea datoriilor comerciale¹ care prevăd plata în aur sau devize. Cambiile nu pot fi protestate. Dobânda de întârziere va fi egală cu scontul Băncii Franței.

Guvernul a depus, îndată după citirea declarației la Cameră, un proiect de depline puteri, destui de iarg în ce privește împuternicirile, dar într-un singur articol. Deplinele puteri sunt cerute până la 31 august; Guvernul a cerut discutarea lor imediată și Camera a consimțit.

Banca Franței a încetat orice operațiune de schimb (până la votarea deplinelor puteri) afară de schimbul pentru turiști. În consecință fran-

¹ Ce zice Rist?

cul n-a mai fost cotate oficial nici la Londra nici la New York, căci măsurile de la Paris au fost luate de comun acord cu Anglia și cu Statele Unite (convenția monetară tripartită).

Noul ministru de Finanțe, Bonnet, a făcut după depunerea proiectului de depline puteri o lungă expunere înaintea Comisiei financiare în care a indicat în linii largi, programul de refacere financiară pe care Guvernul are de gând să-l aplice pe baza împuternicirilor cerute Parlamentului. În cursul expunerii sale, dl Bonnet a arătat că deficitul bugetului ordinar pe anul în curs va fi între 6 și 7 miliarde franci, iar la bugetul extraordinar de 8½ miliarde. Cu privire la monedă, ministrul a precizat că ieșirile de aur s-au ridicat între 1 și 22 iunie la 5 200 000 000 franci, iar între 23 și 29 iunie la 2 500 000 000 franci. Disponibilitățile tezaurului nu mai sunt azi decât de 20 milioane franci. Tezaurul a trebuit să ceară un avans la Casa de Depuneri și Economii în valoare de 400 milioane franci pentru a face față cheltuelilor zilnice¹. Dl Bonnet a mai arătat că fondul de egalizare a schimburilor a terminat rezerva sa de devize².

Dl Bonnet a indicat următoarele remedii la îngrijorătoarea stare de lucruri pe care a constatat-o: 1) Suprimarea limitei inferioare a cursului francului fixată prin legea monetară (legea fixase valoarea aur a francului între limitele de 48 și 43 miligrame aur — deși actualmente limita inferioară nu e decât atinsă, ea prezintă inconveniente serioase în cazul unor presiuni prea mari asupra cursurilor, așa încât se cere suprimarea ei); 2) sporirea avansurilor Băncii Franței în cont curent la 10 miliarde franci; 3) acoperirea deficitelor prin „ajustări” ale taxelor și impozitelor directe și indirecte.

Cu alte cuvinte, devalorizare și sporire de dări. Formulele premergătoare tuturor falimentelor.

Cel mai dobitoc român, Mihalache Dragomirescu, a primit Premiul Național pentru „critică”! E de necrezut! Dar ceea ce e și mai de necrezut, e că s-au găsit o droaie de așa-ziși intelectuali care să-l sărbătorească printr-un banchet cu discursuri, discursuri tâmpite, nu e vorba.

¹ Ce zice Rist?

² Aci nu mai întreb ce zice Rist, căci Rist căruia nu-i plac răspunsurile a demisionat din comisia pentru egalizarea schimburilor.

Regele s-a odihnit pe ziua de ieri și s-a mărginit la manevre strategice în Varșovia. Ziarele noastre publică fotografii luate la diferite mese prezidate de Rege și de Moscicki. Dl Ernest Urdăreanu ocupă regulat locuri de onoare, îndată după ministrul nostru de Externe. Ce a ajuns biata țară românească. Deși până acum nu văd donația Castelului de vânătoare despre care vorbea Arcizewski, e totuși incontestabil că s-a făcut Regelui Carol la Varșovia și în Polonia o primire care trece cu mult peste politețele obișnuite în asemenea împrejurări. Regele nostru, pe de altă parte, se plimbă de alaltăieri tot îmbrăcat în colonel polonez.

(Urmează volumul III, 1 iulie – 31 decembrie 1937)

ANEXE

Anexa 1

Textul scrisorii trimise de Prințul Nicolae Regelui Carol al II-lea,
cu data de 9 aprilie 1937, scrisoare ce a fost citită în ședința
Căminului de Coroană din aceeași zi.

9 aprilie 1937

SIRE,

Următor convorbirii avute ieri 8 crt. cu Majestatea Voastră și în urma
somației primite de a da în 24 de ore un răspuns privitor la intențiile
mele de refacere a căsătoriei anulată în 1931, declar:

Ținând seamă și de sfaturile primite și de greutatea prin care a trecut
Țara în intervalul de la 1931 și până astăzi, nu am înțeles să revin cu
cererea de refacere a căsătoriei mele decât la un moment prielnic (!!)
care să nu stingherească nici prestigiul Dinastiei (?) și nici interesele
Țării și de aceea am amânat luarea unei hotărâri definitive.

Somat însă de cererea categorică a Majestății Voastre de a lua o
hotărâre, declar că:

Nu înțeleg a mă abate nici de la legile onoarei care-mi impun ținerea
cuvântului dat și nici de la îndemnul sufletului meu, deci anunț pe
Majestatea Voastră că în intenția mea este de a reface căsătoria anulată.

Sunt al Majestății Voastre, cu cel mai profund respect

Nicolae

Textul scrisorii adresată tot în ziua de 9 aprilie 1937
de către Prințul Nicolae, Președintelui Consiliului de Miniștri.

9 aprilie 1937

DOMNULE PREȘEDINTE AL CONSILIULUI,

Mă refer la scrisoarea dvs. din 13 martie a.c. precum și la convorbirea
avută ieri 8 crt. cu domnia voastră și delegația Guvernului și vă comunic
următoarele:

Somat de a da un răspuns în 24 ore la întrebările dvs., declar cele de mai jos în legătură cu căsătoria ce am contractat în anul 1931 și care a fost anulată conform prevederilor art. 12 din Statutul Membrilor Casei Domnitoare:

Ținând seamă de sfaturile primite și de grutățile prin care a trecut Țara în intervalul de la 1931 și până astăzi, nu am înțeles să revin cu cererea de refacere a căsătoriei mele decât la un moment prielnic, care să nu singherească nici prestigiul Dinastiei și nici interesele Țării și de aceea am amânat luarea unei hotărâri definitive.

Somat însă de cererea categorică a domniei voastre de a lua o hotărâre, declar:

Nu înțeleg a mă abate nici de la legile onoarei care-mi impun ținerea cuvântului dat și nici de la îndemnul sufletului meu, deci vă anunț că în intenția mea este de a reface căsătoria anulată.

Vă rog, Domnule Președinte al Consiliului, a lua act de declarația mea, comunicând-o celor în drept și a primi asigurarea considerației ce vă păstrez.

Nicolae

Anexa 2

Numărul din foaia *Crezul nostru* care a provocat
arestarea profesorului Gerota.

Anul III, Nr.56

Făgăraș, 1 aprilie 1937

CREZUL NOSTRU

CINSTE
ADEVĂR
Fondator A.B.

Organ independent, apare
cînd scapă de cenzură

Cinste
Adevăr

PUTEREA LUPEASCĂ

Țara întreagă știe că Făt-Frumos al României Mari are concubină pe evreica Grünberg zisă Lupescu. Țara întreagă cunoaște rolul și puterica influență pe care o are Lupeasca pe lângă Făt-Frumos în afacerile de *furnituri, avansări* și *concesiuni*...

Dar Făt-Frumos mai are și darul de a se aprinde lesne când vede o femeie frumoasă (și slavă Domnului că duduile putredului nostru Highleife nu așteaptă decât să fie invitate de Făt-Frumos)...

În ultimul timp nevasta lui Aușnit și nevasta lui Cârnă Munteanu, director la Radio Difuziune, au devenit favoritele lui Făt-Frumos.

Ambele au fost divorțate de soții lor, pentru a rămâne cu firma de amante Regale.

Dar Lupeasca nu s-a lăsat nici convinsă nici învinsă; ea nu înțelege ca o alta să-i facă concurență în situația ei de *primă favorită* a lui Făt-Frumos.

Are și ea oameni și armele ei cu care-și impune voința... Le-a dat ordin de a îndepărta pe cele două rivale. Ordinele au fost încercate de a se executa, dar n-au reușit decât în parte: una din rivale, deși cetățeană Română, totuși profitându-se de faptul că e născută Italiancă, a fost expulzată peste graniță.

Cealaltă, fostă nevasta lui Aușnit, oamenii Lupeascăi n-au reușit s-o treacă peste graniță; planul a fost amânat. Ura... să trăiască Făt-Frumos al României Mari...!

Mimoza Pudica

EXAGERARI INUTILE

Voievodul Mihai pe când era la Florența la mama sa s-a îmbolnăvit de apendicită; a fost operat și s-a însănătoșit. Bucuria întregului popor, sinceră și spontană, a fost manifestată sub toate formele. Și aceasta era destul... Dumnezeu ne-a ajutat să-l vedem sănătos.

Dar cu ocazia întoarcerii lui în București, lichelele și lingușitorii au găsit ocazia să-și manifeste slugărnicia. Au organizat o primire cu lume multă, cu manifestări exagerate și zgomotoase, ca și cum ar fi fost vorba de întoarcerea lui Mihai de la cine știe ce acțiune războinică...!

Când școlile se închideau din cauza gripei, credem că a fost lipsă de bun simț ca să se aducă cercetași și școlari, noaptea la gară; să expui pe copii și elevi la oboseli inutile, de a-i ține în frig, până noaptea târziu ca să facă alai... paradă... copilului Mihai?

Regele e tată; natural să-și iubească copilul. Dar de ce nu iubește și pe copiii țării...? căci numai iubire nu se numește ceea ce a făcut cu copiii, la 8 iunie și acum cu ocazia venirii lui Mihai...!

Nu-l deprinde Majestatea Ta, pe copilul Țării, cu fasturi, lux și risipă; imprimă-i mai degrabă modestia, seriozitatea și respectul pentru sănătatea și *avutul* cetățenilor lui, căci numai așa va fi iubit de poporul său.

Teleson

Pagina 2

PENTRU CORNELIU CODREANU
„ȘEFUL PARTIDULUI „TOTUL PENTRU ȚARĂ“

În sentimentul meu de sinceră simpatie pentru multe acțiuni pline de speranțe pentru viitor ale Partidului „Totul pentru Țară“ mă cred obligat să fac atent pe dl Codreanu, șeful acestei organizații politice, asupra intențiilor suspecte ale unor indivizi care se învârtesc și activează în numele partidului său.

I. E vorba de individul Mihai Manoilescu pe care-l vedem nelipsit în diferite manifestații ale Partidului „Totul pentru Țară“ deși nu este nici chemat, nici invitat.

Ce o fi căutând în mijlocul acestui partid al cărui principiu de frunte este „cinstea“ un om fără cinste, fără morală ca Manoilescu, care a fost chemat la Tribunal să-și justifice cum a făcut averea și n-a scăpat decât la Casație cu *un singur vot* (acel vot fiind al unui membru coruptibil)...

b) Ai citit, d-le Codreanu, „Adevărul“ din 20 martie 1937, prin care Filipescu numește pe Manoilescu, traficant de influență și dezertor, reabilitat prin Tratatul din București?

c) Ai citit, d-le Codreanu, ce zice „Dreptatea“ din 14 martie a.c. despre banii studenților româneni și despre banii minerilor de la Soricani luați de Manoilescu?

d) N-ai auzit, d-le Codreanu, că Manoilescu e omul Lupeascăi și că într-o bună zi Partidul „Totul pentru Țară“ va fi infectat *cu miros de usturoi*?

A II-a Întrebare:

În numărul 34 din 5 martie 1935 al publicației necenzurate *Crezul Nostru* se aduc acuzații profesorului Nae Ionescu că a fost subvenționat de finanța ovreiască ca să apere pe Lupeasca prin ziarul său „Cuvântul“ primind (5 milioane) câte 600 000 lei lunar de la Palat. Aceste acuzații au fost citite de mai multe persoane în dosarul pe care-l are Jean Naum, fostul consilier juridic al Regelui.

Prin sus-menționatul număr al foaiei „Crezul Nostru“ profesorul Nae Ionescu a fost somat de elevii lui, ca să răspundă, prin orice cale, ori în vreo întrunire ocazională, *dacă sunt sau nu adevărate aceste acuzații ce i se aduc...*?

Dar până azi n-a spus nicăieri un cuvânt.

Și întreb pe Codreanu dacă activarea și prezența lui Nae Ionescu (asupra căruia apasă o gravă culpă morală) poate fi *compatibilă* și demnă cu principiile de cinste și moralitate ce știm că stă în fruntea programului „Totul pentru Țară“.

Nu simți, d-le Codreanu, că profesorul Nae Ionescu miroase a hidrogen cu pucioasă marca... Grünberg-Lupescu...?

III. Procesul de la Târgu Mureș, în ședință secretă a Tribunalului, ședință din 9 iunie 1936, atunci când unul din inculpați a fost audiat (mi se pare Cantacuzino), a terfelit pe Lupeasca mai rău ca la ușa cortului...

Dar iată că, ca prin farmec, de atunci nimeni n-a mai zis un cuvânt de înalta doamnă...

Gurile rele spun că ar fi avut loc un compromis, o tocmeală... în vederea apropierii unei chemări la Guvern a Partidului „Totul pentru Țară“.

Deși eu nu cred, totuși ia seama scumpe Codrene... Cărlutz nu e inteligent dar e viclean; e posibil să te prindă în cursă...!

Infanteristul activ

Dumdum

Anexa 3

Răspunsul Prințului Nicolae, din 10 aprilie 1937, la scrisoarea pe care i-a adresat-o profesorul N. Iorga, după ținerea Consiliului de Coroană din 9 aprilie.

Reședința Snagov
10 aprilie 1937

IUBITE DOMNULE PROFESOR,

Am primit scrisoarea dvs. și țin să vă mulțumesc din toată inima atât pentru sfaturile ce-mi dați, cât mai ales pentru loialitatea cu care mi-ați luat apărarea în Consiliul de Coroană ținut ieri, 9 crt.

Am regăsit în dvs. și cu această ocazie ca în toate împrejurările prin care a trecut Dinastia, sfulețul ales și spiritul de dreptate care v-a călăuzit totdeauna în luarea hotărârilor grele care decideau de soarta instituțiilor Țării noastre.

Pentru completa dvs. lămurire vă anexez copia celor două scrisori ce am adresat d-lui președinte al Consiliului de Miniștri ca răspuns la scrisorile ce mi-a adresat și care regret că nu au fost aduse la cunoștință nici Consiliului de Coroană și nici publicului așa cum s-a făcut cu scrisorile ce mi-au fost adresate.

Pentru servirea adevărului și în legătură cu cele cuprinse în scrisoarea dvs. țin să vă declar:

Nu am provocat cu nimic schimbul de scrisori ce a avut loc și hotărârile ce s-au luat în Consiliul de Coroană;

Nu am cerut schimbarea stării de fapt în care mă găsesc de la 1931 și până astăzi;

Am declarat Majestății Sale Regelui în ziua de 6 curent, cu ocazia întrevederii ce am avut, că mă supun la orice hotărâri se vor lua, însă că nu înțeleg să dau nici un fel de scrisoare de renunțare la drepturile mele de Principe de Coroană, așa cum mi se cere.

Cred că din cele expuse vă veți face convingerea necesară judecării faptelor asupra cărora, distinsul profesor de istorie și bun sfetnic ce am avut, va ști să vorbească la timpul său.

Primiți, iubite domnule profesor, asigurarea stimei ce totdeauna v-am păstrat.

Nicolae

Anexa 4

Documentele privitoare la acțiunea Gărzii de Fier
în primăvara anului 1937.

CIRCULARA

*lui Zizi Cantacuzino în legătură cu scrisoarea
A.S.R. Principelui Nicolae către dl. profesor Nicolae Iorga*

Din scrisoarea A.S.R. Prințului Nicolae către dl. profesor Iorga, dată din Snagov la 10 aprilie 1937 desprind:

1) Scrisorile Principelui către M.S.Regele și către dl prim-ministru din 9 aprilie* nu au fost aduse la cunoștință nici în ziare și ceea ce îmbracă o formă de extremă gravitate, nici în Consiliul de Coroană.

Un prim-ministru falsifică, minte, dosește, ascunde, pentru a smulge o hotărâre îngrozitoare?

2) Principele nu a provocat cu nimic hotărârile luate în Consiliul de Coroană. Dar atunci cine a provocat?

3) Principele nu a cerut nimic.

4) Principele n-a dat nici o scrisoare de renunțare la drepturile de Principe de Coroană, așa cum i s-a cerut și cum a apărut tendențios și falsificat inducându-se în eroare întreaga opinie publică românească.

În fața acestei fantastice complotări, ne întrebăm:

I. Cine răspunde?

II. Ce măsuri vor trebui luate de toți iubitorii de Țară pentru ca infamia pusă la cale în contra Prințului Nicolae să nu se consume până la capăt.

(ss) General Cantacuzino

CIRCULARA

*lui Zelea Codreanu către legionari cu prilejul obligării studenților
de a-și da în scris cuvântul de onoare
că se vor abține de la orice act sau manifestare politică.*

Către studenții legionari!

Studentimea română este chemată să treacă pe sub jugul umilinței.

Este o uriașă jertfă care se cere unui Corp conștient de drepturile sale într-o țară.

Dragii mei, Dumnezeu vrea să pună tineretului celui nou în față, toate durerile posibile spre a se învrednici de mântuirea nației românești. După cum i le-a pus pe umeri însuși Fiului său pentru mântuirea lumii. Eu vă dau dezlegare: pășiți cu inima strânsă de durere pe sub furcile umilinței pe care, spre a vă dezonora, vi le-au întins acești dușmani, nu părinți, ai voștri.

* Zizi Cantacuzino face o confuzie: scrisorile din 9 aprilie au fost citite în Consiliul de Coroană (e drept că n-au fost date publicității conform hotărârii Consiliului) și scrisorile la care face aluzie Prințul în epistola adresată d-lui Iorga, sunt scrisorile sale anterioare, care într-adevăr n-au fost aduse la cunoștință Consiliului de Coroană și cu atât mai puțin publicate.

Măsura pe care ei v-o cer, pe lângă că este *ilegalitate*, pe lângă că este o impietare asupra drepturilor voastre pe care studentul român nu le va mai avea, dar orice jidănaș, băiat de prăvălie venit din Galiția, Ungaria sau Rusia și devenit peste noapte cetățean român, le are. Pe lângă aceasta, măsura este un îndemn pe față la *trădare* și *lașitate* adresat tineretului.

Cum își închipuie Statul și factorii săi conducători, că o nație va putea trăi pe lume cu un tineret căruia Statul i-a făcut școala trădării, a lașității, a mișeliei?

Crima guvernanților, sub acest aspect, este atât de odioasă și periclitează într-atât viitorul neamului acestuia, încât nu există ceva pe lume care să o poată egala.

Iscăliți dragii mei, cu sufletul încărcat de dureri și cu conștiința umilirii la care sunteți expuși.

Nu uitați că toate aceste măsuri sunt îndreptate în contra voastră numai pentru că trăiți și creșteți în credința legionară.

Țineți minte, tineri, până la sfârșitul zilelor voastre pe cei ce vor să facă din noi niște mișei.

Și aduceți-vă aminte că Roma, cea nebiruită, și Armata romană, pururea biruitoare, au fost totuși învinse, definitiv învinse de bieții, săracii ucenici și credincioși ai Mântuitorului, care urmărind învățătura Sa, au primit din partea Romei păgâne și umilitoare toate umilintele și toate jertfele. Mai târziu, ce vreți mai uriașă înfrângere, toate drapelele armatei care a schingiuit, au omorât și au batjocorit semnul crucii, semnul celor umiliți și schingiuiți — s-au prăbușit.

Carmen Sylva, 2 aprilie 1937

(ss) Corneliu Zelea Codreanu

CIRCULARA

nr. 67 a Partidului „Totul pentru Țară”,

semnată de generalul Cantacuzino-Grănicerul, din 11 aprilie 1937

(după Consiliul de Coroană care a hotărât aplicarea art. 13

din Statutul Familiei Regale, Prințului Nicolae)

Partidul „Totul pentru Țară” este un partid politic local constituit prin certificatul nr.9 (sic) din 20 martie 1935 al Comisiei Centrale Electorale din Ministerul Justiției.

Au fost convocați toți șefii de partide de mai multe ori și acum, alaltăieri, în cazul Prințului Nicolae. Eu nu am fost niciodată (convocat). Subliniez ridicolul chemării unui Grigore Filipescu, fără partid, și nechemării mele, președintele unei organizații politice, suficient de puternică pentru a fi luată în seamă.

La Consiliul de Coroană s-au luat măsuri grave care tulbură inimile. Nu importă articolul 12 și 13 ale Regulamentului (sic) Casei Regale, făcut ad-hoc de Ionel Brătianu contra Prințului Carol când era exilat, și nicidecum contra Prințului, în vederea că ar putea ajunge la Tron.

Nicăieri și niciodată un Prinț, dacă a spus să fie lăsat în pace, cum a spus Prințul Nicolae, și nu cere nici posturi, nici onoruri, n-a pățit absolut nimica dacă a făcut o căsătorie morganatică.

Ceea ce importă însă este lichelismul primului ministru care ne vorbește de echivoc și de prestigiul Dinastiei, când admite prezența și amestecul în treburile Statului a doamnei Lupescu.

Prințul Nicolae s-a căsătorit de 6 ani, cu o româncă creștină, din neamul băștinaș al Țării, și nu trăiește cu o femeie din rasa cu care Neamul meu se vrăjmășește pe viață și pe moarte, femeie prin care azi jidanii și jidăniții conduc Țara.

Prințul Nicolae are și copilași (inexact), este foarte logic să-i iubească. Nu zic că nu era mai bine să ia fată de Împărat, dar cui nu-i convine n-are decât să nu fie în relații cu soția sa și, deasupra, Guvernul nu are decât să nu-i dea Prințului, cum și dorește, o însărcinare oficială. Iar, ca să iei deodată și după 6 ani aceste măsuri neomenoase, în afară de autoritatea morală ce lipsește pentru a le lua, mai este și un dedesubt. Iată-l: Adevărul este că de 6 ani Prințul Nicolae nu a vrut să se plece în fața doamnei Lupescu și n-a înțeles ca soția sa legitimă și română și creștină să devină sluga intrusei venetice.

Dar ce ingratitudine! Îl aduce pe Fratele său pe Tron și se vede, pentru motivele arătate mai sus, sechestrat și arestat de Guvern la Snagov, umilit, maltrat și poate dat afară din Țara Sa pe care o iubește.

Țara freamătă de indignare și de neliniște. (Nu e vorba de Țara d-lui Tătărescu compusă din poliție, agenții liberali și spionii; mai este și o altă Țară în afară de aceasta). În ceea ce ne privește, ne vom expune, după ce ne vom informa cu cea mai mare precizie, punctul nostru de vedere, printr-un comunicat-manifest adresat Țării, sau mai bine-zis acelei părți din Țară care n-a fost întrebată la Consiliul de Coroană.

(ss) *General Cantacuzino-Grănicerul*

INDICE*

— nume de persoane —

- ANGELESCU, C. dr. — 24, 31, 82, 88, 103, 130, 155, 166, 174, 176, 231, 233, 238, 239, 240, 246, 295, 296, 297, 298, 316, 321.
- ANGELESCU, PAUL — 7, 10, 13, 14, 20, 21, 22, 25, 27, 28, 29, 54, 53, 110, 174, 236.
- ANTIPA, GR. — 234.
- ANTONESCU, EFTIMIE — 28.
- ANTONESCU, EMANUEL — 30, 59, 220, 239.
- ANTONESCU, ION — 78, 111, 142.
- ANTONESCU, VICTOR — 10, 19, 25, 27, 31, 37, 43, 58, 75, 81, 88, 95, 96, 111, 143, 152, 154, 174, 203, 209, 218, 227, 233, 236, 237, 238, 249, 255, 269, 277, 283, 289, 316, 323.
- ANTONIADE, M. — 43, 274, 286, 313.
- ARAS RÜSTÜ — 237, 253.
- ARCIZEWSKI — 218, 299, 300, 320, 327.
- ARGHEZI, TUDOR — 261, 271, 280.
- ARION, DINU — 153, 196, 222, 230, 295.
- AUBOIN, ROGER — 66.
- AUȘNIT, MAX — 57, 139, 144, 266, 288, 330.
- AVERESCU, AL. — 14, 15, 55, 56, 72, 73, 74, 78, 79, 86, 134, 166, 169, 170, 174, 176, 178, 179, 210, 214, 215, 229, 296, 300.
- BALDWIN, STANLEY — 132, 223, 237, 241, 248, 250, 271, 279, 312.
- BARTHOU, LOUIS — 256.
- BĂDULESCU, VICTOR — 42, 238, 239.
- BĂLAN NICULAE, mitropolit — 8, 93, 114, 183, 303.
- BĂLĂCEANU, GOGU — 243.
- BECK, JOSEF — 190, 200, 202, 203, 209, 210, 218, 219, 255, 273, 274, 277, 323.
- BEJAN, PETRE — 89, 92.
- BENEȘ EDUARD — 19, 54, 67, 149, 153, 166, 167, 237, 243, 267, 269, 284, 294, 297.
- BENTOIU, AURELIAN — 89, 133, 155.
- BIBESCU, ANTON — 226, 227, 254, 255, 281, 308.
- BIBESCU, MARTHA — 132, 159, 162, 170, 184, 213, 242, 244.
- BISMARCK, OTTO — 16, 306.
- BLAGA, LUCIAN — 261.
- BLANK, ARISTID — 100, 101, 142, 220, 221, 266, 288.
- BLOMBERG — 250, 253, 260.
- BLUM, LEON — 30, 44, 45, 48, 51, 64, 94, 101, 110, 129, 157, 197, 199, 200, 205, 207, 227, 229, 281, 290, 292, 303–306, 310, 311, 313.
- BLUMENFELD, KLEMENT — 150, 151, 152, 192, 215, 216, 231, 232, 233, 249.
- BOILĂ, ROMUL — 147.
- BOILĂ, ZAHARIA — 147, 151.
- BONCOUR, J. PAUL — 107, 299, 300, 301.
- BRATU, TRAIAN — 102, 103, 107, 108, 223.

* Întocmit de Cristina Arvatu.

- BRĂTESCU-VOINEȘTI, AL. — 291.
 BRĂTIANU, C.I.C. (DINU) — 24, 72, 78, 82, 84, 88, 91, 95, 111, 115, 122, 131, 168, 174, 176, 177, 181, 221.
 BRĂTIANU, GHEORGHE — 16-20, 49, 83, 116, 136, 174, 176, 181, 210, 239, 275, 281.
 BRĂTIANU, I.C. — 150, 268.
 BRĂTIANU, I.I.C. — 56, 172, 175, 336.
 BRĂTIANU, VINTILĂ — 295.
 BUCHMANN — 79, 266.
 BUZDUGAN, L. — 35, 247, 248.
- CABALLERO, LARGO — 217, 222.
 CALLIMACHI, JEAN — 28, 56, 57.
 CANCECOV, MIRCEA — 54, 55, 57, 66, 107, 108, 151, 174, 195, 221, 264, 304, 313, 316.
 CANTACUZINO, AL. — 58, 133, 134, 262.
 CANTACUZINO, BĂZU — 8.
 CANTACUZINO-GRĂNICERUL, ZIZI — 49, 58, 62, 63, 83, 84, 155, 156, 186, 189, 190, 195, 229, 230, 248, 254, 263, 264, 333-335, 337.
 CARADA, EUGENIU — 150.
 CARANFIL, GH. — 7, 8, 10, 11, 14, 20-22, 25, 27-29, 51-53, 236.
 CAROL AL II-LEA, Rege al României — 10, 13-15, 17, 18, 20, 22-25, 27, 28, 34, 35, 43, 49, 50, 52-57, 60, 61, 67, 71-74, 77-79, 81, 82, 86-94, 97-101, 105, 106, 109, 115, 116, 124, 127, 128, 130, 131, 134, 135, 141, 142, 144, 149-151, 155, 156, 158, 161-166, 169, 171-183, 185-190, 192-195, 197, 200-202, 204, 205, 207, 209, 210, 213, 215-217, 222, 227, 228, 230, 233, 235, 239-241, 244-249, 251-254, 261, 263, 266, 268-270, 273-274, 276-278, 280, 289, 293, 295, 301, 303-305, 312, 316, 317, 319-324, 327, 328, 330, 333, 336.
 CATARGIU, BARBU — 62, 215.
 CĂDERE, VICTOR — 274.
- CĂLINESCU, ARMAND — 50, 54, 75, 84, 87, 105, 115, 144, 156, 158, 195, 216, 232, 268, 301.
 CALINESCU, GEORGE — 261.
 CĂMĂRĂȘESCU, ION — 131.
 CECROPID, DINU — 20, 118, 129, 145-147, 221, 251.
 CESIANU, DINU — 46, 49, 197, 199, 213, 267.
 CHAMBERLAIN, AUSTEN — 132, 249.
 CHAMBERLAIN, NEVILLE — 66, 132, 237, 241, 248, 318.
 CHAUTEPS — 306, 310, 311, 325.
 CHRISOVELONI, JEAN — 26, 29, 140, 200.
 CHURCHILL, WISTON — 296, 308.
 CIANO, G. — 10, 81, 136, 143, 203, 222, 264.
 CIOTORI, DANIEL — 35.
 CĂPITĂNEANU, GEORGE — 101.
 CISAR, arhiepiscop — 94, 99, 153.
 CIUGUREANU, DANIEL — 21, 53.
 CLAUDEL, PAUL — 69.
 CONDEESCU, N. — 155.
 CONȘTANTINESCU, ATTA — 16, 17, 54, 58.
 CONSTANTINESCU, MITIȚĂ — 116, 129, 135, 136, 146, 147, 189, 220, 221, 238, 259, 266, 289, 295, 323.
 COSTĂCHESCU, NICOLAE — 78, 103, 129, 144, 156-159, 172, 302.
 COSTINESCU, EMIL — 88, 175, 176, 195, 237.
 COT, PIERRE — 44, 52, 249, 302.
 CRAINIC, NICHIFOR — 271.
 CRISTEA MIRON, patriarh — 114, 152, 241, 265.
 CREȚULESCU, GH. — 227.
 CUZA, A.C. — 72, 106, 183, 323.
- DALADIER, EDOARD — 196, 200, 205, 303, 311, 314.
 DELAVRANCEA, BARBU — 56.
 DELAVRANCEA, CELLA — 85.
 DELBOS, YVON — 64, 199, 200, 203, 204, 213, 234, 249, 309, 310.

- DELEANU, VICTOR — 8, 9, 10.
 DISSESCU, CONSTANTIN — 259.
 DJUVARA, MIRCEA — 49, 89, 97, 168.
 DOBRESU, DEM. — 245.
 DORMANN — 51, 52, 53.
 DUCA, ION, G. — 86, 142, 156, 193, 215, 223.
 DUMITRESCU, D. — 41, 53, 212, 323.
 DUMITRESCU, PUIU — 56, 109.
 DUMITRIU, SERGIU — 167.
 EDEN, ANTHONY — 48, 104, 184, 196, 236, 250, 309, 310, 318.
 EDUARD AL III-LEA, Rege al Angliei — 40.
 EDUARD AL VIII-LEA, Rege al Angliei — 27, 36, 41, 44, 76, 132, 312.
 EFTIMIU, VICTOR — 272, 294.
 ELENA, Principesă a României — 15, 54, 186.
 ELISABETA, Regină a Greciei — 53, 123, 140, 141.
 ENESCU, GEORGE — 226, 308.
 FABRICIUS, WILHELM — 19, 79, 80, 81, 90, 122, 299.
 FERDINAND I, Rege al României — 55, 56, 127, 140, 170, 172, 173, 175, 251, 268, 270, 273.
 FILIPESCU, GRIGORE — 101, 145, 174, 176, 181, 215, 220, 324, 325, 331, 336.
 FILIPESCU, NICOLAE — 56.
 FLORESCU, JEAN, TH. — 56, 100, 145, 176, 275.
 FRANASOVICI, RICHARD — 13, 73, 74, 79, 80, 88, 130, 174, 236, 254, 266.
 FRANCO FRANCISCO — 16, 33, 58, 70, 143, 145, 229, 235, 237, 246, 252, 257, 285, 287.
 FRANZ-FERDINAND, Arhiduce de Habsburg — 15, 179, 189.
 FRANZ-JOSEF, Împărat al Austriei — 179.
 FUNDĂȚEANU, N. — 93, 132.
 FURTUNĂ, HORIA — 164, 165, 184.
 GAFENCU, GRIGORE — 115.
 GAROFLID, C. — 131.
 GÂRBOVICEANU, PETRE — 8.
 GÂRNEAȚĂ, ILIE — P. 68.
 GEORGE AL VI-LEA, Rege al Angliei — 36, 61, 76, 210, 214, 230, 312.
 GEROTA, DIM. — 185, 186, 188, 329.
 GHELMEGEANU, MIHAIL — 84, 144, 301.
 GHICA, DIMITRIE — 7, 43.
 GHICA, VLADIMIR — 7.
 GIGURTU, ION — 142.
 GIURESCU, C.C. — 40, 261.
 GLATZ — 89, 233, 235.
 GOEBBELS, JOSEPH — 112, 120.
 GOGA, OCTAVIAN — 49, 87, 106, 174, 176, 180, 232, 241, 247, 275, 319.
 GÖMBÖS, GYULLA — 17, 262.
 GÖRING, HERMANN — 17, 19, 20, 24, 112, 116, 122, 147, 196, 217.
 GRECEANU, NICU — 250, 251.
 GRIGORCEA, VASILE — 35, 37, 42, 43, 100, 197.
 GURIE, mitropolit — p. 68.
 GUSTI, DIMITRIE — 134, 321.
 HALIPA, PAN — 282.
 HERESCU, NIC. — 14.
 HÉRIOT, EDOUARD — 44.
 HITLER ADOLF — 12, 17-20, 24, 25, 33, 36, 48, 61, 64, 80, 96, 97, 112, 119, 121, 123, 146, 147, 153, 169, 195, 216, 217, 235, 244, 250, 258, 306, 307, 308.
 HOARE, SAMUEL — 132.
 HODZA — 61, 136, 149, 284, 286, 289, 292, 293.
 HÖRTHY MICLOS — 17, 18, 113, 226, 271.
 IAMANDI, TEODOR — 61.
 IAMANDI, VICTOR — 55, 106, 174, 216.

- ILCUȘ, ION — 16, 17, 18, 19, 20.
 ILIESCU, AL. — 9.
 ILIESCU, TONI — 211.
 INCULEȚ, ION — 24, 31, 88, 162, 163,
 164, 165, 166, 167, 171, 173, 175,
 176, 177, 185, 233, 266.
 IOANID, NICU — 127.
 IOANIȚESCU, D.R. — 130, 245, 268.
 IONESCU-SISEȘTI, GH. — 131, 228,
 234.
 IORGA, NICOLAE — 54, 56, 64, 66,
 68, 72, 82, 90, 92, 109, 110, 128,
 133, 147, 155, 162, 165, 168, 169,
 174, 175, 176, 177, 179, 181, 182,
 188, 189, 197, 224, 241, 243, 258,
 259, 261, 262, 271, 277, 280, 300,
 323, 332, 333, 334.
 IRIMESCU, RADU — 13, 22, 26, 28,
 29, 51, 52, 132, 209.
 IUCA, DIMITRIE — 9, 83, 84, 87, 88,
 89, 91, 168.
 IUNIAN, GRIGORE — 53, 58, 66, 83,
 87, 99, 108, 122, 174, 175, 176, 177,
 181, 220, 245, 301.
 KAUFMANN, OSKAR — 34, 53, 64,
 221, 288, 323.
 KEMAL ATA TÜRK — 26, 29, 237, 287.
 KERCIU — 10.
 KIRIȚESCU, AL. — 135.
 KOGĂLNICEANU, MIHAIL — 243.
 KROFTA, KAMIL — 54, 67, 104, 152,
 154, 159, 236.
 KUHN, BELLA — 311.
 LAHOVARI, ION — 27, 29.
 LEBRUN, ALBERT — 46.
 LITVINOV, MAXIM — 37, 229, 255,
 256, 258, 259, 269, 270, 272, 281,
 309, 310, 313, 317, 329.
 LOVINESCU, EUGEN — 261.
 LUCACIU, VASILE — 56.
 LUGOȘIANU, ION — 81, 96, 100, 169,
 229.
 LUPESCU, ELENA — 56, 57, 77, 78,
 87, 89, 109, 135, 140, 142, 144, 150,
 151, 164, 185, 186, 223, 252, 263,
 266, 267, 274, 278, 288, 302, 317,
 329–332, 336.
 LUPU, N. dr. — 50, 144, 157, 158, 160,
 212, 225, 306.
 MADGEARU, VIRGIL — 50, 53, 66,
 70, 84, 87, 99, 108, 109, 122, 144,
 151, 157, 160, 216, 220, 225, 232,
 301, 302.
 MALAXA, NICOLAE — 57, 115, 116,
 118, 119, 138, 139, 140, 141, 142,
 147, 171, 172, 195, 266, 267, 304,
 324, 325.
 MAMULEA, ION — 55, 279.
 MANIU, IULIU — 50, 56, 61, 77, 78,
 105–107, 129, 130, 144, 147–149,
 151, 153, 154, 156–161, 169, 172,
 175, 216, 217, 225, 232, 236, 266,
 269, 270, 274, 301, 302.
 MANOILESCU, MIHAI — 107, 151,
 185, 248, 331.
 MANOLESCU — 100, 127, 187.
 MANOLESCU-STRUNGA, GR. — 131.
 MARGHILOMAN, AL. — 172, 173.
 MARIA, Regină a României — 14, 15,
 54, 67, 90, 91, 123, 126, 127, 135,
 143, 159, 162, 163, 170, 172, 173,
 184, 192, 208, 213–215, 240,
 242, 262, 263, 265, 279, 285, 296,
 301.
 MARIN, VASILE — 49, 58, 60, 62, 68,
 78, 145, 223.
 MARINESCU, GAVRILĂ — 7, 88–92,
 98, 106, 142, 144, 145, 155, 216,
 241, 248, 254, 266, 268, 276, 277,
 322, 323.
 MASSARYK, J.G. — 243, 276.
 MAVRODI, GEORGES — 29.
 MĂCĂRESCU, G. — 156.
 MEISSNER — 17, 18, 19.
 MICESCU, ISTRATE — 305, 306.
 MICULESCU, NICOLAE — 101.
 MIHAI I, Principe Moștenitor — 45, 54,
 55, 61, 86, 132, 176, 186, 197, 209,
 230, 270, 316, 319, 320, 330.

- MIHALACHE, ION — 50, 56, 68, 70, 76, 77, 87, 92, 97, 99, 103, 105, 106, 122, 129, 130, 140, 141, 144, 145, 148, 149, 151, 156–158, 160, 161, 174, 176, 177, 181, 215, 216, 220, 224, 225, 232, 233, 241, 247, 254, 268, 299, 301, 306.
- MILCOVENU, ȘERBAN — 265.
- MIRBEAU, OCTAVE — 46.
- MIRONESCU, G.G. — 49, 54, 56, 74, 172, 175, 301.
- MIRTO, EDUARD — 30, 31, 32.
- MITILINEU, ION — 90, 273.
- MORAND, PAUL — 203.
- MORUZOV, MIHAI — 22, 73, 74, 78, 79.
- MOSCICKI IGNACY — 209, 213, 230, 247, 255, 267, 268, 269, 272, 273, 277, 299, 320, 327.
- MOTĂ, ION — 49, 58, 60, 61, 62, 68, 70, 78, 145, 223.
- MUSSOLINI BENITO — 18, 61, 95, 96, 122, 136, 169, 201, 203, 212, 216, 217, 226, 237, 241, 253, 257, 260, 289.
- NEURATH, CONSTANTIN — 11, 17, 20, 91, 123, 269, 274, 278, 290, 308, 319, 322.
- NICOLAE, Principe al României — 54, 109, 127, 128, 132, 141, 143, 163, 164, 171, 172, 173, 175, 176, 177, 179, 180, 181, 182, 185–192, 208, 209, 215, 224, 244, 285, 328, 329, 332–336.
- NICULESCU-BUZEȘTI, GR. — 313.
- OSICEANU — 40, 201.
- OSTROVSKI, ANDREI — 37, 48, 67, 70, 290.
- OTTESCU, NICOLAE — 30, 59, 74.
- PANGAL, ION — 24, 25, 49, 50, 56, 73, 74, 78, 79, 81, 90, 92, 93, 99, 135, 169, 209, 213, 220, 239, 298–301.
- PAPACUSIEA, PEIRE — 73, 74, 166.
- PASICI, NICOLA — 153.
- PERIȚEANU, I.G. — 245, 306.
- PETRESCU-COMNEN, N. — 17–20, 87, 90, 95–97, 115, 116, 122, 126.
- PILSUDSKI JOSEF — 268, 316.
- PISANI, T. — 103.
- POGONEANU, AL. — 313.
- POKLEWSKI-KOZIEL, S. — 134, 208, 215.
- POP, VALERIU — 81, 82, 88, 106, 160, 174, 185, 186, 217.
- POPESCU, STELIAN — 51, 60, 113, 137, 159, 161, 162, 169, 188, 194, 210, 248, 249, 259, 265, 277, 322.
- POPOVICI, MIHAI — 50, 54, 76, 77, 157, 169, 220.
- POTÂRCĂ, VIRGIL — 54, 99, 105, 144, 156, 158, 301.
- PREZAN, CONST. — 67, 74, 78, 172–177, 180, 181.
- PROTOPOESCU, DRAGOȘ — 107.
- RADIAN, AL. — 14, 30, 50, 59, 74, 191, 220.
- RACOVSKI, CRISTIAN — 145.
- RALEA, MIHAIL — 306.
- RĂDUCANU, ION — 57.
- RĂDULESCU, SAVEL — 42, 60, 83, 87.
- RIBBENTROP, IOACHIM — 20, 246.
- RIOȘANU, AL. — 144.
- RIST, CH. — 66, 290, 325, 326.
- ROCKEFELLER, JOHN — 231, 267.
- ROOSEVELT, FRANKLIN — 25, 168, 237, 241.
- ROSENBERG, ALFRED — 17, 18, 20, 96, 235, 251, 260.
- ROSETTI, C.A. — 150.
- ROSETTI-BĂLĂNESCU, AL. — 261.
- SADOVEANU, MIHAIL — 94, 99, 216, 231, 289.
- SAMSONOVICI, NICOLAE — 92, 191.
- SASSU, V.V. — 66, 89, 101, 175–177, 183, 245, 249, 303, 317.
- SĂVEANU, N. — 40, 183, 211.
- SCANAVI, AL. — 140, 141.

- SCHACHT — 19, 116, 117, 119, 129, 147, 237, 240, 241.
 SCHULEMBURG, W.F. — 145, 146.
 SESCOREANU, C. — 131, 169, 183, 195, 303.
 SLĂVESCU, VICTOR — 107.
 SOLA, UGO — 81, 90, 95, 218, 282–285, 310.
 SOUTZO, PRAT — 47, 70.
 STALIN, I.V. — 55, 58, 59, 146, 167, 234, 260, 261, 278, 280, 285, 286, 291, 302, 307, 314.
 STÂRCEA — 87, 272, 277.
 STELESCU, MIHAI — 71, 214, 223, 229.
 STERE, CONSTANTIN — 232.
 STOIADINOVICI, MILAN — 32, 136, 154, 217, 269, 274, 286, 289, 292, 293, 294.
 STURDZA, LUCĂ — 67, 99, 100.
 ȘEBA — 54, 55, 58, 67, 75, 136, 318.
 ȘEICARU, PAMFIL — 155.
 ȘENDREA, ȘTEFAN — 79.
 ȘONERIU, ION — 32, 130, 164, 184, 189, 212, 254, 322.
 ȘTEFĂNESCU-AMZA, C. — 155.
 ȘTEFĂNESCU, NAE — 27, 34, 35, 131, 147, 208, 221, 294, 304.
 ȘTEFĂNESCU-GOANGĂ, FL. — 297, 298.
 ȘTIRBEI, BARBU — 173.
 TABACOVICI, N. — 32, 57, 140, 266, 267.
 TĂTARU, CORIOLAN — 297.
 TĂTĂRESCU, GH. — 8, 10, 14, 21–24, 27, 28, 31, 49, 50, 52–54, 65, 67, 71, 73–75, 78–82, 87–92, 95, 97, 98, 101, 103, 105, 109, 111, 115, 118, 127, 128, 130, 136, 141–144, 149, 154, 161, 163, 165, 168, 173–177, 180–183, 185–187, 190–193, 209, 224, 225, 233, 241, 245, 249, 254, 259, 266, 269, 273, 277, 278, 286, 289, 292, 293, 297, 316, 323, 336.
 TĂTĂRESCU, NOLICĂ — 8, 10, 28, 249.
 TEODORESCU-BRANIȘTE, T. — 231, 232, 233.
 THIERRY — 151, 172, 249, 306.
 TILEA, V.V. — 130, 233.
 TITEANU, EUGEN — 131, 272.
 TITULESCU, N. — 17, 30–32, 35, 37, 42, 43, 51, 58, 60, 61, 67–69, 81, 100, 107, 132, 137, 145, 154, 159, 161, 162, 169, 184, 190, 194, 199, 200, 202–205, 217, 227, 233, 253–256, 258, 259, 268–270, 272, 274, 276, 279, 281, 284, 286, 291, 294, 296, 299, 303, 308, 312, 313, 317, 319, 321.
 TANCU-IAȘI, GR. — 134, 150.
 TROŢKI, LEON — 146, 260, 261, 278.
 TUHACEVSKI — 212, 260, 278, 280, 285.
 UICĂ, NICOLAE — 77.
 URDĂREANU, ERNEST — 57, 79, 106, 109, 173, 182, 190, 259, 266, 272, 306, 327.
 VAIDA-VOIEVOD, AL. — 10, 30, 49, 50, 54, 74, 77, 78, 99, 129, 130, 144, 147, 148, 153, 161, 172, 174, 176, 179, 197, 220, 224, 225, 230, 231, 232, 233, 237, 239, 240, 241, 246, 247, 249, 254, 268, 299, 300, 301.
 VASILESCU-KARPEN — 131.
 VĂITOIANU, ATHUR — 175, 210.
 VICTOR EMANUEL, Rege al Italiei — 13, 69, 226.
 VIȘOIANU, CONST. — 154.
 VLAD, AUREL — 108.
 VOROȘILOV, K. — 55, 158, 167, 213, 278, 280, 307.
 ZAMFIRESCU, AL. — 210.
 ZAMFIRESCU, DUILIU — 87, 144.
 ZĂUCEANU, AL. — 25, 27.
 ZELEA-CODREANU, CORNELIU — 4960, 62, 63, 68, 77, 78, 84, 86, 87, 100, 102, 105, 106, 133, 134, 144, 150, 151, 185, 186, 190, 195, 196, 222, 223, 229, 254, 274, 275, 297, 331, 323, 334, 335.

CUPRINS

Notă asupra ediției (de <i>Stelian Neagoe</i>)	5
---	---

Anul 1937

1 ianuarie – 30 iunie	7
-----------------------------	---

INDICE — nume de persoane	337
---------------------------------	-----

Apărut: octombrie 1999

Tehnoredactare computerizată:
S. N. GEBLESCU

Str. Zamfir Arbore nr. 5, sector 2, București
Tel./fax 240 66 77; 092 22 39 31

www.dacoromanica.ro

ISTORIE & POLITICĂ

DOCUMENTE
OFICIALE

IZVOARE
NARATIVE

Jon Mihalache

Editura MACHIAVELLI

www.dacoromanica.ro

ISBN 973 - 96599 - 9 - 15